

ЛННБ України ім.В.Стефаніка

01158477 (X)

2012

МОСКОВСКОЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ
УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ПОСОБИЕ
ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ
СЪЕДИНЕННЫМИ ПРАВИТЕЛЬСТВАМИ
РОССИИ И УКРАИНЫ
ВВЕДЕНИЕ
1900

ПАМ'ЯТКИ

ПАМ'ЯТКИ
українсько-руської мови і літературн.

V.

ТОМ V

1900

ВЪ МОСКВѢ
УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ПОСОБИЕ
ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ
СЪЕДИНЕННЫМИ ПРАВИТЕЛЬСТВАМИ
РОССИИ И УКРАИНЫ
ВВЕДЕНИЕ
1900

MONUMENTA LINGVAE NECNON LITTERARUM
UKRAINO-RUSSICARUM (RUTHENICARUM)
a collegio archaeographico Societatis Scientiarum Ševčenkianae edita.
VOL. V.

ПАМ'ЯТКИ
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

В И Д А Ї

АРХЕОГРАФІЧНА КОМІСІЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА.

~~~~~  
ТОМ V.  
~~~~~

У ЛЬВОВІ 1906.

З ДРУКАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА
під зарядом К. Беднарського.

И.34328/5

B. 2236 / 5

MONUMENTA

LITTERARUM POLEMICARUM

exeuntis saec. XVI et ineuntis saec. XVII.

Edidit dr. Cyr. Studynskyj.

ПАМ'ЯТКИ

ПОЛЄМІЧНОГО ПИСЬМЕНСТВА

КІНЦЯ XVI І ПОЧ. XVII В.

ВИДАВ

ДР. КИРИЛО СТУДИНСЬКИЙ.

ТОМ I.

У ЛЬВОВІ, 1906.

НАКЛАДОМ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

З друкарні Наукового Тов. імени Шевченка
під зарядом К. Беднарского.

c 357572

10 р.

Збірка М. С. ВОЗИЧКА

ЛЬВІВЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И- 36 213

Передмова.

До тому, який видаємо в світ, увійшли отсі полемічні твори :

I. Венедикта Гербеста: „Wypisanie drogi“. Є се виїмок з твору п. з. „Odpowiedź na Confessia“ ((1567 p.). Ми користали з еіземпляра, що находить ся в бібліотеці Осоліньських у Львові. стр. 1—12.

II. Щасного Жебровського: „Kałol, który rozsiewa Stephanek Zizania“ (Вільно 1595 p.). Є се передрук брошури, що переховує ся в бібліотеці Осоліньських у Львові. Заголовну карту, якої у сїм примірнику не достає, скопіював для нас ласкаво п. Богдан Лепкий з еіземпляра бібліотеки Чарториських в Кракові. стр. 13—30.

III. Стефана Зизанія: Казанье св. Кирила о Антихристѣ“... (Вільно 1596 p.) в паралельнім польсько-руським текстї. При копіюваню користали ми з повного еіземпляра бібліотеки Красїнських у Варшаві а при коректі з неповного примірника бібліотеки ОО. Василян у Львові. стр. 31—200.

IV. Незвісний твір Клирика Острогського (1599), з рукописи, оправленої при руським виданю „Апокрисиса“ Христофора Филалета (Бронського) з р. 1597, власности бібліотеки Осоліньських у Львові. В приписках відмічені ріжницї в текстї в порівнаню з рукописию, перехованою в бібліотеці крехівського монастиря. стр. 201—229.

V. Іпатія Потія: „Relacia y Vważenie“ (1609 p.) передрукована з еіземпляра бібліотеки Баворовських у Львові. стр. 230—249.

VI. Рукопись Мелетія Смотрицького з р. 1609, що знаходиться в Публичній царській бібліотеці в Петербурзі (Разнояз. Q. I, 47). стр. 250—302.

В томі сїм хотїли ми подати свого рода заокруглену цілість. Та на жаль, не довелося нам дістати до рук, мимо щирих заходів, брошури Щасного Жебровського п. з. „Plewu“, виміреної против видання Стефана Зизанїя п. з. „Казаньє... о Антихриств“. Всї, видані нами твори вяжуться тїсно з нашим релїгійним рухом при кінці XVI і поч. XVII віка і через те мають вони для нас значну вартість. Ні один з них не вийшов до видань археографічних комісій в Петербурзі та Києві і через те рішилися ми зібрати їх в один окремиий том. Щоби не обмежитися на сухім виданню материялів, ми вважаємо відповідним обговорити бодай деякі питання, важні для характеристики чи то самих творів, чи їх авторів. Найдовше задержимося при виясненню ієнези творів Клирика Острогського і при розв'язці загадки, хто скрився під сїм анонімом.

Видаючи отсей том, ми вважаємо нашим обовязком, зложити щирю подяку згаданим нами Зарядам бібліотек, що дозволили нам користатися зі своїх зборів. Спеціальну подяку складаємо Впр. о. прад. Подолинському за вypoжичене книжок з капітульної бібліотеки в Перемишли і др. Йосифу Корженьовському за ласкаву поміч при відчитанню і скопюванню нечиткої рукописи Смотрицького. З щирою вдячністю згадуємо також бл. п. о. Аристарха Крижановського за те, що вypoжичав нам книжки з монастирів у Львові і Крехові.

У Львові 1906 р.

Др. Кирило Студинський.

I.

Коли в р. 1500 кайвеський митрополит, Йос. Болгаринович робив в Римі заходи в справі злуки руської церкви з Римом¹⁾, канонік краківської капітули, Іван Сакран видав брошуру п. з. „*Elucidarius errorum ritus Ruthenici*“, в якій перестерігав Рим перед унією з Русинами, бо они є „*infensissimi hostes Ecclesiae Romanae*“, бо нема другого християнського народа, що бувби „*in defensione sui erroris schismatici pertinacior gente Ruthena*“. „*Adeo namque, characterizuvav Sакран Русинів, insecta et errore suo dura et inflexibilis gens est, ut nulli scripturarum ueritati, nulli ecclesiastice determinationi, nulli doctorum Catholicorum, aut Conciliorum Sententiae assensu cedit unquam*“²⁾.

Сими словами відкидав Сакран гадку про можливість злуки Русинів з Римом, тих Русинів, яким важив ся навіть кинути в лице докір, що они є „*atrocissimi*“²⁾. Свій погляд на Русинів старав ся Сакран уаргументувати вичисленем 40 „блудів“, які, немовби, відділювали від себе на все церкву руську від латинської.

Однак, як справедливо замітив проф. Третяк⁴⁾, зміняли ся часи, люди, а з ними й погляди. В сорок і чотири літ пізніше ста-

1) Макарій «Исторія русской церкви» Т. IX. стр. 101—7.

2) Егземпляр в бібліотечі Осолінських у Львові. Гляди передмову. Точний зміст сеї брошури подав Макарій «Исторія русской церкви» Т. IX. стр. 140—48. Порівнай також Завитневичъ: «Палинодія Зах. Копытенекаго» Варшава 1883 стр. 34—5. Близші дані про Сакрана видруковав проф. Моравський: „*Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 1900. T. II. str. 66—82. „Elucidarius“ Сакрана передруковано (Apud Lasicium „de Russorum, Moscovit. et Tartarorum religione“ стр. 184—198 Spiraе 1582 p.).*

3) Заголовок другого, скороченого видання з р. 1508 звучить: „*Errores atrocissimorum Ruthenorum*“.

4) Dr. Józef Tretiak: „*Żywioł ruski w literaturze polskiej*“ стр. 2. (III. zjazd historyków polskich w Krakowie)

нув в обороні Русинів проти Сакрана Станіслав Оржеховський, який писав про них: „Quid enim humanius hac gente? quid morum antiquorum tenacius, quid observantius erga maiores? quid religiosius in Deum dici, aut cogitari potest“ ?¹⁾

Минуло ще дальших 22 літ, а єзуїт Венедикт Гербест видає свій трактат п. з. „Wypisanie drogi“, в яким ігноруючи „arage“, проголошене Сакраном під адресою Русинів, говорить про потребу унії руської церкви з Римом.

В згаданій брошурі, яку видаємо на першому місці, Венедикт Гербест описує подорож, яку відбував зі своїм товаришом, Андрієм. Оба їхали з Каліша через Краків до Бжозова, Перемишля, Нового Міста (родинного місця Гербеста), Солі, Самбора, Львова і з поворотом до Каліша, зглядно Познаня. Опис подорожі невеликий, але незвичайно інтересний. В помічаннях Гербеста, що впрочім зрозуміле, беруть все верх справи релігійні. Він, щиро відданий католицькій церкві, радіє, що в Кракові упадає протестантизм²⁾, тішить ся, що в Перемишлі бачить помиреного вже з католицькою церквою, Станіслава Оржеховського³⁾; його радує, що Вірмени признають власть папи, і їм присвячує Гербест доволі широкі, симпатичні овіяні згадки⁴⁾. Взагалі до народів, про які Гербест згадує, не чує він ніякого упередження. Навіть в оповіданю про жидівські розрухи в Каліши, які Гербест застав з поворотом, не видно слідів суспільної, або расової ненависти автора до Жидів. Він зазначає вправді, що „zaiste nazbyt wznaszaią rogi Żydowie v nas w Polsce“ і вважає страту, яку понесли Жиди в часі розрухів заслуженою карою за те, що сміли кинути ся на католицького монаха, — але й їх, вже й так Богом покараних за те, що розняли Христа, радби Гербест пригорнути до католицької церкви і з свого рода гордостню підносять факт, що папа охрестив недавно в Римі первосвященника Жидів Ілью враз з його родиною⁵⁾.

З цілого невеликого твору Гербеста пробиває ся вдача автора-місіонаря, що радби бачити католицьку церкву осередком віри всіх країв і народів. В першій однак ряді хотівби автор, як член польської народности, заповнити для католицизму єї прогалини, які ви-

¹⁾ Baptismus Ruthenorum. Bulla de non rebaptisandis Ruthenis. Cracovia 1544 картка знач. А. IIII. Егземпляр, з якого користаю, є власністю бібліотеки краківського університета.

²⁾ Гляди нашого виданя стор. 2—3.

³⁾ Там же стр. 4.

⁴⁾ Там же стр. 5—8.

⁵⁾ Там же стр. 10—11.

творив в Польщі протестантизм. Мало се звершити ся кошгом православної церкви на Русі. Виходячи з сего становища, Гербест використує свій побут на Русі, виголошує у Львові проповідь, в якій толкує про потребу злуки Русинів з католицькою церквою, заходить тут до руської церкви і розмовляє через кілька годин з її священником. Про сю розмову пише Гербест: „Czyta pismo ten Baytko Ruski, który tam iest we Lwowie, y zezwalał nam na wszystko, y na Posłuszeństwo Namiastkowi Piotra S; tylko tę rzecz składał na Przełożone swoje, na Oycu Władikę y na Patriarchę Konstantinopolskiego“. Так само диспутує Гербест з руськими священниками в Новім Місті і Перемишля, але й до них мимо ріжниць в образованю, не чує він ніякого упередженя. Коли навіть в їх поглядах бачить Гербест „niemało opinii prawym Chrześcijanom nieprzystoynych“, то рівночасно вияснює, що они „vrosły z Niewiomości y Nieumiejętności ich, y za potwarzą tych, kthorzy niechcą ku zgodzie“ (протестантів)¹⁾. Проповідь Гербеста, про яку він згадує, була, о скільки знаємо, першою взагалі прихильною енунциациєю на тему злуки руської церкви з Римом, а опис подорожжя Гербеста був рівночасно першою, агітаційною брошурою в сім напрямі.

А однак дивна річ! Хоть питанє, порушене Гербестом, стало в 25 літ пізнійше актуальним, хоть оно глибоко заворушувало умн сучасної, руської і польської суспільности, то однак про Гербеста, про його заходи в справі унії і про його брошуру сучасні люди не згадували, а так само майже непоміченою остала она в три віки пізнійше в студиях над полемічною літературою кінця XVI і XVII віка. Вішневский передруковав її вправді, але лише як сухий матеріял²⁾, а знамениті дослідники на полі полемічного письменства, Завитневич і Брікнер³⁾ не згадали навіть про неї.

Що так, а не инакше стало ся, на се зложили ся ріжні причини. Брошура Гербеста була немовби додатком до його широкої праці, зверненої против протестантів, і тому губила ся она серед ріжнородного матеріялу. Саме питанє, піднесене Гербестом, не було ще на часі, бо саме тоді мусів католицизм в Польщі зводити тяжку боротьбу з протестантизмом, який полонив широкі верстви польської та руської суспільности, так що справа унії мусіла сходити на

¹⁾ Там же стр. 8.

²⁾ Wiśniewski: „Historja literatury polskiej“ T. VII Краків 1845. стр. 569—81.

³⁾ Маю тут на гадці студию Завитневича: »Палинодія Захарія Копыстенскаго« і працю проф. Ал. Брікнера п. з. „Spory o unię w dawnej literaturze“ („K artanik historyczny“ за рік 1896 I.I.)

дальший плян. А впрочім і сам Гербест подбав о се, щоби на його брошуру забуто, коли в двацять літ після виходу „Wypisania drogi“ кинув камінем на гадки, які в ній підніє, пятнуючи Русинів в подібний спосіб, як се вчинив свого часу Сакран. Маємо на гадці його брошуру, вид. в р. 1586 п. з. „Wiary kościoła rzymskiego wywody“, в якій Гербест кинув против Русинів те саме „arage“ як колись Сакран в своїм Elucidarius і, пишучи:

„Bóg żydy gdy w łasce karał, dawał im proroki; teraz iż w gniewie są Bożym, prorokow nie mają. Takżeć też Grekom, y Rusi naszej, przy nich, Bog wszystko odiał. Nie mają ani pamięci, aby umieć Oycze nasz y Wieru w Boha; ani rozumu, aby zbawiennerzeczybaczyć; ani woli dobrej, żeby dobrze żyć. Z strony też sakramentow, dziełek małych dusze zabiiają, nie mają biskupiego bierzmowania, ani wiedzą, co to jest porządne rozgrzeszenie, przy Ciele Pańskim dopuszczają się bałwochwalstwa, w małżeństwiech dopuszczają się iawnego cudzołozstwa, charakter co to iest, ani pyta, etc. Panie Boże! racz się zmiłować y odiać wodze ślepe...“¹⁾

Ляшаючи поясненє сего звороту в поглядах Гербеста його біографови²⁾, тут підчеркуємо, що наведений уступ був головною причиною, для якї його „Wypisanie drogi“ забуто. А однак найшов ся один сучасний Гербестови чоловік, що на гадки в „Wypisanii drogi“ киневі звернув увагу, що підняв їх за свої, уарґументовав їх ширше, убрав в богословський апарат, пустив поновно в світ і з зеліжною консеквенцією перевів їх в діло.

Чоловіком сим був Петро Скарґа, що на основі „Wypisania drogi“ видав в р. 1577 свою брошуру „O Jedności“³⁾, подбав пре друге, розширене її виданє в р. 1590⁴⁾ і не зважаючи на „arage“ Сакрана та Гербеста, брав живу участь в приготованях до берестейської унії, засідав на соборі в Берестю, боронив опісля його правосильности в брошурі „Synod Brzeski i jego obrona“⁵⁾ та ще

¹⁾ „Wiary rzymskiego kościoła wywody“ передрук. в »Памятник-ах полемич. литературы« Т. II стр. 581—600.

²⁾ Олекс. Сушко: »Предтеча унії« (Записки наук. тов. ім. Шевченка Т. 51—2 (праця доси не скінчена).

³⁾ Передрукована она в II томі »Памятник-овъ полемич. литературы« стр. 223—526.

⁴⁾ Передруковано Там же Т. II стр. 527—612.

⁵⁾ Передрук. Там же Т. II стр. 939—1002 і в паралельнім польсько-руським тексті Там же Т. III. стр. 183—328.

на склоні свого життя видав в користь унії відповідь против »*Θρηνολογια*« (Смотрицького¹⁾).

В подрібне порівняннє „*Wypisania drogi*“ Гербеста з брошурою Скарги „*O Jedności*“ не входимо, зазначимо хіба, що оба автори годили ся в богатых гадках, а навіть в пляні переведеня унії. Гербест, звиваючи Русь в „*Wypisaniu drogi*“ до злуки з католицькою церквою, вказував виразно на те, що она при своїх обрядах остатись може²⁾. Та сама гадка найшла відгомін в творі Скарги „*O Jedności*“³⁾. Обовязок переведеня унії вкладав Гербест на „*Pasterzy u Panów*“⁴⁾, а те саме повторив Скарга в брошурі: „*O Jedności*“, в спеціальнім розділі „*Kto się o to ziednoczenie starać nawięcey ma*“ і хіба ширше вказав, що під „*pasterzami*“ треба розуміти „*naszych duchownych, arcybiskupów i biskupów*“, а під „*panami*“ — „*królów u panów katolickich. za których chęcią u nabożeństwem w tey mierze wiele by się u owszem wszystko sprawić mogło*“⁵⁾.

Вже сї дрібні помічання доказують, що брошура Гербеста сповнила своє завданнє, хоть ширший свѣт нею не заінтересував ся. Автор її відкрив другим поле до роботи, від якої сам усунув ся. А коли доси загально тверджено, що брошурою Скарги „*O Jedności*“ вперше піднесено питанє про введенє унії на Русь, то була се помилка. Не твором Скарги, а „*Wypisaniem drogi*“ Гербеста треба рівнож починати історію полемічного, польсько-руського письменства в справі берестейської унії.

Задля ваги брошури Гербеста передруковуємо її вдруге а склонює нас до сего ще й та обетавина, що у Вішневського замітні деякі пропуски та й взагалі неточність в передачі ориґіналу.

II.

Дальші два твори, видруковані в нашій збірці (стр. 13—30 і 31—200) ваяуть ся тісно з особою Стефана Зизанія, що від р. 1586—1593 був дидакалом львівської, братської школи, поки не візвало його до себе віленське братство „на поратунокъ якъ чоловічка навчоного“, де він визначив ся як знаменитий агітатор против берестейської унії. Іменованний в р. 1591 від митрополита Михайла

¹⁾ Брошура вийшла під заголовком: „*Na Threny u Lament Theophila Orthologa, do Rusi Graeckiego Nabożeństwa przestroga X. Piotra Skargi, Societatis Jesu. W Krakowie 1610.*“

²⁾ Гляди в нашім виданю стр. 9.

³⁾ Памяти полемич. литературы Т. II. стр. 491.

⁴⁾ Гляди в нашім виданю стр. 9.

⁵⁾ Памяти полемич. литературы Т. I. стр. 493—500.

Рагози, хоть був євїтським чоловіком, проповідником по православних церквах у Львові, він використав свою позицію у Вільні, коли пронесли ся перші слухи про намір єпископів в справі введеня унії. Одарений безсумнівим ораторським таланом, проповідував Зизаній на ратуши, по дорогах і церквах та звивав нарід до вірности в православію, пятнуючи митрополита та єпископів за те, що тайком готовились покинути православну церкву. В наслідок сего почала ся між Зизанієм а єпископатоm завзята боротьба. Митрополит Рагоза видавав против него в р. 1595 грамоти і довів до видлученя його з церкви на соборі в литовськїм Новгородку, відбутім дня 25 сїчня 1596 р., а король Жигмонт III. розіслав против него банїцію. Православні зі своєї строни виправдали Зизанія з закидуваних йому ересей на соборі в Берестю в жовтнї 1596 р. Банїція видана королем, велїла Зизанієви на якийсь час притихнути. Зизаній перебував дальше в Вільні та, імовірно, в р. 1599 постриг ся в черці у євѣто-троїцькїм монастири під іменем Сильвестра. Руська лавиця магістрату піднесла ся до него з повним довірем та симпатією, коли віддала йому „книги и всѣ приходы церковные, яко самому архимандриту“¹⁾. Та король і митр. Потїй не лишили тут Зизанія в спокою. Руська лавиця магістрату і місцеве духовенство, навернені Потїєм на увїю, а затрївожені королївською загрозою, що лавиця заплатить три тисячі кїп литовськх грошей за те, що дозволила Зизанієви проповідати, змінили свої погляди на Зизанія. Руська лавиця вдерла ся силою до монастиря, почала топорами розбивати двері та грозити Зизанієви смертю. Зизаній утік перед насиллєм з монастиря дня 15. жовтня 1599 р. Чи умер Зизаній векорі після 1599, як думає проф. Брікнер²⁾, або чи закїнчив він житє після 1610 р., як твердить Харлампович³⁾, — річ тяжка до рішеня. Імовірнїшою видає ся нам перша гадка.

На переслїдованя, яких Зизаній зазнав від Рагози, Потїя та короля Жигмонта III., зложила ся не лише його агітаторська діяльність против унії, ведена живим словом, але також його літера-

¹⁾ Жуковичъ: «Сеймовая борьба православнаго западно-русскаго дворянства съ церковной уніей» СПб. 1901. стр. 362.

²⁾ Al. Brückner: „Spory o unję w dawnej literaturze“ str. 590.

³⁾ К. Харламповичъ: Западнорусскія православныя школы XVI. и начала XVII. вѣка Казань 1893 стр. 330. Крім Харламповича, що у своїй студії подав нам дуже цікаві вісти про житє і творчість Зизанія, писали про него ще Завитневич в «Палинодіи» стр. 110—24, Белянєвський в окремії праці п. з. «Стефанъ Зизаній» (Вольнскїя єпарх. вѣдомости» за рік 1887 ч. 6—17) і я у студії над «Пересторогою» стр. 142—166.

турна творчість. Вже на соборі в Новгородку литовським обвиняв Рагоза Зизанія, що він виступав „противъ всей церкви святыхъ апостолъ и учителей Вселенскихъ, запустивши ся въ великое еретичество, училъ людей по вся часы, ижъ дей Господь нашъ Иисусъ Христосъ ходатаемъ нашимъ до отца Бога не есть, аргументуючи дальи не письмомъ слова щирого Бога и апостольского и учителей церковныхъ въ книжцѣ своей, выданой на Римскій костель, а только силогизмою; которая книжка друку польского була вся достаточнѣ передъ нами (собором) читана и всему духовенъству предкладана“¹⁾.

Під книжкою Зизанія треба розуміти його „Катехисисъ“ (1595 р.), який до наших часів не доховав ся, а против якого полемізував Щасний Жебровський в брошурі „Kałkol, który rozsiewa Stephanek Zizania w cerkwiach ruskich w Wilnie“ (1595).

Лише завдяки брошурі Жебровського міг проф. Завитневич сконструувати, хотьби лише в приближеню, зміст „Катехисис-а“ Зизанія²⁾. По при се старав ся Завитневич оборонити Зизанія перед замітами Рагози і Жебровського в справі ересей, хоть ниніші великоруські учені, як митр. Макарій та проф. Голубев добачали в деяких точках „Катехисиса“ Зизанія його відступство від православної церкви та вияснявали промахи Зизанія невеликим ровенем розвою сучасної, богословської науки, що не успіла ще одержати остаточне оброблене в душі строго православним. Завитневич пішов навіть так далеко, що посудив Жебровського о клевети на Зизанія, на мою гадку цілком безосновно³⁾. В обороні правдивості Зизанія виступив останними часами ще й Харлампович⁴⁾, але з його, звичайно дуже поважними аргументами, сим разом погодити ся не можна.

Над проясненем генези поодиноких тез в „Катехисис-і“ Зизанія не зроблено доси нічого. Так само не вияснено, з яких жерел користав Жебровський в полеміці против Зизанія. Окрім Беллярміна „Disputationes de controversiis fidei Christianae“, сеї величної енциклопедії, писаної в обороні католицьких догм, мусів мати Жебровський ще й инші, сучасні, католицькі підручники. Всі ті питання лишаємо на разі вітвертими.

Коли вже „Катехисисъ“ Зизанія викликав острі інвективи в брошурі Жебровського та довів до вилученя автора з церкви, то

¹⁾ Порівнай мою працю п. з. »Пересторога« стр. 141.

²⁾ Завитневичъ: »Палинодія« стр. 119—30.

³⁾ Більше на сю тему гляди в мойй »Перестороз-і« стр. 146—51.

⁴⁾ Харламповичъ: »Западнорусскія православныя школы« стр. 381.

ще більше негодоване і подразнене спричинив в католицькій таборі другий полемічний твір Зизанія п. з. „Казанье св. Кирилла о антихристе“.

Був то фальсифікат в цілім сего слова значіню. Автор взяв вправді на основу проповідь св. Кирила, в якій названий отець церкви говорив про знаки, по яких можна буде пізнати антихриста, однак деякі з тих знаків старався Зизаній від себе примістити до папи, щоби вказати, що не хто иньший а папа є антихристом. Річ природна, що основати подібний абсурд на проповіді св. Кирила було тяжко і тому Зизаній пустився на дорогу крайної несовісности. Дещо з проповіді св. Кирила Зизаній пропустив, не одно перекрутив, а багато додав від себе, роблячи се так зручно, що нераз годі відріжнити, де кінчаться слова св. Кирила, а починають ся його власні. Подрібно порівнане твору Зизанія з проповідію св. Кирила подав Беляшовський ¹⁾.

Хоть Зизаній старався довести у своїм творі крайний, до неможливости сьмішний абсурд, то мимо сего викликавав він „Казаньемъ св. Кирилла“ поміж православними велике вражінє. Не треба забувати, що від часу Гуса, в богатім гуситськїм письменстві не раз і не двічі аргументовано ту саму гадку; що розвинула ся она широко в протестантськїй літературі в письмах Лютра, Кальвіна, Меляхтона, Іллірика, Хитрея, Вольфганта Мускуля, Теодора Бези, Теодора Бібляндра, Генрика Панталвона, Буллінгера та иньших; що перейшла она до польського, протестантського письменства, поки не найшла відгомону в творах Русинів ²⁾. Подразнені заходами католиків в справі введеня унії, православні підносили єї нераз, поки остаточно Зизаній не виступив зі своїм твором, якому православні вірили більше, чим євангелії ³⁾. Авторітет св. Кирила, яким заслонив себе Зизаній, не дозволяв навіть сучасним Русинам припускати, що се фальсифікат, грубий, несовісний, крайно тенденційний, опертий в головних точках на творі кальвіна, Зібранда Любберта. „De raris Romano“ (1594 р.) ⁴⁾. Хоть в проповіді св. Кирила нема згадки ані про опрісноки, ані про походженє св. Духа, Зизаній додає знаки „антихристова наставаня“ і в науці римськїй цер-

¹⁾ »Вольнскія епарх. вѣдомости« за рік 1837 при кінці студії п. з. »Стефанъ Зизаній«.

²⁾ Порівнай мою працю п. з. „Pierwszy występ literacki Hipacyusza Pocięcia“ Lwów 1902. стр. 67—72.

³⁾ Порівнай Потія »Гармонію«, передрук. в »Памятникахъ полемич. литературы« Т. II. стр. 180.

⁴⁾ Гляди мою працю про »Пересторогу« стр. 162—66.

кви про опрієнокн та в догмі католицької церкви про походженє св. Духа „и отъ Сына“. Сим двом питанням присьвячує Зизаній спеціяльні трактати, які основує на творі Суражеського „О единой вѣрѣ“¹⁾. Так само не згадав св. Кирило ані про первенство папи, ані про чистилище, ані про посередництво Христа перед Богом, хоть Зизаній вважав умісним під заголовком „Казанье св. Кирилла о антихриств“ видрукувати на сю тему цілі розвідки, вимірені против католицької церкви. На яких жерелах опер він сї останні ескурзи — се поки що не розслїджене. Нам здаєсь однак, що богато з сего, що писав на сї теми Зизаній, можна би найти в сучаснім, претестантськїм письменстві.

Ми мали вже нагоду вказати на иньшїм місци, що твір Зизанїя п. з. „Казанье св. Кирилла о антихриств“ був почасти відповідню на брошуру Потїя п. з. „Унія“ (1595 р.). Потїй стає в „Унія“ в обороні папи і його первенства та старає ся опрокинути підозрінє, кинене протестантами, немовби папа був антихристом, — Зизаній подає одинадцять знаків „антихристова наставаня“, примінюючи їх до папи. Потїй виступає в „Унію“ в обороні католицької догми про походженє св. Духа „и отъ Сына“ — Зизаній бачить в сїй науці семий знак „антихристова наставаня“ і діло антихриста. Потїй боронить догми про чистилище — Зизаній називає її ересью Орієна. Потїй хвалить григориянський калєндар — Зизаній перестерігає перед ним православних, пишучи, що еретиками є ті люди, що бажать після планет і сонця відмінити дни і свята²⁾ Потїй зазначає, що в „Апокаліпсі“ має антихрист число 666 і взиває, щоби протестанти показали свій розум та довели, що в іменн „папа“ містись ся антихристове число 666³⁾ — Зизаній немовби в відповідь укладає свого рода ребус⁴⁾, в якім вдоволяє бажанню Потїя. Та саме в тім ребусі та в знаках „антихристова наставаня“ лежить ціла коміка твору Зизанїя, яка вказує, що був се чоловік невеликого, богословського образованя, релїгійний фанатик, що не перебирав в оружю, яким боров ся та в жерелах, якими користував ся. Його „Казанье“ цїнне нині і цїкаве як свідоцтво нечуваного завзятя, з яким православні виступили против берестейської унії. Фанатизм Зизанїя мусїв повести його на дорогу противорічностей, історичних

¹⁾ Там же стр. 167—8.

²⁾ Порівнай мою студію „Pierwszy występ literacki Hipacyusza Pocięja“ стр. 74—5.

³⁾ Памятники полемич. литературы. Т. II. стр. 158.

⁴⁾ Гляди нашого виданя стр. 200.

фальшів, твердженъ натягнених, самовільних, без доказів, та фальшованя тексту св. Кирила, о скільки він не надавав ся до його аргумензації¹⁾).

Польський текет твору Зизанія є повнійший. Се доказ, що Зизаній писав „Казанье о антихристе“ в польській мові. Руський переклад, багатий в пропуски і часто через те не зрозумілий, робить вражінє, що багато місць пропущено на те, щоби цілість змістити на 108 картках.

Жалуємо дуже, що ми не могли роздобути брошури Жебровського, виміреної против „Казанья... о антихристе“ Зизанія п. з. „Plewу“, бо она була би цікавим доповненєм полемики між сими двома людьми, як репрезентантами двох ворожих таборів. За пізно дізнали ся ми, що „Plewу“ переховують ся в царській бібліотеці в Петербурзі і через те не могли їх видрукувати в сїм томі.

III.

З черги видрукували ми в нашій збірці незвісний доси твір К्लирика Острогського, вимірений против єп. Потія. Для нас спеціально інтересне питанє, хто крив ся під псевдонїмом К्लирика Острогського і розвязка сего питаня буде нашою цілею. Поки однак прийдемо до сего, мусимо поперед приглянути ся цілій творчости К्लирика Острогського, бо она для розвязки више поставленого питаня може подати деякі вказівки.

Володимирсько-берестейський єпископ, Іпатий Потій завважав вскорі після берестейського собора, що багато його заходів в справі унії піде на марне, коли не позискає для неї сторонників поміж впливовою, православною шляхтою. З поч. 1598 року вінчали ся вже заходи Потія в сїм напрямі певними результатами. Трійцять і пять руських шляхтичів з волинського воевідства списало тоді інтересну заяву. Підписані шляхтичі дякували в заяві сїй частині духовенства, що дбала про унію і висказували негодованє під адресою православного табору, що в спілці з єретиками повстає несправедливо против „святото діла“²⁾). Не доставало поміж підписаними особи князя Константина Острогського, якого видвигнули

¹⁾ Гляди: А. Ліловъ »О такъ называемой Кирилловой книгѣ« Казань 1858 стр. 119—20 і 145—9. Студия Лілова важна тим, що автор виказав, як великий вплив мало »Казанье« Зизанія на вірованє раскольників про прихід антихриста і конець сьвіта.

²⁾ Сургуан Żochowski: „Colloquium Lubelskie“ Lwów 1680 str. 36—7. Порівнай: Жуковичъ: »Сеймовая борьба православнаго русскаго дворянства съ перковной уніей« С. Петербургъ 1901 стр. 340.

на чільне місце — майно, суспільне становище і заходи на полі розбудження духового життя на Русі. Потій розумів знаменито, що колиб повело ся йому приєднати для унії князя Острогського, то бувби се тяжкий удар для православного табору, який через те утратив би визначного, багатого і впливового провідника. В сей спосіб боротьба православних против унії стратила би на силі, а сам примір великого магната мігби повести за собою широкі верстви руської суспільности.

В сів ціли вислав Потій до князя, з яким лучили його родові звязи а не так давно й приятельські відносини, лист з датою 3. червня 1598 року¹⁾. На вступі листу просив Потій у князя „покою хотяжбы и несправедливого, который далеко есть леншый а нежли вражда и война справедливая межи побожными и хрестыянськими людми“²⁾. Дальше зазначував Потій, що унія не є ніякою новостю, що на деяких грецьких островах, як Креті, Корцирі, Закінті, Кефальонії Греки находять ся в єдности з Римлянами і відбувають спільні богослуження та процесії³⁾ і тому накликував князя, щоби сам, або через послів переговорював з папою і довів справу до доброго кінця⁴⁾. В закінченю листу замітив Потій, що не він перший підніє справу унії, але що захочував його до неї сам князь, який бажав, щоби переведено її в порозуміню з московським і грецьким народом, чого він підняти ся не міг, бо в можливість такої церковної злуки не вірив⁵⁾.

Отсе короткий зміст листу Потія. Відповіді на него від князя Потія не дістав, бо відносини між ними були вже від трох літ зірвані, бо обурювали, певно, князя аподиктичний тон листу, питомий всім творам Потія, певність себе, що пробивала ся майже з кожного його уступу, вітвертість, далека від дипломатії, що не дозволяла ніколи Потієви, перебирати в словах, що веліла йому, не щадити нікого, навіть самого князя. Потій в листі не стільки просив, скільки приказував, покликуючись на своє становище єпископа, а попри се закидав князеві, що він був одним з перших промоторів унії, дорікав йому, що він вислав на собор протестантів в Торуни лист з погрозами против короля, через що ударемнив

¹⁾ Вперве видав Потій сей лист в „*Антиқвісарі*“ (1590—1600 р.). Його передрукувала археографічна комісія в Петербурзі в III. томі „Памятник-овъ полемической литературы“ стр. 983—1034 в паралельнім русько-польським тексті.

²⁾ Там же Т. III. стр. 991.

³⁾ Там же Т. III. стр. 996—7.

⁴⁾ Там же Т. III. стр. 1013—15.

⁵⁾ Там же Т. III. стр. 1015—28.

скликане собору в цілі порозуміння над унією¹⁾, докорював князеві за те, що дозволив видрукувати в „Апокрисисі“ його довірочні листи і грозив такою самою відплатою²⁾, накликував князя до єдности, вказуючи на божий суд, що не омине князя за згубу власної душі і душ руського народа³⁾.

Ми можемо уявити собі обурене князя Острожського, до якого, майже рівночасно, слав листи алек. патріарх, Мелетій Пігас, а в них величав князя „стовпом і оборонцем віри против всяких, страшних ворогів“⁴⁾, порівнював його з Константином Великим, взивав до витревалости в боротьбі против унії⁵⁾, та іменував своїм ексархом⁶⁾.

Хоть сам Острожський не відповів на лист Потія, то всеж таки, не без волі князя⁷⁾, виручив його в тім хто ниньшій, молоденький письменник, що скрив ся під звісним нам анонімом Клирика Острожського. Він видав в Острозі 1598 року твір п. з. Отпісь на лість въ Бѣзввелѣбного Отца Іпатія володімерекого и берестейского епископа, до ясне осведѣного княжати Костентина Острожского воеводы Кіевского⁸⁾.

На свою молодість „в лѣтахъ и разумѣ“ вказує автор на вступі. Він прирівнює себе до „пастушка, надъ гусятками поставленого“, що „відачи хітрого ліса, укладност'ю до бныхъ прилужаючого ся, хотя не мѡжетъ его поконати, предѣя докѡбла хто сильнѣйшій на ратунокъ не припадетъ и бнъ отгонѣтъ“⁹⁾. Відганяючи хитрого ліса, перестерігає Клирик православних перед унією, бо під „плащикомъ згоди“ можна легко впасти в сїть диявола. Унію

1) Там же Т. III. стр. 1007—9. Сам лист до протестантів видрукував Потій в „*Αποκρίσεις*“ Там же Т. III. стр. 641—54.

2) Там же Т. III. стр. 1005.

3) Там же Т. III. стр. 1032.

4) „Памятн. полемич. литературы“ Т. II. стр. 1097 в „Апокрисисі“.

5) И. Малышевскій: „Александрійскій патріархъ Мелетій Пігасъ“ Т. II. стр. 73, 94—5.

6) Там же Т. II. стр. 25. Замітимо, що листи Пігаса видав князь Острожський 1598 в Острозі п. з. „Книжица“. Великорусський переклад видав проф. Малышевскій в II. томі вище цитованої книжки.

7) Промовляє за сям факт, що на приватне письмо до князя відповідає чужий чоловік, що відповідь вадано в друкарні князя, хоть Потій в р. 1603, руководячись політичними зглядами в виду особи князя, писав на сю тему: „A zatem y to się daie znać, że takie pisma nie z świadomości W. X. M. wychodzą“. Попівнай брошуру Потія видану під іменем Piotra Fiedorowicza: „Obrona ś. Synodu Florenskiego powszechnego“ Wilno 1603 картка 2 об. в посвяти князеві.

8) Передрукований в „Памятн. полем. литературы“ Т. III. стр. 377—432.

9) Там же Т. III. стр. 380.

зве він або „оцукрованою зверху потравою“, в якій містить ся отруя¹⁾, або „м'яшаною колотливою згодою, оному Бабелю подобною“. Як однодушна згода при будові вавилонської вежі довела „до помешання язикомъ“, так теперішня згода спричинила „помешання сумнівня и в'єры“²⁾. Потієви підсуває Клирик слова будьто би писані в листі до князя, „же лѣпшая естѣ нагоршая згѣда, нижли налѣпшая незгѣда“ і приводить кільканайцять примірів зі старого і нового завіта, щоби вказати, що не кожда згода була Богу милою³⁾.

Про єдність на грецьких островах, на яку вказував Потій, вказує ся Клирик з глузованем, пишучи: „Княжѣ его милость по тыхъ Корцірахъ и Зацитехъ не бываль, ани дьньдоваль, и мѣлности лѣтъ своихъ по марнотравствѣ и рѣспустахъ на бѣркахъ не трѣталь, — прѣто тежѣ цвѣту и клянсу в'єры прародительной своей чужими п'строгїнами не помазаль“⁴⁾. Так само глузує Клирик з пропозиції Потія, щоби князь сам, або через послів переговорював з папою. Князь до Риму не поїде, бо не має „зѣчасу в калитѣ“, а через послів, колиб були „мало умѣтныє, а до упаданья и ногъ его милости (папи) цѣлованья неприступныє“ не багато можна би вдїяти. Коли однак сам Потій хоче їхати, то православні його від наміру анї „не отводять“, анї „не радятъ а просити... обавяются“. Потій може віддавати поклін папі „нась однакъ до того ярма не виклаючи, ани за нась шлюбуючи и присягаючи“⁵⁾. Князь не мавби і так по що їхати до Риму, бо правдива церква не в Римі, але на Сході. Щоби оставний погляд уаргументовати, Клирик містить широкий трактат в обороні східної церкви, вимірений против первенства папи⁶⁾. Потій вказував, по приміру иньших католицьких письменників⁷⁾, що за осуджене флорентийської унії стрінула Грецію страшна кара, володїне Турків, причім покликував ся на твір Вессаріона. Клирик глузує з Вессаріона, а побіч него з папів та самого Потія. „Бы былъ тотъ доводъ Висаріоновъ подпертъ еще Швтригайловымъ статѹгомъ а Томашовыми паралипомѣны, штѣ орла въ Вавилѣнѣ къ Іеремїї слѣно,

1) Там же Т. III. стр. 386.

2) Там же Т. III. стр. 387—8.

3) Там же Т. III. стр. 386—404.

4) Там же Т. стр. 407—8.

5) Там же стр. 409—12.

6) Там же стр. 413—27.

7) Порівнай хотїби твори Скарги „O Jełności“ (1597) передр. в »Памятникахъ полемич. литерат.« Т. II. стр. 502 і сл. „Synod Brzeski“ (1597) передр. Там же Т. II. стр. 935 і сл. та Т. III. стр. 291 і слїд.

такъ бы былъ мощный, же бы нань и умёрлый отпору не далъ, и нѣмій бы слѣвка нѣ рекъ“. Свѣдоцтво Вессаріона, в очах Клирика, так само важне, як свѣдоцтво папів „еретиків“, або з „воску улѣпленая евангелія“ Генадія Схолярха, або й слова самого Потія. Як Вессаріон для кардинальства, так продав себе Потій за добра монастирів печерських, лавришевських, жидичинських і т. п. ¹⁾ Сьмісь вкінци Клирик з уніятських владиків, що не дїпняли права, засїдати в сенатї, пишучи: „Южъ одїнъ зъ васъ въ радѣ, за пѣчью зъ робяты усѣвши, яко голѣдний бѣнїй їстїй до кѣхнї на люді съ тѣлу заглядѣлъ“ ²⁾.

Так виглядала аргументація Клирика Острогського. Переплїв її автор чудовими, реторичними зворотами, які мусїли глибоко зворушувати уми і почуваня читачів. Так прим., навязуючи уніятам вину за погром нової віленської, братської церкви і братських домів, довершений в р. 1598, Клирик Острогський кличе:

„Чомужъ, отче владыка, такъ смѣле и беспѣчне замыдлѣешь бѣи, и на нѣжки вѣставити а прѣве всему свѣту свою несхвалную оцукровѣти усилуешь згѣду? Азѣжъ не явны тѣей вѣшее бѣдноє згѣды бѣоцы по всему тому панѣству?... Поглядѣжъ тепѣрь бѣкомъ а послѣхай слѣхомъ: чѣго есте своѣю, плѣчу и рыданію гѣдною згѣдою наброили? Не есть тотъ градъ, не есть мѣсто, гдѣ бы есте плачу и рыданіа, стогнаніа и вопля, и слѣзь отеческіа Богопрданнїа вѣрїи людей и душъ не наполнили. Отъ розлічного вѣздыханья гѣлосовъ и болѣзни нарѣдовъ сердечный крикъ и непостоянный шумъ всю вселенную исполняли: не только старыхъ, молодыхъ, отцевъ и матерей, чадъ и питателницъ боголюбивыа сердца отъ жалости и стогнаніи падаются, але стѣны, каменіе, самые элемента двѣжутся... Мѣжетъ ся тутъ слѣшне припомянуги: „гласъ въ Рїмѣ слышанъ бѣеть, плачь, рыданіе и вопль многъ“ (Мат. II, 18) Рахїль, Рахиль, Востѣчнаа церковъ плачетъ а чадъ своихъ, и не хоѣтеть ся утѣшпти, яко не суть! Разсѣпана, разсѣпана радѣсть сердца ея, погашена пѣснь ея, злѣ плена корѣна з' головї ея!... Якого есте переслѣдованья, якого уруганья, якого поличкованья, якого оплеваня, якого замешаня і затрясеня, якого на остѣтокъ кровопроліства, мужобѣства, забїства, тирѣнства, мордѣрства, нахожѣнья кѣвалтовъ на дѣмы, на школы, на церкви, обелженья шкарадого невѣсть, пане'некъ чїстыхъ, дѣшъ невѣнннхъ, пѣнїи зацннхъ и вельможныхъ, при самѣи начїстѣшой и страшной а непостижимой

¹⁾ Там же Т. III. стр. 428—9.

²⁾ Там же Т. III. стр. 429.

таємниці и офіре, при пріймованю святѣишихъ тѣннъ тѣла и честныя крѣви Христовы, наполнили и наброїли!... Якожь тутъ побѣжного и святоблївого душа челоуѣка ўмыслу, на тоє смѣтрячи, не маєть в'здыхати, не маєть стогна́ти, не маєть пла́кати?! Яко побѣжное и чїстое сердце не маєть ся пўкати?! Яко земля не вострепещеть, небо не ужаснется, сблице не помѣркнетъ, луна не измѣнится, громи не в'дарятъ, силы небесныя не подвїгнутся?! Яко ва́шу тую оплаканую и нещастлївую згоду — згодою, а не слухнѣй — Вавилономъ або бнѣмъ тѣмнымъ хабсомъ и самымъ пекѣльнымъ проклятствомъ, называти и розумѣти хто не маєть?!... Повадили есте свѣтъ, потурбовали люде, вїсушили в' людехъ зобопол'ную мїлость, повасвїли рѣдичовъ зъ дѣтми, поятрили брата зъ братомъ, побудїли одного протївъ другому, распорошїли брѣтерство, прогна́ли прїязнь, в'провадили зайтрѣнье. В'несли надўтость, бўту, пыху, легкое уважене, легкомыслность, злобе одному о другомъ мнїманье. Повадили есте пана съ подьдаными, приправили есте о мнїманье и дївное розумѣнье монарховъ зъ монархами, крѣлевъ съ крѣлми и зацными а велїкыми духовными. Нарушили есте сумнѣня, зломали присягу, звелї есте отца папежа, zostали есте ему в' слѣвѣ. Присягали есте за насъ всѣхъ, справовали есте отъ насъ посѣлство, о которомъ мы не мыслили, в'казовали есте отъ насъ лїсты, о котѣрыхъ ся намъ не снїло. Переступили есте отеческіе границы, нарушили есте старожїтную вѣру. Стрѣтили есте прадѣднїй жрѣбїй, поварїовали есте отеческїй тестаментъ. Порошкопывали есте грѣбы прѣдковъ, порушили есте кѣсти отецъ, в'згордїли есте ихъ вѣру, пога'нбили есте ихъ честныя и святые спрѣвы, задоптали есте ихъ стѣжки, затмїли есте ихъ пресвѣтлую славу... Зневажили есте святыхъ, уничижили есте преподоб'ныхъ, посоромотїли есте мучениковъ, котѣрые за тую вѣру крѣвь свою розливали. Помазали есте ихъ корѣны, погубїли есте отъ ихъ намъ zostавленые скѣрбы, погреблї есте таланты ихъ в' зѣмлю, засмутїли есте ихъ святые души, наполнили есте ихъ слезъ, накормїли есте ихъ воздыханьми, напоїли есте ихъ гѣрестїю, раз'сыпали есте ихъ пѣмь со шўмомъ!...“¹⁾

На внѣшїм мїсци стає Клирик Острогескїй в оборонї схїднихъ церковъ, питаючи унїятїв: „... Чому тыхъ церквей — церквами призна́ти не хочете? чому имъ то́тъ титу́л', отъ Духа Святого дарованный, уймаєте? чому зъ нихъ бнѣе чїстыя шѣты здїраєте? чому имъ той гѣдности за́зрите? чому ихъ ймена съ книгъ животѣ вї-

¹⁾ Памяти. полемич. литерат. Т. III. стр. 404—6.

гладити усїлуєте? чому їмъ тые двери затворяете? чому ихъ отъ дрѣва оного райского отгоняете? чому оные кнїги, оные лїсты, оные привилья, до нихъ писаные, їмъ наданые, выдираете? чому оный вїнець, оную корону зъ головї ихъ шарпаєте? чому не памятаете: Богъ оправдааи, кто осуждааи (Римл. VIII. 33—4.)¹⁾

До таких, чудових, глибоким смутком вилелїяних поетичних зворотїв належить також заява К्लирика, що князь не бувби протвнний злудї церков схїдної і захїдної, опертїй на любовї ближнього, любовї, що є жерелом огню, що крїпить душу чоловіка, що підносить упавших, гріє серця озяблих... „Хтo бы съ правдивыхъ сыновѣхъ, видячи матку свою, церковь — мовлю, въ такъ великомъ смутку и плачу для незгоды дѣтей, не прослезилъ?!... Хтo бы такъ великого мнозства, абы однимї устї и однимъ сердцемъ славили и выхваляли пречестное і великое Бога нашего имя, не радъ видель“?...²⁾

Клирик не обмежав ся на безлічи цитатїв з сьвятого письма, але й сягає до творїв сьвітських людей, як Гїлярїона і Петрарки³⁾, щоби й їх полемїчними зворотами украсити свїй твір. Кінчить Клирик Острогський свою брошуру прегарною молитвою⁴⁾, до якої ще в дальшїй частї повернемо.

Твір Клирика Острогського зраджував в авторї чоловіка з визначим поетичним таланом. Іронїя Клирика, страшне оруже в кождїй полемїцї, одїта в дїйснo артистичну форму, надавала його творови спеціальної примани, ставила молодого автора в ряди письменникїв, з якими навїть протвнник мусїв числити ся. І не злегковажив сего першого лїтературного виступу Клирика Острогського Іпатїй Потїй, а хоть у своїм „Отписѣ на лїстѣ нїякого Клирика Острозьского Безъименного“⁵⁾ не на однім місци глузовав з його особи та способу його аргументацї⁶⁾, то по при се писав про него помїж иньшим отєї знаменнї слова: „Ale iakom z pisania

¹⁾ Там же Т. III. стр. 422.

²⁾ Там же Т. III. стр. 429—31.

³⁾ Там же Т. III. стр. 426.

⁴⁾ Там же Т. III. стр. 431—2.

⁵⁾ Сей памятник передруковано в паралельнім польсько-руськїм тексті в «Памятникахъ полемической литературы» Т. III. стр. 1041—1122.

⁶⁾ Потїй зове Клирика Острогського «маншкаръникомъ», що лице «маншкарю закрьль» (Там же стр. 1043 і 1049), «комедейнымъ жакомъ», «жакомъ», що «по жаковску пишеть» (Там же стр. 1043 і 1115), «Авраамомъ Острозкимъ», що рїже кози

twego zrozumiał, widzę, żeś student akademicy sławney Ostrozskiey; y iesliże ta godność twoia z niey wyszła, nie lada ingenium młodości twey bydź widzę; y mogło by co godnego bydź z ciebie napotym, gdziebylepsze czwiczzenie przystąpiło, bowiem buyna rola dobrego nasienia potrzebuie¹⁾.

Як бачимо, навіть завзягнй противник Клирика признавав йому поетичний талан та вроджений дотеп (врожоный довстипь), але рівночасно, і то цілком оправдано, відмічував його слабу сторону, брак річевої аргументації. Аргументи Клирика не все йшли в парі з його поетичним таланом, а навіть дотепу надужив нераз Клирик лше на те, щоби осьмішити Потія.

При точнім перегляді листу Потія і відповіді Клирика недостатки в аргументації Клирика виступають дуже ярко на яву. Передовсім впадає в очи, що на історичну часть листу Потія Клирик або не відповів, або збув її пасквілем. Так, приміром, Потій дорікав князеві Острожському за те, що він вислав на з'їзд протестантів в Торуни посла з письмом і через се унеможливив скликане собору для нарад над унією, — Клирик Острогський поминув сей заміт мовчанєм. Потій виказував, що порозуміне з царгородським патриярхом в справі злуки церкви східної з західною є неможливе, хотьби з огляду на тяжку залежність грецької церкви від Турків, причім з дійсним полетом начеркнув образ гнету, в яким жила Греція²⁾, — Клирик Острогський не дав на се рівнож ніякої відповіді. Потій покликнував ся у своїм листі до князя Острожського, на фьлорентийський собор, — Клирик Острогський назвав сей собор розбійничим (лістрикійським) та видав як додаток до своєї відповіді Потієви пасквіль³⁾, що ходив вже в рукописях

(Там же стр. 1047—8) і т. п. Виступаючи против глузовань Клирика, Потій пише про него, що певно не в острожській школі, але «подобно рыхлей где въ корчме за горилкою научилесь ся тои диялектики» (Там же стр. 1117). Ще в р. 1603 в брошурі п. з. „Obrona św. Synodu Floreńskiego“ називає Потій Клирика „pachołkiem, który abo po Ostrogu od karczmy do karczmy pielgrzumaie, albo przy dworze wstawicznie nad kufem, nie nad księgami siedzi“ (стр. 79—80). Річ природна, що витягати з останних слів які небудь висновки для характеристики особи Клирика — годі, бо і против автора «Апокриса-са» писав Потій в досаді: „Ale y ia na błaznam poszedł, że się tak długo w rzecz wdaię z szalonym chłopem, który, podobno maśloku opiwszy się, tak szaleje“ (Пор. „Αντιόρησις в »Памятникахъ полемич. литературы« Т. III стр. 948).

¹⁾ Там же Т. III стр. 1054. Цитуємо нарочно текст польський, бо руський в сій уступі досить баламутний.

²⁾ Памятн. полемич. литературы Т. III стр. 1018—1028.

³⁾ Передруковано єго Там же Т. III стр. 433—476.

поміж православними, до якого однак Клірик долучив від себе деякі нові часті. Як тяжко кривдячими були заміти Клірика Острогського против флорентійського собору, так само неоправданими були його обвинення уніятів о участь в віленському погромі. Вся вина погрому переводженого в братській, новій церкві і в братських домах протягом трох днів, від страстної суботи до світлого понеділка, була виключно по стороні студентів віленської єзуїтської академії¹⁾.

На деякі з тих слабих сторін аргументації твору Клірика Острогського, які ми досі піднесли, реагував вже Потій. Так прим. в своїм „Отписъ“ дав він коротку, але влучну відправу Клірикови на тему флорентійського собору²⁾. Він станув в обороні собору і заповів, що „в короткомъ часе особливый отказъ“ вийде, який однак появився доперва в р. 1603. Видав його Потій п. з. „Obrona św. Synodu Floreńskiego powszechnego“³⁾, а хоть був автором сеї брошури, то не поклав на ній свого імені, лише чуже прізвище Piotra Fiedorowicza⁴⁾. В останній брошурі розширив і поглибив лише Потій ті гадки, які висказав раніше в „Отписъ“ Клірикови Острогському. На обвинення Клірика Острогського, звернені против уніятів о участь в віленському погромі, відповів Потій коротко, зазначаючи, що „замешанья и бурьды виленское вашыжь сцызматыкове, а што горьшая — жоньки, которые оною церьковою справують, были причиною, ижь не мало людей невинныхъ побито, поранено. А ты предъся смеешь то намъ причитати, што вашыжь наброили. Але ачей панъ помъститися кризды своее, ижь такovie свовольникове возмутъ заплату свою“⁵⁾.

¹⁾ Жуківичъ: »Сеймовая борьба... стр. 358-60.

²⁾ Памяти. полемич. литературы Т. III стр. 1104—1116.

³⁾ Польський екземпляр сеї рідкої брошури переховує ся в бібліотечі Осолінських у Львові під ч. 4460. Про руський екземпляр сеї книжки подав короткі вѣстки Копітар в листі до Дениса Зубрицького. Порівнай мою працю п. з. »З кореспонденції Дениса Зубрицького«. (Записки наук. тов. ім. Шевченка Т. XLIII стр. 38).

⁴⁾ Признаєсь до авторства сеї брошури сам Потій в листі до князя Сапіги з р. 1603. Archiwum Domu ks. Sapiehow T. I Nr. 433 стр. 368.

⁵⁾ Памятник. полемич. литератур. Т. III стр. 1061—3. Потій докорує православним також в інших творах, що їх жінки вмішують ся в справи церкви, як прим. в „Artifolios-I“, де пише: »не только вы, але и жоньки ваши церквами справують! Смотритежь, што за порядоць въ церквахъ вашихъ: же ся вже не разъ и кровью людською ополокали, за рядомъ и справою тыхъ кролевенъ Ангельскихъ и патрыяршынь новыхъ» (Там же Т. III стр. 681), або на іншій місці: »бо у васъ и жонки писемомъ шырмуютъ и непосланые будучи кажутъ« (Евремь 5) (Там же Т. III стр. 939), або вкінці: »Хтожь теперь епископомъ тое церькви? Жоньки, которые и въ церкви людей бити кажутъ! О, мои милые кролевны Ангельские, паменятеся!

Не багато більше щасливим був Клирик Острогський в тих частях своєї відповіді Потїєви, в яких оперував богословським матеріалом.

Ми чули вже, що Клирик підсунув Потїєви слова, писані ним будьто би до князя, що „лѣпшая естъ нагоршая зѣбда, нижли налѣпшая незгода“. Сам концепт не був новий. Раньше вже доказували Стефан Зизаній¹⁾ та автор „Апокрисиса“, Христофор Бронський²⁾, що не кожда згода була милою Богу, а Клирик Острогський підхопив лише їх гадку та сфлестіонував її Потїєви. Украшуючи її значним числом примірів з Старого і Нового Завіта, молодий автор хотїв почванити ся знанєм св. письма. З другої сторони бажав Клирик осьмішити Потїя та перестеречи православних перед увією, сею „з верха оцукрованою стравою“, в якій не тяжко найти отрую.

Потїй не лише сего заміту без відповіді та глузує з Клирика, що він хіба тоді муєв бути без окулярів, коли щось подібного міг вчитати в його листі до князя. Рівнож поучає Потїя Клирика, що примірів треба уживати скромно, немовби яких присмаків, або як соли, щоби нею не пересолити страви. Вкінці підозріває Потїй, що автор, добираючи таке значне число примірів муєв користувати ся якоюсь протестантською проповідію, та радить Клирикови, щоби не твердив, що унія не згоджує ся з божою волею, бо хіба дорадником Бога не був, щоби міг знати, „умъ Господень“ (Рим. XI. 34)³⁾.

На иньшій місци містить Клирик Острогський широкі богословські виводи, звернені против цервеньства папи. Для оцінки вартости аргументації Клирика та відповіді Потїя подамо короткий зміст трактатів на сю тему, які дали нам оба автори.

вшакъ то еще не Анѣглия». (Там же Т. III стр. 945). В иньшій творі „Poselstwo do Papież... Sixta III.“ (Wilno 1605) читаємо навіть вірш Потїя:

„Lepsza by drugiey kądziel, niż pismem szermować,

Z przesłicami na kościół, na prawdę szturmować,

Żonce milczeć, a słuchać w kościele kazano,

Nie świegotać nie rządzić, to im prawo дано“. (Картка 5 -6).

Мимоходом замітимо, що в р. 1587 писав на сю тему православний письменник, Герасим Данилович Смотрицький: »Къ тому не только музичны, але і зъ бѣлыхъ головъ нѣкоторыя хотять вѣдати глубокости писма таемницы догматъ церковныхъ, которымъ призвоитша бы куделя зъ веретеномъ а нижли тое, што писано перомъ (Архивъ юго-западной Россіи ч. 1 Т. VII стр. 234. Порівнай Малышевскій: »Мелетій Пигасъ« Т. II стр. 103.

¹⁾ Порівнай: »Казань о Антихристѣ« в нашій виданю стр. 67—9.

²⁾ Памяти полемич. литературы Т. II. стр. 1587.

³⁾ Памяти. полемич. литературы Т. III стр. 1052—8. Останнього цитату (Рим. XI 34) ужив також Клирик против Потїя (Там же Т. III стр. 333).

Клирик доказував безлічню цитатів, що основи церкви покладені не в Римі, але в Сіоні¹⁾. Коли дехто твердить, що Петро був в Римі і через те правдива церква знаходить ся в Римі, Клирик відповідає, що Петро був перед тим в Єрусалимі, опісля в Самарії, Лідії, Азії, Вітанії, Понті, Галатії, Йосії і Кападокії, тому на кожнім з сих місць, а не лише в Римі, може бути признана правдива церква. Коли католики твердять, що Петро умер смертною мученика в Римі і там лишив після себе намісника, Клирик зазначає, що Христос умер в Єрусалимі і оставив після себе намісником свого брата Якова, тому нічо не стоїть на перепоні, щоби там признано правдиву церкву. Слова „Ты єи Петръ и на семъ камени созижду церковь мою“ велить Клирик розуміти в сей спосіб, що Христос построїв церкву на ісповіданю Петра та на його вірі, а не в Римі²⁾. Коли католики твердять, що св. Петро був старшим від других апостолів, Клирик відповідає, що після слів св. Кипріяна³⁾, св. Петро мав рівну повагу і власть з прочими апостолами, а колиб навіть був старшим, то і в таким разі не виходить з сего, щоби правдива церков мала бути в Римі, бо старшим над Петра був Христос в Єрусалимі. Коли католики говорять, що для того є в Римі правдива церква, бо Христос молив ся за Петра, щоби не уставала його віра, Клирик відповідає, що Христос молив ся також за тих, що увірили в него через апостолів, а що перед всіми увірила була східна церква, тому можна уважати її правдивою⁴⁾. Годі також, по гадці Клирика, признавати римську церкву тому правдивою, що она велична й богата та що числять багато ісповідників, бо Христос прирік бути й там серед вірних, де збере ся двох, або й трех в його імені, бо церква Христа довго терпіла переслідованя, бо сам Христос платив за себе податок а через те був в неволі, бо

¹⁾ Клирик Острогський не був тут оригінальним. Гадку сю підносив вже раніше та аргументував Василь Суражський в творі п. з. »Книжица о вѣрѣ«, передрук. в Памятн. полемич. литературы Т. II порівнай стр. 736—7.

²⁾ Клирик йде тут за гадкою Лютра, який твердив, що під каменем треба розуміти віру, або ісповідане Петра і тим ріжнить ся від автора »Апокрисиса«, що лучить аргументацію Лютра з твердженням Кальвіна, що під каменем можна розуміти також Христа (Памятн. полемич. литер Т. II стр. 1363—5. Порівнай також студию Скабалановича: »Объ Апокрисисѣ Филалета« СПб. 1873 стр. 46.

³⁾ На свідоктво Кипріяна покликуюва ся раніше автор »Апокрисиса« Там же Т. II стр. 1345.

⁴⁾ Порівнай »Апокрисиса«, де читаємо: „Co sie tyczy Ewanielioy Chrystusa Pana, rzecz jest pewna, że iako w przyimowaniu iey greckie narody zaraz po żydowskim chodzily, tak w dotrzymaniu statecznym y w wzdzielaniu iey inszym przodek przed rzymskim kościołem mają“. Там же Т. II стр. 1655.

кого Бог любить, того навідує нещастями. Правдивість східної церкви доказує Клирик тим, що Христос окупив її своєю кровію, що установляв для неї єпископів, що апостоли в Антиохії і Єрусалимі спільно нараджувалися і презвітерів для тамошних церков установляли. Коли Атаназія питано, по чім можна пізнати правдиву віру і правдиву церкву, відповів: „Як король, лишаючи своє королівство, віддає своїм слугам на переховок дорогоцінності, так зіставив Христос у східній церкві величезні скарби: „Вефлием, де тілом родився, Назарет, де виховався, Йордан, де охрестився, Тавор, де перемінився і показав славу свого божества, Сіон, або Єрусалим, де довершив спасення для світа, Оливну гору, з відки вознісся на небо“. На кінці трактату питає Клирик з насмішкою Потій, чи може тому він не хоче признати східної церкви правдивою, що вона не вірить в дві голови в церкві та що вона не додає до символу віри „и отъ Сына“¹⁾.

Трактат Клирика против первенства папи піддає Потій точній аналізі, послугуючи ся при сій нагоді знаменито дібраними аргументами з твору Беллярміна. Передовсім не перечить Потій, що спасення людий вийшло з Сіону і дивує ся, на що Клирик зібрав таку безліч цитатів, скоро кождий знає, що в Сіоні оснований Христос свою церкву, що сам Христос родився з жидівського покоління, що однак ученики його, хоть були Жидами в жидівстві не остали. Христос покинув жидівство, бо Жиди убили його а його ласка мала перейти на поган, над якими майже всюди володіли Римляни. Після довгих подорожий прибув до Риму визначнійший апостол Христа, Петро, оснований тут свою столицю і прийняв смерть мученика. Де була столиця всіх блудів та ідолопоклонства, там оснований Петро столицю святости і віри, як про се свідчать єп. святий Максим²⁾, римський папа Лев³⁾, якого халькидонський собор дивно вихвалює⁴⁾ а Греки признають своїм святим та семий вселенський собор, що хвалить лист папи Адрияна, в яким Рим названий головою всіх церков⁵⁾.

Потій зазначає дальше, що католики шанують місця, на яких Христос причіє світу спасення, але не для теперішньої віри, бо

¹⁾ Памятники полемич. литературы. Т. III стр. 413—27.

²⁾ Maximus sermo 5. de natali Apostolorum. Цитат взяв Потій з Беллярміна „Disputationes de controversiis fidei Christianae“ (вид. з р. 1588) Т. I „De Romano Pontifice“ lib. 2 cap. 2 стр. 725.

³⁾ Leo serm 1 de natali Apostolorum. Там же lib II cap. 2 стр. 726.

⁴⁾ Порівн. Там же Т. I „De Rom. Pontif.“ lib. II cap. 4 стр. 730.

⁵⁾ Гляди Там же Т. I „De Rom. Pontif.“ lib. II cap. 13 стр. 755.

місця: сі замешкують тепер головно магомстани. Дивує ся рівночасно Потій, чому Клирик, ставляючи так високо Єрусалим, не вважає єрусалимського патріярха старшим від царгородського, на що, певно, проці патріярхи не пристали би. Потій нагадує рівнож Клиркови, що за часів св. Єроніма, на якого він покликуює ся, коли ще єдність в церкві та нікейські канони заховувано, єрусалимський патріярх був під власттю неокесарійського єпископа¹⁾. Що Христос умер в Єрусалимі, сего ніхто не перечить. Потій велить лише памятати, що Христос установив св. Петра намісником не лише Єрусалиму, але й цілого світа словами: „Паси овцы моя, паси агнцы моя“. Під вівцями треба розуміти всіх вірних, під агнцями церковних наставників. Тричи повторив Христос сі слова, бо тричи Петро вирік ся його²⁾. Колиж Христос іменував Петра найвищим пастирем, вільно було Петрови назначити намісника з такоюж власттю в Єрусалимі, Александриї, або Антиохії, однак Петро сего не вчинив, а лишив його в Римі, про що свідчать Опат Мілевітанський, який вичисляє всіх папів аж до Сириція³⁾. Свідощтва огця церкви, Кипріяна, наведеного Клириком на доказ, що інші апостоли були рівні Петрови, Потій не перечить. Веї апостоли мали рівну властть в основуваню церков, установлюваню пастрів, проповіданю євангелія, бо заходила тоді сего потреба, однак властть інших апостолів була дочасна, а Петра безнастанна, чого доказом, що не маємо тепер 12 патріярхів, як колись було 12 апостолів. Колиб апостоли мали були таку властть, як Петро, були би лишили після себе наслідників. Не вчинили сего, бо не мали власти і сам Петро патріярхів установив.

На заміт Клирика, що сам Христос установив єпископом в Єрусалимі свого брата Якова, Потій євсверджує на основі свідощтва Златоуста⁴⁾, що Якова назначив єпископом св. Петро, а ви-

1) Останній аргумент взятий з Роберта Беллярміна: „Disputationes de controversiis fidei Christianae“ Т. I з трактату „De Rom. Pontifice“ lib. I cap. XXVI стр. 704.

2) Дословно ту саму аргументацію находимо в Беллярміна Op. cit. Т. I „De Rom. Pontifice“ lib. I cap. 14 стр. 665—7. Шо під агнцями треба розуміти церковних наставників, порівнай Там же Т. I lib. I cap. 16 стр. 671.

3) Optatus Milevitanus lib. II contra Parmenianum (а не contra Donatistas, як хибно подає Потій). Доказ взятий рівнож з Беллярміна Op. cit. Т. I „De Rom. Pontifice“ lib. I cap. 25 стр. 700.

4) Chrysostomus in Joann. hom. ultima Цитат взятий дословно з Беллярміна Op. cit. Т. I „De Rom. Pontifice“ lib. I cap. 26 стр. 703.

святити його, як свідчить Евзебій ¹⁾, Петро, Йоан і старший Яков. Петро назначив також патріярхами в Александрії Марка євангелиста а в Антиохії Еводія. Щоби хто не думав, що св. Петро свою власть, яку мав в Антиохії, де раніше була його столиця, там лишив, тому назначив свого найліпшого ученика Марка патріярхом в Александрії, де сам столиці не мав. Через те уважано з давна александрійського патріярха старшим після папи, як про се свідчить нікейський собор. Коли православні, каже Потій, ставлять свою голову то в Сіоні, то в Царгороді, то в Антиохії, в такім разі свідчать про себе, що не мають голови. Комусь мусіла бути повірена зверхня власть, а кому, сего православні не кажуть. Колиж твердять, що зверхня власть віддана всім, тоді згоджують ся з еретиками, які вірять, що всі вірні є головами, а рівночасно й членами церкви. Незвірно думають також православні, що патріярхи є рівні папі, так само, як апостоли були собі рівними, бо противлять ся сему виразу свідчення отців церкви, а спеціяльно Григорія Назіанзенського, якого свідчення Потій приводить ²⁾.

В дальшій часті трактату вказує Потій на потребу видимої голови церкви, папи і невидимої голови, Христа, причім висміює Зизанія, який твердив, що Христос є видимою і невидимою головою церкви ³⁾. На питанє Клирика, чого не достає східній церкві, відповідає Потій, що бракує їй учителів і проповідників божого слова, бо ті, що приїзять на Русь з Греції, шукають тут лише власних користей. За брошурою Скарги „O Jedności“ ⁴⁾ зазначає Потій, що придаток „и отъ Сына“ в символі віри є конечний а хто не вірить в походженє св. Духа від Отця і Сина, сей є Аріянином і еретиком. На кінці трактату радить Потій Клирикови не чванитись, що кого Бог любить; сего карає, бо годі назвати любовію божою, коли Турок забирає у Християн що найкрасші діти, зневолює їх до своєї віри та повертає їх у янічарів. Признакою правдивої церкви було се, що в часі найбільшого гневу, тристатіної війни, мученики триюфували над своїми тиранами; погани ставали хри-

¹⁾ Eusebius lib. 2. historiarum cap. 1 наводить свідчення Климентія, що Петро, Яков і Йоан висвятити молодшого Якова. Пор. Беллярмін Op. cit. T. I lib. 1 cap. 26 стр. 703.

²⁾ Gregorius Nazianzenus, oratione de moderatione. Цитат взяв Потій рівнож з Беллярміна Op. cit. T. I „De Rom. Pontifice“ lib. I c. 25 стр. 698—9.

³⁾ Порівнай Стеф. Зизанія: »Казаньє... о Антихристѣ« нашого виданя стр. 89.

⁴⁾ Памятн. полемич. литерат. Т. II стр. 431.

стиянами, а не на відворот, як тепер дїє ся, що з Греків повстають Турки¹⁾.

Стежучи слїдом за богословськими виводами Клирика Острогського, та піддаючи їх основній критиці, Потїй відповідає не менше влучно й на иньші заміти, що мали ширше, подекуди загальне значїне.

Клерик сьміяв ся, що уніятським владикам не повело ся вїйти до сенату. Потїй зазначає, що владикам руської церкви се право повинно прислугувати, що оно принесло би для церкви чималї користи, що сам князь Острожський в листї до него з 1593 р. між иньшими услївами прийнятя унії жадав також сего привїлею для руського єпископату. Про себе зазначає Потїй, що він не бажає місця в сенатї, хоть був сенатором аж до часу, коли його висьвячено на єпископа²⁾. Про вїєднанє сего права для єпископату він сам з ніким не говорив, анї о се нікого не просив, хоть владика мали в сїм напрямї причеченє від короля і части сенаторів. З залу через людий заглядати до кухнї він не потребує, бо уродив ся в стариннїм, шляхетськїм, хоть не богатїм домї, так що з кождим, навїть найповажнїйшим сенатором, може стати на рївнї. Дося жив він так чесно, що ніхто нїяких замїтів против него піднести не може, хїба би лише „сь тою униєю на пляцъ хотель выехати“. А чи переводив він унією для власних користий, чи для божої слави, — про се нехай Бог судить³⁾.

З повною сьвідомостию стає також Потїй в оборонї подорожїй молодїжи на науку за границю. На живих примїрах сучасних, визначних людий, як Солїковського, Замоїського та троцького вєводи, князя Радзївіла вказує Потїй на користи, якї з їх вїїздів за границю, а специяльно до Італїї, плили. Тому замїчає він, не яло ся Клирикови глузувати з Коркир, Закинтів, Кофальонїй та й взагалї чужих країв, в яких молодїж набирала знаня та ширших поглядів. Потїй начеркує при сїй нагодї кілька чертами образ сучасного, сибаритнього жнтя шляхти. Богато з тих каже він, що сидїли дома, ставали жебраками, а сї, що

1) Цїлий трактат Потїя в оборонї первенства папи уміщений в «Памятниках полемич. литерат.» Т. III стр. 1078—1102.

2) Причину, чому Потїй не старає ся вїйти до сенату, вїяснив він в *Ἀντιόχησις*-ї, пишучи, що не один з сенаторів волїв би в спокою дома остати, бо «не кождий зь сейму до своего власного дому трафить, рыхлей до арендара, албо до заставнїка, а часомь мимо ворота своего власного дому шыеть». *Памятн. полемич. литер.* Т. III стр. 685—9.

3) Там же Т. III. стр. 1117—19.

виїздили за границю, „уходечи обжирьства, домового, которое не только до сытости и до пьянства, але тежъ часомъ и до vomitu звыкло бывати“, не лише, що батьківщини не стратили, але й научили ся того, за чим на дармо шукали би в Польщі, Литві та Волині. І князеві Острожському, що по чужих краях не бував, скарбів не прибуло. Годі також дивувати ся, коли князь не хоче їхати до Риму, бо „не всемъ дано есть достигнути Коринту“ (Йоан. 6) ¹⁾. За те уніятські владики до Риму їздити не перестануть, бо волять мати над собою ярмо Христа, як проклятого Турка. Хоть князь по чужих краях не їздив, то мимо сего він і православні давно свою віру „пестротинами помазали“, коли не вірять свідощвам грецьких отців церкви, що св. Дух походить від Отця і Сина, коли не признають чистилища і первенства папи, коли не вірять, що душі святих видять вже лице Бога ²⁾.

Боронячи виїзду молодіжи за границю, Потій сам відчував, що є одностороннім, що не все вертає молодіж з чужих країв з запасом знаня, з охотою, служити вітчизні, з почутем та свідомостию сего важкого обовязку, тому вернув ще раз до сего питання у своїм знаменитім „Kazaniu na niedzielę o marnotrawnym synie“, щоби ним виливати на ширші веретви своєї суспільности. Згадана проповідь є знаменитим доповненем поглядів Потія, висказаних в полеміці з Клириком Острогським, тому дозволямо собі навести з неї поодинокі уступи:

„Pociecha Oycu, Domowi ozdoba, Syn z nauk w oyczyste powraca progi“ — кличе Потій до своїх вірних. „Czego żeś się pożądany w odległej nauczył krainie, Synu? co za cnoty na ozdobę Domu, co za uczynki na pociechę zstarzałym Rodzicom z sobą przywiozłeś? iakiej nauki, na podporę Ojczyzny, bystrym dociekleś rozumem? iakich talentow na wysławienie Imienia Boskiego, na rozszerzenie Wiary świętey zgodnych dostąpiłeś? co za sławę Imienia twego, między Obywatelami odległej krainy, do miley powracaiąc Ojczyzny, zostawiłeś? O nieszczęśliwy Synu! szatańskie plemię! Ohydro ojczyzny! omierzłość Bogu! wstydzie ludziom. „Rozproszył majątność swą, żyjąc rozpustnie, przyszał do iédnego Obywatela oney krainy, y posłał go do wsi swojej, aby paś wieprze, y radby był napelnił brzuch swoy młotem, który iadali wieprze, a nikt mu nie dawał“. Ciesz się, Oycze, z tak za-

¹⁾ Там же Т. III стр. 1075.

²⁾ Памяти полемич. литерат. Т. III стр. 1063—75. Заміт, що православні давно покинули віру отців грецької церкви, висловив Потій майже дословно так само в „*Αντιόρθως*“ Там же Т. III стр. 717—19.

nego Posagu, który syn twoy marnotrawny, po nierządnicach z postronnych narodow wnosi do domu twego, ponieważ nie słuchaiać Ekklezyasta Pańskiego wydzieliłeś mu Fortunę na stracenie oney y na zgubę duszy iego, a w czas dalszy: „Nie daway Synowi swey woli za młodu, a nie lekce sobie wąż myśli iego“ (Ecll. 30), bo oprócz przymiotow wszeteczeństwa, y pijaństwa, które z sobą dziedzicznym prawem, za nierządnicami postronnemi, w Dom twoy przyniosł, większą nakarmi obelgą¹⁾.

Вину злого поведеня сина на чужині, причину браку почутя обовязку, служити вітчині, бачить Потій в гулящім житю висших верств тодішньої суспільности, в злім вихованю дїтній... „Sromota Oucowska iest z Syna źle wychowanego“ кличе за Екклезіастом (22) Потій. Покликуючи ся на приміри, взяті з творів мудрців Сольона і Кратеса, з свідощв отців церкви і св. Письма, Потій відзиває ся до своєї суспільности: „O nieszczęśliwe, oplakane naszych wiekow, krain naszych czasy! w które niemiłosierni Rodzice, aby Potomstwu doczesne zostawili Bogactwa, szalenie ubiegaia się, a o duszę onych krwią niewinnego Chrystusa z niewoli okupione szatańskiej, żadnego nie przykładaią starania, do obżerstwa, aby nie schudli Synowie, do tańcow, aby się Polityki przyuczyla, Córki przymuszaią, do Cerkwi zaś, aby tylko widziane były, a nie dla oddania winney czei Maiestatowi Boskiemu, posylaią“²⁾.

Побіч голосу горожанина, що хотів бачити молодіж за границею окрасою вітчини, а після повороту до краю славою дому, підпорою рідної землі, пробиває ся з наведених слів ще й голос священника, що в релігійнім житю своєї суспільности шукав для неї кращої будуччини.

На сїм кінчимо перегляд полеміки Потія з Клириком Острогським. З відповіди Потія поминули ми лише натяки на особу автора, до яких вернемо в одній з дальших частий нашої студії, дальше нецікаву оборону Вессаріона та Генадія Схолярха перед замітани Клирика³⁾ і перестороги Потія, писані під адресою православних на тему їх дружби з протестантами⁴⁾.

З перегляду письм обох авторів бачимо, що Клирик стояв вище від Потія в поетичнім обробленю свого твору, хоть треба признати, що й відповідь Потія писана живо та інтересно. За те

¹⁾ Hieronimusz Rosiej: „Kazania y Homilie“ (видане Льва Кишки) Suprasl 1714, стр. 17—18.

²⁾ Тамже, стр. 20.

³⁾ Памятник полемич. литературы. Т. III стр. 1111—13.

⁴⁾ Тамже, Т. III стр. 1121.

брав верх Потій над Клириком в аргументації. Не на однім місці, а спеціально в обороні подорожній молодіжи за границю, ставав Потій на ширшій становищу, обіймав оком більші овиди. Не дорівнював Потій Клирикови в тоні і на спокійну, хочь, що правда, докучну і їдку іронію Клирика відповідав нераз брутальністю¹⁾, що не лицювала з повагою його аргументації. В обороні своїх церков були оба автори однаково пристрастні. Оба бачили вину по стороні противника, а ніколи по своїй. Клирик шукав за виною неповоджень православної церкви лише в унії, а Потій бачив причину змішань і незгоди виключно по стороні православних, до яких кликав: „Чи мы на сеймикахъ шляхту бунтуємо? чи мы на сеймы позываемъ васъ? господара, короля и пановъ радъ чи мы турбуемъ и справами речи посполитое мешаемъ? 2)». Забував Клирик, що унія виросла на розстрою православної церкви, а Потій, боронячи прав уніятської церкви, не хотів погодити ся з тим, що і православні мають рівнож право до життя і до оборони свого стану посіданя.

Хоть Потієви проба поєднаня князя Острожського з собою та приєднаня його для унії в р. 1598 не повела ся, то мимо сего він не покидає гадки про се також в пізнійших літах. Коли в р. 1603 повело ся Потієви приєднати для унії нових 58 шляхтичів з новгородським воєвою, князем Скумином Тишкевичем на чолі³⁾, він не забуває також на князя Острожського і присвячує йому свою брошуру п. з. „Obrona ś. Soboru Floreńskiego powszechnego“. Видає її Потій нарочне під чужим іменем, бо, як сам пише до князя Сапіги, Острожський від него присвяти не прийав би⁴⁾. І ся проба була рівнож безуспішною. З незвісного твору Клирика Острожського, який вперше друкуємо, дізнаємо ся, що й перед 1603 р. заходив ся щиро Потій, щоби зладити гнів князя і помирити його з унією. Вказує на се заголовок твору Клирика, в яким автор зазначає виразно, що відповідає на „другій листъ велебного отца ипатія володымерского и берестейского епископа“⁵⁾. Тому можна

1) Там же Т. III, стр. 1094, 1106, де Клирик названий «блазном» і т. п.

2) Там же Т. III, стр. 1065.

3) Пор. Żochowski: „Colloquium Lubelskie“ стр. 37—8, де видруковано відповідну заяву з всіма підписами. Гляди також Жуковичъ: «Сеймовая борьба...» стр. 438—9.

4) Archiwum Domu Sapiechów T. I Nr. 433.

5) Гляди в нашій виданю стр. 201.

здогадувати ся, що з початком 1599 р. і то перед виданєм в світ відповіді Клирикови, яку ми обговорили, звернув ся Потїй до князя з новим листом, в яким вказував, що через унію не нарушено нічого у східній церкві, та що лише для удержаня ладу в церкві на Русі руські владки мусїли покинути патріархів. Однак і на сей лист Потїй відповіді не дістав від князя. В його імені відповів знов Клирик Острогський. Вправді під твором підпису Клирика нема, але зі слів передмови, де автор виразно каже, що буде „повтбр е отповѣдати“¹⁾, можемо на певно твердити, що маємо тут до діла з Клириком Острогським. Як в першій відповіди Потїєви²⁾, так і в сій новій додав Клирик Острогський під передмовою дописку: „Писано у Острогу в школі гречкої“³⁾.

Провідні гадки сеї нової, другої відповіди подає сам автор в передмові. Він вияснює, що хоть є найменше потрібним членом церкви, то таки важить ся відповідати єпископови, бо кличе його до сего обовязок. З оружьем св. письма буде він „строфовати єпископа (Потїя) а з ним прочих єго єдиномысликов нерозсоудный и легкомыслный постоупок мѣшанон а вихроватон и бурливои згоди“, до чого долучить, „стосованье а оуваженье порядковъ восточнои церкви старожитныхъ съ порядками римскими“⁴⁾.

Переходячи до полеміки против уніятських єпископів, Клирик зазначає, що прикметами, які украшували патріархів, якими сьвяті побіджували королївства, доступали обітниць, замикали уста львам, були: постійність у вірі, статочність ума, відвага серця і розвага. Наводячи цілий ряд примірів з життя старозавітних патріархів, автор зазначає, що уніятські владки не визначували ся сими прикметами а забрали ся до сьвятих річий легкодушно, підриваючи старинний стовп і основу окраси і слави руського народа, не памятаючи притїм на кару, яка стрїнула Датана і Авїрона, що важились без розваги на великі річи і справи⁵⁾.

Гнів князя Острогського против уніятських владк, Клирик вповні оправдує, бо нема такого чоловіка, якого не розгнївав би легкодушний крок Потїя та його товаришів. Обовязком кожного чоловіка є. виступати против владк та їх згоди, що має зі всіх сто-

¹⁾ Там же стр. 202

²⁾ Памятник. полемич. литератур. Т. III стр. 381.

³⁾ Гляди наше виданє стр. 202.

⁴⁾ Там же, стр. 201—2

⁵⁾ Там же, стр. 202—11.

рін розвалені стіни, що не має основ і умов до життя. Кожний, хто хоче що не будь бурити, повинен добре над сям розважити. Протягом шести днів Бог сотворив світ, а однак, коли мав збурити Єрихон, сям днів велів обходити мур міста і доперва осьмого дня мур упав. Коли пророк Йона бажав для Нениви заглади, Бог докорював йому за се, бо Ненива була твором рук Бога а не Йони. А уніятські владки рішили ся знищити не Єрихон, не Нениву, але місто великого короля, Сіон, церкву і заворушили мир та місто него „рогатую нѣякуює (плащем ркомо зверху покюю, але вноутр-ного розруху прикрітую) монстранцію мнѣманюю згоды клѣтятъ“. Великий Давид задумав построїти для божої слави величний храм, а однак Бог звістив йому, що не він, але син його, Соломон довершить се діло, яке потребує великої розваги. Сам Соломон ледви докінчив будову протягом кількадесяти літ, проливши чимало сліз. А ти, отче владико, „тою свою архи синагогоу згоды... на пѣскоу легкомыслного оупору, оутлыми стѣнками лѣпячи, за так короткій часъ склѣтити оуплоуючи ся, якого конца сподѣваешъ ся, якои потѣхи сподѣваешъ ся и заплати“ ?¹⁾.

Невдячність чоловіка, пише дальше Клирик, доводить Бога до гніву. Бог сотворив чоловіка, одарив його розумом і настановив володарем всіх сотворинь. Через невдячність в виду Бога, все те стратив чоловік. Так само невдячним став Потій, бо погордив своїм тихим і бідним патрярхом а утворив собі нового. Жиди погордили колись манною і за се стрінула їх кара, якої єпископи, що покинули православє, рівнож не уйдуть. Як колись Жиди, за пророка Самуїла, погордили Богом, бажаячи нового короля і нових порядків, так злегковажили уніятські владки Христа і бажують нових чужоземних законів, незвичайних порядків, нового архипастиря, любуючи ся в зверхнім блеску иньшої церкви. Щож найшли они злого у східній церкві, чому віддають їй за манну жовч, за воду оцет, чому переслідують її, на взір Савла, чи не чують они слів Бога: я уродив синів і виховав їх, а они вирекли ся мене ?²⁾.

На сям кінчить автор першу частину свого твору. В другій веде порівнанє порядків східної з порядками західної церкви, питаючи: „Яких порядків, отче владико, крім старинних, божих, бажаєте? Чи милїйші вам нові, людські? Бо чи лїпший сей порядок: „ісповідуємо, що лише під одним видом правдивого Христа приймаємо“, понад сей: „если не снѣте плоти сына челоувѣческаго и не пїете

¹⁾ Там же стр. 211—14.

²⁾ Там же стр. 215—16.

крови его, живота не имѣете?“ ... Чим ліпші великі скарби з розкоши від двох шелягів бідної вдови з недостатку? Чим ліпша назва „папеж“ над імя: „патриарха“. Назва „патриарх“ має своєю основою в св'ятім письмі а про слово „папеж“, коли хто має яку вістку, нехай нас поучить. Чим ліпший є сей порядок: „папа є все-світнім судію всіх“¹⁾ понад сей: „єдинъ єсть законоположникъ и судія, могый спасти й погубити?“ Чим красший є порядок: „жадні синоди не можуть прав римській церкві становити“²⁾ понад сей: „хоть Римляни, вступаючим в дияконство і презвітерство, велять покидати жінки, однак ми (шестий собор) приказуємо дияконам і презвітерам жити в подружю?“ Чим ліпший є лад: „повага римського єпископа є вишою пснад всі собори і не підлягає нічий критичі“³⁾ понад сей: „Царгородський собор скидає Гонорія, римського папу і царгородського патриарха, Сергія?“⁴⁾ Чим ліпший є порядок, що велить сидіти на високих престолах та пишатись на окрашених тронах, понад сей, що каже вдоволяти ся з прута плетеним престолом Христа?... Чи ліпшим є сей ряд, що наvertsає до віри, зглядно до послуху насиллем, як ви се творите, понад слова св. письма, що сего зборюють?... Чи ліпше називати ся Петровим, Павловим, чим Христовим? Чи ближшим до спасеня є, бачити камєнь в Петрі, а не в Христї?⁵⁾ Чи безпечнійше будувати церкву на Петрі, чим на Христї? Чи ліпше Петра називати головою церкви, чим Христа? Покликуючись, як в першій відповіди, на свідочтво Кипріяна, що всі апостоли мали рівну власть, та на слова св. Письма „Павлові уста — Христові уста“, Клирик Острогський запитує уніятських владик: „чим ліпший ключар неба, Петро над Павла? В чім вам патриархи так дуже завинили? Чого їх безчестите? Чому про них злорічите? Чому з них глузуєте? Чи се пристойть християнам, а що більше, духовним, прибільшати недужим недуги, скалченем рани, сумним зітхання? Лише клеветники, коли бачуть, що хтось постить, — кажуть, що він гіпокрит, а коли їсть, говорять, що він обжора; коли ходить, твердять, що неспокійний,

¹⁾ Порівнай «Апокрисисъ» в Памяти полемич. литератур. Т. III стр. 1635.

²⁾ Порівнай «Апокрисисъ» Там же Т. II стр. 1637.

³⁾ Порівнай «Апокрисисъ» Там же Т. II стр. 1637.

⁴⁾ Порівнай Василя Суражського «Книжицу о вѣрѣ» (1588) Там же Т. II стр. 774, 5, 6 і «Апокрисисъ» Там же Т. II стр. 1241 і 1265.

⁵⁾ Коли в першій відповіди Потєви йшов Клирик за гадкою Лютра, що під каменем треба розуміти ісповіданє, або віру Петра, тут сїдує за гадкою Кальвіна, що під каменем розумів Христа. Порівнай нашої передмови стр. XX.

а коли відокремлений сидить — звуть його лїнним; коли мовчить, кажуть, що простак, коли говорить, називають його говірким; коли дає милостиню, кажуть, що хвалить ся, коли не дає її, посуджують о скупство і лакометство; коля мудрий — кажуть: гордий; коли тихий, звуть його сумним; коли веселий, посуджують його о розпусту... а коли люди на кого не ласкаві, кажуть злі людські голоси, що се — лотр^а. Такими словами поневіряють злі люди патріархів, як колись безчещено Івана Хрестителя. І чи мають патріархи упадати на дусі, що не посідають коний з срібними уздами, що не блищать від золота та срібла, що не їздять на возах, кованих золотом, що їх не носять на лєктиках, що місто воза, уживають власних ніг, що не мають богацтва, слуг, що чужими ногами до ходу не користують ся, що не сплять на слоневих ліжках?^{а 1)}

Клирик Острогський дивує ся, що Потїй сьмів твердити, будь-то би уніятські владики нічого нового до церкви не внесли, нічого в нїй не нарушили і не відміняли. Забув, видно, каже Клирик, про Потїя, що собор царгородський зборонував духовенству відступати патріарха, доки сей не є собором осуджений а картагенський собор наказав під загрозою вилученя з церкви, щоби ніхто з духовних не звертав ся від патріарха до папи²⁾. Кінчить Клирик Острогський свій твір чудовою апострофою до уніятських єпископів, з якої поодинокі частини передамо в живій, теперішній мові:

„І чи не зворушить вас плач і страх, що ви свою матір, Сїон, яка вас сплodiла і на лонї пестячи, як дїтий любяча голубка викормила та виховала, покинули і вїрекли ся? Місто сеї звичайної пісоньки Дамаскина „Радоуйся сїоне святий“, яку співали їй дїти поверх сїмсот лїт, ви підносите і спричиняєте плач і стогін, розжалюєте матір-церкву, гасите свїчку її свїчника, спустошуєте її святости, нищите олтар, змінюєте псалтир, заглушуєте пісню, звязуєте радість, перевертаєте кївот нового завіта, ... та безчестите сїонське імя!“ ... Прикметою ангела є, не грїшити, прикметою дїявола, згрїшивши, не покутовати, а прикметою чоловіка, по грїсі каяти ся. Покайте ся томú і ви єпископи, ... прийдїть до Сїону, обійміть його, та віддайте хвалу живучому в нїм Богу!... Чи не бачите сего, що ви мало що не виставили на небезпечність здоровля короля, пана нашого, чого ціла

¹⁾ Там же стр 216—21.

²⁾ Порівнай «Апокрисисъ» Памяти. полемич литер. Т. II стр. 1501—7 і 1683—5. Против сего погляду, висловленого в «Апокрисис-І» про картагенський собор, полемізував Потїй в *Ἀποκρίσεις* і Там же Т. III стр. 550—60.

короона до судного дня не могла би віджалувати? Прокиньтесь з такого сну заблудження, наверніть ся до чудового сходу сьвіта, вступіть до сіонської винниці!... Викиньте з поміж себе таке лукавство і не товаришуйте з хитрим зводником (еп. Кирилом Терлецьким), який натворив так багато лихих вчинків, що земля буде кликати і стогнати, коли ми будемо мовчати, з котрим, по словам апостола Павла, не то що приставати, але навіть їсти не яло ся, а котрий у вашій єдности мало що не був провідником. Уважайте, чи добре є, коли золото змішавсь з іржою, чи не шкідний марципан приправлений отруєю, чи добра милостиня з руки грабежи, чи мила жертва — кров безроги і вонюче стерво?... Не годить ся говорити з слабим про силу, з сліпим про сьвітло, з розбійником про мир і згоду, з блудником про чистоту, з деруном про милостиню, з безсоромним про побожність, з обжорою про піст, з паницею про повздержливість! Послухайте томú, сіонські сини, вашої матери, що вас повила і в плачу промовляє до вас: Прийдіть і глядіть, сини, бо я вдовиця собі полишена: виховала я вас з радістю а потратила з журбою... Щож маю діяти тепер з вами, я вдовиця опущена? Ідіть лише, сини мої, і просіть в Бога милосердя!... Заманені умом, ви погубили свою давну доброту і віддалили ся від раю... І щож маю діяти нині, сини мої? Не стало сліз в очах моїх, розсипала ся по землі слава моя!... Хтож порадить мені, хто потішить мене, сини мої? Хто улічить мене? Всі, що переходять побіч мене і минають мене дор гою, похитають головами, ... отворять уста, заскрегочуть зубами і скажуть: „Чи се мати Сіон, чи се корона, слава і потіха всеї землі? Отсе маємо день, якого ми ждали і годину, якої ми бажали, тепер маємо її і бачимо. Стопчім її і знищмо!“... Отсе розлила ся вода моїх сліз висше моєї голови, око мов померкло, стратило блеск, замкнуло ся і не отворить ся, доки не засяє сьвітло правди перед моїми воротами, доки не настане в серци моїм ранна зоря! Наверніть ся проте, сини мої, а Бог вислухася вас і прийме до своєї слави. А хто з вас не наверне ся, сего зіть божей гнів!...¹⁾

Чи був сей твір в своїм часі друкований? Підозрівати можемо, що в друку він не явив ся, бо ані не відповідав на него Потій, ані згадки про него в сучаснім, полемічнім письменстві не маємо.

¹⁾ Там же стр. 225 - 9.

Не знаємо навіть, чи післано його Потїєви і чи мав він про него яку небудь вістку. Зближений сей твір до першої відповіді Клирика Потїєви настроєм і тенденцією. Глибока любов до православної церкви пробивався з обох творів з однакою силою. Бажане помірня „відступних“ синів з православною церквою зазначив автор в другій відповіді Потїєви не в порівняно сильніше. Так само помітна різниця в композиції обох творів. В першій перемагали глузвання, в другій незвичайна повага. В першій читаємо безліч цитатів та примірів, в другій їх рівнож не брак, хоть маємо їх може у трохи відповіднійшим числі. Реторичні звороти, якими переплетений перший твір, виступають у значно більшій степені в другім і дають нам точнійше понятє про дійсно незвичайний талан автора, що одїв свою нову відповідь Потїєви в одєжу правдивої поезії слїз і плачу. Легкий відгомін впливу сучасного полемічного письменства, а спеціально „Апокрисеа“ лишив також тут свої слїди.

IV.

Розглянувшєсь основно у змісті і жерелах творів Клирика Острогського, можемо перейти до розвязки цікавого для нас питання, хто скрився під анонімом Клирика Острогського?

Потїй, якому залежало на тім, щоби дізнати ся про прізвище автора, нічого певного про него не знав. Потїй не був навіть певний, чи Клирик походив зі шляхти¹⁾. І хоть як рад був Потїй, щоби Клирик відкрив лице та зняв з себе „машькару“, однак ані Клирик, ані ніхто з сучасних письменників не заспокоїв його цікавості. Тому почав Потїй губити ся в здогадах та вже в відповіді Клирикови дав натяки, що під Клириком треба розуміти автора „Апокрисеа“. Уважному читачеві полеміки Потїя з Клириком впадо, певно, на гадку, чому Потїй у своїй відповіді Клирикови боронив короля і порівнував його з Константином Великим²⁾, хоть Клирик ані одним слівцем против короля не виступив. Так само незрозумілим буде для читача, чому Потїй п'ятував Балабана і Ко-

¹⁾ В відповіді Клирикови писав Потїй: „Patrzaj ty wrodzenia swego u kondyciy, i eslisz tego godzien przymawiac slachcicowi, nie bedac onym“ (Памятн. полеміч. літер. Т. III стр. 1120). Цитуємо польський текст, бо в руськїм сих слів не достає.

²⁾ Так само назвав Потїй короля у своїй відповіді на „Апокрисея“ п. з. „Αντιόχου“ Там же Т. III. стр. 672.

пистенського за їх дволичність в справі унії¹⁾, хоть про них рівнож Клирик у своїм творі не згадав, та вкінці, по що він вивів справу свого спору з брацлавською каштеляною, Мариєю Загоровською²⁾, хоть про неї нема також в творі Клирика ніякої звістки. Не підлежить сумнівови, що сими натяками велів Потій здогадувати ся про особу автора, якого бачив в Філялеті, а який в „Апокрисіє“ короля не щадив³⁾, Балабана і Копистенського перед замітами католиків боронив⁴⁾ та справу Загоровської против Потія видвигнув⁵⁾. В кілька літ пізнійше зазначив Потій в иньшій творі про автора „Апокрисіє-а“, що він уложив пасквіль против флорентійського собору. На сю тему Потій писав: „Lecz nie tak się barzo dziwiuję głupiemu Diakowi (Стефанови Зизанієві), który iako sowa z pustei stodoly z takim rozumem wileciał. Ale się dziwiuję iednemu w rzeczy mądryemu szlachcicowi, który iako do Philaleta, tak y do tego Synodu się przyłożył, abo raczei on sam oboie napisał. Nie przystoi zaprawdę uczciwemu szlachcicowi baśniami y kłamstwuy narabiać, ale się z każdym szczyrze, cnotliwie, iako zakon chrześciański y uczciwość uczy, obyść. Ale to ma heresia, zwłaszcza Nowochrzeńska, że sromu, cnoty y uczciwości sobie nie poważa“⁶⁾.

¹⁾ Ширше виказував Потій дволичність обох владик в „*Αντιόθησις-їє*“ Там же Т. III стр. 522, 544, 592, 702, 704, 708, 766. Про Балабана твердив Потій, що він дуже давно вів пертракціє з лат. архієпіскопом у Львові, Дим. Солківським в справі свого переходу на унію (Там же Т. III стр. 618).

²⁾ Княжна Загоровська мала право патронату над церквою св. Ілії в Володимирі. Потій каже про неї, що она зборювала презвітерам служити службу божу що неділі і домагала ся від них, щоби в тім часі відправляли богослужене, коли їй догіднійше. Розгніваний за се Потій забрав з церкви антимиє, а коли княжна добула новий від царгородського патріярха, Потій хотів судово відобрати княжній церкву св. Ілії і тому кілька разів просив князя Сашігу, щоби прислав йому з литовської метрики копію одного документу, який мав виказувати, що церкву сю построїли володимирські єпіскопи (Архівум Дому Сариєхов Т. I стр. 320—1, Nr. 389, стр. 232, Nr. 391, стр. 336—7 Nr. 404, стр. 342 Nr. 409, стр. 353, Nr. 420 і стр. 369 Nr. 437). Про веї повиспі натяки гляди в відповіді Клирикови (Памятн. полемич. литер. Т. III стр. 1059—61). Про спір з княжною Загоровською говорять також Потій в „*Αντιόθησις-їє*“ Там же Т. III стр. 930—4.

³⁾ Там же Т. II стр. 1803, 5, 12. За легковажене особи і власти короля дорікав Потій Філялетови і православним в „*Αντιόθησις-їє*“ Там же Т. III стр. 488, 489, 564, 764, 788, 806, 808, 822—4, 868, 924, 946, 950 і 952.

⁴⁾ Там же Т. II стр. 1123, 1155, 1179, 1195, 1315, 1317.

⁵⁾ Там же Т. II стр. 1767.

⁶⁾ „Obrona ś. Synodu Floreńskiego powszechnego... przez Piotra Fiedorowicza стр. 7.

Річ природна, що всі ті натаки та підозріння не мають ніякої реальної основи. Вистане порівняти сю об'єктивність, з якою Філялет писав про флорентійський собор в „Апокрисис-і“¹⁾ з пасквілем, виданим Клириком Острогським, щоби рішучо оречити, що Філялет з Клириком не є ідентичним. Милити ся в здогаді міг Потій хочьби тому, що Клирик користував ся подекуди твором Філялета.

Не був також Клирик, як здогадує ся Потій, протестантом, бо протестантським в його двох відповідях Потіїви є хиба вияснюване „Ты вси Петръ“ в душі Лютра, або Кальвіна і сам спосіб полеміки проти папів, уживаний майже у всіх творах протестантів. Клирик був православним, але підлягав, як майже всі тодішні, руські письменники, впливови літератури протестантів.

Не підлежить сумнівови, що Потій старав ся засягнути ближших подробиць про Клирика, однак його цікавість була лише о стільки заспоковна, що до пасквілю против флорентійського собору приложив рук не лише сам Клирик, але й його „bakalarz Nowochrzczeniec“²⁾, який умістий там трактат против походження св. Духа „и отъ Сына“. Останню вістку потвердив, як се зараз побачимо, також Мелетий Смотрицький.

Після свого вітвертого переходу на унію, Мелетий Смотрицький пятаував частійше твори Клирика³⁾, причім звертав ся головню не против його „Отпису“ на лист Потія до князя Острожського, але против пасквілю на флорентійський собор⁴⁾. Робив се Смотрицький, як здає ся, нарочно, бо Клирик Острогський завдячував свій розголос в православнім таборі майже виключно останньому творови. Хоть Мелетий Смотрицький мусів мати дуже точні вістки про особу Клирика, то однак сказав нам про него дуже мало. Не

¹⁾ Памятн. полемич. литерат. Т. II стр. 1171. Розуміємо тут польський текст „Апокрисис-а“, бо в руським перекладі пороблено вже різні зміни і названо флорентійський собор розбійничим і т. п. Порівнай Там же Т. II стр. 1168 і дальші.

²⁾ В „Obron-i s. Synod-u Floreńsk-oro“ писав Потій: „А іsz imienia swego zamilczal (при пасквілю на флор. собор) znać, że się bał, aby go za kłamstwo wstyd nie było, tak głupi Rusin Kleryk, iako niezbożny Nowochrzczeniec“ (стр. 9); „Przemudry Philosophie (алюзия до Клирика), rozwiąż, ten Syllogizm, ieśli możesz, y z onem twoiem Bakalarzem Nowochrzczeniecem (стр. 21). „Ale pierwey, писав ще Потій, śmieszne dowody greckie, które głupi Synodopisca, a ieszcze głupszy Nowochrzczeniec w swym Scripcie z Grekami przeciw Łacinnikom położyli zmyślone pokażę y zdradę ich odkryie (стр. 48—9).

³⁾ Гляди загальні згадки про Клирика в Смотрицького: „Apologii“ (1628) стр. 24, 88, 89, 90, 91, 92, 107 в „Exaetesis-і“ (1629) картка 27, 50 об. 69 об. 70 91, 95 в „Paraenesis-і стр. 15, 25, 27—9.

⁴⁾ Порівнай в „Apologi-і“ стр. 76—87, в „Exaetesis-і“ картка 90—5 в „Paraenesis-і“ стр. 6, 7, 14, 89.

виключена річ, що Сметрицький хотів бути дискретним, бо православною уміли задержувати в найбільшій тайні прізвища своїх помістів, а сам Мелетий Смотрицький досвідчив на собі сеї дискретції, як творець „*Θρηνοσ*-а“, про що з признанєм по своїм переході на унію висказував ся¹⁾. Можна би також здогадувати ся, що про особу Клирика Смотрицький не хотів багато говорити, бо Клирик належав ще тоді до числа живучих людей²⁾. Не виключена ще й иньша причина, яка могла здержувати Смотрицького від виявлення прізвища Клирика, на яку звернемо увагу в дальших, наших дослідах.

Клирика ставить Смотрицький на рівні з Зизанієм, Філялетом, Ортольою, пишучи про них, що серед православних мали они велику повагу, бо були між ними „*iakoby Boskie iakie oracula*“³⁾ Про житє Клирика зрадив нам Смотрицький не багато більше понад се, що писав вже ранше Потій. Смотрицький писав про Клирика: „*Co zacz u Klerik? Podobny Zyzaniemu Dydyskał, do ktorego się przelożył u przemierzły Ponurzeński Dydaskał, ktorego przekłęty Ariański duch znaczny iest w Sylogizmach naprzeciw pochodzeniu Ducha św. u od Syna, u tego Kleryka położonych*“⁴⁾.

Иньший письменник XVII віку, Яков Суша передав нам про Клирика дуже суху вістку: „*Anonymus clericus Ostrogiensis, Doctorum Russiae ordine tertius* (перші два: Зизаній і Філялет), *quem gymnasii ejus civitatis, superstite Basilio Duce, praecipuum fuisse, aiunt, didascalum*“⁵⁾.

Зрозумілим є для нас, що пізнійші письменники не були в силі доповнити сего, чого не подали про Клирика сучасні йому люди. Тому не розв'язали нам сеї загадки ані письменник XVIII віку, Стебельський⁶⁾, ані митр. Евгений⁷⁾, що особою Клирика цілком не

¹⁾ Гляди Смотрицького „*Exaetesis*“ картка 70.

²⁾ Імовірно тому, що крім »Опис-у« на лист Потія і злученого з ним пасквілю, Клирик нічого більше не друкував під сим анонімом, здогадує ся Арсеній Сілецький, що Клирик умер вскорі після 1598 р. (Вольнск. епарх. вѣдомости з р. 1885 в статіі »Острожская типографія и ея изданія« стр. 295). Здогад Сілецького поділяє також Харлампович в статіі »Острожская православная школа« (»Кіевская Старина« з р. 1897 Т. 57 стр. 380).

³⁾ Гляди Смотрицького: „*Paraenesis*“ стр. 6.

⁴⁾ Порівнай: Смотрицького „*Apologію*“ стр. 96.

⁵⁾ *Jacobus Susza*: „*Saulus et Paulus*“ стр. 86—7.

⁶⁾ *Ignacy Stebelski*: „*Dwa wielkie światła*“ (вид. друге — Львів 1866) стр. XXX.

⁷⁾ Словарь историческій о бывших въ Россіи писателяхъ духовнаго чина греко-россійской церкви. СПб. 1827.

заінтересував ся. Найбільше розповсюдженою була ще гадка Філарета¹⁾, що ототожнював Клирика з Острогським презвітером, Василем (Суражським), автором „Книжицы о вѣрѣ“ (вид. 1588 р.). Здогад сей опрокинув остаточно Харлампович, вказуючи на те, що згаданий презвітер підписував ся всюди повним іменем, що виступив на літературнім полі вже в р. 1588, коли зі слів самого Клирика та Потія дізнаємо ся, що Клирик був чоловіком молодим, не так давним учеником острожської школи, а в письменстві чоловіком незвісним, „homo novus“²⁾. Цілком справедливо стверджує також Харлампович, що не можна мішати Клирика з особою виленського дякона, Василя троїцького, що вже в р. 1596 виступив як презвітер і жив ще в 20-тих роках XVII віку³⁾. Не згоджує ся також Харлампович з поглядом проф. Брікнера, що, на основі непорозуміння, назвав Клирика Острогського, дидакалом Авраамом⁴⁾. Нових здогадів Харлампович не висказує, а ставить справу о стільки ясно, що бачить в Клирикови ученика а опісля дидакала острожської школи, чоловіка на літературнім полі цілком нового.

Крім повисших здогадів мусимо зазначити ще погляд знаменитого ученого, Вартоломея Копітара, висловлений ще в р. 1843 в однім з нечисленних, але дуже цікавих його листів, писаних до Девяса Зубрицького. Копітар питає поміж иньшим Зубрицького: „Wer kann in der Ostroger Polemik von 1596 seq. der Clericus Ostrog. seyn? Wäre es der junge Meletius Smotrycki? Er starb nach Eugenij A. 1663 in. am Brand der Eingeweide und könnte

¹⁾ Філаретъ, архiep. черниг. и вѣжинскій: „Обзоръ русской духовной литературы“ 1859 I 238.

²⁾ Вистане також порівнати дуже тяжкий стиль Василя Суражського з живою аргументацією, та поетичним полетом Клирика Острогського, щоби прийти до пересвідчення, що се дві окремі постаті.

³⁾ Харламповичъ: „Острожская православная школа“ в „Кіевск. Старинѣ“ за рік 1897 Т. 57 стр. 378—81 і „Западнорусскія православныя школы XVI и нач. XVII в. Казань 1898 стр. 270—1.

⁴⁾ Вріскнер: „Spory o unie“ стр. 596 і 598 Харламповичъ: „Острожская православная школа“ стр. 379. Останний пише: „Звісний історик Брікнер називає Клирика Авраамом. Коли проф. Брікнер основує свій погляд на тім, що так зове його Іпатій Потій у своїй відповіді на його »Отписъ«. (»Отче Аврааме«, »Пане Аврааме« Пам. полем. литер. Т. III стр. 1047), то помиляє ся. Діло в тім, що Клирик дав на один з епіграфів до свого »Отпису« слова Авраама з притчі про богача і Лазаря: »Помани, яко воспріялъ еси добра твои въ животѣ твоємъ« (Пам. полем. литер. Т. III стр. 382). Потій доглянув в сих словах натяк на себе, на своє давнїше високе становище (він був сенатором) і тому відплатив ся Клирикови за його пробу, ототожнити себе з Авраамом: »А такъ, пане милый, Аврааме Острожский! шильнуй себе: жєбысь и зъ Лазаремъ своимъ, которого на лони своемъ пєстєуєшь, не досталєсь ся на богачово мєстцє . . .«.

also 1597 wohl ein clericus von 15—18 Jahren seyn; um so mehr, da ihn Eugenij 1599 auf dem Dissidenten-Congress sucht, ein paar Neffen studieren lässt (in Schlesien) und er 1610 schon als voller Mann mit dem „*Θρηνης*“ auftritt“¹⁾.

Копітар не уарґументовує ближе свого здогаду. Сумнівою навіть є річю, чи основу до него дало Копітарови порівняне стилю творів Клирика і Смотрицького. Найімовірніше, грала тут ролю бистра інтуїція, якою визначав ся Копітар у своїх дослідах на полі славістики взагалі. Зублицький був в сій справі иньшої гадки. Він бачив в Клириковн, автора „Апокрисса“, Христофора Бронського (Филялета)²⁾. Так само не годив ся з поглядом Копітара иньший галицький письменник, Антін Добрянський, що в р. 1852 реагував на здогад Копітара сими словами: „Ктобы тотъ наименьшій клирыкъ церкви Острогской мѡгъ быти, — не знати. Ученый Копитаръ въ листѣ своемъ, писанѡмъ передѣ лѣты до одного ученого Русина въ Галичинѣ, гадкуе, чи не былбы то Мелетій Смотрицкій; но той року 1601 бывши еще въ школахъ езуитѡвъ въ Вильнѣ, не могъ вже р. 1598 клирикомъ быти“³⁾.

Не зважаючи на сі рiшучі запереченя стійности здогаду Копітара, ми станемо в його обороні та наведемо цілий ряд доказів, що його імовірність викажуть.

Про молодечі літа Мелетія Смотрицького знаємо дуже мало. Звісним нам є лише те, що він був учеником острогської школи, де образував ся під проводом свого вітця, Герасима Даниловича Смотрицького⁴⁾, ректора сеї школи, та архимандрита Кирила Люкаріса, пізнішого царгородського патріарха⁵⁾. Річ цілком природна, що молоденький Мелетій, тоді ще Максим Смотрицький мусів у своїх перших творах брати взірці з писань своїх учителів. Переглядаючи твір Герасима Даниловича Смотрицького п. з. „Ключь

¹⁾ Гляди мою працю п. з. »З Кореспонденції Дениса Зубрицького« (»Записки наук. тов. ім. Шевченка« Т. 43 стр. 37, де я вияснив і розв'язав деякі похибки митр. Евгения.

²⁾ »Вістникъ Народнаго Дома« Львів 1906 Ч. 3 стр. 50 в статії проф. Ф. Свистуна: »Кореспонденція Дениса Зубрицького съ Копитаромъ«.

³⁾ Гляди календар »Перемышлянинъ« за р. 1852, де видруковано статію Ант. Добрянського п. з. »Вѣдомость историческая о Перемышлѣ« стр. 112—13.

⁴⁾ П. Голубевъ: »Петръ Могила« Кіевъ 1883 Т. I стр. 93 Харламповичъ: »Западно-русскія православныя школы« стр. 391. Про Герасима Даниловича Смотрицького, гляди замітки Харламповича в статії »Острожская правосл. школа« стр. 271—8 и »Западно-русскія правосл. школы« стр. 262—4.

⁵⁾ Порівнай Смотрицького: »Paraenesis« (1629 р.) стр. 68 в його листі до Люкаріса.

царствія небесного¹⁾, ми справді переходимо до пересвідчення, що Клирик Острогський в него сильно вчитував ся, так що поодинокі його части, або й аргументи війшли майже живцем до відповідий Клирика Потієви.

Таким відгомонам впливу „Ключа царствія небесного“ є в першій ряді передмова Клирика до читача в першій „Отписѣ“ Потієви. Герасим Дан. Смотрицький зазначував, що обовязком чоловіка є, давати відповіді на питання, бо і св. письмо (І Петр. гл. III, 15) звиває нас до сего словами: „Готови будте завжды ку отповѣди каждому пытающему васѣ“. Колиб його відповідь (Герасима Дан. Смотрицького) не вдоволяла, в такім разі нехай читач має на увазі, що взяв ся він до неї з конечности, на приказ кн. Острожського, хоть добре знав про себе, що він є одним „отъ худыхъ простакъ“, що підняв ся сеї праці „не безъ великого жалю и сумнения, власне якъ плохий а голый за збройного рыцера воевати, а простакъ неученый за мудрого оратора отповедати“. Дивувати ся його слабій відповіді не повинні руські народи, коли самі про відповідь не дбали, маючи поміж собою гіднійших, що могли би „взявши бронь духовную отъ недужого и неумѣлого, сами по вѣре крѣпко дѣйствовать, и сопостатомъ истинный ответъ давати“, тямлячи на слова Христа (Рим. XV 1): „Братие должни есмы силни немощи немощныхъ носити и не собѣ угрожати“²⁾. Клирик Острогський парафразує лише сей уступ Герасима Даниловича Смотрицького, послугуючись майже дословно поодинокими зворотами та користуючись тими самими цитатами з св. письма. Свого додав Клирик в предмові до читача дуже не богато³⁾.

Герасим Данилович Смотрицький зазначував, що не в багатстві, не в значнім числі ісповідників треба бачити признаку правдивої церкви, бо Христос не звав себе царем сьвіта⁴⁾, бо прирік бути навіть між двома, або трема, коли зберуть ся в його імя⁵⁾, — те са-

1) »Ключъ царствія небесного« або »Календарь римскій новий« (твір має два заголовки) був відповідно на брошуру Бенедикта Гербста п. з. „Wiary rzymskiego kościoła wywody“ (порівнай нашої передмови стр. IV. Вийшов твір Герасима Даниловича Смотрицького в Острозі в р. 1587. Передруковано його з неповного еземпляра в Архивъ юго-западной Россіи Ч. I Т. VII стр. 232—65 і в великоруськім перекладі в Малышевск-ого »Мел. Пигаєв« Т. II.

2) Архивъ юго-западной Россіи Ч. I Т. VII стр. 237—9.

3) Памятн. полемич. литер. Т. III стр. 377—81.

4) Архивъ юго-зап. Россіи Ч. I Т. VII стр. 249.

5) Там же стр. 243 і 246.

ме повторив Клирик Острогський у своїй відповіді Потїєви ¹⁾). По гадці Даниловича Смотрицького всі апостоли були собі рівні ²⁾), а те саме підносить Клирик Острогський двічі, наводячи, по приміру „Апокрисиса“, свідокство св. Кипріяна ³⁾). Герасим Данилович Смотрицький докорював католицькій церкві за придаток до символу віри „и отъ Сына“ ⁴⁾), за причастіє під одним видом ⁵⁾) — а майже так само підносив сі заміти Клирик Острогський у своїх відповідях Потїєви ⁶⁾). Герасим Смотрицький писав в обороні православної церкви: „Его же бо отецъ любитъ сына сего и наказуетъ, не тръпящаго же наказаня, и двомъ господиномъ работающаго презираетъ и мимо пуцаетъ и учинилъ декретъ черезъ протца и патрїярха нашего Авраама, mezi таковыми сынами мовячи, чадо, ты въсприятъ еси благая своя въ животѣ своемъ, Лазарь же злая, сего ради сей утѣшается, ты же страждеша, такъ и теперъ разумѣймо, кого дочасне Богъ караетъ, вѣчно зъ собою мѣти хочеть“ ⁷⁾) — Клирик Острогський повторив сю оборону майже дословно ⁸⁾).

Не оригінальним був також Клирик Острогський в поетичнім плачу східної церкви, яким украсив свої твори. Раньше вже нарікав Герасим Смотрицький на байдужність православних для справ своєї церкви та кликав до них:

„Повстанте, почувѣтеся и поднесѣте очи душъ вашихъ, а обачте съ пилностью якъ спротивникъ вашъ дьяволъ не спить, и не толко якъ левъ рикаючи ищетъ, кого пожерети, але явне сами въ пашенки ему розными способы многне отъ крови и повинныхъ вашихъ впадають а звлаца отъ единое матере вашее невѣсты непорочнои, царя небоснаго, роженые братя и сестры. О чемъ она яко мати ваша (церковъ святая мати вѣрнымъ общая) болезно васъ породивши, водою святого крещенія омывши, дары духа святого просвѣтивши, и хлѣбомъ животнымъ учениемъ евангельскимъ воскормивши, жениху своему, кровию пречестною васъ откупившему, яко сыны свои за слуги и дворяны отдати з радостью, яко родителей и прародителей вашихъ надѣяла ся, и съ ни-

¹⁾ Порівняй нашої передмови стр. XX.

²⁾ Архивъ юго-зап. Россіи Ч. I Т. VII. стр. 245.

³⁾ Первінай нашої передмови стр. XX і XXX.

⁴⁾ Архивъ юго-западной Россіи Ч. I Т. VII стр. 258.

⁵⁾ Там же стр. 258.

⁶⁾ Гляди нашої передмови стр. XX і XXIX—XXX.

⁷⁾ Архивъ юго-западной Россіи Ч. I Т. VII стр. 248.

⁸⁾ Гляди нашої передмови стр. XXXVII і XX—XXI.

ми, и съ вами вѣчно царствовать певна была, теперъ вмѣсто надѣи, радости, и потѣхи, жалостно нарекаеть и многослезно плачетъ, единыхъ, же отъ нее отступаютъ, другихъ же о тое не дбають, и вси вобецъ на повинность свою мало памятають, колеблючи ся дивными способы у вѣре, один з другого большую слабость и згоршене беручи...¹⁾

Річ зрозуміла, що веі повисші помічання на тему споріднення творів Клирика Острогського з „Клю-чем царствія небесного“ не доказували би ще нічого, бо крім сина могли взорувати ся на творі Герасима Даниловича Смотрицького ще й иньші його ученики, або автори, колиб не факт, що плач православної церкви кинений мов би від нехочу в першім „Отписѣ“ Клирика, одітий в чудову, реторичну одежу в другій відповіді, находимо не лише в закінченю пасквілю на флорентійський собор²⁾, але також в однім з творів Мелетія Смотрицького а іменно в його „Θρηνησις-і“, оброблений з таким артизмом, чувством та поетичним полетом, що й по нині викликує він величезне вражінє.

„Niestetysz mnie nędzney, кличе Смотрицький в імени церкви, niestetysz nieszczęsney! Ach ze wszech stron z dobr złupioney, niestetysz na świecką ciała mego hańbę z szat zwleczoney, biada mi nieszczęsnemi brzemiony obciążoney. Ręce w okowach, iarzmo na szyi, pęta na nogach, łańcuch na biodrach, miecz nad głową obojętny, woda pod nogami głęboka, ogień po stronach nieugaszony, zewsząd wolańia, zewsząd strach, zewsząd prześladowania. Biada w mieściech y na wsiach, biada w polach y dąbrowach, biada w gorach y przepaściach ziemie...³⁾. Ach ciężkoż mi zaprawdę z tym nievkorzonym potomstwem, z tym iadowitym iaszczorczem plemieniem ciężko. Y któż boleści tey zarowno ze mną nie podeymie? Kto mi płakać nie dopomoże. Synym rodziła y wychowała, a oni się mnie wyrzekli, y iadowite ięzykow swoich żądła na mnie wyrzucili...⁴⁾. Iam strapiona, ia mizerna y nad wszystkie matki nieszczęśliwsza. Ktora gdziesiękolwiek obrocę, wszędy syny moje na zdradzie mnie nayduię ..⁵⁾. Kto potoki łez moich pohamuie? Biada mnie nieszczęsney, żem syny ro-

¹⁾ Архивъ юго-западной Россіи Ч. I Т. VII стр. 238—9.

²⁾ Памятник. полемич. литератур. Т. III стр. 474—6.

³⁾ Theophil Ortholog „Θρηνησις, To iest Lament iedyney ś. Powszechney Apostolskiej Wschodniej Cerkwie, z objaśnieniem dogmat Wiary. Wilno 1610 Rozdział I картка I.

⁴⁾ Там же, Rozdz. I картка 3 обор.

⁵⁾ Там же, картка 9 обор.

dziła na boleść moję, y Córki na zranienie moie...¹⁾ Synu, oto Matka ze wszelkim błogosławieństwem Bożego winszowaniem, stawię się przed cię... Uzał się niezmiernego płaczu, żalu boleści, y strapienia moiego, kotoiego ty sam y z drugą Bracią twoią, a młodszymi Synami moimi przyczyną iestęście. Wychowałam bowiem was z radością, a potraciła z płaczem y z boleścią²⁾, porodziłam was na wciechę y podpore starości moiey, a doznawałam po was gorszey, niż po iawnych przeciwnikach moich, nieprzyiaźni, gorętszey nienawiści, sroższego wciску, okrutniejszego prześladowania, y szkodliwszego wpadku... Głos w Ramie słyszany iest, płacz y krzyk bardzo wielki, Rachele płaczącey synow swoich, a nie chciała się dać vtulić, że ich niemasz...³⁾.

Читаючи ці дрібні виїмки з великої поеми Мелетія Смотрицького і глядячи на споріднене гадок з твором Герасима Смотрицького „Ключь царетвія небесного“ та писаннями Клирика, мимохіть мусимо здогадувати ся, що молодий Мелетій, взоруючи ся на твори отця, під іменем Клирика Острогського виступив і гадку, кинену отцем, тричи, як початковий письменник обробив, а вкінці по раз четвертий, як визначний поет ту саму гадку одів в одежу чудової поезії у своїм знаменитім „Θρηνησι-ї“.

За здогадом Копитара, що Клирик Острогський є ідентичним з Мелетієм Смотрицьким, свідчили би ще й інші помічання.

Перший „Отпись“ Потієви кінчить Клирик чудовою молитвою, яку находимо знов в „Θρηνησι-ї“ Смотрицького. Останний розширив її лише та з більшим артизмом обробив. Наведемо схожі місця в обох творах.

Клирик Острогський
писав:

„Владко, Господи и Творче
всяческихъ! отъ всѣхъ дубравъ
земскихъ и отъ всѣхъ древесъ
избралъ еси Собѣ виноградъ
одинъ: отъ всѣхъ цвѣтовъ пол-
ныхъ выбралъ еси Собѣ цвѣтъ
одинъ: отъ всѣхъ безднъ мор-
скихъ наполнилъ еси Собѣ источ-

В „Θρηνησι-ї“ читаємо:

„Boże Oycze y Tworco wszyst-
kiego, który ze wszystkich lasow
ziemie y ze wszecch drzew iego,
obrales iedyną Winnicę... ze
wszystkich kwiataw świata obra-
les sobie lilie iedną, a ze wszyst-
kich przetchlin Morskich napeł-
niles sobie potok ieden y ze
wszystkich budowanych miast

¹⁾ Там же, картка 12.

²⁾ Порівнай нашої передмови стр. XXXI.

³⁾ Theophil Ortholog: Θρηνησι — картка 22 і обор. Порівнай нашої передмови стр. XIV.

никъ одинъ: отъ всѣхъ градовъ и мѣсть осветилъ еси Собѣ Сіонъ: отъ всѣхъ сѣтвореній летающихъ оулюбилъ еси Собѣ голубицу одну, отъ всѣхъ сѣтвореній скота провидѣлъ еси Собѣ агницу одноу: отъ всѣхъ размноженныхъ людій изыскалъ еси Собѣ люди єдны.... Которого престоль єсть безцѣннѣ и слава неиспытана, Которому предстоятъ вси ангельстїи съ трепетомъ, Которого слово истинно, и мовене сильно и росказа'нне мощно и разсмотреніе страшно"..... пода'й миръ церкви твоей... взыщи заблуждшее... оутверди православіемъ церковь Свою... всели єдинодушїе, абымо одноу мыслїю, одними оусты, однимъ сердцемъ выславовали имя Твое, и о Тобѣ, Цари нашемъ веселячи ся, служили Тобѣ єдиному, Иже въ Тройци славивому Богу!...¹⁾

poświęciłś sobie sam Sion, a ze wszech powietrznych ptaków mianowałaś sobie gołębicę iedną, y ze wszystkiego stworzonego bydła, obrałaś sobie owcę iedną, a ze wszystkich rozmnożonych narodów zdobyłś sobie lud ieden,..... ktorego Thron iest myślą nieogarniony y sława niepojęta, przed którym stoi z boiaźnią y drzeniem woysko Aniolów, y wszystkich gornych mocarstw, ktorego słowo prawdziwe y powieści trwale, ktorego rozkazanie mocne a rozprawienie straszne"... weyrzy miłosiernym okiem na niewysłowny żal, vcisk, y strapienie moje,... vsmirz serdeczną boleść moję, ktorey mi przyczyną są właśni synowie, przyidź z Libanu, przyidź mi na pomoc, niech się zawstydzą, y niech się wstecz obrocą, ci ktorzy szukaią dusze moiey y zostrzaią na mnie niewstydliwie ięzyki swoje...²⁾

З виїмкою закінченя оба автори і Клирик і Мел. Смотрицький в наведеній молитві нічим між собою не різнять ся. Тяжко припускати, щоби оно вийшло випадково. Мимоволі підозріваемо, чи своїх власних гадок, висказаних ранше під іменем Клирика, не повторяє і не украшує Смотрицький у своїм пізнійшим творі?

Щоби понижити католицьку церкву, Клирик Острогський в першій „Отписѣ“ Потїєви покликуює ся між иньшим на слова Петрарки (з книги листів): „И хтожь охолодитъ утисенный свѣтъ, хто до першого стану приведесть утисенное мѣсто? Хто превротный обычай направить, хто распорошеные овцы згромадитъ, хто пастыри блудячіє скараеть, хто наведеть, хто натягнетъ до клубы своєї? И не будетъ же конца своволенству и злостямъ“?³⁾

¹⁾ Памятник. полемич. литератур. Т. III стр. 431—2.

²⁾ Theophil Ortholog: „Θρηνος“ картка 20—1.

³⁾ Памяти. полемич. литер. Т. III стр. 426.

В „Θρηνος-ї“ містить Смотрицький цілий ряд гадок і поезій різних письменників, як Петрарки, Баптіста Мантуана, Івана Монаха Гаранци, Плятини, Бернарда Олата і інших та приміює їх до католицької церкви в сій цілі, щоби її осьміяти. Наведених слів Петрарки Смотрицький не повторяє, однак уживає досаднішого вірша сегож поета в польськїм перекладї:

Rzymie, źródło nieszczęścia, domie gniewu pełny,
 Szkoło błędow, haerezy kościele odmienny.
 Rzymem byleś, a teraz iesteś Babylonem :
 Skąd tak wiele kłopotow płynie w każdą stronę.
 O matko zdrad, o dobrych okrutne więzienie,
 A złych tarczo, y wdzięczne nadder opatrzenie.
 Żywych piekło, dziw będzie wielki niesłychany,
 Ieśli cię w swym nie zetrze gniewie Pan nad pany.
 W ubostwieś fundowane, w pokorze, w czystości,
 Teraz wszystko to tłumisz rogiem swey hardości ¹⁾.

Зважаючи мусимо, що в сїм напрямі ані Клирик Острогський, ані Мелетий Смотрицький оригінальними не були. Йшли они тут за протестантами, а спеціально за твором Зібранда Любберта „De rара Romano“ (1594), автора на Русь любленого і популярного ²⁾. Оружєм Зібранда Любберта в боротьбі против влади папи були не лише богословські аргументи, але також гадки світських письменників і твори поетів. Наслідувати Зібранда Любберта почав вже Клирик, а Мелетий Смотрицький брав для свого „Θρηνος-а“ ³⁾ повні пригорщи поетичних аргументів з твору „De rара Romano“. Ідентичний спосіб полеміки против Риму в творах Клирика і Смотрицького робить на нас вражінє, що маємо тут до діла з одним автором, що під анонімом Клирика, ставив молодечі, несмілі кроки, доки не виступив під іменем Ортольога зі свої „Θρηνος-ом“, в яким гарними поетичними перекладами різних авторів піднісє в сїй манері до висоти дійсного таланту.

Не від річи буде також згадати, що Клирик наводячи в першїм „Отписѣ“ слова св. Єронїма, писав: „Отповѣдаемо зъ онимъ

¹⁾ Theophil Ortholog: „Θρηνος“ картка 69 обор. і 70.

²⁾ Під впливом Зібранда Любберта писали Стефан Зизанїй своє „Казанье... о антихристе“ і Юрий Рогатинєнь богословську часть своєї „Перестороги“. Гляди мою студию над „Пересторогою“ стр. 162—6, 169—86.

³⁾ На се звернув я вже був увагу в праці над „Пересторогою“ стр. 31.

вашимъ Єронимомъ, а по нашему Герасимомъ¹⁾ Хоть ото-тожнюване імени Єроніма з Герасимом є хибне, то однак насуває ся на гадку, чи не хотів в сей спосіб Мелетий Смотрицький, що скрив ся під анонімом Клирика, ушанувати пам'ятв свого вітця, Герасима Даниловича Смотрицького?

Завважаємо також, що в обох авторів, як Клирика, так і Смотрицького находимо часто ті самі аргументи.

Так прим. Клирик твердив, що східна церква перед західною увірила в Христа і тому може бути признана правдивою²⁾, те саме читаємо в „*Θροῖνος-ἰ*“ в ширшій аргументаці³⁾. Клирик зазначував за Лютром, що під каменем в словах „Ты єси Петръ“ треба розуміти віру і ісповіданє Петра⁴⁾, або твердив за Кальвіном, що камень означає Христа⁵⁾, те саме читаємо в „*Θροῖνος-ἰ*“⁶⁾ як відзвук комбінацій Філялета⁷⁾. Клирик вчисляв, по приміру Зібранда Любберта⁸⁾, або Філялега⁹⁾, по імени папів, яких вважав єретиками¹⁰⁾, а робив те саме Смотрицький в „*Antigrafe*“¹¹⁾ і в „*Θροῖνος-ἰ*“¹²⁾. Клирик завірював, що антіохійська церква має ту саму повагу, що римська церква¹³⁾, а повторив те Смотрицький у своїм „*Θροῖνος-ἰ*“¹⁴⁾. Клирик подав за Філялетом цитат з творів св. Кипріяна, що всі апостоли мали рівну власть¹⁵⁾, а навіть його рів-

1) Памятн. полемич. литератур. Т. III стр. 419.

2) Тамже Т. III стр. 417.

3) *Theophil Ortholog* „*Θροῖνος*“ картка 85—7.

4) Памятн. полемич. литерат. Т. III стр. 416 в першім »Отписѣ«.

5) В другій відповіді Потія гляди нашого вид. стр. 221.

6) *Theophil Ortholog*: „*Θροῖνος*“ картка 36 обор. і 37.

7) Порівнай нашої передмови стр. XX.

8) *Sibrandi Lubberti*: „*De Papa Romano*“ libri decem (1594 p.) стр. 24, 25, 51, 620, 623, 637, 649, 653—9, 664, 666—7, 676, 677, 82, 907, 905.

9) Памятн. полемич. литературы Т. II стр. 1241.

10) Єретиками зове Клирик Осрогеський отсих папів: Ліберія, Гонорія, Анастасія, Маркеліна, Івана XII. і Григорія VII (Тамже Т. III стр. 428).

11) Смотрицький вчисляє поміж папами »єретиками« Ліберія, Маркеліна, Анастасія, Гльдебрандіна, Євгенія IV, Гонорія, Сильвестра, Івана VIII. і Івана XXIII. Додамо, що протестанти начислювали аж сорок папів »єрегіків«. Белярмін наводить їх аргументи і боренить папів у своїм знаменитім творі „*Disputationes de controuersiis fidei Christianae*“ Т. I „*De Rom. Pontifice lib. IV cap. VIII—XIV*“ стр. 974—1020.

12) *Theophil Ortholog*: „*Θροῖνος*“ картка 35 об.

13) Памятн. полемич. литер. стр. 422—3.

14) *Theophil Ortholog*: „*Θροῖνος*“ картка 180.

15) Памятн. полемич. литерат. У. III стр. 416 в першім »Отписѣ« та в другій відповіді нашого виданя стр. 222.

нож Смотрицький в „Θρηνοσ-ї“¹⁾ Клирик поборював за Філялетом автентичність „з воску зліпленої евангелії“ Геннадія Схолярха²⁾, а не в порівнянню ширше полемізував против неї Смотрицький в „Antigrafe“³⁾. Клирик Острогський порестерігав Потія у своїй другій відповіді перед Кирилом Терлецьким, пишучи против него, що „він тільки лиха натворив, що коли ми мовчати будемо, тоді земля стане кричати і стогнати“⁴⁾, Мелетий Смотрицький навіть після смерті Терлецького не простив йому та писав про него, що він „meżoboystwem, wszeteczeństwem, y innemi temu podobnemi spotami, o ktorych wszystek Łucki Powiat bardzo dobrze wie, nie po iednokroć siebie przyozdobiwszy y ieszcze za żywota nosa na twarzy z dworskiey choroby pozbywszy, za drugimi się pospieszyl“ (умер)⁵⁾.

Користуване тими самими жерелами, оброблюване ідентичних мотивів, однаковий спосіб полеміки, гарний, реторичний і поетичний стиль вказують на духове споріднене Клирика і Смотрицького, споріднене так визначне, що часто годі відрізнити від себе тих двох людей. Одну хиба бачили би ми ріжницю, що в творах Клирика виступає Смотрицький, як молодець, а в „Antigrafe“ та „Θρηνοσ-ї“ як муж, як письменник з виробленим пером та великою ерудицією.

Окрім Герасима Даниловича Смотрицького, другим духовим провідником молодечих літ Мелетія був Кирило Люкаріс. Прибув він вперше до Острога в р. 1594, де забавив не довго, бо в першій половині 1595 р. бачимо його в Вільні. В січні 1596 стрічаємо його знов в Острозі, звідки переїздить до Вільна а в жовтні сегож року бере участь в берестейськiм соборі. З собору вертає Люкаріс

1) Theophil Ortholog: „Θρηνοσ“ картка 36.

2) Памяти, полемич. литер. Т. III стр. 428–9.

3) Там же Т. III стр. 1278 і д.

4) Гляди нашого видання стр. 227.

5) Theophil Ortholog „Θρηνοσ“ картка 76 Православні письменники кінця XVI і поч. XVII. віку бачуть в Терлецькiм чоловіка на скрізь неморального. (Гляди »Апокрисис« Памяти, полемич. литер. Т. III стр. 1057, 1245, 1759, гвір Вишенського в »Актахъ южной и западной Россіи« Т. II стр. 230 і »Пересторогу« в моїй студії стр. 54. Дивним і невиненним контрастом до замітів православних письменників є слова Потія, який в »Αντιόχησις-ї« боронить Терлецького перед Філялетом, зове його чоловіком »добрымъ и непреконанымъ« (Памяти, полемич. литер. Т. III стр. 925) та застерігає ся в листі до князя Сапіги перед доктором »іакобум miał go zaniechiwać y lekse považać« (Archiwum Domu Sapiehow T. I Nr. 433 стр. 368). Можлива річ, що Потій вірив в невинність Терлецького, хоть судові акти, видані Орестом Левицьким (Архивъ юго-зап. Россіи Ч. I Т. VI) свідчать, що Терлецький був не лише процесовичом, але й чоловіком грубих пороків та убийником.

знов до Вільна, а в короткім часі їде по раз третій до Острога, де перебуває через цілий рік. При кінці 1597 р. або з початком 1598 р. виїхав Люкаріс з Острога до західної Європи, де відбував філософічні та богословські студії на університетах в Віттенберзі і Женеві. В р. 1600 прибув Люкаріс ще раз на Русь, висланий сюди своїм кривним, алек. патріярхом, Мелетієм Піґасом з листами до православних князів і протестантів, однак сим разом педагогічною працею, з причини иньших поручень, не займав ся. Був се останній побут Люкаріса на Русі, бо небавом заняв він, з причини смерти Мелетія Піґаса, александрійський престол а опісля царгородський патріярхат.

За часів свого першого побуту в Острозі обняв Кирило Люкаріс становиско ректора острогської школи, учив тут грецької мови а рівночасно вів спори і диспути з Єзуїтами та Францієсками. Приїздили до него на науку навіть старші люди, як прим. зі Львова, Гавриїл Доротеевич. Тоді, то, а, імовірно, і в р. 1597 находив ся між його ученьками молодий Максим, пізнійше Мелетій Смотрицький. Про педагогічну діяльність Люкаріса на Русі зібрано дося дуже скупи вістки. Його відносини до Мелетія Смотрицького рівнож не вияснені. Коли однак маємо дані, переказані нам автором XVIII віку ¹⁾, що Люкаріс ставав по диспут з Єзуїтами і Францієсканами, то мусимо також прийняти, що він мусів мати ширше, богословське образование ²⁾ А в таким разі насуває ся нам, мимохіть, на гадку питанє, чи не написав він трактату против походження св. Духа, „и отъ Сына“ що був видрукований при пасквілю на флорентийський собор, виданий Кліриком Острогським? На ствердженє нашого здогаду не маємо на разі ніякого доказу. Однак можемо ствердити на певно, що автором його мусів бути один з визначних двидаскалів острогської школи, коли значну часть його аргументів повторив в десять лїт пізнійше Мелетій Смотрицький у своїм

¹⁾ Thomas Smithus: Collectanea de Cyrillo Lucario patriarcha Constantinopolitano Londini 1708 стр. 48. Порівнай Харламповича: »Западно-русскія православныя школы« стр. 266, де зібрана основно література про Люкаріса.

²⁾ Видас ся нам неімовірною річю, щоби Люкаріс, як твердить Піхлер (Geschichte des Protestantismus in der or. Kirche im 17. Jahrhundert. oder der Patriarch. Cyrillus Lucaris und seine Zeit. München 1862 стр. 50) не відбував до приїзду на Русь ніяких позитивно богословських, історичних, догматичних і естетичних студій немовби тому, „da der Hass und die Verachtung gegen Rom, die mächtig in ihm genährt wurden, mussten ihm solche nicht nur als überflüssig, sondern als gefährlich und verwerflich erscheinen lassen“.

„Antigrafe“¹⁾ Тому й впадає нам на гадку, що автором його міг бути Кирило Люкаріс, учитель Мелетія Смотрицького. Сам факт, що Клирик Острогський надрукував чужий трактат про походження св. Духа і що опіля аргументами сего трактату покориствовав ся Мелетій Смотрицький, бувби знов одним з доказів на стверджене нашого здогаду, що Клирик Острогський міг бути ідентичним з Мелетієм Смотрицьким.

Щоб остаточно заокруглити наші помічання, мусимо ще розв'язати деякі сумніви, які насувають ся нам на гадку. Там прим. Клирика назвав Смотрицький „podobnym Zyzanemu Dydaskalem“. Чи міг вже бути Смотрицький в р. 1598, коли числив літ 21, дидакалом школи в Острозі? На мою гадку не є се виключеною річю, коли будемо мати на увазі визначний талант Смотрицького. Вкінці тяжко навіть підозрікати, щоби в 21 році життя Мелетій Смотрицький мав бути лише учеником острогської школи.

Антін Добрянський, полемізуючи против підозрінь Копітара про ідентичність Клирика з Смотрицьким, зазначив, що він з сего гадкою не може погодити ся, бо Смотрицький був ще в р. 1601 в школі Єзуїтів у Вільні і тому не міг в р. 1598 бути клириком. Однак тут Добрянський помиляв ся, беручи назву Клирика буквально, перед чим перестерігав Гелязий Дипліц, коли писав: „A takim sposobem też u Kleryk Cerkwie Ostroskiey siebie podpisal: ieżeli słowo Kleryk nie w ściślejszym znaczeniu, w iakim w Kanonach Synodalnych pospolicie się bierze, brać będziemy, ale w bogatszym, iakie się wywodzić daie z Rozdz. 5. listu I. B. Piotra Apostoła, wiersza 3.“²⁾

Однак чя не найбільшу трудність подає розв'язка третього а рівночасно останного сумніву. Впадає в очи, що Смотрицький, зраджуючи по своїм переході на унію свої анонімні твори³⁾, Кли-

¹⁾ Мелетій Смотрицький повторяє в „Antigrafe“ в трактаті про походження св. Духа (Памятн. полемич. литер. Т. III стр. 1187—1210) отці свідочтва отців церкви: Дионізія Ареопарита »про божество« гл. II, Василя Великого (против Арія і Самелія), Юстина мученика »про віру« гл. I, Теофілякта на 3 гл. Йоана, Хризостома з проповіді про св. Духа, Атаназія з книг про віру, Дамаза з листу до Павліна, Броніма в передмові до книги Дидима. Порівнай »Исторія о лютрикійскомъ ... синодѣ« (Памятн. полемич. литер. Т. III стр. 449—55).

²⁾ Gelazyusz Duplic: „Antapologia“ (1632) стр. 614. Дуже рідкий, неповний екземпляр переходує ся в бібліотечі перемиської капітули.

³⁾ На можливий заміт, чому не заждав з виданем своєї „Апології“ і з переходом на унію до собору, або чому не покинув православної церкви раніше, Смотрицький відповів: „Uczynilem to tedy, kiedy Pan Bog zezwolil y zdarzył. A uczynilem to po

рика вважає цілком окремою від себе постаттю¹⁾. Чи робив се може тому, що соромно йому було признати ся до пасквілю против Флорентійського собору, виданого ним під іменем Клирика? До такого підозріння управнюють нас його власні слова, якими він протиставив свій „Lament“ (Θρήνος) пасквілеви Клирика Острогського.

„Przeszlego roku, pisaw Mel. Smotrycki, zszedł z tego świata tu w tym kraiu mąż w narodzie Ruskim, tak w pobożności żywota, iako w wiadomości dogmat wiary, nie lada exystimacyey (Oyciee Damian Nalewayko²⁾); są iednak żywi ci poważni mężowie z Ostrogskiej Kapituły Świeszczennicy, przy których obecności, w głos o Lamentowym skrypcie to mowił, że iest w poważności opisaney w nim prawdy Bożey, pismom św. Złotoustego rowny: za który krew swoją nam wylewać y dusze zań pokładać godzi się... O skrypcie Klerykowym z ust tegoż zesznego męża slyszalem, że go nie chwalił: y iż on był, który odwiol od tego, że się imiennie do tego skryptu nie podpisał ten, czyie było to miasto, którym się ten Kleryk otytułowal³⁾; (na czym iuż przez Au-

wielkim moim wybadywaniu y doświadczeniu. Świadomi są tego dobrze ci, którym wiadome były moie lucubracie naprzeciw scriptu Unia otytułowanego, naprzeciw rozmowie Brześcianina z Brateczykiem, naprzeciw zmartwychwstałego Nalewayka, naprzeciw Politice, Ignorantiam y nabożeństwu nowo-Cerkwian Wileńskich napisane y do publikowania przez druk iuż po wydaniu Lamentu puszczone bydź nagotowane, nie wspominam Verificatyei, obrony iey, Elenchu, Iustificatyei, y tym podobnych, w których iedney po drugiej im daley, tym rzadszy byłem w następywaniu na dogmata, prawdziwy, szczery w rzeczach potocznych, pod te czasy nagle przypadłych. Niemal y teraz nayduie się w Bibliotece Monastera Bractwa Cerkiewnego Wileńskiego Traktat o pochodzeniu Ducha św. Spособem syllogismow, od Graekow Rzymianom, y wzaiem Graekom od Rzymian zadawać się zwykłych, polskiem ięzykiem napisany, y przodkowi memu na mieyscu tym Archimandrytowi do czytania podany. Za którym na ten czas mieysce to tak się bylo poruszilo, że aż na większy, szaskodny gomon, niż na zbawienney pożytek zaniósł się sprawie milczeniem złożyć musiałem. Przyszło bylo czasu swego y do tego, żem był y Palinodyą na Lament napisal, którą do rąk Kapituły Ostrogskiej w tym Monasterzu, w ktorem teraz residuię y to piszę, podana odemnie bywszy, zaległa... Apologia str. 105—6, porównaj Exaetesis kapita 15 i Paraenesis str. 22.

¹⁾ Smotrycki pisaw: Bum ia był znał, com wierzył, szedłbym ia był tak daleko za Zyzanim? słuchałbym ia był tak dlugo Philaleta? dałbym ia był tak mocną wiarę Klerykowi?... Paraenesis str. 27.

²⁾ Гляди про него: Харламповичъ: »Западнорусскія православыя школы« стр. 271—3.

³⁾ Розуміти тут треба князя Острогського.

thora Skryptu tego rzecz była stanęła) dając tę przyczynę: że gdy wielkiemu y zacnemu imieniowi twemu lada Klecha karczemne słowo zada, czym tę swoją powieść wesprzesz? A tak naten skrypt za iego radą na bezimien-
nym Kleryku stanął: żeby dobrze Klecha Klesze co nie w smak przymowił, nie wielki miał byдз uraz...“¹⁾).

На сїм кінчимо наші замітки про особу Клярика Острогського. Чи учені згодять ся тепер зі здогадом Копитара, що під Кляриком треба розуміти Мелетія Смотрицького — не пересуджуємо. Ми збирали в сїй цілі наші помічання совістно, бажаючи розяснити всякі сумніви, з якими стрічали ся по дорозі. Залежало нам на тїм, щоби конче дійти до правди, тим більше, що не видавало ся нам річию можливою, щоби чоловік з талантом міри Клярика мав лише двічі виступити на літературнім поли, а не припадав нам також до вподоби нічим не попертий здогад, будьто би Клярик, вко-
рі після свого виступу з р. 1598, мав закінчити житє.

Колиб наші виводи признано вірними, то в такім разі літературна творчість Мелетія Смотрицького в літах 1595—1610²⁾ обіймала би отсі твори, звернені майже виключно против брошур Потїя:

I. Рік 1595 або 1596: його полемічне письмо против брошури Потїя п. з. „Унія“ (1595) (lucubracie naprzeciw scriptu Unia otitulowanego)³⁾. Твір сей затратив ся.

II. Рік 1598: „Огнись“ Потїєви, виданий під іменем Клярика Острогського враз з пасквілем против Фльорентийського собору;

III. Рік 1599: другу відповідь Потїєви, писану рівнож під іменем Клярика Острогського, яку у перве видаємо в нашій збірці;

IV. Рік 1604 або 1605: його полемічний твір против „Розмови Берестянина з братчиком“⁴⁾ (lucubracie naprzeciw

¹⁾ Paraenesis стр. 7.

²⁾ Голубевъ »Петръ Могила« Т. I стр. 95. починає твори Смотрицького числити з р. 1610, з виходом „Θρηνος-а“, що є очевидною похибкою.

³⁾ Порівнай мою студию п. з. „Pierwszy występ literacki Hipsacyusza Pocięja“ Львів 1902 стр. 95—6.

⁴⁾ Автором »Розмови Берестянина з братчиком« був Потїй, як про се свідчить полемічний, доси невиданий твір незвісного автора п. з. »О ереси отступниковъ, которья сѹт Новое Руси, сирѣчь униѣтовъ«, де читаємо: »Пробог оунїя-

rozmowie Brześcianina z braciszkiem). Як „Розмову“, так і відповідь на неї знаємо лише з заголовків;

V. Рік 1607: полемічну брошуру против „Z martwych wstałego Nalewajka“, твору, як судити по заголовку, писаного рівнож Потєм, що перший почав називати православних „Наливайками“, а православну церкву „Наливайковою“¹⁾. Оба твори не доховали ся рівнож до наших часів;

VI. Рік 1608: „Antigrafe“, що було відповідню на два твори Потія п. з. „Haeresiae, Ignorantiae y Polityka Popow y Mieszczan Bractwa Wileńskiego“²⁾ і „Гармонія“³⁾;

VII. Рік 1610: „Θρηῆνος“, в яким Смотрицький рівнож виступав против полемічних писань Потія⁴⁾.

З перегляду, який подаємо, бачимо, що три з поміж найвчаснійших творів Смотрицького, до яких він сам признавав ся, пропали. Може бути, що ще поталанить ся кому віднайти їх будьто в порводруках, будьто в переписі, будьто в перекладі на латинську мову. Від покійного вже нині Васнлянина, о. Аристарха Крижановського дізнались ми, що в одній з рукописей Корсака, які переходять ся в дух. семинарії св. Атаназія в Римі, находить ся вістка, що на бажанє римської столиці перекладено твори Мелетія Смотрицького на латинську мову. Переклади, як здаєсь, зберегли ся по нині в ватиканській бібліотеці. Колиб їх віднайдено і показало ся, що Рим велів справді перекласти всі твори Мелетія Смотрицького, а не лише ті, які він видав після свого переходу на унію, то тоді мали би ми побіч змісту його затрачених творів також пев-

тове покайте ся! Єже оупред и веспол со жиды Пасху обходити, празновати позволити и сего року 4473, што оупрод жидов за д недѣль была обхожена пасха жидовская, Потѣй и писмомъ оухвалилъ в диспутаціи своей, которую диспутацію подписалъ, яко бы братскій братъ з берестеницею гдее ся диспутовали« (стр. 16) Твір датований р. 1606. Переховує ся він в бібліотеці крехівського монастиря.

¹⁾ Гляди »Αντιθήσεις« (»Памятн. полемич. литературы« стр. 946); листи до князя Сашки (Archiwum Domu Sapiehow T. I Nr. 408 стр. 339, Nr. 538 стр. 438, Nr. 561 стр. 458—9 і 458).

²⁾ „Haeresiae...“ не доховали ся до нашого часу. Поняте про їх зміст можемо мати з „Antigrafe“. Сконструувати їх зміст старав ся Завитневич (»Палинодія« стр. 197—8). Браки, слідні в його праці, доповнимо в окремії студії на тему „Haeres-ий“, »Гармонії« та „Antigrafe“. до якої матеріяли у нас вже цілком зібрані. При сій нагоді викажемо, що автором „Haeres-ий“ та »Гармонії« був на певно Потій.

³⁾ Передрук. в »Памятн. полемич. литературы« Т. II стр. 169—222 в паралельнім русько-польським тексті.

⁴⁾ Порівнай: Theophil Ortholog: „Θρηῆνος“... картка 5 „Przedmowy do czytelnika“.

ні вістки, чи під Клириком скрив ся Смотрицький. Всеж таки, колиб навіть остаточне рішення питання про особу Клирика не випало по гадці Копітара і нашій, то ми свідомі сего, що наша праця не пішла на марне, бо шукаючи за автором, вияснили ми генеазу творів Клирика Острогського і виказали, який вплив мали його писання на творчість Смотрицького.

V.

З твору „Relacia y vważenie“, який друкуємо на п'ятім місці, подав вже був свого часу широкі виписки Коялович¹⁾. Цінну студию на тему подій, яких свідком було Вільно в р. 1609—11 написав проф. Жукович²⁾. Автор опер свою працю не лише на „Relaci-i y vważeniu“, але також на цілім ряді історичних актів. Нам лишає ся хіба вияснити, на якій основі приписуємо „Relaci-e y vważenie“ Іпатієви Потієви, хоть сего в заголовку брошури не зназначено.

Читаючи „Relaci e y vważenie“, мусимо завважати, що в нїм поміщені дуже точні дані про Сенчила³⁾, Вартоломея Зашковського⁴⁾, Веляміна Рутського⁵⁾ та їх відносини до Потія. Про Сенчила і Зашковського автор „Relaci-i“ подав оригінальні, консисторські акти, будьто в цілості, будьто в виписках, які могли бути доступні в першій ряді Потієви, в другій його найблизших сторонникам і помічникам. Вістки про заходи Рутського та Потія в параліжованю акції Сенчила та Зашковського розказані з такими подробицями, що міг їх реветровати або Рутський, або Потій. Про Рутського не маємо даних, щоби він вмшав ся в письменну полеміку против православних, а за те знаємо цілий ряд полемічних творів Потія, в яких він списував важні для історії руської церкви події, серед котрих йому, як єпископови, зглядно митрополитови довело ся проживати. Тому, вилучаючи особу Рутського від ав-

¹⁾ М. Коялович: „Литовская церковная унія“ СПб. 1861 Т. II стр. 298—301, 303—4, і 305—11.

²⁾ П. Н. Жуковичъ: Послѣдняя борьба духовенства митрополитчѣй епархіи съ Потѣмъ и уніей 1609—1611. (Христіанское Чтеніе 1901, августъ стр. 258—91 і сентябрь стр. 370—89). З раннихъ праць треба би згадати ще й проф. Василевськ-ого: „Очеркъ города Вильны“ в Батюшкова „Памяти русск. старинны“ Вып. V СПб. 1872.

³⁾ Гляди нашого видання стр. 233—4.

⁴⁾ Там же стр. 234—6.

⁵⁾ Там же стр. 238—9 і 240—2.

торства сеї брошури, звертаємо увагу на Потія, на якого, як на її творця вказували би ще отєї помічання.

Коли приглянемо ся полемічному письменству від р. 1595—1610, то побачимо, що окрім Потія та Скарги ніхто більше з католиків не взяв в нім участі. Першим уніятю, що побіч Потія станув в обороні уніятської церкви, був доперва його ученик, Морохорський, що в р. 1612 видав свою „*Παρηγορεῖ-ю*“, звернену против „*Θρηνοσ-а*“ Смотрицького. Від 1595 р. до виступу Морохорського одиноким полемістом з посеред уніятів, що обстоював інтереси своєї церкви, був Потій. Сей факт промовляв би дуже рішучо за тим, що й „*Relacia y vważenie*“ могли вийти рівнож з під пера Потія.

Хто вчитував ся в твори Потія, сей мусій завважати, що він любував ся в повторюваню тих самих гадок. Те, що читаємо в його „*Унії*“ (1595 р.), можемо найти в його листах до князя Острожського та Сапіги, в його відповіді Кликерику Острогському, в „*Ἀντιρρησις-і*“, в „*Obron-і sw. Synodu Floreńskiego powszechnego*“, в передмові до „*Poselstwa Misaela do Syxta III.*“ в „*Гармонії*“. Як червона нитка тягнуть ся крізь його писання ті самі гадки і погляди, висловлені з часта тими самими словами¹⁾. Те саме бачимо в „*Relaci-і*“. Поодинокі гадки, або звороти, які стрічаємо тут, читали ми вже раніше в иньших його творах.

Вже давніше дивував ся Потій в „*Ἀντιρρησις-і*“²⁾ та в листах до князя Сапіги³⁾, що патріарх Бремія міг затвердити статути церковних братств у Вільні та Львові, якими піддавав під власть братств не лише світських людей, але також єпископів і низше духовенство. Йому здавало ся, що се річ неможлива, щоби патріарх важив ся віддати руських святих „*sub iugum prostych chłorów, krawców, szewców, garbarzy*“⁴⁾. Пересвідчившись однак, що се правда, виступив він в „*Relaciі*“ рівнож против сеї постанови патріарха. Ще з часу, як Потій був світським чоловіком, мав він пересвідчене, що патріархи і всякі грецькі висланці приїздять на Русь лише для наживи⁴⁾, ту саму гадку висловлював він частійше в иньших своїх творах⁵⁾, а повторив її рівнож в „*Rela-*

¹⁾ Порівнай мою працю п. з. „*Pierwszy występ literacki Hieronima Pocięja*“ стр. 32—6, 46—7, 56, 59, 62—4.

²⁾ Памятн. полемич. литерат. Т. III стр. 830—2.

³⁾ *Archiwum Domu Sapiechów* Т. I Nr. 461 стр. 458.

⁴⁾ Theiner: „*Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae*“ Т. III Nr. 46.

⁵⁾ Порівнай лист Потія до князя Острожського (Памятн. полемич. литер. Т. III стр. 1023—5), його „*Ἀντιρρησις*“ (Тамже Т. III стр. 694, 826, 862).

сії¹⁾. В „Унії“²⁾ і в „*Ἀντιρρήσις*-ї“³⁾ жалив ся Потій, що уніятські владики терплять часто великі переслідованя за те, що почали призадумувати ся над ладом у своїй церкві, що повели за собою в тій ціли своє стадо під власть папи, — в „Relacii“ повторив Потій ту саму гадку, подекуди навіть дословно так само⁴⁾. На кінци попереднього розділу нашої передмови вказали ми, що Потій був одним з перших людей, які православних називали „Наливайками“, а православну церкву „Наливайковою“, — ті самі прізвища стрічаємо в „Relacii“⁵⁾. В своїй невгомній і пристрастній вдачі п'янував Потій на різних місцях православне як „*przekłętą schizmę*“⁶⁾, аргументи противників, як „*balamutnia*“⁷⁾, людей, що пакостили унії прозивав, „*przekłętymi szatanami*“⁸⁾ або „*wierutnymi zbrodniarzami*“⁹⁾ — а те саме читаємо в „Relacii“¹⁰⁾. До ряду спеціально Потієм люблених слів, якими він часто послугував ся, належала „машькара“¹¹⁾. Покорнствував ся ним Потій також в „Relacii“¹²⁾. Та й не лише поодинокі гадки і звороти, але також весь спосіб писаня, нев'язаний ніякими конвенціональними формами, стиль живий і ядерний, що характеризує всі твори Потія, виступає рівнож в „Relacii“ з такою самою силою.

Против наших виводів можна би піднести лише один заміт. В „Relacii“ вихвалений Потій, його „*dobrotliwa natura*“¹³⁾, його вдача „*skłoniejsza do miłości, aniżeli pomsty*“¹⁴⁾, його „*zaczna osoba*“¹⁵⁾

¹⁾ Гляди нашого виданя стр. 243.

²⁾ Памятник. полемич. литератур. Т. II стр. 115.

³⁾ Там же Т. III стр. 954.

⁴⁾ Гляди нашого виданя стр. 243—4.

⁵⁾ Там же стр. 248 і 9.

⁶⁾ Гляди: „*Ἀντιρρήσις*“ Памятн. полемич. литер. Т. III стр. 484, 560, 561, 564, 566, 700, 704, 918, 968, 980; його лист до князя Острожського (Там же Т. III стр. 992, 1000); його відповідь Клирикови (Там же Т. III стр. 1100) і т. п.

⁷⁾ Там же Т. III стр. 804, 812, 820, 836, 900, 906, 952, 966 („*Ἀντιρρήσις*-ї“), стр. 1018 (в листі до князя Острожського) стр. 1104 і 1110 (в відповіді Клирикови Острожському) і т. п.

⁸⁾ Archiwum Domu Sapiehow T. I Nr. 433 стр. 362.

⁹⁾ Там же Nr. 420 стр. 352.

¹⁰⁾ Гляди нашого виданя стр. 233 і 249.

¹¹⁾ Порівнай „*Ἀντιρρήσις*“ (Памятн. полемич. литератур. Т. III стр. 490 і 574), відповідь Клирикови Острожському (Там же Т. III стр. 1044 і 1050) та цілий ряд його проповідій (Hiracyusz Rosiej: „*Kazania y homilie*“ Suprasl 1714 стр. 7, 53, 194—5, 270 і 321)

¹²⁾ Гляди нашого виданя стр. 234

¹³⁾ Там же стр. 236.

¹⁴⁾ Там же, стр. 247.

¹⁵⁾ Там же, стр. 248.

і т. п., а все те могло би вказувати, що не Потій, але хто инший міг таке про него писати, а тим самим бути також автором „Relacii“, — однак тут не треба забувати, що в безіменно виданій брошурі міг Потій користувати ся більшою свободою в оцінюваню своєї праці і особи. В прочім і в иньших творах, які вийшли без сумніву з під пера Потія, як прим. в „*Αιθέραις* і“ зоне він сам себе „человѣкомъ добримъ и невиннымъ“, „цнотливимъ“¹⁾, або й кличе про себе, як прим. у відповіді Клирикови Острогському: „ни чимъ ми тежъ, зъ ласки Божое ніхто ока въ житю моемъ цнотливомъ запорошати не можетъ, хіба если бысь съ тою униєю на пляць хотель вьехати“²⁾. В виду сего піднесений нами заміт упасти му- сить.

VI.

На кінці нашої збірки видрукували ми латинсько-польську рукопись з р. 1609., приписувану Мелетієви Смотрицькому.

Мошнаський, що перший подав про неї вістку, думав, що писав її Смотрицький в літах 1620—5, перед своїм вітвертим переходом на унію³⁾. Харлампович, опираючись на тім, що автор рукописи покликавав ся на 7 том Баронія „*Annales*“, який вийшов в р. 1601, здогадував ся, що Смотрицький уложив її в перших літах після свого повороту з Нїмеччини⁴⁾. Однак Харлампович не доглянув, що автор рукописи цитував сторони твору єзуїта Каспра Пентковського про Флорентійський собор⁵⁾, що вийшов в друку в р. 1609, а се вказує, що рукопись повстала не раніше 1609 року. Саме на рік 1609 вказувала би ще й та обставина, що

¹⁾ Памят полемич. литературы Т. III стр. 570, 572, 686.

²⁾ Там же Т. III стр. 1119. В тім самім творі називає себе Потій «епископомъ цнотливимъ» (Там же Т. III стр. 1069).

³⁾ X. Antoni Moszyński: „Wiadomość o rękopismach polskich oddziału teolog. w cesarskiej bibliotece w Petersburgu“. Rozprawy akad. Umiej. filolog. I. 1874 стр. 309.

⁴⁾ Харламповичъ: «Западнорускія православныя школы» стр. 391—2.

⁵⁾ Порівнай рукопись в нашім виданю стр. 296, примітка 6 і 7. Автор має тут на думці переклад Каспра Пентковського: „Święty a powszechny sobor we Florenciey odprawiony: Abo z Grekami Vnia. Spisany ode trzech Kościoła Greckiego na to od nich samych wysadzonych Pisarzow, który po łacinie iest trochę skrocony. A tu się z Greckiego na Polskie właśnie przekłada, na żądanie Iego M. X. Biskupa Kujawskiego, Kancelerza Koronnego, u nakładem iego wydaie się. W Krakowie w drukarni Mikotaia Loba, Roku Pańskiego 1609.

рукопись писана під впливом одного з творів Зібранда Любберта, який появил ся рівнож в 1609 році.

На Смотрицького, як на автора сеї рукописи, вказувала би замітка, імовірно, з XVIII віку, уміщена на заготовній картці:

„Smotrzycki Maximi (се останнє слово перечеркнене) Meletii mss. Polemica. Codex hic scriptus est manu Meletii Smotrzycky arch. ep. Poloc. ex Schismatico Unionis Promotor“.

Хоть подібних записок не яло ся легковажити, то все таки можемо висловити жаль, що не маємо під рукою ніякого автографу Мелетія Смотрицького, щоби на основі порівняння почерку можна було остаточно сказати, що писав її він а не хто иньший.

До висказання сеї гадки склоняє нас не лише обережність, але й факт, що між рукописею, яку друкуємо, а „Θρηῆνος-ом“ Смотрицького, що появил ся в р. 1610., нема виднійшого спорідненя. Згоджують ся з собою оба твори лише в тенденції, піднести на глум зверхню власть папи, та в користуваню з однакових жерел, а спеціально з творів Зібранда Любберта. Колиб вказало ся, що записка про автора, додана на рукописи, є вірна, то в таким разі можна би лише ствердити, що Смотрицький в „Θρηῆνος-і“ щасливо оминув багато таких місць з рукописи, які, певно, не принесли би йому чести. В рукописи, яку друкуємо, маємо таку безліч нісенітниць, повторених за протестантами, а виміренних против папів, що приходить ся нераз здвигнути плечима. Сама рукопись, хоть в перших трех частях ведена після пляну, при кінци четвертої части стає хаотичною, так що робить на нас вражінє не самостійного, до друку призначеного твору, а радше записок, чи там виписок з ріжних авторів.

Автор записок збирав, по приміру протестантських богословів, матеріяли на доказ, що папа був антихристом. Тому в першій частині ставить він тезу, що хто через сварні, насилле, убийства, чари, сімонію, обманьство і „szybalskie oszukanie“ добуде який небудь пастирський уряд, сей має післанництво не від Бога, а від диявола. Такими средствами доходили до пастирського уряду папи, тому не мають вони післанництва від Бога, лише від чорта ¹⁾). Гадка не була нова. Підносили її в сей спосіб ріжні протестантські письменники,

¹⁾ Порівнай рукопись в нашім виданю стр. 250—60.

а спеціально Рудольф Гвальтер¹⁾ та Зібранд Любберт,²⁾ останній з них у двох своїх творах з р. 1594 і 1609. Майже всі приміри, які зібрав автор рукописи в 1. часті, взяті з названих авторів.³⁾ Яку вартість мали ці матеріали, мігби чытач пересвідчити ся з твору Белларміна „Disputationes de controuersiis fidei christianae“, в яких сей знаменитий учений боронив 40 папів перед ріжними монструальними замітами протестантів.⁴⁾ Для приміру наведемо оповідане про папу Сильвестра 2, який, будьто би, чарами діпняв папської столиці. Він мав запродати свою душу дяволови, який допоміг йому, що він став зразу архиепископом в Ремі, опісля в Равенні, а вкінци папою. Перед смертю мав Сильвестер каяти ся свого тяжкого гріху та просити, щоби його тіло волочили коні по місті, а опісля щоби похоронено його в тім місци, де коні остановлять ся. Коні станули при лятеранській базиліці, де Сильвестра похоронено.⁵⁾ Беллармін називає всі ті вигадки казками і вказує на те, що в лятеранській церкві є й дося надгробник Сильвестра з епітафією папи Сергія IV, мужа сьвятого, що лише в пять літ пізнійше засїв

1) Rudolphi Gualtheri Tigurini Antichristus, Id est homiliae quinque, quibus Romanum Pontificem verum et magnum illum Antichristum esse probatur, quem prophetarum Christi et Apostolorum oracula venturum et cavendum praedixerunt. (без місяця і року виданя). Нема сумніву, що книжка Гвальтера видана перед 1580 р., бо в сім році покликає ся вже на неї Michael Hager, ss. Theologiae Doctor et in Friburgensi Archigymnasii Professor у своїм творі п. з. „Tractatus de singularitate contra nostri temporis haereticos breviter et dilucide, ac ob multarum cum historiarum, tum rerum cognitionem necessariam necessario ac saeculo huic accomodate conscriptus.“ Ingolstadii 1580 по р. стр. 14.

2) Sibrandi Lubberti „De Papa Romano libri decem“ (1594) і йогож: De papa Romano replicatio ad defensionem tertiae controversiae Roberti Bellarmini scriptam a Jacobo Gretzero. Franckeranae apud Aegidium Radaeum, ordinum Frisiae Typographum (1609).

3) З твору Гвальтера взяті оповідання рукописи про Боніфатія III. (стр. 251), про Христофора I. (стр. 252), Івана XIII. (стр. 254), Боніфатія VII. (стр. 274), Дамазу II. (стр. 255), Сильвестра 2 (стр. 256), Івана 18, Сильвестра III, Григорія VI, Венедикта IX (стр. 258) і Івану-папісеу (стр. 259) — Порівнай: Rudolphi Gualtheri op. cit. картки 35, 62—3, 63 обор., 64, 65, 64 обор., 64—5, і 61. Про папу Боніфатія III. гляди також оповідання Sibrandi Lubberti: „De Papa Romano“ (1594) стр. 488, про Сильвестра 2. (Тамже стр. 676—7 побіч згадок на стор. 25, 51 та 85) і в творі Зібранда з р. 1609 стр. 39—40, 104—5 і 262), про Венедикта IX. в творі Зібранда Любберта „De Papa Romano“ (1594) стр. 622. З останного твору (стр. 51) взяв також автор нашої рукописи вістку про папу Григорія VII (стр. рукоп. 255). Оповідання рукописи (стр. 257) про папів Формоза і Стефана 6 міг автор взяти або з твору Зібранда Любберта „De Papa Romano“ (стр. 674—5), або з його нового твору, вид. в р. 1609 стр. 137.

4) Порівнай нашої передмови стр. XLV. замітка 11.

5) Гляди нашого виданя стор. 256.

на апостолській столиці. Сильвестер займав ся геометрією, а всіх таких людей посуджувано о чарн.¹⁾

Крім Івальтера та Зібранда Любберта користував ся ще автор рукописи в сій першій частині хронікою Мартина Бельського, з якої наводить два приміри на тему „szymbalskiego oszukania“ через яке будьто би Келестин V. та Іван XXII стали папами.²⁾

В другій частині рукописи твердить автор, що хто ширить балвохвальство, сей має післанництво не від Бога, а від диявола. Сю провину бачить знов автор по стороні папів, які евхаристию не вважають сотворінем, лише Творцем, які зовуть Матір Божу Єговою та Ісусом і віддають честь образам і крестови.³⁾ Ся частина є на скрізь протестантською.

В третій части ставить автор тезу, що хто вивисшає ся понад Бога, сей є антихристом. Колиж папа присвоїв собі імя Бога, вивисшає ся понад Бога, велить цілувати свої ноги, вводить до церкви зіпсуте, установляє такси за розгрішення від убійств і. т. п., та легковажить повагу вселенських соборів, — то папа є антихристом.⁴⁾ Цілий сей трактат є в значній часті відгомном творів Зібранда Любберта⁵⁾ і зближує ся подекуди до „Θρηνοσ-а“ Мелетія Смотрицького.⁶⁾

В четвертій части зазначає автор, що хто є архивретиком, сей має післанництво не від Бога, а від диявола. Папам закидує автор, що вони є ісповідниками ересий Валентиніанів, Євстатіанів, Пелятіанів, Манїхеїв, Євтихіанів, Марціонітів, Присциліанів, та що вони невірною викладають декальог. На кінці говорить автор про чистилище, целібат, про повагу антихриста, про признаки, по яких можна пізнати правдиву церкву і против первенства папи. Лише останній трактат сеї части рукописи вказує на невеличке спорідненє з „Θρηνοσ-ом“ Смотрицького.⁷⁾

¹⁾ Roberti Bellarmini: Disputationes de controversiis fidei Christianae T. I. трактат De Rom. Pontif. l. IV. cap. XII. стр. 1005.

²⁾ Гляди нашого виданя стр. 259—60.

³⁾ Гляди нашого виданя стр. 260—5.

⁴⁾ Гляди нашого виданя стр. 265—81.

⁵⁾ Sibrandi Lubberti: „De Papa Romano“ (1594) стр. 798—802, 858, 875, 876, 879, 880—1, 900—5 і цит. твір з р. 1609 стр. 194—8.

⁶⁾ Theophil Ortholog: »Θρηνοσ« картка 32—4.

⁷⁾ В трактаті против первенства папи цитує Смотрицький в „Θρηνοσ-ї“ (картка 36. обор. і 37. обор.) свідокство Хризостома: sermo 2 in Pentecost. tomo 3. і Августина Retract. lib. 2° cap. 25. Ті самі свідокства стрічаємо в рукописи нашого виданя стр. 301—2.

Про твори Івальтера та Зібранда Любберта, які лишили визначний вплив на рукописи, автор не згадує. За те наводить цілий ряд латинських, часто католицьких письменників, з яких важніших назвемо по імени. Він цитує Плятіну,¹⁾ Навклера,²⁾ Бальба Єроніма,³⁾ Павла дякона,⁴⁾ Баронія,⁵⁾ Беллярміна,⁶⁾ Сігеберта Гембляценського,⁷⁾ Івана Трітемія,⁸⁾ Панівіа Онуфрія,⁹⁾ Лютпранда,¹⁰⁾ св. Антоніна,¹¹⁾ Матея Па-

¹⁾ Вартоломей Плятіна (1421+1481) лишив твір: *Platinae historici liber de vita Christi ac pontificum omnium hactenus ducenti et viginti duo fuere. Venetiis 1479.*

²⁾ Nauclerus Joannes (+1510) написав „*Memorabilium omnis aetatis et omnium gentium chronici commentarii*“ (1516) і „*Tractus de symonia*“.

³⁾ Valbus Hieronymus (+1535). Його поезії вийшли в р. 1772 і 1791—2 п. з. Hieronymi Balbi Veneti Gurcensis (був єпископом в Гурк в Каринтії) olim episcopi opera poetica, oratoria, ac politico-moralia. Автор нашої рукописи покликає ся на його статтю: „*De coronatione*“ (Bononia 1530), яка найшла ся на індексі заборонених книжок задля виводів про становишко найвищих світських властей до духовної. Крім сеї статті писав він їх значно більше.

⁴⁾ Paulus Diaconus, син Варнефріда (720+797) написав „*Historia Longobardorum*“ I. вид. 1514 в Парижі, а опісля передрук в „*Monumenta Germ. histor. Scriptorum*“.

⁵⁾ Baronius Caesar, кардинал (1538+30. VI. 1607 р.) написав „*Martyrologium Romanum restitutum, Gregorii XIII iussu editum cum notis Caes. Baronii*“ I. вид. в Римі 1586. і „*Annales ecclesiastici a Christo nato ad annum 1198*“ I. том вийшов 1588 р. Продовжували сей твір його наслідники.

⁶⁾ Bellarmin Franc. Romulus Robertus, єзуїт (1542+1621 дня 17. IX.) написав знамениту апологію католіцизму „*Disputationes de controversiis fidei Christianae*“ (1581—1592). Вийшло її чимало видань.

⁷⁾ Sigebertus Gemblacensis (1030+1112) лишив хроніку від р. 381—1111, як продовжене твору св. Єроніма (віддруков. в „*Monum. Germ. hist. scriptorum*“ VI. стр. 300—374.

⁸⁾ Joannes Trithemius, опат Бенедиктинів, історик (1462+1516) писав багато аскетичних творів (прим. вид. в 1604 в Моргунці: „*De vanitate et miseriis humanae vitae*“), научно-духовних, природничих, лічних і т. п.

⁹⁾ Panviviус Onuphrius, монах Августинів, археолог та історик, в р. 1554 професор богословія у Фльоренції, опісля бібліотекар ватиканської бібліотеки, ур. 1529 в Вероні + в Палермо 1568 в 39 році життя. Автор нашої рукописи покликає ся на його твір п. з. „*Platina de vitis Pontificum restitutum cum LX ad eas annotationibus et additione Pontificum a Sixto IV. usque ad Pium IV.* (1562). Багато його творів вийшло протягом 16 в. Крім сего лишив він чимало невикінчених праць, які використав в часті кардинал Май в „*Specilegium Romanum*“ Romae 1842. Томи VII і IX.

¹⁰⁾ Luitprand, єпископ Кремони (922+972). Писав: „*Antapodosis*“, де описав події в Німеччині, Греції, Італії; „*De rebus gestis Ottonis Magni imperatoris*“; „*De legatione Constantinopolitana*“ (долина сатира на грецький двір). Найліпше видане його творів зладив Перц (Pertz) в „*Monumenta Germaniae historica*“ Т. III.

¹¹⁾ Antoninus Sanctus, архієп. Фльоренції в літах 1446—59, родив ся у Фльоренції 1389+1459. Автор нашої рукописи покликає ся на його: „*Chronicon*“ (середних віків), що містить ся в трех томах (видав єзуїт Петро Магурсе в Ліоні 1586 р.) і на „*Summa theologica*“ (теологія моральна видана в літах 1477—80). Дуже добре видане зладив Петро Баллеріні в Вероні 1740 р.

різид, ¹⁾ Мартина Поляка, ²⁾ Вінкентія Белльовака, ³⁾ Костера Франца, ⁴⁾ Слейдана Івана, ⁵⁾ Марьяна Скота, ⁶⁾ Баптиста Івана Мантуана, ⁷⁾

¹⁾ Mathaeus Parisius, англійський історик 13 віку, уродж. около 1200 р. +1259. Лишив „Historia maior“ (добре видане вийшло в Лондоні 1872—83 в семи томах).

²⁾ Martinus Polonus (званий також Scotus, Carsulanus, Cartulanus, Bohemus, Streptus, Marcin Strempla, ур. в Опаві на Шлезку, домініканин, сповідник папів, знаменитий проповідник, висвячений па архиеп. в Гвізні дня 21. мая 1278 р. умер тогож року в дорозі до своєї столиці, написав хроніку папів, яку видано з хронікою Марьяна Скота в Базилі 1559 р. п. з. Mariani Scoti Chronicon. Adjecimus Martini Poloni, archiep. Consentini (місто Gnesnensis) eiusdem argumenti historiam. Пяте видане сего твору Мартина Поляка з пропущенем казки про Іванну-написку вийшло в Кольонії 1616 р. Його перекладено на мову чеську, французьку, італійську та німецьку. Крім сего писав він ще інші твори та лишив багато рукописий.

³⁾ Vincentius Bellocacensis (Belvacensis, Belluacensis), учений домініканин 13 віку, побіч Альберта Великого і Томи з Аквіну, один з найбільше трулящих мужів написав „Speculum maius“ (кольосальну енциклопедию). Інші його праці педагогічні і богословські видав Іван Амербах 1481 р. Крім сего лишив він багато рукописий.

⁴⁾ Costerus Franc., єзуїт (1531+1619 в 88 році життя а в 67 яко монах-єзуїт), знаменитий полеміст, що мав великий вплив на католиків, яких піддержував і навертав з протестантизму. Автор нашої рукописи покликає ся на його „Euchiridion controversiarum“ (Кольонія 1585 р.). Твір сей явив ся в кількох виданнях і в перекладах на різні мови. Його поборювали сильно протестанти, яким Костер відповідав чим раз то повними справленими і розширеними виданнями. Крім сего видав він кілька аскетичних творів, кілька томів проповідий і багато дрібних писань.

⁵⁾ Sleidanus Joanes (власн. імя Joann. Philippi) р. 1506, або 1508 в місцевости Schleiden +1556. Є се історик протестантизму. Написав: „Commentaria de statu religionis et reipublicae Carolo V. Caesare“ (Штрабсбург 1555). Доси вийшло 80 видань сего твору, який між протестантами має велику популярність.

⁶⁾ Marianus Scotus, р. в Ірляндії 1083 р. +1083 був монахом-затворником. Він написав хроніку. Перша книжка обіймає старинну історію, друга жите Христа і апостолів, третя християнську історію по рік 1082. Першу часть видано в Базилі 1559, зміст другої і цілу третю книжку передруковано в Monumenta Germ. Script. V. також Migne Patrologia lat. CXLVII.

⁷⁾ Baptista Joannes Mantuanus, також Spagnoli, або Spagnolus званий, тому що його родина походила з Іспанії, родив ся 1448 в Мантуї. Він був кармелітом, професором і пріором монастиря. Умер після 1513 р. Був се ново-латинський поет. Як розумів він звиче поета, се виявив в гарній поезії п. з. „De praesidentia oratoris et poëtae“ а також в „Carmen contra poëtas, impudice loquentes“. В „Apologeticon“ дав він відправу тим людям, що робили йому заміти з причини його поетичної творчости. З поміж його поезий найкрасні три книжки: „De calamitate temporum“. Другим важним твором є сім книжок „Parthenice“. Є се епічна поема, в якій автор описав жите Пресвятої Діви та інших святих дів. В „Parthenice“ дав автор дуже гарні артистичні, високо драматичні і сильними красками начеркнені життєписи. Крім численних поезий писав він прозою „Isagoge ad patientiam“ і „Libellus de vita beata“. Перше видане його творів зладив в Парижі Ascensius 1513 р. в трех томах. Повне видане в 4 томах явило ся в Антверпії 1576 р.

Генрика Агрипу Корнелія,¹⁾ Лаврентія Валля,²⁾ Теодорика з Ні-
ему³⁾ Григорія Валентіяна,⁴⁾ Кассандра Георгія⁵⁾ Торзелліна Го-
рація,⁶⁾ Андраза,⁷⁾ знаменитого каноніста калоліцької церкви

1) Agrippa Henricus Cornelius р. 1487 в Кольонії +1535 в Гренобле. Був се філософ з кабалістичним напрямом і хоть належав до католицької церкви, сприяв Люгрови і писав против католицизму. Автор нашої рукописи покликуює ся на його „De vanitate et certudine scientiarum“. Його твори вийшли в Ліоні 1550 і 1600 р., а в німецькїм перекладі в Штутгарті 1856 р.

2) Laurentius Valla, гуманіст, р. 1406 або 1407 р. в Римі а умер в Ляте-
рані на становиску каноніка. Він написав „De voluptate ac vero bono“, де вияснював
погляди стоїків, епікурейців та християн про найвише добро, лишив також статію п.
з. „De elegantis linguae latinae“, дальше дуже важний твір, посередний між лексі-
коном і граматикою „Dialecticarum disputationum I LIII“, „De libero arbitrio“, пере-
клад, на приказ папи, Тукідеда. В р. 1440 написав він „De falso credita et ementita
Constantini donatione declamatio“. В сїм творі, на який покликуював ся також автор
нашої літописи, нападав Валля на папів, приисував їх свѣтській власти ціле нещасте
Італії, називав папів тиранами, злодіями та розбишаками. Против сего твору видав
Steuchus: „Contra Laurentium Vallam De Falsa Donatione Constantini LIII“. Lugduni
1548. Його „Opera“ вийшли в друку в Базилїї 1540 р., деякі окремо раніше.
В р. 1869 видав Vahlen в „Sitzungs-berichte der Wiener Akademie philos. hist.
LXI—LXII“ нові твори: „Laurentii Vallae Opuscula tria“.

3) Theodoricus à Niem (Дітріх з Ніему) історик, род. ся в половині XIV в.
+22. марта 1418 р., на становиску каноніка. Він описав велику схизму між папами:
1) „Nemus unionis“ (6 частий) 2) „De schismate“ libri III, 3) De vita et factis
Johannis XIII, а крім сего „Privilegia et iura imperii circa investituras episc. et abbat.“
Деякі його твори остались в рукописи.

4) Gregorius Valentinianus, визначний догматист і полеміст. Родив ся
в р. 1551, вступив в р. 1565 до ордену єзуїтів, став професором в римській колегії,
умер 25. V. 1603 р. Папа Климент VIII. звав його „doctor doctorum“. Він належав
до ряду найзнаменитіших богословів, що бороли ся против реформатиї. Він написав:
„Commentariorum Theologicorum tomi IV.“, в яких вияснив на основі творів св. Томи
з Аквіну цілу теологію. Перше видане явило ся в Інгольштаї в літах 1491—7, почім
вийшло множество видань. Він видруковав також полемічні твори против антирри-
тариїв „Analysis fidei Catholicae“ (1585) і „De Trinitate“ (1586). В роках 1587—91
боронив він церковну науку про Евхаристию. Всіх його творів начислюють 42.

5) Cassander Georgius (р. 1513+1566) написав: „Consultatio de articulis
Religionis inter Catholicos et Protestantos controversiis“. Сим твором користував ся
автор нашої рукописи. Більше його творів, в числі 18, wraz з „Consu'tatio“ видруковано
між иньшим 1616 в Парижі п. з. „Opera omnia“.

6) Torsellini (Turselinus) Horatio, єзуїт, р. 1544+1599. Найважнішим
його твором є історія святаго дому в Льорето: „Laureianae historiae libri quinque“
Romae 1597.

7) Andrada, Didicus, або Diego Payva, славний португальський богослов 16.
віку, родив ся дня 26 VI. 1528 р. Він був професором теології. Король Себастьян ви-
слав його задля учености на тридентський собор. Против Chemnitzа „Theologiae
Jesuitarum praecipua capit.“ видав він Orthodoxarum explicationum libri X. (Ве-
неція 1564 і 1594, Кольонія 1564 і 1570). На сей твір покликуює ся автор нашої

Граціяна¹⁾ та інших. З польських письменників покликуює ся автор нашої рукописи окрім Бельського на твори Вуйка і Пекарського.

Рукопись, яку друкуємо, в одним новим доказом, як сильно стояло наше полемічне письменство кінця 16 і поч. 17 віку під впливом протестантизму.

На закінчене додамо, що картки рукописи (велич. 4⁰) йдуть в сїм порядку: 1, дальше 8—34, почім вставлені дві порожні картки, а після них вправлені картки 2—7. На кінці рукописи маємо знов три порожні картки.

У Львові 1906 р.

Др. Кирило Студинський.

рукописи. Chemnitz відповів на него твором „Examen Concilii Tridentini“, против якого видав Андрада свою знамениту працю „Defensio Trid. fidei cath. libri V.“ (вид. 1578, 1580, 1595), яка однак кінчить ся описом пятого засіданя, бо смерть (+ 1. XII. 1575), спинила його в дальшій роботі.

¹⁾ Gratianus Італіянець, був монахом камедулом в Болонїї. Він видвигнув канон. право до становища окремої науки. В р. 1139 написав він начерк канон. права, позбиравши канони (canones) з ріжних збірників в одну, систематичну цілість, вязучи їх короткими виводами, званими dicta Gratiani. Заголовок цілого твору є „Concordantia discordantium canonum“, бо автор мав на цілі погодити з собою суперечности канонічних постанов. Пізнійше названо його твір „Decretum“. Він умер 1160 р. Його ученик Павкапался додав нових 166 канонів (paleae). Після тридентського собору скликано на приказ папи Пія IV. окрему комісію (correctores Romani, яка усунула канони, що противили ся постановам собору. Так повстало офіційальне видане, зване editio Romana. Найновійше, критичне видане зладив Фрідберг п. з. „Corpus iuris canonici“ (Ліпск 1879).

ПАМ'ЯТКИ
ПОЛЄМІЧНОГО ПИСЬМЕНСТВА.

Венедикт Гербест.

Wypisanie drogi (1566).

Wielmożnemu Panu, P. Stanisławowi Herborthowi, Kasztellanowi Lwowskiemu, y Zupnikowi Ruskiemu, Xiądz Benedikt Herbst Laski y Pokoju od Pana Boga żąda.

SWięty Paweł, Apostoł Pana CHristusow, M. Panie Lwowski, napisał tak do Korinthow: ¹⁾ Błogosławiony Bog y Oćiec Pana naszego Jesu Christa, Oćiec Miłosierdzia, y Bog każdego Poćieszenia: który nas cieszy, w każdym smętku naszym. Tych słow Apostolskich y ia słusznie teraz vżywać mogę; gdy tę drogę, którą tego roku do patriey czynił, dał nam Pan Bog fortunnie obiechać. Abo-(**ob.**)-wiem mamy za co Panu Bogu dziękować, iako Oycu miłosiernemu, y w smętkach naszych dzisiejszych nas cieszącemu: kthory na tey drodze, nie mało nam pokazać raczył; zkąd ia do thego czasu, y z moim miłym towarzyszem M. Andrzejem, osobliwie sie cieszę, co też krotko chcę wypisać, dla tych osobliwych dwu przyczyn: ²⁾ aby ten, od ktorego wszelkie Poćiechy wychodzą, od nas był błogosławion; a Katholicy naszymi mieli też ztąd nieiakie poćieszenie, bo nie wszyscy o tym, co thu przypominę, wiedzą: a wiedzieć niezawadzi. Jestci zkąd bogoboynym Chrzescijanom smęcić sie, v nas, gdy na rostargnienie iedney Wiary Kosciola iednego patrząc, z Rzeczy pospol. Koronney nic też poćieszego nie odnoszą; wszakże nie opuszczą nigdy P. Bog swoich, aby im też czego, zkądby słuszne poćieszenia wzięli, niemiał okazować. Te nasze Poćiechy, niektore są Osobliwe, a niektore Pospolite: ia te napilniey, vmysliłem thu

1) На боці: 2. Cor. 1. 2) Przyczyny thego Pisania.

wypisać, im nakrocey będę wniał: ktore mogą iaki pożytek wczynić. (2 k.) Przyjechałem naprzód do Kalisza¹⁾ w pierwszą Sobotę po Wielkiej Nocy: zastałem towarzysza mego, z kthorym na drogę miałem wyiechać, nieprawie zdrowego: (bo y na pierwszym noclegu, Febrę miał nie małą), ale Pan Bog miłosierny, Oćiec każdego Poćieszenia, raczył nas tym zaraz obdarzyć; iż ona zła (iako nasza Ruś mowi) Ciotka w ziemię wnet przepadła: y przyjechalismy do Krakowa,²⁾ za łaską Bożą, w dobrym zdrowiu. Z tamtąd odnieslismy ten List,³⁾ ktoregom ia przepis zostawił w Ruśi, na niektorych mieyscach: z kthorego acz niemaly smętek; wszakże też y poćiechę niemalą może wziąć prawy Chrzescijanin. Mądrze tego Listu dostano: co w sobie zamyka; iako mi P. Bog mił, prawdziwie oznaymie. Pisany iest do niejakiego Simona v Nowowiernikow przy Krakowie Ministra, o sprawach y o Wierze nowey Ministrow Litewskich. Ci (powieda ten; ktory pisał) Wilneńscy Ministrowie, Wędrogouius, Coscinus, Kurnicianus, Kuterlanus, więcey iuz niż przez (06.) trzy lata trzymają z Arriany y z Nowokrzeńcey: prawdziwą naukę o S. Troycy, każą: niezgodne swe y falszywe Konfessiae wydając, ine potępiają: pamiątkę Christusa Zbawiciela chcąc zniszczyć, osobliwe Święta (iako Narodzenia iego, Zmartwychwstania, Świątki, wespolek z innymi) wymietują: żadnego Artikułu Wiary Chrzescijańskiej, gdy tego czas iest, niewykladaiają: imiona pewnych Czasow, Świąt y Dni, wygładzić chcą: na swym tu Konciliabulum, Krzest małych dziełek kuśli się wyrzucić: Wieczerzą Pańską y nieuczciwie, y bardzo rzadko, iakoby rzecz niepotrzebną, czynią: miasto Kazania, obyczaiem Nowokrzeńców, prorokują: to iest, swoje Sny i Widzenia; to iest, straszliwe Bluźnierstwa, powiedaiają: wiele Zon mianie, dobra naszego społeczeńść, wzgardę Wrzędu, Sądown, y każdego Stanu, wnoszą: do zniszczenia Krztu dziełek małych rzecz tocząc, na 16 Niedziel y daley, Krzest odwłaczaiają; a Rodzicow y Kmotrow nie przypuszczaią: gotowanie ku Wie-(3 k.)-czerzy Pańskiej, za niepożyteczną rzecz, y prawie za śmiech, v siebie maią: Poddani Panom y Urzędowi pisząc, tytułu Braterskiego wzywaią: do zrownania Stanow, y do wzgardy Wrzędu, wszystkie rzecz wiodą: przy Wieczerzy, na iednym mieyscu Pan z Chłopem siedzą: ludzie prości a nieuczni, rzeczy Święte sprawuią; według swey mysli Dekreta czynią; y na przeciw Wrzędowi wiele sie ważą. Tu w Wilnie gadano o tym; Maiąli być przypuszczani do Wieczerzy Pańskiej, kthorzy Niewolniki swe wolnymi nieczynią? W Kosciiele niemasz nic; tylko stoł szynkowny, w pośrzod Kosciola: o Groby niedbaiają:

¹⁾ na боці: Kalisz. ²⁾ на боці: Krakow. ³⁾ List o sektach Litewskich.

z Małżeństwa, z Pogrzebów, z wszystkich rzeczy Świętych, wielkie idą zgorzenia y wzgarda Religiey. Mnie (powieda) nad wołą nieboszczyka Pana Radziwiła, nigdy ani do Rady ani do Kazania nieprzyypuseili: y iesli tu będą ci dłużey rządzić, nietylko Błędów będzie pełno; ale też trzeba sie bać nakoniec Sediciey. Atoż masz W. M. Miłosciwy Panie Lwowski, pewne No-(06.)-winy Litewskie: z których Katholicy y smęcą sie; y cieszą. smęcą, dlatego; iż Braćia naszymy, ktorzy z nas wyszli, z nami trwać niechcą; a za tymi Sektami swymi, Gniew Boży do Polski y do Litwy wnoszą: a weselą się przeto; iż przy tey Wieży Babilońskiej,¹⁾ którą Luter Apostoła budować począł, Pan Bog tych Nowowiernikow ięzykami miesza. Jasnyć to znak iest Wieże Babelskiej: „Falsz sie z sobą niezgadza, y zawždy sie mieni; nie thak Prawda. Wicher iest Szatan; nieodmienny Pan Bog: on iest oycem Kłamstwa; a ten istą Prawdą. Począł iuż Pan Bog karać²⁾ Litwę Moskwićinem: co tam teraz za nędza; w Wierszach swych oplakuie X. Suffragan Wileński, miedzy inych nie mało, tymi słowy:

Scilicet huc redijt dictum memorabile Vatis:

Sic iam non nobis, terra quod edit, erit;

Sic nos non nobis, quod cumulamus, erit etc.

Summa mali species! ego porto pondus et aestus;

Alter praeripiet parta labore meo.

Panie Boże, bądź y z nami, bo nie lepsze są nowiny Polskie z strony nowej (4 K.) Wiary; niżli te Litewskie. Z Krakowa wyiechawszy, y przy pamiętce Męczennika Polskiego S. Stanisława, Panu Bogu posłużywszy (cosmy też nieomieszkali czynic y w Częstochowie,³⁾ na Gorze Świętey), fortunnie z łaski Bożey przyiechalismy do Brzozowa,⁴⁾ do X. Biskupa Przemyskiego, Brata W. M. rodzonego. Tam przez trzy dni mieszkaiąc, wczylismy sie Kapłańskiego życia, nie tylko z słow; ale też z przykłądu Biskupa dobrego. Panie BOŻE, racz nam thakie dawać Pasterze. Dziwna rzecz; prawie vmartwił w sobie wszystkie swe affekty!⁵⁾ Piszą to o Sokratesie; iż go nigdy nic nieobruszyło, ani szczęście, ani przeciwność; we dwu też naszych Biskupach, w drugim X. Hosiuście Kardinalu, przypatrzywałem sie y ia temu; co to iest *Idem Vultus eademque Fronis*. Miał na then czas X. Biskup Sciatikę, iakoby iey nie miał: wszystko v niego za iedno było. Nazaiutrz po nas, wyiechał on na Siem Lubelski, a mysmy do Przemyśla⁶⁾ przyiechali, na dzień wielebnego S. Stanisława. Tam (06.) zastalismy onego dobrze

¹⁾ Ha 601: Wieża Babel. ²⁾ Kazań Boża. ³⁾ Częstochow. ⁴⁾ Brzozow. ⁵⁾ Affekty vmartwić. ⁶⁾ PRZEmysl.

vczonego y slachetnego Człowieka, który y Pisaniem y Przykładem swoim, wiele ludzi do Kościoła Powszechnego za sobą wiodł. Dorozumie sie każdy, o kim mówię; znali dobrze y oby ludzie Stanisława Orzechowskiego, Philosopha Wymowcę y Theologa wielkiego, z niemłym żalem naszym, teraz niedawno zmarłego. A czego iemu niedostawało; gdyby chciał był niedbać o Rzymski Kościół? według głupiego świata; wszystko miałby był lepiej, do nas niemyląc: ale on mądrze wolał wszystkimi pożytki wzgardzić, dla iedney swey Dusze.¹⁾ Y któżby mu kazał bronić Papieża Rzymskiego; przeciw kthoremu przed tym y pisał y czynił; gdyby był zbawienia Dusze swey nie miłował? V ludzi vczonych, a na świecie zawołanych, to iest naćieższa; ganić, co przed tym chwalił, y Piorem tego poprawić. A coż ztąd onemu przybyło; iż tho był vczył? vtracił łaskę wszystkich Nowowiernikow: zginęły mu Pensiae: sstał sie vboższym; niżli był przed tym. Według tedy Świata, le-(5k.)-piey było trzymać z onymi (a zwłaszcza, że też o żonę, kthorą był poiął, miał wielkie trudności; ani mógł, choćiay za Papieżem pisał, Papieskiej otrzymać Dispensaciy), ale według Pana Boga, lepiej tak vczył, iż do Kościoła Powszechnego, z kthorego był niemądrze na czas wyszedł, mądrze w czas sie nawrócił. Abowiem y siebie samego Duszę pozyskał; y wiele inych zacnych Slacheckich domow, w Oweczarni Piotrowey trzymał, a ku niey zgromadzał: wielką za tho iż będzie miał odpłatę, mamy o tym Nadzieję dobrą. Zaiste z tego iednego zawołaney nauki Człowieka, mogłby sie każdy kajać: gdyby chciał pilno weźrzyć w Prawdę, złożywszy affekty, a odłożywszy na stronę persony. Teżci on niechwalił złych w Koscielu Obyczaiów: Prawdy samey przestrzegał y bronil; y tę, w Pisaniu swoim, wszystkim iasnie mówił. O wielka Dobroći y Opatrzności Boska; ²⁾ gdyby ią ludzie chcieli baczyć! Dał Pan Bog podpore w Grzech vpadłym ludziom, vpadek niegdy Dawidow; ³⁾ ktorego on, (06.) Krolem y Prorokiem będąc, w Psalmiech swych pisać nie wstydzil sie: S. Paweł też, ⁴⁾ Pana Christusow Apostoła, swoje Bluznierstwa y Przesladowanie Kosciola Pańskiego, w Pismie swym wspomina: thakże y naszym Polakom miłym Pan Bog dał znaczny przykład Stanisława Orzechowskiego; który też przed wszystkim światem Grzech swoy w swoich Xiegach obwoływa: PANIE Boże tylko day, aby ci, ktorym tego iest potrzeba, słyszeć to y widzieć chcieli.

Gdyby to oni czynili, a czynić vmieli y chcieli, co P. Bog dał był Orzechowskiemu: należliby Prawdę, do starych Doktorow ⁵⁾ trzeba sie vdać temu, ktho zbłądzić niechce; nad S. Hieronymem y on siedział

¹⁾ На оубї: Млосць Душного Збавлення. ²⁾ Опатрносць Божа! ³⁾ Ps. 50 etc. ⁴⁾ I. Tim. 1, I. Cor. 15 et caet. ⁵⁾ Czytanie Doktorow S.

w ten czas, gdysmy do Przemysła przyiechali. A ktorez Xięgi czytał, w on czas? te; w których tak iest napisano: ¹⁾ „Scripturae intelligentiam absque Dei Gratia et Doctrina Maiorum, sibi imperitissimi vel maxime vendicant“. W dzień S. Stanisława przyiechalismy do patriey moiey: ²⁾ dał mi Pan Bog, iako Oćiec Miłosierdzia, Ro-(6 κ.)-dźice moie miłe zdrowo oglądać: zastalismy tak prawie wszystko; iakosmy sobie od Pana Boga życzyli. Jechałem ia potym do Soli, a z Soli do Sambora, y z towarzyszem moim przyiechałem do Lwowa, ³⁾ we Wtorek przed Bożym Wstąpieniem. Thu aczkolwiek wielce bylismy pocieszeni, z niemało rzeczy: wszakże to nawięsza była, Jedność Wiary Świętego Kosciola Powszechnego w onym sławnym Miescie. Osobna łaska BOZA ieszcze iest nad Lwowem; tak, iako też nad Przemysłem: iednym sercem, iednymi vsty, iednego Pana Boga wszyscy po staremu chwala. Takci tam bywa: ⁴⁾ gdzie „thoż wierzy Pan, co Sluga; toż Starostowie, co Mieszcżanie; toż Wrzędnicy, co Poddani“. Pocieszna to była, w iednym bacznym Mieszcżaninie LWowskim, discipule niegdy w Witembergu Philippowym: ktoregom ia był odiechał, przed ośmią lat, wielkim Luteranem; tegosmy naleźli, z niemałym podźiwieniem naszym, wielce bogoboynym Katholikiem. Takową nam theż dawano (06.) sprawę w Krakowie, o niektorych Mieszcżanach: ci, za łaską Bożą, do nas chutliwie przystaia; ktorzy, w nowych Zborzech, zdali sie być naprzednieyszy. A ktoby niemógł baczyć; co tho iest za Ewangelia, prawie każdy rok odmienna? małegoć tu trzeba wzroku: gdyby tylko chćieli przeźrzeć. Ale więsza tho poćiecha; kthorą teraz przypomnię.

Gdym Kazanie czynił we Lwowie, (acž wolałbym był inych słu-chać) w dzień Bożego Wstąpienia; Znaki prawego Kosciola Pańskiego sama podawała nam Ewangelia: ⁵⁾ (bo ten ma Apostoły, porządnie wysłane: po wszem świecie, każdego narodu ma Wierne: Pan w nim z swymi Robotniki robi: y Naukę Znakami vtwierdza) y przetosz wczynilem był krotką zmianę Ormian y Ruśi; aby chćieli znać Kosciol Apostolski, pod Pasterzem iednym Piotrem. Krotko mowiać, dowiedzielismy sie tego pewnie, iż Ormianie ⁶⁾ są z nami iedney Wiary, iako to każdy może z tych znakow poznać. Abowiem Legata niedawno Papieskiego, Kardynała Kom-(7 κ.)-mendona, człowieka osobliwie mądrego y wczonego, y (czegom ia doznał w Poznaniu) bogoboynego, z wielką wdzięcznością y wczćiwoscia (gdy we Lwowie był) Ormianie przyięli: X. Arcybiskupa Lwowskiego nad Biskupem y Kapłany swymi władzą, iawnie wyznawaią, do Kosciolow naszych radzi chodzą; y przy Mszy

¹⁾ Ha 601: In. Dan. Cap. 11. ²⁾ Nowe Miasto. ³⁾ Lwow. ⁴⁾ Wiary jedność, zkąd. ⁵⁾ Mar. 16. ⁶⁾ Ormianie.

wéćiwie bywaią : v nas naostatek, gdy tego iest im potrzeba, Koscielne Sakramenta biorą. Abowiem ieden brat ich, Jurek Ormianin, we wszystkiew Ruśi naszej Kupiec dobrze znaiomy, przeszlego roku ¹⁾ rozniemógł sie w Mosciskach, od Przemysła cztery mile, na Jarmarku tam będąc, w dzień Wszech Świętych : y tam Spowiedź wczyniwszy przed Kapłanem naszym, z rąk iego przyjął Sakrament ; y po śmierci, obyczaiem Kosciola naszego, na Świętym mieściu iest pogrzebion. Nie inego lepiej pokazać nie może, iakiew kto iest Wiary ; iedno społeczne używanie Świętosci Koscielnych. Przy Obiedzie też, w tenże dzień Wniebowstąpienia Pańskiego, przyszedł (06.) Ormiański Kapłan do X. Arcybiskupa : tam theż wczéiwosc ich przeciwko Przełożonym Kosciola naszego, y Posłuszeństwo winne świętey Stolicy Papieskiey, baczyliśmy oczyma naszymi.

To tedy y wiedząc y widząc, szliśmy z ochotą do ich Kosciola : sluchalismy w Sobotę, ich Liturgiey ; to iest Mszey : z rozmow społecznych, kthoresmy z ich Kapłany mieli, nie inego niemoglismy rozumieć, iedno iż, pod roznyim Obrzędem Koscielnym zwierzchnim, iedney są Wiary z nami. Dali nam też pewną sprawę, zkąd oni swe Kapłaństwo porządnie biorą : maią Patriarchę w Armeniey ; ktory im Biskupy święci, y daie : a Patriarcha wziął moc od Papierza z Rzymu. Napierwszy ich Patriarcha, y prawie Apostoł Ormiański, był nieiaki S. Grzegorz : temu (iako oni powiedaią) dał moc Sylwester Papież, Święćić y stanowie w Ormiańskiej ziemi Biskupy : y potwierdzaią to świadectwem Nicephora, Historyka Graeckiego, bo tak ten o tym pisze, miedzy innymi słowy : ²⁾ Święty Grzegorz on, (8 κ.) ktory wielkie Cuda czynił, wiele ćierpiąc dla Pana Christusa od Teridatesa (Dertadiusem zowią Ormianie tego Krola swego ; iesli dobrze pomnię) nakoniec przez 14 lat był zamknion w dole błotnym y ćiemnym : dla czego gdy Pan Bog Teridatesa, ze wszystkim Domem iego y z Pany, ćieszko karał : (bo ludzie obracali sie w Wieprze ; y sami siebie żarli) z onego dołu wyćiągniony S. Grzegorz, tym iednym Znakiem na wiarę ich nawroćił, Koscioly im zbudował, Msze miewał ; [sacra arcani et mystici Sacrificii celebravit] y nowymi Cudy z tamtąd Diabły wypędził. Powiedaią też niektorzy ; (thak tenże Niceph. pisze) iż ten Grzegorz, wespół z Teridatesem, do Cesarza Konstantynusa przyiechał, z czego sie barzo wweselił Cesarz ; y Grzegorza onego, wczyniwszy go wszystkiew oney ziemi Biskupem, tam do Armeniey posłał. Z tych słow y z inych Nicephorowych, wtwierdza sie ta powieść Kapłanow Ormiańskich, iako Patriarcha ich ma moc y władzą od Sylwestra Papieży, (then (06.) okrzcił Cesarza Konstantynusa ; wedlug y Ormiańskiego wyznania) pred Xij set lat daną. A cho-

¹⁾ На 60цї : Roku 1565. ²⁾ Li. 8. Capit. 35.

ćiaj że na czas mogli byli niektorzy Ormianie odstąpić od posłuszeństwa Stolicy Apostolskiej: na Koncilium zasię Florentskim, ktore było przed 120 lat, posłuszeństwo przyjęli. Y powieđał nam to zapewne Xiądz Simon, Kapłan v nich we Lwowie czelnieyszy: iż gdy był z swym Biskupem, (ktory tam v nich we Lwowie leży) nie barzo dawno w Rzymie; tam, w iednym ich na to wczynionym Kosciółku, swoim Ormiańskim Obrzędem Biskup on Mszą sprawował. Niezmyslam nie: thak sie działo: są żywi Swiadcowie: Xiądz then Simon osobliwie, dawał nam o tych rzeczach sprawę: a Liturgiã miał przy nas, z wczćiwością wielką y z nabożeństwem, Xiądz drugi (bo ich iest czterzey podobno, we Lwowie) Michał. Y kthorysz Katholik nie miałby mieć zład poćiechy, gdy ze wsząd Wiary swey Powszechney, przeciw tym nowym nowej Ewangeliay ludziom, wtwierzenie baczy? Iż pod iedną Wiarą (9 κ.)-rã rozmaite są Obrzędy¹⁾ spraw Koscielnych; iedność Wiary tho potwierdza. Abowiem nie mogą tego rzec, bez wstydu wielkiego, naszymy Przeciwnicy; aby Papieżowie Mszę sobie zmyslili; a przy Mszy, pamiãtkę Swiętych, Vmarłych y Zywych: gdyż taż Msza (acż sposobem innym zwierzchnim) iest v Ormian, v Graekow, v Rusi, v Moskwy etc. Y ta v nas rozność Zakonow, rozność spraw zwierzchnich w Dioecesiach, iedności Wiary nie każą; ale twierdzą: osobliwa to iest sprawa Boża: tak chce mieć Pan Christus²⁾ swã Oblubienicę, w bryżowaniu rozmaitym. Ormiańskiey Mszey Ceremoniae barzo ku naszymy przychodzą w Chlebie przasnym y okrągłym, iako v nas, poświęcaią: Ciało Pańskie y Krew podnaszaią: dla niemocnych, tylko zmaczane we Krwi, Hostiae chowaią; y takie też pospolstwu rozdawaią. sami Kapłani tylko z kielicha przy Ołtarzu pijąc: w Vbierze naszemu podobnym, v Ołtarza służą: Ciborium także, iako y my, Ołtarze, Obrazy, z wielkim w Kosciele ochędoństwem (ob.) maią. Kapłani są żonaći, ale żonę poymuią, przed Kapłaństwem; (nie tak; iako Luter z swoimi) a poymuią Pannę: y nad tã, iesliby vmarła, inszey (chćali być Kapłany) nigdy mieć nie mogą. Do Ołtarza gdy iść maią; winną Czystość przez kilka dni chowaią, nie tak; iako ći nowej Ewangeliay Mułowie. Wielkie zaiste iest wtwierzenie Wiary Kosciola Rzymskiego, z spraw Ormiańskich: dał ie nam Pan Bog do naszey Rusi dla wielkiego zaiste pożytku Kosciola swego. Abowiem y Xiąg niemało maią tych; ktorym ći Nowowiernicy, gdy ich my Prawdã spieramy, wierzyć niechcą: maią Xięgi S. Dionysiusa,³⁾ zwolennika Apostoła S. Pawła; ktory opisał sprawy Kosciola Apostolskiego, Mszą, Modlitwy za Vmarłe, y wiele inych rzeczy swiętych: y zwolennika

1) На боці: Obrzędow kościelnych rozność. 2) Psal. 44. 3) Dionys.

S. Piotra, Papieża Rzymskiego, Clemensa,¹⁾ który także wypisał wiele świętych Wstaw Apostolskich, które my trzymamy, a Luter imi gardzić począł, mają też Pismo: Liturgią²⁾ naostatek y Mszą S. Jakuba, z Ba-(10 κ.)-silusza, y S. Chrysostoma, w których y Ofiara iest Ciała Pańskiego y Przyczyna Świętych, y Modlitwy za Vmarłe, nie tylko Ormianie mają; ale theż y nasza Ruś, ludzie Graeckiey Wiary. Iest drukowana Msza Ormiańska; którą niegdy wydał X. Andrzej Lubeleżyk, Kanonik y Kaznodzieia Lwowski: sprawę Krztu świętego, y Błogosławienie Kapłańskie rodzących Niewiast, z osobliwymi też Ceremoniami, (co przed XX lat, tenże Auctor wydał) mamy też drukowaną: dali nam na ostatek swoię Confessią, y wyznanie swey Wiary: zdroznego nic nie mają: zgadzają sie z nami; y mają sie, y znają, do tego. Z strony tedy Ormian, wielkąmy wzięli we Lwowie poćiechę, którą w nas wtwierdzili Lwowscy Kaznodzieie. Mielismy też tam nieco poćiechy, (acż nie do końca) y z naszey Rusi,³⁾ którzy Graeckiego Kosciola sprawę chowają. o kthorych Wierze chcąc mieć rzecz pewnieyszą, szlismy do ich Cerkwie: y tam rozmawiając o Wierze z ich Popem, kilka godzin strawili-(06.)-smy. Czyta Pismo ten Baytko Ruski; który tam iest we Lwowie y zezwalał nam na wszystko, y na Posłuszeństwo Namiastkowi Piotra S.: tylko tę rzecz składał na Przełożone swoie, na Oyca Władikę y na Patriarchę Konstantinopolskiego. O gdyby naszy Pasterze pilno przed się tę rzecz wzięli, azaby P. Bog, za ich pilnym staraniem, raczył Ruś naszą z nami ziednoczyć. Gadałem ia y w patriey moiey, z Popem tam Ruskim, Pismo czytając: cosmy też czynili z Xiędzem Officialem y Kaznodzieią Przemyskim, w Klasztorze ich v S. Spassa; y Waszey M. Miłosciwy Panie Lwowski, ta rzecz iest nietayna. Maiąc oni nie mało swych opiny, prawym Chrzescijanom nieprzystoynnych: ale te wszystkie vrosły z Niewiadomosci y z Nieumiejętnosci ich, y za potwarzą tych; kthorzy niechcą ku zgodzie. mnie sie tak widzi, y X. Official Przemyski lepiej to baczy, iż obłędliwe ich mnimania łatwieby sie im zbily: gdyby tylko przyść mogło do porządney z nimi rozmowy. Panie Boże day to; aby naszy (11 κ.) Przełożeni mogli ten lud Panu Bogu pozyskać: zwłaszcza tego czasu; ktorego oni też są ku nam przychylnieyszy. Abo-wiem ta Sekta nowa iuz sie też zawadza y miedzy ich Popy; którzy są pod Pany Nowowiernymi. a zwykł tho Pan Bog tak czynić z Miłosierdzia swego,⁴⁾ iż, gdy iedni od Kosciola Powszechnego odstaia, on drugich na tho miejsce wzywa. Wzgardzili byli Graekowie Papieżem: obrał sobie Pan Bog nas Polaki, Niemce, Węgry; a Graeki w Turecką

¹⁾ На боіі: Clemens. ²⁾ Liturgiae. ³⁾ Ruska Wiara. ⁴⁾ Laske P. bog przenosi.

moc dał na ostatek. także też tego naszego wieku, odstali Niemcy y Węgrzy od Wiary; y Polacy niektorzy poczęli im tego dopomagać: a Pan Bog co? obrał sobie wielki lud, w Indziej, y w inych nowych Insulach, Ziemiach, Krainach; do których swą Laskę przeniósł: a Węgrow część wielką podał iuż Turkowi, Niemcom straszliwemu. Panie Boże racz to dać; aby sie y nam kiedy niedostało. Aza niewidzimy dokąd sie zniosło? aza nasz miły dobrej pamięci Stanisław Orzechowski niewywoził to, y prawie demonstro-(06.)-wał; iże ci Nowowiernicy, Turkowi drogę do Polski ścielą? Wzgardzili Zydzowie Wiarą; Pan Bog obrał Pogany: wzgardzili Papieżem Graekowie; na to miejsce myśmy wstąpili: odstali zasię teraz Niemcy od Piotra Rzymskiego; iako w Indziej, tak też w naszey Rusi, może Pan Bog Ruś z nami ziednoczyć. Trzeba by nam o to Pana Boga prosić, a Pasterzom y Panom o tym chodzić; iakobysmy być mogli z sobą pod iednym Pasterzem, w iedney Owczarni. Wiele może być pozwolono Graekom; gdy iedna Wiara y iedno Posłuszeństwo będzie: pozwoliło im Koncilium Floreńskie wszystkich ich Ceremoniy; tak, iako też Ormianom: y o Liturgiej, y o żonach Kapłańskich, toż trzymają Graekowie; com o ORmianiech niedawno powiedział: y Sakrament chowają do roku, dla niemocnych, pod iedną tylko Osobą. Bylismy theż przy Ruskiej Mszy,¹⁾ w Monasterzu S. Spassa: służą, według Liturgiej; którą S. Chrysostom y Basiliusz napisał: mam ia nadzieję o łatwiej zgodzie, (12 κ.) za pilnym staraniem Biskupow y Panow naszych. Xiądz Biskup Przemyski, gdysmy v niego byli, powiedział nam nieco; iako w inych Krainach, Graekowie zgadzają sie z naszymi²⁾: Panie Boże day to; aby nam też tę, w naszey patriey, pamiątkę po sobie zostawił; aby my do Ruskiego, Ruś do naszego Kosciola, w iednosci Wiary y Posłuszeństwa, moglibysmy chodzić. A byłoć to w naszey Rusi, wnet po Floreńskim Koncilium: mam ia tego pewny Dowod, z Xiąg Grockich Lwowskich. Ktoby chciał widzieć; niechay czyta in Actis, Feria 6 post festum S. Andreae, Anno 1537: tam naydzie Przywilej³⁾ Krola Węgierskiego y Polskiego Władysława; y o tey Vniey Wiary Ruskiej z nami, ztamtąd weźmie pewną sprawę. Trzy rzeczy tam mają Władikowie y Popowie Rusey, na swym Przywilegiu, Roku Bożego 1443 sobie danym: iedna; aby też, ktore naszy mają, Wolnosci Praw mieli: druga; aby przy swey Iurisdikciey zachowani byli: a trzecia; aby theż Imienia swoje (06.) Koscielne, tak iako naszy, spokojnie trzymali: a to wszystko dano im dla

1) На боці: Msza Ruska. 2) Zgoda Graekow z Lacinniki. 3) Przywilej Kosciółow Ruskich.

tego; iż czasu Eugeniusa Papieża, (ktorego tam iest zmiánka) z Kościołem Rzymskim y Powszechnym Vnią Wiary ¹⁾ przyjęli byli. Zaiste iesli Cerkwie Ruskie mają co wolności; za tym Przywilegiem mają: y przetoż byliby oni podobno pochopniejszy do odnowienia they świętey Vniey, za staraniem Panow y Pasterzow naszych. Szatan rad zawždy targa Iedność. co im on radniejszy czyni; tym nam potrzeba iest być czuyniejszym, y w zbawieniu Dusz braći naszej pilniejszym.²⁾ Przez ktore Naiemniki (bo dobrzy Pasterze tego nieczynią) rozerwana iest ona święta Vnia; dali ei iuz liczbę Panu Christusowi, dla Ziednoczenia rozproszonych narodzonemu: ³⁾ y my, gdybysmy co z nas iest nieczynili, na to sie gotuemy: ia, co ze mnie bylo, z Miłości winney ku ziemkom y Braći moiey, radem też to vczyńil: iż w Pisaniu moim, niechciałem thego zamilczec. Iako trudno ma ktho wniść do Nieba, komu Piotr Pasterz nieotwo- (13 K.) -rzy;⁴⁾ (a nie otwiera on wszystkim; ktorzy głosu Pańskiego przezeń niesluchaia⁵⁾ na innym mieyscu, dowodnie to wywodzę: ⁶⁾ teraz tylko chcę błogosławić Pana Boga; iż patrią naszą, w tych dzisiejszych smętkach raczy nieiako cieszyć: tylkoby nam potrzeba, być thego wdzięcznym; a pilniey Panu Bogu czystym sercem służyć. Insze rzeczy, na drodze naszej, opuszczam. bo tylko te wspomina; ktore ku pożytku pospolitemu należą. Nawiedzilismy też świętą onę, v Opatowa, Lysą Gorę;⁷⁾ gdzie iest cząstka Krzyża Pańskiego: a do Kalisza ⁸⁾ przyiechawszy w dobrym zdrowiu, z łaski Bożey, trafilismy na rozruchy Zydowskie.⁹⁾ ktorzy acz niemalą szkodę ayw popadli; wszakże dali do thego wielką przyczyne: iż śmieli sie targnąć na Zakonnika, na Kapłana, v Fary w Kaliszu Kaznodzieie. Zaiste nazbyt wznaszaią rogi Zydowie, v nas w Polsce: a onoby mieli być tymi, ktorymi chce ich mieć sam Pan Bog: iako Błoto po vlicach; tak wzgardzeni, według Pisma Prorockiego,¹⁰⁾ mają być Zydowie. a to (06.) wszystko z Miłości mają czynić Chrzescijanie: aby thak, dla czego dani są w niewolę y w wzgardę, tym łatwiey obaczyć mogli.¹¹⁾ Vkrzyżowali oni Syna Bożego: Sługi iego pobili y pomordowali: y dziś (oprocż iawnego przez Lichwę drapiestwa) iakimi są Chrzescijanom Przyiacielmi; wypisal to niektory Zyd okrzczony, Hieronymus de sancta Fide.¹²⁾ Abowiem naukę Chrzescijańską, w swym Talmucie, gorszą czynią niż Pogańską: Biblią zfałszowali: Ewangeliae, gdzie mogą, palą: Pana Christusa mają za nawięszego na świecie Złoczyńcę: y w Piekle,

¹⁾ Ha боїі: Vnia Wiary Ruskiey z Rzymską. ²⁾ Ioan. 10. ³⁾ Ioan. 11. ⁴⁾ Mat. 16. ⁵⁾ Mat. 10, 21. ⁶⁾ Lic. 88 etc. ⁷⁾ Gora S. Krzyża. ⁸⁾ Kalisz. ⁹⁾ Zydowie. ¹⁰⁾ Psal. 17. ¹¹⁾ Act. 2. Mat. 22. ¹²⁾ Lib. 2. Capit. 5 et 6.

w naplugawszym smrodzie, miejsce iemu daia: Chrzescijanskie osoby nasromotniejszymi slowy mianuia: mimo nasze Koscioly idac; Dom ten smrodliwy, powiedaiu, niechay Bog rozwali: trzy kroć przez dzieñ nas przeklinaia: niethylko zdradzic Chrzescijanina; ale te¿ zabic nakoniec, (gdyby iedno mogli) za Ofiarę Bogu maia. wszystko to ten Hieronym Zyd okrzczony wypisal, przed 150 lat: podobnoć nieodmieni- nili do tego czasu, wy- (14 κ.) -myslnego, y bluźnierstwa pelnego, Zy- dowskiego Talmuthu swego. Oprocz Zaslepienia serdecznego, y kaźni wieczney,¹⁾ odiał im Pan Bog Krolestwo, Kapłana, Ofiarę; y rosproszyl ie, iako lud wzgardzony, po wszystkim świecie: przetosz Panowie Chrzescijañscy, ktorzy Zydy wynoszą, a przeciw woley Bożej to czynia, będą za to Panu Bogu odpowiadać. Azaby nielepicy o to sie starać; iako by te¿, w ich Buźnicach, ich błędy im pokazowano? zaiste trze- baby tego: gdybysmy woleli Dusze ich pozyskać; niżli Czerwone złote, Pieprze y Szafrany, od nich brać. Z Miłosci tho ia mowię; nie złym vmysłem: wie Pan Bog. iako sam w sobie Grzechu miłować niechcę; tak the¿ w Bliźnich moich. Teżci szalonemu nie miło bywa; gdy go wiążą; ale ku rozumowi przyszedszy wdzięczeń bywa tego. y Niemocni Lekarzom pierwey niedziękuią; ażby dobrodzieystwa ich poznali.

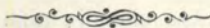
Wiem te¿, co sie dziś dzieie w Indiey, y w samym iuż (za łaską Bożą, y osobliwym staraniem prawie świętego (06.) Oycy Papieży dzi- sieyszego) w Rzymie: we Wtorek Święteczny przeszly, sam Papieży swymi rękami okrzcił iednego znacznego Zydą, Eliasza, w Rzymie v Zy- dow nawyższego Kapłana, w bogactwiech, w nauce, y w rozumie za- wolanego; a z nim wespolek, trzy iego syny, y czwartego wnęka. Ten Eliasz, teraz iuż Michał, ma pilne o inych staranie: y okrzciło sie ich, niedługo potym, więcey niżl XXX; miedzy ktorymi y żona iego była, przed tym barzo temu przeciwna. Panie Boże day to, aby to naszy Nowowiernicy pierwey obaczyć chcieli; niżli nas z nimi P. Bog nawie- dzi. Moglićby iuż iasnie widzieć; iako Pan Bog swą łaskę, od iednych do drugich, zwykl przenosić: nietylko Zydownie vznawiaia Pasterza Chrzescijañskiego; ale te¿ y Krolestwa ine do Posluszeństwa Papieskiego wracaią sie.

Po szkodzie, oni mądrzy: o gdyby Polak, przed szkodą. Tak ci bywa, za staraniem pilnym Pasterzow dobrych: takowi Paste- rze z Klasztorow niegdy wychodzili. Nieogląda sie nic na swe dzi- (15 κ.) -sieyszy Papieży: osobna iest Skromnoć w życiu; a niewymowna Pokora: niedarmo daie mu Pan CHRistus moc y Diabelstwa wypądza- nia, za Błogosławieniem Papieskim. Pewną nowinę z Rzymu pisano,

¹⁾ На боці: Ps. 68. 54. Esa. 3. etc.

ieszcze Miesiąca Lipca ; iż siedmi pewnych od Diabelstwa wybawił. Thia, dla naszych : Panie Boże, racz nam tego Papieża Piusa, y teraz prawego Zakonnika, długo na świecie trzymać. etc. Amen. W Kaliszu przetrwawszy przez dzień S. Iana, (bo tak Przyjaciele chcieli) przyjechałem do swych do POZnania,¹⁾ za łaską Bożą w dobrym zdrowiu. Teć są Poćiechy nasze niemałe na tey drodze : do których przydałem trzy insze materie ; iednę o Miłosciwym Roku ; drugą, o Spowiedzi do P. Boga y Świętych : a trzečia rzecz iest, List do Bernardina nieiakiego ; ktory z Klasztora niedawno ayw wystąpił. Pamiętam, M. Panie Lwowski, com z W. M. o Spowiedzi rozmawiał ;²⁾ gdym był tą drogą w Soli : niechciałem zaniedbać, tego napisać ; co niewiele podobno ludzi (06.) -dzi wiedzą : Miłosciwy³⁾ też Rok abysmy wcześniwie przymowali od Oyca S. Papieża ; y tego nam potrzeba : a List⁴⁾ ten Łaciński, ktory zbija zgwałtowniki Słubow Bożych, nietylko Ministry tych Nowowiernikow wymaluie ; ale też prawey Wiary wyznanie, Kosciola prawego y Pasterza pokazanie, za gruntownym starych Doktorow z Pisma S. świadectwem, gruntownie wypisze. Niechcę więcęcy słowy bawić Waszę M : gdy W. M. to, co tu iest napisano, przecześisz : mam tę nadzieię ; iż y rzeczy niepoganisiz, y dar ten mały za wdzięczne przyiąć raczysz. co wszystko, iż ku W. M. mianowicie piszę ; nieuczynilem tego bez słusznych przyczyn : chcę być tego wdzięczen ; co mi W. M. tą drogą, w domu swym, łaskawie raczył pokazać. Panu Bogu W. M. poczam, wszytkiego Domu W. M. (acž niegodny) Bogomodlca.

Dan z Tumu Kosciola Poznańskiego, Miesiąca Listop. Roku P. 1566.

1) На 60ѣ : Poznań. 2) Spowiedź do S. 3) Miłosciwe Lato. 4) List.

Щасний Жебровский: Какол (1595 р.).

КАКОЛ
KTORY ROZSIEWA
STEPHANEK ZIZANIA
W CERKWIACH RUSKICH
W WILNIE

PRZYTYM

Napomnienie krotkie do vniesy Kościoła
Ruskiego z Laćinskim

(орнамент)

W Wilnie,

Roku Pańskiego, 1595.

(2 стор.)

Ioan. 10. v. 16.

Y będzie jedna owczarnia y ieden Pasterz.

Ioan. 17. v. 11. 18. 20. 23.

Oycze święty zachoway ie w imie twoie,
aby byli iedno iako y my. Poświęć ie w praw-
dzie. Zeby wszyscy iedno byli, iako ty Oycze
we mnie, a ia w tobie: aby też oni w nas ie-
dno byli. Aby byli iedno, iako y my iedno
iesteśmy, ia w nich, a ty we mnie, aby
byli dokonani w iedno.

Ioan: II. v. 32.

Jezus miał vmrzeć za narod, a nietylko za
narod, ale aby syny Boże którzy byli rozpro-
szeni zgromadził w iedno.

(стор. 3).

Iasnie Wielmożnemu Panu, Iego Mczi Panu Hieronimowi Chodkiewiczowi, Panu Wileńskiemu, etc. etc. etc. Panu y do-brodźieiowi memu Miłościwemu.

ONE stare a dobre wieki w przodkach swych vtraćiwszy, Iasnie Wielmożny a moy Mćiwy Panie, trafilismy na tak złe y nieszczesne czasy, w ktore, niemal we wszystkich rzeczach Bozkich, nie się tak do-brego, prawdziwego, gruntownego y szczerego nie znajduie, czego by ludzie, ktorzy się imieniem Chrześciańskim nazywaią, psować, ganić y wywrocić nie vsiłowali. Aza niewiemy, przy wierze gruntowney a starożytney, iaki węzeł iest zgoda zobopolna y iedność stateczna, ktora wszystko Chrześciaństwo, nietylko w swey klubie zachowuie, ale ie szzerzey gruntuie, mnoży, y wynosi: A wždy się ludzie niektorzy tacy znajduią, ktorzy związek miłości Chrześciańskiej, y chwalebne ziednoczenie nie tylko targaią, ale rozmaite błędy w wierze sieiąc, w nienawiść y w ohidę, tych co się do zgody nachylaią, przywodzą. Miedzy takimi słusznie ma być położony ten, przeciwko ktoremu tę rzecz moię teraznieyszą prowadzę, ktory wszelakiem sposobem o to się nawięcey stara, aby ludzie nabozeństwa Ruskiego od ziednoczenia y związki z ko-ściołem Katholickim odwiódł: a żeby do tego łacnieyszy przystęp miał, nauki Kacerskie y wielkich błędow pełne, miedzy nimi rozsięwa. Kto-rego smiałość aby nieiako pohamowana była. Tę małą Xiążkę pod imie-niem W. M: swego **(стор. 4)** Mćiwego Pana wydaię, a to stey miary, aby tym miley była czytana, im w więtszey powadze v wszystkich iest imię y zacność starożytnego domu Chodkiewiczowskiego, y własney osoby W. M. mego Mćiwego Pana. Małyć to w prawdzie podarek iest, lecz ia z pokorą y vniżeniem proszę, abyś W. M. moy Mćiwy Pan nie tak dar iako vmysł daruiącego wważywszy, to małe podarze z miłościwą łaską przyiąć raczył. w Wilnie 16. Septembris. Roku Pańskiego, 1595.

W. M. Pana mego Miłościwego

namnieyszy sługa
Szesny Zebrowski.

(стор. 5).

K A K O L

Ktory rozsięwa Stephanek Zizania w Cerkwiach Ruskich w Wilnie.

WYdał tych czasow Stephanek Zizania Xiążkę małą, w ktorey się zamyka objaśnienie Symbolum Niceńskiego. Godna zaiste Xiążka takiego sprawcy. Abowiem iako sprawca sam Zizania, tak y Xiążka pełna iest

Zizaniey, abo kącok falfzywey y bluźnierskiey nauki: a to nie w małych rzeczach, ale w przedniejszey tajemnicy wiary naszey, to iest Boga w Troycy iedynego. Tak że to w wielkim podziwieniu v każdego być musi, iako tak iawnemu bluźniercy stolica Kaznodzieyska zwierzona iest, od starszych Ruskiego nabożeństwa, y tego za nauczyciela wiary mają, który nigdy się nie wczłwyszy, ale od kachlow y od prasy prosto, na kaznodzieyskie miejsce wstąpiwszy, niedowiarstwa y błędy rozmaite, od kościoła Katholickiego iuz dawno potępione, ludziom podaie. Acz podobno stało się to z opatrności Bożey, aby ta taka Xiążka na iasnią wyszła. Bo gdyby to Rusi naszey przedtym kto (срор. 6) powiedział, iż takiego Kaznodzieię mają, który ich nie Greckiey ale Heretyckiey wiary wczł, wiaryby podobno v nich niemiał. Lecż teraz za takowym świadectwem Xiążek własnych iego każdy wwierzyć musi. Dla tego wymyśliłem kroćiuchno te bluźnierstwa, błędy y kącokle iego z Xiążek iego wczłerpione zebrać, y przed oczy wszystkim polożyć. A to nie z nienawiści iakiey przeciwko Autorowi, ktoremu życzę (Bog lepiej wie) nawrocenia y wiecznego zbawienia, ale z miłości Chrześciańskiej, bojąc się aby tak swowolną nauką wielu dusz prostych ludzi a zwlaszcza niewinnych dziełek, którym te błędy na naukę Chrześciańską podane są ku wczłeniu, zarażonych nie było, y na wieczne potępienie nie szło.

Pierwszy Kącok z bluźnierstwem złączony: Iż Pan Chrystus nie iest naszym przyczyną v Boga.

Tak o tym pisze Zizania w śiodnym Artykule.

Potępiamy różnych Heretikow, którzy wymuiąc człci Synowi Bożemu etc. przyczyną go do Oycy powiadaia. Przeto my siedzącego na prawicy Boga Oycy wierzymy, y iedney chwały y wielmożności z Bogiem Oycem, a nie podlejszey władcy. Ani Przyczyną, gdyż ten który się do kogo przyczynia siedzieć z nim nie może, ani rowney z nim moźności iest. Poty Zizania.

(срор. 7) Iest to tak gruby bład, że od początku Ewangeliey aż do tego czasu, żaden tak głupi nie był, któryby go miał twierdzić. Abo wiem tak iasnie przeciwna rzecz iest w pismie wyrażona, że nikt wątpić niemoże, pisze naprzod o tym Paweł ś. do żydow cap: 7. v. 25. Przetoż y zbawić na wieki nas może, przystępuiać sam przez się do Boga, zawsze żywiąć aby się przyczyniał za nami.¹⁾ Przy którym miejscu ś. Jan Chrizostom tak pisze: Nie rzekł (prawi) że się za nas Pan Chrystus modlił, tylko na ten czas gdy się dla nas vniżył, ale zawżdy y kiedykolwiek nam potrzeba, nie do czasu tylko, ale y w przyszłym żywocie. Tenże Paweł ś. do Rzymian cap. 8. v. 34. tak o Chrystuście pisze: Który iest na prawicy Bożey, który się też przyczynia za nami.

¹⁾ Ha 60ñ: Pan Chrystus się za nami przyczynia,

Na ktore słowa Chrizostom S. tak mowi. Y w zacności swoiey starać się o nas nie przestał, ale przyczynia się za nami. Toż mowi Homil: 24 inMatthaeum A Jan ś. w pierwszym liście cap: 2. v. 1. tak pisze: Ieśliby kto zgrzeszył przyczynę mamy v Oyca, Iezusa Chrystusa. Coż nad te świadectwa pisma ś: iasniejszego być może? a zatym co za głupstwo być może temu rowne, odeymować wład przyczynicy Panu Chrystusowi w niebie kroluującemu. Głu- (stop. 8) -pia tedy iest ona racya,¹⁾ którą na podparcie błędu swego przynosi Zizania, że ten ktory się do kogo przyczynia rownym mu w możności nie iest. Abowiem kiedy P. Chrystus na ziemi będąc modlił się za nas Bogu Oycu, pytam, byli na ten czas rowny Bogu Oycu, czyli nie? ieśli nie był rownym, tedyć ani był Bogiem prawdziwym, bo dlatego iest rownym Oycu, iż iest także Bogiem iako y Oćiec, ieśliż był rownym a przedsię sie modlił, tedyć modlitwa do Oyca rowności Chrystusowi nie odeymuie, iako na ziemi tak y na niebie.²⁾ A przyczyna tego ta iest. Abowiem Pan Chrystus nie dla tego się modli Bogu Oycu, aby sam przez się wszystkiego wczynić nie mógł, ale iako pięknie Chryzostom Hom: 15. ad Romanos. wyklada, aby nam miłość swoię pokazał, chcąc nas iako przez śmierć, tak y przez przyczynę swoię zbawić, choć mógł bez tego iednym tylko słowem wczynić. Ktemu że nie lży maiestatu Boskiego modląc się za nami, dowodzi tego tenże Chryzostom ś. na tymże mieyscu z pisma ś. Abowiem y Bogu Oycu to przeczyta pismo ś. 2. Cor: 5. v. 20. Miasto Chrystusa poselstwo sprawuiemy, iakoby Bog przez nas was prośi, *Παρακαλοῦντες* y Duchowi ś. Rom: 8. v. 22. samże Duch prośi za nami wzdy- (stop. 9) -chaniem niewymownym.³⁾ Iako tedy żadney nieprzystoiności w tym niemasz, iż się Bog Oćiec y Duch ś. w nas modli, tak ani w tym, że się Syn Boży za nas modli w naturze naszey. Abowiem acz w naturze Boskiej iest rowny Bogu Oycu, wszakże w naturze człowieczey wedlug ktorey się modli, iest niższym niżli Oćiec. Ioan. 14.

Wtory Kąkol. Duch S. nie iest dchnieniem Bożym.

W Dzięwiątym Artykule tak pisze Zizania: Doskonała persona Troyce S. Duch iest a nie dchnienie, gdyż sam dycha gdzie chce: ani dar, abowiem sam dary daruie, ani palec, gdyż nie iest członkiem Bostwa. Y to grubi bład z wielkicy nieumiejętności pochadzący. Bo mowić że Duch S. nie iest dchniony od Boga, iest mowić że Duch ś. nie pochodzi od Boga. Pochodzenia bowiem Ducha ś⁴⁾ własniejszym imieniem nazwać niemożemy

¹⁾ На бої: Racia głupia. ²⁾ Że się Christus modli za nami czci się tym nic nie wvlača iego. ³⁾ Duch S. za nami się modli. ⁴⁾ Pochodzenie Ducha ś. iest dchnienie.

iedno dchnieniem. A tego nas y pismo S. y Doktorowie nauczyli. Abo-
 wiem dla czego pismo ś. Ducha ś. Duchem vst Bożych nazywa, iedno
 że z vst Bożych pochodzi? a pochodzenie ducha z vst iest
 dchnienie. słowem Pańskim, mowi Dawid, Psal. 32. v. 6. niebiosa
 vmocnione są, a du- **(стоп. 10)** -chem vst iego wszystka moc
 ich. Co o personie Ducha ś. Greczy Doktorowie wykladaia, a osobli-
 wie Cyrylus Aexandryiski w księgach że Duch ś. iest Bog. Toż daie
 znać Pan Christus Ioan: 20. gdy daiać Apostołom Ducha ś. dechnął na
 nie y rzekł: bierzcie Ducha ś. nie żeby ono dchnienie zwierzchne byl
 Duch ś. ale że onym dchnieniem zwierzchnym znaczyl, iż przez dchnie-
 nie Duch ś. pochodzi.¹⁾ O czym też mamy wyznanie Oycow ś. tak Grec-
 kich iako y Laćińskich, zgromadzonych na walnym Synodzie Lugduń-
 skim, na którym stała się vnia Grekow z Laćinnikami. Wyznawamy
 (mowią Oycowie ś.)²⁾ iż Duch ś. wiecznie z Oyca y z Syna pochodzi,
 nie iako ze dwu początkow ale iako z iednego początku, nie dwoiaki-
 m dchnieniem, ale jednym dchnieniem. To wyznawał do tego czasu, prze-
 powiadał y vczył ś. Rzymski kościół, matka wszystkich wiernych, y ten
 iest vmysł nieodmienny starożytnych Oycow y Doktorow Laćińskich
 rowno y Greckich. Poty są słowa kanonu Synodu Lugduńskiego. A żeby
 kto co podlego o dchnieniu Ducha ś: nie rozumiał, ma każdy wiedzieć,
 iż dchnienie Ducha ś. nie iest cielesne³⁾ iako w nas iest, ale duchow-
 ne: bo iż Bog Duchem iest, dchnienie **(стоп. 11)** też iego duchowne
 iest, to iest przez miłość y wolą. Abo wiem iako Syn Boży, iż iest Mą-
 drością Bożą, przez rozum od Boga pochodzi. Tak Duch ś. iż iest mi-
 łością Bożą, pochodzi od Boga przez wolą: a iż iest miłością Oyca
 y Syna: tedy rowno od Oyca y od Syna pochodzi. Nie iest tedy nasz
 błąd Ducha ś. dchnieniem Boga Oyca nazywać, ale Zizaniey nieumie-
 iętność, który się tego w pismie y w Doktorach nie doczytał.

Trzeci Kąkol. Duch ś. nie iest darem.

Nie wiem komu wierzyć, czy pismu y Doktorom ś. ktorzy Ducha ś.
 darem Bożym barzo często zowia, czy błędnemu Zizaniey. Paweł ś. do
 Rzymian cap: 5. v. 5. tak pisze: Miłość Boża rozlała się w sercach na-
 szych, przez Ducha ś. który dany nam iest,⁴⁾ iesli Duch ś. dany nam
 iest od Boga, toć iest darem Bożym. Na ktore słowa Chrizostom ś. pi-
 sząc tak mowi: Dał nam prawi Bog takowy dar, który iest naywięzszy,
 nie niebo, nie ziemie, nie morze, ale co nad to wszystko drozsze iest,
 y ktore z ludzi y z Anyołow syny Boże y bracia Chrystusową czyni.

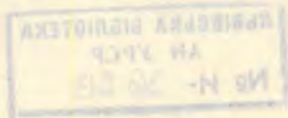
¹⁾ На бонї: Dchnienie zwirchne co znaczyło. ²⁾ Wyznania Oycow
 Greckich o pochodzeniu Ducha ś. ³⁾ Dchnienie nie cielesne. ⁴⁾ Duch ś.
 iest dar.

Coż to za dar taki, nieinny jedno Duch ś. poty Chryzostom ś. A żeby się kto nie mylił, ro- **(ctop. 12)** -zumiejąc tu przez Ducha ś. dary iakie stworzone,¹⁾ dla tego iasnie tu dzieli Apostoł personę Ducha ś. od inszych darow stworzonych. Abowiem o darach stworzonych, iaka iest wiara, nadzieia, miłość, mowi że są rozlane w sercach naszych przez Ducha ś. który nam iest dan. Iesli przez Ducha ś. który nam iest dan: toć nietylko dary rozlane w sercach naszych, ale y sam Duch ś. rozlewaiący te dary, iest nam od Boga dany. Iest y inych barzo wiele mieysc w pismie ś. ktore o tym świadczą, iż Duch ś. nam bywa dany od Boga. A że to się rozumieć ma o samey personie Ducha ś. nie o iakich darach stworzonych, ze dwuch rzeczy pokazać się może. Naprzod że Duch ś. ktorego nam Zbawiciel obiecał dać, iest Paracletus, Duch pocieszyciel Ioan: 15. który że iest personą Boską, stegoż mieysca iasno się pokazuje: bo słyży, mowi, wczy, przepowieda, co personie tylko służy nie rzeczy niemey. Druga, że acz często w pismie ś. Duch znaczy dary stworzone,²⁾ wszakże kiedy w pismie znajdujemy, złączone oboie te słowa DVCH S. na ten czas persona sama Ducha ś. znaczona bywa. Iako gdy rozkazał krzcić Pan Christus w imię Oyca y Syna y Ducha ś. pewnie przez Ducha ś. nie rozumiał rzeczy iakiey stworzoney, ale trzecią personę w bostwie. Iest tedy bład wielki **(ctop. 13)** nie przyznawać Ducha ś. być darem Bożym.

Czwarty Kąkol. Duch ś. źle bywa nazwany palcem Bożym.

Iesli zła rzecz nazywać Ducha ś. palcem Bożym, tedyć źle go tak nazwał Pan Chrystus gdy mowił Lucae 11. v. 20. Iesli palcem Bożym wyrzucam dyabelstwo, przyszło na was krolestwo niebieskie. Ktore słowa wykładaiąc Cyrillus Alexandryiski lib: 13. Thesauri 3. mowi. Palec Boży nazywa tu Ducha ś. gdyż podobnym sposobem z istności Bożey wychodzi Duch ś. iako z ludzkiej ręki palec.³⁾ Abowiem iako z ciała ręka, z ręki zaś palec idzie, tak y Duch ś. nietylko z Oyca ale y z Syna pochodzi. Ponieważ toż pismo ktore Ducha ś. Palcem Bożym zowie, zowie też y Syna Bożego prawicą y ramieniem. Esaiae 52. v. 10. Nagotował Pan ramię święte swoje przed oczyma wszytkich narodow. Skąd znać głupstwo Zizaniey który czego nie rozumie to gani. Bo acz Bog członkow cielesnych niema, wszakże pismo ś. własności Boże przez własności członkow cielesnych zwykło znaczyć o czym pełno w pismie, doczytać się każdy może.

¹⁾ На божі: Duch ś. nie iest darem stworzonym. ²⁾ Dar stworzony iako rozeznac od Ducha ś. który też iest darem. ³⁾ Duch ś. palcem Bożym może być nazwany. ⁴⁾ Chrystus ramie Boże iako.

(стр. 14)

Piąty Kąkol. Duch S. nie pochodzi od Syna ale od samego Oycy.

A Tego czym podpira? Bo (powiada) Syn Boży o tym świadectwo daie gdy mowi v. Iana ś, cap: 15. Duch prawdy który od Oycy pochodzi. Lecż z tegoż samego mieysca ta jego podpora się wywraca. Abowiem trzy rzeczy tu Pan Christus o Duchu świętym mowi: że od Oycy pochodzi, y że iest Duchem prawdy, y że go on miał posłać od Oycy. Ieśliż iest Duchem prawdy: a prawda iest Pan Christus (bo o sobie mowi: Ia iestem droga, prawda y żywot) tedyć iest Duchem Chrystusowym, a zatym y od Chrystusa pochodzi: Nie iest to moy argument, ale świętego Cyrilla Alexandryiskiego w liście do Nestoryusa Heretyka, który list iż miał w sobie dostateczne wyłożenie wiary Chrześciańskiej, przeto był przyjęty, nietylko od Synodu wielkiego Ephezkiego, ale y od inszych pozad idących zborow, iako się ex Actis tychże zborow pokazuie.¹⁾ Tak tedy w tym liście Cyrillus ś. pisze. Duch ś. iest Duch prawdy nazwany, a Christus prawda iest: tedyć pochodzi z niego, iako y z Boga Oycy. Skąd się pokazuie, iaka wiara była starożytnych Greckich Oycow, o pochodzeniu Ducha **(стр. 15)** świętego, to iest, że oni wespol zebrani na Synodach swoich, zgodnie wyznawali, iż Duch ś. nietylko od Oycy ale y od Syna pochodzi, abo (co wtąz idzie) od Oycy przez Syna: iako na Florenskim Synodzie declarowali się Biskupi Greczcy, że oni mowią iż Duch ś. pochodzi od Oycy przez Syna, toż rozumieią co y Laćinicy, gdy mowią iż pochodzi od Oycy y od Syna. Pokazuie się też że Pan Chrystus w słowiech przerwczonych dostatecznie wyrażił, iż Duch ś. nietylko od Oycy ale y od niego pochodzi, gdy go nazwał duchem prawdy. A jeszcze więcey gdy mowił: Ktorego ia wam posłę od Oycy.²⁾ Bo ieśli Duch ś. od Syna nie pochodzi, iakoż go syn posyła? Abowiem miedzy personami Boskimi, iedna drugiey nie posyła, która od niey nie pochodzi. Oćiec posyła Syna y Ducha ś. bo te dwie personie pochodzą od Oycy. Syn zaś, ani Duch ś. nie posyła Oycy, bo Oćiec od nich nie pochodzi. Ieśliż tedy Ducha ś. Syn posyła: tedyć Duch ś. pochodzi od Syna. A nie szkodzi temu nie, to, co z Izaiasza Zizania przywodzi, iż Duch Boży posłał Chrystusa. Bo to prawda iest, iż Chrystus ile człowiekiem iest był posłany od Ducha ś.³⁾ ponieważ tam rzecz się toczy o posłaniu na **(стр. 16)** przepowiadanie Ewangeliey. A to posłanie było wedle człowieczeństwa. A my mowiemy o posłaniu person Boskich

¹⁾ На боці: Wiara starich Grekow o pochodzeniu Ducha ś. ²⁾ Syn posyła Ducha ś. ³⁾ Chrystus iako posłany od Ducha ś.

w swej własnej naturze. Nie nasz tedy to jest błąd, którzy z Epheskim zborem wierzymy i wyznawamy Ducha ś. od Ojca i od Syna pochodzącego, ale błąd jest i bardzo wielki Zizaniey, który przeciw Synodowi Epheskiemu i świętemu Cyryllowi Alexandryjskiemu, przeciw się tego nie wstydzi, wyrzekając się rzeczą samą Ojcow i przodków swoich, których teraz dla krotkości nie wyliczam.

Szesty, Siodmy, i Osmi Kąkol. Ani źli do piekła, ani dobrzy do Nieba przed dniem sądnym idą.

Słowa własne Zizaniey są w artykule osmym. Tym Artykułem potłumiamy błąd onych którzy powiadaia, aby już miał być sąd, i aby już mieli grzesznych dusze męki, a sprawiedliwych zapłaty doskonale otrzymać, co jest przeciw pismu i samemu rozumowi.

Trzy rzeczy tu twierdzi Zizania. Pierwsza: że sądu osobnego zaraz po śmierci niemasz. Druga: że dusze grzesznych zaraz po śmierci mąk żadnych nie cierpią. Trzecia: że dusze sprawiedliwych przed dniem sądnym zapłaty nie od- **(стр. 17)** -noszą. Każda z tych trzech rzeczy jest fałszywa, przeciwko pismu, i potępiona już dawno od Kościoła Katholickiego, a naostatek i od samych Greków i Łacinników na zborze Floreńskim, na którym się ziednoczyli znowu Grekowie z Łacinnikami. Naprzód tedy szczerzy błąd jest nie przyznawać sądu osobnego, który się dzieje zaraz po śmierci każdego, abowiem wyraźnie pismo święte mówi Ecclesiastici 11. v. 28. Latwia rzecz jest przed Bogiem wdzień śmierci, zapłacić każdemu według drog jego.¹⁾ Tu opisuje mędrzec iż P. Bog ma oddać każdemu, to jest iż ma każdego osądzić: a to kiedy? dnia ześcia albo śmierci. Toć przed wielkim onym dniem sądnym. A iakoż ma oddać? każdemu według drog jego, to jest dobrym zapłaci, złych skarze. Lecz Zizaniey widzi się to przeciwko rozumowi, aby Pan Chrystus miał sądzić po śmierci, i drugi raz na końcu świata. Iakoby to rzecz nieprzystoyna była, aby Bog sprawiedliwość sądu swego, który nad każdym z osobna czyni, swego czasu iawnie przed wszystkim światem pokazać miał, skąd i większa chwala dobrym, i złym większe karanie będzie. Rzecz podobno kto: dosyćby na onym ostatnim sądzie, tego osobnego nie potrzeba?²⁾ Odpowiadam. **(стр. 18)** Obojga sądu potrzeba:³⁾ Onego ostatniego dlatego aby wszystkiemu światu sprawiedliwość Pańska, w karaniu złych, i w zapłacie dobrych pokazana była. Tego zaś sądu osobnego potrzeba z tej miary: aby się zasłużona zapłata świętym sługom Bożym długo nie

¹⁾ На бої: Dusza skoro po śmierci sądzona bywa. ²⁾ Pytanie.
³⁾ Przyczyna sądu dwoiako.

odwłoczyła, Ponieważ sam Bog to zakazał Leuit: 19. v. 15. Nie zostanie przy tobie zapłata naiemnika twego aż do iutra. Iż tedy ludzie sprawiedliwi zasłużyli sobie na tym świecie krolestwo niebieskie, tedy to sprawiedliwości Bożey należy, aby sładzy iego zaraz iak zniąd z tego świata, zapłatę swą odnošili.

Powtore y to drugi bład wielki, mowić, że dusze złych przed Sądnym dniem nie nie cierpią. Przeciwnko temu błędowi mamy niemało przykładow w pismie ś. Pierwszy przykład iest o szataniech, o których tak pisze Piotr ś. 2. Pet: 2. v. 4. Ieśliż Bog Anyołom grzeszącym nie przepuścił, ale lancuchami piekielnymi stargnąwszy ie do piekła, podał ie na męki, na sąd ie zachowawszy. Iako od słowa do słowa y w Laćińskich y w Greckich księgach napisano. Ieśliż tedy Szatany podał na męki,¹⁾ ieśli podał ie do ciemnice wieczney, ieśli ie przykował lancuchami piekielnymi: tedyć pewnie roskoszy nie (**stop. 19**) zażywaią, ale sprawiedliwym sądem Bożym y na ciemnice, y na lancuchy, y na męki skazani cierpieć muszą. A iż ie ściągnął do piekła, a piekło pełne iest ognia, tedyć iuż w ogniu pałaią, y w ogniu straszliwego onego wielkiego sądnego dnia oczekiwaią, na którym z wielką hańbą y podobno ieszcze z więtszym pomnożeniem mąk, będą przed wszystkim światem znowu do piekła strąceni y na wieczne vdręczenie skazani. Wtóry przykład mamy Sodomy y Gomory, o których miastach mowi Iudas Apostoł ś. w liście swym v. 7. Iż wystawione są na przykład, cierpiąc mękę ognia wiecznego.²⁾ Iuż tedy Sodomeżycy ognia a nieiakiego inszego ognia ale ognia wiekuistego karanie odnoszą. Trzeci przykład mamy o Chore Datan y Abiron, o których tak czytamy Num: 16. v. 32. Rozstąpiła się ziemia pod nogami ich, a otworzywszy się pożarła ie z przybytkami ich, y ze wszytką maiętnością ich, y zstapili żywo do piekła. Pewnie że nie na gody, ale aby dla złości swoiey pałali w ogniach piekielnych.³⁾ Czwartý przykład mamy Bogacza onego, który po śmierci był pogrzebion w Piekło, y tam męki wielkie ogniowe cierpiał. Lucae 16. v. 22. Zakrzykuie tu Zizania: że to przypowieść w (**stop. 20**) rzeczy samey tego nigdy nie było. Ale ten okrzyk obrony mu żadney nie przyniešie. Bo naprzod proszę, kto mu to powiedział, żeby to przypowieść a nie prawdziwa Historia była? Kiedykolwiek Ewangelistowie iaką przypowieść Pańską nam opisuią, na początku kładą, iż P. Chrystus taką a taką przypowieść powiedział a tu Lukasz ś. nie powiada żeby przypowieść iaka była. Ktemu, w przypowieściach, iż nigdy skutecznie na świecie nie były, nie bywaią mianowane imiona y nazwiska

1) Ha 6ouí: Diabli w piekle męki cierpią. 2) Sodoma y Gomora w ogniu męki ma. 3) Chore, Datan, Abiron w piekle.

własne, iako w inszych przypowieściach Pana Chrystusowych, iasnie każdy obaczyć może: a tu iako w prawdziwey Historyey osoby własnymi nazwiskami mianowane są, Lazarz, Abram, Moyżesz¹⁾. Nad to wszystkie insze rzeczy tu opisane, prawdziwe są, niezmyślone, iako piekło, przepaść, Abraham, Moyżesz, Prorocy: toć też pewnie nie zmyślona persona iest Bogacza y Lazarza. A co mówią iż tu iest wzmianka ięzyka y palca, czego dusze nie mają: to ieszcze przypowieści nie czyni. Bo y Bog acz członkow niema, przedsię pismo o nim pod podobieństwem członkow tych cielesnych mowi. Nie dziw tedy że y o duszach zmarłych ludzi także mowi, pokazując że co żywi cierpią na ciełe, to zmarli cierpią (**stop. 21**) na duszy: inaczey bez tych podobieństw zrozumiećbysmy rzeczy duchownych nie mogli. Ale daymy to żeby to przypowieść y rzecz zmyślona była: ku czemuż proszę tę przypowieść P. Chrystus przywiódł, iedno aby nam pokazał to co się na tantym świecie dzieie? Inaczey przypowieść żadnegoby podobieństwa nie miała, gdyby o rzeczach niepodobnych była. Iż tedy ta przypowieść iest o mękach zaraz po śmierci: tedyć pewna rzecz być musi, iż dusze złych po śmierci męki cierpią. Przydam y to co Paweł ś. do Korynthow pisze I. Corint: 3. v. 13. Iż gdy dzień Pański w ogniu przydzie, iesli ktorego vcynek zostanie zapłatę weźmie, a iesli ktorego vcynek zgore szkodę podeymie, a sam zbawion będzie, wszakże tak iako przez ogień²⁾. Który to iest dzień pański w którym się to dzieie będzie? Pewnie nie dzień żywota naszego; bo dzień żywota naszego w pismie ś. iest nazwany dzień nasz, nie dzień Pański³⁾. Ani też iest on dzień wielkiego y ostatniego sądu. Bo na onym sądzie żaden nie będzie przez ogień zbawiony, ale którykolwiek do ognia będzie posłany, na wieki tam zostanie: bo rzecze Pan, Idźcie przekłęci do ognia wiecznego. Musiem tedy rzec, że tu Duch ś. mowi o dniu Pańskim, który się (**stop. 22**) poczyna zaraz po śmierci każdego, w którym Pan rozdaie każdemu wedłuk vczynkow swych.

Potrzećie pokazuie się y trzeći bład. Zeby dusze sdrawiedliwych przed Sądnym dniem nie miały być w niebie.

Bo gdzież się kwapił Paweł ś. gdy mowił, Philip: I. v. 23. Pragnę być rozwiązany a być z Chrystusem: Wiedział pewnie że rozwiązany będąc z tego ciała, miał się tam dostać. gdzie Chrystus, to iest do nieba⁴⁾. Do tegoż służy y ono mieysce 2 Corinth. 5. v. 1. v. 8. Kędy Paweł ś. chce wyszedzszy z ciała, być obecnie przy Panu w niebie. A łotrowi na krzyżu wiszącemu y proszącemu o krolestwo niebieskie:

1) Ha бои: O Bogaczu prawdziwa Historia. 2) Czyściec. 3) Co dzień nasz a co dzień Pański. 4) Swięci w niebie są.

kiedy Pan Chrystus obiecał królestwo niebieskie? Dziś (mowi) będziesz zemną wraiu. Toć nie po dniu sądnym ale zaraz po śmierci. Bo co lotr nazywa Królestwem Chrystusowym, to P. Christus nazywa Raiem. Także Stephan pierwszy Męczennik kiedy miał vmrzeć, widział niebiosa otworzone, y Jezusa stojącego na prawicy mocy Bożej: Acto: 7. nie dla inszey przyczyny, iedno aby rozumiał że tam miał być zarazem po śmierci przeniesiony, y dla tegoż wnet przydaie one słowa Acto: 7. v. 59. Panie Jezu przyimi Ducha mego. A że o tym także trzymali Doktorowie święci, nie wątpić nie trzeba: **(сроч. 23)** Abowiem Chryzostom ś. Hom: 3 ad Philip: tak pisze: Sprawiedliwi choć na tym choć na przyszłym świecie są, z Krolem (to iest z Chrystusem) są. Wszakże na onym świecie bliżey przystępuią, nie przez wiarę, ale twarz w twarz. Basilius ś. o czterdzieści męczennikach pisze, iż ich niebo przyięło, y że otworzone są im Rayskie wrota. Homil: in 40. Martyr. Grzegorz Nazyazeński toż pisze o Basiliuszu ś. Oratione in Basil. Grzegorz Niseński także pisze o ś. Ephrem Oratione in sanctum Ephrem. Chryzostom ś. nieraz twirdzi o Pawle świętym iż w niebie iest.

Jasnie się tedy z tych dowodow pokazuje wielka nieumniejętność y błąd wielki Zizaniey, który się tego zapiera, o czym iasne są świadectwa pisma świętego y Doktorow świętych.

Dziewiąty Kąkol. Heretykami są którzy nie w kwasnym chlebie sprawują Sakrament Ciała Pańskiego.

JEśli to tak iest, iako Zizania powiada: toć napierwszy Heretyk był sam Pan Chrystus, który iż ostatnią Wieczerzą sprawował pierwszego dnia przasnikow, Matth: 26. v. 13. Mar: 14. v. 12. Lucae 22. v. 7. kiedy pod **(сроч. 24)** przeklęctwem Bożym nie godziło się mieć nie kwaszonego wdomu, tedyć nad to nie pewnieyszego, że nie kwasnym chlebem ale przasnym Wieczerzą swoje odprawował¹⁾. Bredzi tedy lada co Zyzania. Bo to do wiary nie należy, bądź w kwasnym iako Grecki, bądź w przasnym chlebie iako Laciński Kościół czyni, Sakrament Pański iest sprawowany: ani dla tey rozności iak żywo Kościół Laciński Greckiego ani Grecki Lacińskiego nie potępił: y owszem do tego czasu Greczy Katholikowie którzy nie daleko Rzymu mieszkają, alla grotta ferrata, w kwaszonym chlebie odprawują Mszą ś.

¹⁾ На 60ї: Pan Jezus w przasnym chlebie wieczerzą swą odprawował.

Dziesiąty Kąkol. Heretykami są, którzy małych dziełek do Sakramentu ciała Pańskiego nie przypuszczają.

ANi pisma żadnego, ani postanowienia Kościoła powszechnego, o tym niemasz, aby dziełki małe, poki do rozumu przydą, Sakramentu Ciała Pańskiego pożywać mieli: (Acz na niektórych mieyscach był ten zwyczaj przez czas niemały zachowany: aby dziełkom małym ciało Pańskie rozdawano. O czym pisze Cyprianus Sermone de lapsis). Y owszem gdy się pisma (**сtop. 25**) świętego dolożemy, znajduiemy, że nietylko nie iest rzecz potrzebna dziełkom ku zbawieniu, ale ani do końca przystoyna¹). Niepotrzebna: bo oni przez Krzest zstają się synami Bożymi, a zatym y dziełkami Krolestwa Bożego. Nieprzystoyna: abowiem tajemnica ta Ciała Pańskiego bez wiary y bez doświadczenia siebie samego, y bez przypamiętywania męki pańskiej nie ma być sprawowana: bo y Pan Christus kazał to czynić na swoię pamiętkę, y Paweł ś. każe się przed przyięciem dobrze doświadczać. A dziełki małe acz wlaną wiarę na krzcie mają, wszakoż używać iey nie mogą, a przeto ani rozważać sobie tey tajemnice, ani pamiętki męki Pańskiej, wedle godności czynić, ani samych siebie doświadczać y przygotować mogą. Dla tego Kościół Laćński tego zwyczajui niema, aby małe dziełki do tak wielkiego Sakramentu przypuszczal: ani im dla tego zagradza do nieba: bo tym tylko iest potrzebny do zbawienia Sakrament Ciała Pańskiego, którzy go z przygotowaniem y z wiarą używać mogą. Y do takich ściągala się ona mowa Chrystusowa. Jeśli nie będziecie pożywać ciała mego, y pić krwi moiey, nie będziecie mieć żywota w was. Do czego y ten dowod (**сtop. 26**) niech przystąpi: Poki kto iest Synem Bożym, poty ma prawo do krolestwa niebieskiego. Jeśli synami tedy y dziełkami mowi Paweł ś. Rom: 8. Lecz dziełki małe przez Krzest zstali się synami Bożymi²), a tego synowstwa nie mogą traćić iedno przez grzech: grzeszyć zasię niemogą poki do rozumu nie przydą. A zatym poki do rozumu nie przydą, choć nie przyimują Sakramentu, nie grzeszą ani przestają być synami Bożymi, y dziełkami Krolestwa Bożego. Niechże baczy Zizania gdzie to wyczytał, aby to był bład Heretycki bronić Sakramentu Ciała Pańskiego dziełkom małym.

Falsze abo potwarzy Zizaniey.

Nie dosyć mu było grube nazbyt y przeciwne wierze Katholickiey błędy, za szczyrą prawdę wdawać, ale chciał ieszcze przydać do

¹) Ha 60rї: Dziełkom małym ciało pańskie dawać nietrzeba.
²) Dziełki mają prawo do nieba oprócz przyięcia ciała pańskiego.

błędow y te potwarzy. Pierwsza na zacnego onego, który kościoła Greckiego wielkiem był Filarem, świętego Atanasiusa. Abowiem Symbolum iego przekładaiać na polskie: to miejsce gdzie mówi o Duchu ś. dwoiako zfałszował. Bo gdzie Atanadius ś. mówi: Duch ś. od Oyca y od Syna nie sprawiony, nie stworzony, nie v- (срор. 27) -rodzony, ale pochodzący: tam ten wierny tłumacz przekłada: Duch Święty od samego Oyca nie sprawiony. y przydawaiać ono słowko Samego, a wyrzucaiać drugie słowko y od Syna, przeciwko wszystkim księgom starym Greckim y łacińskim fałsz buduje: za co ten fałszerz tak niewstydlivy srogą liczbę Panu Bogu dnia sądneho oddać musi. Nam teraz fałsz iego wytknąć iest dosyć. Jeszcze się ten fałsz y stąd pokazać może: że Atanadius ś. na inszych miejscach, a zwłaszcza Sermone 4. contra Arium, Ducha świętego zowie światłością z obudwu pochodzącą.¹⁾ Abowiem Oyca zowie słoncem, Syna iasnością, Ducha ś. światłością z obudwu pochodzącą. Drugą potwarz, kładzie na łacinniki, iakoby oni twierdzili, iż Duch ś. od dwóch początkow pochodzi. A Kościół Łaciński tak się tym brzydźi, że też przeklina y za Heretyki ma te, co tak trzymaią: iako się z Canonu Concilium Lugduńskiego wyższej pokazało. Lecż Zizania tak z sobą argumentował: Wedle Lacinnikow Duch ś. pochodzi od Oyca y od Syna, oż od dwu początkow. Głupie co prawda Argumentum. Bo rownymby obyczaiem tak kto mógł argumentować, Bog Oćiec, Syn, y Duch ś. stworzyli świat, oż trzy są stworzycielowie świata (срор. 28) ta: Iako tedy to nie idzie tak ani owo: Bo acż Oćiec, Syn, y Duch ś. są trzy osoby, wszakże ci trzy iedno są,²⁾ y iednę wszechmocność maią, a przeto iako są iednym Bogiem, tak y iednym stworzycielem świata. Także względem Ducha ś. Acż Oćiec y Syn są dwie personie, wszakże ci dwa są iednym Bogiem, y iednę moc maią, tedy też iednym są początkiem Ducha ś.

Trzecia potwarz iest na Macedoniusza Heretyka, iakoby on twierdził, że Duch ś. od Oyca y od Syna pochodzi, y iakoby za to miał być potępiony od Synodu Constantinopolskiego. Lecż to iest fałsz: Abowiem Macedonius Heretyk trzymał o Duchu ś. z Aryanami, iako o tym świadczy Augustyn święty de Haeresibus, cap: 52. A Aryanowie twierdzili że Duch ś. iest stworzeniem Synowskim, iako świadczy Basilius ś. 2 contra Eunomium: gdzie pisze iż tak dowodzili, Syna Bożego być mniejszym niżli Oćiec: Bo Oćiec, stworzył Boga mniejszego, to iest

¹⁾ На бо҃ї: Duch ś. od Oyca y od Syna pochodzi. ²⁾ Duch ś. ieden ma początek.

Syna. A Syn nie mógł stworzyć Boga ani wielkiego ani małego, ale tylko stworzył Ducha ś. który nie iest Bogiem. A toć było bluźnierstwo Macedoniuszowe potępione na Zborze Constantinopolskim: ¹⁾ nie to co sobie zmyśla Zizania. Iż tedy Macedoni' twier- (срор. 29) -dził Ducha ś. być stworzeniem Syna: Oycowie święci przeciwko temu wtwierdzili, że Duch ś. nie iest stworzony, ale od Oyca pochodzący, tym iednak nie nie zagradzając pochodzeniu od Syna: bo ani tak to twierdzili, żeby od samego Oyca pochodził: ani tam na ten czas o tym gadka była, iesli od obudwu pochodzi, abo od iednego, ale iesli iest stworzony abo pochodzący. A te questie vważywszy, roskazali wierzyć że Duch ś. nie iest stworzony, ale pochodzący od Oyca wedle pisma.

Teć są przednieysze błędy y iawne fałsze tego to Mistrza w Izraelu. Dziwna rzecz zaiste y pożałowania godna, iako w tak małą książkę, tak wiele błędow mógł natkać. Cożby było gdyby co więtszego pisał, iakoby trudno policzyć wszystkie błędy, omyłki y fantazmata iego. Lecż się dziwować nie trzeba: bo tak pospolicie bywa, iż głupi na ten czas nawięcey błędzi, kiedy mądrze y wysoko chce mówić. Więc y Zizania iż się rzeczy głębokich nigdy nie wczuł, a przedsie chciał się vdać za wczonogo Teologa do ludzi: tedy nie dziw że w tak sprosne y gęste błędy wpadł, skąd nie tylko dobre mniemanie v ludzi vtracił, ale y za bluźnierce słusnie od każdego bacznego poczytany być ma. Dobrze (срор. 30) takiemu radzi Mędrzec w Pismie ś. aby raczej milczał. Bo Stultus si tacuerit, sapiens reputabitur. Głupi poki milczy, wydzie za mądrego, a gdy mówić pocznie, głupstwo swe wydaie. A iesliż mileżeć niechce, niechże się lepiej pouczy y namysli, aby ani sobie ani swoim sromoty nie czynił. A co więtsza aby głupstwem swym dusz Chrześciańskich iako trucizną nie zarazał, oglądając się na straszliwy Sąd Boży.

Vpominanie do Vniey narodu Ruskiego.

Ivż się do ciebie obracam eny narodzie Ruski. Gdy się przodkom twoim przypatruię, wydziwić się niemogę, iako cnótami wszelakimi, pobożnością, świątobliwością, a osobliwie zgodą y miłością Chrześciańską kwitnęli: tak że o nich się rzec mogło: Ten iest lud ktorego błogosławił Pan. Abowiem y przelozone Duchowne takowe mieli, ktorzy nauki y świątobliwości swoiey wonność po wszystkim świecie rozlawszy, aż do tych czasow znaki wielkie swoiey doskonałości zostawili:

¹⁾ На оуї: Блѣд Macedoniuszow iaki.

mowę onego Bażylego, Chryzostoma, Atanazyusza, Grzegorza Nazyńskiego, y Nissenskiego, y wielu innych: **(сtop. 31)** którzy iako gwiazdy Niebo, tak Kościół Grecki zdobili y oświecali, ciemności Herezyey y błędow rozganiali, owieczki Christusowe zdrową a zbawienną nauką posilali, przykładem swym do miłości Bożey y do wszelakiego nabożeństwa wzbudzali.

O świeckich też przełożonych mówią,¹⁾ między tymi wiele takowych było, którzy nad wiarę Katholicką, nic na świecie zacniejszego sobie nie poczytali, onę sobie nad wszystko przekładając, y do gardł swych oney broniąc, przykład osobliwy y wieczney pamięci godny wszystkim Panom Chrześciańskim, po sobie zostawili. Tacy byli oni zacni Cesarze, Konstantinus, Theodosiusowie oba, Martynianus, Iustinianus, Tiberius, Basilius y inszy. Skąd rzeczpospolita Grecka między inszymi Państwa Chrześciańskimi długo y szczęśliwie kwitnąca była. Miała znaczną łaskę, opatrzność Bożą, y obronę nad sobą: miała sławę, czasy y lata dobre, y mnostwo wszystkiego dobrego, owa krotko mówiąc, miała swoje moc y władzę, wolność, swobodę, pokoy, zwycięstwo. A tego wszystkiego szczęścia y błogosławieństwa Bożego iednę tylko napredniejszą przyczynę²⁾ wynayduia, zgodę y miłość Kościoła Greckiego z kościołem Łacińskim: Abowiem poki ta była, poty wszystkie te kleynoty w Greckich Państwach statecznie y nieodmiennie trwały. A iako skoro ta vstała, tak też zrazu wszystko błogosławieństwo y szczęście pomaluczku vstawać poczęło,³⁾ a potym za wiadomością wszystkiego świata prawie niemal wszystko vpadło, co każdy mądry od osmi set lat sobie czasy rozbierając dobrze obaczyć może.

Ty tedy narodzie zacny, przykład takich przodkow mając za część wielką sobie rozumieć masz ich naśladować, ich przykładem żyć, y ich stopami chodzić. Nie wstydzili się oni zwać y czcić vrząd Pana Chrystusow w Biskupach Rzymskich: bo z Kościołem Rzymskim iako dusza z ciałem iedno będąc tegoż ciała iedną głowę od Chrystusa postanowioną znali, w rzeczach dusznych powolni mu byli, z wielkim nabożeństwem onemu posluszenstwo powinny oddawali: wiedząc iż wtym nie człowieka samego, ale Chrystusa Pana czcili, ważyli, szanowali. Niemasz się tedy y ty wstydzić, tegoż za onych przykładem vczynić. Nad miłość vnią y zgodę, oni nic piękniejszego, milszego, ani droższego

¹⁾ Ha οουῖ: Przełożonych Greckich tak Duchownych iako y Świeckich iednakie serce było do Kościoła Łacińskiego. ²⁾ Szczęścia y trwałości Greckiey przyczyna. ³⁾ Grekowie vtraćiwszy zgodę vtraćili wiele.

nie rozumieli. Niechciey się też y ty w niezgodzie y rozerwaniu kochać, bunto- (стоп. 33) -wniki wszelakie którzy cię od iedności odwodzą, za główne nieprzyiaciele sobie poczytay, dla pożytku twego od nich wciekay, a głosu ich szkodliwego nie słuchay. Słuchay raczej głosu Pasterzow y Biskupow twoich, którzy czuiąc się w powinności swey y w wrzędzie swoim, drogęć do zgody y do vnicy świętey otwierają. A mając na baczeniu pożytki ktore za tym niepochybnie vrosć mogą, w te słowa do ciebie y do synow twoich mowią. My na których ramiona Bog Wszehmogący ciężar ten barzo ciężki starania o dusze ludzkie włożył, ¹⁾ y nam do szafunku y do zachowania polecił skarb barzo drogi, ktorego on krwią swoją naświętszą nabył: zniąc to barzo dobrze co powinność nasza Pasterska nieście, nierazechmy z płaczem wylali serca nasze do Pana Boga, za was owieczki nasze, iakobysmy was za niedbalstwem naszym wiecznie nie zgubili, ale Panu Chrystusowi samemu, iako wierni szafarze do rąk oddawali. Teraz tedy na wszystkie się strony oglądając y vpatrując co wam iest zdrowego y zbawienego: do świętey zgody y do iedności was wzywamy, abysmy tę ligę y to przymierze, poddaność y posłuszeństwo, ktore Oycowie naszy, stolicy Apostolskiej Piotra ś. mocno trzymali, za przykładem y powodem ich przy- (стоп. 34) -ięli: a związawszy się węzłem nie rostargnionej miłości, lepiej Panu Chrystusowi służyli: gdyż on sam powiedzieć raczył. Stąd poznaią iż wczniowie moi iesteście, ięśli się wespol miłować będziecie. Słuchaycie owieczki miłe wiernego głosu Pasterzow waszych, nie pogardzaycie napominaniem naszym, idźcie z stopy w stopę torem onym dawnym za Biskupami waszymi. Mיעie się do zgody y do miłości. Bo miłość Bog iest, y kto mieszka w miłości mieszka w Bogu, a Bog w nim. Niesłuchaycie tych warchołow, którzy miedzy wami zaiętrzenie y niezgody rozsiewają. Abowiem Bog nie iest Bog niezgody y rozdwoienia, ale iedności y społeczności. Przydaycie tę śliczną ozdobę zgody świętey do wszystkich nabożeństw waszych, aby tym miłsze y przyjemniejsze Panu Bogu były: bo bez zgody nie się Panu Bogu nie podoba, gdyż y Pan Chrystus ofiary do ołtarza ność y kłaść nie kazał, ażbyś się pierwey poiednał z bratem swoim. Vcieşmy tym Pana Boga y Anioły iego, którzy nadewszystko zgodę miłują: ²⁾ daymy tę pociechę y oczekiwaną ochłodę wszystkiemu Chrześciaństwu: ktore z poiednania nas braciey swoiey niewymownie się cieszyć będzie. Nie dopuszczaymy aby się więcey iuż nieprzyiaciele kościoła Bożego z niezgody naszej śmiali

¹⁾ На бонї: Głos pasterzow ruskich do owieczek swoich. ²⁾ Zgoda s. Bogu y Angołom miła.

y cieszyli: którym daleko lepszy y (**stop. 35**) potężniejszy odpor damy, kiedy w iedności wespół z sobą związani y ziednoczeni będziemy. Niech tedy dla Boga synaczkowie mili głos Oycow waszych vszu waszych dosięże, a v was daremny nie będzie: otoli się przed Maiestatem Bożym y przed wszystkim dworem Niebieskim oświadczamy, iż zatraczenia waszego winni być nie chcemy, omywamy przed wszystkim światem ręce nasze ze krwi waszey. Na zaniedbanie nasze yskarżać się nie możecie, wolne iest z tey strony oko nasze od zmayı y grzech od nas odszedł: bo o to nie milczemy. Ieśli nas nie vsłuchacie, nie my za was ale sami za się dnia onego sądnego odpowiadać będziecie, gdyż nie z nas ale z was zguba wasza.

Te takie abo tym podobne są głosy do ciebie pasterzow twoich: ktore ieśli wdzięcznie y sposzluszeństwem przyimiesz, pożytek sobie wczynisz, a panu Bogu samemu w Pasterzach twoich do ciebie mowiącemu tę poczciwość wyczuiesz. Ieśli zaś czego Boże nieday, starszym twoim duchownym sprzećiwiać się będziesz, vszy zawrzesz, a do Pana Boga twego tyłem się obroćisz, żadney wymowki ani przed ludźmi, ani przed Bogiem mieć nie będziesz: ale przeklęctwo wieczne nad tobą będzie wiślało, ktore cię swego czasu porazi. A nie wymawiaj się tym, że podobno nie wszyscy Władikowie na to (**stop. 36**) się zgodzili: bo do dobrego dosyć y na iednym. Złość ludzi niezgodnych do miłości zobopolney przeszkadzać nie ma. A ieśli o wielość Biskupow idzie, masz za sobą niepoliczony poczet Biskupow onych świętych przodkow twoich, na których przykładzie y powodzie możesz bezpiecznie polegać. Niezgodni Panu Bogu za się rachunek dadzą. Ty twego dobra nie opuszczay z ktorego y doczesne y wieczne poćiechy od Pana Boga otrzymasz. Amen.

D O Z I Z A N I E Y.

Dziwuieć się miły Zizania, że ty będąc tym czymś iest, tak się wielkich rzeczy ważysz. Z niebem y z ziemią walczysz, ani Bogu ani ludziom nie przepuszczasz. Świętych z nieba wypychasz. Szatanow do piekła nie puszczasz. Chrystusa przyczynę naszego nie wierzysz. Ducha ś. bluźnisz. nie przyznawiając go być od Oycy y od Syna pochodzącym. Niedosyć ci na tym, y na przelożone twoie tak duchowne iako y świeckie ięzykiem szpetnie się targasz. Krola Pana naszego niepięknie na kazaniach twoich wspominasz. Metropolicie laiesz. Laćinniki przeklinasz. Ruś do huntow y do niezgody podżegasz: y żeć krotko powiem, rząd Dyabelski na ziemi odprawuiesz. Czego ci ktorzy kazań twoich słuchają poświadczyć mogą. Niewiem na co się oglądasz y wczim

tak bardzo wfaasz. Iako się ci, ktorim to należy wiedzieć, na cię tego dowiedzą, niewiem iako im za to dosyć weżynisz.

D O T E G O S Z.

PLaciś ty Zizania onego niewiedział,

Co Pan Chrystus o takim nasieniu powiedział: ¹⁾

Niech kałol cżasu żniwa do szczętu wyrwany

Będzie w snopach na wieczne spalenie podany.

¹⁾ На боці: Matt. 13. v. 30.

Стефан Зизаній.

(картка I нenum.)

KAZANBE

СТІГО КІРИЛЛА

Патріарху иерусалимського, ѿ
атихристк ѿ знакух ѿго. з ро^с
ширеніемъ наѣки проти
ѣресей рѣзкны^х.

K A Z A N I E.

S. Cyrilla Patryarchy Jerozolim
skiego, o Antichryście, y Znakoch
iego, z rozszerzeniem nauki prze-
ciw Herezyam roznym.

Брошура Стефана Зизанія, напечатана в Вільні 1596 р. в руській і польській мові, числить всіх карток 224 мал. 8^о. Перші картки, в числі 8, нумеровані. Они містять в собі заголовок, герб кн. Острожського, посвяту і ресстр. В передруку означуємо їх римськими цифрами. Властива брошура починає ся доперва з девятою картокою, від якої замічасмо нумерацію аркушів на руським тексті кирилицею, на польскім готиком по середині картки. Всіх аркушів числить брошура: 1 нумерований + 27 нумерованих. Нумерація карток починає ся в руським тексті доперва з 13 картокою (кирилицею гї) а на попередних она пропущена; в польскім тексті є рівнож 12 карток без нумерації, однак через помилку означено в старопечатній брошурі 13 картку числом 12 (арабськими цифрами) і так переведено дальшу нумерацію до кінця. Через сю помилку вийшло те, що польскій текст числить 107 карток, хоть в дійсности має їх, подібно, як і руський, 108 карток, не числячи перших вісьмох, нумерованих карток. В передруку будемо означувати так нумеровані, як і нумеровані картки обох текстів арабськими цифрами, починаючи від числа 1. При сій нагоді мусимо звернути увагу на се, на що вказав вже був у своїй бібліографії Карагасв, що деякі картки руського тексту мають блудну нумерацію. Так прим. 21 картка означена числом кѣ; 22 картка числом кѣ; 23 картка числом кѣ; 24 картка числом кѣ; нумерації карток 79, 102 і 108 не відпечатані, так що картки остали ся без неї. Перепечатаючи оба тексти паралельно, відмічуємо гранчастими клямами ті слова, чи речення, яких в другім тексті нема. Крім того подаємо розетріленими черенками в кирилиці а курсивою в польскім тексті ті місця, що не годять ся з собою, або що свобідніше перекладені.

Bo gdy rzeką pokoy y zmocnie
nie: tedy nagle ze wszystkim zginie
nie przyidzie na nie, I. Thess: 5.

W Wilnie.

Roku od stworzenia świata. 7104

а ѿ конца́ гдѣ нѣ їс хъ, аѿѿс.

(картка I об.)

Herb Jaśnie Oświeconego wielmożnego
Pana Konstantina Konstantinowi-
cza Książęcia Ostrożskiego, Woie-
wody Kijewskiego, Marszałka
ziemię wołyńskiej, starosty
Włodzimierskiego, etc.

[Герб кн. Острожских.]

Męstwo twoje z wiarą iest Kleynót nadroższy,
Czego sye nieprzyiaćiel lęka by nasroższy:
Ktore w domu Ostrożskim nigdy nie vstaie,
Bo wiernym iego potomkom tę łaskę Bog daie:
Ze skarbow mąietności z ynađ nie potrzebuia,
Lecz w swey stałości y wierze wiecznie sye funduia.

(картка II нумер.)

(картка III об.)

И́снѣ ѿ свѣцѣномъ Па-
нъ, а Пáнъ Костáтинъ
Кѣстáтинѣвичъ. Вѣ свѣ-
тѣмъ крещеніи Басілію. книжа-
ти ѿстро́скомъ Коевѣдѣ кѣ-
евскомъ, Мар'шалковн зѣлкѣ
Болнское, Стáроствѣ Болоды-
мѣскомъ. ѿ прѣд.

Пáнъ Моѣмъ Млѣтивомъ.

Мнѣго ѣсть рѣчій непѣвѣ-
ны^х, в котѣри^х сѣ кохѣю лю-
де. лѣчъ побѣжнѣсть [самáа] ѿ-
иснѣ вельмѣжнѣный Кнѣже мѣ-
ѣтнѣсть вѣчнаѣ ѿ несмерѣтѣл-
наѣ [ѣсть] чѣлоки. котѣрѣѣ не-
тѣлко на сѣ свѣтѣкѣ аѣ ѿ по-
смерѣтн ѣномъ помагѣтъ.
Ѣсли ковѣкмъ когѣство, тѣ
ѣсть непѣвѣно. ѿкъ ты^х мѣ-

Jaśnie Oświeconemu
Panu a Panu, Konstante-
mu Konstantinowiczowi,
we Krzćcie świątym BAZYlemu
Książęciu Ostrożskiemu, Woiewo-
dzie Kijewskiemu, Marszałkowi
Ziemię Wołyńskiej, Staroscie Włó-
dzimierskiemu etc. Panu memu
Miłosciwemu.

Wiele iest rzeczy nie pewnych
w ktorych sie ludzie kochaia,
lecz Pobożność, Jasnie wielmoż-
ne Książę, mąietność wieczna y
nie śmiertelna człowiekowi, ktora
nie telko na tym świecie, ale y
po śmierci onemu pomaga: Jesli
bowiem Bogactwo, to nie iest
pewne, iako też możność y siła
trwa telko do czasu, Zdrowie ta-

жность и сила тръвае тѣло до чѣсѣ. здорѣва тѣкъже нѣсе хорѣба. а молодости въздѣбѣ, звѣтаже старость. Повѣжъ-ность самаа токо в право-славной вѣркѣ чѣлови есть завѣжды мѣцкна. которон розъмайтѣ спѣсѣвомъ правъ-дыви снѣвѣ совѣрѣниѣи церкве соѣѣ навывѣли. еднѣи боѣкъмъ побѣто, [и] молиѣвою, мѣкъ-мѣжною. чѣстѣстю, и повѣста-гливѣстю тѣла. а дрѣгѣи ста-тѣчкѣнѣстю и смѣлаѣстю вызнана прѣдѣвон вѣри. Ико прѣрѣбци, апѣстѣлове, мѣщѣни-ци стѣни. которѣи своѣю повѣжъ-ностью на вѣкѣ естѣ полѣчени. а боѣкъмъ жалѣмъ крѣвѣды божен знѣты всѣдѣчи, ико и гѣтѣ-манѣи прѣтѣвѣ наипѣтѣжѣнѣи-ши монѣрѣхѣи свѣкта тогѣо ста-новѣли сѣ. вѣнана ѡ едѣной стѣой правослаѣвной вѣркѣ чѣ-начѣи, и вѣ вѣ ѣнѣ до конѣца трѣвѣючи животѣ своѣго не жалѣвали. штѣо вѣе длѣ мѣло-сти га ѣа и [мѣнѣшен], брѣтѣи своѣи чѣниѣли. которѣи вѣри по-бѣжъности (карѣтка II об.) и мѣжъ-ства наслѣдовѣли, ѣныѣ зацѣк-ныѣ. стѣоѣ пѣмѣати прѣдѣкѣове Кѣстаѣтѣи ѣнѣкѣ велѣикѣ гѣтѣмаѣ ѣѣцѣ вѣшен кѣнѣжѣцѣкѣон мѣѣти. которѣого стѣлаѣсть, мѣжъство, повѣгѣс мѣдрѣсть, вѣркѣс, гѣс ѣс и пѣнѣс своѣмѣс. неѣтѣоѣко вѣ тѣ-тошнѣи, аѣе и вѣ иныѣ пѣѣстваѣ дознѣли зацѣкѣныѣ на рѣо дѣи ѣ люѣе. неспѣмѣниѣю тѣс длѣ хѣ-валѣи божен на рѣзѣнѣи мѣкъсѣца

kiez psuie choroba, a młodości ozdobę zwięcieża starość. Pobo-żność sama, ta w Prawosławney wierze czlowiekowi iest zawsze *potoczna*, ktorey rozmaitym spo-sobem Synowie pra- (карѣтка IV нѣнѣум.) -wdziwi Soborney Cer-kwie sobie nabywali, iedni bo-wiem Postem, Modlitwѣ, Jałmużnѣ, Czystoścѣi, y powścѣagliwoścѣi ciała, a drudzy *Męstwem* [y] wy-знaniem prawdziwey wiary, iako [sa] Prorocy, Apostołowie, Mar-тиres śwѣци, ktorzy [dla męstwa] w pobożności nade wszystkich sѣ policzone, abowiem żalem krzyw-ды Bożey zięci бѣдѣ, iako *Rycerze sławni* прѣциѣв napotęzniey-szym Monarchom śwѣiata stano-вили sye, wyznanie o Jedney śwѣ-tey prawosławney wierze czynѣc, y w niey do końca trwaiѣc ży- wota swego nie żalowali, co wszystko dla miłości Pana Boga, y браѣiey swey czynili, kthorych wiary Pobożności y męstwa na-śladowali zacni oni śwѣtey pa-миѣci przodkowie Konstantin on wielki Hetman Ociec W. Kx. M. ktorego Stałość Męstwo, Powagę, Mędrość, Wiarę Panu Bogu, y Panu swemu nie telko w tutesz-nych, ale y w inych Państwach doznali zacnych *Familiey* ludzie: Nie wspominam thu onego dla chwały Bożey na rozne mieysca (карѣтка IV об.) Bożey maiętności nadania, ozdoby, Domow Bożych wielkim kosztem budowania, dla rozszerzenia chwały Bożey, y vspokoienia *Reliey* Jiedney śwѣ-

малѣтності надана. Ѡзвѣдѣны,
 великими кошкты вѣдована
 домѣвъ бѣжнхъ дла розкши-
 рѣна побѣдѣности, ѡ вѣспокоенїа
 набожѣства ѣдѣнон сватѣн
 кадѣлїческон цркви грѣческон.
 на што былъ прѣве гдѣ ѣс
 бѣвѣсъ вѣккѣ своѣ ѡфѣрова. за-
 што ты ѣгѣ бѣгѣ всѣдерѣжн-
 те гѣнне благословїти рѣчн.
 Баиш княжѣцкѣю малѣ, па-
 скон гѣдѣности потѣка. Б до-
 мѣс княства ѡстроѣскогѣ дѣ-
 дича, а въ правослѣнон
 вѣрѣкѣ перѣнѣншогѣ даровѣти
 рѣчн. котѣрогѣ мѣжнѣность,
 сталѣстѣ, мѣстѣ, вѣрѣ, пѣ-
 скѣн постѣпкѣн наѣншїѣн нѣ-
 прїатѣль затѣнїти не мѣже.
 Але каѣдѣмѣ дѣмѣс ѡстроѣскогѣ
 прїзнѣти тѣе зѣвѣжды мѣ-
 снѣтѣ. Прѣто ѣдѣвѣс са не зѣдѣлѣ
 непѣрѣвѣне мѣвѣчн вѣспомнѣ-
 ти не хѣѣс тѣе. тѣлѣко што
 Павѣлѣ до Тимѣѣл¹⁾ напи-
 салѣ мѣвнїти мѣшѣ. Дѣкѣю
 бѣгѣс котѣромѣс слѣжѣу с прѣро-
 дѣтелѣн чѣстѣс сѣмѣнѣнѣнѣнѣ,
 ѡ вѣзѣ перѣстѣкѣс тѣе кѣспомн-
 нѣю в прѣзѣвѣтѣ монѣ в нѣчї ѡ
 вѣднѣ жадѣючн тѣе кнѣдѣтн,
 памѣтѣючн на слѣзѣ тѣон,
 ѣвѣс бѣс рѣдѣѣтн напѣлнѣнѣнѣ.
 прнвѣдѣчн сѣвѣкѣ на пѣмѣтѣ ѣнѣю
 вѣрѣс котѣрѣлѣ ѣстѣ в тѣѣкѣ нѣ-
 лнцѣмѣкѣрнаѣ. котѣрѣлѣ перѣвѣкѣн
 мѣшѣкѣлѣлѣ вѣвѣцѣкѣ тѣѣнѣнѣнѣ,
 ѡ вѣ мѣтѣцѣкѣ тѣѣнѣнѣнѣнѣнѣ,
 а

¹⁾ В руськїм текстї цитату нема.

tey Katholickiey Cerkwie Greckiey,
 na co byl prawie Panu Bogu
 wszystek wiek swoy ofiarował, za
 co też go Bog wszechmogący
 hoynie vblogosławił raczył, Waszą
 Kx. M. Pańskiey dostoyności Po-
 tomka, w domu Księstwa ostroz-
 skiego Dźiedzicza, w sławney Fa-
 miliey Ruskiey Przodkuiącego da-
 rować raczył, ktorego Możność,
 Męstwo, Stalość, Wiarę, postępkı
 Pańskie nacięższy nieprzyacięł
 zamiełzeć nie może, ale každy
 Domu Ostrozskiemu zawždy przy-
 znać to musї: przeto ia abym
 sye nie zdał, przożno mowıę
 wspomınac ich nie chce, to telko
 co Pawel święty do Timoteusza¹⁾
 napisał mowić muszę: Dźiękuie
 Bogu, ktoremu służę z przodkow,
 czystym sumnieniem, iż bez prze-
 stanku ćiebie wspomınam w proź-
 bach moich w nocy y wednie,
 żadaıę ćie widzieć, pamętaıę
 na lzy twoie, abym byl (картка
 V ненум) radości napełnion, przy-
 wodząc sobie na pamieć onę wıa-
 rę, ktora iest w tobie nie obludna,
 ktora pierwey mieszkała w Babce
 twoiey Loydzie y w Matce two-
 iey Ewnicey, a iestem tego pe-
 wien że y w tobie, dla ktorey
 przyczyny napomınam ćie, abys
 wznical dar Boży, ktory iest w
 tobie przez włozenie Rąk moich.
 Abowiem[ćı] Bog nie dał nam
 Ducha boıażnı, ale mocy, y mi-
 łości, y trzeżwości. Nie wstydayże
 sye tedy ćierpienia Pana naszego,

¹⁾ На боцї: 2. Tim: 1.

ѣсте^м того пѣве^м жѣ ѿ в' тѣкѣ.
 дла котѳори причѣны напоми-
 наю та ѣвы^с (картка III) распла-
 ла^м дарѣ вѳжѣи, котѳорѣи ѣстѣ
 в тѣкѣ рѣкоположенѣемъ мон^м.
 ѣковѣмъ бѳгъ не далъ на^м дѣла
 вѳзни, ѣле мѳци, ѿ лю^бвѣ, ѿ
 трѣ^свѳсти. Не в'стыданѣже са
 тѣды тер'пѣнѣа ѣа нашего. ѣнѣ
 менѣ вѣзна ѣгѳ. ѣле поспѳлѣ
 працѣи вѣ ѣв'тѣи, вѣдле мѳци
 вѳжен. Далѳтого ѿ тѣю малѣю
 кни^жкѣ. в^ш, к^п, м^а, приписѣю. ѿ
 нѣл'не прошѣ ѣвы ѣи в^ш, к^п, м^а,
 читати ѿ мѣк ма^стивы^м пѣ-
 номъ вѣти рачилѣ. Б вѣл'ни,
 Ма^л, кѣ, вѣдле старожи^тного
 каленѣдарѣ.

в^ш, к^п, м^а.

Слѣга ѿ богомѳлецъ

Стефанѣ зѣзанѣи

Слѳва вѣ^то проповѣ^кни^ж.

(картка V об.).

РѢШЕТРЪ

ѿзначѣнѣа потребнѣи^шихъ
 рѣчѣи в тѣхъ кни^жкѣ.

Ѣ дво^х приходѣ^тхъ хѣвы^х
 з нѣба. роздѣ^лкѣ, пѣрѣвѣи.

Ѣ чѣсцѣ. роздѣ^лкѣ, вѳторѣи.

[Ѣко не самѣмъ дѣламъ
 сѣдѣ ѣсдетѣ тамѣже ѣстѣ].

[Ѣко] нѣмашѣ поедѣ^нко^х
 сѣдѣ ѣле в'сѣмъ зарѳвѣно [мѣ-
 етѣ вѣти, тамѣ же], лѣстѣ
 десѣтѣи.

Гдѣ сѣ^т дѣѣ грѣшны^х,
 ли^стѣ дѣ.

Гдѣ [сѣ^т] дѣѣ справѣ^т-
 лѣвы^х, ли^стѣ ѣи.

ani mnie więznia iego, ale po-
 społu rob okoіo Ewanyeliey, we-
 dle mocy Bozey. Dla czego y te
 małą Książkę W. Kx. M. przypis-
 suie, y pilnie proszę, aby ją W.
 Kx. M. czytać y mnie Miłościwym
 Panem być raczył, w Wilnie, Ma-
 ia 20. wedle starożytnego Kalen-
 darza.

W. Kx. M.

Sluga y Bogomodlea

Stephan Zyzan

Didaskał.

(картка VII об.).

Registr Oznaczenia rzeczy
 co potrzebniejszych w tych
 Książkach.

O dwu przysięciach P. Chrystu-
 sowych z Nieba. Rozdział, 1.

O Czyscu, Rozdział, 2.

Nie masz poiedinkiem Sądu,
 ale wszystkim wespól, list, 10.

Gdzie są Dusze grzesznych
 list 14.

Gdzie Dusze świętych, list 15.

[Щтò є^{ст}] чи^{ст}ець хр^{ст}їан-
скїй, ли^{ст} 31.

Злоє зъѣночє^е причїною по-
гїбели свѣтс. ро^дѣлкѣ третїй.

☩ [ново^м] кале^ндарїи ѿ
ѡзмышлє^нд^о главѣ. [та^жє.]
ли^{ст}ѣ кѣд.

Ико вѣ^смо^м вѣкк^с конєцъ
томс свѣтс маєт^ь вѣтн. ро^дѣ,
ли^{ст} кѣз.

В которїй ча^о ѿн^тїхри^{ст} ѡ-
ста^тнїи маєт^ь вѣтн. ли^{ст}ѣ кѣд.
(картка VI).

Га^м х^с главою цркви своє^й
ѣст^ь ѿ нѣк^машъ и^ншен. ли^{ст}ѣ,
лѣ.

В которїи часъ ѿ ктò єс-
де^т єди^н пасты^р ѿ єдин^а ѡв^ч-
ч^аньє. ли^{ст}. лѣ.

Дсх^вныи нѣк^маю^т мечє^м
свѣц^ки^м карати, ѿ нѣк^кого єс^дь
до правосл^внои вѣр^ы примѣ-
шати. лѣ.

В которїй ча^о п^апѣ^м ѡ грє-
к^в ѡщепї^т сѡ, ѿ гонєнїє на
хр^{ст}їан^ы подвїгнєлѣ, ѿ ц^к-
сар^ьство рї^мскоє ст^а-
ло. ли^{ст}ѣ, лѣ.

☩ [тепѣ^ркш^нє^м] ѡщепї^т-
ствк^к дсх^вны^х рѣски^х. [зна^к г^ь,
ли^{ст} лѣ.]

☩ при^нѣ^дѣ патрї^аш^о
до нш^їєн зє^млѣ, ѿ в^кр^а-
ствѣ. зна^к г^ь, ли^{ст} лѣ.

Ктò [н^а пер^вѣ^м] правїла ст^ы
ѡцѣ покасовалѣ, ѿ [право-
сл^внои] вѣрн^а вѣз^нан^а. зна^к
г^ь, ли^{ст} лѣ.

Czyściec Chrześcijański, list
17.

[Dlaczego modlim się za
umarle, 18].

Zle ziednoczenie przyczyną zgi-
nienia świata, Rozdział, 3. [list
19].

O Kalendarzu, y o zmyszloney
Głowie, list, 24.

Iż w osmym wieku skończe-
nie temu światu ma być, roz:
4. l. 27.

W który czas [on] ostatniy An-
tichryst ma być, list 28.

Sam Chrystus Cerkwi swoiey
Głową, y nie iest inszey, list, 32.

W który czas y kto będzie,
ieden Pasterz y iedna owczarnia
list, 33.

Duchowni nie mają karać mie-
czem świeckim, y choć do Pra-
wosławney wiary nie przymuszać
żadnego, Znak, 2. list, 34.

W który czas Papież od Gre-
(картка VIII) kow odszczepił się
y wojować począł na Chrześcijan,
y [kiedy] też *rzymscy Cesarze* wsta-
li, list 35.

O odszczepieństwie Duchow-
nych ruskich: *Y o bytności tu*
Patryarchow, y o Bratstwach, Z.
4. list 38.

Prawidła Konsylygine y wiary
wyznanie kto skasował, z. 5. list
41.

Штò є^{от} мѣрзо^{от} запустѣніа
ли^{от} мѣв.

Ѡ ѡпрѣснокъ, зна^к њ, ли^{от}
мѣд.

[Ижъ] х^с не ѡпрѣсноко^к, а^{ле}
досконалы^м хлѣво^м вєчєрѣ
тѣи нєю чн- (картка VI об.)
ни лѣ. зна^к шєстѣи, ли^{от} мѣз.

Ѡ ѡщєпєствѣк [штò] перє^т
ан'тїхрїсто^м [ѡстѣнимѣ], зна^к
ѡ, ли^{от} ѣ.

Ѡ похожєнію стòго дѣа,
ли^{от} ѣа.

Ижъ а^нтїхрї^{от} має^т рїмское
па^нство похопїти, [и лю^д] зво-
дїти, ли^{от} ѡѣ.

Ики^м спòсоко^м а^нтїхрї^{от} пòрѣ-
вє^т влѣдѣс рїмскєю, [и кò^ккв
вєдє^т пановѣти. зна^к ѡ, ли^{от} стѣ
ѡѣ.]

Ии^к [ан'тїхрїсто^{ви}] рїмско-
го костѣла ѡчїтелѣ лю^д єжїи
выдѣдѣс^т вѣшнїи ни^м ѡшѣкани.
ли^{от} ѡѣ.

Ѡ котòро^т чѣсє зачѣло сѣ
па^нство ан'тїхрїсто^{во} в рїмѣ,
ли^{от} ѡс.

[За чи^м сѣ має^т сподѣвѣти
ѡстѣнїго а^нтїхрїста, ли^{от} стѣ ѡѣ.]

В котòрой црѣкви на ѡстѣ-
кє ѡсѣдє^т ан'тїхрїстѣ, до
кòцѣ звòдѣчи [лю^дє.] ли^{от} стѣ
ѡѣ.

Ижъ [а^нтїхрї^{от}] превòнесє^т
сѣ на^т всѣкого кòга. зна^к ї,
ли^{от} ѡ

Длѣ чо^т бо^т а^нтїхрї-
ста пошлє^т, ѡв.

Co sye rozumie Obrzydliwość
spustoszenia [stoiąca], Znak, 6.
list, 42.

O [Chlebie y] Przaśniku list,
44.

Chrystus nie Przaśnik ale do-
skonały chleb *nam podał*, list 47.

O odszczepieństwie przed An-
tichr: Y o pochodzeniu ś. Du-
cha, list 50, 51.

Iż Antychryst ma państwo
Rzymskie pochwyćić y zwodzić,
z. 8, list 62.

Jako Antychrystus porwie wła-
dze Rzymską, a wczyciele Rzym-
skiego Kościoła wydadzą lud y
sami theż będąc zwiedzieni, Roz:
9. list, 65.

Od ktorego czasu Antichry-
stowe państwo zaczęło sye w
rzymie, [y kiedy ostatnie będzie],
list. 65. y 66.

W ktorey Cerkwi na ostatku
wsiędzie Anti: do końca zwo-
dząc, list, 68.

Jako to miał sye wywyszyć
nad wszelakiego Boga, Znak 10.
list 69,

Dlaczego Antychryst będzie, list
71.

(картка VII ненум.).

Колѣ рѣка ѿгністаа поте-
че^т ѿе.

Крѣтъ х^овѣ на нѣкѣ ѿкаже
са. ѿн.

Ѿ знаменїи х^рѣ^омъ и л^пт^их^рі-
стово^м ѿ.

Ижъ голсвѣ нѣво вѣникъ-
лаа е^{от} змѣва ѣресь. лѣстѣ, ѿд.

Са^м х^рс^тс^тв^о е^{от} еди^н е^{от} головою
ц^рк^вн^и. ѿс.

Ико сѣтъ в^ѣж^и ю^м са не
мѣлан^т ѿцѣви, и штѣ е^{от} при-
повѣданїе, ѿс.

Выкла^а на е^пт^вх^ріанн^и [прѣ-
дѣвї] чѣ.

Икѣ х^рс^тс^тв^о вы^м ходотае^м,
лѣстѣ чѣ.

Х^рс^тс^тв^о рѣкѣма и дѣс^тс^тв^нн^и-
те^а, чѣ.

Ива^м [вѣсло^в] пѣше^т же дѣт^к-
шїтелѣ маемо ѿне ходотѣа.
ли^{от} чѣд.

Параклит^т непрїчинѣ^т са, ли^{от}
чѣ.

Члчлаа натѣра з вѣкою
рѣно е^{от} чѣз.

На ново крѣ^тцѣ^нцѣ^н, лѣстѣ,
чѣн.

Ижъ х^рс^тс^тв^о дѣже тепе^д не е^{от}
ходотае^м рѣа.

Ѿ іерѣстѣк. і в ѣфѣрѣк,
ли^{от} рѣв.

(картка VIII об.).

Rzyka ognista kiedy poćiecie,
list 75.

[Ze] sie krzyż na niebie poka-
że list 76.

O znaku Chrystusowym, y
Antichrystusowym, list, 79.

Ze Głowa Nowowynikła, iest
Herezys Smoka [onego], list, 84.

Ze Chrystus [ma władzę na
wieki, y] sam iest Głową Cerkwi
[swoiey, a inszego żadnego nie
iest], list 85.

Jako Syn Boży iuż sye nie
modli Oycu [swemu,] y wykład
Chryzostomow na opowiadanie, list
86. y 87.

Wykład na Entichanin, 91.

Jako Chrystus był Pośredni-
kiem, y iako iest Rękoymią y
dość czynicielem za dług, list,
93.

Jan pisze: że Poćieszyciela
mamy [v oycy] a nie pośredni-
ka, list 94.

Paraklit [Duch ś] nie przy-
czynia sye [za nami do Oycy,]
list 95.

CZlowieczya Natura rowney
iest czci z Boską [Syna Bożego,]
list 97.

Na nowokrzeće [Dowody,]
list 98.

Chrystus iuż nie Póśredni-
kiem, 101.

O Jereystwie Chrystusowym
101.

O offerze, list, 103.

Љ ОБЫЧАН Й ПОДАВАЮТ А Н,
ЛІСТ РЄ.

[ШТО СЛ ДО^нДѢЖЕ РОЗС-
МКЕ^т,] ЛІСТ РЄ.

Сума знаковъ анѣтіхристо-
выхъ на ко^нци.

O obyczajach Cerkiewnych, y
o podawaniu *ciata y krwi*, list,
106.

Summa znakow Anti: list,
107.

(картка I).

D o C z y t e l n i k a .

KAżdemu to iawna czytelniku miły, iż Pan Bog opatrnego strzerże, iako sam nas vcząc mowi¹⁾: strzeżcie się aby was kto nie zdradził, abowiem wiele ich przydzie w imię moię mówiąc, ia iestem chrystus, y wiele ich zwiodą. A iż przed przyściem P. Chrystusowym byli prawdziwi Prorocy, byli też y fałszywi zwodzićiele, o kthorych Piotr S. mowi: także y w was będą, którzy wniosą Herezye zatracenia²⁾. Przeto Pan gdy przyszedł lud Izraelski od zdrady odwodząc mowi³⁾: Pytacie pisma w kthorym wy mniemaćie mieć żywot wieczny, a to świadczy o mnie. Y ktorzy tedy pismu prorockiemu wierzyli, cy Pana Jezusa poznali. A ktorzy zaś więcey fałszywym swym przelożonym, a niżli pismu wierzyli Pana Jezusa y z nimi vkrzyżowali. A iż po Chrystusie miał być Antichrystus, kthoremu mieysce gotuiąc wiele ich było ludzi za sobą zwodząc, przeto P. Chrystus w Cerkwi swoiey iako y na on czas dla przestrogi postanowił swoje proroki Doktory ś.⁴⁾ ktorzy nam iaśnie wszystko pismo prorockie y Apostolskie objaśnili, a nawięcey czego sye mamy strzec prawie znacznie y mieysce y wszystkim sposob Antichrista ostatniego, y terazniejszych lżywych chrystusow sług iego opisali. Co y ia będąc proźbami ludźkimi vsiłowany, rozumiejąc być rzecz gwałtownie potrzebną od Doktorow S. poczęści zebrawszy napisałem y kto im będzie wierzyć Antichrysta sye vstrzeże, a nie wierni zaś śidla iego nie vydą.

(Паралельного, руського тексту сеї передмови в творі Зизанія нема. Тому містимо його на першій місці, хоть картки польського тексту в старопечатній брошурі йдуть після карток руського тексту).

(картка I, аркуш значений 1Б).

(картка I об.)

Сѣгого Ѡца [нашого]

Świętego Oycsa

ВИРИЛЛА ПАТРИ-
АРХІА ІЕРУСАЛИМ-**CYRILLA PATRI-**
ARCHI IEROSOLIM-ского казаніа, на осмый арти-
кулъ вызнана вѣрвы. іако хсskiego kazanie na osmy Artikul
wyznania wiary, iako Christus

1) math: 24. 2) piot: 2. 3) Jan 5. 4) 1. Kor: 12. Efes: 5.

ѣмѣ прійти маетъ сдѣлти жи-
выи ѿ мѣртвыи, которога црѣтвѣ
не бсдеѣт коѣца. ѿ ѿ аниѣхрѣстѣ
взѣвши в прѣрка данїила.

РОЗДѢЛЪ ПЕРВЫИ,

СѢМ'МА.

О двохъ хриѣхъ приходѣхъ. ѿ сѣбѣокъ
ихъ, ꙗко крїнахъ стѣи в першомъ роздѣлкѣ
ѿповѣдаѣтъ, напоминаючи а вѣсми з радо-
стю ѣго ѿжидали. гдѣмъ прїидетъ не зно-
вѣ сѣдѣ принѣти, ꙗко всѣхъ прѣтївникѣхъ
ѿсѣдѣти. а вѣрныи своихъ ѿ мѣсѣ аниѣхри-
стѣвыи вѣсвѣгодїиши запаѣтѣ дати.

Хѣкъ приходѣкъ не ѣдинъ тоѣкѣ
ѿповѣдаѣтъ, ꙗко ѿ дрѣгий наѣ
першїи бѣрѣвѣ ѿздобнѣиши.
першїи бѣрѣвѣ тер' (картка I
об.) пѣнкости мѣлкѣ ѡуказѣ-
нїе. а вторѣи црѣтѣ бѣжего
клейнѣты принѣсѣт. а бѣрѣкъ ꙗкъ
їншого много всѣ двоѣко бѣ
гѣдѣ нашѣмъ ꙗко хѣкъ замыкаѣтъ сѣ,
то ѣсть, двоѣкое рѣженїе, ѣдї-
но ѿ бѣ прѣвѣкки, а дрѣгоѣ ѿ
дѣца поѣ лѣкто. тѣкже ѿ двоѣ-
кїи приходѣкъ, ѣдинъ не значнїи,
а дрѣгий которїи маетъ вѣ-
ти. в первїи приходѣкъ повѣтїи
вѣмъ в пѣцѣрѣкъ, а в дрѣгий прѣо-
дѣкет сѣ в свѣтлоѣ ꙗкъ в шѣ-
тѣ. в первїи прѣтерпѣлкѣ рас-
пѣтїе не двѣючи на вѣсты, а
в дрѣгий прїидетъ гѣфѣ агг-
ѣкми хвалїимыи.

Не мѣкїмо тѣдѣ дѣбѣ на
первоѣ приходѣкъ, ꙗко ѿ дрѣгоѣ

їeszcze przyść ma sãdźić żywe y
vmarle, ktorego Krolestwu nie
masz końca. Y o Antichryście
wzїawszy od Proroka Daniela.

Rozdział pierwszy

Summa.

O dwu Chrystusowych przychodziech,
y o sposobie ich tu Cirillus s. w pier-
szym rozdziale opowiada, napominajc,
abysmy z radością onego oczekiwali,
gdyż przyjdzie nie znowu sąd przijac,
ale wszystkich przeciwnikow osãdźić a
swym wiernym od męki Antichrystu-
sowej onych wyswobodzwszy zaplatę
im dać.

Chrystusowe przyście opowiada-
my, nie iedno telko, ale y dru-
gie, nad pierwsze barzo (картка
2), ozdobnieysze. Pierwsze abo-
wiem cierpliwosci miało vказа-
nie, a drugie Krolestwa Bożego
Kleynoty przynosi. Abowiem iako
inego wiele, wszystko dwoiako w
Panu naszym Jezusie Chrystusie
zamyka sye, to iest, dwoiaki ro-
dzenie. Jedno od Boga przed
wieki. A drugie od Panny pod
laty. Takze y dwoiaki przyście.
Jedno nieznacne, A drugie kto-
re ma być. W pierwsze przyście
vwiniony był w Jaskini, a w
drugie oblecze sye światłościã
iako szatã w pierwsze vcierpiał
vkrzyżowanie nie dbajac o wstyd,
a w drugie przyidzie hufy Any-
elskimi chwalony.

Nie mieymyż thedy dość na
pierwszym przyściu, ale y dru-

ѦЖИДАЙМО. Ѣ В ПЕРВЫѢ МОВНИШИН БЛѢВЕНЪ ГРАДЫЙ ВЪ ѢМЛѢ ГѢДНЕ, Ѣ ВО ВТО- (картка 2) -РЫѢ-ТОЕѢ ЗАѢ МОВЛЧН, АБЫ НѢ АНГЕЛЫ ЗВСТРѢКТИВШИ ГѢ Ѣ КЛѢНЮЧН СѢ РЕКЛѢСМЫ, БЛѢВЕНЪ КОТѢРЫѢ ПРИХОДИТЪ ВЪ ѢМЛѢ ГНѢ.

ПРИХОДИТЪ ѢЗБАВИТЕЛЬ НѢ ЗНОВШ СОУѢ ПРИНАТИ, АЛЕ КОТѢРЫѢ ѢГО ѢСѢДИЛИ ѢСѢДИТИ. КОТѢРЫѢ МОЛЧАѢ ПЕРШЕ ГДЫ ѢГО СѢДИЛИ, ТЕПѢ ВЪСПОМИНАЮЧН МОВИѢ ЗАКОНѢ ПРЕСТѢПНИКОѢ, КОТѢРЫѢ НѢ ВЪСТЫЛѢВЕ РАСПѢТѢЕ ѢУЧИНИЛИ. ТОЕ ТЫ ЧИНИѢ; А АѢ МОЛЧАѢ ТОГДЫ ДЛА ѢУПРАВЛѢНѢА. ТЕПѢРЪ ПРОСИТЪ ЛЮДЕѢ ѢУЧАЧН, А ТОГДЫ МѢСАѢ ПОДАТИ СѢ БЫ Ѣ НѢ ХОТѢЛИ.

Н а с к а.

ХрѢСТОѢ ПРИХОѢ ѢПОВѢДАЕѢ, НѢ ѢДИНЪ ТОЛКѢ АЛЕ Ѣ ДРѢБѢЙ. ПРИХОѢ ХѢВЪ ПЕРВЫѢ БЫѢ З НЕБА НА ЗЕМЛЮ, В ПОШОСТЫ ТИСАЧН ЛѢТѢ Ѣ (картка 2 об.) СТВОРѢКНА СѢВѢТА, ГДЫ СѢ РАЧИѢ В ЖИВОТѢКѢ ПРОѢТОИ ДѢЦѢКѢ Ѣ ДХѢА СѢГО ВѢДЛЕ ЧЛѢТѢВА ЗАЧАТИ Ѣ НАРОДИТИ ¹⁾.

ПЕРШЕ ХѢ НА ЗЕМЛЮ ПРИШѢЛЪ ѢУБОГО, ПОКОРНО, НѢ СЛѢВНО, Ѣ ДОМѢ СВОЕГО ТѢА НА ЗЕМЛѢ НѢ МАЮЧН. А ТО ЧИНИЛЪ ДЛА ТЫѢ ПРИЧИНЪ.

¹⁾ Михаилъ псеѢло в зеѢцѢлѢкѢ.

giego oczekiwamy. Y w pier-
(картка 2 об.) w pierwsze mo-
wiac: Błogosławiony kthory przy-
chodzi w imię Pańskie, y w dru-
gie toż mowiac, aby y z Anyoly
potkawszy Pana y klaniaiac sye
rzeklismy: Błogosławiony kthory
przychodzi w imię pańskie.

Przychodzi tedy zbawiciel, nie
znowu sąd przyiac, ale kthory go
osadzili osadzi, kthory mielczal
gdy go sadzili, teraz wspomina-
iac mowi *swowolnikom*, kthory go
nie wstydliwie *wkrzyzowali*: toś
ty czynil a iam mileczal na on
czas dla *wprawowania*: teraz pro-
si ludzi wczac, a na ten czas
musza sye poddac by y nie
chcieli.

N a u k a.

Chrystusowe przyście powia-
damy, nie iedno telko ale y dru-
gie. Przyście Pana chrystusowe
pierw- (картка 3) -sze bylo z
nieba na ziemię, w polszosta ty-
siaca lat od stworzenia swiata,
gdy sie raczył w żywocie czystey
Panny od Ducha swiętego wedle
czlowieczeństwa poczac, y naro-
dzic ¹⁾.

Pierwey Chrystus przyszedł
na ziemię vbogo, pokorno, nie-
slawno, y domu swego tu na
ziemi nie maiac, a to czynil
dla tych przyczyn.

¹⁾ Strzykowiusz we 2, księga: :
Rozdz: 7.

Перваа, а́бы всѣ покóрныи, о́убо́гѣи ѿ свѣ́кта в'згорже́ныи добровóлне, ѿ безпéчнe до него́ пристѣпили, ѿ снѣ́ поспо́лито́ва́нe мѣ́ти мога́и. ѿ ко́то́рыѣ за́в'язъ пи́л'ность чини́т, бра́тѣю иѣ́ называ́ючи за ниѣ́ са́ порѣча́ет, мо́вачи,¹⁾ што́сте ниѣ́ о́чинили, мнѣ́оте о́чинили, ѿ́ за ниѣ́ ѿда́.

Друга́а, а́бы ты́ спосо́во́м о́каза́лъ на́ собо́ю слугъ свои́ѣ, а́ на́ болше́ іереѣ́в²⁾ хѣ́вѣ. гды́жъ іа́кій са́ (картка 3) х́с вы́, та́кѣи ѿ слугы́ е́го́²⁾, не́ ко́шѣи на́ пи́а сво́его, ма́ло што́ на́ се́ свѣ́ктѣ ма́ючи, ѿ люде́й в'згорже́ни ѿ всмѣ́ани, мѣ́сѣ жа́дно́го нѣ́ко́мѣ не́ чина́чи, са́ми до́мга́иности ѿ бѣ́ды поно́сачи.

Третья́а, а́бы а́нтихри́ста ѿ слугъ е́го́ о́каза́лъ³⁾, ко́то́рѣи во́ все́ е́мѣ́ протѣ́вни⁴⁾ го́рди вы́выше́ни, бо́гати, сла́вни, хри́сто́выѣ при́кры ѿ стра́шливи. фóрте́леѣ, а́ крва́тоѣ всѣ́ за собо́ю та́гнѣ́чи. са́ми до́лега́иности не́те́пачи, всѣ́ бѣ́ды за́дючи, а́ на́ко́ше хѣ́вѣ. не́ та́ ѿ о́убо́гыѣ іа́къ бо́лше ѿ бо́гати́ стара́ючи са́, ѿ иѣ́ поѣ́ска́ючи, хота́чи са́ на́

Pierwsza: Aby wszyscy pokorni y vbodzy, od swiata tego wzgardzeni, dobrowolnie y bezpiecznie do niego przystąpić mogli, y z nim pospolitowanie mieli, o których zawždy staranie czynić raczy, braćią swoją onych nazywaiąc, y ręczy sye o nich mowiac: 1) Coście onym uczynili, mnieście uczynili, [a iako indziej mowi]: Ja wam zapłacę za nich.

Druga: Aby tym sposobem [sam] sobą vказаł nam sług swych, a na więcey Jiereiow Chrystusowych: gdyż iakowy sam był CHrystus (картка 3 об.) takowe y слудзы iego²⁾, nie więtsze nad Pana swego, [pokorni, y vbodzy,] mało co na tym świećcie maiąc, od ludzi wzgardzeni y ośmiani, musu żadnego nikomu nie czyniac, same dolegliwości, y biady ponosząc.

Trzecia: Aby Antichrystusa, y слуг iego vказаł³⁾ ktorzy Chry-stusowi y z swym Panem we wszystkim [mieli być] przeciwni⁴⁾, pyszni, wywyszeni, bogaci, sławni, Chrystusowym przykrzy, y straszliwi, fortelmi a gwałtem wszystkich za sobą ciągnąc, sami dolegliwości nie cierpijąc, [a] wszystkim biady zadaiąc a na-więcey CHrystusowym. Nie tak [dalece] o vbogich iako o boga-

На боці: 1) ма́т. кѣ. 2) ѿ кори́ а́. ма́т. і 3) іа́кій панъ та́кѣи ѿ слугы́ е́го́. 4) Ію́да а́. ѿ тим. і. дѣ́а кѣ.

На боці: 1) math: 25. 2) 2. Kor: 11. Math: 10. 3) Jaki pan tacy y слудзы iego. 4) Judasz: 1. 2. Tim: 3. Dzieie: 20.

се^х свѣтъкѣ воцарити ѿ ктѣмъ
са и^х не покори^х мѣчителѣ
ѡкрѣтныѣ ѡ котѣры^х на^х дяччи
х^с престрѣ- (картка 3 об.) -гс
мѡвилъ¹⁾, Княжа свѣта сего
идѣт^ъ, але въ мнѣк не мѣетъ нѣ-
чѡго, тѣ ѣстѣ, не в мон^х мѣс-
це всѣде мѣти²⁾.

х^свъ прих^сѣ ѡповѣдаѣ^х не-
то^{во} пѣрвыи, але ѿ дрѣгій
на^х пѣршій ѡздѡвнѣишій, ко-
тѣры^и мѣетъ вѣти ѡсмого вѣк-
кѣ. авѡвк^х свѣд^ча^т дѡкторове
стѣни³⁾, и^х ѡко х^свъ пришо^х дрѣ-
гій ра³ въ ѡсмый днѣ по
вѣскрѣнїи и^х мер^твы^х дѡ дѣче-
никѡвѣ свои^х, тѣкѣже ѿ дрѣ-
гій ра³ въ ѡсмый вѣкѣ з неба
прїйти мѣетъ.

ѿ всѣде^т прих^сѣ ѣго втѣрїи
на земалю славыи, з мѡцѣ
вѣрзв великою и^х стрѣхо^х на
прѡтївны^х.

Первое, авы мѡцѣ ѿ дѣомъ
оустѣ свои^х, тѣ ѣстѣ рѡска-
зо^х, ѡного гѡрдого тѣс на свѣ-
тѣ людми не звѣтжаѡного
а^х - (картка 4) - тїхрїста и слѣгѣ
ѣго фалшївы^х прѡрокѡв^х зѣви^х.
ѡко са^х прѣ³ прѡрка мѡви^т, ѡво
ѿ на прѡроки фалшївыи котѣ-
рїи звѡда^т людїи мон^х.⁴⁾

¹⁾ На боцї: Тут паралельно-
го цитату (Йоан 14) нема. ²⁾ х^с
ѿ правїла корона^т дѣховны^х
владѣти пѣн^ствы. ³⁾ ѣв^глїѣ дѣ-
чителное нѣлѣк доминнї. ⁴⁾ ѿре-
мѣа кїг.

tych sye staraiąc y onych pod-
siadaiąc, chcąc tu na świecie nad
wszystkimi Panować, a ktoby sye
im nie poklonił Tyrani okrutni,
o kthorych nam daiąc przestroge
Chrystus mowil¹⁾: Książę świata
tego idzie, ale we mnie niema
nic. (картка 4) to iest, nie w
moich mieysce będzie mieć²⁾.

Chrystusowe przyście opowia-
damy nie *iedno* telko, ale y dru-
gie, nad pierwsze ozdobnieysze:
kthore ma być osmego wieku.
Abowiem [iako] świadczą Dokto-
rowie święci:³⁾ Iż iako Chystus
przyszedł drugi raz w osmy dzień
po zmartwychwstaniu do wczniow
swoich, także y z nieba drugi raz
w osmy wiek ma przyść.

A będzie wtore na ziemię
przyście iego sławne z mocą bar-
zo wielką. y z strachem *przećiw-*
nikom iego.

Pierwsza: aby mocą y du-
chem vst swych, to iest, rozka-
zaniem [swoim], onego Hardego
tu na świecie ludźmi nie żwie-
cięzonego Antichrystusa y sług
iego fałszywych Prorokow zabił.
iako sam przez Proroka mowić
[raczy]: Owo ia na proroki fał-
szywe, kthore zwodzą lud moy⁴⁾.
(картка 4 об.)

На боцї: ¹⁾ Jan. 14. ²⁾ Du-
cho(w)ny świeckim panstwe(m)
iesli władnie Antichrystus. ³⁾ Ek-
klesi: Kapit: 11. ⁴⁾ Jere: 23.

Другое. авы вѣхъ свонъ
 которѣи звестѣи са не давши до
 конца ждѣчи егѡ вѣтер'платъ,
 ѡ всакого страхѡ и небезпечен-
 ства Ан'тихрѣстова [моуѡ сво-
 ёю] вѣбави^т, и славою вѣчною
 тѡ на ск'кт'к' в'згор'жѣны^х
 тогда прослави^т. ꙗко самъ мо-
 ви^т, славлачи^х ма прославл'ю,
 ꙗ которѣи мною в'згор'жаютъ
 вѣчестни зестанутъ. и засъ мо-
 ви^т, Прийд'кте ко мнѣ вѣн
 змор'дѡк'ныи и ѡбтаженныи,
 ꙗ ꙗ ва^о дѡспокою¹).

РОЗДѢЛ ВТОРЫЙ.

Ико пророци и стѣи апсан ѡбѡда прихѡды
 хѣи знѡчи людѣ ѡпоминѡни, авы егѡ в'
 прихѡдъ (картка 4 об.) пѣрвыи в'дѡчнѣ
 прѣимѡни, ꙗ на вторѣи з добрыми ѡч'ин-
 ками гѡтѡви бѣли, гды^ж в'тотъ чѡсъ
 вѣк'мъ сѡдъ вѣдетъ, и ѡгнь вѣе спрѣдетъ.

И ѡ ты^х ѡво^х прихѡд'к'хъ,
 мѡви^т Малахѣа прѡрок'ъ.²) знѡгла
 прѣидѣ^т в' цр'ковъ свою гѡдъ, ко-
 того вѣи шѡкаете. ѡто прѣй-
 дѣ^т мѡви^т гѡдъ вседержитѣ^т, и
 ктѡжъ стѣрпѣ^т днѣ прихѡдѡ
 егѡ, ꙗлво ктѡ вѣтравѣ^т прѣ^т
 ѡбличностю егѡ. ꙗвѡк'к'хъ при-
 хѡди^т ꙗкъ ѡгнь ро'варѡючи, и
 ꙗкъ мѡло пѣрбчи^т и сѡдѣ^т ро-
 варѡючи и в'чицѡючи. и пото^х
 зѡра^о мѡви^т самъ нѣбавитѣ^т, прѣй-
 дѣ^т до ва^о в' сѡд'к'хъ, и вѣдѡ
 свѣк'комъ скоры^х, на чаровни-
 кв^х, и на чѡжоло^жникв^х, и на

На боцѣ: 1) Мат' ѡ. 2) ма-
 ла^х ѡ.

Друга: aby wszystkich swych
 którzy zwięść sye niedali, y do
 końca onego oczekiwaiąc wy-
 trwaią, od wszelakich strachow y
 niebezpieczności Antychrystoso-
 wey wybawił, y sławą wieczną
 tu od świata wzgardzone wysła-
 wił, iako sam mowi: Kthorzy mie
 wysławiaią y ia ich wysławię, a
 ktorzy mną wzgardzaią bezecne-
 mi zostaną. y zas mowi: przydź-
 ćcie do mnie wszyscy spracowani
 y obciążeni, a ia was vspokoię¹).

Rozdział wtory.

Jako prorocy y święci apostołowie oboie-
 przyście chrystusowe wiedząc lud vpo-
 minali, aby go w pierwsze przyście
 wdzięcznie przymowali, a na wtore zdo-
 brymi vczynkami gotowemi byli, ponie-
 waż w ten czas wszystkim sąd będzie,
 y ogien wszystko sprobuie.

(картка 5, аркуш значений В).

А О tych obudwu przyściach
 mowi Małachijasz Prorok²), z
 прѣдка przydzie w Cerkiew swo-
 іę Pan, ktorego wy szukacie. Oto
 przydzie mowi Pan wszechmo-
 gący, y ktoż zcierpi dzień przy-
 ścia iego, albo ktho wytrwa
 przed oblicznością iego. Abowiem
 przychodzi iako ogien rozwarzai-
 яąc, y iako mydło praczek, a
 vsiędzie rozwarzaiąc y oczyszczai-
 яąc. А potym zaraz mowi sam
 zbawiciel: Przydę do was w są-
 dzie, y będę świadkiem прѣdkim
 na czarownikow, y na cudzołoż-

На боцѣ: 1) Math: 11. 2) Ма-
 ла: 5.

присагаючи^х имене^х мси^х фалшиве. и дѣл^к.

Прото^х перше дупевнѣючи вас^к паве^х мови^х,¹⁾ Если кто вѣдѣетъ на фѣдалмет^к єго злѣто, сребро, (картка 5) дорогѣ кам^ке. дрѣва, сѣно, солѣна, кождого справа явна вѣдѣт, агов^к днѣ вкѣже^т, понева^х ѡгне^х ѡкрые^тса.

Вѣда^х вѣва прихѣды павель^х до тѣта пишчи, гдѣ мови^х²⁾; ѡказала са ласка бжѣа збавѣннаа вс^кх люде^х, нащѣючи на^о, абы ѡвергши са незко^хности, и теле^хны^х пожадливостей, в чѣстости, и в справедливости, и в православнои вѣрк^к жианомы в нѣн^кшнє^х вѣк^к. ѡчекивѣючи праслѣкон надѣи, и ѡскѣче^ха хвалы велико^х вѣ, и списа нѣего іс^х х^а.

Розумѣеш^{ли} іак^кти мови^х. и ж^х за першѣи прихѣ дѣк^кє^х, а дрѣгого ѡчекивѣє^х, гды^х и Си^хволо^х тепе^х ва^х ѡповѣдѣмый, ѡпѣвѣт. И воше^хшаго на нѣса, и сѣдѣшаго вѣдєсно вѣца. И паки градѣшаго (картка 5 об.) со славою сдѣити живы^х и мє^хтвы^х, єгоже цр^отвѣю не вѣдѣт кон^кца.

На боцѣ: 1) а корн^х. г. 2) до тѣта вѣ.

nikow, y na tych kthorzy przy-
sięgają na imię moję fałszywie,
y daliey.

Dla tegoż pierwey vpewniając was Paweł mowił¹⁾: Jeśli kto buduie na *swym* fudamenćie złoto, srebro, drogie kamienie. Drwa, śiano, słomę: każdego справа явна бѣдзіє, abowiem Dzień (картка 5 об.) okaże, ponieważ sye ogniem odkryie

Wiedział [thedy] oboie przy-
ście Paweł Swięty gdy do Tytu-
sa pisząc mowił²⁾: Okazała sye Laska Boża zbawienna wszystkim ludziom, nawczając nas: Abysmy odrzѣiwszy niezbożności, y cielesne požądliwości: w czystosci y w sprawiedliwosci, y w prawoslawney wierze żyli w *teraźniejszym* wieku, oczekiwając szczęśliwey nadzieie, y oświecenia chwały wielkiego Boga, y zbawiciela naszego JEZVSA Chrystusa.

Rozumieszli iakoć mowi, *aby-
smy* za pierwsze przyście dzięko-
wali, a drugiego oczekiwali: gdyż y Symbolum teraz opowiadane, opiewa: Ktory wszedł na niebiosy, y siedzi na prawicy Oycowskiey. Y Powtore ma przyść z chwałą sądzić żywe y vmarłe, (картка 6) kthorego Krolewstwu nie бѣдзіє końca.

На боцѣ: 1) 1. Kor: 3. 2) Tit: 2.

Н а с к л.

Яковъ кѣ прихóдиѣ ꙗко ѡгнь ро^оварáючи. Тоѣ Малахїа про^оро^окъ мóви^т1); а самъ ѡзвѣститѣ тѣмъ же прѣ^о пророка мóви^т. самъ прїйдѣ до васъ въ сѣдѣ, ѡ вѣдѣ свѣ^тко^о скóры^т. Я двѣ^ткъ мóви^т2); в'зыйде дымъ гнѣво^о ѣго ѡгнь ѡ лица ѣго запáлиѣ сѣ. оугла распáлиѣ сѣ ѡ него, ѡ приклóниши нѣсѣ ѡзвѣдѣѣ. И въ дрóго^о3); Бгѣ^ткъ ꙗвне прїидѣѣ бѣкъ нашъ, ѡ незамо^тчиѣ ѡгнь прѣ^т ни^т ро^ого^ори^тсѣ, ѡ ѡколо него вѣрѣ вѣлїкаѣ. призоветъ нѣо звысоко^ости. ѡ зѣмлю ро^осѣдїти людїи своѣ.

ѡ ѣще^т4); ѡгнь прѣ^т ни^т впрѣ^т пойдѣѣ. ѡ попáлиѣ ѡколо вóрви ѣго. И пáвѣ^т пїше^т5) кóждо^о спрѣ^тва ꙗвѣна вѣдѣѣ. ѡвóкъ днѣ ѡкáжеѣ, понева^т ѡгне^т ѡ (картка VI) крѣѣ сѣ. Ісáна пророкѣ^т6). ѡто гѣдѣ ꙗкъ ѡгнь прїидѣѣ. ѡ ꙗкъ вѣрѣ ѡрѣжїе ѣго. ѡдѣти запáчи^твостю по^тстѣ своѣ, ѡ рóска^т ѣго ѡгнь во пóломени, ѡвóкъ ѡгне^т гѣдннѣ ѡсѣднѣ сѣ вѣмъ зѣлѣ. ѡ ѡрѣжїемъ ѣго всѣ^тко^ое поколѣнѣ. ѡ мнѡго вѣдѣѣ пораженѣ^т гóсподѣ^т.

Н а у к а.

Abowiem przychodzi iako ogień rozwarzáiáe, tho Malachyasz Prorok mowi¹⁾. A sam Zbawiciel tamze przez Proroka mowi: Sam przyidę do was w sádzie, y będę świadkiem prędkim. A Dawid mowi²⁾: Wznidzie dym gniewem iego, y ogień od obliczności iego rospali sye, węgle rozzarzy sye od niego, y skloniwszy Niebiosa znidzie. Y w drugim³⁾: Bog iawnie przyidzie, Bog nasz y nie zamilczy, ogień przed nim rospali sye, a okolo niego *zaburzenia wielkie*, przyzowie Niebo z wysokości, y ziemię rozsádzić lud swoy.

Y ieszcze⁴⁾: Ogień przed nim wprzod poidzie, y popali okolo nieprzyiáciele iego. Y Pawel [Swięty] pisze⁵⁾: Káждо^о sprawa iawna бѣдїе, abowiem dzieñ okaże, по (картка 6 об.) -nieważ ogniem odkryie sye. Izayiasz Prorokuie⁶⁾: Oto PAN iako ogień przyidzie, y iako *zaburzenie* орѣже iego, oddáć zapalczywością pomstę swoię, a rosказ iego ogień w płomieniu, abowiem ogniem Pańskim osádzona бѣдїе wszystka ziemia, y Орѣжемъ iego wszelakie Pokolenie, y wiele бѣдїе пораженъ Panem.

На боці: 1) малахїа г. 2) Псаломъ 31. 3) Псаломъ 49. 4) Псаломъ 96. 5) 1 Коринт. 3. 6) Ісáна г. 2.

На боці: 1) malach. 3. 2) Psal. 17. 3) Psal. 49. 4) Psal. 96. 5) 1. Kor. 3. 6) Izay. 66.

И́ то́е всѣ скѣ́ро пре^т сѣд-
ны^м дне^м по воскресѣніи мѣт^т вы-
ти, ꙗко кири^т стѣи в ро^дѣкл^к
шесто^м пише^т, и^ж всѣ са мѣт^т
огне^м сполароваѣти, и нѣчѣго
нечѣистого дѣ неба невидѣт.
Гды^ж ꙗко Пѣтр^ъ ап^лѣ мѣри^т 1);
И^жкѣ во днѣи нѣебы в^ео свѣ^т
затонс^я вы^я и погнѣс^я водою.
Та^жже в^днь свѣннѣи нѣо и зѣм^лю
огнь ѡгѣорнѣт, котѣрый ѣсде^т
в погнѣе^н нечѣстивы^м лѣде^м.
Ѧков^ъ мѣки^т; ѣного днѣ пѣн-
ского, нѣса за^же- (картка 6 об.)
ны и планѣты горячи росто-
пѣт са; а зѣм^лѣ и штокол^лвѣ^ж
ѣсть на нѣ згорнѣт. новы^я тѣды
нѣсѣ и новѣи зѣм^лѣкѣ вѣдлѣ^т ѡ-
вѣк^тницы ѣго ѡжди^де^м, в ко-
тѣры^я прѣ^дѣа живе^т.

Прѣто злѣ ѣриге^н ѣрети^н, и
дрѣгнѣ ѣретицнѣ дѣча^т. ꙗковы
мѣки дочѣсныѣ вы^я. и тепе^р
пре^т дне^м сѣдны^м грѣшны^я дѣш^к
самѣи вѣ^я тѣкла в ѣгнѣи полерѣв-
но^м мѣклѣ^о мѣчитнѣ. и^в мѣсца
на мѣсцѣ перѣходѣти. што
прѣтѣи^в но прѣ^дѣкѣ понева^ж
Ѧпѣлѣ стѣи дѣчи^т на мѣкѣчи^н 2).
Ѧ котѣрѣи неслѣхѣли ѣв^глѣѣа гѣ
нѣшего іѣ х^лѣ, мѣкѣс прѣймѣт^т
погнѣе^ннѣю вѣкѣнѣю. ѡ лицѣ гѣднѣ
и ѡ слѣвы крѣпѣости ѣго. гды
прѣидѣ^т прослѣвити са во стѣхѣ^х
своѣх^ъ.

Ato wszystko tuż zaraz w
dzień sądny w przyście Pana
Chrystusowe być ma, iako Cy-
rillus święty w rozdziale szostym
pisze: Iż sye wszystko ma ogniem
spolerować. y nie nie czystego
do nieba nie wnidzie. Gdyż iako
Piotr Święty mowi 1): Jako we
dni Noego wszystek świat zatonął
y zginał wodą: tak też w
dzień sądny Niebo y ziemię ogień
ogarnie, kthory będzie na zatra-
cenie niecnotliwym ludziom. Abo-
wiem [tamże niżej] mowi: One-
go dnia Pańskiego, Niebiosa za-
palone, (картка 7) y Planety
goraiąc rostopią sye. A ziemia y
cokolwiek iest na niey zgory, no-
wych tedy Niebios, y Nową zie-
mię, według obietnice iego oczeki-
wamy w ktorych prawda żywie.

Przeto zle Oryhenes heretik,
y drudzy Hereticy vezą: Јакобы
мѣки доčasne были: Y teraz
przed sądnym dniem grzesznych
Dusze sami bez ciała w ogniu
polerownym mieli sye мѣчыѣ.
Y z mieysca na mieysce prze-
chodzić, co *iest przeciwko* praw-
dzie, ponieważ Apostoł Święty
vezy nas mowiac 2): A kthorzy
nie słuchali Ewangeliey Pana na-
szego Jezusa Chrystusa мѣкѣ
wezną zatracenia wieczną od
obliczności Pańskiej, y od *wiel-*
możności mocy iego, gdy przyi-
dzie wysławionym być w Świę-
tych swoich.

На боцї: 1) Ѣ Пѣтр^ъ г^л.
2) Ѣ Гол^л. Ѧ.

На боцї: 1) 2. Piotr 3.
2) 2. Tesa. 1.

Іва^п златоустый на тые слова тл^п пише^{т1)}; гдє сѣ^т тые котѡ- (картка 7) рїе мѡва^т, и^ж сѣ^т нек^тныє мѣки, але дла потребы ѡправл. ѡ єдиного бовк^т тѡлко лица х^ва, тѡ є^{ст}, гдѣ прїиде^т х^с. ѡвїи в мѣкс. а ѡвїи в царє^{ство} нє^{ное} пѡ^дст. та^{же} Дамаски^п ст^ки пише^{т2)}. понева^ж душа ан^к добра, ан^т гр^кх^а тѣс бѣд^{ачи} кѣ^т т^кла не могла чинити, є^{дно} вк^нк, прѡто^ж ѡвѡе вк^нк запл^тс прїйм^т.

Я григорїи богосл^в на 8^а влєнїе гра^{да} пише^{т3)}. тѣс са полерсе^т ѡ б^а нав^тжєнїе^т и^н б^кд^{амн}, абѡв^т та^ж мѣка^т, а не вчицїеню ч^{ас}к, іако ѡригєн^т в^рк^дит^к.

Я штѡ єретичїи вєр^т сѡв^т на свою єрє^с доводы, пє^рв^ки ѡ є^ван^г, штѡ х^с напѡмин^тє^т 4), абѣ к^ажд^ы пѡки на св^тт^к живє^т рѡ^правил^са конє^тне с прѡтївникѡ^т свои^т. абѡв^тк^т (картка 7 об.) в^кє^ржє^т бѣдє^т в тем^ниц^с. и^н не з^ыдє^т ѡтол^к а^ж ѡд^асть посл^кн^н кодра^тт^к. и^н о т^ам іа^кв^нє мѡвн^т; жє то м^ає^т в^ыти по сѣ^тно^т днї, гдѣ з^дєкрєт^с з^да^т бѣдє^т до в^кчн^к мѣ^т5), и^н не мѡ^жє^т с^а н^кчн^к ѡта^тола

Jan [Święty] Złotousty na te słowa pisząc tak *mowi* 1): Gdzie są *ćij* (картка 7 об.) ktorzy powiadaia: Iż są nie wieczne męki, ale dla potrzeby odprawa. abowiem od iednego telko oblicza Pana Jezusowego, to iest, gdy przydzie Chrystus, Jedni na męki, a drudzy do Krolestwa niebieskiego poydą. Toż y Damascenus Święty pisze 2): Poniważ dusza ani dobrego, ani złego tu będąc bez ciała nie mogła czynić. iedno w kupie, przetoż oboie w kupie zapłatę wezmą.

A Gregorz Theolog *o nawiedzeniu miasta* pisze 3): Tu sye powiada poleruiemy od Boga nawiedzeniem y biadami, abowiem tam mękam anie czyszczenia czas, іако Orygenes plećie.

A co Hereticy biorą sobie na tę swoję herezye dowody. Pierwszy od Ewanyeliey, co chrystus napomina 4): Aby każdy poki [tu] na świecie żywie rozprawil sye koniecznie z przeciwnikiem swym, abowiem wrzocon będzie w ciem- (картка 8) nice, y nie wynidzie stąd aż odda ostatni Kodrant. *Tedy na tym mieyscu* іawnie mowi, że to po sądnym dniu ma być, gdy z Dekretu zdan będzie do wiecznych mąk 5). y *nie będzie*

На боці: 1) златоусткї на єпистє^т. 2) Дамаски^п книгы Д. гла^т кн. 3) Григорїи богослѡв^т стн^т гї. 4) Мат^т 5. 5) Прє^т дєкрєто^т н^кх^{тѡ} мѣки неподѡймѣ кром^к вазє^та.

На боці: 1) Chryzost. na Epist. 2) Damasc: księgi 4. Kapł: 28. 3) Gregorz Theolog wiersz 13. 4) Math: 5. 5) Przed dekretem żaden karania nie po- deymuie, telko więzienie.

вѣдѣннѣ. вѣ да^х ѿ встатнѣ
кодра^хтъ, што вѣв^км члѣк^к
мѡже^т дати ѿзмѣнѣ за дѣш^с
своѣ. та^к тѡе мѣкце вѣи стѣи
розвѣкѣ^т1). ѿко^ж ѿ самѡе тѡе
слово до^ддѣже. на ко^нцѣи сегѡ
слово кири^х стѣи тол^ксе^т2) ко-
торѡе ѿ нато^х мѣкци значи^т
вѣчностъ а не дочасныѣ мѣки.

Другій ѡ ап^ола што мѡ-
ви^т3), если чѣи дѣчн^кки згора^т
шкѡдѣ подѡме. а самъ сѣ^т сѣ^т сѣ^т сѣ^т,
тѡ ѣсть; негорн^т ѿли захова^н
вѣде^т та^к ѿакъ огнѣ. тѣды ѿ тѡе
в страшнѣи ѿ встатнѣи в^п де^х
великѣи сѣднѣи вѣти (картка 8)
мѣе^т. и^ж ѿко самъ реклѡ огнѣ всю
зе^млю огорнѣ. прѣ^з которѣи вѣк^к
дла прѡкы дѣчн^кк^к свон^х прѡ-
тѣи мѣсѣ^т4). И та^к ѿко златѡб-
стѣи мѡви^т5); ѣ(с)ли ктѡ золотѡе
ѡрѣжѣ носачи прѡде^т рѣкѣ
ѡгнѣннѣю. свѣтлѣ^т шѣи выхѡди^т.
а если ѣкно дрѡвѡ носачи
прѡде^т. нетѡко ѡбы совѣк што
помѡглѣ, а ле и тѡе погѡви^т
што вѣ мѣк^к. Ты^жже спѡсоко^х
ѿ при счи^тка^х. прѡто мѡви^т и^ж
шкѡдѣ подѡме^т. а тѡ ѣсть
пѣрѡвѡ мѣка. а самъ сѣ^т сѣ^т сѣ^т сѣ^т,

На боцѣ: 1) Θεοφιλα^т. 2) Си-
наѣарѣ свѣбѡты мѡсѡпѣтнѡн.
3) а. корин^т. г. 4) што стѣи пи-
сѣли ѡ дѣи сѣдно^х тѡе ѣрети-
цѣи тепѣрѣк вѣти повѣдѣютъ.
5) златѡстѣи на ѣпистѡлѣю до
корин^т.

sye mogł ztamtąd żadną rzeczą
wykupić by dał y ostatni ko-
drant, którą bowiem odmianę
da człowiek za duszę swoją. Tak
to miejsce wszyscy Święci [Do-
ktorowie] rozumieją¹). Jakoż y
same to słowko, aż poki, na
końcu Kazania thego CYryllus
Święty wyklada²): że to, aż po-
ki, znaczy wieczność. ktore y na
tym miejscu wieczność powiada
anie docześnie męki.

Drugi, od [Pawła] Aposztola,
co mowi³): Jesli czyie vczynki
zgoraią szkodę podeymie, a sam
zachowan będzie, to iest, nie zgo-
ry, albo zachowan będzie, tak
iako ogniem. Tedy y to w straszny
y ostatni on wielki sądny dzień
Pański ma być. Ponieważ iako
sye iuż (картка 8 об.) mowiło,
że ogień wszystkę ziemię ogar-
nie. przez kthory wszyscy dla
proby vczynkow swoich przeysć
muszą⁴). Y tak iako Chryzostom
święty mowi⁵): Jesli kto złotą
zbroię nosząc przeydzie rzekę
ognistą, świetleyszy wychodzi. A
iesli śiano drwa nosząc przey-
dzie, nie telko aby sobie co po-
mogł, ale y to straci coby miał.
Tymże sposobem y przy vczyn-
kach, y dla tego mowi, że szko-

На боцѣ: 1) Theofila. 2) Тут
цитату нема. 3) 1. Kor: 3.
4) Co święci pisali o sądnym
dniu to hereticy iuż być powia-
dają. 5) chryzostom na Epist: do
korin:

але та^к іако о́гне^м, и́ о́то дрѹ-
га́м. **И** што́ ап^ла^к мѡвн^т та^к то́
е^{ст} и́жъ са^м зъ счи^нками не згн^и-
не^т, а́бѣ не мѣ^на бѣти, а́ле прѣ-
вѣдѣ^т на вѣки в о́гнѣ. а́бо вѣ^н
и́ на^м е́сть шѣкѡ мѡвити спа-
са́е^т сѡ. о́той рѣчи котѡраа во
о́гнѣ не згара́е^т зарѡ. прѡто и́
тѡс рѣка^к спа^се^т сѡ (картка 8
об.) не што́ и́ное, то^ко до-
гостъ мѡски значи^т. іаковы
рѣка^к, са^м прѣвѣдѣ^т не прѣ-
ста́н^н но мѡчачи сѡ. по́ты сѣ^т
слова́ сѣго златѡсѡсѡго.

Прѡто нѣма́шъ мѡ^к и́ о́гнѡ
дочѡного, а́нѣ дѡш^к вѣ^н тѣла
ско́ро по смѣр^ти полерѡючого.
гда^м в де^н сѣднѣ^н то́йже о́гнь
котѡрѡи́ справе́ливые прѡйде^т,
грѣшны^х по дѣкрѣ^тк стра́ш-
но^м¹⁾, гда^м рече́ и́дѣте ѿ мене
не зна́ю ва^с²⁾ з собо́ю загѡр^н-
не^т, и́ на вѣки вѣчные мѡчи-
ти бѣде^тк.

И то́й сѣ^т и́ дѣкрѣ^т вѣ^н и́
самы^х дѡш^к вѣ^н тѣла, а́нѣ прѣ^т
воскрѣсе́нне^м іако дрѹго́го вла́дѣ
ѡча^т ѣретни^ц³⁾, ма́е^т бѣти. а́ле
гда^м дѡш^к з тѣла^м по воскрѣсе́-
ннѣ на сѣдѣ^н по^ста́не^т, тог^дѡи́
и́ запла́те за счи^нки ка́ждѡи́
чѣкѣ^к прннѡти ма́е^т.

На боцѣ: ¹⁾ златѡсѡтѡи́ там^н-
же. ²⁾ в пѣтрѣ г. ³⁾ дрѹгѡи́ вла́дѣ
ѣретни^цкѡи́.

дѣ подеымие, а то іест pierwsza
мѣка. а сам *zachowan* бѣдзе,
але так іако огнем, а ото дру-
га. А со Aposztolъ мови так то
іест, із сам з uczynkami не зги-
ние, абы не миа^л бы^т, але бѣдзе
на wieki в о́гнѣ, аbowiem y
nam іест obyczaj мови^т *zacho-
walo się* о тей рзечи kthora в
о́гнѣ не згара зараз, dla tegoż
y tu мови *zachowan бѣдзе*, не
innego co telko *wieczność* мѣки
znaczy: іако by rzekł sam бѣ-
дзе, *na wieki wieczne* мѣча^ч
сѣ. по́ты сѡ (картка 9, арк.
знач. С.) слова Chryzostoma
Swiętego.

Przeto niemasz mѡk y ognia
docześnego, anie dusz bez ciała
skoro po śmierci poleruiącego.
ponieważ w dzień sądny tenże
ogień ktorego šprawiedliwi prze-
dѡ, grzesznych po Dekrecie
strasznym¹⁾, gdy [Pan] rzeknie
idźcie odemnie nie *wiem* was²⁾,
z sobѡ zagarnie, y na wieki
wieczne мѣчы^т бѣдзе.

A ten sąd y Dekret Boży nie
samym duszom bez ciała, anie
przed zmartwychwstaniem, іако
drugiego бѣдѡ (sic!) vczѡ here-
ticy³⁾, ma byc, ale gdy dusza z ціа-
łem po zmartwychwstaniu на sąd
stanie, на ten czas y zaplatѣ за
vczynki swoje ка́ждѡи́ człowiek
przyiąc ma.

На боцѣ: ¹⁾ chryzostom там-
же. ²⁾ 2. Piotr 3. ³⁾ Drugi бѣдѡ
hereticki.

(картка 9, аркуш значений Н)
 ꙗко аполъ пише¹⁾: ꙗвѣвъ всѣхъ
 на подобіе ꙗвити сѧ прѣсѣ-
 днице^{хъ} хотѣвъ, ꙗвѣи кождѣи при-
 на^{хъ}, што зъ тѣло^{хъ} бѣчннн^{хъ}, ꙗли
 добре, ꙗли злѣе,

нѣто златѣстѣи пише^т. приѣ-
 ме^т тѣло што бѣчннн^{ло}, ꙗли
 добре ꙗли злѣе, ꙗвѣвъ^{хъ} в'
 ѡбв^{хъ} оучн^{ка}хъ послѣжн^{ло} дѣи,
 такъ же ѡ заплатѣ зъ нѣю приѣ-
 ме^т2). загорѣжѣе же тѣстѣ бѣ-
 ста еретик^{хъ} котѣрын мѡва^т,
 ꙗнѣе тѣло тог^{дѣ} встанѣ^т, што
 не ѣсть та^{хъ}3). ꙗвѣи ꙗнѣе тѣло
 грѣшн^{ло}, ꙗ ꙗнѣе мѣчнн^{ти} сѧ
 мѣло. ꙗ ꙗнѣе добре чннн^{ло} ꙗ
 ꙗнѣе корѣнѡвано, пѣ ты златѣ-
 стѣи.

ꙗ чо^{хъ} ѡ сѧ^{хъ} хс мѡвн^т4). ꙗвѣ-
 вѣхъ ꙗде^т ча^с, в' котѣрѣи вѣкъ вѣ-
 дѣнн^и въ грѣвѣхъ. бѣслышн^т
 гла^с сѧ бѣжего. ꙗзвѣдѣ^т ко-
 тѣрѣи добре чннн^{ли} на воскресѣ-
 ннѣ живѡтѣ. ꙗ ко- (картка 9 об.)
 тѣрѣи злѣ чннн^{ли} на воскресѣннѣ
 сѣдѣ.

ꙗ то^{хъ} вѣднн^{шъ} н^{хъ} нѣмѣшъ
 самѣи дѣш^{хъ} сѣдѣ ѡ заплатѣ те-

На боцѣ: 1) ꙗ корн^{хъ} ѣ. 2) не
 ꙗнѣшн^и дѣшн^и ꙗ ꙗнѣшн^и тѣлѣс
 соу^{хъ}. ꙗлѣ ѣво^{хъ} ѣденъ ѡ ѣного
 часѣ. 3) дѣш^а с тѣло^{хъ} грѣшн^{ла}.
 с тѣло^{хъ} ѡ соу^{хъ} мѣетъ при-
 нѣтн. 4) ꙗвѣ^{хъ} ѣ.

Jako [Paweł Święty] Apostoł
 piše [mowiac] 1): Abowiem
 wszystkim nam przysłusza oka-
 zać sye przed sądem [Pana]
 Chrystusowym (картка 9 об.)
 aby každy przyjął co z ciałem
 uczynił, albo dobrze albo złe.

Na to Chryzostom Święty pi-
 sze [mowiac]: Przyimie ciało co
 uczyniło *iesli* dobrze albo złe,
 abowiem oboigom uczynkom po-
 służyło duszy także y zapłatę z
 nią weźmie²⁾. A zagradza tu vsta
 Heretykom, ktorzy mowią: insze
 ciało na on czas powstanie, co
 nie iest tak³⁾, aby insze ciało grze-
 szyło, a insze męczyć sye miało.
 Y insze dobrze czyniło, a insze
 Korunowano. *poty są słowa Chry-
 zostoma Świętego.*

O czym y sam [Pan nasz
 Jezus] Chrystus mowić [raczy]⁴⁾:
 Abowiem idzie czas w ktory
 wszyscy będące w grobiech vsly-
 szą głos Syna Bożego, y wynidą
 ktorzy dobrze czynili na zmart-
 wychwstanie zywota, a ktorzy
 złe czynili na zmartwychwstanie
 sądu. [Y indziey piše: Ze ie
 rozdzieli, iako rozłącza Pasterz
 owce od kozłow, y daliey] (картка
 10).

Otoż widzisz iż niemasz sa-
 mym duszam sądu y zapłaty te-

На боцѣ: 1) 2 kor. 5. 2) Nie
 inszy duszy a inszy ciała sąd, ale
 oboigom ieden y jednego czasu.
 3) Dusza z ciałem grzeszyła, z ciałem
 y sąd weźmie. 4) Jan 5.

пер пере^х сѣды^х дне^х, але д^ж по сѣдѣк^х вѣспо^х з' тѣло^х. ꙗко ѿ н^х д^х е п^хше^т 1). ꙗкѣта ѡбѡвѣк^х не вѣдомости пребачи^х бѣъ, а ѿнѣк^х вѣк^х всюды росказѣ^т каати сѧ. понева^ж дѣстанови^х днѣ сѣдѣти вѣю вселѣн^ншю вѣ прѡв^дс^т 2).

ꙗ^ко сѣм^ь тѡбѣ^ж п^хше^т 3): ꙗ двѡцѡ^х ѿ чотѣри старѣцѣ дѣпали на лице своѣ, и поклонѣли^{сѧ} бѣс мѡвѡчи: Хвѡлан^х тѧ ѿ бѣ в сѣдѣ^х рѣжѣт^ь елю, и^ж пришо^т гнѣ^х твѡй, ѿ ча^с мѣр^тв^х сѣ^х прина^хти, ѿ да^ти заплѡт^ь слѡга^х твѡн^х, ѿ сѣм^ь, ѿ котѡрын бо^ат сѧ ѿменѣ твѡбѡго, малы^х ѿ велики^х 4).

Видишѣ и^ж не поеди^нко^х сѣ^х ѿ заплѡта бывѡ^т. але вѣк^х ѣднѡго чѡсѣ. ꙗко ѿ са^х х^с мѡви^т: (картка 10) ѡстѡрте рѡстѣ ѡбѡе вѣрѣк^х до жнѣва. а чѡсѣ жнѣва рѣк^х же^х цѡ^х зберѣ^тте пѣрше плевѣлы и звѡжѣ^тте и^ж в снопы, та^к ꙗко на спѡле^х ѿ пшѣни^цс зберѣ^тте в жѣт^нниц^ь мою^х 5).

штѡ нѣжѣ^т та^х же викадѡ^дѣ^т мѡвѡчи, жнѣво ѣстѣ конѣцѣ вѣк^х. а же^х цѣк^х сѣ^х ѡг^лы. ѿ ѡкѣ

На боцѣ: 1) дѣкѡнѣа зѣ. 2) нѣм^лш поѣдѣн^нко^х сѣдѣ^х але вѣк^х вѣспо^дѡ^х. 3) ѡпокѡл. ѡт. 4) сѣ^х ѿ заплѡт^ь вѣк^х рѡзо^х а не поѣдѣн^нко^х ѡч^нни^т бѣъ. 5) М^лт^ь ѿ.

раз przed sędym dniem, ale aż po sądzie wespół z ciałem. Jako y na *inšym mieyscu* mowi 1): Lata abowiem nie wiadomości przebaczył Bog: a dzisiaj wszystkim wszędzie rozkazuje pokutować, ponieważ vstanovil dzień, sądzie wszystkim świat *wedle sprawiedliwości* 2).

Jan święty [w swoim Objawieniu] toż pisze mowiąc 3): A dwadzieścia y czterzy starcy vpadli na oblicze swoje, y poklonili sye Bogu mowiąc: Chwalimy cię Panie Boże *wszechmogący*, iż przyszedł gniew twoy, y czas martwym sąd przyiać, y dać zapłatę sługom twym, y Świętym, y ktorzy boi^ą sye imenia twego, malym y wielkim 4).

Widzisz iż nie pojedynkiem sąd y [wieczna] zapłata bywa, ale wszystkim iednego czasu będzie. Jako sam Chrystus [raczy] mowić: (kartka 10 ob.) Ostawcie rość oboie wespół do żniwa, a czasu żniwa rzeknę żeńcom zbiercie pierwey kękole y zwi^ązcie ich w сноpy tak jako na spalenie, a przenieć zbierzcie w żytnice^ь moie^х 5).

Co niżej tamże [Pan] wykłada mowiąc: Zniwo iest koniec wieku, a żence są Anyeli, y iak

На боцѣ: 1) dzieie 17. 2) Nie masz pojedynkiem sądu ale wszystkim wespół. 3) Apok: 11. 4) Sąd y zapłatę wszystkim razem uczyni Bog. 5) Math: 13.

плевѣлы збиріаю^т ѿ огня спалаю^т та^{же} бѣде^т ѿ на ко^нци вѣ^кка сегдѣ. пошлет^ъ снѣ чл^одскій агг^ловъ свои^х; ѿ зберѣст^ъ ѿ цр^отва егдѣ всѣкое пог^орше^ніе ѿ кот^ор^ые чин^атъ безак^онство ѿ вѣр^нг^ст^ъ ихъ в п^ркч^ь ог^нист^вю. тѣс бѣде^т пла^х ѿ скрѣже^т зѣво^м. то^ды^х справе^дливыи про свѣ^тла^х с^ам^ы ѿк^лъ снѣце в цр^ов^ѣи ѿца ихъ а кт^о м^ает^ъ оу^ши сл^ыхати нех^д сл^ых^ает^ъ 1).

сл^ых^аѣже [тѣс] еретик^ы вк^лаад^ъ шт^о х^с м^ови^т. ихъ днѣ ѡста^ного на ско^н. (картка 10 об.) ч^аю тогдѣ свѣ^тла, всѣмъ с^ам^ы м^ает^ъ б^ыти, тогды^х ѿ запл^ата грѣ^шныи ѿ справе^дливыи дана бѣде^т.

ѿ есл^и речѣшь ихъ малы^е грѣ^шн^ы тепе^р с^ад^ат^ъ ѿ за ихъ доч^ане кар^аст^ъ. ѿно ѿ на то^м с^ам^ы м^ылишь. М^ови^т ковѣ^х х^с 2), ихъ с^ам^ы каж^дого сл^ова поро^жного. кот^ор^ые есл^и м^овити бѣд^аст^ъ ч^лв^чи дад^ат^ъ ли^чк^ы з нег^о в^ѣ днѣ с^ад^ный.

а^то вид^ишь ихъ нет^око за с^чино^к а^ле ѿ за сл^ово, не тепе^р а^ле на о^н ч^а с^ад^ити бѣ^т бѣде^т 3).

та^{же} ѿ за т^обѣ 4) шт^о гол^одного не нако^пили, ѿ праг^нс^чого не напо^или. не до ч^ист^ца; а^ле до вѣ^чныи м^ыск^ы в-

На боц^ѣ: 1) Ст^вн^ы по с^ад^к в^ѣ цар^ство не^бное войд^ат^ъ. 2) ма^т вѣ. 3) грѣ^шн^ы малыи тепе^р не с^ад^ат^ъ. 4) ма^т. вѣ.

Kąkole zbiraia y ogniem spalaia tak też będzie y na końcu wieku tego. poszle Syn czlowieczy Anyoly swoje y zbiorą od Krolestwa iego wszelakie pogorszenie, y kthorzy czynią bezakoństwo, y wrzocą ich w pieć ognistą, gdzie będzie płacz y zgrzytanie zęb^ow. Na ten czas sprawiedliwi będa^ъ s^ыe świećić iako Słońce w Krolewstwie Oyca ich, a ktho ma vszy ku słuchaniu, niechay s^лucha¹).

Słuchayże Heretiku [tego] wykładu Pana Chrystusowego, co mowi: Iż dnia ostatniego na końcu (картка II) -cu tego świata wszystkim sąd ma być, a na ten czas też y zapłata grzesznym y sprawiedliwym dana będzie.

A iesli rzekniesz iż małe grzechy teraz sądzą, y za nich docześnie karzą. Tedy s^ыe y na tym mylisz, abowiem mowi Chrystus²): Jako z każdego słowa prożnego ktore iesli mowić będa^ъ czlowieczy, dadzą liczbę z niego w dzień sądny.

Otoż widzisz, iż nie telko za vczynek, ale y za słowo nie teraz, ale na on czas Bog sądzić będzie³).

Jako też y za to⁴): co głodnego nie nakarmili, y pragnącego nie napoili, nie do czyscu ale do wiecznych mąk osądziwszy

На боц^ѣ: 1) Свяці по sądzie do Krolestwa Niebieskiego wnida. 2) Math: 12. 3) Grzechy małe teraz nie sądzą. 4) Math: 25.

сѣдиши ѿдѡшлѣ ꙗко мѡвнѣ:
и псидсѣ сїи в мѡкс вѣчнѣю,
а прѡвѣтнннцїи в живѡт вѣчннѣ¹⁾).

ДЛА ТОГОЖЕ ЗА СМЕРЛЫХ Мѡ-
ЛИХ СѢ И МАЛѢТНЮ ЧІННІХ ИЖЕ ЕЩЕ
И МАЛЫХ ГРѢХѡВ НЕ СЪЖЕНО.
АВЫ ТЫХ ПРЕД ДЕКРЕТОМ СЕДІЮ
ОУБЛАГАТИ²⁾).

(картка II) Я НЕ ТОЧКО ДШІК
ВЕ ТѢКЛА ТЕПЕРЬ НЕ ВЫВІАЮТ СЪ-
ЖЕНИ И КАРАНИ. АЛЕ И АГГІЛ КО-
ТОРІИ ЗГРѢШІЛИ, ТО ЕСТ ДІА-
ВОЛИ, ЕЩЕ СЕДѢ И ЗА СЧІНІКИ
СВОИ, КАРАНА НЕ ВЗЪЛИ³⁾, И НЕ
МЪЧАТ СѢ В ОГНИ ПЕКЕЧНОМ. АЛЕ
ЕСТ ЗАПЕЧТЫ ВЪ АДѢ⁴⁾, КОТОРЫ
НЕ ЕСТЬ ПЕКЛОМ. ІАКЪ ЕРЕТІЦІИ
ВЫКЛАДІЮТ. АВОВѢК ПЕКЛО СѢ
РОЗВМѢКЕ⁵⁾, ШТО ПЕЧЕТ И ПАЛИТ.
А ЯДЪ ГРЕЦКОЕ ЕСТЬ СЛОВО⁶⁾ И
РОЗВМѢКЕ СѢ МѢКЦЕ НЕВѢДОМОЕ,
ИЛИ МѢКЦЕ ТѢНОСТЕ⁷⁾, [И НИКИ
ПРОПАСТЕ.] ДО КОРЫХЪ ХС ДШЕЮ
ОБЖЕНОЮ. ДШІК ѿ АДА
ВЫСВОБОЖАЮЧИ СТЪПНІА. ѿ ЧО
ПІШЕ⁸⁾. ОУМЕРШИ ТѢЛО, А ѿ-
ЖИВШИ ДХѡМ, КОТОРЫХЪ ЗЫШО⁹⁾
И В ТЕМНИЦІИ ПРОПОВѢДА¹⁰⁾.

На боці: 1) ХС НЕ ДО ЧІ-
СТІЦѢ АЛЕ ДО ВѢЧНЫХЪ МСѢ ѿТО-
ШЛЕТЪ. 2) ЗА ОУМЕРЛЫХЪ ДЛА-
ЧОГО СѢ МѡЛИМ. 3) А КОРІН. Ё.
4) ДЪАВОЛИ И ДШІК ГРѢШНЫХЪ
ВЪ АДѢ СЕСТ В ВЕЗНАХЪ. 5) ЯДЪ
ШТО ЕСТ. 6) А ПЕТ. Г.

odeszle, iako mowi: Y owi poidą
do wiecznych mąk, a sprawie-
dliwi do żywota wiecznego¹⁾.

Dla tegoż za zmarłe modli-
my sye, y Jałmużny czynimy iż
ieszce y małych grzechow nie
sądzono, aby tym przed Dekre-
(te)m sędziogo vblagać²⁾.

(картка II об.) А nietelko
Dusze bez ciała teraz nie bywaią
sądzeni y karani, ale y Anyeli
ktorzy zgrzeszyli, to iest Dijabli
ieszce sądu, y za vczynki swoje
karania nie wzięli³⁾ [ktorzy
wybrani Boży sądzić będą, prze-
to] nie męczą sye ieszce w O-
gniu piekielnym, ale [jedni lud
zwodzą, a niektore] są zawarte
w Adzie⁴⁾, który Adis nie iest
piekłem iako Hereticy źle wy-
kladaia, abowiem piekło *sye ro-
zumie* y nazywa stąd, że piecze
y pali, a Adis Greckie⁵⁾ iest sło-
wo, y rozumie sye mieysce nie-
wiadome albo mieysce ciemności,
do ktorych Chrystus *BOską* du-
szą [swoią] dusze Święte od Adu
wywodząc sstąpił, O czym pi-
sze⁶⁾: Vmarszy ciałem, a ożyw-
szy Duchem, ktorым sstąpił, y w
ciemności duszam przepowiadał.

На боці: 1) Chrystus nie do
czyscu ale do wiecznich mąk
odeszle. 2) За zmarłe dlaczego
sye modlim. 3) 1. Kor: 5.
4) Dijabli y dusze grzesznych są
w Adzie w ciemnościach. 5) Adis
co iest. 6) 1. Piot: 3.

и проро^к мови^т¹⁾). выв^к^а и^х
 и^с т^мы и т^кни см^ртнои и^и в^л-
 з^е^не и^х розор^в^а т^о е^у^т, в^к^рны^х
 т^о^ко выв^к^а, а нев^к^р- (картка
 II об.) ны^х та^х з в^к^ск^и зост^а-
 ви^н. гд^е и теп^е^рь в^к^ск^и д^ш^т
 гр^к^шны^х²⁾ вол^о^ч^ат до свои^х
 стар^ш^и^н. котор^ыи там^ъ в^л-
 гл^ш^нни с^к^д^ат в^т^е^м^ност^е^х
 до д^н^е с^б^д^н^о^г^о. а и^н^ы^е т^с на
 з^е^м^л^и пакост^ат лю^д^е^м³⁾).

Пр^о^б^о гд^и х^с в^с^т^о^р^о^н^к гер^о-
 гес^а^н^{ск}^о, выг^н^а^н^а и^х з ч^л^к^в⁴⁾,
 зл^а^к^н^с^а в^к^л^н^с^а спод^т^в^л^я^ю^ч^и
 с^а, и^х и^х х^с ю^ж^е м^б^ч^н^т^и в^с^д^е^т.
 и^и вол^а^л^н, ш^т^о то^б^к до
 на^о, и^с^е с^н^е в^ж^й, приш^о^л^а е^о
 пр^е^х час^о^м м^б^ч^н^т^и на^о. и^а^к^о^ж^е х^с
 за и^х про^в^о^б^ю, не в^к^ь о^г^н^ь а^л^е
 в^т^ь св^и^н^к по^л^а^л^ат и^х. в^и^д^и^ш^ь
 е^р^е^т^и^к^с и^х и^и в^к^с^н з^н^а^ю^т, ж^е
 е^щ^е и^х не приш^о^л^ат ча^о м^б^ч^н^т^и
 с^а.

И^и в^т^ь ты^х котор^ыи с^с^т^в^о
 ад^к. и^ю^д^а бра^т г^д^н^ь и^и^ш^е^т⁵⁾.
 а^и в^т^ь аг^г^р^{ел}^к^х, котор^ыи не за-
 х^о^в^а^л^и сво^е^и зв^е^р[']^х^н^о^с^т^и. а^л^е
 в^с^т^а^в^л^н^н^и сво^е^и м^е^ш[']^к^а^н^е. На с^с^т^в^о
 вели^к^о^г^о (картка 12) д^н^а в^л-
 з^е^м^ь д^у^с^т^а^в^н^ч^н^ы^х по^х т^е^н^о^с^т^ю
 зах^о^в^а^л^а⁶⁾. При то^м зл^а^т^о^с^т^в^н^ы
 с^т^ы^и и^и^ш^е^т. ш^т^о и^х в^с^ь

На бо^ц^и: 1) Псал: 106. 2) ду^ш^е
 гр^к^шны^х в^т^ь ад^к в^т^ь нев^к^д^о^м^о^м
 м^к^с^н^и. 3) е^ф^е^с^и^м⁵⁾. 4) ма^т. н^о.
 5) и^ю^д^а а. 6) в^к^с^ы е^щ^е не с^с^ж^е
 ны.

A Prorok mewi¹⁾: Wywiodl
 ie z ciemności: y ćienia śmier-
 telnego, y więzienie ich rozer-
 wał, to iest wiernych telko wy-
 wiodł, a niewier- (картка 12)
 nych tam z Dijabły zostawił,
 gdzie y teraz dijabli dusze
 grzesznych²⁾ ludzi wł^o^z^ą do
 swych starszych, ktorzy tam o-
 głuszeni siedzą w ciemnicach do
 dnia sądnego, a insze tu na źie-
 mi y na powietrzu pod niebem
 walczą z ludźmi³⁾).

Przeto gdy Chrystus w po-
 wiećie Gergiesinow wygnał ich
 z człowieka⁴⁾ zlekli sye byli, spo-
 dziewiając sye iż ie Chrystus iuż
 męczyć roskaże, y wołali [mo-
 wiąć]: Coż tobie do nas Jezusie
 Synu Boży, przyszedł przed
 czasem męczyć nas. Jakoż Chry-
 stus za ich proźbą nie w ogień,
 ale w świnię posłał ie. Patrz że
 thu Heretiku iż y Dijabli wiedzą,
 że ieszcze im nie przyszedł czas
 męczyć sye.

A o tych [zaś], ktorzy są w
 Adzie Judasz brat Pański pisze
 [mowiać]⁵⁾: A o Anyeliech kto-
 rzy nie zachowali swey zwier-
 chności⁶⁾, ale zostawili swoje
 mieszkanie, na Sąd wielkiego
 (картка 12 об.) dnia więzieniem
 vstawiecznym pod ciemnością za-
 chował. Przytym Święty Chryzo-

На бо^ц^и: 1) Псал: 106. 2) ду-
 ше гресзных в неwiadомым
 mieyscu. 3) Efes: 6. 4) Mat: 8.
 5) Judusz 1. 6) Dyiabli ieszcze
 nie sąдени.

детъ в страшныи днь сданыи,
 еди токо вкдае правеныи
 сдѣла, котори кождомс вѣде
 достѣнства справедливѣ
 заплаати. Бидиши и въ тем-
 ности сѣдаѣ до сѣдс.

Ико и пѣтръ стѣи пише¹⁾.
 если бѣ агглов котори згрѣ-
 шили непошанова, але
 звѣками тежности звѣзавши
 ѿдалѣ на свѣ заховати²⁾. При
 то златобсты стѣи пише³⁾.

Смотри якъ са агглы згрѣ-
 шивши мѣчаѣ. ѿворѣ гды при-
 шѣлъ хс з неба, тѣды што пе-
 реднѣшии вѣсвн заперѣ в про-
 пасть. а то естъ икно ѿ оно-
 го гды хс просили, ѿвѣи не
 послаѣлъ в пропасть. едныи бо-
 вѣкма (картка 12 об.) звѣзѣлъ
 в тежность закнѣлаѣ. а дрѣги
 росказѣлъ гонити. до сѣеникв
 мѣвачи³⁾, ѣто дяю ва мѣцѣ
 на нечѣстии дѣи. а в днь
 прихѣдс егѣ вѣведеѣ и на бол-
 шѣи мѣки. и што тепѣ заперѣ и
 в пропасти, то на то чѣ ѿ-
 даѣтъ и огню вѣчнома. поты
 златобстыи.

На боцѣ: 1) в. пѣтѣ. 2) ро-
 зѣмки вѣзѣте темности гдѣ
 нѣма вѣен лѣски. 3) ма. ѣ.

stom pisze [mówiąc]: Co im bę-
 dzie w straszny dzień sądny, ie-
 den telko wie sprawiedliwy Sę-
 dzia, który każdemu wedle do-
 stojeństwa *sprawiedliwą zapłatę*
 zapłaci. Widzisz iż [jeszcze nie
 przyjęli zapłaty, ale] w ciemni-
 cach siedzą do sądu.

Jako у Piotr Święty [o nich]
 pisze [mówiąc]¹⁾: Jesli Bog Any-
 łom ktorzy zgrzeszyli *nie prze-
 puścił*, ale związkami ciemności
 związawszy oddał na sąd zacho-
 wać²⁾. Przy tym Chryzostom
 święty pisze [mówiąc]:

Patrz iako sye Anyeli zgrze-
 szywszy męczą, abowiem gdy
 przyszedł Chrystus z nieba, tedy
 co przedniejsze Dyjabły zawarł
 w przepaść, a to iest iawna od
 onego: gdy Chrystusa prośli,
 aby ich nie posłał w Przepaści.
 Jednych abowiem (картка 12³⁾,
 арк. знач. Г) związał w ciemność
 zamknął. A drugich rosказал
 gonic, do wieczniow [swych] mo-
 wiąc⁴⁾: Oto daię wam Moc na
 Nieczyste Duchy. A w dzień
 przyścia iego wywiedzie ich na
 więtsze męki. Y co teraz zawarł
 ich w Przepaści tho na ten czas
 odda ich ogniewi wiecznemu.
 Poty są słowa *Świętego Chryzo-
 stoma*.

На боцѣ: 1) 2. Piot: 2. 2) ро-
 zumiey więzienie ciemności гдѣ
 nie masz bożej laski. 3) повинно
 бути: картка 13; гляди замѣтку
 на початку брошури. 4) [Łukasz
 10,] Math: 10.

И иже прѣхъ днѣхъ сѣдныхъ д'абли
[в' ѡг'ни] са не мѣча¹⁾. пого-
товс ѿ душ' людѣ грѣшныхъ.
іако пйше²⁾, Бѣдаде г'къ б'къ до-
бре цнотайкы ѿ напастн
вызволати, а несправед'ливы
на днѣ сѣдныи къ мѣченю за-
ховати. ѿ чо^х іасне Іванъ с'т'ый
пйше³⁾. гдѣ ю^ж сѣхъ бѣде^т. То-
ды смѣрть ѿ адъ къвер'женн
бѣде^т къ ѣзеро огнистоє ато
ѣсть смѣрть втораа. ѿ х'с мѡ-
ви^т4). Та^к бѣде^т на ко^нцѣ вѣка.
в'дѣ^т агг'ли (картка 13, аркуш
значений Г) ѿ ѡб'ч'а^т злы^х з
посрѡ^ккъ добры^х ѿ в'вер'гов^т и^х
в п'к' ѡгнѣ^ннсю, тѣс бѣде^т пла^х
ѿ скрѣже^т збѡ^м. И мѡви^т и^х іс
розсмѣте ли тоє все; а ѡнѣ
реклѣ розсмѣе^т. та^кже розсмѣ^т
ѿ тѣ ѣретнѣ.

И іако Душ' грѣшны^х5) а^нк
поєдн^нко^к вѣ^н тѣла сѣдѣ, а^нк
прѣхъ сѣдо^х мѣвѣк пекѣ^нны^х непо-
дѡмѣю^т. та^кже ѿ справед'ли-
вы^х душ' вѣ^н тѣла а^нк корѡ-
нован^на, а^нк црѣтва невѣ^нного,
гдѣ х'с ѣсть телесне ѣще недо-
стѣпнѣ. але а^нк по воскрѣ^ннн и^х
тѣло^н вѣполъ тоє ѡдѣ^нжатъ.

На боцѣ: 1) іако д'яволи та^к
ѿ душ' грѣшны^х в' ѡгнѣ са
не мѣча^т. 2) в. пѣ^т в. 3) Апо^к.
в. 4) ма^т. г'і. 5) на прѡтѣвѣ трѣ-
тего влѣдѣ ѣретнѣ.

A iż przededniem sądnym
Dyabli sye nie męczą: pogoto-
wui y dusze ludzi grzesznych¹⁾,
iako [Piotr S. w liście swoim]
pisze [mówiąc]: Wie Pan Bog
dobrze cnotliwych od *przyypadkow*
wybawiac, a niesprawiedliwych
na dzien sądny ku męczeniu za-
chować. O czym [thymże sposo-
bem prawie] iasnie Jan Swięty
[w swoim Objawieniu mówiac]
pisze²⁾, gdy iuz *sądny dzien* bę-
dzie: Tedy Smierć, y Adis wrzo-
ceni będą w Jezioro ogniste, a
tho iest śmierć wtora. A Chry-
stus mowi³⁾: Tak będzie na
skończeniu wieku, wy (картка
12 об.) nida Anyeli, y odłączą
złych z pośrodku dobrych, y
wrzocą ich w Piec ognistą, tu
będzie płacz y skrzytanie zębów
Y mowił im [PAN] Jezus, a ro-
zumiecież to wszystko? a oni
odpowiedzieli, rozumiemy. także
rozumiej y ty heretiku.

A iako Dusze grzesznych⁴⁾
ani sądu pojedynkiem bez ciała,
ani przed Sądem mąk [ognio-
wych] piekielnych niepodeymuią:
także y sprawiedliwych Dusze
bez ciała, ani korunowania, anie
Krolestwa Niebieskiego, gdzie
Chrystus iest cielesnie ieszcze
niedostąpili, ale aż po zmartwych-

На боцѣ: 1) Jako dijabli, tak
y grzesznich dusze nie męczą sie
w ogniu. 2) Apok. 20. 3) Math.
13. 4) Naprzeciw trzeciego błędu
heretickiego.

іако самъ х̃с мови^{т1)}. ёще знѡ-
вѣ приѡдѣ и поймѣ ва^о к собѣтк.
и^н далъ е^н и ёстемъ, и въ вѣ-
детѣ. И и^н д е мови^{т2)}; іако вѣ^к
гдѣ вѣдѣ^т трѣ^н тамъ самъ зверѣ^т
и брлн. И ѡ тогоу часѣ початѡ^н
взл^нши вѣч^не з ни^н (картка 13
об.) вѣдѣ^т. Іако павелъ стѣи
пише^{т3)}. и жъ самъ іѡ, в росказѣ
и в гѡлосѣ ар^хагг^лав^к и во
трѣвѣ^н кожей змѣ^т з неба. а
мѣртвѣи ѡ х̃к воскрѣ^нстѣ пѣр-
ше, пото^н мѣ котрѣи живо зо-
станѣ^н вкѣпѣ^н з ни^н похвѣчени
сдемъ на бѡлоцѣхъ потыка-
ючи га на повѣтрѣ, и та^н за-
жды з гѡсподемъ вѣдемъ.

Іако тѣ ёрети^к рече^т, и жъ
павелъ и вѣ^к стѣи ю^н с х̃мъ
сѣ^т, то ёсть достѣпнлн вѣч^нон
заплѣты [и] црѣ^тва не^наго, іако
вѣ^к самъ павелъ мови^{т4)}: Тѣсно
ми з обо^х сторо^н по жа да л^н
мѣючи розказати самъ, а со х̃мъ
вѣ^нти мнѡго на^нто лѣ^нше, и на
дрѡгомъ мѣ^нци^н⁵⁾. И дѣ^нфѣ^н и
везволѣемъ рад^ни^нк^н вѣ^нти з
тѣ^нкла и и^нти до бѡга.

ѡповѣдаю. и н^ншлѣ ёсть
речѣ хотѣ^нти, а и^н- (картка
14) шлѣ пожела^не достѣпнѣти.

Павелъ з тѣ^нкломъ ро^нвѣзати самъ
іако доброн рѣчи прѣгнѣ^н. Іа што

На боцѣ: 1) Іѡв. дѣ. 2) Мат.
дѣ. 3) Гѡлшнѣ, дѣ. 4) Филип^н, дѣ.
5) вѣ, корн^н, іѣ.

wstaniu z ciałem wespół ono
otrzymaia, iako sam Chrystus
mowi [raczy]1): Jeszcze znowu
przyidę y poimę was z sob, i
gdie ia iestem y wy będziecie.
Y na drugim mieyscu mowi 2):
Abowiem gdie będzie trup, tam
sye zbior y Orli. Y od tego
czasu pocztek wziwszy wiecznie
z nim bę- (картка 13) да. Jako
Paweł Swięty pisze 3): I sam
Pan w roskazaniu y w głoie
Archanyoła y w trbie Boey
znidzie z nieba, a pomarli w
Chrystuie zmartwychstan pier-
wey, potom my kthorzy ywo
zostaniem wkupie z nim pochwy-
ceni będziem na oblokach, poty-
kaic Pana na powietrzu, y tak
zawdy z Panem będziem.

Ale tu Heretik rzecze i Pa-
weł y drudzy Swięci iu s z
Chrystusem, tho iest, dostpili
wieczney zaplty Krolestwa nie-
bieskiego: Abowiem sam Paweł
mowi 4) iasno mi z obu stron,
pragnienie maic rozwizc sye:
a z Chrystusem byc daleko ieszcze
lepiej. Y na drugim mieyscu
[mowi] 5): A wfamy y zezwala-
my radniey wynic z ciała a ic
do Boga.

Одповідь [му]: [І] insza
[to] iest rzecz co poadac, a in-
sza poadaney obietnice dostpic.

(картка 13 об.) Paweł [Swię-
ty] z ciałem rozwizc sye, iako

На боцѣ: 1) Jan 14. 2) Mat.
24. 3) Tesal. 4. 4) Filip. 1. 5) 2.
Kor. 5.

з ѿмъ вѣти, ѡповѣдаѣтъ же
ещѣ надъ то лѣпше ѣсть. прѣ-
то доброн достѣниѣ, а лѣпше
ещѣ са сподѣваѣтъ. Ибо вѣкъ вѣкъ
сѣи чѣтно ѡмѣрши прѣнѣтъ
и вѣрѣю с ѿмъ вѣти. а и те-
пѣръ хотѣ на то, хотѣ на
прѣшломъ свѣтъ з ѿмъ сѣтъ,
вѣрою и надѣю¹⁾, и хс з ними
ѣсть иако мѡвиѣ. И ѣстемъ з
вѣми а до скончѣнѣ вѣкѣ. а
вѣшѣ же во ѡномъ вѣкѣ, гдѣ
сѣтѣломъ нѣ мерѣтвѣхъ, иако и
хс воскресѣтъ не прѣвѣрѣи и
надѣю котѡра юскѣ ѡстанѣтъ,
але лице, к ѣ лице з ни вѣчѣне
прѣвѣрати вѣдѣтъ.

Прѣто [и] пѡвелъ сѣи не
мѡвиѣ скоро роушѣнѣши са с
тѣла, вѣдѣ зѡра²⁾ (картка 14 об.)
корѡновѣни и вѣчныѣ заплатѣ
црѣтва неѡного достѣниѣ, прѣ-
то юскѣ и тѣла з мерѣтвѣхъ не
маюѣ пошто воскресѣти. гдѣ юскѣ
и разкѡйника хс вѣкѣ юскѣ до

Ибо вѣкъ ѣретѣи манихѣн по-
вѣдаю²⁾; и юскѣ дѣиѣ вѣ тѣла
корѡновѣни и вѣчныѣ заплатѣ
црѣтва неѡного достѣниѣ, прѣ-
то юскѣ и тѣла з мерѣтвѣхъ не
маюѣ пошто воскресѣти. гдѣ юскѣ
и разкѡйника хс вѣкѣ юскѣ до

На боцѣ: 1) Сѣи ѡмѣр-
ши вѣра и надѣя не вѣстѣла
ѣпифѣниѣ вѣ агѣротѡскѣ. 2) Ма-
нихѣйскаѣ ѣрѣсѣ.

dobrey rzeczy pragnął. A co z
chrystusem być, opowiada że
ieszcze nad to lepiej iest, prze-
to dobrej [rzeczy] dostąpił, a
lepszey ieszcze spodziewa sye.
Abowiem wszysey święci wczę-
wie *vmiraiąc* pragną y wierzą
z Chrystusem być: acz y teraz
chocay na tym chocay na przy-
sylym świecie z Chrystusem są,
wiarą y nadzieią¹⁾, y Chrystus
z nimi iest, iako sam mowić [ra-
czy]: Ja iestem z wami aż do
skończenia wieku: a wszak że
w onym wieku gdy z ciałem iako
y Chrystus z martwych powsta-
ną, nie przez wiarę y nadzieję
ktora iuż na on czas vstanie, ale
twarz w twarz z nim wiecznie
mieszkać będą.

Przeto Paweł Święty nie mo-
wi skoro rozłączywszy sye z ciałem
będę [z Chrystusem] zaraz,
[y będę] w Krolestwie niebies-
kim korunowan, ale opowiada,
że [ma požądanie ro- (картка
14) związać sye z ciałem,] a co
w [tymże] ciele z Chrystusem być
daleko nad to lepiej.

Abowiem Heretycy Maniche-
uszowe powiadaia²⁾ iakoby Du-
sze bez ciała iuż są korunowani,
y wiecznych zapłat Krolestwa
Niebieskiego dostąpili, przeto iuż
ciała zmartwych wstać niemaję
poco, [y biorą sobie ono na do-

На боцѣ: 1) Świętych dusz
wiara y nadzieя nie vstała. Epi-
faniusz, w Angirot: 2) Maniche-
yska Herezyia.

цр^отва не^оного. ѿ без' т'кла
да^х м^с цр^отро не^оноѣ.

Котóры^х ѡ^сами невстыдлѣ-
выми златобстыи стѣми назы-
ваѣ^т, ѿ пишѣчи на тоѣ слово,
штò х^с мови^х [до ра^боѣнника,
ннѣк со мною вѣдѣши в раи,
оу^казавѣ^т ѿжъ раѣ не ѣсть
цр^отво^х не^оны^х1), котóрого ра-
достѣ око не видѣло, оу^хо не
слѣшало. ѿ на ср^це не пришлò
чѣкѣ. а раѣ за^о око адáмле
видѣло. ѿ оу^хо пáвло- (картка
15) во рáдости не^омы^хныи
гды та^х вѣлѣ до раю захвá-
че^н слышалѣ. в' котóрой то раѣ
х^скъ дш^с ра^боѣнника ѿ ны^х
стѣмъ свѣлѣ. ꙗко [пише^т.]2)

а до цр^отва не^оного аж по
вѣскр^сннѣи н^о мр^твы^х, ѿ по сѣ-
дѣк н^о т'кло^х х^с коруновати ѿ
свѣстѣи овеца^х ꙗко пр^чт^ое
ев^т лѣ о^пквѣ^т3).

На боцѣ: 1) Раѣ не ѣсть
цр^отво^х не^оны^х пáвель тоѣ роз-
дѣлѣтѣ. а корн^н. ѿ. 2) дш^к
стѣмъ в' раи на високо^х ѿ ро-
кошно^х мѣсци гдѣ на вѣжлѣтѣ
свѣ^т облнча вѣж^о Авла, кг.
3) Мл^т. кѣ.

wod, co Pan rzekł do Zboyce :
Dziś ze mną będziesz w raju, y
powiadaia] że oto już Chrystus
Zboyce [onego] wwiódł do Kro-
lestwa Niebieskiego, y bez ciała
otrzymał doskonałą zapłatę.

Których Psami nie wstydlі-
wemi Złotovsky Święty nazywa,
a pisząc na to słowo co Pan
rzekł : Dziś ze mną będziesz w
raju [y] *mowi* [tam ze już trzy
dni spiralizmy sye oto,] że Raj
nie iest Krolestwem Niebieskim
[onym]1), którego radości oko
nie widziało, vcho nie słyżalo
y na serce nie przyszło człowie-
ku: a Raj zaś oko Adamowe
widziało, a vcho Pa- (картка 14
об.) włowe radości niewymowne
tam słyżalo, gdy był zachwy-
con do Raju, do którego tho
Raju Chrystus dusze Zboyce one-
go y innych [wszystkich] Świę-
tych wwiódł, iako [sam na Krzy-
żu do niego mówić raczył: Dziś
ze mną będziesz w Raju.]2)

A do Krolestwa Niebieskiego
aż po zmartwychwstaniu, po są-
dzie, z ciałem Chrystus Koruno-
wać y wwieś obiecał, iako *pi-
sze* 3): [Na ten czas rzeknie,
Przydziecie Błogosławieni Oyca me-
go, odziedziczcie zgotowane wam
Krolestwo od stworzenia świata.]

На боцѣ: 1) Raj nie iest Kro-
lestwem niebieskim rozdziela to
Paweł 1. Kor: 20. 2) dusze świę-
tych w Raju na wysokim y ro-
skosznym mieyscu gdzie nawie-
dza światłość Oblicza Bożego.
Luk: 23. 3) Mat: 25.

Рай ѡбѡвѣмъ дѡша юзъ даѣ,
 котѡрѣмъ естъ в' ѡпáт'ности и
 в' рскаѣ бѡжїи ѡко пїше¹⁾ Дѡшк
 прáведныѣ в рскаѣ вѣжїи, и не-
 доѣкнеѣ сá иѣ мѡска. ѡ црѡтво
 нѣное ѣще дáти мѡетъ ѡко
 златѡсткѣ стѣмъ [ѡ лицá хѣвá]
 мѡвнѣ²⁾: стрáтилесѣ быѣ рáи
 возмнѣ егѡ, ѡ вѣскрѡнїе, не зо-
 п'сѡвнѣ, и з' дѣгглы весѣлїе, снá
 нá ѡволоцкѣ¹⁾ потыкнѣ, и ннѣ
 вѣчнѣ вѣти, рáдѡсти котѡрїи
 непришлѣ нá срáце члѣвкѡ, гдѣ
 прїйдешѣ до ѡца мо- (картка
 15 об.) егѡ тоѣды ти даѣ. ѡ те-
 пѣ нá вѣркѣ и нá надѣи до
 сѣдногѡ днá в'се налѣжнѣ. ѡко
 вырáне и нá дрѡгѡмъ мѣсци златѡ-
 сткѣ пїше³⁾; Поневá^ж гдѣ
 ѡ тѣклá дѡша ѡлсчнѣши сá и-
 деѣ ѡсѣлá потыкáюѣ еи дѣггáкїи
 сїлы дѡврїи. и вѣсѡв'скїи гѣ-
 фѣ прев'рѡннїи, ѡвѣ вѣлѣ спрá
 котѡрїѣ^ж счннїлá, илн злыѣ
 илн дѡбрыѣ и рѡннѣ мѣсцѣ,
 илн сїи илн ѡвїи посадїли еи
 захѡвѣючи, аѣ до послáкнѣѣ
 днѣ, в' котѡрїи нá сѣхъ вѣчк стá-
 неѣ. и тогдѣ илн до вѣчного
 живѡтá, илн в' непрѡходїмѣ
 пѡломѣѣ ѡгнїсткѣ во'дѣ. пѡты
 златѡсткѣ.

На боцї: 1) Прѣмѣ. г. ѣ. мѡ'.
 ѡг. 2) в' словкѣ ѡ прѣстá цá-
 рнцá. 3) нá епїстѡлѡ юды ѡко
 сá спрáшá шáтá [ѡ мѡсѡвоѣ
 тѣлáкѣ.]

Ray abowiem [z ktorego byl
 Adama wygnal y zawarł, znowu
 skoro za grzech Adamow vmar-
 szy otworzył y wwiwszy do
 niego] dusze [Zboyce, Adama, y
 inych tam] im [mieszkanie] dał,
ktorych ma w ręku y w opatr-
 ności swoiey, iako pisze¹⁾: Du-
 sze sprawiedliwych w ręku Bo-
 zych, y [iuż] sye ich nie dotknie
 męka. a Krolestwo Niebieskie
 ieszcze dać ma, [kthorego święci
 wiarą oczekiwaią.] iako Złotovsky
 Święty *pisze* ²⁾: Straćilesъ byl
 (картка 15) Ray, weż że go
 [zaś]: a zmartwychwstanie, nie-
 zepsowanie, y z Anyły wesele,
 Syna na Obłokoch potykanie, y
 z nim wiecznie być, radości kto-
 re nie przyszly na serce człowie-
 kowi gdy przyidziesz do Oycá
 mego na ten czas dam ci: a te-
 raz na wierze y nadzieiey do
 Sądneho dnia wszystko należy.
 Jako wyraźnie y na drugim
 mieyscu Złotovsky [Święty] pi-
 sze³⁾: Ponieważ, gdy Dusza od
 ciała rozłączywszy sye y idzie
 stąd, tedy iá potykaią Anyelskie
 Siły dobre, y Dijabelskie Hufy
 przewrotne, aby wedle spraw
 ktore czyniła lub złych, lub do-
 brych, y [wedle] roznych mieysc,
 albo ciy albo owi posądżili iá
 zachowuiąc aż do ostatniego

На боцї: 1) mądrości salom:
 3. 5. moy. 33. 2) W Kazaniu
 Stanęła Krolewna [na prawicy
 twoiey]. 3) Na Epistolę Judasza
 iako sye szatan spirál.

Бѣр'же правдѣ, а не зводѣ са мнѣма^пе^м. лѣвѣк^м са^м павелѣкъ ѿснѣ до Тимофѣа пишѣчи мѣвитъ¹⁾; Бѣгѣкъ мой доконалемъ, ѿ вѣрѣ заховалѣ. далѣй захована (картка 16) мѣ ѣсть корона правды. котѣрѣю мѣ дасть днѣ ѣного справедливѣи сѣдѣа. а не тѣлоко мнѣкъ, а ле ѿ вѣк^м милѣючи^м прихѣѣгѣ²⁾. Прито^м златѣвѣстѣи пише^т: Гдѣи вѣк^м на сѣднѣи днѣи корѣновати вѣде^т, на то^т ча^о Тимофѣа стѣго ѿ павѣла.

Тѣе^м ѿ вѣк^м стѣи^м пише^т³⁾ Котѣрии вѣкрою звѣтажили королевѣства. чинѣли справѣливецѣ, достѣпили вѣвѣтѣницѣ, то ѣсть [ѣсда чинѣти.] ѿко тѣмѣкѣ нижеи пише^т. а прѣѣца недостѣпили вѣни^м вѣвѣтѣницѣ. лѣвѣкѣмѣ вѣкѣ оѣсмотри^м лѣкѣиность, лѣвѣкѣ на^о досконало^{ст} не взѣли⁴⁾. Прито^м Златѣвѣстѣи; То гдѣи вѣвѣкѣмѣ вѣ вѣпѣ з нами, ѿ вѣни досконалыми павѣлѣ са. хотѣа на^о вѣ бою оѣпередѣли, а ле в корѣноватию не спѣреда^т. ѿ вѣкѣ не чѣ-

На боцѣ: 1) ѣ ти^м. д. 2) Павѣкъ ѿ вѣкѣ стѣи ѣце не корѣновати. 3) ѣвѣрѣвѣмѣ аи. 4) Звѣтѣжѣство вѣ тѣлѣкѣ, пѣвѣла сѣвѣтѣница а дрѣгѣа по воскрѣни заплѣта.

дня, w ktory na Sąd wszysecy staniem, y na ten czas albo do wiecznego żywota, albo w nieprzechodzący płomień ognisty wnidziemy. Poty Chryzostom [święty.]

Wierz że prawdzię, a nie zwodz sye mniemaniem, abowiem sam Paweł do Timoteusza pisząc mowi¹⁾: (картка 15 об.) Bieg moy dokonałem, y wiare zachował, a daliey zachowana mi iest Korona prawdy, ktorą mi da dnia onego sprawiedliwy sędzia, a nie telko mnie, ale y wszystkim miłuiącym przysięcie iego²⁾. Przytym Złotovsty święty mowi: Gdy wszystkich w dzień sądny korunować będzie, na ten czas Timoteusza świętego y Pawła.

Toż też y o wszystkich Świętych pisze³⁾. Ktorzy wiarą zwieciężyli krolestwa, czynili sprawiedliwość, dostąpili obietnic⁴⁾, to iest, [tu na tym świecie znacney łaski Bożey,] iako tam niżej pisze: A przedsię nie dostąpili onych obietnic, abowiem Bog vpatrzył lepszość, aby bez nas doskonałość nie wzięli. Przytym [pisze święty] Złotovsty: Na ten czas abowiem w kupie z nami, y oni doskonałemi okażą sye, chociaż nas w

На боцѣ: 1) 2. Tim. 4. 2) Павѣлъ y wszysecy s. ieszcze nie korunowani. 3) Ebre 11. 4) Zwieciężstwo w ċiele pierwsza obietnica a druga po zmartwychwstaniu zapłata.

(картка 16 об.) ннѣ ѿмъ в тоѣ
бублнжніа, а ле ѿ нао іако ѿцѣ
вскѣ в кѣпк почитаеѣ.

Показало сѧ іасне в троѣ
рѣчѣхъ блѣдѣ еретичѣкого. Перѣ-
ваа¹⁾ иже нѣмаишь мѣхъ дочѣс-
ныѣ, а бѣвѣкѣ ѿ діаволы дого
мѣчиши^о ѿ за грѣхъ добыѣ счи-
ниши вкш'ли бѣ потоѣ з'ниѣ.
іако ѡриге^и и ѿ помо^чникѧми сво-
ими брѣдиѣ. котѣрыѣ всѣхъ
таковыѣ на патоѣ в'селе^нскоѣ
съборкѣ стѣи патрїа^рхи и ѿ ни-
ми вирилїи папа римскїи про-
кляди вкч'не.

Друга²⁾. иже сѣдѣ поеди-
кового ѣхъ нѣкѣомѣ не чиниѣ. бѣ
ѣсли бы таѣ бѣло, юже бы сѣдѣ
ж'дати непѣрѣба. а ле то блѣдѣ,
а бѣвѣкѣ ѣхъ іако в'кримѣ иже мѣѣ
прїити съ славою сѣдїти жи-
выѣ ѿ мѣртвыѣхъ, то ѣстѣ вскѣ
ѣдноѣо чѣсѣ.

Трѣта³⁾ іако дїшкѣ самїи вѣ^р
тѣла црѣтѣа не^ного (картка
17 арк. знач. Д) заплаѣтѣ вкч-
ныѣ прѣѣхъ вѣскрѣнїемѣхъ ѣще не
прїишли, а бѣвѣкѣ ѣсливѣ дїша
вѣ тѣла мѣла бѣти корѣнѣ-
вана. іако повѣдаіѣтѣ проклатїи
маннїен, то тѣла нѣмаишь по
што вѣскрѣнїти. ѿ вѣра ѿ на-
дѣла стѣхъ юже бы ѣстѣла.

На боцї: 1) а. 2) б. 3) г.

boiu vprzedzili, ale w koruno-
waniu nie vprzedza, y Bog nie
czyni (картка 16, арк. знач. Д.)
im w tym vblizenia, ale y nas
iako Oyciee wszystkich w kupie
poczyta.

Pokazalo sye iaśnie o trzech
rzeczach błędu heretickiego. Pier-
wsza¹⁾ iż niemasz mąk docześ-
nych, abowiem y Dijabli długo
męząc sye y za grzech dośię
vczyniwszy wyszli by potym z
nich. iako Oryhenes y z pomoc-
nikami swemi plecie: kotorych
wszystkich takowych na Piątym
powszechnym Zborze Święci Pa-
tryarekowie y Wiriliusz Papież
rzymski z nimi wiecznie prze-
kleli.

Druga²⁾ iż Sądu pojedinko-
wego Bog żadnemu nie czyni:
bo iesliby tak było iuż by Sądu
czekać nie potrzeba, ale to błęd,
abowiem Bog iako wierzymy ma
przyść w chwale swoiey sądzić
żywe y umarłe, to iest wszystkim
jednego czasu.

Trzecia³⁾, iako Dusze same
bez ciała Kroleszwa Niebieskiego
zaplat (картка 16 об.) wiecznych
przed zmartwychwstaniem ieszcze
nie przyięli, abowiem iesliby Du-
sza bez ciała miała być Koruno-
wana; iako powiadaіą przekłęci
Manicheuszowie, iuż ciało niema
poco zmartwychwstać, y wiara y
nadzieia świętych iużby vstać
musiała.

На боцї: 1) 1. 2) 2. 3) 3.

Прото не духъ стѣмъ але духъ
 а^нтѣхристѣо^н вѣмниси^н тѣю до-
 ча^нсѣю мѣкс¹⁾, абы всѣхъ в'
 нечѣстѣсти телѣ^нной ѣ в' рос-
 пѣстѣно^н житѣи, ѣгдѣ колю попо^н-
 нѣлючи^н оу^нвѣ^нпѣчи^н. стра^н мѣхъ ѡ-
 крѣстны^н ѣ вѣчны^н Фложи^нши
 дочѣснѣмъ ѡг^ннь чѣстѣте^нный на
 то, кѣти повѣдѣетъ. в' котѣ-
 ро^н душѣ самѣ бѣ^н тѣкла в'сѣ
 Фѣкѣти мѣже. чѣмѣ по^нпора ѡное
 жидѣв^нскѣ мѣлѣстѣивоѣ ѣкто^н2).

Дрѣгѣа³⁾: абы тѣ прѣ^н
 смѣ^нтѣю вѣдѣами хрѣ^нстѣа^нски^н чѣ-
 стѣце^н. покѣс. (картка 17 об.)
 тамѣ по^нсто^н прѣнасѣкѣдова^нѣ^н
 выгна^нѣмъ, мѣками лю^н не з^нне-
 воли^н сѣ полѣрѣвати, чи^н вѣк
 полѣрѣючисѣ лѣски бѣжен до-
 стѣпѣли.

Кѣ томѣ тѣхъ абы⁴⁾ лю^ндѣ
 сѣдѣ стра^нш^нного ѣ сѣдѣи грѣ^н-
 ного нѣчѣго сѣ не лѣкали, те-
 не^н сѣдѣ душѣ самѣмъ бѣ^н тѣкла
 вѣкѣти повѣдѣетъ ѣ абы сѣ в'сѣю
 влѣдѣ зѣ хрѣ^нсѣ на сѣбе похвѣти^нши
 душѣ прѣ^н часѣо^н, ѣдны на чѣ^н до
 чѣстѣцѣ Фсмыл^н. а дрѣгѣхъ сво-
 ѣю мѣцѣ Фтѣ^нтолѣ вѣведѣн^н, ѣ
 до црѣ^нтѣ нѣчѣного посыл^н. а тѣ
 вѣ ѡ мѣнѣ.

Przeto nie Duch święty, ale
 duch Antychrystusow wymyślił
 tę docześną mękę¹⁾, aby wszy-
 stkich w nieczystości cielesnej,
 y w rozpustnym życiu, iego wołą
 wypełniających wbespieczył, strach
 mąk okrutnych y wiecznych od-
 łożywszy, docześny ogień czyśco-
 wy na tho być twierdzi, w kto-
 rym dusza sama bez ciała wszy-
 stko odbyć może: do czego pod-
 pora ono żydowskie miłościwe
 Lato²⁾.

Druga³⁾. aby tu przed śmier-
 cią Chrześcijańskim czyścem bia-
 dami Pokutami, Postem, Przena-
 śła- (картка 17) dowaniem, wy-
 gnaniem, mękami, ludzie nie ze-
 zwolili sye polerować, czym wszy-
 scy [święci] polerując sye łaski
 Bożey dostąpili.

Ku temu też⁴⁾, aby ludzie
 Sądu straszego, y Sędziego
 groźnego nie sye nie lękali, te-
 raz sąd duszom samym bez ciała
 być powiada: y aby sam
 wszystką władzę Chrystusową
 pochwyciwszy dusze przed cza-
 sem iedne na czas do czyścu od-
 syłał, a drugich swoją mocą
 stamtąd wywodził, y do Krole-
 stwa niebieskiego posyłał: a to
 wszystko *omamienie*.

На боці: 1) причѣна чѣстѣ-
 цѣ. а. 2) г. мой, кѣ. 3) г. в.
 Чѣстѣцѣ хрѣ^нстѣа^нскѣи. 4) г.

На боці: 1) Przyczyna czyś-
 cu 1. 2) 3. moy. 25. 3) 2. Czyściec
 chrześcijański. 4) 3.

РОЗДѢЛ ТРЕТІИ.

Оповѣдѣтъ ѿже панъ не морсчій злѣ-
стѣ" коаше терпѣти прїидетъ, ѿ всѣхъ
сплюгавленію ѡздѣбѣ ѡновитъ. А герети-
къкъ оупоминаетъ, абы не коаше надъ сабо
вѣіе, сѣнце ѿ мѣць, ѿ всѣхъ небо з' звѣзда-
ми собѣкъ показдан. поневажъ оно бѣстѣ
ѿкчно, а тѣе не пѣвно.

(картка 18)

Прїидетъ заиствѣ пнѣкъ на^ш н^бка-
внѣтъкъ хѣсъ з неба. а прїиде на
ско^нчанію того свѣтъа, съ слѣ-
вою въ ѡстѣтній днѣ. бѣдетъ
ковѣкъ конѣць томъ свѣтъа, ѿ
всѣхъ сѣе створѣна закъ ѡново-
внѣтъ са. поневажъ мѣжебоѣ-
ство, ѿ чѣжелѣжство, ѿ зло-
дѣйство, ѿ всѣкій грѣхъ по-
пѣлани са на землѣи ѿ кро^в на
кро^в змѣшала са на свѣтъкъ,
абы коаше не вѣло страшнѣе
такѣвоѣ мѣшка^не не справе^лнѣво-
сти напѣлнѣе.

Переминѣти мѣетъ тѣа ѡ-
здѣба абы са лѣпшаа пока-
зала. ѿ если хѣчешъ слѣшатн
ѡукѣзы ѡ пнѣма, слѣхѣже
Ісѣню котѣркі мѣви^т1). ѿ зо-
ватъ са ѿкъ цидѣла нѣо, а
вѣкъ свѣзды спѣдѣтъ ѿкъ лнѣтъа
ѿнѣгоѣ.

ѿ ѿ^т лѣ мѣви^т2) (картка
18 об.) сѣнце затмѣтъса, а
мѣсацъ не дастъ свѣтъа ско-
ѣго, ѿ звѣзды спѣдѣтъ з неба.

На боцї: 1) Ісѣна гї. 2) ма^т-
рѣ" кѣ.

Rozdział Trzeci.

Opowiada, iż Pan nie mogąc złości wie-
cej cierpieć przyjdzie, y wszystkie splu-
gawioną ozdobę obnowi. a Heretikow
vpomina, aby nie więcej nad słowo Bo-
że Słońce y miesiąc, y wszystko niebo
z gwiazdami sobie poważali, ponieważ
ono iest wieczne, a to nie pewne.

(картка 17 об.)

Przyjdzie zaiste PAN nasz,
Zbawiciel Chrystus z nieba a
przyjdzie na skończeniu tego
świata z sławą w ostatni dzień.
Będzie bowiem koniec tego swia-
ta, y wszystko *terazniejsze* stwo-
rzenie zaś sye odnowi, ponieważ
męzoboystwo, y cudzołożstwo, y
złodzieystwo, y wszelaki grzech
popelnion iest na ziemi. Y krew
na krew zmieszala sye na swie-
cie, aby więcej nie było strasz-
liwe takowe mieszkanie, nie spra-
wiedliowości napelnione.

Przeminać tedy ma ta ozdo-
ba, aby sye lepsza pokazala, a
iesli chcesz słyszeć *dowody* [na
tho] od pisma, słuchayże Izayia-
sza który mowi¹⁾: Zwinie sye
iako Cedula Niebo, y wszystkie
Gwiazdy spadną iako liście Fi-
gowe.

A *Ewangelista* mowi²⁾: Słoń-
ce sye (картка 18) zaćmi, a
Miesiąc nie da światłości swo-
iey, y Gwiazdy spadną z Nieba.

На боцї: 1) Izay: 13. 2) Mat:
24.

Не жабдымо^ж же сами оумирае^м, гды^ж и звк^дды йккь салыши^м оумираю^т але за^о встанс^т.

Зов^ет теды нбса гь, не длатого акы и^х затратилъ, але акы еце цздн^кйшими и^х поста^вив^т.

Глсх^д дѣла прр^ока мбкачого¹). на початк^с зѣ^ю тѣ пнѣ оуфсн^довале^о, и справы рс^т твои^х сс^т нбса, тѣе згннс^т, а тѣ трѣваеш^т.

тс рече^т кто ото йвно мбкн^т, погнб^нс^т. Глсх^дайже йко мбеш^т розсм^кти з дрсгн^х слв^п йккь то погнб^нс^т, кс^к йккь шата звѣш^ют. Ї йккь удѣжс зов^еш^т и^х и ѡмкна^т с^а. што с^а в послбкници мбкн^т, и до чоловкка. видите ото невинн^к згннс^т. а нккто та^к не дѣржи^т на сѣр^ци акы згннс^т. а бокк^к та^к (картка 19) воскр^ни^а йккь и небес^ь ѡбновлені^а ѡчекивае^м.

Слнце перемкни^т с^а в тем^ность, а м^оць в^ь крбк^ь.

Нех^д же с^а насча^т которіе ѡ млнх^йнское ереси навен^нсл с^а. и ю^ж бо^ше тв^х ск^кти^а богамн нех^д не чина^т, анк^к по м^ерк^аю чого потен^нкк^аюцаго с^а сего слнца, в м^ксто х^д несч^тиве нех^дй не мн^кмаю^т.

и за^о с^дх^дй пн^а мбкачого²), нбс^о и земла^а перемнне^т, а сло-

Nie żaluemyż że sami vmiramy, gdyż y gwiazdy iako slyszymy vmiraią, ale zaś powstaną.

Zwinie tedy Pan Niebiosa, nie dla tego aby ie zatracił, ale aby ieszcze cudniejszymi ich postanowił.

Sluchay Dawida Proroka mowiącego¹): Na początku ziemię ty Panie vfundował, a sprawy rąk twoich są niebiosa, te zginą, a ty trwasz.

[Ale] tu rzecze kto, Oto iawnie mowi, że zginą. Sluchayże iako tho masz rozumieć z drugih słow iako to zginą. Wszystkie iako Szata zwietszaia, a iako Suknie zwiniesz ich y odmienia sye. Co więc mowimy w przypowieści y do człowieka: *Patrzenie* oto niewinny zginął, a żaden tak nie trzyma na Sercu aby zginąć [miał]. Abowiem tak zmartwychwstania, iako y Niebios odnowienia oczekiwamy. (картка 18 об.)

Słońce sye odmieni w ciemność, a Mieście w Krew.

Niechże sye nauczą, kthorzy od Manicheyskiey Herezyey są nawroceni, a iuż więcey te światła Bogami niech nie czynią, anie *mrocznego* poćiemniwaiącego tego słońca w miasto Chrystusa nie vczciwie niech nie mniemaia.

Y zaś sluchay Pana mowiącego²): Niebo y ziemia przemi-

На боці: 1) ψа^т. ѣа. 2) ма^т-
дѣ^т к^д.

На боці: 1) Psal: 101.
2) Mat: 24.

вѣ мой не мѣмо по́ндѣтъ. не
ѣсть ковѣкъ рѣвнои год'но-
сти створѣна з словомъ пан'-
ски^а.

Н а с к а.

И кро́вь на кро^а змѣшала
са на свѣтъ. ѿко пер'ше при
но́и, для зѣночѣнїа ѿ свѣта
того вшетечѣн'ства згладнѣ^а бѣ¹)
в'вѣсь (картка 19 об.) свѣтъ по-
топо^а. такъ же ѿ тепе^а, гдѣ са
вѣкъ на єдино вшетеч'ное, ѿ свѣ-
та того бѣ^а пѣч'ное своєко^аное
мѣш'кана згладнѣ^а, свѣтъ то^а и^а
нїми бѣ^а затрѣти^а.

росказа^а ѡвѣк^а бѣ^а снѣ^а свон^а
на бнѣ чѣсѣ, ѡвѣ са несѣко-
всплѣли з' сым'мї люд'скими,
ѿ жѣнои сполеч'ности з нїми не
мѣли. ѡле ѡнн нѣчѣго дѣхѣв-
ного в сѣбѣ не мѣючи, рѣско-
ша^а свѣта того дали са дѣвѣ-
стнѣ. ѿ почѣли на ш'дѣбѣ до-
чѣннѣю. ѿ цѣста людѣи своко^а-
ны^а в зирѣтнѣ, ѿ в сѣбѣ лю-
бовати. ѡно ѿко Давы^а мѣ-
витѣ^а);

снѣве и^а іако нѣво сажѣныє
лѣкторѣли к мѣлодѣсти своѣ,
цѣркн и^а дѣродѣвыє прѣскрѣла-
шѣннѣ, ѿко ш'дѣба цѣрквѣ.
спѣжѣннѣ ѿхѣ ѡлко скѣр'бннѣцѣ
напол'нѣны, ѿ ѡ зѣмѣкѣс напо^а-

На боцї: 1) злѣе з'єднѣчѣе
причїноноу погїбѣли свѣтѣ. 2) Пѣла-
ло^а. рѣг.

nie, a słowa moje nie odmieniaj
sye, nie iest bowiem rowney go-
dności stworzenie z słowem Bo-
żym.

N a u k a.

I Krew na Krew zmieszała
sye na świecie. Jako pierwey *za
czasu Noego*, dla ziednoczenia się
y świata tego wszeteczności
zglądził [Pan] Bog¹) wszystek
Świat po- (картка 19) topem,
także y teraz, gdy sye wszyscy
na iedno wszeteczne, y świata
tego bezpieczne swowolne miesz-
kanie zgodzą, Świat ten y z ni-
mi Bog zatraći.

Abowiem na on czas roska-
zał był Bog Synom swoim, aby
sye nie ziednoczali z synmi ludz-
kimi, y żadney społeczności z ni-
mi aby nie mieli. ale oni [vtra-
ciwszy łaskę ducha świętego, y]
nie w sobie duchownego nie ma-
iąc, roskoszam świata tego dali
sye wwieść, poczawszy na ozdo-
bę docześną, y na szczęście lu-
dzi swowolnych *skłaniać sye*, y
ono sobie *smakować*, ano iako
Dawid ś. mowi²).

Synowie ich iako nowosadzo-
ne latorostki w młodości swoiey,
Corki ich vrodziwe *vbrane* iako
ozdoba Kościelna, Spieźarnie ich
albo skarbnice napelnione, y od
zbytku napelniając ziedney dru-

На боцї: 1) Złe ziednoczenie
przyczyną zginienia świata. 2) Psal:
143.

нѣючи, з' той в дрѣвѣю.
(картка 20) ѡвца нѣ мнѡго
плѡд'ны, ѡ мнѡжа'т сѣ на пѣст'
виска' скон'. колѡве ѡх' тѡл'
сты, мѣста нѣ спокѡны, мѣш'
ка'е ѡх' без' трѡбѣи, тм' тѣ'
ды людѣи соб'к оу'хвалѣли,
іако пѣше¹⁾.

И ѡбѣчили сѣшве бѡжїи
цѡр'ки сѣш^в люд'ски' нѣ сѣт'
кра'ны, ѡ завѣли рѡказа'с бѡ'
жего. нѣднѡчили сѣ нѣм'кшѣли
сѣ з нѣми.

И бѣ за' рѣкль: Не прѣбѣде^т
дѣх' мѡ' в тм' чл'кв', понѣва'ж
т'кло сѣт'. тѡ е'т'т'; ѡж'к' вѣ'
дле т'кла, а вѣдле того' до'
чѣснаго сѣкта живѣт'. ѡ тѣк'
гдѣ сѣ сѣшве бѡжїи з сѣш'ми
людѣ' сѣкта того' зеднѡчили
в'вѣ' сѣкт'т' бѣ затопн' по'
тѡпо'.

Тѡе'ж' клѣсне ѡ тепѣр'к' оу'жѣ
на ко'цѣ сѣкта дѣет' сѣ, нѣ
цр'кве х'ѣы, сѣшве, тл' сѣк'т'
скїи іак' ѡ дѣх'овныи кѣк' ѡныи
дѡчѣсныи рѣчи (картка 20 об.)
ѡ живѡ'т' без'кѡлоп'нѣ' оу' ѡще'
не'цѡв' ѡ е'ретик'ов' вѣдѣт', котѡ'
рѣ самѣи прѣл'сти'ши сѣ, ѡ нѣ
[іако телѣсны²⁾] невѡлю сѣкта
того' [ѡ теплѣвость х'р'с'] ѡ оу'
ко'ство за проклѣ'ство ѡ вѣч'
ныи мѣки покладаю'т²⁾, а
ко'но'ст' пѣство ѡ рѡспѣст'ность
за клѡгословѣн'ство ѡ цр'ство

га, Owce (картка 19 об.) ich
rodzayne, y mnożące sye na pa-
stwiskach swoich, Woły ich tlu-
ste, Miasta ich spokojne, miesz-
kania ich bez trwogi, tych tedy
ludzie chwalili iako pisze¹⁾:

Y obaczyli Synowie Boży
Corki Synow ludzkich iż są vro-
dźiwe, y zapomnieli roskazania
Bożego, a ziednoczyli sye y zmie-
szali sye z nimi.

A Bog zaś rzekł: Nie będzie
duch moy trwać w tych ludziach,
ponieważ ćiało są, to iest, iż we-
dle ćiała, a wedle tego docześne-
go świata żyją. A tak gdy sye
Synowie Boży z Synmi ludzicy
świata tego ziednoczyli, wszy-
stek świat Bog zatopił potopem.

Toż właśnie y teraz iuż na
końcu świata sye dzieie. Iż *Cer-
kiewni* Synowie tak świeckie, іа-
ко [więcej] duchowne, wszystkie
one docześne rzeczy, y żywot
bez kłopotny (картка 20, арк.
знач. F.) v odszczepieńcow y
heretikow widząc [vbłogosławiaią
szyroką drogą chodzących, która
na wieczne zatracenie wiedzie, a
ćiasney wszędzie vbiegaią²⁾] do
Krolewstwa Bożego wiodącej,
dla] ktorey sye zgorzszyli, y
inych [ludzi grubych y ćielesnych

На боці: 1) вѣт. њ. 2) лѣт. њ.
мат'рѣ ѡт. лѣт. ѡт.

На боці: 1) Genes: 6. 2) Luk: 6.

нвѣное вѣти по вѣдajúт, прѣ-
тоꝝ нехотачи в долегливости
и в терпѣнїи хвоѣ вѣти до
ниѣ са зѣдночajúт. и з ними в
житїи свѣбодноꝝ свѣкта того
посполитсют запомнѣши што
и рѣчено¹⁾. еретика члѣка. по
первоꝝ и второꝝ напоминаю
оудалѣи са вѣдajúчи иꝝ са
таковѣ роꝝсвоєбѣни и грѣшиѣ,
и єсть само ѡсѣженѣ. И пѣ-
вѣ стѣи мѣви²⁾. телѣсное мѣ-
дровѣнїе ворогѣт на бѣ, и
законѣ бѣжемѣ непокарѣт са
ѣнк мѣжеѣ.

(картка 21, аркуш знач. 6)

И иꝝже ико видимо, же
самї дѣховные телѣсне вѣ ро-
зѣмѣючи. и тѣс ведле тѣкла на
свѣтѣк ѣ не ведле дѣла живѣчи.
дѣла свѣбодного житїѣ зако-
ны квѣтѣт. и ꝝ границѣ иꝝ за-
мѣренныѣ оутѣкajúт, и ѡще-

На боцї: 1) тиѣ. г. 2) к рнѣ. и.

zgarszając y zwodząc] *powiadając*
vbostwo, [dolegliwości, biady,
przenaśladowania, wszelakie od
Boga nawiedzenia, niewolą świa-
ta tego,] za przekłѣstwo y vtra-
cenie łaski Bożey, [co Chrystus
sam ćierpiąc, toż nam zalećić
raczył mowiac¹⁾: Biedne iest
Krolestwo niebieskie, y biedzące
sye chwytaią go. y ieszcze mo-
wi²⁾: Starayćie sye wnićć ciasny-
mi wroty, etc.] A [swowolnicy
zaś] rospusność, państwo, [do-
statek,] wolność za [przednieysze]
błogosławieństwo *poczytaią* [co
y poganie okwiećć maia,] przeto
nie chcąc w dolegliwości y w
ćierpliwości Chrystusowey być
[do Synow śwїata tego wćiekaią,
y] z nimi sye ziednaczaia y po-
spolituia, zapomniawszy co iest
im *zakazano*³⁾: (картка 20 об.)
Heretika człowieka po pierwszym
y wtorym vpomnieniu odprzy-
sięgay sye, wiedząc że sye tako-
wy stał swowolnym, y grzeszy,
y iest samosądzon. Y Paweł
święty mowi⁴⁾: Ćielesne *rozu-
mienie* nieprzyiaźni iest przeciw
Bogu, a zakonowi Bożemu nie
pokarza sye ani może.

A iż iako widzimy, że sami
duchowni ćielesnie wszystko ro-
zumieiać, y tu wedle ćiała na
świeććie, a nie wedle ducha zy-
iać: dla śwebodnego żyćcia zako-
ny gwałca, a z granic im zamie-
rzonych wćiekaja. y odszczepieñ-

На боцї: 1) Math: 11. 2) Luk:
13. 3) Tit: 3. 4) do rzym. 8.

не^нцями стаю^т са. ѿ православіе
з' еретичество^м мѣшajúть. скó-
ро ѿ а^нтїхрїста ѿ ско^нченїа
свѣкта сподѣвати^о ма^ю.

Перше вѣк^м прїйде^т ѿщепе^н-
ство, пото^м а^нтїхрист^ъ 1). И за^о
х^с з по^стою на всѣаки^х вше-
тѣчникѣ прїйде^т Іїко са^м мѣ-
ви^т 2). ктѣ шкоди^т нех^д ѣще
шкоди^т. а ктѣ ѣсть к плюга^н-
ствк^к, нех^д ѣще плюга^нкѣ. а
ктѣ справе^дливк^и ѣсть, нех^д
ѣще в^сде справе^дливк^и. И ст^и
нех^д са ѣще ст^и. Ото и^д
скоро, а запла^{та} мо^я зо мною
ѣсть, абы^м (картка 21 об.) ѿ-
да^т кождо^м вѣда^т о^уч^нко^нѣг^д
їам^к ѣсть ал^фа ѿ ѿмѣг^а,
не^пшїи ѿ ст^ини, поч^ато^н ѿ ко-
нѣц^ь ца^сливки котѣрїи захо-
вываю^т росказа^не ѣг^д. абы^м н^х
влад^за б^ыла над^ь дрѣво^м живо-
та, ѿ корѣ^вы вѣд^ст до мѣ-
ста. а з над^корѣ^вы ѿ ѿ чарк^н-
ци, ѿ вше^тѣчниц^и, ѿ мѣж^кѣци,
ѿ ба^воухв^аци. ѿ ко^жды^х котѣ-
рїи мїа^лсет^ь, ѿ котѣрїи чїни^т
кла^мство. іа^к іс посла^лѣ^н аг^гла
мо^его а^бк то ва^м свѣ^дчи^на во
це^пкв^а.

Нех^д же са на^сча^т котѣрїе
ѿ манихѣскон ѣреси, а^бк не-
во^шше планѣты ѿ с^лнце на^х слѣ-
во бѣж^е поваж^али 3). а^нѣ квѣ-
ли с^лнцѣ церкѣвногѣ пор^аж^к

На боцї: 1) к со^с. в. 2) апѣ.
кв. 3) несл^ушне кал^енд^ар^ь ѿмѣ-
нено.

cami stają sye, a prawosławije
z hereticstwem mieszaia. rychło
[tedy] y Antichrystusa, y skoń-
czenie śwıata spodziewać sie
mamj.

Pierwey bowiem [mowi],
przydzie odszczepieństwo, a po-
tym Antichrystus 1). Y zaś Chry-
stus z pomstą na wszelakich
wszeteczników przydzie, iako sam
[przez Jana S.] mowić [raczy] 2).
Kto szkodzi niech ieszcze szko-
dzi, a kto iest w plugawstwıe
niech ieszcze plugawieie: a kto
sprawie- (картка 21) dlıwy iest,
niech ieszcze będzie sprawiedli-
wy, a śwıety niech sye ieszcze
swięci. Oto idę rychło, a zapłata
moia zemną iest, abym oddal
każdemu według wczynków iego.
Jam iest Alfa y Omega, pierw-
szy y ostatni, początek y koniec,
szczęśliwi którzy zachowywaią
roskazanie iego, aby ich władza
była nad drzewem żywota, y
Broną wnıdą do miasta, a zna-
worza Pśi, y czarownicy, y wsze-
tecznicy, y mężoboyce, y bałwo-
chwalce, y każdy który miłue y
który czyni kłamstwo: ia Jezus
posłałem Anyoła mego, aby tho
wam świadczył w Cerkwiach.

Niechże sye nauczą, którzy od
Manicheyskiej Herezyey, aby nie
wiencęy planety y słońce nad
słowo Boże poważali 3), a nie
kwoli *planetam* Cerkiewnego po-

На боцї: 1) Tess: 2. 2) Apok:
22. 3) Niesłusznie kalendarz od-
mieniono.

слово^м божіи^м оу^ммоцненого не-
псовали, гды^м пре^б кск^к се^ммъ
вселе^нски^х сокоро^в дх^{ом} сты^м и
слово^м вжін^м се^ммъ кро^т полеро-
каны^м (картка 22) вѣк справы
цер'ковныи сс^т за^мкнены и оу^м-
моцнены. а набо^тше дны набо-
же^нства и ст^ю пасх^с, авы не
з жиды, анк^к вперѣ^т жидо^в, анк^к
з' еретики ввходити варока-
но¹). прѣто сдшн^к нѣс и
с^лнца ѿм^кнс приидти. а
нк^кли [к] це^{рк}кви в чо^м са ѿ-
м^книти. Ико заото^бсты ст^м
ише^т²). понева^к е^тсть слово^м бо-
жін^м оу^ммоцнена. а слово божіе
на^т нѣо и зе^млю е^тсть моц^нк^к-
ше. ико са^м Хс^т река^т. нѣо и
земля прѣ^де^т а слова мой не
м и м о и д с т ь .

И если и мова^т еретичи. же
того ведле плане^т и с^лнца вы-
ла потреба, авы дны и ста ѿ-
м^книти.

Ино знае^т же не ин^шлаа по-
треба, тѣлко авы такою хи-
тростю. ѿ е^динѣи кск^к зве^п-
хноти, и правд^икои цер'ковнои
главы х^а. по^т др^сг^ю (картка
22 об.) прифор^мовансю кск^к
проста^кв^п звест^и могл^и³),
котѣры^х ш^ире вто^м Пав^е ст^м
перестер^кга^т пиш^нчи⁴) Брат^я

На боц^и: ¹) правіла ап^лькин
ѿ заото^бсты [к' ма^пгарит^к]
слово. а. в. ²) ѿ ц^{рк}кви. заото-
б^{ст}к^к. ³) кала^ндар^ь новыи е^тсть
ома^н. ⁴) кола^с. в.

рзѣдку словом Бо^жым вмоцнио-
ного не псовали, гды^м през
вszystkie siedm powszechnie Zbo-
ry duchem ш^віетым y словом
Bo^жым siedmkroć polerowanym
(картка 21 об.) wszystkie sprawy
Cerkiewne są zamknione y vmo-
cnione, a nawięcey dny nabożeń-
stwa y Swiętą Paszechę aby nie
z Zydy, anie w przod żydow
anie z heretiki obchodzić waro-
wano¹). Przeto słusznie Niebu
y ziemi odmianę przyiąć, anziłi
Cerkwi [Pana Chrystusowey]
wczym sye odmienić, iako złoto-
usty ш^віеты pisze²), ponieważ iest
słowem Bo^жym vmoцniona, a
słowo Bo^жe nad niebo y ziemię
iest mocniejsze, iako sam Chry-
stus mowić [raczył]: Niebo y
ziemia przemienie, a słowa moie
nie odmienia^ю sye.

A iesli y mowią hereticy, że
tego wedle Planet y Słońca była
potrzeba, aby Dni y ш^віета od-
mienić.

Ale wiemy, że nie insza [ia-
ka] potrzeba, telko aby takowā
chytrosciā od iedney [nad]
vszystkie zwierchnosci, praw-
dziwey Cerkiewney głowy Chry-
stusa pod drugā (картка 22)
przyformowanā vsvstkich pro-
stakow [a raczy mowiac swovol-
nikow] zwieść mogli³), ktorych

На боц^и: ¹) Apostolski ka-
non 70. Chryzostom [na żydy] u
Kazaniu 1. 2. ²) Цитаты бра^к.
³) Kalendarz nowy iest oma-
nienie.

стережітьє сѧ, ѧвѣ вѧ нѣкто
не шшскаѣ фѣлосóфїю. ѿ про-
ныѣ ѡманѣнїѣ вѣдлє оуѣтавы
люѣскои, вѣдлє стїхїѣ, ѧлѣ
планетѣ свѣтлѣ тогò¹⁾, ѧ не вѣ-
длѣт ѧлѣ їса гдыѣ в нюѣ мѣ-
шкаѣт всѧка зспоѣноѣт боѣтва
телѣснѣк, ѿ ѧвѣстє в нюѣ вѣли
зсполѣни. Котóрыѣ їстѣ гла-
вюю всѧкого преложѣстєсѧ, ѿ
влѧды.

Ѣто Пѧвѣ стѣѣ оуѣпоминаѣт
ѧвѣ длѧ ѡвѧднóго змѣслѧ
до дрѣгон глѧвкѣ кроѣ ѧлѣ пѧна
непрїстѣпѧти. ѧ на дрѣгòѣ
мѣсци нарѣкѧѣт пїшсчїѣ²⁾. ѧлѣ
на оѣ чѧсѣк незнѧнстє ѣлѣ, слѣ-
жїлїѣтє тѣѣ, котóрыи спїро-
жѣнїѧ не сѣт богóвє, ѧ тєпє^р
поѣнѧвїшї ѣлѣ, ѿ оѣшѣѣ (картка
23) познѧнї вѣдѣчї ѡ ѣлѣ, ї-
коѣ сѧ зѧ навєѣтѧѣтє кѣ стї-
хїѣѣ, ѧлѣко планетòѣ мѣдлѣѣ ѿ
недостѧтѣѣнѣѣ. котóрыѣ зѧ^о
з вѣсѣкостї³⁾ слѣжїтї хóчєтє.
днѣѣ перєстєрїгѧючї, ѿ
мѣцѣѣ, ѿ чѧсѣѣ ѿ ѧктѧ. Бєю сѧ
ѡ вѧѣ, ѧвѣѣ снѧѣ дѧѣмо не прѧ-
цòвѧлѣт оуѣ вѧѣ, їѧковѣ рѣкѧѣ.
ѡпѣстїѣшї рѧѣ оуѣзнѧ(нѣ)ю прѧвѣ-
дѣ, ѿ прѧвѣднóго ѣлѣ. длѧ днòѣ
мѣцѣѣ ѿ чѧсòѣ. зѧ мѧѣнѣѣѣ

На боѣцї: 1) Стїхїѧ рѣѣ. дрѣ-
гнѣ рѣчѧѣ почѧтòѣ. ѧ планетѧ
свѣздѧ вѧднѧѣ. 2) гѧлѧѣт Ѣ.
3) з вѣсѣкòстї нѧ дòѣ ѡ прѧ-
дѣ к непрѧвѣѣ не кѧжє сѧ-
дїтї.

szczyrze w tym Paweł święty
przestrzeg a pisząc¹⁾: Bracia
strzeżcie sye aby was żaden nie
oszukał Filozofiją, y próżnym o-
mamieniem wedle wstawy ludz-
skiej, wedle Elementow albo Pla-
net świata tego²⁾, a nie wedle
Chrystusa JEzusa, gdyż w nim
mieszka wszelka zupełność Bo-
stwa cielesnie, y abyście w nim
byli zupełni, kthory iest Głową
wszelakiego przełożęstwa y
władzy.

Otoż Paweł S. vpomina, aby
dla obłudnego wymyslenia do
iney głowy krom Chrystusa Pa-
na [naszego] nie przystępowali,
[ale zupełnie w nim iedynym by-
li, to iest, namniey sye od nie-
go pod inszą głowę nie odrywa-
jąc, gdyż on sam iest iedyny wi-
domą cielesną głową Cerkwi swo-
iey.] [Jako] y na drugim mieyscu
narzekając pisze³⁾: Ale na on
czas nie znaliście Boga, służy-
liście tym ktorzy z przyrodzenia
nie (kartka 22 ob.) są Bogowie,
a teraz poznawszy Boga, y o-
wszem poznani będąc od Boga,
iakoż sye zaś nawracacie ku ele-
mentom, albo planetom mdłym
y niedostatecznym, ktorым zaś,
[iuż], zwysokości służyć chcecie,
Dni zachowywaiąc, y Miesiące, y

На боѣцї: 1) Tesal : 2. 2) Ele-
mentum iest, rzecz drugim po-
czątek, a Planeta gwiazdą błę-
dzącą. 3) Galat : 4.

члѣко^м ѿдѣте. И ѿкъ данин^н
 пророк^к пише^т¹⁾ ксіо божью
 ѿ стѣм^х ѣго прав^дс покѣсн^т са
 прекратити, котѣры^м злѣбствами
 переvк^ттажи^т вс^кх^х пѣр^ше него
 вѣшн^х, ѿ трѣх^х царѣ^н звѣлчи^т,
 ѿ [словѣ] навѣш^него мовити
 ѣсде^т, ѿ стѣм^х вѣш^него переле-
 сти^т, ѿ помысли^т перем^кнѣти
 часк^ы ѿ зак^н. ѿто^ж ѿвнѣ пре-
 теч^н а^нтихрист^{овы}х^х в котѣ-
 ры^х спрак^се (картка 23 об.) дс^х
 ѣго, позна^ти мѣжеш^ь. ѿ не
 см^кй мовити на ѣа, ѣвк^ы та
 пре^в пророк^{ов} ѿ ап^лов^н стѣм^н
 дх^о не м^кт^н перестерѣчи. ѿн^н
 тѣ^ж розсм^к, ѣвк^ы дсх^о
 бж^ин^н ѡмощнѣнаа цр^ко^н потре-
 вовѣла днѣ ѿ м^оцы ѡм^кнѣти
 гдѣ^ж ѣст^ь во вс^кх^х постановлѣ-
 нѣх^х свон^х не ѡм^кнѣна, ѿ ѣднѣ-
 ко тр^вѣѣ^т, а^ж до ко^нца к^кс.

czasu, y lata, боіе sye o was,
 abym снаѣ прожно не pracowал
 v was. iakoby [tak do wszyst-
 kich] rzekł, [boіe sye o was, іz
 wy z wysokości¹⁾ na doł, to іest,]
 opuściwszy raz vznąną prawdę,
 y prawdziwego [doznawszy] Bo-
 ga dla dniow mieśięcy y czasow
 za marnym człowiekiem іdзiеіe:
 A iako Daniel S. o nim piше²⁾:
 [Ktory] wszystkie Bożą y świę-
 tych іego [postanowioną] praw-
 dę бѣdzie sye kuśil przewroćiс,
 ktory złością [miał] przewięczyс
 wszystkich co pierwey niego by-
 li: A trzech krolow zwałczy, y
 бѣdzie mowіс [z strony] nay-
 wyszego, a święte nawyszego
 znamі, y pomysli przemіenіс
 czasy y Zakon. Skąd іawnіe Pre-
 doteczow Antychrystusowych w
 kto (картка 23) rych to spra-
 wuіe duch іego každy poznać
 może, a żaden nie smіey mowіс,
 abycіę Pan Bog przez Prorokow
 y Apostołow duchem świętym
 niemіal przestrzec, anіe też ro-
 zumіey aby potrzebowała [Chry-
 stusowa] Cerkiew duchem Bo-
 żym vmocniona [bѣdąc,] dni y
 Mieціące odmіenіс, gdyż іest we
 wszystkich postanowіenіach swo-
 ich nie odmіenna, y [w nich]
 іednako trwa, [y trwać бѣdzie]
 aż do końca wіeku.

На боці: 1) данин^н. 3.

На боці: 1) Z wysokości na
 doł, od prawdy do nieprawdy
 nie każe schodziс. 2) Daniel. 7.

АЛЕ ДХЪКЪ АНТИХРИСТОУ ПРЕЗ
САСТЪ СКОУ. ИАКЪ ИПОЛЪ СТЫ
ПИШЕТЪ. АЪЖЕЮ ЧЛЪЧКОЮ ЗВОДИТИ
МЪКЪ МОЛОДУХЪ И НЕУ ПАТЪРЪ-
НЫХЪ ВЪ РОЗЪМЪКЪ, ШЪ ЧОГО НАУ ВЪ-
СТЕРЪКАТИ СЪ НАСЪЧАЕТЪ. МОУВАЧИ¹⁾
ИВЪКЪ СТЕ БОУШЕ НЕ ВЪЛИ ДЪКЪ МЪ
ВЪ РОЗЪМЪКЪ, ХЪКЪЮЧИМИ СЪ И ТЪ-
ЛЪЮЧИМИ ВЪ КОУДОУ КЪКЪТЪКЪ НА-
ШКИ ПРЕЗЪ ЗРАДЪШЪ ЛЮУСЪКЪЮ ПРЕЗЪ
ХЪТЪРОСТЬ ДО ЗАВЕДЪНЪА ВЪ ВЪСЪ.

НАШТО ЗЛАТОБЪСЪТЪ СТЫ
[ТАУ] МОУКИ ДЪКЪТЪ АВОУКЪ
ЕСТЪ ПРИСВОИТО НЕ (КАРТКА 24)
СТАУЛЪМИ ВЪТИ, САЪХЪЮЧИ КО-
ТОРИИ АЪЖЪКЪ ОУЧАТЪ. ТЕНЕУ ТОЕ, А
ПОТОУ ИНОЕ, ПРЕХОДАЧИ КЪЕ
ДОВЪТЪКЪНИЕ, ХЪТАЧИ ЗРАДИТЪ.
ТАУ БОУКЪ КЪКЪ ЕРЕТИЦИУ ЧИНАТЪ.

(АПОЛЪ) АЛЕ ЗАХОУВЪЮЧИ ПРАВ-
ДЪ ВЪ МИЛОСТИ. АЪКОУМУ РОСЛИ
ВЪ НЕГОУ ВО ВСЕУ, КОТОРИИ ЕУТЪ ГЛА-
ВА ХЪСЪ. ПРИ ТОУ ЗЛАТОБЪСЪТИ.
ЛОУ ДОУТЪКЪНОУ НАЗЫУАЕТЪ. ОНИ
УПОВЪКАДЕТЪ, СПРОУНОИ И АЪЖИКОИ
НАШКИ ОУЧАТЪ. Я МЪ ПРАУДЪ ЧИ-
НИИ ВЪ НАШЦЪКЪ, ВЪ ЖИТИОУ, ВЪ СЛО-
УКЪ, И АЪ ЛЮУВЪИ. ИНАЧЕУ БОУКЪ
ЖАДЕУ НЕ МОУЖЕУ ПРАУДЪ ЧИНИ-
ТИ ТОУКО АЪКОУМУ ВЪДОУКАЛИ
МЕШЪКАУЕ, СЛОУВО, И НАШКЪ НАШЪ
ВЪ ХЪКЪ ГЛАУВЪШЪ ИШЪИ²⁾.

На боуи: 1) къ ефеуеу ДЪ.
2) при ииной голоуи крешъ ХЪ
жадеу не моуже прауду оучити.

Ale Duch Antichrystusow
przez slug swoich iako Aposzol
swiety pisze, Klamstwem czlo-
wieczym zwodzić miał młodych
i *nie statecznych* w rozumie, *w*
czym [nas vpominając a nawię-
cey] przestrzegając vczy [mo-
wiąc]¹⁾: Abyście więcey nie byli
dziećmi w rozumie, chwiejącymi
sye y tułającymi w każdym wie-
trze nauki przez zdradę ludzką,
przez chitrość do zawiedzenia
w bład.

Przytym Chryzostom S. pisze:
Dziećmi abowiem iest przyswo-
ito (kartka 23. ob) nie stalem
być, [tych] słuchając, którzy *fał-
szu* vczą, teraz to, a potym in-
sze, przechodząc wszystko *dowcie-
pem* chcąc zdradzić: tak abo-
wkiem wszyscy heretycy czynią.

(Apostol) Ale zachowuiąc
prawdę w miłości, abysmy rośli
w niego we wszystkim, kthory
iest Głową Chrystus. Przytym
Chryzostom [swiety pisze:] Leż
dowśicipem nazywa, oni, opowia-
da sprośney y lżywey nauki
vczą: a my prawdę czynimy w
nauce, w życiu, w słowie y w
miłości, inacey bowiem żaden
nie może prawdę czynić, telko
abysmy budowali mieszkanie,
słowo, y naukę naszą w Chry-
stuście Głowie naszej²⁾.

На боуи: 1) Efes. 4. 2) Przy
iney Głowie krom chrystusa za-
den nie może prawdy vczyć.

(ап°лѣ) з котѡрого всѣ тѣло¹⁾ згодливѣ сло́жено и спѡено вѣдѣачи прѣ^в вшит'ки стѣвы сполѣ^ного до даваніѣа, вѣдѣл^с дѣк^ности ка^ждаго чло^н-ка, вѣдѣл^с (картка 24 об.) мѣри свѡен, чини^т в зро^{ст} тѣла кѡ вѣдѡванію самѡго себѣ в мѣлости.

Въ гл҃авѣ ѿ мѣрѣа котѡрое кирнѣ стѣмъ в казѣнью семъ припоминаетѣа, Главѣ, ѣд. зачѣло, ѣи.

Гдѣи х^с сѣдѣк^н на горѣ оліивно^н. пристѣпили до не́го оу́ченици ѡсѡбно мѡвѣачи. повѣк^н на^н коли тоѣ вѣдѣ^т. и што за зна^н прихѡдѣс твоѣго, и до ко^нчѣ^не свѣкта, ѡ повѣдѣаючи и^с рѣкѣа и^мкѣ. Стрѣжѣте ѡвѣи вѣскѣ кто не здради^т. ѡвѡвк^н мнѡгѡ и^х приидѣ^т (2) ко и^ма моѣ мѡвѣачи иѡ ѣсте^т х^с. и мнѡги^х перелестѣ^т (3). ѡ вѣдете слышати ѡ во^на^н и ѡ повѣди воѣн^ные смотрѣте ѡ не лѣка^те са. присто и^т ковѣк^н все^мѣс то^мѣс вѣти, ѡле не [тогда] ище ѣсть ко^нчинѣа. ѡвѡвк^н по^{ст}ѣне^т наро^д на наро^д, и крѣлѣ^нство на крѣлѣ^нство. и вѣдѣт голоды и мо- (картка 25, арк. знач. Ж.) ри и траск^не по мѣксто^н, ѡ то всѣ почѣто^н вѡлестѣ^н.

На боцѣ: 1) са^н х^с главѣ тѣла^н цркви. межѣ [тѣло^н и главѡю нѣчѡго не маѣт вѣти.] 2) мнѡго л^нтихристѡв ѣдинѡмѣс ѡста^немѣс сѣвѣачи^х мѣло вѣти.

(Aposztał) Z ktorego wszystko ciało¹⁾ zgodliwie złożone y spoione będąc przez wszystkie stawy społecznego dodawania, według dzielności każdego członka, według miary swo- (картка 24, арк. знач. г.) iey, czyni wzrost ciała, ku zbudowaniu samego siebie w miłości.

Ewanyelia Matheusza S. ktorey Cyrillus święty w tym Kazaniu używa. Kapituła 24. Zaczęło 98.

Gdy Chrystus siedział na górze Oliwney, przystąpili do niego uczniowie osobno mówiąc: powiedz nam kiedy tho będzie, y co za znak przyścia twego, y dokonczenie świata: a odpowiadając Jezus rzekł im. Strzeżcie aby was kto nie zdradził, abowiem wiele ich przydzie²⁾ w imię moię mówiąc: ia iestem Chrystus, y wiele ich zwioda, y będziecie słyszeć o woynach, y opowiedzi woienne, patrzcie a nie lękaycie sye, *musi* bowiem wszystko to być, ale nie iuż będzie koniec, abowiem powstanie narod na narod, y Krolewstwo na Krolewstwo, y będą głody, y mory, (картка 24 об.) y trzęsienie po miastom, a to wszystko początek boleściam.

На боцѣ: 1) Sam chrystus Głowa ciała Cerkwi. Między (dalszoj части цитату нема.) 2) wiele antichrystow iednemu ostatniemu służących miało być.

ТОГДА́ ВѢДАДЪТЪ ВА^С НА ФРА-
СЪНКИ, И ОУВѢЮТЪ ВАСЪ И БѢДУТЕ В
НЕНАВИСТИ ОУ ВСѢХЪ НАРОДѢМЪ
ДЛА́ ИМѢНЕ МОЕГО.

И ТОГДА́ ПОГОРШАТЪ СЯ ИХЪ
МНѢГО И ЁДЕ^Н ДРУГОГО ВѢДАЮТЪ,
И ЗНЕНАВИДИТЪ ЁДЕ^Н ДРУГОГО.

И МНѢГО ФАШИВЫХЪ ПРОРО-
КѢМЪ ПОУСТАНЕТЪ И ПЕРЕЛЕСТАТЪ
МНѢГИХЪ.

А ДЛА́ МНѢГОГО БЕЗКОУ-
СТКА ИГАСНЕТЪ ЛЮБОЕ^Н МНѢГИХЪ. А
КТО ВѢТЕПНИТЪ ДО КОНЦА ТО
СПСЕ^ТСА.

И ПРОРОКЪ СЯ ЕВГЛАЕ ЦАРЕ-
СТВА ПО КСЮ^В ВСЕЛЕ^{НО}, НА СКЪ-
ДОЦЕСТВО ВСѢХЪ НАРОДѢМЪ, И ТО-
ГДА́ ПРИДЕТЪ КОНЧИНА.

И КДА́ ОУЗРИТЕ УБРИДЛИ-
КОУ СПЕШОШКНА РЕЧЕНЮ ДА-
НИИЛО^М ПРОРОКО^М СТОЛЧЮ НА
МКСЦИ СТО^М, А ХТО ЧИТАЕТЪ НЕ-
ХАЙ РОЗУМЕ^Т. ТОГДА́ КОТОРИИ
БѢДУТЪ В ЖИДОУСТВѢ, НЕХАЙ ВЪ-
ЖАТЪ НА ГОРЫ, А (КАРТКА 25 ОБ.)
КОТОРИИ НА ДАХЪ НЕХАЙ НЕ СУ-
ДИТЪ ВЪЗТИ ШТО В ДОМѢ ЕГО.

И КОТОРИИ^И НА РОЛИ НЕХА^Т СЯ
В ЗА^Н НЕ ВЕПТАЕТЪ ВЪЗТИ ША^Т
СВОИХЪ.

[И] ВѢДА БЕРЕМКНЫМЪ И
ПЕСАМИ КОУМАЧИМЪ В ОНЫЕ ДНИ.

МЛТЕ СЯ АБЫ НЕ ВЪЛО ОУ-
ТКАЕ^НЕ ВШЕ ЗИМѢ, АНЪ В СВ-
БОТѢ. БѢДЕТЪ КОУКЪ ТОГДА́ ОУ-
ТРАПЕНЕ ВЕЛКОЕ, ІАКОЕ НЕ ВЪЛО
У ПОЧАТКѢ СВѢТА АЖ ДО ТЫ А-
НЪ БѢДЕТЪ. И ЕСЛИБЫ НЕСКОРОЧЕ-

Na on czas wydadzą was na
frasunki, y vbią was, y będzie-
cie w nienawiści v wszystkich
narodow dla imienia mego :

A na ten czas zgorszą sye
ich wiele, y ieden drugiego wy-
da, y znienawidzi ieden dru-
giego.

A wiele fałszywych Prorokow
powstanie, y zwiódą ich wiele :

A dla wielkiego bezakoństwa
zgaśnie miłość między wielą. A
kto wycierpi do końca, ten zba-
wion będzie.

Y opowie sye Ewanyelia Kro-
lewstwa po wszystkim świecie,
na świadectwo wszystkim naro-
dom, y na ten czas przydzie
dokończenie.

A gdy obaczycie Obrzydli-
wość spustoszenia, opowiedzianą
Danielem Prorokiem, stojącą na
mieyscu świętym, a kto czyta
niech rozumie : na ten czas kto-
rzy będą w żydowstwie, niech
bieżą na gory, a kto (картка 25)
ry na dachu niech nie schodzi
wziąć co w domu swoim.

Y ktory na Roli, niech sye
nazad nie wraca wziąć szat
swych.

Biada brzemiennym y pier-
siami karmiącym onych dniow.

Modlcie sye aby nie bylo
wciekanie wasze Zimie ani w So-
botę : będzie bowiem na ten czas
vtrapienie wielkie, iakie od po-
czątku świata nie bylo aż do te-
go czasu, ani będzie. Y iesliby

ны днѣ ѿны не бѣловы збѣр-
лено всѣкое тѣло але для вы-
браных оуборочены бѣдѣ днѣ
ѿны.

ТОГДА ЕСЛИ КТО КАМ РЕЧЕТ,
ѿво тѣхъ хс, аѣво ома е невкпте.
Покстанѣт ковкѣм ажѣ хрѣсти¹⁾
и живые пророчи. и дадѣт
знаки и чудѣ, аѣмы зѣлѣи если
моунама рѣи и навькопнѣши^х.

ѿто вперѣ поккѣм ка^м.
прото если рекѣт ка^м, ѿто к пѣ-
стѣни ест невуходѣте. (картка
26) ѿто к покѣлѣ не имѣте
кѣри, аѣковкѣм ѣкѣ кѣиски-
ца выхѣди ѿ вѣхѣдѣ и ѣвлѣ-
ет са аѣ на захѣдѣ таѣ есде^т
и прихѣт сѣа чѣчѣкаго. и гдѣ
[ковкѣм] есде^т трѣш, та^м са зѣ-
рѣт и ѿри.

а зѣра^н по странѣнѣю днѣ^н
ѿны сѣице затми^т са и мѣцѣ
неда^{ст} свѣкта своѣго. и звѣзды
спадѣт з неба, и мѣцѣм невѣны
подви^тнѣт са.

тогда ѣви^т са знама сѣ-
на чѣчѣскаго на нѣси и тогда
пѣкати са бѣдѣт вѣк покѣлѣ-
на зѣмѣкѣ. и оубра^т сѣа чѣчѣ-
каго идѣчѣго на ѣблѣцѣхѣ
невѣны^х. з мѣцѣм и сѣаѣю ке-
лѣкою, и прѣчѣа.

На боцѣ: 1) ажѣ хрѣсто^н
резѣмѣт анѣтихрѣсто^н.

не были vmnieyszene dni one,
nie byloby zbawione wszelkie
ciało. ale dla wybranych vmiey-
szone będą dni one.

Na ten czas iesli kto wam
mowić będzie, owo tu Chrystus,
albo *ono tam* nie wierćcie: Po-
wstaną bowiem żywi chrystuso-
wie¹⁾, y żywi prorocy, y dadzą
znaki y cuda aby zwiedli iesli
można rzecz y nawyborniejszych.

Oto wprzod powiedziałem
wam, przeto iesli rzekną wam
oto w pustyni iest nie wychodź-
cie, oto w poko- (картка 25 об.)
iach nie *wierćcie*: abowiem iako
błyskawica wychodzi od wscho-
du, y okazuje sye aż na zacho-
dzie, tak będzie y przyście Syna
człowieczego. A gdzie będzie
Trup, tam sye zbiorą Orli.

A zaraz po vtrapieniu dni
onych, Słońce sye zaćmi, a mie-
siąc nieda światłości swoiey. Y
gwiazdy spadną z nieba, a mocy
niebieskie dźwigną sye.

Na ten czas okaże sye Zna-
mie Syna człowieczego na Nie-
bie, y w ten czas plakać będą
wszystki pokolenia ziemię. y
vyzrą Syna człowieczego idące-
go na obłokach niebieskich, z
mocą y z sławą wielką. etc.

На боцѣ: 1) Лъwych Chry-
stusow rozumiey antichrystow.

РОЗДѢЛ ЧЕТВЕРТЫН.

И́ко хсѣ часѣ прихѣдѣсѣ ско́го ѿ конѣцѣ тогѣо сѣкѣта, жа́дносѣ неузна́ниѣ, тоа́ко знаки пѣрвыѣ, ѿ прѣстро́сѣ дла́ а́нтихристѣоу о́поукѣ, котѣриѣ о́номѣсѣ бѣста́немѣсѣ а́нтихристѣсѣ лю́дѣ до вѣсѣны звѣдѣчи. прѣдѣ ѿгѣо прихѣдомѣ мѣѣн повѣстати.

(картка 26 об.)

Пере́мни́тъ тѣды рѣчи вѣдомыѣ, а́ при́йдѣтъ котѣрыѣ ѿчекива́емѣ цѣсѣ днѣ кѣшѣ на́ ниѣ. Я́ле часѣ жа́де не пы́тай сѣ. Я́ко́вѣкъ мѣови́тъ не ва́ша ѣстькѣ рѣчѣкѣ розсѣмѣкѣти часѣы ѿ а́кѣта, котѣриѣ ѿи́къ мѣе́тъ во свѣй влѣдѣзы. а́нѣкъ смѣкѣ оу́казѣокати колѣи то ѣсѣде́тъ. а́нѣкъ тыѣъ за́ во зна́къ лежа́чи спѣи, не сѣкѣте мѣови́тъ а́во́вѣкъ въ котѣрой днѣ неспѣодѣкѣвѣете сѣмѣ свѣи́къ члѣвѣчѣи при́де.

И́ поне́ва́къ при́сто́ла о́на ѣ зна́ти знаки ско́чѣниѣ сѣкѣта. ѿ поне́ва́къ хсѣ ѿчекива́емо, а́бѣкѣсмы звѣдени бѣшѣи не по мѣрѣли. ѿ ажѣвыѣ а́нтихристѣоу не бѣкли ѿшѣкани.

бѣжинѣ тѣды зѣзволѣ́емѣкъ порѣшѣени а́пѣли прѣстѣпѣли до пра́дѣвогѣо оу́чѣтелѣ, ѿ мѣовѣли, повѣкѣкъ на́ колѣи то́е ѣсѣде́тъ. ѿ котѣрой ѣсѣтъ зна́къ (картка 27) тѣво́го прихѣдѣсѣ, ѿ ско́чѣниѣ ѣкѣка.

ѿжидѣ́емѣ тѣбѣ и́къ мѣе́шѣкъ ѣце́ при́тъ. а́ле шѣта́тъ пере́мѣкѣ-

Rozdział Czwarty.

Jako Chrystus czas przyścia swego, y koniec tego swiata żadnemu nie oznaymił, telko znaki pewne y przestroгę dla Antichtystusow opowiedział, kthorzy onemu ostatniemu Antichrystusowi lud do kupy zwodzić, przed iego przyściem mieli powstać.

(картка 26).

Przemińa tedy rzeczy widome, a przyidą ktorych oczekiwamy *pięknieysze* nad nie: ale o czasie żaden nie pyтай sye, abo wiem mowi: Nie wasza iest rzecz *wiedzieć* czasy y lata, ktore Ociec ma w swoiey władzy, a nie śmiey wkazować kiedy to będzie: ani też zaś wznak leżąc spi: Nie spicie mowi, abowiem w ktory dzień nie spodziewacie sye Syn człowieczy przyidzie.

A ponieważ *potrzeba* nam bylo wiedzieć znaki skonczenia swiata, y ponieważ Chrystusa oczekiwamy, abysmy oszukani będac nie pomarli, y lżywym Antichrystusem nie byli omamieni.

Bożym tedy zezwoleniem poruszeni Apostołowie, przystąpili do prawdziwego wczyciela, y mowili: Powiedz nam kiedy to będzie, y kto- (картка 26 об.) ry iest znak przyścia twego, y dokonczenia wieku.

Oczekiwamy cię iż masz przyść, ale Szatan przemienia sye

нѣѣ^т сѧ во аггѧла свѣтла¹). повѣ^к на^т запевна, ѧвѣ^кмо сѧ комѧс и шемѧс вѧксто тѣбе не поклонилн. а о^т ѡтвориши свои вж^отвѣ^нныи оуѣта, рѣ^кчаслѧвѣ^к.

Стрежѣ^тте сѧ ѧвѣ^к вѧсѣ^к жѧде^т незрѧди^т. а вѣ^к тепѣрѣ^к слѧхѧючи, дѧшев^ныма ѡчѧма ѧко высте ѧго видѣли и слѧшали тѣ^к и до вѧсѣ^к мѡвѧчого. Стрежѣ^тте сѧ ѧвѣ^к ва^о нѣ^кхтѡ незрѧди^т.

и оупевнѧѣ^т всѣ^к вѧсѣ^к, тѣе слѡво ѧвѣ^ксте зрозмѣвѧли. Не исторѧ тѡ ѣстѣ^к ѡ прош^лы^к рѣ^чах. ѧле прор^окова^не ѡ тѣх^к всѣ^кх которѧи мѧю^т вѣ^ти.

не мѧ прор^окѣ^не^н вѡсмы и не го^нни. ѧле писмо вѧмѣ^к поклѧдѧѣ^т. и знѧки ѡ которѣ^хх мѡвѣ^клено, (картка 27 об.)

Н а с к а.

Не вѧше ѣстѣ^к розсмѣ^ти часѣ^к и лѣ^та, штѡ положи^т ѡцѣ^к ко своѣ^й влѧдѣ^ны. дѧ слѧшны^к тѣды [и] мнѡги^к прич^ни закри^т х^с ро^к и чѡ пѣ^нны^к прихѡдѧ своѣ^{го}. а звѧща дѧ люде^ѣ превр^отны^к ѧко стѣ^н пѣ^трѣ^к пѧше^т²). и^к и^к тѡ оу^таѣно бѣде^т. [а до сви^нх] х^с мѡвѣ^ки^т³). вѧ^к ѣстѣ^к дѧно розсмѣ^ти тѧ^нницѣ^ѣ црѣ^тва не^бѣ^ного, а ины^к в^ѣ приповѣ^тствѣ^х.

На боцѣ: 1) Ѣ. Корин^т. ѧт.
2) Ѣ. пѣ^трѣ^к г. 3) лѧкѧ и.

w Anyola światłego¹), powiedz nam pewnie abysmy sye komu inemu wmiasto ciebie nie poklonili: A on otworzywszy swe Boskie vsta rzekł szczęśliwym.

Strzeżcie sye aby was żaden nie zdradził. Y wy teraz słuchając duchownymi oczyma iako byście go widzieli, y słyszeli też do was mowiącego: Strzeżcie sye, aby was żaden nie zdradził.

A v pewnia wszystkich was to slovo abyście rozumiewali, nie Historija to iest o przeszlych rzeczach, ale prorokowanie o tych wszystkich ktore maię być.

Nie my prorokuiemy bośmy y niegodni, ale pismo wam pokladamy, y znaki o ktorych mowiono. (картка 27)

N a u k a.

Nie wasza iest rzecz rozumieć czasy y lata, ktore položyl Oyćec w swey wladzy.) Dla wielu tedy y słusnych przyczyn, zakrył chrystus Rok y Czas pewny przysćia Swego, a zwłaszcza dla ludzi przewrotnych, iako Piotr świąty pisze²): Ktorem to zakryto będzie. [Co też y Pan] chrystus mowic [raczy]³). Wam iest dano rozumieć tajemnice Krolewstwa Niebieskiego, a inym w przypowieściach.

На боцѣ: 1) Цятату брак.
2) 2. piotr: 3. 3) Лук: 8.

И нѣкѣ то ѣсть во владзы
хво́ часѣ дла проѣкы лю-
скон предожити, и дла злѣ-
сти оукоротити. Прѣто стѣи
рѣкѣ днѣ и часѣ певно не ѡ-
писали, але ведла соломо-
на¹⁾ къ згодливѣ во ѡсмо
кѣкѣ докочкна семѣ кѣкѣ,
и почато пришломо быти по-
кѣдио²⁾.

А иако чловека старѣго ви-
длчи знѣе, же (картка 28)
ково ѡмѣретѣ маѣт, во мѣ
кышли лѣта. Але которого
днѣ и годины незнѣе. та же
и ѡ приходѣ хво́ и ѡ ско-
чѣню тогѣ свѣта розсмѣмо,
нѣкѣ по выпоѣнѣню лѣт и зна-
кѣн которѣе на дѣх стѣи
прѣ прѣрѣбкѣ и са хсѣ ѡповѣ-
ши, розказѣ са пѣно в тѣе
часѣ стерѣчи³⁾.

Аловѣмѣ есликѣ и рѣкѣ
пѣны в писмѣкѣ бы назначѣ-
ный. зѣра кѣ дѣх прѣти-
ны стара са тоѣ мѣкѣ ѡ-
мѣкнѣти и та люде в ко-
шѣю свою волю и кѣпѣ-
ностѣ привѣсти.

На боцѣ: 1) Екклѣсѣст дѣ.
2) кѣкѣ ѡсмы. кѣкѣ црѣтва не-
кѣного. 3) Лоукѣ. Ка.

A iż to iest we władzy chry-
stusowej czasu dla proźby ludz-
kiej, [y dla polepszenia żywota
ich] przedłużyć, tak też dla zło-
ści vmnieyszyć. Przeto święci
[Boży] Roku dnia, y czasu pew-
nego nie opisali: iednakże wedle
*Ekklesiasta*¹⁾ wszyscy zgodliwie
w osmym wieku dokończenie
tego wieku y początek przysłego
być powiadaia²⁾, [ktory pisząc o
skończeniu świata mowi: Day
cześć siedmiom y osmym.] (кар-
ка 27 об.)

A iako człowieka starego wi-
dząc, znamy że ma rychło
vmrzeć, bo mu [iuz] *wychodzą*
lata: ale kthorego dnia y godzi-
ny [ma vmrzeć] nie wiemy.
Także y o przyszeiu Chrystuso-
wym y o dończeniu tego świata
rozumieć [mamy], iż po wypeł-
nieniu lat, [a nawięcey pewnych]
znaków, ktore nam duch święty
przez Proroki [Boże, y święte
Doktory], y Sam Chrystus opo-
wiedzieć [raczył]: y pilno sye
warować w te czasy rozkazal³⁾.

Abowiem iesliby y Rok pe-
wny w pismie był naznaczony,
[tedy] by zaraz duch *przećwini-*
ka starał sye to mieysce odmie-
nić, aby tym ludzi *w więsze nie-*
bezpieczestwo, y w mieszkanie swo-
wolne przywiol.

На боцѣ: 1) Ekkles: 11.
2) Wiek osmy Wiek krolewstwa
niebieskiego. 3) Цитаты брак.

їако^ж в'длючи дхъ ан'ті-
христо^в и^ж мнш^т на часк^х на-
лѣжит. не то^{ко} ро^к ал'ко стò,
але о́коло по^атори тисачи л'к^т
в ли^чб'к ѿ створ'кна св'кта. жи-
до^в и^н а^нт'іхристо^вы^х предо-
течо^в зсстави^чного вк'к^х право-
сла^вны^х оужива^ла надчи^н оу^та-
и^ти. и^н л'кта (картка 28 об.)
южк^ь выпо^няючии са ан'ті-
христо^ва прихòдс оу^та^нти.

жидо^в для то́го¹⁾, же ме
сїа^нша о́жидаю^т абѣ в'мо^кс
м'кан, и^нжк^ь е́ще е́гò прихòдс
не приш'л и^н л'кта.

а еретико^в та^же, абѣ лю-
де не по^няли же л'кта ю^ж
в'ш'ли з ни^х а^нт'іхристо^в
в'ста^ннемс по^стати, а не то^{ко}-
ко л'к^т ли^чбс не^нсю ѿ ство-
р'кна св'кта по^гсва^лю^т²⁾.
але дни^и и^н м'ксачи, и^н в'сє [то-
гò св'кта м'ш'ка^нє] радикы з
новюю своєю к'рою а стары^и
єрес'ми тепе^р зач'али, и^н вк'к^х
на єдинс к'пс зкел'и, а то^ж в'сє
сл'зи для то́го чина^т їаковы
ры^сл'к' п'нс м'ксє а^нт'іхрист^с
ономс зготовати.

На боці: 1) жидове и ерети-
ци для того ли^чбс л'к^т зопсорá-
ли. 2) ро^к аф'и^к. папа григорій
їі. калє^нда^р ѿм'кни^т.

Jakož wiedząc Duch Anti-
chrystow, że wiele na czasiech
należy, nie telko Rok albo sto,
ale około półtora tyśiąca lat w
liczbie od stworzenia świata, ży-
dow y *slug swoich* Predoteczow
z vstawicznego wszytkich Pra-
woslawnych [chrześcijan] vży-
wania, nauczył [wiąc y] skryc
y lata (картка 28, аркуш знач.
Н.) iuz wypelniające sye Anti-
chrystusowego onego ostatniego
przyścia *vmięyszyc*.

Zydow dlatego¹⁾ że [Chrystu-
sa gdy przyszedł nie przyięli ale]
oczekiwaią [ieszcze] Mesyiasza, y
aby wymowkę mieli, iż ieszcze
lata przyścia iego *nie wypelnilię*.
[ktore sye iuz dawno wypelnili,
iako pisze²⁾: A gdy przyszło wy-
pelnienie lat, posłał Bog Syna
swego.]

A heretиков także. aby lu-
dzie nie poznali, że lata iuz *wy-
chodzą* z nich antichrystusowi o-
statniemu powstać. [Przeto] nie-
telko lat liczbę pewną od stwo-
rzenia świata *zatumiaią*³⁾ [nową
wynaydując.] ale dni, y miesiāce
y wszytkie [starożytne chrześ-
ćyanskie konsilyjne Postanowie-
nia] radziby [zgladzili,] a swoje
nową wiarę z starymi herezya-
mi, teraz *zaczynaiąc* [postanowi-
li, O ktorych pisze⁴⁾: Szukaią
swoię prawdę postanowić, a

На боці: 1) Зыдовие y he-
reticy dлаczego liczbę lat zepso-
wali. 2) Galat. 4: 3) Roku 1582.
Papa Gregorius 13. kalendarz
odmienił. 4) Do rzym 10. 2. tim 3.

Прото^ж хс¹⁾ к тѣмъ ѡста^{тн}іе
 часкѣ вк^рны^ж скон^ж пи^но рос-
 каза^ж сѧ стѣрѣчи, всѣ штѡ по-
 трѣка бѣло ѡзна^мни^ши ѣв^н-
 ными рѣ^ж. (картка 29, аркуш
 значеній S.) ми, котѡры^ж ѣ
 напрост^кш^ии вѣдѣчи ѣ сѧ-
 шачи розсѣдѣти мѡже^т.
 ѣко а^ти^христови през'
 ѣгѡ предѡтѣч^в м^ксѣе,
 па^нство, сегѡ св^кта зготѡвано
 м^кло бѣти^ж). ѣ [немѡло п^нш^в
 ѣ] крѡл^в св^кта тогѡ до сто-
 лицы ѣ м^с пророкова^нон, [пре^в
 сѧс^т ѣгѡ звѣдени вѣдѣчи скло-
 нѣти ѣ под^дѣти сѧ м^кли.]
 понева^ж о^ж ѡста^{тн}ы^ж [а^ти^х-
 христ^к] нѣ ѡкаже^т сѧ а^ж пе^в-
 ше, вѣдѣле прорѡц^тва^ж), до сто-
 лицы своѣи [пре^в сѧс^т свои^ж] с^к^ж
 крѡл^в [зманѣти] и прил^счѣти
 мѡе^т. [ѣ штѡ о^ж роскаже^т тѡе
 чинѣти вѣдѣ^ж. з' котѡрѣми,] ѣ
 дрѣги^ж трѡ^ж крѡло^в зва^чни^т.
 [ѣ та^ж вѣр^зо мѡло ѡкла^нны^ж
 панѡвѣти вѣдѣ^т.] ѡбѡв^к хс^ж на
 нѣгѡ при^ти мѡе^т з неба^ж), ѡ

prawdzie Bożej dawno posta-
 nowionej niechcąc sye poddać,
 ale ieszcze od niey radzi by]
 wszystkich [do swoich błędow]
 na ied- (картка 28 об.) ne ku-
 pe zwiedli. Ato wszystko sładzy
 dlatego czynią, aby rychley Pa-
 nu mieysce [onemu ostatniemu]
 Antychrystusowi zgotowali.

Przeto Chrystus¹⁾ w te ostat-
 nie czasy wiernym swoim pilno
 rosказал sie strzec, [anie wycho-
 dzić, z Cerkwie starożytney od
 prawdy raz zastanowionej,] o-
 znaymiwszy [nam wszystko co
 było potrzeba. y onego Bożego
 przeciwnika y sług iego] iawnem-
 i rzeczami [vkazał,] ktore y
 najprostszy widząc *albo* slysząc
poznać [go] może, iako *mu sładzy*
iego mieysce, [lud] panstwo go-
 tować mieli²⁾, y krolow do sto-
 lice iemu prorokowanej [za cza-
 su mieli przywodzić]. Gdyż poki
 wedle prorocтва³⁾ do stolice an-
 tichrystusowej siedm krolow nie
 przyłącząc sye, y drugie trzy po-
 ki nie będą zwalczone on ostat-
 ni nie okaże sie. [A gdy sye on
 ostatni okaże, y chrystusowe
 przyście będącie. Abowiem Chry-
 stus na *Antychrystusa* [y sług
 iego] przyść ma z nieba⁴⁾, aby
 samego y ze wszytką iego *Pum-
 pę y możnością* świata tego
 (картка 29) zwalczył y wiecznym

На боці: 1) ма^тдѣ^т. Кд.
 2) Цитату брак. 3) даніи^ж. З.
 апо^ж. Ш. Зі. 4) іюда. ѡ.

На боці: 1) math. 24. 2) Ja-
 ko poznać antychrystusa po słu-
 gach iego. 3) Dani: 8. apok: 16.
 17. 4) Judasz 1.

ѣгò самòго ѣ зовѣкѣ ѣгò па^н
ствòмъ зва^нчнѣтѣ ѣ вѣ^нны^н мѣ-
ка^н ѡдѣти мѣтѣ. ѣ (картка 29
об.) ю^н бо^нше звы^нкѣ ѣ тирѣ-
нѣ^н на^н цѣвлю своѣю (то
ѣстѣ) на^н правослѣвными
хрѣтѣаны чинѣти не допѣсти^н.

ѣвòкѣ^н ѣсдѣ^н вѣ^н дѣ^н), вѣр^н-
зо велика^н, ѣка^н ѡ почѣтѣ^н
сѣвѣта не вѣла ѣнѣ^н потòмъ ѣс-
дѣ^н. тогò чѣсѣ, [в котòрѣй] о^н
ѡста^ннѣй ѣнѣ^нхрѣстѣ^н право-
слѣв^нны^н хрѣтѣ^н всòды мо^н-
довѣти ѣсдѣ^н. ѣко ѣс^н дячѣ^н
зѣра^н ѣ потѣхѣ ѣповѣдѣ^н.
жѣ ѣвѣкорòчены вѣсдѣ^н днѣ тѣн
длѣ^н вѣбраны^н.

ѣ прѣ^н [тѣ^н] часòмъ длѣ^н знѣ-
тѣ ѣвѣ^н ѡ прѣлѣсти ѣ зрѣды
многѣ^н моглѣсмы сѣ ѣвѣстѣрѣ-
чи, котòра^н давнò сѣ зачѣв^нши
дòлòго не прѣ^н ѣднòго мѣкла
тѣрѣвѣти, ѣ тѣ^н хѣтѣро ѣ по-
сѣтѣснѣ ѣслѣбы мо^нно ѣ навѣ-
бо^ннѣ^нших прѣ^нстѣти.

прòто не то^нко ѡ своѣ^н
прихòдѣ, котòрѣй ѣстѣ^н вѣ^н-
ны^н ѣгò потѣхѣлѣвѣй, чѣ^н
(картка 30) ѣповѣдѣ^н. ѣлѣ ѣ
ѡ а^нтѣхрѣстовѣ^н прѣдòтѣч^н
стѣрѣчи сѣ пѣно розкѣзѣ, ѣвѣ^н
в тѣ^не часѣ^н нѣ^н о^н прѣ^ндѣ^н
ѡшкѣнѣи не вѣли, ѣ до ко^нца
не дотѣрѣвѣши а^нтѣхрѣстѣ сѣ

mękam oddał. y iuz więcey zbyt-
kow, [przesladowania,] y tiranie-
iey nad cerkwią swoią to iest,
nad prawosławnymi Chryściami.
czynić nie dopuści.

Abowiem będzie *vtrapienie*¹⁾
[na prawosławnych] barzo wiel-
kie, iakie od początku świata nie
było, ani potym będzie, [to iest,]
onego czasu [gdy już] on ostatni
Antychrystus [okaże sye, y] pra-
wosławnych Chryścijan [ktorzy
mu się niepoklonią] wszędzie
mordować *roskaże*, Jako Chry-
stus dając zaraz y poćiechy opo-
wiada: że vmnieyszone będą dni
one dla wybranych.

A [co teraz mowi, począ-
tek telko boleściam iest, y dla
tegoż] przed czasem ostatnim
daie znać, aby od zrazy y oszu-
kania wielu [sług y Predoteczow
iego] *Prawosławni* wwarowali sye,
kora zdaleka sie zacząwszy dłu-
go nie przez iednego miała
trwać. y tak chitrze y podstę-
pnie, iesliby można rzecz y na-
wybornieysz(y)ch zmamić.

Przeto nie o swym *tak dale-
ce* przyściu, kore iest wiernym
iego poćieszli- (картка 29 об.)
we, czas opowiada, ale od prze-
doteczow Antychrystusowych pil-
no warować sye *roskazuie*, aby
w te czasy nim on przydzie o-
szukani nie byli, a do konca nie
dotrwaszy aby sye Antichry-

1) Цитату нема.

На боці: 1) Math: 24.

не [поклонили ѿ] не по^ддали.
 ѡбо^кк^х кт^о с^а ѣ^мѡ^с покл^о
 нн^т в^ъ цр^ѣтв^ѣн^ньн^ох^ъ не
 б^ѣс^ѣд^ѣт^ѣ. ѡ кот^орого наста^в
 ню зна^ки п^ѣв^ѣныи ѡпо^кк^т в^к^р
 ны^х скон^т. а то ѣ^ст^ь п^ѣр^в^ш^и^й,
 ѡко к^ир^ис^т св^ѣт^лѣи пи^ше.

ЗНАК ПЕРШІИ, ЯН- ТИХРИСТОВА НАСТАВАНЯ.

Я т^ы см^от^рѣ ш^то ю^ж б^ыло,
 ѿ ш^то ѣ^щѣ м^ѣѣт^ь б^ыти. ѿ
 п^ис^ано ст^ѣр^ѣж^ѣи с^а. г^ды^х м^ов^ѣ
 ст^ѣр^ѣж^ѣт^ѣ с^а ѡб^ѣи в^ѣ ж^ѣд^ѣ
 не з^рѣд^ѣ. м^но^гѣ ѡбо^кк^х п^р^и
 д^ѣт^ѣ, в^о и^мен^ѣ м^оѣ^х, м^об^ѣж^ѣ
 ѣ^ст^ѣ х^ѣс^т ѿ м^нѡ^ги^х з^вѣд^ѣ
 ѡто ю^ж б^ыло поч^ѣст^ѣ то ѣ^ст^ь
 Ѣ^н- (кар^тка 30 об.) м^он^ѣ в^о
 х^ѣв^ѣ, ѿ м^ѣн^ѣдр^ѣ ѿ и^ны^х ѡ
 к^лѣ^нны^х гол^ов^ны^х ѣ^рет^и
 к^ѣ. а с^нд^ѣ ѿ н^ѣк^ѣк^ѣк^ѣт^ѣ.

ВЫРОЗУМѢНА.

Яко ст^ѣи ап^лы на ѡн^ѣ ч^л
 ѡны^х ѡщ^ѣп^ѣц^ѣв^ѣ ѿ з^к
 д^ѣт^ѣл^ѣ л^ѣд^ѣ в^ѣж^ѣго за с^ѣ
 б^ѣю, ѡн^ѣтих^рист^ѣми наз^в
 т^ѣж^ѣ ѿ на с^ѣ ч^л [в^ѣк^ѣ] ѣ^р
 т^ѣк^ѣ ѿ з^кд^ѣт^ѣл^ѣ ѡн^ѣтих^р
 ст^ѣми ѡном^ѣ ѡст^ѣнем^ѣ с^л
 ж^ѣч^ѣми роз^зм^ѣ. кот^ѣр^ѣ ѡ
 ѣ^дн^ѣн^ѣ ст^ѣи кар^ѣл^ѣч^ѣск^ѣ с^ѣ
 в^ѣр^ѣн^ѣ ѿ ап^лк^ѣ ц^ѣрк^ѣ г^р
 ѣ^чес^к ѡст^ѣп^ѣли, ѿ в^ѣш^ѣ с^ѣ
 ѡн^ѣк^ѣли р^ѣ ѡх^ѣв^ѣлен^ѣ пр^ѣ
 х^ѣв^ѣ в^ѣк^ѣр^ѣти к^ѣж^ѣ. ѡ кот^ѣ

stusowi nie poddali [y wiecznie
 nie zginęli.] *abowiem kto do kon-
 ца wytrwa, ten zbawion będzie*, o
 ktorego nastawianiu Chrystus
 znaki pewne opowiedział. A tho
 jest pierwszy, iako Cirillus świę-
 ty pisze.

Znak Pierwszy.

Antichrystusowego nastawiania.

A ty patrz co iuż było, y co
 jeszcze ma być, y pilno strzeż
 się, ponieważ mowi: Strzeżcie
 się, aby was żaden nie zdradził.
 Abowiem wi(e)le ich przydzie w
 Imieniu moim mówiąc: Ja iestem
 Chrystus y wiele ich zwiodą. Ato
 iuż było poczęści, to iest, Simon
 (кар^тка 30) Magus, Menandr. y
 drudzi *mizérni* a głowni hereticy,
 a snac y dziś są niektorzy.

W y r o z u m i e n i e.

Jako święci Apostołowie na
 on czas, onych odszczepieńcow y
 zwodzicielow ludu Bożego [od
 Chrystusa] za sobą, Antichrystu-
 sami nazywali. Także y *terazniej-
 szych* czasow, [odszczepieńcow,
 heretиков, a zwodzicielow Anti-
 chrystusami onemu ostatniemu
 służącymi rozumiey, [wszystkich]
 ktorzy od iedney Świętey Katho-
 lickiey, Soborney, y Apostolskiey
 Greckiey CERkwie odstąpili, y
 więcey sobie aniżli raz vchwalo-

рыѣ ѿвнѣ іѡанѣ стѣи пише^т 1).

дѣти послѣднѣа година е^{ст} и іако слышасте и^{же} антихри^{ст}и дѣтѣ, и нѣк многіе антихристы бѣли. и ѿтола розмѣтѣ и^{же} послѣднѣи (картка 31) чл^о е^{ст}кѣ. ѿ на^о вѣш'ли, але не бѣли з на^о. ко гдѣ бѣ ѿ насѣ бѣли вж'дѣкы з нами бѣли трѣвали. але лѣкы показали и^{же} не бѣли вѣкѣ з на^о.

[іако] и о^н годѣ сѣмо^н ко^нхвкѣ самарійскій²) е^{ще} зрѣз ста^нши сѣ ѿщепе^нце^н ѿ сѣмона петра, [и дрѣгнѣ ап'лвкѣ] в' перѣ повѣкѣ до римѣ мѣнѣчи^о хр'сто^н бѣти, в'векѣ способѣ та^н ѿста^ннего антихри^{ст}а сѣм^н пѣвкѣ вѣдѣчи, и по не^м вѣдѣчи^н собою ко ѣно^н римѣ прознаменовалѣ. и^{же} на іма^н сѣмона петра мѣ^н дѣскети годѣи кнѣ свѣкта того антихри^{ст}а. што значило и на о^н чл^о гдѣ х^сс петра само^го назвалѣ сатаню^н, [гдѣ бѣвалѣ вѣдлѣ свѣкта того вѣскѣю справѣ ѿправовати похотѣ^н].

На боцѣ: 1) ѿ. іѡанѣ. в. мно^го антихри^{ст}овѣ е^днѣомѣ ѿста^ннемѣ слѣжачихѣ. 2) дѣлѣ. иѣ.

ney prawdzie Chrystusowey, wierzye każą. O których Jawniey Jan święty pisze¹).

Dzieci ostatnia Godzina iest, y iakoście słyszeli, iż Antychrystus *przyść ma*, y dziś wiele Antychrystusow było. Y stąd rozumiemy iż (картка 30 об.) ostatnia *godzina* iest, od nas wyszli, ale nie byli znas, Abowiem gdyby od nas byli, wždyby znami byli trwali. Ale aby sye okazali iż nie byli wszyscy z nas.

[A tacy ieszcze na on czas pokazali sye przy Apostolech, o których tu Ciryllus święty wspomina, abowiem] on pyszny [a wielki heretik] Simon magus Samaryski²) ieszcze zrazu stawszy sye odszczepie^нcem: Simona Piotra [vprzedził,] y do Rzymu bieżał, y thам wmiasto Chrystusa być sye powiedział, y wszystkie sposob ostatniego Antychrystusa sam pierwszym będąc, y po nim będących w onym Rzymie sobą *figorował*: że na imię Simona Piotra miało vsięść Harde Książę świata tego Antychrystus, [ktory miał świata tego sprawy sprawować, y o onych rozmyślać.] co znaczyło y na on czas, gdy y samego Piotra Pan szatanem nazwał, [mowiąc do niego³): Idź zamną szatanie, zgorzeniem iestę mi, abowiem

На боцѣ: 1) 1. Jan: 2. wiele antychrystow, iednemu ostatniemu służących. 2) Dzieie. 8. 3) math: 16.

[котóрого] хс своєю по-
кóрою и моли́ткою напра-
ви^и, же са то в не^и не (картка
31 об.) выно^инило. але в' Еи-
монк ко^ихвк¹) котóрий ўкр^ине
вы^и го^иды^и. и з'вк^иши мн^ив^иг^и
к р^имк пре^и вск^и народо^и вы-
соко каз^ил' са с^ивга^и свон^и но-
сити^и²).

але пётр^и ап^ил^и вк^идаючи
же то їсть не^ишій пре^и оста^и-
ни^и ан^итихри^ист, и ты^и по ко^и-
д^ихс ноше^инїе^и лю^и зв^иди^и. мо-
ли^и са єс^и ав^ии єг^ио ста^ими^и,
котóрого єк^и з висóкостн по-
рази^иши ро^итр^исти^и. даючи зна-
ти ав^иісм^и са тако^ивы^и го^и-
ды^и варо^ивали. и за ан^итихри-
ст^ив^и розв^им^икли, котóриє са
с^ивга^и свон^и к^иаж^ит^и носіти. и
в' м^иксто х^ил^и гла^ивою са ц^ирк^иви
єг^ио назыв^иаю^и.

Гды^и пётр^и ст^иый в' м^ик-
сто х^ил^и гла^ивою ц^ирк^иви х^иво^ий не
назыв^иал' са, ав^ии м^ик^и вы^ити
ц^ирк^иви т^ик^ила х^ива др^иг^иою гла-
вою^и³). ав^ик^ик^и м^ис^ит^ик^ила єм^и к^ии-
ти и^ина^ив це^ирк^ив^и т^ик^ила петр^ио

На боцї: 1) Цитату брак.
2) Цитату брак. 3) Єдино т^ик^ила
ц^ирк^ик^иво^и ў дво^их голо^ива^и не мо-
же вы^ити.

(картка 31) nie myslisz ktore są
sprawy boskie, ale czlowieczne. y
nizey mowi: Jesli kto chce za-
mna isc, niech sie same(g)o siebie
zaprzy, y wezmie krzyz swoy a
za mna idzie.]

[Y tak Piotra Swietego] Chry-
stus pokora swoia y modlitwa
naprawil, ze sye w niem *zly*
skutek zatracenia nie wypelnil, ale
w Simonie Magusie¹), ktory o-
krutnie byl hardy [a na zloto y
srebro chciwy:] y wiele ludzj
zwiwszy w rzymie, wysoko ka-
zal sie slugom swym nosic przed
wszytkim narodem²).

Ale Piotr Swiety wiedzac ze
to iuz pierwszy przed ostatnim
Antychrystus, y tym po powietrzu
noszeniem lud zwodzi, modlil sie
bog^u aby go slumil, ktorego bog
z wysoko^{sci} poraziwszy rostracil:
daiac [za czasu] znae aby-
smy sie takowych *nadentych* wa-
rowali, y za Antychrystusy rozu-
mieli, ktorzy sye slugom swym
kazal nosic, a w miasto chrystu-
sa Glow^ę Cerkwie iego nazywac.

Gdyz Piotr Swiety w miasto
(картка 31 об.) Chrystusa Głow^ę
Cerkwi iego nie nazywal sye,
aby mial byc Cerkwi ci^ęla Chry-
stusowego druga Glow^ę³). Abo-
wiem musialaby byc insza Cer-

На боцї: 1) Dzieie. 8. 2) w
zywocie Piotra, y Pawla. 3) Je-
dno ci^ęlo Cerkiew O dwu Glow^ę-
wach nie moze byc.

ка, а ѿнама црковъ тѣк- (картка 32) ла х^{ова}. **А**ле х^с свою еди- нѣ ѿ не петровѣ црковъ дрѣвнѣю ѡбща^н, на тврдо^х ѿ камен^н- но^х вы^нанію зс^дова^ти¹). са^м ѿи^н бс^дѣчи фс^дламе^нто^х ѿ гла- вою²).

главою [ѣсть] жесмы тѣк- ло^х ег^д. **И**ко пише^т3): Которій е^{ст} главою х^с, з которого все тѣло.

фс^дламе^нто^х ѿ камен^н для того, же са на не^х бс^дѣмо **И**ко камен^н живѣ⁴). **И**и^н са петръ вѣксто х^а ан^к цркви ег^д дрѣвою главою не мѣно- ва^н бѣти. **А**ле ѿце великѣю престроѣс^н ѡмирѣючи в римѣ ѡчини^н. гдѣ ег^д **И**ко х^а на крестѣк роз^нинали, проси^н авѣи не та^к **И**к^к х^а головою крѣк, [але к зѣ^нли] ѡкрижокали. авѣи ег^д не розсмѣ^н кто дрѣ- во^х х^а ѿли в^н мѣто глави х^а бѣти, **А**ле цркви х^{овой} дрѣк голоѣк мѣти.

kiew ciała Piotrowego, a insza Cerkiew ciała Chrystusowego: ale Chrystus swoją iedną, a nie Piotrową drugą obiecał na twar- dym y kamiennym wyznaniu zbudować, [mowiąc¹): A na tym Kamieniu (ktoregośty Pietrze wy- znał) zbuduję Cerkiew moję. Przeto] sam Chrystus iest Fu- damentem, y Głową Cerkwi swojej²).

Głową [dla tego,] zesmy cia- łem [y członkami] iego, iako pi- sze³): Który iest Głową Chrystus, z ktorego wszystko ciało.

[A] Fudamentem y kamie- niem dla tego, że sye na nim bu- dujemy, [iako pisze Piotr świę- ty] ⁴): Do niego przychodząc kamienia żywego, od ludzi wzgardzonego, a od Boga wy- branego nazacnieyszego y sami] iako kamienie żywe [buduycie sye w dom duchowny.] *Przetoż* Piotr święty, ani w miasto Chry- stusa [wyietnie], ani Gło- (картка 32, арк. знач. I) wą Cerkwi Chrystusowej *nie był*, ale ieszcze y wielką przestregę vmirając w Rzymie vczynił, gdy go [Rzy- mianie] iako y Chrystusa Krzy- żowali, prosił aby nie ku gorze głową iako Chrystusa *powiešili*, aby go kto nie rozumiał drugie- go Chrystusa, albo w miasto

На боці: 1) ма^трѣ. 2) **С**і.
2) са^м х^с це^ркви своѣй глава ѿ
фоудламе^нтѣ. 3) е^ст. 4) а
не^т. 5).

На боці: 1) math: 16. 2) Цн-
тату брак. 3) Jefes: 4. 4) 1.
piotr: 2.

и не то́лько́ а́кы мѣ́тъ быти
іако (картка 32 об.) х́с главо́ю
цркви́ є́го, а́ле не хотѣ́тъ и на
крѣ́тъ дѣ́мирати к го́рѣ го-
ловы́ по́хити, то́лько́ є́и ѿ-
вѣ́стиа к зе́млі. дѣ́казаючи и́же
ѿ зе́млі дръга́а голова́ в ри-
мѣ́ цркви́ є́но въ є́рса́лимѣ́
дѣ́крижова́ной проти́на мѣ́-
ла повста́ти¹⁾. ко́торю х́с а́же
в прихо́д ско́ втори́й ро́трѣ-
титъ.

А́кы о́н є́сть є́дино́ю
пра́дво́ю²⁾ и на вѣ́ки живо́ю
теле́сно и ви́доме́ все́мъ тѣ́ла
цркви́ своє́ главо́ю³⁾. Ко́торий
и мѣ́ртва́ вѣ́крѣ́тъ и ко́ше
не дмира́ет⁴⁾. и іа́к не [всѣ́ди
в тѣ́ла вѣ́к зарѣ́чно апѣ́ла
хиротони́саши⁵⁾, на малы́ ча́
ѿишо́лъ на нѣ́о не зоста́вючи
жа́ного вына́не, в мѣ́сто се́-
ке голово́ю то́лько́ ча́ками и
са́гами тѣ́ла цркви́ своє́ и
зоста́вилъ⁶⁾. Гды́ са́ прише́-
ши з не́ба на зе́млю, дла́ то́го
ста́ са́ (картка 33, арк. знач.
3.) на́шею главо́ю ви́димымъ
чѣ́ком а́кы жа́де и́ншій чѣ́ве́
на землі́ и на нѣ́к в ка́ждо́
влады́ не про́кова́лъ⁷⁾. а́ кто́
са́ надыма́етъ іа́ко пи́шетъ
и не дѣ́житъ (х́а) главы́ ѿ ко-

Гłowy Chrystusa, albo Cerkwi
Chrystusowej dwie głowie mieć.

Y nie telko aby miał iako
Chrystus Głową nad Cerkwią ie-
go [Panować,] ale nie chciał y na
krzyżu vmieriać, Głowy swey
ku gorze podiać, ale ia obrocił
ku ziemi, wskazuiąc, że od ziemie
druga Głowa w Rzymie, Cerkwi
oney w Jeruzalem vkrzyżowaney
prećiwna miała powstać, którą
[zaś] Chrystus aż w przyście swo-
ie wtore rostrąći.

Abowiem on iest [sam] ie-
dną prawdziwą¹⁾, y na wieki
żywą cielesnie y widomie wszyt-
kiego ciała Cerkwie swojej Gł-
wą, [iako Jan S. mowi²⁾: Cosmy
widzieli oczyma swemi, y (кар-
ка 32 об.) cosmy oglądali, y rę-
koma naszymi dotykali sye,] kto-
ry z martwych powstawszy wię-
cey nie vmiera³⁾, [iako Bog y
człowiek prawdziwy:] y [tak]
iawnie [zmartwychwstawszy]⁴⁾
w cieie wszystkich rowno Apo-
stołow swoich Chyrotonisawszy⁵⁾,
na малы czas odszedł od nich
na Niebo, nie zostawuiąc żadne-
go wyiętnie wmiasto siebie Gł-
wą, telko członkami y sługami
ciała Cerkwie swojej ich zоста-
wil. Gdyż sam z nieba na zie-
mie przyszedszy, dla tego stał

На боці: 1) [со́. в.]²⁾ колл.
ї. ри́. д. ³⁾ ри́. дї. ⁴⁾ а. ко-
ри́ її. ⁵⁾ лоу́ на ко́ци. ⁶⁾ а.
кори́ д. ⁷⁾ колл. в. ри́ дї.

На боці: 1) kołas. 3. Rzym
9. ²⁾ 1. Jan. 1. ³⁾ 1. kor. 15.
4) [Chryzostom o wćieleniu.]
5) Luk. w ostatnim.

тѡрон всѣ тѣло, ѿ са^х са чинитѣ в'мѣсто х҃а главоу цѣркви х҃вой тѡ ѣсть антихри^{ст}, ѿ ѿво сѣмои во^лѣ въ ѡнѣ першій а^нтихри^{ст} в' рѣмѣ петрѡ спередн^иши в'сѣю сла^вю х҃вс на сѣбе хотѣлъ принѣти¹⁾. але х҃с з нека ѣгѡ перазѣлъ. ѿ ѡста^тнего а^нтихристѡ с^вие^х дѣ^ло^м с^дѣтъ скон^х. которѣи тѣс на землѣ х҃а спережѣ^т²⁾ ѿ в'сѣмѣс тѣлѣс цѣркви х҃вой головоу с^дчини^иши са до сѣбе лю^д всѣмѣ з^ромѣж^сѣтъ. а в'мѣсто х҃а сѣбе положивѣши ѿ тѡе штѡ по с^дн^ом днѣ б^сд^ѣт на сѣбе взѣм^иши мѡвѣ^т³⁾. ѿ ѣдинѣ пѣсты^р ѣдинѡ ѿ стѣдо нех^л б^сд^ѣт, (картка 33 об.) ѿ тѡ ѣсть ѿвѣннѣи знѣкъ а^нтихристѡва дѣх^л.

sye naszą Głową widomym człowiekiem¹⁾, aby żaden inszy człowiek na ziemi, y na niebie we wszelakiej władzy nie przodkował. A kto się nadyma [członkiem będąc, iako pisze²⁾: Y nie trzyma (Chrystusa) Głowy od ktorej wszystko ściąło y sam sye czyni w miasto Chrystusa Głową, Cerkwie Chrystusowej, to iest Antychrystus. y] iako Symon Magus, on pierwszy Antychrystus w Rzymie Piotra S. vprzедziwszy wszystką *władzę* Pana Chrystu- (картка 33) sowa chciał na się porwać, ale go Chrystus z nieba poraził³⁾. także y ostatniego Antychrystusa vbije Duchiem vst swych, ktory tu na ziemi Chystusa vprzedza⁴⁾, y wszystkiemu ściąłu Cerkwie Chrystusowej Głową się vczyniwszy, do siebie lud wszelako zgromadza, a w miasto Chrystusa siebie polożywszy, y to co po sądnym dniu *Chrystus vczyni*, on teraz na się wzięwszy mowi⁵⁾: Ja ieden Pasterz, iedna owczarnia niech będzie. Ato iest Jawny y pierwszy znak Antychrystusowego Ducha.

На боцї: 1) деофилакт к ма^тден. 2) коласс. а. 3) а. корин^т ѣї.

На боцї: 1) 1. кор. 4. коласс. 1. Рzym: 14. 2) коласс. 1. 3) Theofilakt. w math. 4) коласс. 1. 5) 1. кор. 15. začало. 160.

ЗНАК ВТОРЫИ.

Второй знакъ послышите ѡ во́нѣхъ, ꙗкоже ѡ ѣсть оуже во́на в месо́потамѣи персо́хъ и гре́ками. По́стане повѣтъ на повѣтъ, ѡ па́ство на па́ство. ѡ вѣдѣ́т голо́ды ѡ мо́ры, ѡ тра́ска ꙗзѣ́к мѣ́стами. а́ то́е всѣ́ оуже́ бы́ло. Ѣ́ за́ мо́вѣтъ стра́хѣи з не́ка вѣдѣ́тъ, ѡ вели́кие непого́ды, не спѣ́теꙗ, во́ не вѣ́дете в кото́рой ча́сѣ го́дь прѣ́детъ.

БЫРОЗУМѢНА.

Слышати вѣ́дете ѡ во́нѣхъ не иꙗ́кы вы пере́тъ ты́хъ во́ны не бы́ва (картка 34, арк. знач. зѣ) ли, ѡ вѣ́зо ꙗ́кы чита́е ѡ па́ства свѣ́та то́го бы́вали са́ люде́. ꙗ́кы же́ тѣ́тъ мо́вѣтъ, вѣдѣ́тъ во́ны. ꙗ́кы вы ре́каꙗ, не то́лко для́ па́ства ꙗ́кы ѡ для́ вѣ́ры ва́шен во́ны то́чѣти вѣ́дѣтъ з ва́ми¹⁾. ꙗ́кы вѣ́ мога́и ѡ не́и ѡ го́ловы́ хъ вѣ́сти. ꙗ́кы по́ инсю́ а́нтіхри́стовъ по́вѣ́ти. а́ иꙗ́кы ты́хъ ѡ са́мыхъ дѣ́ховныхъ мѣ́лѣи та́ки повѣ́ти, кото́рии ѡщепи́ши са́ ю́жъ не сло́воꙗ бо́жѣи ꙗ́кы хъ ѡ стѣ́ни е́го, ꙗ́кы ꙗ́кы кня́жата свѣ́та то́го мечѣ́, ꙗ́кы са́ми во́ва́ти, та́ ты́хъ ѡ дрѣ́ги на ро́вѣ ꙗ́кы крѣ́ повѣ́жати мѣ́лѣи,

На боцѣ: ¹⁾ ма́тѣ. ꙗ́кы.

Znak Wtory,

Wtory znak, vslyszycie o woynach. Jakoż y iest iuz woyna w mesopotamieiey Persom z grekami, powstanie powiat na powiat, y Państwo na Państwo. Y będą głody, y mory, y trzęsienia ziemię mieyscami, a to wszystko iuz było. Y zaś mowi, strachy z nieba (картка 33 об.) będą y wielkie niepogody. Nie spicież, abowiem nie wiecie w kthory czas Pan [wasz] przydzie.

W y r o z u m i e n i e.

Słyszecь będziecie o woynach) Nie izby przed thym woyny nie bywały, y barzo iako czytamy o państwa świata tego bijali sye ludzie, ale że tu mowi będą woyny, iakoby rzekł, nie telko dla Panstwa, ale y dla wiary waszey woyny toczyć będą z wami¹⁾, aby was mogli od niey, y od Głowy Chrystusa odwieść, a pod iną Antichrystusową podbić, aże też y z samych duchownych mieli tacy powstać, ktorzy odszczepiwszy sye iuz nie słowem Bożym iako [Pan] Chrystus y święci iego, ale iako Książęta świata tego mieczem, iako sami woiować, tak też y drugich na rozlanie krwi pobudzacь mieli, co im nie telko nie przy-

На боцѣ: ¹⁾ math. 26.

штò н^м не тóлко не прѣстождо, а́ле ты^ж ѿ за́казано чинѣти. іако і҃къ петрѣс рече¹⁾: Схочай мечь твоѣ в по́хвы, а́бо вѣ^к кто́ мечь вѣюе^т ѿ (картка 34 об.) мечь згине^т. Тòе^ж в правіла^х по вѣ^к совѣра^х варòвано, а́вѣ дсхочьныи іа́къ спра́вами свѣтскіи ми в па^хства^х т́акже во^ню́ бавити са не смѣли а́ не тóлко до ереси ѿщепені^тства, а́ле ѿ до цѣрковнѣ крѣи прѣквѣлатъ ѿ во^нс а́вѣ жьа^ного не прѣтагаліи, іако са^м і҃къ мбви^т²⁾: е́сли кто́ хочеть ѿти за мно́ю нехай са запри^т самòго себе, ѿ во^ме^т крòтъ своѣ, ѿ ѿде^т за мно́ю: тò е́сть, же са^м рачій нех^а за крѣс оумре^т, а́нѣ^ж ли вы ѿного до не́и примѣшаючи мѣлкъ забивати.

Чòго са вѣ^к х^овы скати^ттеле лѣе пѣлно стерегаліи, ле^х дх^ъ а́н^тіхристо^в, е́динòго з дсхочьны^х ста^ршого леòна трѣте^{го}, вѣскна рѣска³⁾ о́коло рòкѣ х^ова, дева^тсо^ного на то звѣ^клъ, же наперк^ъ захочьни [кѣк] (картка 35, арк. знач. з҃) пѣнства ѿ столицѣ цѣсарскон ко^нста^нтинòпòлскон ѿтор^вѣлъ, гдѣ дрѣгого цѣсара карблуса велико^у в рѣмѣ соѣ^к оумчиніа^к (а^х цѣсарѣк правдѣвѣе христѣа^нские⁴⁾), ѿ столица н^х в ко^нста^нтинòполи, в^х ко^нста^нтина

stoi, ale też y zakazano czynić (картка 34). iako Pan do Piotra mówić [raczył:]¹⁾ schoway miecz twoy w pochwy, abowiem kto mieczem woіuіe od miecza zginie. Toż w Nomokanoniech po wszystkich Konssylijach waròwano: Aby duchowni, iako sprawami w państwach *świata tego*, także woyną bawić syę nie śmieli, a nie telko do herezyiey odszczepieństwa, ale y do wiary szczyrey przez gwałt y woynę aby żadnego nie przyciągali, iako sam Pan mówić [raczy:]²⁾ Jesli kto chce iść za mną, niech sye samego siebie zaprzy, y wezmie Krzyż swoy y *naśladowie* mię: to iest, że sam raczey niech sye [gotuie] za wiarę vmrzeć, a niżliby inego do niey przymuszając miał zabijać.

Czego sye wszyscy [Pana] Chrystusowi *Biskupi* pilnie strzegli, lecz duch Antichrystusow iednego z duchownych starszego Leona trzećiego Biskupa Rzymskiego³⁾ okolo roku pańskiego dziewięćsetnego na to zwiodł, że na pierwey zachodnie państwa, od (картка 34 об) stolice Cesarskiej Konstantinopolskiej oderwał, gdy drugiego Cesarza Karolusa wielkiego w Rzymie sobie uczynił (Acz Cesarze prawdziwe Chrześcijanskie⁴⁾), y stolica ich w Konstantinopolu od KONstantina

На боці: 1) ма^трѣ. кс. а-по^к. вї. 2) ма^трѣ. іс. 3) ро^к. пд. 4) в тѣр^ко грецин.

На боці: 1) Mar: 25. Apok. 13. 2) Math. 16. 3) Ruk. 804. 4) w turko greciy.

великого до ма^тмета трвала
тислчс двѣстѣ и чотыри лѣ-
та) а пото^х южкѣ вторавши
са вискѣпъ римскій, и цѣсаря
на сторонѣ вложилъ, взавши
на себе не толко столицѣ и
влáдзѣ цѣсарскю свѣцкю,
але и вѣдзю, и готвѣючи сто-
лицѣ, ѣкѣ пишеть¹⁾ почавши
по тислчс лѣ^т в старо^х рим^к
старшемѣ а встарнемѣ княжѣ-
ти свѣкта того, лю^х в вѣк^х
краю^х зѣлѣк до посланствя
своего притавлѣ^т), а ѣкѣ пер-
ше на греки, (картка 35 об.)
такѣ и на ины^х мечѣхъ свѣста-
ки^х не воюетѣ, и вѣхъ христѣанъ
и всакоѣ колѣкно ѣкѣ са мѣ
ѣкѣ еѣ поклонило ро^ммайтѣмн
пра^ттыкамн ласкою, подарка-
ми, вѣктницами, про^вбѣю
гро^вбѣю, караньѣхъ, во^нною, че-
ре^в послав^н и^н сав^т свон^х сврѣдѣ
дѣху^нного и свѣцкѣго приво-
дитѣ, хотѣчи ѣкѣ жаденѣ не-
зосталѣ при старожит^но^н вѣ-
рѣкѣ, ѣдинакои стѣн католицкон
и апл^ккон цркви грецкон^н), и
в стѣхъ патриа^ххъ и постано-
венѣ вселенски^х съвѣрш^н грец-
ки^х вѣкѣ ѣкѣ встарнѣи а на
ѣгѣ римскѣ новѣе ѣретнцства
пѣлныѣ постановѣнѣ зезволили.
котѣри^х нема^х штѣ ро^ккѣ, ина-
чѣи становитѣ вѣкнѣтѣ. а то
ѣсть зна^х пѣнны^х а^нтихристѣо-
го настака^нѣ, ѣкѣ ниже^н на
листѣкѣ кѣз и кѣз ѣкѣ- (картка

На боцѣ: 1) апо^к. к. 2) ке-
дринѣ. 3) [ма^тдѣ. кѣд.]

wielkiego do mahmeta trwała
tysiąc dwieście y czterzy lata)
A pothym iuz oderwawszy sye
Biskup rzymski y Cesarza na
stronę odłożył, wzięwszy na się
nie telko stolicę y władzę Cesarz-
ską świecką, ale y Bożą, y go-
tując stolicę iako pisze¹⁾ po-
czawszy po tysiącu lat w sta-
rym Rzymie starszemu a ostat-
niemu Książęcią świata tego, lud
od wszystkich krain ziemię do
posłuszeństwa swego przyciąga²⁾,
a iako pierwey na Greki, tak y
na inych mieczem vstavicznie
woiuię, y wszystkich Chrześcijan,
y wszelkie kolano aby sye mu
iako Bogu poklonilo rozmaitemi
praktykami łaską, podarkami o-
bietnicami proźbą groźbą, kara-
niem, woyną przez posłow y
sług swoich vrzędu duchow-
(картка 35) nego, y świeckiego
przywodzi, chcąc aby żaden nie
został przy starożytney wierze
iednakiey świętey Katholickiey y
Apostolskiey Cerkwie greckiey, y
od Świętych Patryarchow, y po-
stanowienia powszechnych So-
borow Greckich wszyscy aby od-
stąpili, a na iego Rzymskie no-
we Herezyey pełne postanowie-
nia zezwolili, ktore niemal co
rok to inaczey stanowi, [y] od-
mienia. A to iest znak pewny
Antichrystusowego nastawania,
iako niżej na liście 23. okazuię
sye: także y tu gdzie Duchowni

На боцѣ: 1) Apok. 20. 2) ce-
drinus.

36) зсѣт сѧ. таже и тѣтъ гдѣ дѣхушныи мечѣи воюютъ, и дла вѣры мѡрдовати допѣцаютъ, а панства поскѣдаючи прѣ мѣсѣи и фѡртелк по себѣ всѣх поѣнвѣютъ, гдѣ стѣи кириѡ ѡ лѣтихристѣ не нвѣчѣи повѣдаѣтъ¹⁾. ѣдно жѣ практиками и нездержаніемъ правды. а потоу крѣлатомъ всѣх лѣ до коуца зводѣти вѣдѣтъ.

ЗНАК ТРЕТИИ.

Еще смотрѣмо, што за знаки маюу сѧ показати на дѣхушныи. и вѣвѣтель мѡвиѣ. и тогда згѡриша сѧ мнѡгѣ, и ѣди дрсѡго вѣдастѣ, и зненавѣдиѣ дрсѡгъ дрсѡга. и гдѣи дѣсѣлишишъ и жѣ владѣки на владѣи, и клирики на клирикуѡ, и иныи стѣи дѣхушного на себѣ повстаючи, и до крѡв (картка 36 об.) вѣ нахѡдачи тогда не трѡсѣ сѧ во ти ѡповѣжено. Не смотри тогда што сѧ тепѣ дѣѣт, але пишишъ што ти перше в писмѣ ѣстѣ ѡзнамено. и хотѣвѣи и ѡ дѣчачѣи текѣ гѣнѣтъ, але ты не погнѣѣ. прѣстонѣ ковѣмъ дѣчениковѣи лѣишии и ѡпатрѣишѣиши на дѣчѣтелеѣ вѣти. ѡпѡслѣѣ пришеѣи а першии вѣти. гдѣ и в ѣдинѣдцѣтѣю годѣишъ бѣ прѣймѣѣт. не дѣишѣ сѧ и владѣки ѣдинѣи дрсѣи

На боцѣ: ¹⁾ в' знакѣ ѡ.

mieczem wojują, y dla wiary mordować dopuszczają, a państwa posiadając przez mus, y fortele pod się wszystkich podbijają, gdyż Cyryllus ś. o Antychryście nie inaczej powiada¹⁾, iedno że praktykami, y nie zdzierzeniem prawdy, a potym gwałtem wszystkich aż do końca zwodzić będzie.

(картка 35 об.).

Znak Trzeci.

Ještěz Patrzmy co za znaki mają sye pokazać na duchownych, Zbawiciel mowił: Y na ten czas wielie ich sye zgorzą, a ieden drugiego wyda, y nienawidzieć będzie ieden drugiego. Y gdy vslyszysz, iż Biskupi na Biskupow, y Klerykowie na klerykow, y inych stanu duchownego na się powstających y do krwi nachodzących, tedy nie trwoż sye, boć pierwey opowiedziano.

Nie patrz że tego co sye teraz dzieie, ale pilnuy coć pierwey w piśmie iest oznaymiono, a choçay bym y ia ciebie vçąc ginał, ale ty nie giń, przystoi bowiem vçzniowi lepszym y opatrnieyszym być nad vçzyciela, w pośliedz przyszedzy a być pierwszym, gdyż y w iedenastą godzinę Bog przyimuie. nie dzieiwy sye że wladzyki ieden drugiego znienawidzą, abowiem y

На боцѣ: ¹⁾ w znak: 9.

зненавидѣтъ. ѡбо́вѣкъ ѿ мѣжи а-
пѡстѡлми нашѡвѣ сѧ про-
дѡвца.

ВЫРОЗУМЕНА.

И (И)ѡ то^т ча^о зго^рша^т сѧ
мнѡгѣ) На то мало шгѡ
потрѣба писати, кгда^м сѧ тѡе
влѡсне тепѣрѣ дѣ^т. и^м не то^т-
ко поспѡиты, ѡле ѿ дсх^оны^е
збѡрши^нши^о, длѡ (картка 37,
арк. знач. I) покѡры ѿ дсх^оз-
ства црѣкве хѣм ѡбѣгѡют. ѡ до
гѡрдого ѿ пѡнство^м ѡбогаче-
ного княжѡти свѣкта то^т ѡка-
нныи ѡхѡдѣтъ. ѡко ѡюда хрѣ-
стопрѡдѡвца ѡ хѡ дсх^окого, не
длѡ ѡнои причѡны до [кѡгѡдсѣ-
вѣцо^м] жидѡвѣ, ѣдно длѡ лѡ-
ко^мства маѣ^тности ѡшѡвѣ.
тѡкже ѿ тѣе, Стѡвѡлѡвы^х Па-
трѡрх^в, дсх^обѡгѡх ѿ покѡрны^х
слѡ хѣм ѡстѡнѡю^т 1). ѿ велѡ-
кнѡ добродѣ^тев^н свѡн^н, ѡ котѡ-
рѡх^н принѡли блѡвѣнство бѡжие
ненавидѣтъ, ѡ прѡке выдѡют на
фрасѣнни. вша^т же кгда^м тѡе
вѡдншѣ, розсѡмѣки ѡко дсх^очи^т
кѡрнѡ стѣм^н не вѣра злѡѡ ѡ
котѡрои ѡннѡ ѡстѡнѡючи гѡнѡт^т
ѡле и^х негѡт^нность, на котѡрѡх^н
сѧ тѣе знѡки выпѡнѡют. ѡко
ѡ юда стѣм^н пѡше^т: и^м вѣ

На боцѡ: 1) кезс^ннын мѡ-
вѡ^т ѣсде^м в рѡдѣк сѣдѣкти и
дохѡдо^в нашнѡх^н постѣрѣгѡти.

мѡжду апѡстѡлми нашѡ сѧ вы-
дѡвца.

(картка 36, арк. знач. К.)

В у р о з у м и е н и е .

I Na ten czas zgorszą sye ich
wiele) Na to mało co potrzeba
pisać, gdyż sye to właśnie teraz
dzieie, że nie telko pośpolici, ale
y duchowni zgorzływszy sye, dla
pokory y vbostwa Cerkwie Chry-
stusowej odbiegają, a do Har-
dego y Państwem vbogaconego
Książęcia świata thego mizerni
odchodzą: iako Judasz Chrystu-
sow wydawca od vbogiego Chry-
stusa, nie dla iney przyczyny do
żydow, iedno dla łakomstwa ma-
ietyności odszedł. [Jako też y sa-
mi żydowie pokornego y vbogie-
go Jezusa widząc wzgardzili:
mowiąc: Azali nie wiemy że to
jest Syn Cieslin¹⁾. Y ktoż z Książ-
ką wwierzył wen, telko gruby
narod, który niewie Zakonu
przekłęci są.] Tak że y ci od
świętobliwych Patryarchow, vb-
gich, y pokornych sług Pana
Chrystusowych odstępują²⁾, y
(картка 36 об.) wielkich swoych
dobrodzieiow od ktorych przy-
jęli błogosławieństwo Boże nie-
nawidzą, a prawie wydają na

На боцѡ: 1) [Math. 13. zacz:
56. Jan 7. Zacz. 27.] 2) Głupi
mowią będziemy w radzie sie-
dziecie y dochodow naszych prze-
strzegać.

СТАТНІЕ ЧАСЫ, ЕСДЪТ НАСМЪКЪЦЫ,
 ВЕДЛЕ СВОІН ПОЖАДАНІИ (КАРТКА
 37 ОБ.) ВОСТИ И НЕЧИСТОСТИ ХО-
 ДАЧИ А ТО СЪТ ТЫН КОТОРИИ
 СА ШЕ ЕДНОСТИ ВЪКРЫ ШДЪКЛАЮТ,
 А СЪТ ТЕЛЕСНИ ДЪХА НЕМАЮЧИ.
 А ВЪ ТЕДЫ ВЪЗЛЮБЛЕНІЕ ВЪ
 СТОИ ВАШЕ ВЪКРЪ, ЕСДАШТЕ СА
 ДЪХЪ СЪМЪ, НКЪОГО НЕ ШЕСТЪНС-
 ЮЧИ СТОБЛІВЪ ШЦЕ НАШИ ПА-
 ТРІАРХЪ, И ДО КОНЦА ЗЪ НИ-
 МИ ТРВАЮЧИ СПАСЕМ СА.

ЗНАКЪ ЧЕТВЕРТЫИ.

И НЕ ТОЛКО НА ПРЕЛОЖОНЫХЪ
 ТО ЗНАКЪ ЁСТЬ. АЛЕ И НА ПО-
 СПОЛІТЫХЪ, МОВИТЪ БОГЪ. ДЛА
 РОМНОЖЕНІА ЗЛОСТИ ВЪ СХУ НЕ
 ЛЮБО МЕЖИ М(Н)ШГМИ, МО-
 ЖЕТЪ ЛИ КТО ПОХВАЛИТЪ СА И
 МЕЖИ ВАСЪ. АБЫ МЪКЪ НЕ ШЕЛЪ-
 НШЮ ЛЮБО ДО БЛИЗНЕГО СВОЕ
 АЗДАЛИ НЕ СЛОВАМИ МНШГО
 КРОТЪ ВЪКЪШЕ ВСЕГД, И ШСМЪКЪ
 ХАЕТЪ СА ЛАСЪ (КАРТКА 38, АРК.
 ЗНАЧ. ІЕ) КАВЪ ПОКАЗШЮЧИ СА,
 А НА СЕРЦІИ ЗМЗШААЕТЪ ЗРАДС,
 И ЧІНИТЪ ЗАЕ МОВАЧИ ДОБРЕ.

frasunki. Wszakże gdy to widzisz
 rozumiey iako vcy Cyryllus
 święty nie wiara zła od ktorey
 oni odstępując ginu, ale ich
 niegodność na ktorych sye te
 znaki wypełniaią. Jako Judasz
 święty pisze: ze w ostatnie cza-
 sy będą naśmiewce, wedle swey
 żądze y nie czystości chodząc, a
 to są ci ktorzy sye od iedności
 wiary oddzielaią, y są cielesni
 ducha nie maiąc, a wy tedy na-
 milszy w świętey waszey wierze
 budycie sye duchem świętym,
 nie odstępując świętobliwych
 Oycow naszych Patryarchow, y
 do końca z nimi trwaiąc, kto
 bowiem do końca wytrwa ten
 zbawion będzie. (kartka 37).

Znak Czwarty.

A nie telko na przelożonych
 then znak iest, ale y na pospoli-
 litych, mowi bowiem: Dla roz-
 mnożenia złości zgaśnie miłość
 między wielą. mogli się kto po-
 chwalić y między wami, aby
 miał nie obłudną miłość do
 bliźniego swego, azali nie sło-
 wami wiele kroć wienszuie
 wszystkiego [dobrego], y všmie-
 cha sye łaskawym sye pokazu-
 iąc, a na sercu myśli zdradę, y
 czyni zle mowiąc dobrze.

ВЫРОЗУМЕНА.

[И] ДЛА РО^оМНОЖЕНІА НЕСПРАВЕ^оЛІКОСТИ, ЗГАСНЕ МІЛОСТЬ МЕЖИ МНѠГИМИ) На тоѣ Θεωφι-
лакт^ъ, стѣи пише, же ѡмно-
жа^т са зѣрости, неприазны,
погорѣшенѣ, ажывыи прорѡци,
котѡринь сѣ^т предѡтѣч^к антїхрї-
стовы збѡдачи мнѡгн^ъ, ѡ на
всѣкъю ре^т несправедлїво^оти
по пѣдлїкы^ъ. И дла велїкон
несправедлїво^оти ѡ практы^ъ антї-
хрїстовы^ъ стрѣвоженїи, всѣдѣ^т
люде, такъ [вѣрзо] же ѡ межи
свѡбїми [влѣснѣми] не нѡде са
ѡскра любвѣ, вѣдл^от^ъ ков^к (кар-
тка 38 об.) ѣде^т дрѣго, ѡ кто
вѣде^т до ко^нца терпїлїкы ѡ
мѡчно стоачї не поклѡнї^т са
к таковы^ъ вѣдл^ъ спасен^ъ вѣде^т
ѡко добры^ъ рыцыр^к к^ъ вѡн^к,
пѡты стѣи Θεωφιлак^т. И стѣи
Патрїархоѣ истїн^ъныи пѣстырк
нї^к, Івакн^ъ антїхрїскїи. Іе-
ремїа коста^тинопѡлскїи¹⁾ тѣ^т
ѡ насъ вѣдѣчи, ю^ъ влїзко
ско^нченїа свѣкта. хотачї тѣю
ѡскрѣ любвѣ вѡжен распалїти
в люде^ъ, Братства церво^нныи
ѣного стѡго правослѣвїа грѣ-
ческого постанѡвїли, штѡ ты^ъ
ѡ наїсен^кшїи кро^т пѡлскїи,
звѣрхностю па^нства прїкїлѣ ми
тѡ ѡмоцнїти рѣчн^ъ. хотачї
лѣм правослѣвнѣ хр^отїанѣ кѣ-

На боцї: 1) антїохїискїи
ѣмль ро^о ѡ. фїл^ъ а конста^тино-
пѡскїи ѡ. фїл^ъ.

W y r o z u m i e n i e.

DLA rozmnożenia niesprawie-
dliwości zgaśnie miłość między
wielą) Na to Theofilaktus święty
pisze: Ze sye vmnożą zazdrości:
nieprzyjaźni, pogor- (картка 37
об.) szenia, lżywi Prorocy, ktho-
rzy są Antichrystusowi Predote-
czy, zwodzząc [ich] wiele, y na
wszelaką rzecz niesprawiedli-
wości swowolni: Y dla wielkiej
niesprawiedliwości, a Praktyk
Antichrystusowych strwożony bę-
dzie lud, tak, że y między swe-
mi nie naydzie sye iskra miłości:
wydadzą bowiem ieden drugiego,
a kto cierpliwy będzie do końca,
y mocno stojąc nie pokłoni sye
w takowych biadach, zbawion
będzie iako dobry Rycerz w wo-
ynie, poty święty Theofilaktus. A
święci [zaś] Patryarchowie, praw-
dziwi Pasterze naszy, Ioachim An-
tiochiyski y Jeremiasz Konstan-
tinopolski¹⁾ tu v nas będąc, iuz
blisko skończenia świata chcąc te
iskre Bożey miłości rozpaliwszy
w ludziach [zatrzymać,] Bratstwa
Cerkiewne iednego świętego praw-
wosławija Greckiego postanowili:
Co też y Naiśnieyszy Krol Pol-
ski, zwierzchnością Państwa Pry-
wileymi tho vmocnić raczył,
(картка 38) chcąc aby Prawo-
sławni Chrześcїianie wedle nabo-

На боцї: 1) antiochiyski byl
roku. 1585. a konstantinopolski
1589.

дѣлѣ навожѣства своѣ к милости правды. ѣде кождѣ зъ влинии скенѣ, в цѣрости и повѣнѣ - (картка 39) ности своѣ хрестіанскѣ сѣдѣ сѣдѣчи розъмышляла ѣди о дрѣго мило выполнѣючи, а гнѣбѣ бѣжій влѣгѣючи. **И**ле того фѣдамеѣтѣ милости хѣди, наварѣѣ дѣвоѣ ненавидѣтѣ, и пѣрше злы дѣхѣны, довѣдѣ протины (анѣкѣ котѣрыѣ та же внисныѣ) вѣвѣди на тѣе вѣвѣти. а потом и посполиты мнѣго звѣди авѣ са томѣ прѣтивили, шѣто наѣ роскѣзано конѣчно лювѣити, мѣвѣчи¹⁾ вѣратѣво, вѣлювѣте, ѣа бѣте са, цѣрѣ чѣтѣте. **Т**ѣ ѣстѣ ѣс намишала рѣ жѣити вѣратѣвѣ вѣнѣкѣ, зѣшто наѣ ѣвѣцѣлѣ дѣти и живѣтѣ вѣчнѣи.

а иже вѣто не ишеѣ шѣто вѣдиѣ тѣлко прѣшкѣдѣ шѣтанскѣю, тыѣ вѣрѣѣ зѣвѣкоѣ милости хрѣстѣвѣ сѣвѣ зѣвѣзѣмо, вѣгдѣжѣ іако дѣлѣкѣи пѣшетѣ конѣцѣ сѣвѣтѣ влѣзѣко. (картка 39 об.).

ЗНАК ПѢТЫИ.

Мѣшѣ тыѣ и тѣтѣ знѣкѣ, иѣ ѣвѣѣ ѣповѣдѣано ѣвѣлѣѣ по всѣй зѣмлѣ. на сѣвѣдѣѣтѣво вѣкѣ нароѣдоѣ, и тогдѣи пѣидѣтѣ конѣцѣ. іакоже вѣдиѣ иѣ мѣло не вѣвѣ сѣвѣтѣ наѣкѣи хрѣстѣвѣ напоѣнеѣ ѣ(с)тѣ.

На боцѣ: 1) а пѣтрѣ ѣ.

женства swego, w miłości prawdziwej, ieden każdy bliźnim swym, w szczyrości i powinności swoiey Chrześcijanskiey, schodząc sye rozmyślali ieden o drugim miłość pełniąc, a gniew Boży blagając: Ale tego nabarziey fundamentu miłości Pana Chrystusowey Diabeł nienawidzi, y napierwey zlych Duchownych dobremu przeciwnych, a niektorych *w tymże Bratstwie świętobliwym będących* wzbudził na to walczyć. A potym y pospolitych wiele zwodzi, aby sie temu przeciwiłi co nam rosказано koniecznie miłować, mowiac¹⁾. Bratstwo miłuyćie, Boga sye boyćie, Krolowi cześć wyrządзayćie: Abowiem to iest rzecz namilsza [Panu] Bogu żyć Bratstwu w kupie, za co nam obiecał dać y żywot wieczny.

A iż w tym nie inego co widzim, telko przeszkodę szatańską, tym ba- (картка 38 об.) rzęię związkіem miłości Chrystusowey siebie związuemy, gdyż iako daley pisze koniec świata blisko.

Z n a k P i ą t y.

MAsz też y ten znak, iż będzie opowiedziana Ewangelia po wszystkiey ziemi, na świadectwo wszystkim narodom: y na ten czas przyidzie dokonczenie. Iakoż widzimy, iż mało nie wszystek świat nauki Chrystusowey napelnion iest.

На боцѣ: 1) 1. Piotr. 2.

ВЫРОЗУМЕНА.

ЕЩЕ НѢ СЯ ВЪЛО ВЫПОЛНИЛО
 ТИСАЧА ЛѢТЪ Ѡ ВО ЧЛОВЕ-
 ЧЕ² А ХѢА. ПРОПОВѢЛО СЯ
 ЕВ²ЛІЕ НЕМА² ВСЕМЪ СВѢТЪ, ПО-
 ЧАВШИ Ѡ ЕРОСОЛІМА ВСѢ² ПОГА-
 НО²1) А НАБОЛШЕ ПРЕ² СВѢ² ВСЕ-
 ЛЕНСКИХЪ СОВѢРО² В ГРЕЦІИ ЗА
 МОНАРХУ². Х. ВѢДЪЧИХЪ НА КОТО-
 РИХЪ ВСЕГО СВѢТА ХР²ТИА² РО²МАІ-
 ТЫ² И НАРОДЫ, ПРАВДА ЕВ²ЛЬСКОИ
 ПРОПОВѢДИ З ОБЪСНѢНІЕМЪ ВѢРЫ,
 ЕДНОСТАНЕ ЗГОДЛИВЕ ЗАСТАНО-
 ВЛЕНА ЕСТЬ, И ДУХО² СТЫ² ДУ-
 МОЦНЕНА. И ЗАПЕЧА- (картка 40.
 арк. знак. ІД) ТОВАНА. А ѠТА-
 ТОЛА ПОВСѢ² СВѢТѢ НА СВѢДОЦ-
 СТВО ВСѢ² НАРОДО² ОПОВѢЖЕНО.

ТА² БОВѢ² ВЪ ЕДИННОЙ СТѢ
 КАТОЛИЧЕСКО², ТО ЕСТЬ СОВѢРО²
 И АП²КО² ЦРКВИ ГРЕЧЕСКО². ОБЪ-
 СНЕНА ЕСТЬ И ДУМОЦНЕНА ПРАВДА.
 ТА² ВЪЛИ СОВѢРЫ ВСЕЛЕНСКІЕ
 ВСЕГО СВѢТА ХР²ТИАНО² ТА² И
 СА² ПАП²К² РИ²СКИИ НА СОВѢ²
 ЕЖДА². ТА² ПРАВИЛА И КЪЕСЬ
 ЗАКОНЪ ЦЕРКОВНИ ПОСТАНОВЛЕНО
 И ДУМОЦНЕНО. Ѡ ТА²ТОЛА ВСѢ
 ДОСКОНАЛЕ ПРИНАЛИ ЕВ²ЛІЕ И
 ВѢРЪ ТА² ВСАКОГО ЕРЕТИКА ОСЪ-
 ЖЕНО И Ѡ ЦРКВЕ ФЛѢЧЕНО. ТА²
 ВСЕГО СВѢТА ХР²ТИАНЫ А НА-

W y r o z u m i e n i e .

IESzcze nim sye bylo wypełnilo
 tyćiac lat, od *narodzenia Pana*
Jeżusowego przepowiedziana iest
 Ewanyelija niemal (картка 39)
 wszystkiemu ŗwiatu: Począwszy
 od Jeruzalem wszystkim poga-
 nom¹) a nawięcey przez Siedm
 powszechnych Soborow w Gre-
 cyey za Monarchow Chrzeŗcijań-
 skich będących, na których [od]
 wszystkich [częŗci] ŗwiata Chrze-
 ŗcїjany rozmaitemi narody praw-
 da Ewanyelskiej przepowiedzi
 z objaŗnieniem wiary, [y ze wszyst-
 kimi ŗwiatoŗciami y Ceremoni-
 jami] iednostaynie zgodliwie za-
 stanowiona iest, y Duchem ŗwie-
 tym vmocniona, y zabezpieczowa-
 na, a ztamtąd po wszystkim
 ŗwiecie na ŗwiadcstwo wszystkim
 narodom opowiedziana.

Tam bowiem w Iedney ŗwie-
 tley Katholickiej, to iest, Sobor-
 ney y Apostolskiej Cerkwi Grec-
 kiej objaŗniona iest y vmocniona
 [Ewanyelska] prawda, tam byly
 Sobory powszechne wszystkiego
 ŗwiata Chrzeŗcїjanom, tam y sam
 Papież Rzymŗki na Sobor ież-
 dzał, tam Kanony (картка 39 об.)
 y wszystek Zakon Cerkiewny po-
 stanowiono y vmocniono. Ztamtąd
 wszyŗscy doskonale przyieli Ewa-
 nyeliję y wiareę. Tam wszelakiego
 heretika osądzono, y od Cerkwie

На боцї: 1) ДѢА². К. ЛС²,
 В ОСТА².

На боцї: 1) Dzieie 2. Dzieie
 2. Luk: w ostatnim.

БОЛШЕ ДХОМ СТЫМ СЛОВО ВЖЕЕ
 СЪМ КРОТ ВЕДЛЕ ПРОРОКОВЪ ПРОБОВАНО
 И СПОЛЕРОВАНО. ЯКО ПИШЕ²⁾
 СЛОВЕСА ГОДА СЛОВЕСА ЧИСТА
 СРЕБРО РОСПАЛЕНА И ВЫПРО-
 КОВАНО ВЪ ЗЕМЛѢ УЧИЩЕНО СЪМ
 (КАРТКА 40 ОБ.) КРОТ ПРОБОВАНО
 И ВЪКРЫ ГРЕЧЕСКА ПРАВОСЛА-
 ВІА ВЪСЪМ СТЫМ МЪЧЕНИЦА КРОТ
 СВОЮ ДАЛИ ВЫЛЛАТИ, ДАЮЧИ
 У НИО СЪКДОЦТВО ВЪСЪМ ПОГАНОМ
 НА СЪКЪТЪ.

В ТО СЕДМІИ СОВОРЫ ВСЕЛЕМ.
 СКИМН ДУМОЩНОЮ ПРАВДА КТО
 ВЫТРЪВАЕТЪ СПАСЕНЪ БЪДЕТЪ ЯКО
 ПИШЕ³⁾ А КТО ВЪСТЪПИАТЬ, ИЛИ
 КЪ ЧОМ НАРЪШИМЪ ВЪСЪМ ПОГІНЕТЪ.
 КГДАЖЪ ЗАСТАНОВІЛО СЯ
 КОНЕЧНОЕ И ДОСКОНАЛОЕ
 ВЪСЪМ У ПОВЪДАНИЕ. И НЕ ПО-
 ТРЕБА ПРИЧИНАТИ ДУМЪ МО-
 КАТИ ИЛИ УМЪНАТИ. А БЫ
 ШТО НОВОЕ НА ДУХВАЛЪ СЕДМІИ
 ВСЕЛЕМ СКИМ СОВОРЪМЪ МЪЛО СЯ ПРО-
 ПОВЪДАТИ. А БОВЪКЪ [ШТО ИНАЧЕ
 НОВО СТАНОВІТИ И ПРОПОВЪДА-
 ТИ.] ТО ЮЖЪ КЪ НАРЪШЕНІЮ И ВО-
 ПОВАНІЮ БЪДЕТЪ, А НЕ ПОЧАТО
 ПРОПОВЪДИ И ВЪКРЪ, АЛЕ И ВСЕЙ
 ТВАРИ КОНЕЦЪ ПРИДЕ. И НЕ МО-
 ВИМЪ (КАРТКА 41. знач. И) ЗЪРАМЪ
 БЪДЕ АЛЕ ПРИДЕ. В ЧОМЪ НАПЕВЪКЪ
 ПАПЪКЪ РИМСКИ ВЪСЪМ СОВОРЫ
 ЗРЪШИМЪ ГДАЖЪ ШАТАМЪ ЯКО СЯ
 РЕКЛО У СТАРЫМЪ СМОЖЪ РОВЪЗАМЪ

На боці: 1) ПСА. АИ. ІС НА-
 ВИ. Ш. 2) ПРИМ СОМ. Д. ЗА. Г И Д.
 3) Г. ІЗДРА. Ё.

odłączono. Tam *wszystkimi* Chrześ-
 ćianami, a więcęcy duchem Świę-
 tym słowo Boże siedmkroć we-
 dle Prorokow¹⁾ probowano y wy-
 polerowano iako pisze:²⁾ Słowa
 Pańskie, słowa czyste, srebro
 rospalone y wypolerowane od
 ziemię siedmkroć oczyszczone.
 [Dla tey siedmkroć] *polerowaney*
 wiary Greckiego Prawosławija
 wszyscy święci Męczenicy Krew
 swoię dali wylać, świadectwo
 daiąc o niey wszystkim poganom
 na świecie.

W tey [tedy] Siedmią pow-
 szechnemi Sobory vmocnionej
 prawdzie, kto wytrwa zbawion
 będzie, iako [pięćknie a prawie
 wyraźnie od persony boskiej
 Ezdrasz] *mowi*³⁾. [Nie lękał się
 o Matko Synow (Cerkwi Chrześ-
 ćijańska) poszłę tobie na po-
 (kartka 40 арк. знач. L) moc
 sług moich, Ezayasza y Ieremi-
 jasza Prorokow, przez których ra-
 dę poświęciłem y zgotował Drzew
 dwanaście (Świętych Apostołów)
 rozmaitych owocow, y źrzodeł
 telkoż mlekiem y miodem opla-
 wiających: y gor Siedm (Soborow)
 barzo wielkich, rodzących Roże,
 (siedm Świętości) y śliczną kwiaty
 (Ceremoniey) ktoremi w wesele
 Syny twoie]. Kto [tedy tey siedm
 kroć probowaney radości] odstą-
 pił, albo w czym naruszył, *zbawion*
być nie może, ponieważ zastanowie-

На боці: 1) Przymowie: 9.
 Zach. 3. y 5. 2) Jezu nau 9.
 Psalm 11. 3) 3. księg: 2.

вѣдѣчи свонѣ фотелеѣ давныѣ
 гордостю ѣного звѣкѣ которій
 ꙗко ѡдаѣ в ран початъ преѣ мѣрѣ
 ꙗко ѣтъ наѣ всѣхъ са выносити
 ѿ шпенишнѣ новыи ѣреси поѣ-
 ныи замышлѣѣ становити. рос-
 казѣючи иѣ всѣхъ дерѣжати. ѡбы
 зтамлиѣ ѣное в грецкыи дѣхѣ
 стѣхъ всѣхъ згодлѣкое по с т а
 новѣѣѣ ѿ проповѣдаѣѣ. напер-
 вѣѣ вѣкѣ в рѣмѣкѣ кѣзѣнаѣѣ кѣ-
 ры совѣрѣное ницѣнѣское взрѣ-
 шнаѣ, ѡ потоѣ кровѣ сѣна вѣ-
 жого кѣлиѣ новѣго тестаментѣ,
 спасѣѣѣ ѡнаѣ, ѡфѣкѣрѣ доконаѣ-
 лѣю покѣнѣѣѣ, ѿ кѣ многыѣ рѣчаѣ
 збавѣѣныѣ дѣхѣови стѣмѣ, ѿ пе-
 шишнѣ стѣхъ ѡцеѣ. спрѣтивѣѣ са
 ѿ до конѣцаѣ са спрѣтивѣѣ лѣѣтѣ.

nie skuteczne wszystkimi zgodliwie
 stało sye y wszędzie iest opowie-
 dziane, y nie może przyczyniac
 wymować odmieniac, aby co no-
 wego albo inaczey przepowiadać,
 nad vchwałę siedmi powszechny-
 ch Soborow, ponieważ [to w
 przekleństwie] ku naruszeniu y ze-
 psowaniu iest, y nie początek
 przepowiedzi y wierze, ale raczey
 wszystkiemu stworzeniu koniec
 przydzie: y nie mowi, zaraz bę-
 dzie (картка 40 об.) ale [zатym]
 przydzie, [gdy sye naruszenie
 stanie] W czym napierwey Rzym-
 ski Papież [jeden po drugim
 onego] Soborowego postanowienia
 [y duchem świętym zmocnienia
 okazał sye wzruszyćcielem. Gdyż
 szatan iako sye rzekło, on stary
 Smok rozwiązан będąc, swoim
 fortelem dawnim Hardością one-
 go zwiódł, który iako ładam w
 Raiu począł przez miarę iako
 Bog nad wszytko sye wynosić,
 y odszczepiwszy sye [swoie] nowe
 herezyeyi pełne zmyslenia sta-
 nowić, rozkazując [ie] wszytkim
 trzymać: aby [tym] załumił one
 w grecyey Duchem Świętym
 wszystkich zgodliwie *zastanowienie*,
 y przepowiadanie, napierwey bo-
 wiem w Rzymie wyznanie wiary
 Soborne Niceńskie wzruszył. A
 potym krew Syna Bożego Kielich
 nowego Testamentu, zbawienie
 ludziom odiał. Ofiarę doskonałą
 porzocił: y w wielu rzeczach zba-
 wiennyh, Duchowi Świętemu y
 pierwszym Oуcom (картка 41)

ЗНАКЪ ШЕСТИ

Да́лѣ што́ бѣде^т, мо́внѣ по-
то^м. кгда́ ѡбачите ѡбридли-
вость спѣстоше́нїа, ѡповѣда́-
нїю да́нїилом проро́ко^м сто́лѣчю
на мѣсци стѣ^м, кто́ чита́е не-
хайъ зро́змѣкветъ.

ВЫРОЗМѢННА.

Мѣсце стѣе [на все^м свѣтѣ
выборнѣише,^е] розсмѣ^т іе-
ро́лім іако [ма^тдѣ^т]пнїше^т ¹⁾, [жѣ
ѣсть] стѣе мѣсто бжїе. а ки-
ро^м іе́роули́мскїи мо́внѣ^т ²⁾ жѣ
ѣсть на́вышла цр́ко^м а́пѣла
Розсмѣ^т ^ж [на ко^{ждо} мѣс-
ци] в цр́кви хр́тїа^нскѣ^м в о^л-
та́рїи престо^м мѣсце стѣе. на-
кото́ро^м [сїе^нницы] посвѣчю^м
хлѣ^б ѡи́но ѡфѣ́ровано^е в тѣло
ѡи́ кро^в хѣб. Я́воу^к в цр́ква^х
хр́тїа^нскихъ двѣ мѣ^сца маю^т
в олта́рїи бѣти^и ³⁾, жерто́вни^к
(картка 42, знач. Иѣ) ѡи́
престо^м. то́ ѣсть, офѣ́рова^нн^а
ѣно, а́ посвѣче^нн^а др҃гоѣ. іако
то всю́ды ѡу́ правосла́ны^х
[ѡбачнїшѣ] дисѣа́стіроу^м, то́
ѣсть жерто́вни^к, на кото́ро^м
(іако́ ве́де ле́рона офѣ́роу^нницы

На боцї: ¹⁾ маѣ. ѣз. за^м рїї.
²⁾ в кате^х г^н шї^т ³⁾ [в о^лта́рїи
двѣ мѣсца]

Свѣтымъ спречи́вилъ сѣ, ѡ до-
ко́нѣ сѣ спречи́вїа.

Знакъ Шести.

А даяе́ со бѣде, мови́ по-
тым: Гды́ вырзрите Обридливо́сѣ
спустосе́нїа, оповѣза́на́ Да
нїе́м Проро́кїем, стоїа́ча на
мїе́сцу свѣтымъ, кто́ чита́ не-
хайъ зро́зумїеѡ.

Въ ро́зумїе́нїе.

Мїе́сце свѣ́те ро́зумїеѡ Је-
руза́лем, іако́ пи́ше^т ¹⁾: Свѣ́те
Мїа́сто Бо́же: У́ на́вышза́ Цер-
кїе́м Апосто́лска, іако́ Сїру́ллу
свѣ́ты, [в Кате́хїсїи, в 16.
Роздѣ́лаѣ] *вспомїна* ²⁾. Ро́зумїеѡ
те́ж Престо́лъ *в до́му Бо́жїи* бы́е
мїе́сце Свѣ́те, [тоїе́ст, Маїе́статъ
в Олта́рїи], на кото́ромъ [Маїе́ста-
це] по́свѣча́ю хлѣ́б ѡи́но о-
фїа́рово́не (картка 41 об.) в ча́ло
ѡи́ кро́в [Пана] Хрїсту́соѡ. Двѣ
бо́вїемъ в Церквїахъ Хрїсте́ї-
їа́нскихъ мїе́сца ма́ю бы́е в о-
лта́рїи, *Thysiastiryon*, ѡи́ *Jerion*, то
їе́ст о́фїа́роѡнїа іе́дно, а по́свѣ-
че́нїа дру́гіе, іако́ всю́дѣ в пра-
восла́вны^х [Хрїсте́їїа́нскихъ
Церквїахъ] сѡ́ в олта́рїи [*Thysia-*
stiryon], Зертѡвнїкї, тоїе́ст, мїе́-
сца о́фїа́роѡнїа, на кото́рыхъ (іако́

На боцї: ¹⁾ Math. 27. зача.
113. ²⁾ в Кате: 16.

баранѣ живыи ѿфкрѣючи ко-
лоби, кроу выливаючи¹⁾ та те-
перъ) ведле мелхиседека хлѣ-
живый к мѣсто хѣ покорноу
баранѣ на ѿфкрѣс ес прино-
сачи колюи и зарѣзю²⁾. виню
з водою в келии нового теста-
менту выливаючи, приносат ѿфк-
рѣвницы ѿставишю и ес ми-
люю ѿфкрѣс веле пророка³⁾ на
всакое мѣсто к до мѣс коже.
и та перше ѿфкрѣсючи на жер-
тѣвникъ переносат оное на пре-
стоу мѣсте стѣе, гдѣ тѣло
и кроу хѣка истотне бывае.

Обридливоу спсостошѣна (я-
ко деофилакт⁴⁾ (картка 42 об.)
мѣнитъ трѣс естѣ чѣка мертвого
то естѣ тѣло спсостошѣное
вѣ дошѣ и кроуе естѣ мертвое
и ѿпсѣстѣное и нѣчого не спра-
влюе) гды то шго бы з
римъ вышеши иероли спсосто-
ши⁵⁾ трѣпа своѣго в олтарѣ
на мѣсто стѣе постави и жи-
дове бава трѣпа чловекого
ѿбридливоу называли, и яко
бавохваство вридали са.

Розумѣтѣ ѿбридливоу спсостошѣна
гды кѣцѣкѣ хрѣсти-
ански вѣсѣ спсостошѣны и кѣ-
вержены з олтарѣ днѣстѣрна.

На боци: 1) Ісѣ ии. 2) Іу^и
ди за за. 3) мала. а. 4) [Офи-
лакт. на ма гѣ кѣ за. чѣ].
5) титѣ вѣспѣна, звѣри ие-
рсаи.

wedle Arona ofiarownicy, Baranki
zywe ofiaruiac, y krew wyliwa-
iac, kłoli¹⁾, tak teraz) wedle Mel-
chysedeka, Chleb zywy w miasto
Chrystusa pokornego Baranka
Bogu na Ofiarę przynosząc kolę
albo zarzynaia²⁾, wino z wodą
w Kelich Nowego testamentu
wliwaią, przynosąc ofiarownicy
vstawiczną y [Panu] Bogu miłą
ofiarę, wedle Proroka³⁾ na każ-
dym miejscu *w Cerkwiach Chrześ-
cijańskich*: Y tak pierwey ofiaru-
iac na Zertowniku, przynoszą,
one na *Jerion*, miejsce *święcenia*,
gdzie [sye poświęca y] bywa
istotnie ciało y krew pana Chry-
stusowa. (картка 42).

Обрзидливоу спустосzenia,
iako Theofilaktus mowi, Trup
iест чловека martwego (to iест,
ciała spustoszone, bez dusze y
krwie iест martwe y opuściale,
y nic nie spravuiace) gdyż then
co byl z Rzymu wyszedszy Jeru-
zalem spustoszył⁴⁾, Trupa swego
w Oltarzu na miejscu świętym
postanowił. Y żydowie bałwan-
trupa cłowieczego obrzydliwo-
ścią nazywali, y iako bałwochwal-
stwem brzydźili sye.

Розумѣтѣ тежъ обрзидливоу
спустосzenia, гды в Церквях
хрѣстіанскихъ бѣдѣ спустосzene
y wyrzocene Thysiasiryя z olta-

На боци: 1) Izaiasz. 53.
2) Jan 16. Zacz. 16. 3) malach. 1.
4) Titus wѣspesian zburzył Jeru-
zalem.

[тò єсть жертóвники.]¹⁾ и ѓфк-
ра живо заклáема хлѣво^н и
вино^н ѓфѣровати са не євде^т.
то^нко в олтарѣ на мѣсци по-
скаче^на ѓбридливостъ спссто-
ше^на трѣпови подобнаа стоáти
євде^т а тое ѣко хризосто^н
[сѣтѣ] мѡвнѣ, ан^н- (картка 43)
знач. Нѣ) тѣхристъ прѣ^н прихѡ-
до^н ѓучиннѣ, и^н всюдѡ (жертóв-
ники) и прадѣвнѡ ѡфѣрѣс вы-
глядит.²⁾ свѡ ба^нва^н на сто^н
мѣсци поста^нвиши.

и юж^н такове спсстоше^нє
высланыє ѡ него лживые про-
рѡцы зачиннаю^т и ѡтѡла по-
знаваемо, же ю^н бли^нко днѣ
па^нскѣй. аковѣ^н гдѣ была спс-
стошнаа ѓста^ннаа ѓфѣра все-
днѣвнаа в црѣви соломоновѡ
постановлѣ^ннаа. ѡ которѡ^н спс-
стошеннѡ тáже ко єв^нлин мѡ-
внѣ, и дани^н прѡрѡ^н, зáра^н стá-
ло и доко^нчило^н крѡле^нство
ю^нскоє и костѣ^н ро^нмета^н. та^н
ты^н гдѣ євде^т спсстошена те-
пѣрѣшнаа стáл ѡфѣра, котѡ-
ра не в костѣлѣ соломоново^н
ає по все^н свѣтѣ^н в црѣва^н
гдѣни^н постановлена єсть, на
то^н ча^н и сѣкѣ^н са доко^нчи^н.

и штѡ было в фикигѡрѣ
(картка 43 об.) ѓфѣры костѣла
соломонового, тое са доско-
налаѣ^н выпо^нни^н в сáмѡ и^нст^н-
ности и в рѣчи выр^ннѡ. и ю^н

На боцѣ: ¹⁾ жертóвнико^н
єретѣи^н нѣ маю^т. ²⁾ [на єпи-
стѡлѣ а до корин^нто^н г^н ѡ
з^н рѣн].

rza¹⁾, y ofiara żywo zakłota chleb
z winem ofiarować sye nie będzie:
telko w ołtarzu na mieyscu po-
święcenia obrzydliwość spusto-
szenia trupowi podobna stać bę-
dzie. Ato iako Chryzostom mowi,
Antichrystus przed przyściem
[Pana Chrystusowym] weznyi, że
wszędzie Zertowniki prawdziwą
o- (картка 42 об.) ofiarę wygła-
dzi, swoy bałwan na to mieysce
postanowiwszy.

Y iuz takowe spustoszenie
wyslani od niego lżywi Prorocy
zaczynaią, y stąd poznawamy że
iuz blisko dzieñ Pañski. Abowiem
gdy była spustoszona ostatnia
ofiara powszechna w Kościele
Salomonowem postanowiona, o
ktorym spustoszeniu także w E-
wanyeliey mowi, y Daniel Pro-
rok, zaraz vstalo y dokończylo
sye Krolewstwo Judskie, y Koś-
ciol rozrzocon. Tak też gdy bę-
dzie spustoszona terazniejsza
święta ofiara, ktora nie w Ko-
ściele Salomonowym, ale po-
wszystkim świecie w Cerkwiach
Pañskich postanowiona iest, na
ten czas y świat sye dokończy.

Y co bylo w Figurze ofiary
Kościoła Salomonowego, to sye
doskonaley wypełni w samey
isności, y w rzeczy wyraźney,
y iuz to zaczynaią posłańcy An-

На боцѣ: ¹⁾ Thisiastirya he-
retiey ni maią.

тò зачинаю^т посланцы анти-
христовы сѣа въ законного, але
еще не конецъ, ажъ самъ придетъ
иъ нимъ самъ доконале въполни^т
обрядливо^{от} всенѣкного спѣсто-
ше^на. по^ти деофнактъ и сѣмъ
златосѣмъ. а не только инде
всюды але и въ наикышше цркви
аплкѣ въ іерл^{ом}кѣ о^бф^кр^с прав-
дливо спѣстоши^т, а свою обр-
дливо^{от} на мѣсци сѣо^м поста-
ви^т. іако пише^т, гдѣи оузритѣ
обрядливостъ спѣстоше^на сто-
лѣчю на мѣсци сѣ^м. тогда^и ко-
торѣи въ іудѣи нехѣ^т вѣжа^т на
гѣры.

Прѣто не слыше^н але^ѣа^н деръ
папа римского костѣла западного
взго^рдиши хлѣ^б живи^и доско-
налю (картка 44 знач. И^д)
хѣ^б о^бф^кр^с о^бпрѣсно^х въ олтарѣ
на мѣсци сѣо^м поста^нви^н, ко-
торѣи е^{ст} хлѣ^бко^х злѣсти іако
ѣ^т до людѣ жидѣвского мѣ-
ви^н¹⁾ сѣ^к днѣи вѣдете исти о-
прѣсноки хлѣ^б злѣсти чого
[хри^ти^ано^х] и правила аплкѣ^е²⁾
и Ѡческиѣ корѣнѣ^т.

а^бовѣ^к іакѣа е^{ст} рѣзно^{от} мѣжи
члѣ^ко^х и трѣпо^х, такаа е^{ст}тъ
рѣ^ностъ мѣжи хлѣ^бко^х и о^бпрѣ-
сноко^х. во іако тѣкло въ дшкѣ

На боцѣ: 1) [о^бпрѣснокѣ хлѣ^б
злѣсти, ѣ мѣ. *Si*]. 2) апл^кѣ
ѣ. въ лодѣи^н лѣ. лѣ.

tichrystusowi, Syna Bezzakonne-
go, ale jeszcze nie ko- (картка
43) niec, а^ж самъ przydzie, y z nim
sye doskonale wype^лni Obrzydli-
wość powszechnego spustoszenia,
poty Theofilaktus y święty Zło-
tousty: Y nie telko indziej wszę-
dzie, ale y w nawyszey Cerkwi
Apostolskiej w Jeruzalem ofiarę
prawdziwą spustoszy, a swoje
Obrzydliwość, na mieyscu świętym
postanowi, iako pisze¹⁾: Gdy
wyżrzycie obrzydliwość spusto-
szenia stojącą na mieyscu świętym,
na ten czas ktorzy w Judskiej
ziemi niech bieżą na gory.

Przeto nie słusznie Alexander
Papież Kościoła Rzymskiego za-
chodniego, wzgardziwszy chleb
żywy doskonałą Chrystusową
ofiarę, Przaśnik w Ołtarzu na
mieyscu świętym postanowił, kto-
ry iest Chlebem złości, iako [pisze
w Piątých Księgach Moyzeszo-
wych]: Mowi Paⁿ do ludu ży-
dowskiego, Siedm dni będziecie
іе^с Przaśniki Chleb złości. Czego
y Nowokanony Apostolskie²⁾, y
(картка 43 об.) świętych Oycow
zakazują, [aby w namnieyszey
rzeczy z Przaśnikami y Wielką-
nocą Zydowską nie mieć ani czy-
nić społeczności].

Abowiem iaka iest rozność
między człowiekiem y trupem,
taka iest rozność między Chlebem
y Przaśnikiem: Bo iako ciało

На боцѣ: 1) [math. 24].
2) Apost. 70. w laodiky 38.
37. 39.

розвѣднѣи, тѣже ѿ тѣсто кѣ^а
квасѣ ѿ соли е^{ст} мѣртво. а квасѣ
за ѿ со^а в тѣстѣ значѣ дѣѣ
розвѣднѣю в тѣстѣ. іако са^а х^с,
квасѣ всѣ замѣше^е ѡживляющій
ѡподобилъ до живота вѣ^а-
ного мѡвачи^а). подобно е^{ст}
цр^отво неб^ое квасѣ.

та^а ты^а ѿ со^а вѣ^асто рѡ-
звѣднѣ в дѣѣ покладѣ^е. мѡвачи^а).
Слѡво вѣше соли нех^а
ѣсде^е ростворѣно то е^{ст} (картка
44 об.) рѡзвѣднѣ. ѿ на дрѡго^а мѣс-
цы мѡви^а). Слѡво гнилѡе нех^а
не выхѡди^т ѿз встѣ вѣши^а, ро-
звѣднѣ слѡво гнилѡе, рѡзвѣмо^а
соли недѡсолѣно. та^а же ѿ ѡ-
прѣсно^а несѡленнѣ. е^{ст} іако
згнилѣ^а). Ѣ чо^а григорій
назидѣ^акій во втѡро^а слѡвѣ на
пѣсхѣ на дво^а мѣсцѣхъ вспоми-
наѣ^т мѡвачи^а). ѡпрѣсно^а згни-
лѡе ѣгѣп^еское тѣ^ато а хлѣ^б
кваснѣ живѣщій е^{ст}.

прѡто не мѡжемо хлѣ^б ѿ
ѡпрѣсно^а за ѣдно розвѣднѣти,
ѡнѣ ѣднѣ ѿменѣ назывѣти.
ѡвѡк^а гдѣ мѡвишъ хлѣ^б ро-
звѣднѣ са хлѣ^б доконѣлнѣ
з квасѡ ѿ соли. іако ты^а гдѣ
мѡвишъ члѣ^к, з дѣшею н^а рѡ-
звѣмо^а, ѡле гдѣвѣсь ѡпрѣсно^а
хѡтѣ^а хлѣ^б назывѣти, мѡсншъ
вѣвѣснѣ^е придѣти. мѡвачи,

На боцѣ: 1) ма^а. г^а. ѡ. за^а.
нѣ. [лѣ^а г]. 2) Солѣ^а. д^а. 3) ѣфѣ^а
д^а з^а скѣ. 4) [ѡпрѣсно^а згни-
лѡе тѣ^ато]. 5) сти^а ѡмѣз.

[człowiecze] bez dusze rozumney,
tak y ciasto bez kwasu y soli
iest martwe, a Kwas y Sol w
ciascie, znaczy duszę rozumną
w cieie, iako sam [Pan] Chry-
stus³), Kwasu wszystko zamie-
szanie ożywiającemu wpodobal
żywoł wieczny mowiac: Podobne
iest Krolewstwo Niebieskie Kwasu.

Także y Sol w miasto rozum-
ney dusze poklada, [albo raczey
Rozum dusze Solą mianuie], mo-
wiac²): Slowo wasze Solą niech
będzie rostworzone, to iest, ro-
zumem. Y na drugim mieyscu
mowi³): Slowo gnile niech nie
wychodzi z ust waszych, rozumiey
slovo gnile, rozumem so- (картка
44 знач. М) li nie osolone: Także
y Przasnik nie solony iest iako
zgniły, o czym Gregorius Nazy-
anzenus we wtorym Kazaniu
[ktore czynil] na Pasche, na dwu
mieyscach wspomina mowiac⁴):
Przasnik zgniłe Egipskie ciasto,
a Kwas chleبنى ożywiający iest.

Przeto nie możemy chleb y
przasnik za iedno rozumieć, ani
iednym imieniem nazywac⁵):
Abowiem gdy mowisz chleb ro-
zumie sye chleb doskonały z Kwa-
sem y z Solą, iako też gdy mo-
wisz człowiek, [rozumie sye do-
skonala człowiek] z duszą, y z
rozumem: ale gdy bys przasnik
chlebem chciał nazwac, musisz

На боцѣ: 1) math. 11. Zacz.
53. 2) Tess. 4. 3) efes 4 217.
4) wirsz 147. 5) Chleb y przasnik,
nie iedno.

(картка 45 знач. В.) хлѣбъ, прѣснѣйшій, ꙗко ѿ члѣка мертваго называючи мѣкишъ, члѣкъ мертвѣи. ꙗко ты ꙗединъ власныи ѿ мене назовѣши трѣпъ. та те ѡпрѣснокъ.

Иже теде [ѿ] писмо стое хлѣбъ ѿ ѡпрѣсноки роуа клѣе, ꙗкоу мѣкишъ роуа до жонѣ своѣи¹⁾ во мѣи в рѣцѣ твоѣи члѣкъ боуомъ, хлѣбъ ѿ ѡпрѣсноки. ѿ на дрѣго мѣкиши, также роуа клѣючи пише²⁾: ѿ хлѣбъ ѿ олиуоу, ѿ ѡпрѣснокъ ѿде ѿ кошѣ ѿ на трѣте мѣкиши пише³⁾; хлѣбы квашены нехай вѣдѣ печены сперворѣны жиѣи.

на то [ѿ са] ѣ не ве при чины росказа ѡпрѣсноки ѿ хлѣба роуа клѣти на клѣди роуа, ѿ оноу члѣкъ ꙗко жидѣи выве з ѿ египтѣ. ѿ ѡпрѣснокъ хлѣбъ злоусти⁴⁾ самое прикроуе ѿде се дни исти росказа⁵⁾, ꙗки пре (картка 45 об.) ѡны вспоминали ѡбридликоу спсостоуе, ѿ неволю египтѣску. ѿ пре кроуа каранковъ, высковоже з онои невола.

а то ѡроуе ꙗко каранку высковоже, та же ѿ ѡпрѣснокъ злоусти в египтѣк початоу свѣ възли, на ону члѣкъ вгда по всю египтѣк ѿ по берегау морскиу множество великое трѣпоу ве

boiašnienie przydać, mówiąc, chleb, przasny: iako y człowieka martwego nazywaiac mowisz, Człowiek, martwy, albo thez jednym własnym imieniem nazowiesz, Trup: tak też, Przasnik.

Jawnie thedy Pismo Święte, Chleb y Przasnik rozdziela. A bowiem mowi Roboam do Zony swoiey¹⁾, weźmi w ręce twoie człowiekowi Bożemu Chleb, y Przasniki. Y na drugim mieyscu także rozdzielaiać pisze²⁾: Y chleb ieden z oliwą, y Przasnik ieden od Kosza. Y na trzecim mieyscu pisze³⁾. Chleby kwaszone niech będą pieczone z pierworodnych żyt Panu.

Nadto, nie bez przyczyny Bog [wszechmogący] rosказаł Przasniki od chleba [przez siedm dni] rozdzielać na każdy Rok, [począwszy] od onego czasu gdy Zydow wywiodł z Egiptu, y rosказаł Przasniki chleb złości⁴⁾ same pr(z)ykre iedzenie przez siedm dni iadać⁵⁾, aby przez nie wspominali Obrzydliwość spustoszenia y niewola Egiptką, a przez krew Barankowę wyswobodzenie z oney niewoley. (картка 45).

A to oboie, iako Baranek wyswobodzenia, także y Przasnik złości w Egipte, początek swoy wzięli, na on czas gdy po wszystkim Egipte, y po brzegach Mor-

На боці: 1) г. црѣтъ д. 2) в. мѣ. вѣ. 3) г. мѣ. вѣ. 4) ѡпрѣснокъ хлѣбъ злоусти. 5) в. мѣ се ѿ.

На боці: 1) 3. krolewskie. 14. 2) 2. moys. 12. 3) 3. moys. 23. 4) Przasnik chleb złości. 5) 5. moy: 16.

крѡве ѿ вѣ^а вѣла^а крѡве вѣло.
 ѿ стала са великаа ѡбридли-
 вость спѣстоше^а. што жидо^а
 прѣсностю тѣ^ата розказано на
 пѣма^акѣ чинити ѿко ѡ то^а ши-
 роко пише¹). которѡе ѡни ѿко
 брѣма невола^а на рамена своѣ
 взѣвши (вперѣ^а крѡвѣ^а выско-
 воже^а зварѣ^ака вѣла^аши ѿ
 самѡго зѣн^аши) шлѣ з'ѣгиптѣ.

ѿ што са в ѣгиптѣ на о^а
 часѣ зачѣло, тоѣ са в первѣ^а
 прихо^а хѣ^а вы (картка 46 знач.
 Кѣ) пол^анило, ѡво^акѣ барѣно^а
 значи^а хѣ^а, ѡ кро^а ѣгѡ значи^а
 кро^а хѣ^а ѿ ѿкѣ на о^а ча^а ко-
 тѡрого дѡмѣ порѡги крѡвю ба-
 ран^аковою не помѣзано, та^а пер-
 ворѡднѣ^а завѣвано. та^аже ѿ
 тѣ^а ктѡ крѡвю сѣа вѣго по-
 рѡго^а оустѣ дѡмѣ своѣго не
 помѣже. дѣла ѣгѡ рѣворѡднаа
 в ню^а живѣа вѣти не мѡже.
 ѿко рече²) Ктѡ не пиѣ^а крѡве
 моѣн животѣа в собѣ^а не мѣѣ^а.

ѿ спрѣсно^а значи^а ѡбридли-
 вость спѣстоше^а, [ѿ] невола
 ѣгиптѣскѣю. ѿко ѿ невола ѣгип-
 тѣскаа значи^ала дѣла^а кѣчнѣю
 невола.

прѡто хѣ^а не в мѣкѣто ѡпрѣ^а-
 нѡка мѣртѡго тѣ^ата которѣй
 значи^а невола, ѡле в мѣкѣто жи-
 вѡго барѣ^ака кѣтѡрѣй значи^а вы.

На боцѣ: 1) ѣ. мѡ сѣ ѣї. ѿ
 дї. 2) іоан. 5. зач. 17.

ских множество wielkie trupow,
 bez kwie y bez wylania krwi
 bylo: Y stala sye wielka Obrzy-
 dliwość spustoszenia, co żydom
 przasniną ciasta rosказано на
 pamiątkę czynić, iako O tym [w
 Księgach Moyzeszowych] szYROKO
 pisze¹): Kthore oni iako brzemię
 niewoley na Ramiana swoje
 wziąwszy (wprzod Krew wyswo-
 bodzenia z Baranka wylawszy,
 y samego ziadszy) szlj z Egiptu.

Y co sye w Egipcie на он
 czas zaczęło, то sye w pierwsze
 przyście [Pana] Jezusowe wy-
 pełniło: Abowiem Baranek zna-
 czył [Pana] Chrystusa, а Krew
 iego znaczyła, Krew [Pana]
 Chrystusową: Y iako на он
 czas, ktorego Domu Progi Krwіą
 Barankową nie pomazano, tam
 pier- (картка 45 об.) worodne
 zabijano: Także y tu, Kto kwią
 Syna Bożego Progow Vst Domu
 swego nie pomaże, Dusza iego
 pierworodna w nim żywa być
 nie może, iako [Pan] mowi²):
 Kto nie pije Kwie moiey Zywota
 w sobie nie ma.

A Przasnik znaczył Obrzydli-
 wość spustoszenia Niewolią Egip-
 ską, iako y niewola Egipska
 znaczyła [w ciemnościach] du-
 szam wieczną niewolą.

Przeto [pan] Chrystus nie
 w miasto Przasnika martwego
 ciasta ktory znaczył Niewolą
 ale w miasto żywego Baranka,

На боцѣ: 1) 2. moy. 12. y 14.
 2) Jan. 6. zac. 23.

сковожіе пришолъ мовачи¹⁾,
 И їсте^х хлѣб^о жико^тны, ко-
 торый зышолъ^х з неба. (карт-
 ка 46 об.) и іако перше лю^д
 іна^окій з єгиптс та^х и тс^х дш^к
 ѿ пропастн высководи^х. ес^дсчи
 пра^дівы^х єго^х ста^х са доско-
 налы^х члѣк^о, и іако покорны^и ба-
 рано^х авы вск^х вкрны^х выско-
 води^х пре^в кро^в и тѣло своѣ
 дал^о са заколѣти дѣчинн^иши
 са^х собѣю єди^н ра^х ѡфкр^с за
 вск^х збавіе^е, а на^х оншю жи-
 вѣтны^х хлѣбомъ и вино^х на
 вк^чншю памат. поты а^х знѡвс
 прїде розказалъ ѡфкрѡвати.

И іако не^в ѡпркснокс але
 в хлѣкѣ. авк в стѡ ѡпрксно-
 кв^х, але за трї дни пре^д стѡ^х
 жидѡски^х пода^х на^х хс ѡфкр^с
 рѡвати и дѣжнѣти тѣло своѣ.
 Свк^чча^т ѡ то^х вск^х єв^рлістѡве,
 апѡстѡлѡве и стѣн ѡцѣве. аво-
 вѣм^і мѡвн^т ма^трѣ²⁾: вѣдаете
 же по дво^х дне^х пасха єсде^т
 и про^ча. И гды тѣи взм^х їс ар-
 то^х. тѡ їстѣ хлѣкѣ (картка
 47 знач. Кг) досконалы. и
 бѡвн^х и лама^х дяючї оѣчнѡк^х,
 и мѡвн^х. прїймѣте и кжте,
 тѡ їстѣ тѣло моѣ. Лоу^ха
 пшш^т 3). и прнелїжїло^с стѡ
 ѡпѣкѣ^нокв^х, которого назы-
 вано па^ха, и про^ча. и взм^х
 їс хлѣ^б влѣгодарн^и и лама^х и
 да^х и^х. Мѡрко мѡвн^т 4), вѣла

На боці: 1) іоан. 5. зач. кг.
 2) ма^т. кс. 3) лоу^х. кв. 4) ма^т. дї.

кtory znaczyl wyswobodzenie
 przyszedł, mówiąc¹⁾: Ja jestem
 Chleb żywiący, kthory zszed-
 łem z Nieba. A iako pierwey
 lud Izraelski z Egiptu, tak y tu
 dusze od przepaści wyswobodził:
 będąc [bowiem] prawdziwym
 Bogiem sstał sye doskonałym
 człowiekiem, y iako pokorny Ba-
 ranek, aby wy- (картка 46) swo-
 bodził wszystkich wiernych, przez
 świętą Krew y ciało swoje dał
 sye zakłѡć, vczyniwszy sam sobą
 ieden raz ofiarę za wszystkich
 zbawienie, y nam oneż żywią-
 цым Chlebem y Winem na wieczną
 pamiętkę, poty aż znowu przy-
 dzie rozkazał ofiarować.

A iako nie w Przaśniku, ale
 w Chlebie: Ani w święto Przaś-
 nikow, ale za trzy dni przed
 świętem Zydowskim podał nam
 [Pan] Jezus ofiarować, y vżywać
 ciało swoje: śwadczą o tym
 wszyscy Ewangelistowie, Aposto-
 łowie, y święci Oycowie. Abo-
 wiem mowi Matheus [święty²⁾]:
 Wiecie że po dwu dniu Pascha
 będzie, etc. A gdy iedli, wziął
 Jezus Arton, to iest, chleb dos-
 konały, y błogosławił y łamał
 dając vcziom, y mowił: Biercie
 a iedźcie to iest ciało moie. Łu-
 kasz [święty] m o w i 3): Y przy-
 bliżyło sye Święto Przaśnikow,
 ktore nazywano Pa- (картка 46
 об.) scha, [nie mowi, iuż było
 przyszło, ale przybliżyło sye], etc.

На боці: 1) Jan. 6. zacz. 23.
 2) Math 26. 3) Luk. 14.

пѣсха ѿ ѡпрѣсноки по дво^х дне^х
 ѿ шѣкали а р х и е р е ѿ и ѿ кн^и
 ники, а вѣи е гдѡ зрадою пон-
 мавши ѡубити ѿ мѡвили же вѣ^к
 не в стѡ, ѿ про^в. в за^х ѿ с х л^к
 ѿ в л о в и^н, Іоан^н мѡвн^т¹) прѣ^х стѡ^х
 пѣсхи, вѣдаючи ѿ с, и^х пришо^х
 ча^о е гдѡ, ѿ про^в, ѿ гдѣ вѣчѣра
 была, ѿ про^в. ѡмочи^х х л^к
 ѿ да^х іюдѣк сѿмонѡ ѿ скариѡт-
 ско^хс.

Прѡто злѣ еретниці повѣ-
 даю^т, а вѣи х^с ѡпрѣсноко^х, [ѿ]
 в^и жидѡвскоѣ ѡпрѣсно^че стѡ тѣло
 своѣ ѿ кро^в мѣ^н давати. поне-
 ва^х ѡпрѣсноков^х в чѣ^т- (картка
 47 об.) вѣто^х гдѣи х^с вѣчѣрѡ
 ноксѿю чини^х еше не вѣло, а нѣ
 и^х росказова^х готовати, а жи-
 до^х а^х в свѣѡтѡ з[и^х] стѡ^х
 припадати ѡпрѣсноки. в котѡ-
 рѡю х^с, [ю^х] в грѡбѣк вѣ^н по-
 лѡже^н. іако пишѣ^т²). І жидѡве
 понева^х вѣ^н пѣто^х а вѣи не зо-
 стали тѣла на крѡтѣк в свѣѡтѡ,
 вѣ^н вѡвѣк в вели^кдѣн^н той свѣѡ-
 тѣ, просѣли пилѣта а вѣи и^х
 гѡлени перебивши познимали.
 а та^х нѣ^х пришла свѣѡта стѡ
 ѡпрѣсноков^х, х^а ю^х в грѡбѣ
 полѡжено.

Не старѡго тѣды тѣкна, а ле
 ново^г досконѡлого теста^мѣ^нтѡ
 досконѡлѣи х л^к ѿ гѣ на^х да^н.
 Іако златѡу^ст пишѣ^т³). та^х

На боцѣ: ¹) іуа^н. гѣ. ²) іоан^н
 гѣ. ³) до ко^в. вѣсѣ^к. аї. ѿ ії.

Y wziął Pan Jezus chleb, dzięki
 czynił, łamał y dawał im. Marek
 [święty] mowi¹): [A] była Pas-
 cha y praśniki po dwu dniu,
 y szukali *Arceybiskupowie, y Szkrzy-
 bowie* [iako] by go zdradą poi-
 mawszy vbić, y mowili żeby nie
 w święto, etc. Wziął Jezus Chleb,
 y błogosławił. Jan [święty] mo-
 wi²): przed świętem Paschy wie-
 dząc Jezus że przyszedł czas iego
 etc. Gdy wieczerza była, etc.
 Omoczył chleb y dał Judaszowi
 Simonowi skaryotskiemu.

Przeto źle hereticy powia-
 daia, aby Chrystus Praśnikiem,
 w żydowskie praśniczne święto,
 ciało swoje y krew miał dawać,
 ponieważ praśnikow we czwartek
 gdy Pan wieczerzę nową czynił
 iesteze nie było, ani ich roska-
 zował gotować. A żydom aż w
 Sobotę z świętem przypadały
 praśniki, w którą Pan Je- (карт-
 ка 47) zus w grobie był poło-
 żon, iako pisze³): A Żydowie
 ponieważ był piątek aby nie zo-
 stały ciała na Krzyżu w Sobotę,
 był bowiem Welikden tey soboty,
 prośili Pilata, aby im Golenie
 przebiwszy zięli, a tak nim So-
 bota przyszła święto praśnikow,
 Chrystusa iuż w Grobie położono.

Не старого тѣды ѡтѣни, а ле
 Нового [досконѡлого тестамен-
 ту], досконѡлы Члеб Пан нам
 подаѣ, іако Чрызостом [Свѣты]

На боцѣ: ¹) марк. 14. ²) Јан.
 13. ³) Јан. 19.

скрн^а, а тс^т вѣа. та^м карано^к
 а тс^т хс. та^м опркено^к а тс^т
 хл^к.

Абовк^м опркено^к которі
 ѣтъ кѣ^в квасъ и соли не мо-
 же^т бѣти офк^рсю¹). іако ии-
 ше^т 2). вса^каа (картка 48). о-
 фк^ра солю нех^а вѣде^т осолена.

Досконалы^м тѣды хл^кво^к
 кв^о и со^в в собѣк маіючи^м о-
 фк^рсемо, гды^м и хл^к доскона-
 лы^м бѣти визнакаемо. Я іако
 жидо^вскон неволѣ вридимо са
 опркенок^в. та^к ты^м потопла-
 емо аполнариств^в еретик^в,
 которіи моват^т же снѣ^к вжій
 не вы^т досконалы^м чл^кк, и дш^к
 розбмнои не потребвалѣ тѣако
 самсью матерію, тѣако свпте^ное
 вз^а, а в мѣсто дш^к востео
 было. прѣто хл^к недосконалы^м
 вв^в квасъ и соли оу^чнк^в скон^в
 росказа^т приносѣти, тѣако мѣ-
 кѣ [свпте^но] замкшавши са-
 мсью матерію мовачи, же кв^о
 и со^в в хл^ккѣ, значи^т дш^к ро-
 зб^нсью к тѣа^к. и ѣтъ грѣ-
 вость. але ма^т бѣти свпте^ное
 тѣако вжїе. которсью ере^о на
 (картка 48 об.) четкерт^ом ксе-
 сѣнско^м совѣрк в хл^ккедонѣ
 прокла^то.

А што еретіци оупѣрные
 повкдаю^т авк^м хс мѣа^к [на^м]
 дати опркено^к што авка ии-
 ше^т 3). и пришо^а днѣ опркено-

мови¹). Там Skrzynia, a tu Bo-
 gorodzica: tam Baranek, a tu
 Chrystus: tam praśnik, a tu
 Chleb.

Abowiem Przaśnik, kthory
 iest bez Kwasu y Soli nie może
 być ofiarą²), iako [Marek Święty]
 mowi³): Wszelka Ofiara Solą nie-
 chaj będzie osolona.

Doskonałym tedy chlebem
 Kwas y Sol w sobie maіącym
 ofiarujemy, poniewaz y Chrystusa
 doskonałym [człowiekiem] być
 wyznawany: A (картка 47 об.)
 iako Zydowskiej niewoley brzy-
 dзіmy sye przaśnikow, tak też
 potępiamy Apolinarystow Here-
 tikow, ktorzy mowią, że Syn
 Boży nie był doskonały człowiek,
 y Dusze rozumney nie potrzebo-
 wał, thelko samę materę ciała
 suptelne wziął, a w miasto Dusze
 Bostwo było, przeto chleb nie
 doskonały, bez Kwasu y Soli [na
 ofiarę] vezniom swoim kazal
 przynosić, telko mąkę zamieszaw-
 szy samą materę, mowіąc: Ze
 Kwas y Sol w chlebie znaczy
 duszę rozumną w cieie, y iest
 grubość, ale ma być suptelne
 ciało Boże. Ktorą Herezyę w
 Chalkiedonie na czwartym Zborze
 powszechnym przekleto.

A co vporni Hereticy powia-
 daią aby Chrystus miał w przaś-
 niku [ciało y krew swoje] da-
 wać, [biorąc sobie dowod] co

На боці: 1) вѣ^в соли не о
 фк^ра. 2) ма^р. ѡ. [за^т. мѣ].
 3) Лук: 22.

На боці: 1) Do kor: homilia
 11. y 18. 2) Bez soli nie ofiara
 3) marek. 9.

кв^н в котóрий ча^о присто́гло
 ђф^крoвати пáсхѸ, [тѣды] то
 чты́ри днѣ прѣ^х стѣ^х ђпр^ксно-
 кв^н назывáли, в котóрѣи готó-
 вали на стá барá^нка. ꙗко тѸ^т
 лѸкá зарá мѡкнѣ. к котóрий ча^о
 присто́гло ђф^крoвати пáсхѸ,
 тѡ ѣст^ь барá^нка. взá^нши ѿ
 стáда готoвáти á не ђпр^ксноки
 ꙗ^ксти. áбо^кк^н не могли пѣр^ше
 ꙗ^ксти ђпр^кснокв^н: пѡки не ꙗли
 барá^нка. ꙗко ѿ тѡ^х в книга^х
 мѡ^сеовы^х шыро́ко пѣше¹). з
 оны^х тѣды чты́рѣх^х днѣй ѣди-
 ного споминáе^т лѸкá. к котó-
 рѣи готóвано барá^нка, á не сты^х
 семѣи в котóрѣи ђпр^к (картка
 49 знач. Л.) ноки ꙗли. ꙗко^к^н
 за чты́ри днѣ перѣ^х стѣ^х жѣдове
 барá^нка ѿ стáда взá^нши хо-
 вáли á чты́рнáцатѡ днѣ кѸ
 вѣчерови зар^кзовали. котóрого
 нѣ г^ь б^ь ю^ж тепѣр^ь ђф^кро-
 вати а^нк^ь жживáти не допшáе^т.
 понева^ж прѣ^х нѣго стáло^о доско-
 нáлое высковоже^нѣ. á сá^х бѸд^шчи
 ђф^крeю ꙗ ђф^крoвнико^н, роска-
 за^н нá^н не вѣ^ле áрона, áле вѣ^ле
 мѣлхиседе́ка хл^к^б ꙗ вино бѸста-
 вѣчне ђф^крoвáти.

На боцѣ: ¹) ꙗ мѡ. ꙗ.

Łukasz [święty] mowi¹): Y przy-
 szedł dzień przasńnikow, w który
 czas przystało ofiarować paschę.
 (картка 48 знач. N.) [Niech wie-
 dzą, że] to one czterzy dni przed
 świętem przasńnikow nazywali
 [żydowie] w ktore gotowali na
 święto Baranka: iako tu zaraz
 Łukasz [święty] mowi: W który
 czas przystało ofiarować Paschę,
 to jest, Baranka wzięwszy od
 stada gotować, a nie Przasńniki
 ieść, abowiem nie mogli pier-
 wey ieść przasńnikow, poki nie
 iedli Baranka, [ktorego za iedne
 noc ziadali, a przasńniki siedm
 dni muszą iadać], iako o tym
 szyroko w Księgach Moyzeszo-
 wych pisze²): z onych tedy czte-
 rech dni, iednego wspomina
 Łukasz [święty], w ktore Baranka
 gotowali: anie z tych siedmi w
 ktore Przasńniki iadali, abowiem
 za czterzy dni przed świętem [ros-
 kazuie] Żydom [Zakon, aby]
 Baranka od stada wzięwszy g o-
 t o w a l i, a czternastego dnia ku
 wieczorowi zarzynali, ktorego im
 teraz *Pan Jezus* nie dopuszcza
 na ofiarę zarzynać, ani ieść, po-
 nieważ przezeń stało sye wyswo-
 bodzenie [skuteczne]³), a sam бѸ-
 (картка 48 об.) даć ofiarą, y o-
 fiarownikiem, roszakał nam, nie
 wedle Arona, ale wedle Melchi-
 sedeka Chleb y wino ystawicznie
 ofiarować.

На боцѣ: ¹) Лук. 22. ²) 2.
 moy. 12. ³) [Dlaczego żydowie
 baranka nie rzeżą].

Иле ѿпорныи жидове великого звѣтлѣща га ншѣго їс хла видачи ѿвѣбогого згѣрдани. и ѿномса прѣтивачи, ѿпрѣсноки ѿбридливости ѣгипетскон неволѣ и до сегѣ днѣ жрсѣ, нѣчѣго на ѿфѣрс не колючи¹⁾. котори антихристовы прѣдотѣчи сѣт помочникѣми. котори сѣ старѣ (картка 49 об.) ют досконалѣю ѿфѣрс хѣс всѣды выгладити. а иѣ ѿбридливоѣ неволѣ ѣгипетскон, принѣвѣши вѣксто ѣнои на мѣсци стѣо²⁾ постановити. з ѿнымы вѣспо³⁾ мѣсце готѣючи княжати свѣкта тогѣ ѿста⁴⁾немс, мѣвачи. же нашѣ ѣде⁵⁾ мѣт⁶⁾ вѣти. и кск⁷⁾ на ко⁸⁾ность свѣкта тогѣ зѣврати. которого и жидове мѣют⁹⁾ принаѣти. Понекѣ¹⁰⁾ ѿ¹¹⁾ в зѣ¹²⁾ши и ѿвѣлеви¹³⁾ши иѣ ѿбридливостѣ ѣгипетскон неволѣ и ѣ ны¹⁴⁾ навожѣ¹⁵⁾ство¹⁶⁾ ко¹⁷⁾тк¹⁸⁾ соломѣно¹⁹⁾ старѣго закѣнс длѣ ѿшскѣ²⁰⁾а иѣ зѣсдовѣти пок²¹⁾си²²⁾ сѣ ѿ чѣ²³⁾ в²⁴⁾ знакѣ ѣ²⁵⁾ пише²⁶⁾.

ЗНАКЪ СЕМЬИ.

И если кто змѣнит ва¹⁾ ѿ²⁾де хс лѣко ѿ³⁾та⁴⁾ не вѣ⁵⁾рѣте, не⁶⁾нави⁷⁾стѣ братнаѣа подѣ⁸⁾т мѣ⁹⁾це

На боцѣ: ¹⁾ длѣтѣго рѣжстѣ варѣнѣка а шпрѣсноки ѣдѣтѣ же сѣт в неволѣ дѣ²⁾во³⁾ской. хѣс ко⁴⁾ность згѣрди⁵⁾ши.

Lecz vporni Zydowie wielkiego Zwiecięzce Pana naszego Jezusa Chrystusa widząc [pokornego y] vbogiego wzgardzili, a onemu sye sprzećiwiając, Przaśniki obrzydliwości [y] Egipskiey niewoli y po dziś dzień żrzą, nic na ofiarę nie koląc [ani zarzynaiąc] ¹⁾: ktorym Antichrystusowi Predoteczy są pomocnikami, ktorzy sye staraiā doskonałą ofiarę Pana Chrystwsową wszędzie wygładzić, a ich Obrzydliwość niewoli Egipskiey przyiąwszy, w miasto oney na mieyscu świętym postanowić, z onemi wespōl mieysce gotuiąc Książęćcia świata tego ostatniemu, mowiając: Ze nasz ieden ma być y wszystkich na wolność świata tego, [tu na świecie zebrać], ktorogo y Zydowie maią przyiać, ponieważ on *przyiąwszy* y wwielibwszy ich obrzydliwość (картка 49) Egipskiey niewoley, y z innym Zydowskim nabożeństwem, starogo zakonu Kościół Salamonow, dla oszukania im *chcąc* zbudować, (!) iako Cyryllus S. w znaku dziewiętym mowi.

Znak Siódmy.

A iesli kto zmowi wam, owdzie Chrystus, albo ono tam, nie wiercie. Nienawiść bratna po-

На боцѣ: ¹⁾ baranka nie rzeżą, a przaśniki iedzą są w niewoli dyabelskie chrystusową wzgadzizszy.

жѣ антихристови. (картка 50)
 перше ковкѣмъ готѣтъ диавоу
 щепенства и роу рѣху мѣжи
 людами, авѣ тымъ лавкѣмъ принаѣтъ
 бытъ гдѣмъ прїдеѣтъ.

Нехаже то не бѣдеѣтъ авѣмъ кто
 з тѣтешныѣмъ ѡбывателѣмъ авѣ
 зышныѣмъ савѣмъ бжїиѣмъ пристѣпиѣмъ до
 борога хѣла. ѡ томъ [Апѣла] пѣ
 веѣмъ, авѣмъ показавѣмъ знаѣмъ мѣ
 вачи. иже ѣсли перше не бѣдеѣтъ
 щепенство и ѡкажеѣтъ сѣ члѣкѣ
 безаконныѣмъ, снѣмъ затраченїа
 спротивлѣющїи сѣ и винѣсачїи
 сѣ наѣмъ всѣкого называемого
 бѣла, авѣмъ козничѣс. таѣмъ иже сѣдеѣтъ
 в церквїи бжїей, ѡказѣющїи сѣ же
 ѣсть вѣрѣмъ, авѣмъ непамятѣете,
 іакѣмъ авѣмъ мѣмъ ище ѡу авѣмъ жи
 вѣчїи. и тепѣмъ вѣдаете шѣмъ
 [ѣго] задержѣеѣтъ. авѣмъ ѡкажеѣтъ сѣ
 гдѣмъ ѣго члѣмъ прїдеѣтъ. ѡужѣ ковкѣмъ
 тѣмънїца ѡправѣѣтъ сѣмъ непра
 вости. тоѣмъко тоѣмъ которїи заде
 жѣеѣтъ (картка 50 об.) авѣмъ пѣмъ
 зпосрѣдѣмъ вѣмъникѣеѣтъ. и тоѣмъ
 ѡкрїеѣтъ сѣмъ безаконныѣмъ. которого
 гѣмъ ѡувеѣтъ авѣмъ оустѣмъ своиѣмъ, и
 иже глѣдїиѣтъ ѡказанїемъ прихѣмъ
 своего тоѣмъ) которого прихѣмъ
 ѣсть вѣмъле спрѣмъ шатѣмъскиѣмъ во
 сѣмъкѣмъ потѣжнѣости и знакѣмъ и
 чѣмълаѣмъ флашїиѣмъ. иже сѣмъкѣмъ зра
 дѣмъ и несправѣмълївѣости в затра
 ченыѣмъ. тоѣмъ пѣмъ мѣмънїиѣмъ.

даєє iuż miejsce Antychrystusowi,
 pierwєy bowiem gotuє Diabel
 odszepeñstwa, y *trwogї* мїєдзу
 лuдзми, aby tym łatwiey przyє
 tym byl, gdy przyidzie.

Niechzeto nie będzє, aby kto
 z tutesznich obywatelow, albo
 z inszych sлуг Bożych przystapїł
 do nieprzyaciela Chrystusowego.
 O tym pїstac (sic!) Paweł [S.]
 iawny pokazal znak mowїac:
 [Abowiem] iєśli pierwєy nie przyi
 dzє odstapїenie, y okaże sye
 czлowiek *Zakonu gwałtownik*, Syn
 zatracenia, sprzeциwїaiący sye, y
 (картка 49 об.) wynoszący sye
 nad wszalakiego ktorego nazywaią
 Bogiem, albo Bożnicę, tak iż w
 Cerkwi Bożey [iako Bog ma]
 siedzieć, pokazuiąc siebie że Bog
 iєst, azali nie pamїєtacie iakom
 wam mowїł iєszcze v was *będac*,
 Y teraz co zatrzymawa wїecie, że
 бędzє odkryty swego czasu, bo
 tajemnica nieprawѣsci iuż *sye*
sprawuє, telko trzymaiący teraz,
 aż poki z pośrodku wyniknie, y
 na ten czas *okaże sye* Bezzakon
 nik, ktorego Pan zabije duchem
 vst swych, y zgładzi okazaniem
 przyścїa swego (tego) ktore(g)o
 przyścїe iєst wedle sprawy sza
 tañskiej, we wszelakiej potę
 żnѣsci, y znamionach, y cudach
 fałszywych, y we wszelakiej
 zdradzie niesprawiedliwѣsci w za
 traconych, to Paweł mowїł.

А нѣкѣ ѡужѣ ѣсть, ѡщенѣство. Ѡстѣпѣли люде ѡ правон вѣры. ѡ ѣдиннѣ снѣ ѡчеѣ вынаваю^т 1), а дрѡгіѣ хѣ ѡ небытно-сти на бытность привѣде на смѣют мѡвити. ѡ перше явны бѣли геретикѡвѣ, а тепѣ иѣ побѣна цркви тѣачи^х сѣ. Ѡстѣпѣли члѣци ѡ правды, ѡ чѣшѣ сѣсху при прѣвными словѣми, ѡ вѣк сѣсхают вѣдѣне ѡргѣмѣтѡв^ѣ. ѡ вѣѣ дѣдѣтѣ на мѡвити. Ѡдѣли (картка 51) ли сѣ люде ѡ спра^в дѡбры^х ѡ бѡлше зевкѡлѣют на до вѣ мѣнне ѡ ѡ нѣ^ж ли похвалѣют самѣю истѡтѣ.

Ѡто^ж ю^ж ѣсть ѡщенѣство а мѣмо ѡчекивати ѡ бѡрога. ѡ ю^ж помѣлѣ мѣлѣ высклѣѣт прѣ совѡю пере до ѣ^ж дѣ жѡ^в, ѡ вѣ на гѡтѡвое прише^жши ѡстано^ж полови^н.

Ѡтережи^ѡ тогда члѣче, и^ѡ моцнѣ твою дѣш. Ѡто сѣ цркви ѡ вѣскѣчѣе прѣ живы^ѣ вѣ^ж и^ж ѡперѣ ѡновѣдѣѣт ѡ дѣтѣ хрѣстѣ нѣ^ж ли прѣидѣт. ѡ ѣснѣ ѡ прѣ тѡвѣ ѣсдѣѣт. зѣдѣсть ми сѣ ѡ кѣнше вперѣ вѣдѣти [ѡ те^ж] и^ѡ моцнѣти сѣ.

ВЫРОЗУМѢНѢ.

Перше гѡтѣѣт дѣволѣ ѡщенѣство) зна^ж пѣпѣнѣ^жшѣй,

На боцѣ: 1) Ѡретѣцы снѣ и^ѡ снѣдѣтелѣ^ж парѣлѣтѣ повѣдѣют ѡ ты^ж снѣ ѡце^ж чѣнѣѣт.

Adziś iuz jest odszczepieństwo, odstąpili ludzie od prawey wiary: Y iedni Synu oycowskie wyznawaia, [Syna Oycem czynia]¹⁾ a drudzy chrystusa od niebytności na bytność przy- (картка 50) *sposobionego* śmieia mówić. Y pierwey iawni byli hereticy, a teraz ich pełna Cerkiew taia-cych sye, odstąpili ludzie od prawdy, y czeszą słuchy przy-prawnemi słowy, y wszyscy słuchaię wdzięcznie Argumentow, y wszyscy dadzą sye namowi oddalili sye ludzie od spraw do-brych, y więcey zezwalaia na *mniemanie*, a niezli pochwaliaę samę istotę.

Otoż iuz jest odszczepieństwo, mamy tedy oczekiwać y nieprzy-iaćciela, y iuz pomału mału wysyła przed sobą [swoich] *Prędoteczow* aby na gotowe przyszed-szy ostatek połowił.

Strzeż że sye tedy człowiecze, y znacniay twoię duszę, oto sye Cerkiew oświadcza przed żywym Bogiem, że wprzod opowiada o Antichrystuście nim przyidzie: a iesli y przy tobie będzie, zda mi sye lepiej wprzod wiedzieć y vmocnić sye. (картка 50 об.).

W y r o z u m i e n i e .

Pierwey gotuie Dyiabel od-szczepieństwo) Znak napewniey-

На боцѣ: 1) Hereticy syna wypuszczaięcym parakleta powia-daia y tym syna oycem czynia.

повѣдѣтѣ антихрѣстовы кѣпы
 ѿщепѣство. которое сѧ на о^н
 ча^о зна^нкѣ зачал о, гдѣ ѿ
 стѣи косто^нной со- (картка 51
 об.) вѣ^нной ѿ аплекси цркви
 [правослѣвїа] грѣческаго дѣхѣ^н
 ные рѣскаго костѣла ѿстѣпнѣ-
 ши. розырѣвали хрѣтїа^нскѣю
 свѣкта того монархїю, ѿ ѿдѣк
 лиши сѧ самѣ ѿсоб^но. іако сѧ
 рекло, при знакѣ второ^н. ѿ за-
 ты^н вѣкѣ црквенные постанов-
 лѣ^нїа [ѿ] канѣны сѣ^нмї вселѣ^н-
 ски^н собѣрѣн^н псѣючи свои рѣс-
 казы ѿ постановлѣ^нїа почали
 становїти ѿ всѣ^н бѣдавѣти.
 іако^н ѿ самѣ ѿстин^ное кѣ^нна^н
 вѣ^нры, тѣ єсть вѣ^нрѣю вѣ єди-
 ного бѣ. на^н дѣхвалѣ ѿ поста-
 влѣ^нїа [вѣ^нкѣ] сѣ^нмї стѣ^н вселѣ^н-
 ски^н собѣрѣн^н, фѣ^нрмо^о Пѣпа в
 рѣ^нмѣ спомѣ^нникѣми своїми
 зопсовѣти^н), ѿ ѿхоженїе стѣ^нмѣ
 дѣ^н ѿ сѣ^на приложїти смѣ^н
 повѣдѣючи же сѣ^н вжїи, ѿ всѣ^н
 стѣ^н вселѣ^нскїи совѣ^нры недо-
 сконѣле реклѣи, которїи ѿ ѿцѣ
 похѣ^н (картка 52 знач. Лѣ.)
 днѣ^н). потреба приложїти ѿ ѿ
 сѣ^на ѿ дѣчїннѣ ѿцѣ^н сѣ^на стѣ^нмѣ
 дѣ^н. ѿ^нчо^н стѣ^нмї кїрї^н мѣ^нкї:
 ѿстѣпїли люде ѿ правѣн кѣ^нри,
 ѿ єдиннѣ сѣ^но ѿцѣ^н вѣ^ннавѣю^н,
 сѣ^на ѿцѣ^н чїнѣ^н (3). шѣ^н єсть
 на^н болшеє єретїчество ѿ перѣ^н

На боцї: 1) ро^н. ѿ^нчѣ. ѿ по-
 сѣ^нмо^н собѣрѣ^н ко сто лѣ^н нїкн-
 фо^н хѣ^нгофїлѣ^н. 2) іѿ^н. є^н.
 3) Сѣ^на дрѣ^нгнѣ ѿцѣ^н, ѿ дѣ^н
 ѿцѣ^н вѣ^нско^н.

szy powiada Antychrystusowy
 kupy odszczepieństwo, [o którym
 w piewszym Znakui zmiánka była
 iako Jan¹) święty mowi: Od nas
 wyszli, ale nie byli z nas: Abo-
 wiem gdyby od nas byli, wždyby
 z nami byli trwali]. Ktore sye
 znaczne *stalo*, na on czas, gdy
 od [Jedney] świętey Katholickiey
 y Apostolskiey Cerkwie Greckiey
 odstąpili, Duchowni Rzymskiego
 Kościoła rozerwawszy Chrześci-
 jańską świata tego monarchię
 sami osobno oddzielili sye, oczym
 [dostateczniey] przy wtorym zna-
 ku mowiło sye, y za [takowym
 oderwaniem sye], wszystkie Cer-
 kiewne postanowienia Kanony
 Siedmi powszechnych Soborow
 psuiąc, swoje postanowienia y
 roskazowania poczęli stanowić, y
 [do] wszystkich wdawać: Jakoż
 y same istotne wyznanie wia-
 (картка 51) ry, to iest, Wierzę
 w Jednego Boga, Formos Papież
 w Rzymie z pomocnikami swe-
 mi²), nad vchwałę y postano-
 wienie powszechnych Soborow
 zepsować, a pochodzenie Ducho-
 wi świętemu y od Syna przyłożyć
 śmiał: Powiadaiać że Syn Boży,
 y wszyscy święci, powszechnie
 Sobory nie doskonale wyrzekli
 [o pochodzeniu świętego Ducha]:
 kthory odoyca pochodzi³) potrzeba

На боцї: 1) [1. Jan. 2.] 2) Rok
 794. a po siódmyм zborze we
 sto lat. Niceforus chartofilax.
 3) Jan. 1.

Ѡстꙋпле^не. **А**во^кк^м мн^кма^не^м
 ѿ д^рк^см^енты себѣ ѿ ѿны^х за-
 вѣда^т. а што писмо ск^кчи^т,
 ѿ сама^а пра^да сн^ъ в^жй ѿ
 ѿсхо^жени стѣго д^ха река^л¹),
 на то^м непереста^каю^т. а^{ле} о^бчи-
 ни^{ли} дв^а нача^тки д^хови стѣом^с,
 то^д е^стъ Ѡ двѣ^х персѣ^х трѣт^е
 в^ыти пок^даю^т ѿ ка^аны^и.
 не^розв^мк^ючи же ѿко^о е^дно^е е^с
 божества жр^сло ѿ е^дн^и б^ъ,
 та^кже ѿ ѿ е^дно^и персѣ^ны
 дв^ѣк^м в^ытно^е сво^о маю^т. **А**во-
 к^км са^м Ѡц^ъ пр^е вс^кмн^и в^ккн^и
 сн^а родит^ъ. ѿ д^ха стѣго [са^м]
 (картка 52 об.) ѿс^вщ^ае^т. е^дн^и
 в^ок^км е^стъ. ѿк^ъ сн^ѣ родит^е,
 та^кже ѿ д^хс стѣом^с ѿс^вщ^а-
 тель. а сн^ъ за^о са^м не^{на}зы-
 в^ае^т родит^е, а^нк^ъ ѿс^вщ^ател^ъ²).
 Прѣ^тв^ъ д^ха стѣго не ^роди^т а^нк^ъ
 ѿс^вщ^ае^т. ѿк^ъ ты^х ѿ д^хъ
 стѣм^и сн^а не^роди^т. а^нк^ъ са^м Ѡц^ъ
 назыв^ае^т. е^дн^ик^ъ в^ок^км б^ъ е^стъ
 ѿ е^дн^и сн^ѣ родит^{ель}, ѿ д^сх^с
 св^ѣтѣом^с ѿс^вщ^атель. ѿ ѿ е^дно^и
 персѣ^ны дв^ѣк^м. то^д е^стъ Ѡ
 е^дно^го Ѡца сн^ъ ѿ д^хъ стѣм^и.
 ѿ^вне на^м ѿ^ва^н прѣ^дотѣ^ча ск^к-
 чи^т, в^гд^ы кр^от^иа^х х^а ко ѿ^в-
 д^ани^и³). ѿ то^гд^ы пр^ѣв^ѣ зна^чне
 б^ъ е^дн^и трѣ^ма персѣ^намн^и ѿк^ъ
 са^м д^ѣл^ат^ъ показ^ал^а. што ѿ
 до^нн^ик^ъ в^сѣ^об^лв^ѣн^іе ц^рк^в назыв^а-
 в^ае^т ѿст^и⁴). **А**во^кк^м пер^кон

przyłożyć y od Syna, y [przyło-
 żywszy] czynił Oycem Syna
 świętemu Duchowi, o czym tu
 Cyrillus święty mowi: Odstąpili
 ludzie od prawdziwey wiary, y
 iedni Synu oycowskie wyznawaią,
 Syna Oycem czynią¹), co iest
 nawiętsza herezya, y pierwsze od
 vchwały Soborow świętych od-
 stąpienie: abowiem mniemaniem
 y Argumentami siebie y innych
 zawodzą, a co pismo świadczy,
 y sama prawda Syn Boży o po-
 chodzeniu Świętego Ducha po-
 powiedzieć [raczył²). Ktory od
 Oyca pochodzi, oni] na tym nie
 przestaią, (картка 51 об.) ale
 czynili dwa początki Duchowi
 Świętemu, to iest, od dwu Per-
 son trzeći być powiadaią *mizerni*,
 nie rozumiejąc że, iako iedno iest
 Bostwa zródło, y ieden Bog:
 także y od iedney Persony dwie
 bytność swoię maіą. Abowiem
 Sam Oyciec przed wszystkimi
 wieki Syna rodzi, a Ducha świę-
 tego wypuszcza: Jeden bowiem
 iest, iako Syna Rodzący, także
 y Ducha świętego wypuszczaiący:
 a Syn zaś, że sye nienazywa
 rodzący, ani wypuszczaiący, [to
 iest, aby miał rodzić, Parakleta
 albo wypuszczać], przeto Parakleta
 S. nie rodzi ani wypuszcza, iako
 też y Duch święty Syna nie ro-

На боці: ¹) ѿ^ван^ъ. ѿ. ²) [Е-
 дн^и сн^ѣ родит^е, ѿ е^дн^и д^хъ
 стѣом^с ѿс^вщ^ае^т]. ³) ѿ^ва^н а^н
 за^в. ѿ. ⁴) то^гд^ы св^ѣта трѣ^тиц^ы
 не св^ѣта^т.

На боці: ¹) [Syna drugim
 Oycem a ducha oycowi Wn^аkiem
 vezynili]. ²) Jan. 1. zac: 3.

персоны ѿце^вскои голо^е з неба
 вѣлъ савѣша^н, то ѣсть снъ
 мѡ къзлюблѣ^{нн}и ѡ не^х же
 бла- (картка 53 знач. М.) го-
 воли^х. а снъ втораа персона
 на зѣ^ли во іерданѣ рѣцѣ
 стол^х, ѡ которо^х ск^лчин^х ѿце^в-
 скій голо^е. то ѣсть снъ мѡ. а
 дхъ стѣи третяа персона, во
 видѣнїи голо^ека, ѡ оног^о
 ѿца исхѡдѡчїи звышѡлъ ѡ на
 снѣ: ѡпочиваѣт.

Жаде^н тѣды не мѡже^т иначе
 іаснѣшого свѣдѣнїя пока-
 зати, іако тѣ ѣсть ів^но. и^т
 ѡ единѡи персоны двѣк сѣт.
 Тшѡ (!) ѣретици зо пачи^нши ѡ
 дво^х гю вѣти повѣдаю^т 1).

Але нше прав^диное вы^на^н
 жаде^н дхъ прѡтѣ^{нн}и звалчнн
 не мѡже, бо^смы голо^е бѣ ѿца

На боцї: 1) што ѣретици
 зопачїли.

дзи, ani sye Oycem nazywa¹).
 Jeden bowiem Bog iest, y ieden
 Syna rodzący, a Ducha świętego
 wypuszczaiący, y od iedney per-
 sony są dwie, to iest, od iednego
 Oycy Syn y Duch święty, iawnie
 nam Jan S. Predoteczca opowie-
 dział: Abowiem gdy Krzcїł Pana
 Jezusa (картка 52 знач. О.) w
 Jordanu²), w ten czas prawie
 znacznie Bog ieden, trzema per-
 sonami iako sye dzieli okazał:
 co y teraz Bohoiawlenye Cerkiew
 nazywa y święci iako nawiętsze
 y nazacnieysze święto³): Abo-
 wiem pierwszey Persony Oycow-
 skiey, Głos z Nieba był słyszан:
 To iest Syn moy namilszy w
 którymem zezwolił. A Syn wtora
 Persona na ziemi w Jordan rzece
 stał, o którym [to] świadczył Oy-
 cowski Głos: To iest Syn moy.
 A Duch święty trzecia Persona,
 w widzeniu Gołabia, od onegoż
 Oycy wychodzący zszedł, y na
 Synie opoczywa [albo trwa].

Zaden tedy nie może inacey
 іаснїешого świadczenia pokazać,
 іако tu iest іаснїе: że od iedney
 porsony dwie są, co Hereticy
opak wywrocїwszy, ode dwu trzecią
 być powiadaia⁴).

Wszakże nasze prawdziwe wy-
 znanie żaden duch przeciwny
 zwalczyć nie może, abowiem

На боцї: 1) [іако дух сына
 nie rodzi także y syn ducha od
 siebie nie wywodzi]. 2) Jan 1.
 3) Tego Hereticy nie święcą.
 4) Hereticy zopaczyli.

сѣиша. а сѣа ѿ ст҃го д҃сха
ѿ оногоꝝ само҃го ѿца т҃са на
зеꝑли видѣли. Сѣа бѣ во члч-
ствѣ на іѡрдани рѣцѣ стоѣ-
чого. ѿ д҃ха ст҃го бѣ квидѣни
голубка на него ѿ ѿца ісхѡда-
чого ѿ на неꝑ пре- (картка 53
об.) кываючегѡ.

Таѡ правослаꝑнаѡ вѣра ѿ
трѣи ст҃ѡ ѿ оногоꝝ часѡ наꝑ са
показала. ѿбо кѣꝑ корониꝑ са
іѡлаꝑ не хотѣчи х҃а крѣтити. ко-
торѡꝝ х҃с рѣкъ: дай покодѣниѣ
ковѣꝑ таꝑ прѣстоꝑно ѣсть наꝑ
кѣꝑнѣти всѣкъю прѣдѡс то
ѣсть, иꝑ показати ѿ подати
ѿ трѣи ст҃ѡ прѣдѣвѣю вѣрѡ
на тоꝝ чаѡ сѣвѣне вѣло, ѿ по-
казала са ѿвнѣ. иꝑ іѡко ѣдиꝑ
ѣкъ ѣсть ко трѡꝝ персѡнаꝑ таꝑ
же ѿ ѣдинѡи персѡны дѣкъ сѣ¹⁾
то ѣсть ѿ ѣдинѡго ѿ само҃го
ѿца сѣꝑ са рѡди. а д҃хъ ст҃ѡи
похѡди. а на сѣꝑ пребывѣт.
ѿ чоꝑ іѡлаꝑ²⁾ зо всѣꝑми свѣ-
тѣꝑми свѣꝑчи, ѿбо кѣꝑ ісѣла
таꝑ пишѣ³⁾. ѿ вѣдѣт рѡꝑчка
ѿ корене ісѣѡва ѿ цѣꝑꝑ зацви-
тѣт ѿ ѿпочинѣт на неꝑ д҃хъ вжѣи.
преꝑ рѡꝑчкъ, вѣс. а преꝑ цѣꝑꝑ,
сѣа вжѣго повѣдѣт. а (картка
54) преꝑ д҃ха вжѣго параклѣта,
сѣꝑ д҃хъꝑ, то ѣсть, сѣꝑ дѣрѡꝑ
д҃ха ст҃го в сѡбѣꝑ маючѡго
ѡзнаѣмѣт.

slyszeliśmy głos (картка 52 об.)
Boga Ojca, a Syna у świętego
ducha od onegoż samego Ojca
tu na ziemi widzieli: Syna Boga
w człowieczeństwie, w Jordan
Rzeczce stojącego: A ducha świę-
tego Boga w widzeniu Gołabia
nań od Ojca schodzącego, у na-
nim *trwającego*.

Та [tedy] Prawosławna wiara
o Trojcy Świętej od onego
czasu nam sye pokazała: abo-
wiem zbraniał sye Jan nie chcąc
[Pana] Chrystusa Krzćić, ktoremu
[Pan] Chrystus mówił: Day po-
koy, dziś abowiem tak, słusznie
jest nam wypełnić wszelaką praw-
dę, to jest, iż pokazać y podać,
o Trojcy Świętej prawdziwą
wiarę na ten czas słucznie było,
y pokazało sye iawnie: Ze iako
ieden Bog jest w Trzech Perso-
nach, także od iedney Persony
dwie są¹⁾, to jest, od iednego y
samego Ojca Syn sye rodzi, a
Duch święty pochodzi, y na Sy-
nie przebywa: A o tym Jan
[święty Krzćiciel]²⁾ y z (картка
53) *inemi* Świętymi Prorokami
świadczy, abowiem tak *mowi*
Izayas: Wynidzie Rożdżka od
Korzenia Jesse, y Kwiat zakwitnie,
y opoczynie na nim Duch Boży.
Przez Rożdżkę Bogorodzącę, a
przez Kwiat Syna Bożego po-
wiada, a przez Ducha Bożego,

На боцѣ: 1) ѣдиꝑ ѣкъ ѿ ѿ
ѣдинѡи персѡны дѣкъ. 2) іѡлаꝑ.
злѣ. г. 3) ісѣ. лѣ. параклѣт на
сѣꝑ ѡпочивѣтѣ.

На боцѣ: 1) Jeden Bog y od
iednej persony dwie. 2) Jan. 1.
3) Jzayas 11 Paraklet: na Synie
opoczywa.

Яковъ^м не еди^н дхъ, але ск^н дхъ^н ісаіа вспоми^нае^т, до-сконалаа бовк^мъ Тройци ст^ой Персона параклит^т ст^ои. кот^орой ѿ ѿца и зм^ошо^т на него. И^ако то^тже проро^к ѿ персон^ы сн^обвен м^ови^т.

Дхъ господ^ен на мн^ѣ, для кот^орого помаз^а ма и радость препов^ѣдати б^огови^н посла^т ма б^ол^ѣзнич^и сокр^ѣшен^ны^х ср^ѣце^м и е^ст^ь то^тже пр^орок^ъ¹) и е^ванг^ѣл^ѣст^ь ѿ персон^ы ѿца м^ови^т²).

полож^ѣ дхъ м^о на не^м, и с^ѣх^ъ поган^ом^ъ ѿпов^ѣст^ь.

іавне пов^ѣдаю^т же іако сн^ѣ ѿ ѿца, та^кже д^ѣх^ъ ст^ои ѿ ѿца на сн^ѣ е^ст^ь и на не^м пр^ек^ыв^ае^т. кот^орого сн^ѣ ѿ ѿца и на^м дае^т.

И іако в старо^м закон^ѣ пис^мо (картка 54 об.) св^ѣд^ѣчи^т и^нк^ъ в розд^ѣл^ѣнію персон^ы не ро^дѣ^лного во^ст^ѣва не и^нш^ий пор^ѣд^ок^ъ є^дно ѿ є^днон^и персон^ы дв^ѣк^ъ с^ѣх^ъ. так^же и вново^м теста^мє^нт^ѣк^ъ св^ѣд^ѣчи^т л^ѣка ст^ѣн^и, пи^шш^чи^н³) ѿто іа пош^лю^т ѡб^ѣт^ѣн^иц^ѣ ѿца мо^его на ва^с. іавн^ѣ ск^ѣд^ѣте в м^ѣст^ѣк^ѣ іер^ол^ѣм^ѣ.

Paraklita, Siedm Duchow, tho iest, Siedm darow Ducha świętego w sobie mającego oznaymuie.

Abowiem nie ieden Duch, ale siedm Duchow Izayasz wspomina, doskonała bowiem Troyce Świętey Persona Paraklit święty, ktory od Oyca zszedł nań. Jako tenże Prorok od Persony Synowskiej mowi¹):

Duch Pański na mnie, dla ktorego pomazał mię, y Radość przepowiadać v bogim posłał mię, v zdrowić skruszone Sercem. Y ieszcze ten że Prorok [Izayasz] y Ewangelista [Mateusz] od Persony Oycowskiej mowi²):

Położę Duch moy na niem, y Sąd Poganom opowie. (картка 53 об.).

Jawnie powiadaią, że iako Syn od Oyca, także Duch święty od Oyca na Synie iest, y naniem trwa, ktorego Syn od Oyca y nam daie.

A іако в старым Zakonie пис^мо świadczy, że в розд^ѣл^ѣн^иу Person nie rozd^ѣл^ѣnego Bostwa, nie inszy por^ѣд^ок^ъ, telko od iedney Persony dwie są, іако в nowym Testamen^тє^нт^ѣк^ѣ świadczy Łukasz Święty mowi^ас³). Oto іа posz^лę obietnicę Oyca mego на was, а wy sied^зіcie в mieście Jeruzalem.

На боцї: 1) то^тже ж^ѣл. 2) ма^т. вї. 3) лоу^к в оста^тн^ѣм.

На боцї: 1) Izaja. 61. 2) math. 18. 3) Łukasz w ostatnim.

Ѣ котѡрѡю ѡбѣтъницѡ ѡцѣтскѡю,
тѡ ѣсть, дѣа стѣго снѣ взѡвши
ѡ ѡца ѡ послѡт. Ѣко

пѣтрѣ стѣмѡ ѡбѣтѡнѡт. до
людѣ мѡвѡчи¹⁾ на ѡнѣ чѡ гдѣ
дѣхѣ стѣмѡ на ѡпѡлы зышѡт. ѡ
снѣ вѣжѡ мѡвѡчи²⁾. Пѡвѣщею
ѡбѣтѡю поѡнѡ сѡ, ѡ ѡбѣтѡницѡ
стѣго дѣа пѡннѡт ѡ ѡца, ѡ
вѣлѡт. тѡ штѡ вѣ ннѣк вѣдите
ѡ сѡвѣшѡте.

Ѣвѣне тѣмѡ дѣвѣ мѣксѡ дѣ-
кѡвѡт, жѣ дѣвѣ пѡрсѡнѣ ѡ ѣднѡ-
нѡн, тѡ ѣсть ѡ ѡца снѣ ѡ
дѣхѣ стѣмѡ. снѣ сѡ рѡднѣ, ѡ дѣхѣ
стѣмѡ пѡхѡднѣ. ѡ ѡ ѡца (карѡка
55) на наѡ сѡ ѡзѡвѡт. Ѣко

пѡвѣ стѣмѡ³⁾ до тѣта в ѡ-
стѡтнѣ мѡвѡт. Ѣѣ ѡцѣ зѡвѡтнѣ-
нѡмѡ наѡ дѣчѡнѣ, пѡвѣ ѡмѡтѣ
ѡрѡжѡнѡ ѡ ѡнѡвѡлѡнѡ дѣа
стѣго. котѡрѡго вѣлѡт на наѡ
ѡбѣтѡнѣ ѡ хрѡтѡ зѡвѡтѡнѣ
нѡнѡ⁴⁾.

[Тѡѣнѣ ѡ сѡ] ѡзѡвѡтѡнѣ мѡ-
вѡнѣ⁵⁾, Ѣсѡлѡ мѡ лѡвѡнѣ рѡсѡ-
зѡнѣ моѣ хѡвѡтнѣ вѣдѡтѣ, ѡ ѡ
дѣпѡшѡ ѡца, ѡ ѡнѡго дѣтѣ-
шѡтѡлѡ дѡстѣ вѡт, ѡвѣ вѣтѣ
з вѡмѡ на вѣкѡ дѣхѣ ѡстѡнѡнѡ.
Ѣко вѣ рѡкѡлѡ, ѡко мѡнѣ снѡ
сѡѡтѣ ѡцѣ дѡт вѡт. тѡтѣжѣ ѡ
дѣа стѣго пѡтѣшѡтѡлѡ дѡстѣ
вѡт.

На боцѡ: 1) пѣтрѣ. 2) дѣ-
лѡ. 3) пѡвѣлѡ. 4) [Ѣкѣ снѣ
дѣхѡт. тѡкѣ дѣхѣ снѡ на сѡ
дѡлѡт. ѡ ѡбѡ сѡт ѡ ѣднѡго ѡца].
5) ѡвѡт. дѣ.

Кѡрѡю ѡбѡтнѡцѣ ѡѡѡвѡскѡю, то
jest Dusza (sic) ѡвѡтѡго, Syn
зѡзѡвѡшѡ от ѡѡѡ ѡ послѡл, ѡко

Piotr Swiety ѡбѡѡнѡ do lu-
dzi мѡвѡѡ¹⁾, на ѡн ѡзѡс гдѡ
Duch ѡвѡтѡ на Swiete Apostoly
zszedl ѡ Synu Bozym мѡвѡѡ²⁾.
Prawicѡ [tedy] Bozѡ podniosl sѡ,
ѡ ѡbѡtѡnѡцѣ Swiѡtѡго Ducha
przyѡl ѡd ѡѡѡ, ѡ wylѡl, to ѡ
wy dzis widziѡcie ѡ slyszѡcie.
(карѡка 54).

Jawnie te dwie mieysca vѡ-
zѡnѡ, жѣ dwie Personie ѡd ѡdnej
sѡ, to jest, ѡd ѡѡѡ Syn ѡ Duch
Swiѡtѡ, Syn sѡѡ rѡdzi, ѡ Duch
Swiѡtѡ pѡchѡdzi, ѡ ѡd ѡѡѡ на
nas sѡѡ wylѡѡ ѡко

Pawel Swiѡtѡ³⁾ do Titusa
w ѡstѡtnim мѡвѡ: Bog ѡѡѡ
zѡвѡѡnѡnѡmѡ nas vѡzѡnѡl, pѡzѡ
omyѡcie ѡd rѡdzenia ѡ ѡnѡwienia
Ducha S. ktѡrego wylѡl на nas
ѡkwѡcie, Jezuseм Chrysuseм Zѡ-
vѡѡѡѡѡmѡ naszym, ѡ ѡ sam

Zѡvѡѡѡѡѡ mѡvѡ: 4) Jesli mѡѡ
miѡѡѡѡѡ, rѡsѡzѡnѡѡѡ moѡѡ
chowѡѡѡ bѡdѡѡѡѡѡ, ѡ ѡ
vѡpѡszѡѡ ѡѡѡ ѡ ѡ
inѡgo Pѡѡѡѡѡѡѡѡѡѡѡ da
wѡm, ѡby byl z wѡmѡ на
wieki Duch pѡwѡdѡ-
dziwy. Jakѡby rzѡkѡl, ѡко
mнѡѡ Syna swѡgo ѡѡѡѡѡ
dѡl wѡm, tenѡѡ ѡ Ducha
ѡвѡтѡго Pѡѡѡѡѡѡѡѡѡѡ
dѡ wѡm.

На боцѡ: 1) Piotr. 2) Dzieie 6.
3) Pawel. 4) Jan 14.

іакне ѿ єдиного двоу ѿказа-
зе. И далѣ тамже мови¹⁾.

Слово котороє слышалисте
не єсть мое. але которій ма
посла²⁾ ѿць то мови³⁾ ва⁴⁾
ѿ ва⁵⁾ вѣдѣчи, а поткши⁶⁾
дхъ стѣи которого пошле⁷⁾ ѿць
въ имя мое (картка 55 об.)
то⁸⁾ ва⁹⁾ набу¹⁰⁾чи¹¹⁾ всемъ.

ѿказа¹²⁾т тѣ¹³⁾ и¹⁴⁾ко снѣ
ѣсть дхъ стѣи посланны¹⁵⁾ ѿ
ѿца. та¹⁶⁾ ты¹⁷⁾ и¹⁸⁾ дхъ стѣи во
имѣ снѣ¹⁹⁾ское посыла²⁰⁾т са ѿ
ѿца. снѣ и²¹⁾ дхъ ѿба сѣ ѿ
єдиного ѿца, ѿ єдиной вини,
але каззы.

Але тоу²²⁾ рече²³⁾ папѣ²⁴⁾ни²⁵⁾ же
дхъ стѣи и²⁶⁾ снѣ іако и²⁷⁾ ѿць
посыла²⁸⁾т, тѣды и²⁹⁾ ѿ сѣа по-
ходи³⁰⁾т.

Ѿповѣжмъ [и³¹⁾] Не похѣ-
ди³²⁾. а³³⁾во³⁴⁾к³⁵⁾мъ посыла³⁶⁾т єго снѣ
не ѿ сѣе самого іакъ ѿць,
але ѿ ѿца ѿ которого похѣ-
ди³⁷⁾т³⁸⁾. Іако пише³⁹⁾т⁴⁰⁾.

А гды приде⁴¹⁾ ѿуткши⁴²⁾тель
которого іа ва⁴³⁾ пошлю⁴⁴⁾ ѿ ѿца,
дхъ исти⁴⁵⁾нны⁴⁶⁾ которій ѿ ѿца
походи⁴⁷⁾т. тотъ свѣ⁴⁸⁾чи⁴⁹⁾т ѿ мнѣ.

Посыла⁵⁰⁾т але ѿ ѿца то
ѣсть зеволѣ⁵¹⁾т. Іако пише⁵²⁾т

На боці: 1) тѣ¹⁾ же. 2) ісѣ м.
ми [посла²⁾е розсмѣ³⁾ зеволѣ⁴⁾
ко єднѣ и⁵⁾ во⁶⁾лѣ]. 3) [пѣрше по-
ходи⁷⁾т то⁸⁾ са посыла⁹⁾т¹⁰⁾к¹¹⁾].
4) іва¹²⁾. є¹³⁾.

Jawnie od iednego dwu [być]
vkazuje, y daley tamze mowi⁵⁾:
(картка 54 об.).

Słowo kthore słyszeliście nie
iєst moie, ale kthory mię posłał
Oyćiec: to mowiłem wam y was
będać, a Pociєszyciel Duch Święty,
kthorego poszle Oyćiec w imię
moie, ten was nauczy wszyst-
kiemu.

Vkazuje tu²⁾, że iako Syn iєst
duchem Świętym posłany od
Oyca tak, też y Duch Święty w
imię Synowskie posyła sye od
Oyca. Syn y Duch oba są od
iednego Oyca, od iedney przy-
czyny albo Kauzy.

Але ту рече Папѣ³⁾ни⁴⁾, że
Ducha świętego Syn iako y Oy-
ćiec posyła, tedy y od Syna po-
chodzi.

Odpowiedz mu: Nie pochodzi.
Аbowiem [od Oyca pierwey ро-
chodzi, тоz sye od Syna posyła]:
y Syn go posyła nie od siebie
samego iako Oyćiec, ale od Oyca
od kthorego pochodzi, iako sam
powiedziē [raczy]:⁵⁾ (картка 55).

А гды przyidzie pociєszyciel,
kthorego ia wam poszлę od Oyca,
Duch prawdziwy, kthory od Oyca
pochodzi, ten świadczy o mnie.

Posyła [tedy], ale od Oyca, to
iєst, zezwala, [gdyż] iako pisze

На боці: 1) тамже. 2) Jzaia.
48. 3) Jan. 15.

Θεοφιλά¹τ¹) [сѣмъ] ѿн¹шее
ѣсть рожѣніе, а и¹шее пох¹ожѣ-
ніе, ѿ и¹шее посланкѣ. а то все
(картка 56) ѿ єдин¹ого ѿца
ѿде¹, ѿ гды кы того, потреба
[вѣла] жѣ ѿ сѣа пох¹оди¹
азавы не доложи¹ са¹ сѣк¹ ко-
жѣ, мовачи. которѣ ѿ ѿца ѿ
ѿ мене пох¹оди¹. Але іакъ ма-
емъ вѣрити тѣже ѿ наб¹чи¹
на¹ сѣк¹ вѣжѣ. и¹ дх¹ сѣмъ ѿ
єдин¹ого ѿца пох¹оди¹. мови¹
в¹к¹м²).

Дх¹ ѿ исти¹нѣ которѣи ѿ
ѿца пох¹оди¹, тотъ свѣчи¹ ѿ
мнѣ.

Тоєн тѣды наб¹ки сѣа вѣ¹,
ѿ пох¹ожѣнію дх¹а сѣго вѣк¹
сѣмъ держали са.

ѿ на соб¹рѣк¹ першо¹ нице¹
ско¹, и второ¹ коста¹тинопол-
ско¹ [вселе¹ско¹] дх¹ вѣзнанію
вѣри та¹ положили.

а на трѣте¹ соб¹рѣк¹ вселен-
ско¹ во єфѣсѣ, гдѣ келестина
пап¹с рѣсвого проклали¹). тѣкъ
застановили мовачи¹).
єсли кт¹ до вы¹на¹ вѣры
в никѣи сѣмъ ѿцѣ зл¹оженои
приложи¹ (картка 56 об.) шт¹

Theofilaktus¹), insze iest Ro-
dzenie, a insze Pochodzenie, y
insze posylanie, a to wszystko od
iednego Oycy idzie: Y gdyby tego
potrzeba, żeby miał y od Syna
pochodzić, a zaby nie dołożył
sam Syn Boży mówiąc: Ktory
od Oycy y odemnie pochodzi,
[iako kiedy y vczyl w się wie-
rzyć co potrzeba było dołożył
mówiąc²): Wierźcie w Boga, y
w mię wierźcie: tak też y tu],
iako mamy wierzyć [o pochodze-
niu Ducha świętego] tak nas
nauczył Syn Boży, że duch
święty od iednego [y samego]
Oycy pochodzi, mowi bowiem³):

Duch prawdziwy, ktory od
Oycy pochodzi, ten świadczy o
mnie. (картка 55 об.)

Tey tedy nauki Syna Bożogo
(!) o pochodzeniu Ducha świę-
tego, wszyscy święci trzymali sye.

Y na Zborze [powszechnym]
pierwszym Nicenskim, y na wto-
rym Konstantinopolskim o wy-
znaniu wiary tak położyli, [Ktory
od Oycy pochodzi]. a

Na trzecim powszechnym Zbo-
rze w Efezie, gdzie Celestina
[Heretika] Papieža Rzymskiego
przekleli⁴), [a o wyznaniu wiary,
to iest, Wierzę w iednego Boga],
tak vmocnili mówiąc⁵): Jesli kto
do wyznania wiary w Nicenie

На боцѣ: 1) Θεοφιλά¹τ¹ на
iwa¹ г¹ єї. и¹н¹шее пох¹ожѣніе а
и¹н¹шее посланкѣ. 2) iwa¹, єї.
3) пр¹. а. ѿ д. 4) пр¹. з.

На боцѣ: 1) Theofila: na iana:
15 Insze pochodzenie a insze
posylanie. 2) [Jan. 14]. 3) Jan. 15.
4) In aktis. Kan. 1. 4. 5) Kanon. 7.

стѣмъ параклитѣ и то до сѣмъ на
вѣдати. а прироче^{не} а́лбо и-
постаси, не ва́рзо са пытати.
ѣсли ко́вѣмъ ѡ чо^{мъ} писано мо^{мъ}-
мо а ѡ чо^{мъ} не писано не
смѣ^{мо}.

Кири^{мъ} а́лѣѣа^{мъ} дріи́скій в пи-
са^{ню} свои^{мъ} до е́ремиа́ша ѡ
стѣ трѣци та^к мѡви^т1). Рѣклъ
ѣъ гдѣи́ прійде^т потѣшите^т ко-
то́рого іа ва^{мъ} пошлю ѡ ѡца́,
дѣха пра́ды ко́торій ѡ ѡца́
похѡди^т. и то^т свѣ^тчи^т ѡ мнѣ.
розсмѣшли мѡви^т, и^{мъ} ѡто
іако свѣ ѡвѣще^т на^{мъ} посла́ти,
власны́ ѡ ѡца́ дѣхъ. а дѣхъ
называе^т са похѡдѣи́ ко́торій
ѡ ѡца́ похѡди^т. та^к на^{мъ} ѡста
(картка 57 об.) нови^{мъ} сѣхъ.

Е живѡтѣ [за^е] стѣго а́дрѣа
а́пла, вына^{не} вѣкри пи́ше^т.
къ дѣи́и дѣо^бныѣ до всѣхъ
по свѣтѣ хрѣ^ти^а, на́дѣшъ в
гистѡри́ахъ церкѡб^ныхъ, и в бо́л-
ски^{хъ} кни́гахъ, што ва́да^т ска́рга
живѡтѣ стѣхъ, тѣми сло́вы2).
Покѡ ва^{мъ} всѣхъ ко́торіи вѣкри^{те}
ко трѣци е́дино́го бѣа, доскона́-
ло^т пра́дѣво́го ѡца́ неро́жде^н-
но́го. пра́дѣво́го сѣа е́дино-
ро́дно́го пра́дѣво́го дѣа стѣго.
ѡ ѡца́ ісхѡдѣ^ющѡго и^{мъ} сѣк
прекыва́ющѡго, та^к ни́жеи пи-
ше^т, то́и вѣкри на́вчи́ли^{мъ} са
ѡ стѣго а́дрѣа а́пла х^ово́го.

den Duch Święty Paraklet, y to
dośćić nam wiedzieć: a Natury,
albo hypostasiey nie *wiele* wypy-
tywać, iesli bowiem o czym pi-
sano mowmy, a o czym nie pi-
sano nie śmieymy.

Cyryllus Alexandryski w pi-
saniu swoim do Jeremiasza o
Świętey Trojcy tak mowi¹⁾):
Rzekł Pan: Gdy przydzie poćie-
szyciel, ktorego ia wam poszę
od Oyca, Duch prawdziwy, który
od oyca pochodzi, y ten świad-
czy o mnie. Rozumieszli [co]
mowi: Iż oto iako swoy obiecue
nam posłać własny od Oyca
Duch: A duch nazywa sye po-
chodzący, który od Oyca pocho-
dzi, tak nam vstanowił Syn.

W żywoćie Świętego Jędrzeia
Apostola, wyznanie wiary pisa^{ją}
w Achaiey *wszystkie Cerkwi*, do
wszystkich na świecie Chrześcijan,
naydziesz w Historyach Cerkiew-
nych, y w polskich Księgach, co
wydał Skarga Zywoły Świętych,
Temi słowy²⁾): Pokoy wam wszyst-
kim który wierzy- (картка 57)
ćie w Trojcy iednego Boga, do-
skonalego prawdziwego Oyca nie
rodzonego, Prawdziwego Syna
Jednorodnego, Prawdziwego du-
cha świętego, od Oyca pocho-
dzącego, y w Synie przebywa-
jącego: [y] tam [trocha] niżej
pisa^{ją}: tey wiare^ę nauczyliśmy sye
od świętego Andrzeia Apostola
Pana Chrystusowego.

На боці: 1) кири^{мъ} а́лѣѣа^{мъ}.
2) мѡца́ ноѣмбра ѡста^тне^т днѣ.

На боці: 1) Cyryll. alexandry.
2) Miejsiąca Noembra ostat: Dnia.

[Иѡуст] и^н стѣмъ мѣни^н пи-
шачи ѡ вѣрѣ мѡви^н 1) ѣсть
ѡковѣ^н ѡцѣ неро^жденнѣ ѡ ко-
торого снѣ сѡ роди^н. ѡ дѣхѣ
[свѣтлѣ] похѡдитѣ.

Діонісій Ареопайта оуче^н
павла стѣго апѡла мѡви^н 2). ѡ
божѣ и^нстности непостижимѣ
ѣсть рѡзс^н, ѡковѣ^н (картка 58
знач. Нѣ.) и^нстность самѡи
трѡци што ѣсть жадѣ^н незро-
звѣжѣ нѣкѣгды. ѡ ро^ждѣніе
которое вѣ и^нбѡстасѣ^н слави
мои бѣтности, то ѣсть снѣ
котори ѡ ѡцѣ невимѡ^нне свѣ-
тлѡсть. ѡ стѣго дѣа котори ѡ
ѡцѣ невимѡ^нне похѡженіе
и^н ниже мѡви^н 3).

жрѣло ѣсть ѡцѣ, ѡ снѣ и^н
дѣхѣ ѡба сѣтѣ ѡ единого бѡства.
ѡ іако сѣтѣ анѣ мѡвити, анѣ
помыслити неможѣ. то^н стѣмъ
и^н апѡла^н рѡвнѣмъ зѡвѣкми іа-
нако мѡви^н, и^н [не ѡ дво^н пѣ-
сѡнѣ трѣтаѡ], іако проклатѣ
ѣретици вывертаю^н, ѡле ѡ еди-
нон персѡны дѣѣ сѣтѣ.

Златоустѣ стѣмъ мѡви^н 4).
вѣдаю и^н ѡцѣ снѣ роди^н, ѡ
іаковы^н спѡсѡво^н не розвѣжю,
кѣдаю и^н и^н дѣхѣ стѣмъ ѡ него
ѡ іаковы^н спѡсѡво^н не розвѣжю.

На боцѣ: 1) ѡ вы^нна^ню вѣ-
ры. г^н. ѡ. 2) Діонісій ѡ вѣ-
тѣ г^н. ѡ. 3) то^нже. 4) хриз-
сто^н во ѡ казѣ^н на ѣ^нномі-
ѡны.

Justin święty Męczennik pisząc
o wierze mowi¹): Jest abowiem
Oyćiec nierodzony, od kthorego
Syn sye rodzi, a Duch pochodzi.

Dionizyusz Areopaita, wczęń
Pawła świętego Apostoła, mowi²):
O Bожey isności, nie dościgniony
iest rozum: abowiem Istność sa-
mey Troyce [Świętey] co iest, za-
den nie zrozumie nigdy: Y roz-
dzílenie ktore w *Personach na-
chwalebnieyszey* bytności to iest,
Syna kthory od Oyca nie wy-
mownie światłość, y świętego
Ducha ktory od Oyca [tak- (кар-
ка 57 об.)] że nie wymownie
światłość. Y niżej [w teyże kapi-
tule] mowi³).

Zródło iest Oyćiec, a Syn y
Duch oba są od iednego Bostwa:
A iako są [o tym] ani mowic,
ani pomyslic nie może. Ten
święty, y Apostołom rowny ze
wszystkimi świętymi iednako mo-
wi. Ze [iako od Jednego Bostwa,
także y] od Jedney Persony dwie
są, a nie odedwu iedna, iako
heretycy przekłѣci wywracaia.

Zlatousty Święty mowi⁴):
Wiem że Oyćiec Syna rodzi, a
iakowym sposobem nie rozu-
miem: Wiem że y Duch od niego,
a iakowym sposobem nie rozu-
miem.

На боцѣ: 1) [Justinus] O wy-
znaniu wiary kap. 1. 2) Dionizy
o bozstwie kap. 2. 3) Tenze.
4) Chryzost. w 1. Kazaniu na
ewnomijany.

и^в друго^м казанію¹⁾, котó-
рому на^тпи^сано въ дх^с (картка 58
об.) стó^м [мови^т], и^вбавитель
в^ояснѣ^т гды прійде^т параклитъ,
дх^ъ правк^и котóрии въ ѿца
похóди^т пис^мо мóви^т и^нде въ
ѣл. а т^с въ ѿца. та^к ковк^ъ с^а
и^о совк^ъ мóви^т іамъ въ ѿца
в^ышо^у. тóе^ж и^и въ стó^м дх^с
мóви^т, котóрий въ ѿца похóди^т
не мóви^т рóди^т с^а. што ковк^ъ
не писано не с^лшнне мсдровати.

сн^ъ въ ѿца рóди^т с^а а дх^ъ
похóди^т

и^и на трéтє^м м^ѣстци мó-
ви^т 2) сн^ъ дх^а стго водю
называ^т. а ѿц^ъ мóви^т. мене
оп^рстѣли, жр^одло воды живóи.
жрóдло бóвк^ъ дх^ови стóму
ѿц^ъ, прóто^ж и^и въ ѿца похóди^т.
называ^т с^а ковк^ъ дх^ъ бóжи^и,
и^и дх^ъ котóрий въ ѣл ѿца, и^и
дх^ъ котóрий въ ѿца и^исхóдитъ.

вѣдишъ и^и ѣдино бóзство
и^и ѣдино жрóдло. з котóрого
дѣ^лк живы^е р^ѣчки в^ыш^ь (кар-
тка 59. Нг.) и^и въ ѣдино^{го} ѿца
сн^ъ рóди^т, а дх^ъ ст^ъ и^исхóди^т,
вѣдишъ іако с^в т^ые проклѣти,
котóрие м^ѣн^ят дѣ^лк жрóдл^ъ
бж^ѣства в^ыти, и^и ѿдво^у дх^ови
стóму похóдити

На боц^и: 1) то^же. 2) тотъ-
же. [златоу^о в вѣс^кд^а на то]
а то мóви^т въ дх^с. и^ша^н. гла^н. з.

Y w drugim Kazaniu, któremu
nadpis: O duchu świętym⁵⁾.
I. zbawiciel objaśnia: Gdy
przydzie Paraklit Duch prawdziwy,
ktory od Oycy pochodzi, pismo
mowi indziej od Boga, a tu od
Oycy, tak bowiem sam y o sobie
mowil: Jam (картка 58) od
Oycy wyszedl, toz y o Swietym
duchu mowi: Ktory od Oycy
pochodzi, nie mowi rodzi sye,
co bowiem nie pisano nieslusznie
mudrowac.

Syn od [Jednego] Oycy rodzi
sye, y duch, swiety [od iednego]
pochodzi.

Y na trzecim mieyscu [w Ho-
miliach] mowi²⁾: Syn ducha
swietego woda zywa nazywa,
a Oyciec mowi: Mnie opuścili
Zrzodlo wody zywey, Zrzodlo
bowiem duchowi swietemu Oy-
ciec, przetoz y od Oycy pocho-
dzi, nazywa sye bowiem Duch
Bozy, y duch ktory od Boga
Oycy, y duch ktory od Oycy
pochodzi.

Widzisz ze iedno Bostwo,
iedno Zrzodlo, z ktorego dwie
zywo rzyce wyszly, od iednego
Oycy, Syn sye rodzac, a duch
swiety pochodzac. Widzisz iako
sa ci przekleci, ktorzy mienia
dwie zrzodle Bostwa byc, y od
dnu duchowi swietemu pocho-
dzic, [poniewaz Oyciec y Syn,
dwie sa Personie a nie iedna]:
(картка 58 об.)

На боц^и: 1) Tenze: 2) Tenze
na to. A to mowi o duchu. Jan
zac. 27.

Θεοφιλα^ттъ стѣи пише¹), мѡви^т х̣с, которо^{го} ѿ пошла^ю ѡ ѡца. ѿнде мѡви^т писмо ѡца пошлѣ дх̣а. а тс^т мѡви^т, ѿ пошла^ю. тѣды то мѡвачи, нѣчѡго ѿного не значи^т, ѣдно рѡвностъ показзе, абы са нерѡзвѣмѣ^т къ ти прѡтивны^т ѡцѣви. ѿ ѿко [ты^т] ѡ ѣдинѡи къности посылѣ^т дх̣а, дла то^{го} приложи^т ѡ ѡца. аков^к мѡви^т пошла^ю ѣго са^т ала ѡ ѡца. то ѣст^т, же ѿ ѡца зѣволи^т посла^{ти}. аков^к не ѡ себе вывожз дх̣а, ала ѡ ѡца мно^ю дае^т са.

тс ѿвне Θεοφιλα^ттъ стѣи борѡни^т абы мѣ^т дх̣ъ стѣи ѡ сна (картка 59 об.) похѡдити, ѿко ты^т ѿ

дамаски^т стѣи пише²), дх̣а стѣи ѡ ѡца мѡви^{мо}, ѿ дх̣ѡ ѡцѣски^т мѣнѣмо. а ѡ сна дх̣а немѡви^{мо}, толако дх̣ѡ снѡски^т мѣнѣмо.

вѣдиш^т, хотѣ^т дх̣ѡ х̣вѣ^т дла ѣности н^т во^тства назывѣмо, ала ѡ него дх̣с стѡмѡ ѿсхѡдити немѡви^{мо}. абы^т мы мнѡго бог^т ѿ мнѡго ѡцѣ^т в бѡз^тствѣ, ѿли ѿспѣцѣтелѣ не ѡчинѣли, штѡбы было великое блѡ^тнѣство. ѿко пише³)

На боцѣ: 1) Θεοφιλα^т на ѣв^тлѣ ѿ ѡана ѣ. 2) Дамаски^т дѣ. 3) Кирѣ^т ала^т ѡ трѣи ѣдинѡго ѣа пише^т.

Teofilaktus [na słowa Pana Jezusuwe tak] pisze¹): Mowil Chrystus Ktorego ia poszlę od Oyca, indziej mowi pismo Oyćiec poszle ducha, a tu mowi ia poszlę, thedy tho mowiac nic inego nie znaczy, telko rowność pokazzie, aby sye nie rozumial być przeciwnym Oycowi: A iako od iedney bytności posyla ducha, dla tego przyložyl od Oyca, mowi bowiem poszlę go sam, ale od Oyca, to iest, że y Oyćiec zezwolil poslać, abowiem nie od siebie wywodzę Ducha, ale od Oyca mną daie sye.

Tu iawnie Theofilaktus broni, aby miał duch święty od Syna pochodzić: iako też y

Damascenus Święty pisze²): Ducha świętego od Oyca mowimy: y duchem Oycowskim mianuiemy, a od Syna Ducha nie mowimy telko duchem Synowskim mianuiemy, (картка 59).

Widzisz, chocay duchem Chrystusowym dla iedności ich Bostwa nazywamy, ale od niego duchowi świętemu pochodzić nie mowimy, abysmy [person iako Sabeliusz w iedne nie sliwali, ani dwu początkow, y] wiele Bogow Oycow, wypuszczających nie vezynili, coby było wielkie bluznierstwo, iako pisze³)

На боцѣ: 1) Theofilak na ewanel v Jana 15. 2) Dama. 11. 3) Cyryllus o Troycy Jednego Boga.

кири^х стѣмъ алѣѣа^хдрійскій
 змежи тре^х абовк^х персо^х во^х
 ски^х, ѣдинна всаки^х способо^х
 ве^х початкѣ называѣт^х сѧ, ко-
 торѧ ѣст^х ѡцѣ. а иные двѣ,
 снѣ и дс^х стѣмъ ѡбѣ ѡ ѡца
 со стобѧ^х сѧ. а не ѣдинны^х
 способо^х абовк^х снѣ сѧ рѡди^х
 а дх^х стѣмъ исхѡди^х. алѣ и на^х-
 то, ѡвса рѡди^х, а ѡв исхѡди^х
 не (картка 60 знач. Пд.) и^х вь
 та^х, ѡкѣ ѡ ѡца снѣ и зѣшо^х
 рѡнк^х. та^хже и дх^х стѣмъ мк^х
 ѡ сѧ похѡдити. авкѣсмы пер-
 вое положили, и второе, и тре-
 тье. ѡвѣди сѧ таково^х
 влюнк^хрства, и мнѡгѡвѣта
 погѧско^х. которы^х нѣо, и кро^х
 и зѣскѣ, ѡцы и снове и внѣ-
 кове. алѣ на^х ѣди^х ѡво^х персѡ-
 на^х причиною и^хва^хко^х ѡцѣ. и
 внемѣ во^хвѡдѧ^х сѧ которѣи ѡ
 нѣго. Ико и

апѣлкѣ ѡчн^х 1), ѡч на^х ѣди^х
 ѣкѣ ѡцѣ ѡ которѡго все.

и вдрѡго^х мѡви^х 2). абовк^х
 и^х нѣго и ни^х и в нѣ^х, все, т о-
 мѣ сѣ слава.

Исустн^х стѣмъ мѣчени^х и
 великий филосѡфѣ пише^х 3). По-
 нева^х ѡ своѣи и^хности ѡцѣ
 сѧ рѡди^х ѡтоѣн^х дхѧ стѣго
 прои^хвѣдѣ.

Cyryllus święty Alexandryski
 między trzech abowiem Person
 Boskich, iedna wszelakim sposo-
 bem bez początku nazywa sye,
 która iest Oyćiec, a ine dwie,
 Syn y Duch święty obie od Oyca
sstały sye, acz nie iednym spo-
 sobem, abowiem Syn sye rodzi,
 a duch święty pochodzi, ale y
 nadto, ow sye rodzi, a ow po-
 chodzi, nie iżby tak iako od Oyca
 Syn wyszedł rodnie, także y duch
 święty miał pochodzić od Syna,
 abysmy pierwsze położyli, y wto-
 re, y trzećie, *odstap* takowego
 bluźnierstwa, Politheyiey Pogań-
 skiey, (картка 59 об.) ktorych
 Niebo, y Kron, y Zews, Oycowie,
 y Synowie, y wnękwie, ale nam
 ieden obudwom personam Przy-
 czyną y związkіem Oyćiec, y do
 niego przywodzą sye ktorzy od
 niego. iako y

Apostoł vczy^х). V nas Jeden
 Bog Oyćiec od ktorego wszystko.

Y na drugim [mieyscu] mowi^х).
 Abowiem Zniego, y Nim, y Wnim
 wszystko, *ktoremu* chwala.

Justin święty męченик, y
 wielki Filozof y Theolog pisze^х):
 Ponieważ od swey istności Oy-
 ćiec Syna rodzi, od teyże y ducha
 świętego wywodzi. [Y niżej w
 teyże kapitule mowi: Toż tedy
 rozumienie y o Świętym Duchu
 trzymamy, że iako Syn, także
 y Duch od Oyca, telkoż rozny

На боцѣ: 1) а. кор. и. 2) кри^х
 за^х рѣз. 3) и^хсти^х ѡ вьзна^хнию
 вѣркы гла^х. а.

на боцѣ: 1) 1. korin. 8. 2) do
 Rzym. zac. 107. 3) Justin. O
 wyznaniu wiary kap. 1.

Ἰδανάσιϋ στήν̄ व्य^ннавлѣ^т1)
 дх̄ъ стк̄и за^нждам̄ ѣстк̄, ѿ ѿ-
 ном̄с̄ кж̄ескѣ^нном̄с̄ кѣти ѿ ѿ
 ѿца давати сѧ ѿ ѿсхо- (кар-
 тка 60 об.) - дѣти в^крсе^н.

Басіліѣ келікій²⁾ коронн^т
 похожєніє дх̄с̄ ѿ ѿ сн̄а. ѿ [w^н-
 ше^н] мѡки^т не в̄сде^т ю^н ство-
 рїтелк̄ ѧле створк̄нкє. ѧ ковк^т
 з'ѡце^н ѣгѡ вкд̄аю. ѧ не ѡце^н
 называю, л^н сн̄омк̄ приналє^н
 ѣгѡ, ѧ не сн̄ѡ^н мкн̄с̄ю ѧле ко-
 тѡрс̄ю до ѡца прискоїто^{ст} м̄лє^т
 розсм̄к̄ю. понева^н ѿ ѿца ѿс-
 хѡди^т.

sposobem bytności, ow bowiem
 światłość z światłości, rodzi sye,
 a ow tak że światłość z swiat-
 łości, nie rodzeniem ale pocho-
 dzeniem wychodzi]. (картка 60
 знач. 0.).

Athanasyzusz święty wyzna-
 wa¹⁾: Duch Święty zawsze iest,
 ktorego Boskiego być, y od Oycа
 dawać sye y pochodzić wie-
 rzymy.

Bazyli Wielki²⁾ broni pocho-
 dzenie Duchowi [świętemu] y od
 Syna, y [iesli co będzie od Oycа
 y od Syna trzeciego] to stwo-
 rzenie anie stworzyciel będzie,
 iako mowi [przećiw Aryusza, y
 Sabeliusza pisząc temi słowy:
 Abyś nie rozdzielił od Oycа y
 od Syna Ducha świętego, niech-
 że cię zawściągnie podanie: Pan
 tak nauczył, Apostołowie prze-
 powiadali, Oycowie zachowali,
 Męczenicy vmocnili, dość miey
 na tym, abyś tak mowił iakos
 sye nauczył, y nie mow tak mu-
 druiąc: nie rodzony iest albo ro-
 dzony, iesli nierodzony, to Oy-
 ćiec, iesli rodzony to Syn, a iesli
 nie iakiego co od nich tedy stwo-
 rzenie], ja bowiem onego z oy-
 cem wiem a nie Oycа go mowie,
 y z Synem przyjąłem go, a nie
 nazywam Sy- (картка 60 об.)
 nem, ale którą do Oycа ma

На боці: 1) Ἰδανάσιϋ по-
 сла^н в̄ к̄ сарапїѡн̄с̄. 2) касі-
 лїѣ на аріѡ ѿ на савелїѡ.

На боці: 1) Atanazi w epi-
 stole. 2. do Sarapiona. 2) Ba-
 zyliusz na Ariusza y на Sabe-
 liusza.

а на ко^{нцѣ} слова того пише^т 1), але въ исти^{нѣ} снѣ ѿ бѣ. и дхъ ѿ бѣ. понева^ж и снѣ ѿ ѿца иждѣ. и дхъ стѣмъ ѿ ѿца исхѣди^т. снѣ ро^{жд}н^к. а дхъ стѣмъ исхѣди^т.

Маж^и стѣмъ пише^т 2). еди^н добротливѣмъ, единого сѣа ро^{ди}те^а, и дхѣ стѣго жрѣдло.

Феодори^т блаженѣмъ 3) зло^вк^рными называ^ет мѣкчи^х дхъ стѣмъ и ѿ сѣа похѣди^т. гдѣ мѣки^т е^стъ тѣмъ дхъ снѣ, понева^ж вкѣп^к еди^н истиности з ни^х (картка 61. знач. 0.) ѿ ѿца исхѣди^т, е^сли кто та^к е^го вы^снава^ет. и^ако бл^гочестивѣмъ гѣло^с прѣймѣмо. а е^сли рече^т кто н^ѣ ѿ сѣа а^лбо снѣ^х вѣтно^ст^в своѣ^м ма^ет. и^ак^о сромѣтнѣмъ и нечестивѣмъ ѿтвер^змо. вѣрѣмо е^с мѣкчомѣ. дхъ которѣи ѿ ѿца исхѣди^т 4). на^хто.

Дам^а [стѣмъ] папа, в лист^к сво^емъ до павлина пише^т 5). Е^сли кто не рече^т дхѣ стѣмъ ѿ ѿца вѣти во исти^{нѣ} и^нсѣ во пра^вдѣ, и^ако и снѣ ѿ вѣстѣнои истиности, и е^с

Przyswoitość rozumiem, ponieważ od Oycy pochodzi.

A na końcu tego Kazania pisze: prawdziwie Syn od Boga, y Duch od Boga, ponieważ y Syn od Oycy wyszedł, y Duch święty od Oycy pochodzi, Syn sye rodzi, a Duch święty pochodzi.

Maxim święty pisze¹): Jeden dobrotliwy, iednego Syna rodzący, y Duchowi świętemu źródło.

Theodorytus Błogosławiony²) zlowiernemi nazywa, ktorzy mowią aby duch święty od Syna pochodził, [y tak pisze] mówiąc: Jest tedy Duch Synow, ponieważ wkupie iedney istności z nim od Oycy pochodzi, y iesli go kto tak wyznawa, iako pobożny głos przymuymy, a iesli kto mowi, iż od Syna albo Synem bytność swoię ma, iako sromotny y nie vezęiwy odrzoćmy, wierzmy Bogu mowiącemu: Duch ktorzy od oycy pochodzi³). Nadto (картка 61).

Damazus Papież w Liście swoim do Pawlina pisząc [mowi]⁴): Jesli kto nie mowi duchowi świętemu od Oycy być istotnie y prawdziwie, iako y Synowi od Boskiey istności y Bogu Bo-

На боцѣ: 1) [то^же]. 2) ма^жи^х г^х дѣ. 3) Феодоритъ. 4) Болше хѣи нѣ^жли аргѣме^тт^в вѣрити ма^емо. 5) дама^а в зп^он^ых^х праві^ак^х.

На боцѣ: 1) Maxim kap. 14. 2) Theodorytus we wtorey kapit. o początku pisze to. 3) Więcej chrystusowi a niżli argumentom wierzyć potrzeba. 4) damazus w zupełnych Nomokanonicach.

БЖІА СЛОВА НЕХА́ БСАЕ^т ПРО-
КЛА^{т1}).

Т а^к ков^к и на соквр^к
всел^{ск}и вс^кми ст^кми про-
клато тако́го котóри^т бы см^к
што до к^{на}а к^{ры} прило-
жити [и^{ли}] ѿнати, и^{ли} ѿмк-
нити а и^т [тò] фòрмо^о п^апа
ри^{ск}ий см^к д^чинити и до-
к^{на}а к^{ры} в р^км^к похо-
женіе д^х стóмс и ѿ с^{на} при-
ложити (картка 61 об.) ѿ вс^к
т^{ды} кла^тка на не^т е^т. и на
ты^т котóри^е з н^мъ зевол^{лю}
и с^{но} ѿче^е непрістò не пов^к-
д^{аю}т, и ѿщепи^{ши} са, д^чста-
ви^{не} проти^т пра^ды ст^{го} д^ха
бóрс^{т2}). котóрий гр^к ни вс^й
к^к нивб^дщій не е^{сть} ѿпс-
ц^{оны}. Г^оди ісе зм^аи^ш са
на^а н^ими д^аи и^мъ д^чзн^ан^а.

ЗНАКЪ ѾГМЫ.

Х^с пра^дивк^и бж^{ій} е^динорó-
н^к с^нъ. юж^е не пр^ид^ет ѿ
зев^лк^а. е^{сли} ктò пр^ид^ет в пс-
ст^кна^х [при]вид^{ен}іа пок^азс-
зв^ючи не вых^{од}и. ѿв^де х^с,
а^во ѿно та^т, не в^кр^п на^{до} и
на зев^{лю} несмотри ю^т, а^вов^к
з не^{ка} пр^ид^ет вл^кка, не са^т
е^дн^т іако п^ерше, а^ле з мн^вгн^и
а^гг^лк^ими т^мам^и ѿкр^сж^ае^т.
а^нк^т т^ихо іако лóв^дъ на р^бно,

На боцї: 1) [и^тше^е д^с а
и^тше^е д^ханіе і^в. г^т. а^г].
2) ма^о. вї. [за^т. м^з].

зему слову неч б^дже пр^е-
к^ле^ту.

Јако теж y на Соборач pow-
сzechныхь wszыткыми ш^вет^еми
пр^ек^ле^то тако^{го}, к^торыбы ш^міал
co do wyznania wiary przyłoż^ы
o^діа^с, albo odmienić, a i^ж For-
mos Па^піеж Р^зы^мскы ш^міал v^ч-
ynić, do wyznania wiary w R^з-
ymie pochodzenie duchowi ś. y
od Syna przyłoż^ы, od wszыst-
kыch т^еды к^лат^{ва} на н^им і^ест,
y на т^ыч к^торы з н^им zezwa-
лаіа, a Synu oycowskie nie przy-
stoinie powiadaіа, y odszcz^е-
piwszy sye vstavicznie пр^еч^ев^и
prawdy ш^вет^его д^уха v^пor
wiod^а1), k^торы Grzech ani na
tym ш^вет^еіе, ani na onym nie
і^ест odpuszczony, Panie Jezu
Chryste zmi^лuy sye nad nimi,
day im v^znane. (картка 61 об.).

Z n a k O s m y.

Chrystus prawdziwy Boży
Jednorodzony Syn iu^ж nie przy-
dzie od ziemie, і^если к^то przydzie
w pustyniach widzenia pokazu-
іа^с nie wychod^ж, y mowіа^с:
Owdzie Chrystus, albo ono tam
nie wierz, na do^л y na ziemіę
iu^ж nie patrz, abowiem z Nieba
przydzie Władarz, nie sam і^еden
іако pierwey, ale z wielkыми mno-
stwу Anyelskыми ok^ражony, ani

На боцї: 1) math. 12.

АЛЕ ІАКЪ БЛІСКАВИЦА Выходитъ
 ѿ всхо^а сѣнца а оука- (картка
 62) зде^т сѣ на запад^к, та^к в-
 де^т и прихо^а сѣ чѣшого. и за^о
 мови^т, ѿбача^т сѣ чѣшого на
 оболоц^кхъ идѣшого, з мѡцѣ и^а
 славою великою. и пошле^т агг^ль
 свон^х з велики^х гѡлосѡ^х, и
 дѣл^к.

АЛЕ ІАКЪ ПЕРШЕ ГДІ Сѣ ХО-
 тк^а вѣчловѣчнѣи и^а пѣны
 сѣ народити ѿждиаемѣи бѣ.
 дѣавѡ^а бѣперѣ^а ѿбрѣди^а хитро
 справѣс звѣ^аши лю^а ба^акохва^а-
 стко^а. лживыми богами котѡ-
 рѣ сѣ родили, и ины^а родили.
 а^абѣи сфа^аше^а бѣперѣди^аши не-
 вѣрнѣ бѣчиннѣи прѣ^адѣ.

ТАЖЕ и дрсгій ра^а, и^а мѣетъ
 прійти х^с пра^адѣвѣи по^апѡрѣ
 дѣавѡ^а собѣ^к взѣ^аши глѣпы^а
 прѡтѣни^акѡв^а ѡчекиваніе, а нѣ-
 во^аше ѿ ты^а, котѡриѣ ѿ жн-
 до^аства. Приведе^т іакого^о чѣлка
 ко^ахва в чѡрнокнижствѣ^к и в
 чаровл^ю и в^к кѣгла^арствѣ^к кѣ
 зде^т бѣмѣк^ючо^т, (картка 62 об.)
 хвѣтѣючого собѣ^к прѣложѣ^аство.
 Римскогѡ цр^атва. а фа^аши^аве
 х^омъ назове^т сѣ и х^вы^а на^ависко^а
 жндѡ^а зради^т котѡрин сѣ егѡ
 спѡдѣвѣю^а а^абѣи з ними мѣшка^а;
 а посторо^ани^а справѣами во^а-
 ше^абными и кѣгла^арскими
 по^астѣпѣючи.

тежъ тихо іако deszcz на Runo
 але іако Blyskawica [oświecając,
 abowiem sam mowi: Jako kiedy
 Blyskawica] wychodzi od wscho-
 du Słońca, a wskazuje sye na za-
 chodzie, tak będzie Y przyście
 Syna Człowieczego. Y zaś mowi:
 Obaczę Syna człowieczego na
 obłokach idącego, z mocą y chwa-
 łą wielką, y poszle Anyoły swoje
 z wielkim głosem y daley.

Ale іако pierwey gdy sye
 miał człowiekiem stać, a z Pan-
 ny sye narodzić oczekiwaiący
 Bog, dyiabel w przod chytrze
 ohidził sprawę, (картка 62)
 zwiodszy lud bałwochwalstwem,
 lżywymi Bogami ktore sye ro-
 dzili, y inszych rodzili, aby z
 chwalszem vprzedziwszy, nie
 wierną vczynił prawdę.

Tak też y drugi raz, że ma
 przyść Chrystus prawdziwy, przy-
 czynę Diabel sobie wzięwszy,
 głupiech przeciwnikow oczeki-
 wanie, a nawięcey od tych
 ktorzy od Zydowstwa. Przywie-
 dzie [tedy] іаkiego^с człowieka
 wieszczka, w Czarnoksięzstwie y
 w czarowaniu, y w kuglarzstwie
 wszystko złe vmieiętnego, chwy-
 taiącego sobie Przełożѣństwo
 Rzymского Panstwa, a falszywie
 Chrystusem nazowie sye, y Chry-
 stusowym nazwiskiem Zydow
 zwiedzie ktorzy sye go spѡdzie-
 waią, aby z nimi mieszkał: a
 postronnych sprawami *Prakte-*
karzskimi y kuglarzskimi pod-
 stępując.

ВЫРОЗЪМЛЕНА.

ОУДЕ ХС ѦЛКО ѠНО ТАМ НЕВѢРЬ
 ТОТЪ ЗНАКЪ ѠСМЫ З ПЕРВЫМЪ СМ
 ЗГАЖАЕТЪ И ѠНОГО ѠВѢЩАЕТЪ, ѠУ-
 КАЗВЮЧИ НАМЪ ЗВОДИТЕЛА ѦВНЕ
 КОТОРЫЙ МЪХЪ НА РИМСКОМЪ ПА-
 СТВѢКЪ ѠУСѢКСТИ. ПАСТВОМЪ ТЪС НА
 ЗЕМЛИ ѠБОГАТИТИ СМ, И ВЪ МѢСТО
 ХЪ НАЗВАШИ СМ ВСѢХЪ ДО СЕБЕ
 Ѡ ЦРКВЕ ЗВОДИТИ. БСДѠВАНЕМЪ,
 И ПЫШНЫМИ МЪРАМИ. МѢСТЪ
 И КОСТЕЛОМЪ СВѢТЛЫМЪ, И ДОСТА-
 КОМЪ МЛѢТНЕСТЕ И СЛАВОЮ СВѢТА
 ТОГО ПРЕЦІАЮЧИ. В ЧОМЪ НАО ХС
 ѠПОМИНАЕТЪ МѠВАЧИ¹⁾. (КАРТКА
 63) ЕСЛИ БСДѠТЪ ВАМЪ МѠВНИ,
 ѠВДЕ ЕСТЬ ХС В ПѢСТЫНИ, ТО
 ЕСТЬ, В ПѢСТОШНЫМЪ И ДОЧАСНЫМЪ
 РЕЧАМЪ, НЕ ВЫХОДѢТЕ ѠТКОЛА
 НЕВЫХОДИТИ, Ѡ ЕДИНОМЪ СТѠИ
 СОВѢРНОМЪ ЦРКВЕ, Ѡ СТАРОЖИТНОМЪ,
 И НЕПОДОЗРѢНОМЪ КЪРМЪ. ѠРАМЪ
 ЗАСТАНОВЛЕНОМЪ И ДХѠМЪ СТЪМЪ
 ЗМОЦНЕНОМЪ ПРАВДЫ. ЗА НОВЫМИ
 ЕРЕМЪИ И ѠЩЕПЕНСТВЫ НЕВЫХО-
 ДѢТЕ. И ЕСЛИ РЕКЪТЪ ВАМЪ ѠКДЕ
 ХС В БСДѠВАНЪХЪ НЕ ИМѢТЕ КЪР-
 МЫ. НЕ СПѠДКВѢ СМ ПРАВДЫ ХЪВЫ
 ГДЕ БСДѠВАНЕМЪ И СВѢТА СЕГО
 МОГЪСТВОМЪ ПОСТАВЛЯЮТЪ СМ. НА-
 ДОМЪ И НА ЗЕМЛЮ НЕМОТРИ ЮЖЕ.
 З НЕБА КѠВЪКЪМЪ ВЪКА ПРИДЕТЪ. Ѧ
 КТО СМ ТЪС НА ЗЕМЛИ НАМЪ ВСѢХЪ
 ПОЖНОСИТЪ, ДѠХЪ ѦНТИХРИСТОКА
 ЕСТЬ СТЕРЕЖИО.

Wyrozumienie.

Owdzie Chrystus, albo ono
 tam nie wierz) Ten Znak osmy
 z pierwszym sye znakiem (картка
 62 об.) zgadza y onego objaśnia,
 wskazując nam iawnie zwodzi-
 ciela, ktory miał na państwach
 ziemskich vsieść, y państwem tu
 na ziemi bogacić sye, y w mia-
 sto Chrystusa nazwawszy sye,
 wszystkich do siebie od Cerkwie
 Chrystusowej zwodzić, budowa-
 niem y pysznemi murami miast,
 [Zamkow] y świetnych Kościo-
 low, y dostatkiem maiętności y
 sławą świata tego zwodząc,
 w czym nas Pan Chrystus wpo-
 mina mówiąc¹⁾: Jesli będą wam
 mówić owdzie iest Chrystus w
 Pustyniach, to iest, w pustosz-
 nych y doczesnych rzeczach, nie
 wychodźcie, skąd niewychodzić:
 od iedney świętey [Katolickiey]
 Soborney [y Apostolskiey] Cer-
 kwie [Greckiey] od starożytney
 y nie podeżrzaney wiary, od raz
 zastanowionej, y duchem świę-
 tym zmocnionej prawdy, za no-
 wymi herezjami y odszczepień-
 stwy nie wychodźcie, y gdy wam
 mówić będą: Owdzie Chrystus
 w budowaniach, nie wierzcie.
 Nie spodzieway sye (картка 63)
 prawdy Chrystusowej, gdzie bu-
 dowaniem, y potężnością świata
 tego stawiają sye: Nadoł y na
 ziemię nie patrz iuż, z Nieba

ꙗковѣмъ перѣхъ хъвымъ прихѣ-
 домъ першии кѣдлючи шатамъ,
 иже снѣкъ вѣжій, мѣкъ сѣмъ члѣкомъ
 стѣти. звѣкъ вѣмъ нѣрѣмъ (картка
 63 об.) людемъ на ковоухамъ.
 стѣво ѡбѣмъ тѣмъ всѣмъ ѣс ѡвѣри-
 ди и ѡ хѣмъ ѡпередиши всѣмъ ѡ
 ѣмъ ѡвѣкѣмъ. хѣс правдѣвий при-
 шеши стѣлѣмъ прѣсѣмъ члѣкомъ.
 всѣмъ вѣвѣны вѣглѣди, и людемъ
 допѣнамъ ѣмъ прѣкѣмъ¹⁾. вѣкѣмъ
 члѣстѣмъ звѣс за ѡ вѣлѣмъ прѣи-
 ти мѣтѣ всѣмъ сѣдѣти. ꙗле шѣ-
 тамъ и ѡ томъ вѣдлючи, иже хѣс
 правдѣвий снѣкъ члѣмъ дрѣгѣмъ ра-
 прѣити мѣтѣ. з невлѣмъными
 рѣскошми и црѣтѣмъ несѣмъ,
 всѣмъ свѣмъ хотѣчи снѣми црѣ-
 тѣмъ ѡвѣниити. и на вѣмъны
 рѣскоши послѣити, звѣс
 хѣмъ ѡперѣжѣтѣ и вѣсылѣтѣ южѣ не
 вѣдѣшны вѣвѣны. ꙗле члѣки
 живѣи лже хрѣтѣ, кѣтѣрѣ хѣс
 подѣкѣчи сѣмъ. колѣше сѣмъ ѡ-
 нѣмъ хѣмъ и хѣмъ вѣкѣри кѣжѣтѣ. и
 прѣмъ ѡнѣмъ людемъ хѣмъ до аѣтихрѣ-
 ста ѡвѣди. всѣмъ спѣсѣво-
 старѣючи (картка 64) ѡбѣмъ всѣмъ
 ѡномъ ѡстѣнемъ лже хѣс, ꙗко
 истиномъ хѣс поклѣни сѣмъ.
 кѣтѣрѣмъ вѣмъсто хѣмъ вѣти сѣмъ
 назѣмъ сѣмъ. и вѣниши сѣмъ кѣмъ-
 жѣтѣмъ сѣмъ тѣмъ, и вѣмъ-
 тиши тѣмъ на зѣмъли наѣство

На боцѣ: 1) ѡ корнѣ. и.

bowiem Władarz przydzie, a kto sye tu na ziemi nad wszystkich podnosi, ducha Antychrystusowego iest strzeż sye')

Abowiem przed Chrystusowym przyściem pierwszym, wiedząc Szatan, że Syn Boży miał sye człowiekiem stać, zwiodł był naród ludzki na Bałwochwalstwo aby tym wszystkich Bogu ohi-dził, a Chrystusa vprzedziwszy wszystkich od Boga odwiódł, Chrystus prawdziwy iednak przyszedszy stał sye człowiekiem, wszystkie bałwany wyglądził, y lud do poznania Boga przy-wiodł²⁾: w którym człowieczeństwie znowu zaś przysć ma wszystkich sądzić, ale szatan y o tym wiedząc, że Chrystus Bog prawdziwy Syn człowieczy drugi raz ma przysć, z niewymownemi roskoszami y Krolestwem Niebieskim, chcąc wszystkich swoich Synmi Krolestwa (картка 63 об.) vczynić, y wiecznych roskoszy domięścić, znowu Chrystusa vprzydza, y wysyła, [lud od Boga odwodząc] iuz nie bezduszne bałwany, [ktore są wyniszczone], ale człowieki żywe Chrystus y żywe, ktorzy Chrystusowi podobiac sye, więcey sobie aniżli Chrystusowi wierzyć każą, y przez onych lud [Pana] Chrystusow do Antychrystusa odwodzi, wszelakim sposobem staraiac sye, aby wszystkie onemu ostatniemu Lżechrystus-

На боцѣ: 1) [колас. 2. зач. 255. 2) 1. кор. 8.

и всего свѣта ѿпѣксно^м на-
зваши сѧ, вздѣши на себѣ
вжїю и свѣцксю владзѧ, на
всю вселенїсю послѡ^в выскл-
ла^т 1) ксѣ^х кролѡ^в до себѣ и до
своѣи столицы згромажючи.
ѧвы ѡное мѣ^то єгѡ вавило^н
великое зовсе^м на ро^влѧ^нє кроке
готово вѣло. которѡє вавило^н,
хс исти^нкѣ^н з свои^м кролѣ^в-
ство^м потлѧмѣ^т. ѡ чо^м читай
во ѡбѣявленїи ст҃го івана²⁾).

[Ѧ] іакъ пре^х х^овы^м прихѡ-
до^м пѣрши^м, на^т всѣ^х бо^вкла-
ннѡ^в бы^т єдѣ^н на^нволиши^и ко^в-
ванѣ^н в'вавилѡнѣ^к при кролю
нахѡдоносѡрѣ^к 3). котѡромѡ
кро^т всѣ^м росказа^н (картка 64
об.) кланати сѧ- гдѣ в трѣбѣ
и ѡргѧны с пицки и҃грано. ко-
торый тогда^н спрѧвою вжїю
пре^в трѡх^х младе^нцѡ^в звѣтлѧ-
жо^н єстѣ^к 4).

Та^к и тепѣрѣшни^м мнѡги^м
лжѣ хр^ото^м, єди^н єстѣ^к на^вы-
шїи лжѣ хс. ѡнѡмѡ ѡстѧтнемѡ
лнѣтїхристѡ предѡтеча. котѡ-

ви, іако prawdziwemu Chrystu-
sowi poklonili sye, który wmia-
sto Chrystusa być sam nazwał
sye, a uczyniwszy sye Książęciem
świata tego, y obogaćiwszy sye
tu na ziemi Państwem, y wszyst-
kiego świata Opiekunem na-
zawszy sye, wziąwszy na sye
Bożą y świecę władzę, na
wszystek świat posłow wysła¹⁾,
wszystkich Krolow do siebie y
do swey Stolice zgromadzaiąc,
aby ono miasto iego Babilon
wielkie, ze wszystkim na rozlanie
krwie gotowe bylo²⁾, ktore Ba-
bilon (картка 64 знач. R.) [y
Lzechrystusa onego] Chrystus
prawdziwy swoim Krolestwem
potłumi, o czym czytay w obja-
wieniu S. Jana³⁾.

[Abowiem] іако przed pier-
wszym przyściem Pana Chrystu-
sowym, nad wszystkie Bałwany
był ieden najwѣszы Bałwan w
Babilonie przy Krolu Nabucho-
donozorze⁴⁾, ktoremu [іако Bogu]
aby sye wszyscy кланiali, Krol
roskazał. gdy w Трабы Piszczki
y Orgаны grano, ktory na on
czas спрѧвѧ Божѧ przez trzech
младзїєнцѡв zwiećiєжон iest.

Także y teraznieyszым mno-
gim lzechrystom, ieden iest na-
wysszy lzechrystus, onemu ostat-
niemu Antichrystu Predoteczа,

На боцї: 1) апо^к. ст҃. 2) апо^к
ѡі. 3) данїи^н. г^н. г. 4) [на^вхо-
доносѡ^в при своѣм^н бо^вванѣ^к, а
л^нтїхристѣ^к при своѣи^и ѡбридли-
вости прослав'ла^т сѧ].

На боцї: 1) Apok: 16.
2) [Apok: 17]. 3) Apok. 17.
4) Daniel. 3. 5) Apok. 11.

рїи ѡск^х столїцѣ старо^х вавилонѣ. а ѡко тѣс нї^жѣ Кири^х стѣи пише^х в старо^х рїмк. Которого х^с исти^нныи пре^с свон^х оуго^хнїк^х Ѣноха и илїд¹). фа^хшїи^хвце^х пре^с всѣми оука^х за^хши дѣх^хомъ оуст^хк^х своїх^х оубїет^хк^х.

ЗНАКЪ ДѢВЯТЫИ.

И прїидет^х пре^хречен^ный ан^тїхрист^х ты^х संबо^хво^х гдѣи выполнат^х са^х лѣкта Рїмско^х пѣствѣ, и блан^ко ю^ж вѣдѣт^х конїцѣ^х всегд^х свѣтл. Тогдаи по^станѣст^х дѣ- (картка 65 знач. II.) са^хт^х крблѣ^х рї^мски^х на ро^хны^х мѣ^хсце^х, а єдинн^ого чѣсѣ пан^шючїх^х. тд^х па^х по ты^х єдина^ццѣт^кї а^нтїхрист^х. кскгл^ар^скою злбю хїтростю пор^вѣт^х влѣдзѣ рї^мск^ю2). Трѣ^х тѣды пре^с нї^х крѣлюючїх^х згол^дѣт^х дрѣгн^х сѣ^хми маїючї по^х собою.

з спѣр^вкѣ спок^нны^х, и ва^хны^х и розѣ^хны^х чїсты^х и мнлосѣрдны^х, обав^днѣ вѣдѣт^х са^х покѣзovati. а знакамїи и чѣдлмн фа^хшїи^хвкїми по^хстѣпкї кскгл^ар^скїмн. жндѣ^х ѡш^дка^хши до ца^хкѣ. ѡко^хкы влѣс-

х^торы оїадл^х Столицѣ в старым Babilonie, а ѡко ту нїзѣ^х Cyryllus свїет^хы пише^х в старым Rzymie, kthorego Chrystus prawdziwy przez swoich Vhodnikov Jenocha y Heliasza, falszywceem vказawszy przed wszystkimї Duchem vst^х swoich vbїje, [gdy do Jeruzalem przydїe]. (картка 64 об.).

Znak dziewięty.

A Przydїe wprzod mianowany Antichrystus tym sposobem: Gdy sye wypelnїя lata Rzymskiego Państwa y blisko iu^ж бѣдїе koniec wszystkiego śwїata, na ten czas powstanя dzїesїe^х Krolow Rzymskich, na roznych mieyscach a iednego czasu panuїących tedy po tych iedenasty Antichrystus kuglarskя zля chitroścїя porwie wлѣdze Rzymskя1). Trzech tedy przed nim Kroluїących zhołduie, drugich siedmi maїяc pod sobя.

Spierwu spokoynym, y baczonym y rozumnym, czystym, y miłosierdnym obludnie бѣдїе sye pokazywać a znakomї y cudamї falszywymї, [y] podstѣпки kuglarszkїмї Zydow oszukawszy doszczѣdu, ѡко by wлsny Chry-

На боцї: 1) апо^х. аї]. 2) в рїмк пов^станѣт^х а^нтїхрист^х и до єр^слїма по^дѣт^х ѡко тѣт^со которїи вк^х фїк^хс^хброю єгд. Оєвфїла^хт^х на ма^о. кд.

На боцї: 1) в Rzymie Antichrystus powstanie y do Jeruzalem poydїe, ѡко titus k^торы byl figurя iego. theofi. in mat. 24.

нѣи хс, которого ѡнѣи ѡчѣки-
ваю^т. а на ѡста^ткѣ ѡмѣни^т сѧ
злослѣвѣи срѡбгостѧми, ѣи пра^в
лама^не^н. и^{же} ѣсде^т переходѣти
всѣ^х пѣрше ѣгдѣ вы^шшь^х неспра-
вѣ^нливи^х, ѣи везѣцны^х, ѣи ѣсде^т
ѡубѣи^тцею ѣи прикри^т, немилос-
сѣрдны^х ѣи ро^змаиты^х дѡ всѣ^х
а ѡ- (картка 65 об.) -сѡблѣке на
на^о хрѣ^тѣ^н хра^н маючи.

на полчварта лѣкта та^к ѣс-
де^т [ѡкрѣ^тне] зы^тковати. а^{же}
ктѡры^х з нека сла^нны^х прихѡдо^н
ѣдинорѡ^тного сѣа кѡжого гѣа
нѣшего їс хс прѡдѣ^нвого потѣб-
ми^т сѧ. которѣи ѡубѣиши дхѡмъ
ѡѡстѣ^т вкон^х ро^зствѣс ѡгне^нно-
мс ѡда^тсть ѣгдѣ.

Того ѡчѣимѡ не плѡ^нно мѡ-
вѣчи, а^{ле} ѡ стѣго ни^ема^н зѣн-
раючи. а^{ле} на болшей сегдѣ днѣ
читано^т прѡрѡцства даниѡлова
перѣдѣ^нши. а^{же}ко^{же} ѣи дх^на^нтел^к
гаврѣ^н повѣ^клъ та^к мѡвѣчи.

зѣ^к четвѣртѣи, па^нство че-
твѣртоѣ ѣсде^т на зем^клѣи. ко-
торѡе ѣсде^ткъ превышати всѣ^х
пѡнства. а^и тѡ заѣсте римъ-
ского костѣла ѡчѣител^к сѣ^т вы-
дѣ^нци а мнѣ.

Первое ко^кк^н сла^нное вѣло
па^нство Персѣйское. а^и ктѡрое
ми^нское кѣспол^н (картка 66) з
пѣрски^н. а^и потѡ^н трѣтѣе маке-
до^нское. Четвѣртоѣ нѣ^к црѣ^тво
рим^нское.

а^и потѡ^н за^н гаврѣ^н выкла-
даючи мѡвѣн^н. Дѣсѣ^т ро^з ѣгдѣ
Дѣсѣ^т крѡ^лѣ^н повстанѣ^т. ѣи по
не^н повстанѣ^т дрѣгѣи, которѣи

stus ktorego oni oczekiwaią. a
na ostatku odmieni sye złośliwy,
srogością y Praw łamaniem, [tak]
że będzie przewyszać wszystkich
przed (картка 65) nim będących
niesprawiedliwych, a bezecnych:
y będzie *meżoboyca*, y Przykrym,
niemiłosiernym, y rozmaitym do
wszystkich, a osobliwie na nas
Chrześcijan chrap maiąc.

Na połczwarta lata thak бѣ-
дѣ зы^ткова^т, а^ж wtorym z
nieba sławnym przysćiem Jedno-
rodzonego Syna Bożego Pana
naszego Jezusa Chrystusa praw-
dziwego potłumion бѣдѣ, kto-
rego vbiwszy Duchem vst swych,
Rodzaiowi ognistemu go odda.

[A] tego vczimy nie plonno
mowiac, ale [od] świętego pisma
zbiraiąc, a nawięcey od dzisiey-
szego dnia czytaneго Proroctwa
Danielowego przeiawszy. Jakoż y
Archanioł Gabryel powiedzial
tak mowiac:

Zwierz Czwarty, Państwo
czwarte бѣдѣ на ziemi, ktore
бѣдѣ przewyszać wszystkie
Państwa: A tego zaiste Rzym-
skiego Kościoła Vczyćiele są *po-
dawcami*. (картка 65 об.).

Pierwsze bowiem, sławne było
Państwo Asyryjskie. A wtore
Miedskie, wespól z Perskim. A
potym trzecie Macedońskie.
Czwarte dzisiaj Państwo Rzym-
skie.

A potym zaś Gabryel, wy-
kladaiąc mowil: Dzieście Rogow
iego, dzieście Krolow powstanie:
a ponim powstanie drugi, ktory

перѣдеѣт всѣхъ першнхъ злѣбстю¹⁾. не тоблѣко мѡвнѣт десѣтн, але ѣи всѣхъ которѣе преѣ ниѣ вѣли, ѣи трѡхъ кролеѣ згоѣдѣт. Еѣдѣти прѣстонѣт, иѣ змѣжи тыѣ десѣтн трѡхъ згоблѣ зваѣчиѣт, же сѣмо ѡсемѣ бѣдѣт панѡвѣти. И словѣ бѣдѣт мѡвнѣти вѣюѣнѣкрскѣе протиѣ нѣкнѣшнѡго безѣкѡннѣкѣ.

БЫРОЗЪМЪНѢ.

Двоѣдѣкѣи спѡсѡбѡ ѡ настѣвѣнѣю аѣтѣхрѣста на пѣнствѣ рѣмскоѣ кѣрнѣ стѣнѣи ѡ прѡрѡчѣства зѡбрѣшнѣ наѣ ѡ повѣдѣдѣт. Перѡвѣи ѡ которѡго чѣсѣ аѣтѣхрѣстѡко пѣнѣ (карѣка 66 об.) стѡво кѣ рѣмѣкѣ мѣклоѡ зѣчѣти. ѣко мѡвнѣт. Гдѣ сѣ вѣпѡнѣнѣт ѣѣкѣта рѣмскоѡго пѣнствѣ. не мѡвнѣт гдѣи зѡбѣрено бѣдѣт, але гдѣи сѣ вѣпѡлнѣт ѣѣкѣта. то ѣстѣкѣ гдѣи юѣ рѣмоѣ цѣсарѣкѣ не бѣдѣт вѣдѣдѣти, ѣко нѣѣкѣ вѣднѣи иѣ не вѣдѣнѣт.

не розѣмѣкѣ же ѣкѣи рѣмскоѡе пѣнствѡ аѣтѣхрѣстѣ перѡше мѣкѣлѣ зѡбѣрнѣти. а потоѣ ѣгѡ мѡцѣсѣ достѣвѣшнѣ на неѣ дѣсѣкѣсти. гдѣи не мѡглнѣеы сѣ таѣ прѣѣко гдѣи иѣде на таѡкѡвѣю мѡцѣ зѡвѣкѣти. понѣвѣлѣ сѣ ѡстѣтнѣи ѣно пѡчѣвѣтѣ ѣѣкѣта бѣдѣт, [але зѣ чѣсѣ ѣгѡ прѣдо-

przechodzić będzie , wszystkich pierwszych złością¹⁾, nietelko mowi dziesięci, ale y wszystkich ktorzy przed nim byli, y trzech Krolow zhołduie. Wiedzieć [tedy] przystoi, iż z między tych dziesięci, trzech zgoła zwalczy, że samo osmy będzie Panowac. Y słowa bluźnierskie mowić będzie przeciѡ nawyszszego Bez Zakonnik.

Wyrozumienie.

Dwoiaki sposob o nastawianiu Antychrystusa na Państwie Rzymskim Cyryllus Świę- (карѣка 66) ty zebrawszy od Proroctwa nam powiada. Pierwszy, Od ktorego czasu Antychrystusowe Państwo w Rzymie miało sye zacząć, jako mowi: Gdy sye wypełniѣ lata Rzymskiego Państwa, nie mowi gdy zburzono będzie; ale gdy sye wypełniѣ lata, to jest, gdy iuż Rzymem Cesarze nie będѣ włѣdнѣ, jako dziś widzim że nie włѣdнѣ [jako pierwey].

Nie rozumieyże aby Rzymskie pańswѡ Antychrystus pierwey miał zburzyć, a potym go mocѣ dostawszy, na nim miał vsięć gdyż [jako widzim], nie moglby sye thak прѣдко w inych stronach na łѣkowѣ moc zѡbѣić, [aby mogł tak wielkie Państwo zburzyć], *ku temu sam on ostatni*

На боцѣ: 1) ѡстѣтнѣи тепѣрѣкнѣшнѣхъ злѣбстю перѣдѣ.

На боцѣ: 1) Ostatni teraznieyszycz złościѣ prędydzie.

тѣчк], в римк. пѣнство и владѣз цѣсарскю вѣсѣдши, ѣмѣ мѣкли пѣнства примножаючи мѣкце готовати. которѣи то аѣтихристовы предотѣчк и ѣго владѣза. иако Златоусты пишеѣт мѣвлчи¹⁾. гды (картка 67) сѣ зопѣдеѣт римскаѣ владѣза, тогды аѣтихристово зачнеѣт сѣ владѣпство. иѣвне в римк ѣ того сѣ часѣ почала. гды владѣза цѣсарѣ римскиѣ в римк дѣстала. и гды чѣлк дѣхѣбныѣ. вѣскѣ римскѣи, вѣжю и свѣцкѣю владѣз почлаѣ дѣржати.

[Ѧ] дрѣгѣи спѣсѣвѣ дѣкѣздеѣт наѣ зачиѣ вѣстѣнего аѣтихриста на ѣноѣ столицѣ римскѣ спѣдѣкѣватиѣ мѣѣѣ. Иѣко мѣвиѣ. тогды поѣстѣнеѣт дѣсѣѣт крѣлюѣв римскиѣ. то ѣсть гды дѣсѣѣт крѣловѣ на роѣныѣ мѣкцеѣ вѣдѣчиѣ до римского ѣдинаѣцѣаѣго пѣнства в ѣдиѣ чѣѣ прислѣшати вѣдѣѣт. тогды в римк на тоѣ ѣдинаѣцѣаѣтоѣ римскоѣ пѣнствѣк, юѣ вѣстѣнего аѣтихриста скѣро спѣдѣкѣвати сѣ мѣѣѣ.

ѣковѣѣ сѣѣмиѣ крѣлюѣѣ до послѣшеѣства своѣи римскои столицѣк, прѣѣ слѣѣѣ (картка 67 об.) своиѣ за часѣ аѣтихристѣѣ добровоѣне и ѣѣѣ вѣны позыскати мѣѣѣ. ѣ трѣѣѣ заѣ вѣноѣю и мѣѣѣѣ

На боѣѣ: 1) ѣ дѣсоѣ. ѣ.

iedno polczwarta lata [panować będzie na gotowe Państwo pokornie wstąpi, ktore] Państwo y władzę Cesarzką ośiadszy Pre-doteczy jego, onemu zczasu gotować mieli, każdy co raz przymnażając, która to jego władza w Rzymie [na ten sye czas poczęła] (картка 66 об.) iako y Chrysostom [Święty] mowi¹⁾: Gdy sye zepsuie Rzymska władza, na ten czas Antychrystusowe zacznie sye Władarstwo, iawnie w Rzymie od tego czasu poczęła sye, gdy w Rzymie władza Cesarzow Rzymskich vstała, [to iest], że człowiek duchowny Biskup Rzymski, Bożą y świecką władzę *na się porwał*.

Drugi sposob vkazuje nam, zaczym ostatniego Antychrystusa na oney stolicy Rzymskiej spodziewać sye mamy, iako mowi: Na ten czas powstanie dzieiesięć Krolow Rzymskich, to iest, gdy dzieiesięć Krolow na roznych mieyscach będących, do Rzymskiego iedenastego Państwa w ieden czas przysluszać będą, w ten czas na tym iedenastym Państwie w Rzymie iuż ostatniego Antychrystusa zaraz spodziewać sye mamy.

Abowiem siedm Krolow do posluszeństwa swoiey Rzymskiej Stolice przez sług swoich za czasu Antychrystus dobrowolnie y bez woyny pozy- (картка 67) skać ma. A trzech zaś woyną y

На боѣѣ: 1) 2. thess. 2.

з ѡными сеѣмѣи крѡлами доста-
неѣт. ꙗко са при роздѣлкѣ че-
твѣртоѣ wspomнѣло. котѡрин
трѣи злѣно римскиѣ паѣствоѣ
личити са могѡт. поневаѣ за
повѡдоѣ ѣи прѡмыслаѣ римскои
столицы зекѣтажени маюѣт бы-
ти. а дла того ѣи самоѡсмѣ¹⁾
лѣтѣхристѣ на паѣствѣк римскоѣ
сидѡчи мѡжеѣ са назвати, ꙗко
самоѡсмѣи дѡхъ лѡкавѣи. сеѣмѣи
лютѣшнѣ прѣймѣѣт ѣи прихѡдиѣт
до чѣлка. ѣи вывѣѣт ѡчѣ чѣлка ѡ-
ного лѣстѣ послѣдѣнѣмѡ гѡркѣ-
ше пѣрѣкѡн²⁾.

ЗНАКЪ ДЕШАТЫИ.

Не ѡ крѡлѡвѣ ѡдѣржиѣт паѣство
ѡле кѡкѡларствоѣ пѡрѣѣт влѡ-
дѡз³⁾. а ктоѣ то ѣстѣ ѡлѡ
(картка 68) ѡ ꙗковѡи спрѡвы
повѣѣ наѣ ѡ пѡвлѣ. котѡрого
(мѡвиѣт) ѣстѣ прихѡѣт вѣдѣ спрѡ-
вы шатѡтѣскои. всеѡ мѡѡсѡ ѣи
знакѡми ѣи чѡдѡми фѡтѣшнѣми.

Тѡѣ поѣ приповѣстѡу ѡказѡѣт.
ѣиѣ шатѡтѣи нѡчннѣ соѡѣк ѡчѣннѣт.
ѣи прѣѡ ѡного саѣ ѡсѡѡю ѣсѡдѣѣт
справѡвати вѣдѡючи кѡтѣѣи ѣиѣ
по сѡдѣкѣ не ѣсѡдѣѣт мѣтѣи бѡлше
пѡкѡю. [ѣи] юѣ не прѣѡ саѣт свѡнѣ
ѡкѣ звѣѣ, ѡле саѣ соѡѡю. ѣсѡ-

На боѡѣ: ¹⁾ дла чѡго само
ѡсмѣи. ²⁾ златѡѡстѣи в ѣсѣкѣ-
дѡт. ³⁾ З дѡхѡвѣннѣѣ ѣсѡдѣѣт ѡнѣ-
тѣхристѣ.

моѡю з ѡнеми ѡедмиѡ Крѡлми
дѡстѡние. ꙗко сѣе при роздѣлѣ
чѡвѣртѣм wspomнѣло, котѡры
трѣи [Крѡлѡвѣи] за ѣедно Рѡым-
ским Паѣствомъ лѣчыѣ сѣе могѡѣ,
поневаѣ приѡвѡдем ѣ розмы-
слѡниемъ Рѡымскѣи Столицѣ, жѡвѣ-
ѣжѣнии быѣ маѡю, а дла того ѣи
сам ѡсмѣ¹⁾ на паѣствѣ Рѡым-
скимъ сѡдѡжѡ Антихристѡсъ наз-
ѡвѡѣ сѣе мѡже, ꙗко самоѡсмѣи
злѣ дѡхъ, [кѡтѡры] ѡедми гѡрскихъ
до сѣбѣе приѡмѣи ѣи прихѡдиѣт
до чѡлѡвѣка, ѣи быѡ чѡлѡвѣка
ѡнегѡ зѡдѡла пѡсѣднѣйсѡ гѡр-
сѡ пѣрѡсѡзѣ²⁾.

Знак Дѣiesiąты.

Не ѡд Крѡлѡвѡвѡ отѡрѡма Паѣ-
ството, ѡле кѡгларствоѣмъ пѡрѡвѣ
влѡдѣѣ³⁾. А ктоѣ то бѣдѣи, ѡлѡ
ѡд ѡѡкѣи спрѡвы, пѡвѣдѣ намъ
ѡ Пѡвлѣ: Кѡтѡрегѡ [мѡвиѣ] ѡстѣ
приѡѣи ѡдѣ спрѡвы сѡ- (карт-
ка 67 ѡб.) таѣскѣи, ѡсѡлѡкѡ
моѡю ѣи знакѡми, ѣи чѡдѡми ѡлѡ-
сѡжѡвѣми.

Тѡ [тедѣ] пѡд припѡвѣсѡиѡ
ѡказѡиѣ, жѡ Шѡтѡнъ нѡчннѣи сѡ-
бѣи ѡчѣннѣи, ѣи прѣѡ ѡнегѡ самъ
ѡсѡбѡ [сѡвѡю] бѣдѣи спрѡѡвѡѣѣт:
Вѣдѡжѡ бѡѡвѣи жѡ по сѡдѣжѣи
не бѣдѣи мѣѣт ѡвѣѡѣи пѡкѡиу,
[прѡѣтѡ] ѡѡжѡ прѣѡ сѡлѡгъ сѡѡ-

На боѡѣ: ¹⁾ Длѡчѡгѡ само
ѡсмѣи. ²⁾ Хрѡзѡстѡмъ в ѡмѡли-
ѡхъ. ³⁾ З дѡхѡвнѣѣхъ бѣдѣи
антихристѡсѡ.

ДЕТЬ ВЛАЧНИ ОУПРІИМЪ ВСА-
КИМИ ЗНАКАМИ И ЧЪДАМИ ФАЛШ-
ШІВКИМИ. ШЦЪ КОВКМЪ ФАЛШ,
И ФАЛШІВКІ СПРАВКИ КВЕГЛАДР-
СТКОМ СПРАВЕЪ. ИМЪ МНВОГІЕ БЪ-
ДАТЪ МНЪМАТИ ЖЕ КІДАТЪ МЕР-
ТКИЪ ВЪЗБЪЖЕНЫЪ А ШНИ НЕ-
СТАЛИ. И ХРОМЫЪ ХОДАЧИЪ И
САКПЫЪ ПРОЗИРАЮЧИЪ А ОУДО-
РОВАКЪЕ НЕ БЪДЕТЪ.

И ЗАМОВНЪ СПРОТИЛАЮЧИЙ
СА И КИНОСАЧИЙ СА НАЪ ВСАКОТЪ
(картка 68 об.) БА, АЛБО БОМЪ-
НИЦЪ.

НАЪ ВСАКОГО БА. ТО ЕСТЬ,
ЧИМ СА БЪ ПОЧИТАЕТЪ НЕ НАКІ-
ДЪКТИ БЪДЕТЪ АТИХРИСТЪ.

А ИМЪ МОВНЪ ВЪ ЦЕРКВИ ВЪЖЕИ
ЕЛШ СЪКСТИ. ВЪ КОТОРОДЪ ЦРКВИ
ВЪЗБЪРЕНЕИ (ІА МОКЛЮ) ВЪ ЖИДО-
СКОДЪ, А НЕ ВЪ ТОДЪ ВЪ КОТОРОДЪ ТЕ-
ПЕРЪ ЕСТЬМЪ ДЛА ЧОГОМЪ ТО МОВЛЮ,
АВЪКІСМЫ СА НЕДАЛИ САМИ СЕБЕ
ВЪДАВАТИ ПОНЕВАМЪ КОВКМЪ ДО-
ЖИДШЪ ПРИДЕТЪ, ІАКОВЫ ХЪС. И
Ш ЖИДШЪ ПРИНАТЪ БЪТИ СХОЧЕТЪ;
И АВЪКІ ИЪ ТЫМЪ БОЛШЕ ЗРАДИТЪ,
ЧОТНЪЮ ЦРКОМЪ ШЧИНИТЪ ПО-
ДАЮЧИЙ МНЪМАТЕ ІАКО ВЪ ОИ ВЪМЪ
С ПОКОЛЪКА ДКА. ХОТАЧИ СОЛО-
МОНОВЪ ЦРККЪ ВЪЗДАВАТИ.

И ПРИДЕТЪ АТИХРИСТЪ ТОГДА,
ГДАИ ВЪ ЖИДОСКОДЪ ЦРКВИ КАМЕИ
НА КАМЕНИ НЕ ЗОСТАНЕТЪ ВЪШЛЕ
САШЪ ХЪВЪ. ГДАИ АЛБО СТАРКЪШИ

их iako zwykl, ale sam soba
będzie walczyć wprzymiey, wsze-
lakimi znakami, y cudami fałszy-
wemi, Oyćiec bowiem fałszu, y
fałszywe sprawy kuglarstwem
sprawuie, iż wiele ich będą mnie-
wać, że widzą martwych wzbud-
zonych, a oni nie powstałi: y
chromych chodzących, y ślepych
widzących, a vzdrowienia nie
będzie.

Y zaś mowi: Sprzećiwiający
sye y wynoszący sye, nad wsze-
lakiego nazwanego Boga. Albo
Bożnicę.

Nad wszelakiego Boga, to iest,
czym sye Bog poczyta nienawi-
dzieć będzie Antichrystus.

A co mowi: że ma všieść w
Cer- (картка 68 знач. S.) kwi
Bożey. w ktorey Cerkwi? wzbur-
zoney (ia mowię) w żydowskiey,
a nie w tey, w ktorey teraz ie-
stem, dla czegoż to mowię? a-
bysmy sye nie zdali sami siebie
wydawać. Ponieważ bowiem do
żydow przydzie¹⁾, iakoby Chry-
stus, y od żydow przyiętym być
zechce, y aby ich tym więcey
zdradził, *nabożny* Kościół vezyni,
podaiąc mniemanie. iakoby on
był z pokolenia Dawidowego,
chcąc Salamonow Kościół zbu-
dować.

A przydzie Antichrystus na
ten czas gdy w Żydowskim Ko-
ściele kamień na kamieniu nie
zostanie, wedle słow [Pana] Chry-

На боцї: ¹⁾ od zapadni do
wschodnice rowie (sic) przydzie.

сѧ розвѣли^тсѧ. а^тко дла за-
кладѧ ф^сдѧмѣ^тсѧ ро^с. (карт-
ка 69 знач. Р.) копѣ^т сѧ. ѿлко
ѿна^тшними ѿковѣми спѣсо-
ками все камѣ^те ро^смѣтано
ѣсде^т. не м^ткнѣт^тсѧ покрѣтѧ
верхнего, але стѣкны ѿ все
внѣстрѣ црквиноѣ, гдѣ бѣли хе-
ровѣми. тог^ды о^н прѣидѣ^т. всѧ-
кими знакѧ^ти ѿ чѣсдами ф^с-
шѣкыми. перебачаючи кѣк ба^т-
ванки.

[Ѧ] сперво^ткѣ лю^тскость, ѿлко
милосѣрдѣе на^трѣд^к маючи ѧ
ѡпѡслѣ^т ѡкрѣтностѣ ѿ вѣчло-
вѣчѣе покаже^т. ѧ на^тбо^тше на
стѣк^т вѣжн^т мѡви^т ковѣ^т. Смо-
три^те^т ѧ но ро^т то^т чини^т
вѡнѣс^т и^т стѣкыми. ѿ за^т на ѿшо^т
мѣсци. ѣсде^т ча^т ф^срасо^тливкѣ.
ѿ ф^срасно^т ѿковкѣ не бывѣ^т ѡ
тогѡ чѧсѣ ѿкѣ на зѣ^тлѣ лю^тди
а^т до тогѡ чѧсѣ.

ВЫРОЗУМѢНѧ.

Нѣ ѡ крѡлю^т ѡдѣржи^т па^тство
то ѣстѣк не ѡ ѡны^т сѣ^тмѣ
а^тко (картка 69 об.) десѧти
крѡло^т ѣсде^ттѣ посажо^т на па^т-
ствѣк рѣмскомѣ, ѿлко на^т ѿх^т
пѧн^тство^т. котѡрѣи ѣго во все^т
слѣхати ѣсде^т. ѿле кѣкглѧр-
ствѡ^т нѣкѣки^т. котѡрѣмѣк в рай
шѧтѧ зѣкѣ ѿдѧма. ты^тже ѿ
о^н по^тгѡрне^т и^т по^т своѡ влѧдзѣ.
ѡвѣцѣючи и^т ѿко когѧми тѣс на
свѣтѣк починѣти, ѿбѣи самѡго
тогѡ ко^тс ѡвѣцѣ^т, и^т ѣго па^т.

stusowych, gdy albo starzawszy
sye rozwali sye, albo dla zakla-
dania fundamentow roskopana
bѣdzie, albo inakszym iakowym
sposobem, wszystko kamienie
rozmiotane bѣdzie, nie mianuѣ
tu przykryѣcia wierzchniego, ale
сѣiany, y wszystko co wнѧtrz Ко-
сѣiola, гдѣ byѣly Cherubiny, na
ten czas on przydzie, wszelakimi
znakami, y (картка 68 об.) Cu-
dami fałszywemi, przebaczaѣc
wzelakie Bałwany.

Z pierwotku ludzkoсѣ albo
miłosierdzie na zdradzie maѣc,
a opoсledz okrutnoсѣ y nie ludz-
koсѣ pokaже, a nawѣcey na
Swѣtych Boжyeh mowi bowiem:
Patrzaѣm a oto Rog ten czynѣł
woynѣ z Swѣtymi. Y zaс na in-
szym mieyscu mowi: Bѣdzie
czas frasnliwy, y frasunek, iaki
nie bywał, od tego czasu iako
na жiemi ludzie, аз do tego czasu.

W y r o z u m i e n i e.

Не од Крѡло^тw otrzyma Paѣ-
stwo. To jest, nie od onych
сѣдми, albo dzieсѣci Крѡло^тw бѣ-
дѣie wsadzon, na Paѣstwo Rzym-
skie albo na ich Paѣstwo, kto-
rzy go zewszystkim posłuszni
бѣдѧ, ale Kuglarzstwem nie ia-
kim, kto- (картка 69) rym w
Raju Szatan zwiodł Adama tym-
же y on, podgarnie ich pod swoѣ
wлѧдзѣ, obiecuiѣc ich iako Бо-
gami tu na сѣwieѣie poczynѣi, aby
[jedno] samego tego кому obie-

ство^м по^д своѣ мѡцѣ ѿ влѡ-
дѣс по^дѡрнстн,

И иже на римское паство,
іако ннѣк видн¹⁾. не кролеве
цѣсара ѡвиріаю^т. іако поста-
новлаіаю^т, іако дсхѡвныє дсхѡв-
ны на монархію римскю, на
паство свѣкта того прекла-
даіаю^т. Которіе вжнѡ ѿ свѣктѣс
влѡдѣс в римѣ на сѣбе порка-
ши. ѿ ѡнѣс по^дсе^м свѣктѣ ро-
шираіаючи додѣржа^т. ѿ пода-
дѣт ѡномѣ ѡстатнемѣ княжати
свѣкта того (картка 70) дѣтн-
христѣ. Іако кирѣ стѣмѣ в де-
кѡтомѣ знакѣ пишѣт, мѡвѡчи.
Іто заісте римского костѣла
ѡучнтелѣ сѣт вьдѣца мн.

И иже са мѣт дѣтнхристѣ
та^к ѡ ѡстатнѣ іакѣ ѿ тепѣрѣш-
ннѣ ігѡ предѡтѣч²⁾ по^днестн
ѿ вѣкѣс сити са на^д всѡкого
назыкѡемого ѣа. [Іли бо^жннѣс,
не мѡвнѣ згѡла на^д ѣа, которѣ
ѣст ѣднѣ істиннѣ ѣкѣ. іако на^д
всѡко^т назыкѡемого ѣа.] тѡ
ѣстѣ на^д всѣкѣ крѡлкѣ зѣмннѣ
мѣлѣса по^днестн, которѣн на-
зыкѡннѣ а не класннѣ сѣт богѡве.

И тыже на^д всѣкѣ стѣмѣ бѡжнѣ
мѣт са вѣвнннн³⁾ тѡ ѣстѣ
вѣ декрѣта [ламѡти,] ѿ внѣ-
кѡшнѣ ѡворѡчати. а свѡнѣ вѣ-
мыслѡвѣ рѡзказы заповѣстѣ
дѣржати. И на^д бо^жннѣс⁴⁾. тѡ
ѣстѣ, Іако заѡтѡстѣмѣ мѡвнѣ.
не іако вѣ до вѣвѡхва^тства
(картка 70 об.) привѣдѣт лѡдн,

cuie, wspoły z Państwem jego
pod swoję moc y władzą pod-
garnął.

A iż na Rzymskie Państwo
iako dziś widzimy¹⁾ nie Krolo-
wie Cesarza obiraia, albo stano-
wia, ale duchowni duchownych,
na Monarchią Rzymską na Pań-
stwo świata tego przekładaia,
ktorzy Bożą y świecką władzę w
Rzymie na się foremnie porwaw-
szy, y onę powszystkim świecie
rozszyrzaiąc dotrzymaia, i po-
dadzą onemu ostatniemu Książ-
częcią świata tego Antychrystu,
iako Cyryllus święty w Dziewią-
tym znaku pisze mowiąc: A tego
zaiste Rzymskiego Kościoła Vczy-
ciele są *podawcami*:

A іако мѡл Antychrystus tak
ѡн ѡстатнѣ²⁾ іако y teraznieyszy
ігѡ Predotечы³⁾, поднестн sye
y wywyszszac nad (картка 69
об.) wszelakiego nazwanego Boga
to іest, nad wszyskie Krole ziem-
skie mial sye podnестн, ktorzy
nazwani, a nie власни są Bo-
gowie.

Y też nad wszyskie święte
Boże mial sye wywyszyc, [albo
raczey ich wzgardzić,] to іest,
[postanowienia ich, y] Dekrѣta
[Kanonow przez nie duchem
świętym zmocnione] wniewecz
obracac mial, a swoje wymysly,
[iako Hyppolitus święty pisze],
gwałtownie] roskaże [wszędzie]

На боці: 1) знаѣ д. 2) в.
3) г. 4) д.

На боці: 1) Знак I. 2) 2.
3) [2. thess. 2].

Ѧле собѣк самѡмѡс кланѡти сѡ,
и роукаже^т себѣ в мѣсто ѡа
почитати. и та^к з великою
пѡхвою и потѣ^жностю приде^т
до іудѣи. Ико тѣс нѣже^т зна-
кѣ ѡдинацѡтомъ Кѡ рѡлѣ стѣи
пѣше^т.

ЗНАК ѢДИНАЦѢТЫИ.

Грѡкѣи свѣ^р з мѣи великѣи.
лю^дми незвѣтѡжѡнѣи, го-
тѡвѣи пожертѣи. ѡ котѡро^м мно^г
вѣ^рмы мѣли мѡвити з боже-
стве^ннаго писмѡа, Ѧле тепѣрѣ
дла покѡры на то^м мѣймо
дѡсы^т.

Дла то^го^м вѣдѡючи [с]про-
тѣи в^но^го [великоствѣ] ѡ мѣ-
лѡючи ѡговѣрны^х мѡви^т, гѣ¹).
на то^т чѡ^с вѣдѡчи во іудѣи
нехѡ вѣжа^т на гѡры, ѡ ѡсли сѡ
ѡше^т ктѡ моцны^м вѣти ѡвѣи
з вѡро^м шѡтѡна нехѡ достѡи^т.
не ѡслабѡлю ковѣ^м цѣрѣкѡвны^х
жѣлѣ и ѡше^м нехѡ (картка 71)
мѡви^т. и ктѡ^ж на^с ро^лѡчи^т ѡ
лю^бвѣ вѡжен и дѡлѣ^т. Ѧле
страшлѣвыи нехѡ вѣдѡю^т.
ѡ и^нѡи^ни застановимѡ сѡ.

вѣде^т ковѣ^м то^гды^т фрасѣ-
но^с великѣи, іакѡвѣи не вѡвѡ^т
спѡчѡтѣс сѣ^кта. и пото^м не

trzymać. Y nad Bożnicę, to iest,
iako Złotousty [święty] mowi,
nie iakoby do Bałwochwalstwa
przywiedzie lud, ale sobie same-
mu klaniać sye roskaże, y siebie
w miasto Boga poczytać: y tak
z wielkǎ nadętością, y potęžno-
ścią, przydzie do Judskiej ziemię,
iako tu niżej w Jedennastym
Znaku Cyryllus święty pisze.
(картка 70).

Z n a k J e d e n a s t y

SRogi Zwierz, *Smok* wielki,
ludziemi nie żwieiężony, gotowy
pożrzyć, o którym wiele bysmy
mieli mowić z Bozskiego pisma,
ale teraz dla pokory na tym
mieymy dość.

Dla tegoż wiedząc *Przeciw-
nika*, a miłując prawowiernych,
mowił Pan¹): Na ten czas będąc
w Judskiej ziemi, niech bieżǎ
na Gory: A iesli sye kto czuie
mocnym być aby *zmogł* Szatana,
niech dostoi, abowiem nie osła-
biewam Cerkiewnych żył, y ow-
szem niech mowi: Y ktoż nas
rozłaczy od miłości Bożey, etc.
Ale *lekliwi* niech wiedzǎ, a inszy
zastanowimy sye.

Będzie bowiem na ten czas
frasunek wielki, iaki nie był z
początku świata, y potym nie

На боцѣ: 1) гды приде^т до
іерѡліма.

На боцѣ: 1) gdy przydzie do
Jeruzalem.

БѢДЕТЪ. АЛЕ ХВАЛЮ БѢ, ЖЕ ВЕЛИКОСТЪ
ФРАСУНКУ НА МАЛЫ ЧАСЪ ОПИСУЕ.
МОВИТЪ КОВАКЪ, ДЛА ВЫБРАНЫХЪ
СКОРОЧЕНЫ БѢДУТЪ ДНИ ТЫЕ.

И БѢДЕТЪ АНТИХРИСТЪ ПАНОВАТИ
ТОКО ПОЛЧВАРТА ЛѢТА. НЕПРОРО-
КЮ, АЛЕ Ѡ ДАНИЛА ПРОРОКА
МОКЛЮ. ТАКЪ ПИШЕТЪ. ДАСТСА В
РѢКЪ ЕГО ДО ВРЕМЕНЕ И ВРЕМЕНЪ
И ПО ВРЕМЕНЕ.

ВРЕМЯ ТОГДА ЕСТЬ РОКЪ ЕДИНЪ,
В КОТОРОЙ ДУРОСТЕТЪ ПРИХОДЪ ЕГО.
А ДВА ВРЕМЕНИ ДРУГИЕ ЛѢТА
ЗЛОСТИ ЕГО И ТАКЪ СЪ ТРИ ЛѢТА
А ПО РОКЪ ЕСТЬ ШЕСТЬ МѢСЦІЙ.
И ЗА НА ИШОМЪ МѢСЦІИ МОВИТЪ,
ТОТЪЖЕ ДАНИИ¹⁾, И ЗАКЛАВЪ СЯ ЖИ-
ВУМЪ (КАРТКА 71 ОБ.) ЕГО НА ВѢКИ.
ИКО ВЪ ВРЕМЯ И ВО ВРЕМЕНЪ И
ПОВРЕМЕНЕ БѢДУТЪ БѢДУТЪ НѢКО-
ТОРЕ МѢТИ, И ДАЛѢ. ДНЮ
ТІСАЧАДЕВЯТЪКЪ И ДЕВЯТСОТЪ. ЦА-
САЛІВЫ КОТОРОЙ ПЕРЕТЕРПИТЪ,
И ДОЖДЕТЪ ДНИ ТІСАЧА ТРИСТА
ТРИЦАТЪ ПЯТОГО. ДЛА ТОГО
ПРИСТОНЪ ТАИТИ И ДУКЪГА-
ТИ. АЗАЛИ НЕ ВОМЕТЪ КОЦА
МѢТО ИЛКОЕ ДО ТОГО ДНА,
В КОТОРОИ СЪНЪ ЧЛѢТИ ПРИДЕ.

КТО ЦАСАЛІВЫ, КОТОРОЙ ДЛА
ХА ВДАЧНЕ МЪКИ ПРИЙМЕТЪ ТО-
ГДА, НА ВСѢХЪ КОВАКЪ МЪЧЕНИ-
КОВЪ ТАКЪ МИ СЯ ВИДИТЪ ТОГ-
ДАШНИ И МЪЧЕНИКИ БѢДУТЪ. ѢНЫ
КОВАКЪ ШТО ПЕРВѢКЕ БЫЛИ ЗЛЮ-
МЪ САМЫМИ ВОИМЪ ТОЧІАНИ. А
КОТОРЫЕ ПРИ АНТИХРИСТѢ, И
САМЫ ШАТАНОМЪ ОЧЕВИСТЕ ПО-

бѣдзіе. Але хвалю Бога, же wiel-
kość frasunku na mały czas opi-
suie, mowi bo- (картка 70 об.)
wiem: Dla wybranych skrocone
będą dni te.

A бѣдзіе Antichrystus Pano-
wać, telko połczwarta lata, nie
prorokuie, ale od Proroka Da-
niela mowie, tak [bowiem] pisze:
Dasye w ręce iego do czasu, y
czasow, y połczasu.

Час tedy iest Rok ieden, w
ktory vroście przyście iego. A
два Roki, drugie [dwie] lecie
Praw gwałcenia iego, y tak są
три lata: A poł roku, iest sześć
Mieściey. Y zaś na inszym miey-
scu mowi tenże Daniel: Y zaklął
sye żywym iego na wieki, iż w
czasie, y w czasiech, y połczasu
biady będą nie ktorzy *cierpieć*,
etc. Dniow tyśiąć dwieście y dzie-
wiedziesiąt szczęśliwy ktory *pre-
trwa*, y doczeka do dnia tyśiąć
trzysta trzydzieści piątego. Dla
tegoż *szluznie* kryć sye y vbiegać
a zali nie weźmie końca miasto
Izraelskie do tego dnia, w ktory
przydzie Syn człowieczy. (кар-
ка 71).

[А] ктоъ szczęśliwy: ktory
dla Chrystusa wdzięcznie męki
podeymie na ten czas, nad wszyst-
kich bowiem męчениковъ tak mi
sye zda *one* męченицы będą,
abowiem one co pierwey byli,
z ludźmi samymi woynę toczyli,
a ktorzy przy Antichryście, y
z samym Szatanem oczewiście

На боці: 1) [Даниїлъ ѿ].

бóръсѣ сѧ. Та^ж же ты^ѣ бныи
дѧвныи крѡлѣк пренаслѧдсѧючи
только бѣнѧвали, а мертвы^х
(картка 72) не воскрѧшалѣ. а
тѣсѣ и зрадѡю примѧшнѣе злое
и та^х и^х прѣстѣи^т и^мами^т
ѣсли зможе^т и навыворнѣши^х
залѣдѣк ковѣк^х тогда ктѡ по-
мысли^т ѧвѣи хѣ мѣкѧ штѡ
бѡлше бѣчинити на^х нѣго.

яковѡю^ѣ мѡцѣс тоѣ справѣсѣ.
ѣслибѣы бѣ нехѡтѣк^ѣ тѣды бы
ѣмѣс не бѣстѣснова^ѣ.

але та бѣпѣвнѧѣ^т и пѣрше
сего апѡлѣ мѡвѧчи¹). И дѧл-
тѡго^ѣ пошлѣ^т бѣ таковы^х спра-
вѣс фѧлѡшѣ. а штѡсѣто пошлѣ^т,
мѡвѧчи. дѡпѣсти^т томѣс бѣти.
не и^ѣбѣы сѧ ты^ѣ кѣмовили, але
ѧвѣи сѧ ѡсѣдѧли некѣрѣсѧючи
пра^вдѣк. то ѣстѣ пра^вдѣво-
мѣс хѣс.

И бѣстѣснѣи^ѣ ѣмѣс бѣ и вѣчѡ
пренаслѣдова^ѣѧ. не и^ѣбѣы и
тогда и мо^ѣ боронити, але
дѧл вѣтрѣвѧѣѧ мѣс^ѣ кѣ^ѣле звѣг
чѧю коронѣсѣт^ѣ сконѣ мѣченикѡ^ѣ.
вѣсполѣ з свѡмни прѡрѡвѣ- (карт-
ка 72 об.) ки и апѡлѣы. ѧвѣи мѧ-
лѣи чѡ потѣрпѣ^ѣши кѣ^ѣно и
некѣсноѣ принѣли црѣтѣво. ѡ чѡ^ѣ
данинѣ мѡвѣи^ѣ, ѡного чѧсѣ зѣвѣ-
лени вѣдѣсѣт^ѣ лѡдѣи твоѣи кѣ^ѣ,
напѣсѧнныѣ в книгѧх^ѣ а пѣвне
живѡтны^ѣ. и мнѡго в землѣи
ѡ зсѧ^ѣкѣ вѣдѣсѣчи^ѣ спѧт^ѣ, котѡ-

robija sye: Aboiēm one dawne
Krole przesladuiąc telko zabijali,
a martwych nie wskrzeszali, a tu
[y strachem], y zdradę zle przy-
muszenie będzie, tak iż oszuka
y zmami iesli зможе y nawybor-
nieyszych, zaledwie bowiem na
ten czas kto pomysli aby Chry-
stus miał co więcey vczynić nad
niego.

[Y będą mowić,] Jakaż mocą
to sprawiue: Jesliby Bog niech-
ciał, tedyby mu nie wstąpił.

Ale cię vpewnia y pierwey
tego Apostoł mowiac¹): Y dla te-
goż poszle takowym Bog sprawę
falszu: A což to poszłę? mowi,
dopusći temu być, nie iżby sye
tym wymowili, ale aby (картка
71 об.) sye osądžili, że nie wie-
rzyli prawdzie, to iest, prawdzi-
wemu Chrystusowi, [ale zezwa-
lali na nieprawdę, to iest, Anti-
chrystusowi].

A wstąpił mu Bog, y czasu
przenasladowania, nie iżby y na
ten czas nie mógł bronіć, ale
[aby] dla wytrwania mѧk wedle
zwyczaiu korunował swoich mѣ-
czenikow, wespol z swemi Pro-
roki y Apostoły, aby mały czas
wycierpiawszy, wieczne y Nie-
bieskie przyięli Krolestwo. o czym
Daniel mowi: Onego czasu zba-
wieni będą ludzie twoie wszyscy,
napisane w Księgach, a pewnie
żywota. Y wiele w ziemi z zie-
mie będących spi, ktorzy pow-

На боці: 1) [дѧл чѡго бѣ
дѡпѣцѧѣтѣ зрадѣ] в. зѧ^ѣ. в.

На боці: 1) 2. thess. 3.

рые по^нста^нс^т в жызн^ь в^ѣч^нсю.
 а тѣе на г^аб^с в^ѣч^нсю и с^р-
 м^от^с. и ѓны св^ѣт^лт^т с^а іак^ъ
 св^ѣт^лилиц^и кр^сг^в н^еб^сн^ы.
 а ины ѿ справ^ед^ли^кы^х іак^ъ
 св^ѣд^ы на в^ѣк^и.

ВЫРОЗУМѢНІА.

На то^т ч^а°, в^сд^шчи в^ѣ ію-
 д^ѣи нех^д в^ѣж^лт^т на г^оры)
 Кот^ор^іе м^ск^е не мог^лт^т терп^ѣти;
 рад^ит^т и^х х^с то^гд^ы на ч^а° ѓ-
 ст^сп^ати. а^бв^ѣ со^бла^ни^ши с^а
 а^ле^о поб^од^вши с^а в^ѣч^не не
 пог^иб^ли.

а кот^ор^іе ст^алы на^х в^ск^ѣ
 м^сч^еник^ов^ъ п^ѣр^ши^х (картка 73
 знач. G.) зац^ѣш^ими в^сд^шт^т,
 в^ѣ то^т ч^а° за х^а м^ѣки по^нн^ѣ
 ши. а^бв^ѣк^ѣ не сп^роб^сты^х ч^лк^ѣ
 а^ле з^а сам^ы д^ѣл^ом^ъ поб^ѣ-
 ю^т с^а. не т^ол^ко и ѿ ст^рах^ѣ
 и м^ск^ѣ а^ле кот^ор^іе и ѿ з^рады
 и^х нез^ост^ан^ст^т зв^ѣт^аж^{ен}и. и
 іак^о м^ѣк^ло м^но^го и^х пог^ор^шит^и
 с^а д^ля пр^ѣл^ѣсти, м^ов^ѣчи. И
 х^с не ш^то б^ол^ше ч^ини^л. и е^сл^ѣ
 в^ы с^а т^о не^под^об^ѣло е^ст^ь не^п-
 о^бст^ѣл^ѣв^ы не в^ѣд^ѣлючи не^к-
 о^жа^та сп^ра^в в^ѣж^ѣи^х, ж^ѣ т^о ч^ини^л
 д^ля пр^ич^ин^ѣ п^ѣв^ны^х. т^о е^ст^ь
 з^лыи и^х не в^ѣр^или пр^ѣд^ѣ
 сы^лѣ^т и^мъ пр^ѣл^ѣст^ѣ, а^бв^ѣ
 с^ѣд^шк^ѣне ѿс^ѣд^ѣвши с^а пог^и-
 б^ли. ж^ѣ не^к пр^ѣд^ѣ, а^ле к^ѣ ф^ѣл^ѣ-
 ш^ѣ пр^ист^ѣли. а до^бр^ѣи за^о а^бв^ѣ
 с^а в^ѣр^ѣк^ѣ сп^ро^бов^ѣли и до
 кон^цѣ ст^ат^ѣн^ѣ в^ѣт^рѣ^вши бо^н-
 ш^ѣю зап^лѣт^ѣ со^бѣ зас^лж^ѣли.

стан^ѣ до жы^вота в^ѣч^ного, а с^и
 на ха^нб^ѣ в^ѣч^нѣ y с^ром^от^ѣ, y
 one св^ѣч^ѣ с^ѣ [б^ѣд^ѣ] іак^о
 св^ѣт^ла к^рѣ^гов^ъ N^еb^ѣs^ки^х, а іне
 z м^ѣд^ѣу сп^рав^ед^ли^кы^х іак^о
 G^віад^ѣz^ы (s^іc) на в^ѣк^и. (картка
 72 знач. T.).

Wyrozumienie.

N^аten czas б^ѣд^ѣс^ѣ w *Jud-
 skiej ziemi* niech б^ѣж^ѣт^ѣ na G^ory)
 K^orzy ма^к nie mogą с^ѣр^ѣп^ѣч^ѣ,
 radzi im [Pan] Ch^rystus na ten
 czas v^сt^ѣп^ѣч^ѣ, aby z^gorszywszy
 s^ѣ y z^лѣ^кszy s^ѣ v^ѣч^нie nie
 z^gin^ѣli.

A k^orzy s^сt^ѣl^ѣи, nad w^сzys^т-
 k^іch m^ѣч^ѣник^ов^ъ p^ѣр^шы^х z^а-
 c^нie^нszymi б^ѣд^ѣ w ten czas z^а
 [Pana] Ch^rystusa m^ѣк^і p^оdi^ѣw-
 szy. A^бo^віem nie s^рostym cz^л-
 o^віem, ale z^а sam^ы D^ѣл^ѣm
 p^оb^ѣją s^ѣ. [Y] nie telko od
 strach^ѣ y ма^к, ale k^orzy [y
 od pochleb^сtwa, y z^аv^ѣd^ѣz^ѣnia]
 іch niezost^ан^ѣ z^віeч^ѣz^ѣni. Y
 іак^о w^іele іch m^іal^ѣo s^ѣ z^gor-
 z^ыч^ѣ dla z^рad^ѣ, m^оw^ѣя^с: y
 Ch^rystus nie w^ѣч^ѣcy co cz^ыni^л,
 y іesli by s^ѣ to nie p^оdob^ѣlo
 B^оgu nie dopu^сч^ѣlby, nie w^іe-
 dz^ѣac nieb^ож^ѣt^ѣ sp^raw B^ож^ыch,
 ж^ѣ to cz^ыni dla prz^ыcz^ыn
 pew^ныch, to іest, zli іz nie w^іer^ыli p^r-
 aw^дz^ѣ, p^оsl^ѣl іm (картка 72 об.)
 z^рad^ѣ, aby s^лusz^нie os^ѣd^ѣz^ѣni
 б^ѣд^ѣac z^gin^ѣli, p^оniew^ѣz nie
 k^ѣ p^raw^дz^ѣ, ale k^ѣ f^ѣsz^ѣ p^rы-
 st^ѣl^ѣи. A d^оbrzy z^ас^ѣ aby s^ѣ w
 w^іer^ѣ s^рo^бow^ѣl^ѣи, y do k^оnc^ѣ

кото́рюю сѣдѣа прише́дъши
всѣхъ (картка 73 об.) зѣра³
паати́ти бѣде. По́ты сѣ^т знакіи
о а^нтѣхристѣк стѣго кѣрѣла. Да-
лѣ^т в роздѣлкѣхъ е́го дѣчи^т, а́вѣи
и са^м ко́ждѣи пи́лно выро́з-
мѣва^т и́ ино́мѣ ѡповѣда́лѣ.

РОЗДѢЛЪ ПЯТЫИ.

Пи́лно ко́ждо́го оупомина́етъ правосла́внѣго
христіани́на, а́вѣи ты́ми зна́ками вы́ше
писа́ными ѡ а^нтѣхристѣк. оупо́миши са,
и са^м е́ще вѣ^тше с то́го пороздѣлкѣши оупо́ми-
на^т са, и ко́ждомѣ ѡповѣда^т, а́вѣи жа́денъ
не прѣйма́лѣ а́живѣго, ѡ́къ правді́во́го.

И е́ще [тѣды] оупо́ми са са^м
члове́че. ма́ншѣ ковѣхъ знакіи
а^нтѣхри́стовы. и́ не то́лко са^м
е́ди^н памѣта́й то́е, а́ле и́ всѣхъ
вѣ^т за́вѣсти повѣда́ е́сли дѣ-
ти ма́ншѣ ро́бѣны то зѣра³ на-
сча́й н^х. и́ е́сли ко́го дѣчи́ти
бѣдѣшѣ, то́ на́первѣ^т в то^х дѣ-
пѣни е́го, а́вѣи а́живѣго не
прѣми^т ѡ́къ правді́во́го. (карт-
ка 74) Та́е^нница ковѣхъ дѣже
справѣ^т са кѣ^тзаконѣ^тства. стра-
ша^т ма́ вѣны посто́ро^нни́н. стра-
ша^т ма́, ѡщепе^нства црѣкѣвни́н.
сра́ши^т ма́ нена́вистѣ кра́тнѣа.
а́вѣи то ѡ чо^м мо́вѣмо при на^с
са́ незбыло́, е́дна́кѣ же припо-
а́сѣмо са. и́ то́лкѣ ѡ а^нтѣ-
хри́стѣк.

Жа́кмо^т тѣды и́ ѡ че́ки-
ва́^т мо́ пѣа, з не́ба прихѣдѣа́чо́го
на обо́локо^х. трѣ́вы а́ггѣлски́н
тогда́ затрѣба^т. а́ кото́риѣ дла

statecznie wytrwawszy, większą
zapłatę sobie zasłużyli, którą
Sędzia sprawiedliwy przyszedszy,
wszystkim *jednego czasu* płacić
będzie. Poty są znaki o Anti-
chryście świętego Cyrylla. A da-
ley w rozdziałach jego vczy, aby
y sam każdy wyrozumiewał, y
inemu opowiadał.

Rozdział Piąty.

Pilno każdego Chrześcianina prawosław-
nego vpomina, aby tymi znakami wysze
pisanemi o Antichryście, vpewniwszy sie
y sam ieszcze więcey z tego porozu-
miewszy vpewniał sye, y każdemu opo-
widał, aby żaden nieprzyjał lżywego
za prawdziwego.

I ieszcze vpewniay sye sam czło-
wiecez, masz bowiem znaki An-
tichrystusowe, y nie tel (картка
73) ko sam ieden tho pamiętay,
ale y wszystkim bez zadrości po-
wiaday, iesli masz dziećci rodzone,
tedy zaraz nauczay ich, y iesli
kogo vczyć będziesz, tedy na-
pierwey w tym vpewni go, aby
fałszywego nie przyjał iako praw-
dziwego. tajemnica bowiem iuz
sprawuie sye Bezzakoństwa. Stra-
szą mię woyny postronne, strazą
mię odszczepieństwa Cer-
kiewne, strasz y mie nienawiść
bratnia, aby to o czym mowimy
przy nas sye niestało. Jednakże
przy pasuymy sye. Y telko o An-
tichrystušie.

Czekaymyż tedy y *spodziewaymy*
sye pana z Nieba przy-
chodzącego na obłokoch, trąby
Anielskie w ten czas zatrąbią,

Ѥа помѣр'ли пѣр'ше поѣстанѣт', звѣктаѣство ѡпрійности пріймѣючи ѡбѣ на ѡчеловѣки почтѣни были понекаѣ на ѡчѣлка терпѣливости принѣли. ѡбо вѣкѣ Павеѣ апѣль пѣше¹⁾. мѡвѣчи. Ѣжѣ саѣ ѣ в росказаѣ гѡлосѣ аѣхѣгелового, ѣ в трѣвѣкѣ вѡжѡзѣ зѣде з ѣва. ѡ мѣртвыи ѡ ѣвѣ встанѣт' пѣр'ше потоѣже мы живы (картка 74 об.) ѣ ѡстѣвленыи вѣсноѣ з ѣми вѣсхитѣиѣ са на ѡколоцѣкѣ. наспотыканѣе на вѡвѣдѣхѣ. ѣ таѣ завѣжды з гѡспѡдеѣ вѣдемо.

Вѣдаючи тѣды тоѣ ѡбѡе ѡкѣ прихѡѣ гѡднѣ. таѣ же ѣ докѡчѣние тогѡ сѣкта ѣкклѣсѣистнѡ. мѡвѣи²⁾. веселѣи са ѡноше в мѡлодѡсти своѣй. ѣ потоѣ, ѡкиѣ гѣвѣѣ ѡ срѣца своѣго. ѣ проѣ ѡвѣдѣи проныѣство ѡ тѣла своѣго ѣ вспоманѣи на створѣтеля своѣго, пѡки перѣйдѣт' дѣиѣ злѡсливыѣ, поки не заѣмѣт' са сѣнце. ѣ свѣтѣ ѣ мѡцѣ ѣ звѣкѣды, ѣ все помѣркнѣт'. ѣ вѣдѣт' глѣдѣти ѡкѣ в дѣпли. ѣ таѣ приповѣстю вѣсю потеѣнѣкѣлю свѣтѣлоѣ дѣплиѣ мѣкни. ѡж са розѡрвѣт' лѣна сѣребрѣнаѣ тоѣ ѣтъѣ, ѣѡ звѣкѣдѣми сплѣтѣное котѡрое ѡкѣ сѣбро са вѣдѣт'. ѣ зѡтрѣт' са аѣдѣ (картка 75) мѣи зѡлѣтѣи. ѡ тоѣ злѡтовѣдѣное сѣнце мѣкниѣ. ѡносѣ вѡвѣкѣ назывѣѣт' са в крѣсѣгѣ

На боцѣ: 1) [кѣ солѣсѣ. ѡ. главлѣ. ѡ.]. 2) ѣкклѣѣ ѡ ѣ ѣи.

a ktorzy dla Chrystusa pomarli, pierwey powstanę zwiecięstwo vprzymoysci przymuiąc, aby nad ludzie vczezone byli, ponieważ nad ludzie ćierpliwość podieli, abowiem Paweł Apostoł pisze mowiac: Iż sam Pan w rozkazaniu głosu Ar- (картка 63 об.) chanyoła, y w trębie Bożey zniǳie z Nieba, y martwi dla Chrystusa powstanę pierwey, a potym my żywi pozostali wespoł z nim pochyceni bęǳiem na obłokach spotykaiąc [Pana] na powietrzu, y tak zawždy bęǳiem z Panem.

Wiedząc tedy to oboie, iako przyście Pańskie, także y dokończenie tego świata Ekklezyastes y mowil¹⁾: Wesel sye Junosze w młodości twoiey. A potym: *odwroc* gniew od serca swego, y precz oddal *namiętności* ciała swego, a wspomni na stworzyciela twego, poki przeyǳą dni złośliwe, poki sye nie zaćmi Słońce, świat, miesiąc, y Gwiazdy, y wszystko pomierzknie, y bęǳą patrzyć iako w *ćieniu*, y tak przypowieściǳą wszystkę *poćiemnałą* światłość *ćieniem* mieni, aż sye rozerwie Lina srebrena, to jest, Niebo Gwiazdami splecione, ktore iako srebne sye widzi, y zetrze sye Anthimiey (картка 74) Złoty, a to zlotowidne Słońce mieni być, Anthos bowiem nazywa sye Kwiat wkrąg wiele

На боцѣ: 1) eklesi. 11. 12.

мнѡгіе листѡчки маіючій. ѿ постанѣт крикѣ птацтва.

ѿ потоѣ ѡбачаѣт звысокости страѣ по дорогахъ иже ѡзрѣѣт тогды сна чловѣчюго прихѡдѣчюго на ѡболоцкѣ ѿ вѣдѣѣт нарѣкати плачѣчи поколѣна на поколѣна. а кгдаи хс прійдеѣт все ѡутихнеѣт. ѿ проквитнеѣт Клѡпѡшъ. ѿ ѡутоѣстѣѣт кѡниѣ, ѿ роѡсѡплеѣт сѡ кипаріѣск. а іакѣ толѣковники повѣдаюѣт. Клѡпѡшъ цѣкѣт значиѣт. котѡрѡй вѣ зимѣ зеѣмѣ в сѡбѣк скривѣѣт. ѿ тогды позимѣкѣ тѣла ншѣк процвѣтѣѣт цѣкѣт неѡннѣ. ѿ ѡутоѣстѣѣт кѡниѣ дуѣа крилатѡѡ ѡболокши сѡ вѣ тѣло. ѿ роѡсѡплеѣт сѡ кипаріѡ. то ѣстькѣ высоко вѣрѣче законѡ прѣсѣтѣснници розѡѣна (картка 75 об.) ны вѣдѣѣт.

вѣдишѣли іакѣ вѣперѣѣ ѡповѣдаюѣт прихѡѣ гѡднѣ. вѣдишѣкѣ іакѣ знаюѣт гѡлоѣ птацтва. іакѡже дозналиѡмы гѡлосѣ. сѡѣ во гѣкѣ в гѡлосѣкѣ архѡгелѡвѣкѣ ѿ вѣ трѣбѣкѣ вѣжѡй зѣдеѣт з неба. а гѣлѣкѣ во гѣлсиѣт вѣскѣ мѡвѡчи. вѣстаѣте на спѡтыканіѣ гѡднѣ, ѿ на страѣшннѣ прихѡѣ гѡднѣ. а дѣдѣ зѡ мѡвнѣ¹⁾. бѣ іавѡно прійдеѣт, бѣ ншѣ ѿ незамѡлчиѣт. ѡгнѣ прѣннѣ роѡпѡлиѣт сѡ а ѡколо негѡ вѣсрѡ великамѣ ѿ далѣкѣ.

Прійдеѣт ѡ ѡцѡ, кѣдѣ писѡѡ, котѡроѣ нынѣкѣ читѣѣт сѡ, на

На боцѣ: ¹⁾ [ѡгѣ. ѡр.].

listeczkow maіęcy. Y powstanie kryk ptactwa.

A potym obaczę z wysokoѣci strach po drogach, abowiem, obaczę na ten czas Syna człѡwieczego przychѡdęcego na obłokoch, y бѣдѡ narzekaѣc płaczęc pokolenie na pokolenie, a gdy [Pan] Chrystus przydѣie, wszystko vѣichnię, y zakwitnie *Amigdala*, y ogrubieie Konik y rossypie sye Cyparys, a iako Tłumacze powiadaіę, *Amigdala* kwiat znaczy ktorego na zimeѣ ziemia w sobie skrywa, y na ten czas po zimie ѣіаła nasze zakwitną Kwiat Niebieski, y ogrubieie Konik, Dusza kryłata obłokszy sye w ѣіаło, y rossypie sye Cyparys, to iest, wysokowierzehe Zakonu *gwaltownicy* rozegnani бѣдѡ.

Widzisz iako wprzѡd opowiadaіę przyѣcie Pańskie, widzisz iako znaіę (картка 74 об.) głѡs Ptactwa, iakoѣ doznaliśmy głѡsu, sam bowiem Pan w głѡsie Archanyѡła, y w trębie Boѣzey zniдѣie z nieba, Anyѡł wołѡc бѣдѣie wszystkim mѡwiѡc, wstaіęcie na potykanie Pańskie, y na straszne przyѣcie Pańskie, abowiem Dawid mѡwi: Bog iawnie przydѣie, Bog nasz, y nie zamiełczy, ogіeі przed nim rospali sye, a ѡkѡło niego *zaburzenie* wielkie, etc.

Przydѣie ѡd Oycy, wedle pisѡma ktѡre sie dѣіsz czyta na obłѡ-

На боцѣ: ¹⁾ [1. kor. 3.].

оболоцк^к снѣ. а рѣка, ѡгні-
стаа гечн^н бѣде^т пробѣючи
чакѡ^н. если ктѡ золотнн оу-
чи^нки маѣ^т свѣ^тлѣиши бѣде^т
а ктѡ солѡманнн дѣчи^нки мѣ-
тн бѣде^т ѡ не трѣючин пѡй-
ма^н бѣде^т ѡгне^н.

а ѡцѣ бѣде^т сѣдѣти маю
(картка 76) чи ѡдѣжда сѡю
ѡкѣ снѣ^т вѣлаю, а вѡлосы го-
ловѣ егѡ ѡкѣ рѣсно чистое, а
тѡ вѣдле людн мѡвн^т сѡ. дла
чѡго^ж; понева^ж ѣсть^т крѡле^н
тн^н котѡриѣ сѡ незмазали грѣ-
хлнн. а вѡвѣ^н мѡвн^т. дѡвѣлаю
грѣхнн вѡшѣ ѡкѣ снѣ^т, ѡ ѡкѣ
ѡрннѣ. штѡ ѣсть^т знѡкѣ, грѣ-
хѡ^н ѡпшчннѡ, ѡлн негрѣше^нѡ.

а прнѣде^т з неба на ѡволо-
цкѣ ѡ взншѡлѣ на ѡволоцкѣ.
са^н вѡвѣ^н мѡвнлѣ. ѡ ѡгла-
даю^т снѡ прнхѡдѡчѡго на
ѡволоцкѣ не^ннн^н нѡ мѡцѣ нѡ
слѡвою велнкою.

Н а с к а.

Ико хѣа прнхѡдѣ ждѡти,
та^н же д^нтнхрнста оустѡ-
внчнѣ сѡ варѡвѡти маѣ^н. а если
ктѡ ѡ егѡ ѡкрѣтнѡстн смрѣ^т
подѡме^т. хс н^ж скѡро прнѣтн
маѣ^т. в'перѣ^н та- (картка 76 об.)
ковн^н бѣде^т корѣновѡти. ѡко^ж
ѡ оупомннѡѣ^т Кѡрн^н стѣн ѡ
ѣклеїѡста аѡкѣсмы сѡ хс зѡв-
сѣ^н ѡфѣкровѡли, ѡ емѣ а не
сѡвѣ^н квѡлн жнлн. а вѡвѣ^н зѡра^н

koch Syn, y Rzeka ognista 6iec
b6dzie probuіac czlowiekow. 1Jesli
kto złote wczynki ma, świetlejsze
beda, a kto słomiane wczynki
mieć b6dzie, y nietrwaiące, za-
trzyman b6dzie ogniem.

A Oycieć b6dzie siedzieć, ma-
іac odzienie swoje iako śnieg
białe, a włosy Głowy iego iako
Runo czyste, a to sye mowi we-
dle ludzi, dla czegoż? poniewaź
iest Krolem tych, ktorzy sye nie
z mazali grzechami, abo (картка
75) wiem mowi: Białe wczynie
grzechy wasze iako Śnieg, y iako
Jarzynę, co iest znak, grzechom
odpuszczenia, albo nie grze-
szenie.

A przydzie z Nieba na obło-
koch, iako też y wszedł na obło-
koch, sam bowiem mowi: Y
y y z r z a Syna czlowieczego, przy-
chodzācego na obłokoch Nie-
bieskich, z mocā y z sławā
wielkā.

N a u k a.

[STraszā mię odszczepień-
stwa, Cerkiewne, aby to o czym
mowimy przy nas sye nie stało,
jednakże przypasuemy sye) nau-
cza nas y wpomina], abysmy sye
wstawicznie przyścia Pana Chry-
stusowego spodziewali, a od An-
tichrystusowej [zdrady] pilno sye
warowali, [także y (картка 75
об.) okrutności iego abysmy sye
nie lękali poniewaź], iesli kto od

в'приходѣ [ѣгдѣ] ѡгнь ко^ждого ѡучи^нки ѣсде^т прѣговати.

[штѣ ѡвнѣ ѡказа^н тѣс, и^ж сѧ ѣретици мѣла^т,] ѡвѣ тепѣрѣк зара^н дшк^к вѣ^н тѣла в ѡ^ни мѣли сѧ поларовати. ѡ чо^м сѧ ширѣ^н писало, в роздѣлкѣ втѣро^м.

РОЗДѢЛ ШЕСТЫИ.

Ико пѣрвыи знакѣ хрѣвѣ, мѣет сѧ ѡказати в приходѣ ѣгдѣ. тѣ ѣстѣ, крѣтѣ четныи понесѣт пред нимѣ, ѡко^жкѣ [ѡ] с правици ѡца своѣго вѣстѣвши, ѡстѣтнѣ звѣтѣжство дѣлаго терѣпѣнѣм на^н неприятель своиим кресто^м свои^м покажет, котѣрым ѡко ѡрѣжѣм ѡ правон сторонѣ лѣва^н порѣжена ѣсдетѣ.

Иковѣ жѣ ѣстѣ знакѣ приходѣ ѣгдѣ, ѡвѣ за^н [ѡвѣкѣ] не смѣла сѣла прѣтивного приходѣ ѣгдѣ подобити сѧ.

ѡ тогдѣ мо- (картка 77 знач. Т.) вѣтѣ, ѡкаже^т сѧ знамѣ сѣла члѣчѣ на не^вкѣ

iego tyraniey śmierć podeymie, [Pan] Chrystus że skoro przyść ma, wprzod takowych będzie Korunować, iakoż y vpomina Cyryllus Święty od Ekklesiasta abysmy sye Panu Chrystusowi ze wszystkim ofiarowali, y iemu a nie sobie kwoli żyli, abowiem zaraz w przyśćie [Pana Chrystusowe], Ogień kaźdego vczynki probować będzie.

[Potłumia teź tu Cyryllus święty w rozdziale Piątym here- tikow Oryhenesowej herezyiey nasladuiących ktorzy powiadaia] że dźis̄ zaraz sama Dusza bez ciała, skoro [po śmierci kaźdego człowieka] w ogniu sye poleruei, a [iako to iest przećiw pismu świętemu, y wielkie zmamienie sumienia ludzkiego,] szyrzey sye o tym pisalo, w rozdziale wto- rym. (картка 76 знач. V).

Rozdział Szosty.

Jako Pewne Znamię [Pana] Chrystusowe ma sye pokazać, w przyśćie iego, to iest, Krzyż *święty* poniosą przed nim, abowiem z prawice Oyca swego wstawszy, ostatnie zwiećiestwo nad nieprzya- cioly swemi swey *cierpliwosci* Krzyżem pokaże, kotorym iako Orężem od Prawey strony lewa porażona będzie.

IAkiyże iest Znak przyśćia iego, aby zaś [iakowym sposobem] nie śmiała moc przećiwne(g)o przyśćiu iego przyformować się.

Y na ten czas mowi: Okaże sye znamię Syna czlowieczego na Niebie.

а зна́ма пра́дѣвоє ѿ вла́-
ноє хѣо ѣсть крѣтъ. іаснѣ
гѣрѣвъ крѣтнѣ дѣперажѣтъ крѣла.
дѣказвѣючи распѣтого пѣрше. а-
бѣ ѿгладавѣши жидова, котѣ-
рин ѣго пѣрше проколѣ. ѿ стрво-
жиши са, вѣдѣтъ плакати мѣ-
вачи. Поколѣѣ до поколѣѣ,
тоѣ ѣсть бѣтѣ пѣ чѣлюсти.
ѣто ѣсть котѣромѣ на лицѣ
ѣныє плѣвалн. тоѣ то ѣсть
котѣрого ланѣцѣхѣми вѣзѣлн
ѣныє проѣкове нѣшѣ. тоѣ ѣсть,
котѣрого распѣлн пѣрше ѿ-
смѣкѣши. гдѣ мѣжеѣ дѣтѣкѣти
ѿ оѣличности гѣтѣка твоѣго.
аковѣѣ аѣгѣльскѣе вѣйсѣа ѿвѣстѣ-
паѣ нѣ, нѣ жѣѣныє спѣсокоѣ дѣ-
тѣкѣти не зможеѣтъ.

стра́шнѣ ѣсть не́приятѣ-
леѣ гѣрѣвъ крѣтнѣ. а приѣте-
леѣ радѣстнѣ. котѣ- (картка 77
об.) рѣи вѣрѣ своѣ до неѣго
прѣстирѣлн, аѣко ѣго про-
повѣдѣлн, аѣко мѣксѣ дѣла неѣго
поѣнѣлн.

ѿ ктоѣ тоѣ гдѣѣ цѣслѣвѣѣ
ѣвѣдеѣтъ; тоѣ котѣрѣѣ приѣтелеѣѣ
хѣвѣѣ наѣдеѣ са. не прѣвѣачнѣ
вѣвѣѣ слѣѣ свѣѣнѣ кроѣ таѣ слѣѣ-
нѣѣ, мѣѣючи аѣгѣлѣвѣ гѣѣцѣѣрѣвѣ, нѣ
ѿѣѣѣ вѣвѣдѣчнѣ ѣдинѣѣѣ столѣѣѣѣ.
ѿ лѣѣѣ са не змѣкѣлн вѣѣбра-
нѣѣ нѣ не́приятѣлѣѣми ѣго.
пошѣлѣѣ аѣгѣлѣвѣ свѣѣнѣ з трѣѣѣѣѣ
вѣлѣѣѣѣѣ. нѣвѣрѣѣѣ ѣго вѣѣбра-
нѣѣ ѿ чѣѣѣѣѣ вѣѣѣѣѣ. гдѣѣѣѣ
ѣдинѣѣѣѣѣ Лѣѣѣѣѣ не́прѣвѣачнѣѣ. іакѣ
мѣжеѣѣ мнѣѣѣѣѣ спраѣвѣѣлѣѣѣѣѣѣ
прѣвѣачнѣѣѣ. аѣлѣ рѣчѣѣѣѣѣ, приѣ-

А Знаміє prawdziwe y włas-
ne [Pana] Chrystusowe iest
Krzyż, iasny Herb Krzyżowy,
przedzaiący Krola, y ukazując
vKrzyżowanego pierwey, aby
ogładowszy Zydowie ktorzy go
pierwiey przekłoli a (картка 67
об.) strwozywszy sye plakać
będą, mowiąc Pokolenie do Po-
kolenia, Ten to iest, ktorego *po-
czelustkowano*, Oto iest, ktoremu
na Twarz oni plwali, Ten to
iest, kthorego Lańcuchami wią-
zali oni przodkowie naszymy, Ten
to iest, kthorego pierwey ośmiaw-
szy vkrzyżowali, gdzie możem
vciekać od obliczności gniewu
iego, abowiem Anyelskie Woy-
ska ostąpią ich że żadnym spo-
sobem vciekać nie będą moc.

Straszny iest Nieprzyjaciełom
Herb Krzyżowy, a Przyjaciełom
radosny, kthorzy wiarę swoję do
niego *mieli*, albo go przepowia-
dali, albo męki dla niego podięli.

Y kthoż na ten czas szczęśli-
wy będzie: ten ktory sye przy-
jaciełom [Pana] Chrystusowym
naydzie, nie przebaczy bowiem
sług swoich Krol tak sławny,
maiąc Anyolow Hercerzow a z
Oycem będąc iedney Stolicy: Y
aby sye nie zmieszali wybrani y
z (картка 77) nieprzyjacioly iego
poszle Anyolow swoich z Trąbą
wielką, y zbiorą wybranych iego
od czterzech wiatrow, gdyż ie-
dnego Lota nie przebaczył, iako
może wiele Sprawiedliwych prze-

ДѢТЕ ВСІ БѢВІНИИ ѠЦА МОЕГО.
И ТОГДА НА ВОЗАХЪ СЪОЛОКОВЫХЪ
И АГГЛАМИ ЗОБРАНИИ БѢДУТЪ.

АЛЕ ЗМОУИТЪ, КТО З МѢЖИ
КА° СЪВѢГІИИ ІСТЕЪ. АЛЪКО ТОГДА
ХОРИИ БѢДУ ЛЕЖАТИ НА ПОСТѢЛИ.
(КАРТКА 78) ШТО МОУИШЪ: ЕСЛИ
ЖОНА ОУ ЖОРНО° НЕ БѢДЕТЪ Ѡ-
СТАВЛЕНА, ІАКЪ БО°ШЕ НА° НЕ ПРЕ-
БАЧИТЪ.

КОСЪ ТѢДЫ ПЕ°НИИ ЧЛЪЧЕ АКО-
КЪ° СЪДІА ѠСЪБАМИ НЕ БРАКЪЕТЪ,
АКЪ ВЕДЛЕ СЛАВЫ СЪДИТЪ, И НЕ
ВЕДЛЕ РО°МОУВЫ ДЕКРЕТЪ СКАЖЕТЪ.
НЕ ПОЧТИТЪ МЪДРЫХЪ НАХЪ ГРЪБЫХЪ.
АКЪ КОГАТЫХЪ КОЛЪШЕ НАХЪ СЪ-
ВѢГИИ. ЕСЛИ И НА НИВЪКЪ БѢДЕШЪ
КО°МЪТЪ ТА АГГЛИ. НЕ МНКМА°ЖЕ
ВЛАДЪРЪВЪ ЗЕМНЫХЪ КО°МЪТЪ, А ТЕБѢ
ѠРАЧА ѠСТАВАТЪ. АЛЕ ХОТЪ
САГЪА БѢДЕШЪ, ХОТЪ СЪВѢГИИ НЕ
ФРАСЕИ СА. АКОУКЪ° ТОТЪ КОТО-
РИИ СА СТА° СЪВѢГОЮ, САСТЪ НЕ ПРЕ-
БАЧИТЪ. ЕСЛИ И ХОРИИ НА ПОСТѢЛИ
БѢДЕШЪ ЛЕЖАТИ. ІАКО ПИСАНО
ІСТЪ. ТОГДА ДВА БѢДУТЪ НА ІДН-
НО° ЛЪЖИ, ІДНЪ ВЪАТЪ БѢДЕТЪ А
ДРУГИИ ѠСТАВАЕТЪ. ЕСЛИ И В НЕ-
КОЮ БѢДЕШЪ ДА° ДО ЖЕРНО°. МЪСЪ
ИЛИ ЖОНА, ХОТЪ И ДКТИ
МАЕШЪ, И ПРИ (КАРТКА 78 ОБ.)
ЖОРНАХЪ ПРАЦЪЕШЪ, НЕ ПРЕБАЧИТЪ
ТЕБѢ, КОТОРИИ КЫВЪДИТЪ ѠКОВАНЪ-
НЫХЪ МЪСЪСТВОМЪ. КОТОРИИ КЫВЪКЪ°
ІОСИФА З НЕКОЛЪКЪ И С ТЕ°НИЦЪКЪ
НА КРОЛЕ°СТВО. И ТЕБѢ КЪКЪ
ВИТЪ Ѡ СЪТІ°КЪ° ДО ЦАРЕ°ТВА
НЕ°НОГО. ТО°КО МЪКЪ° НАДЪЮ
ТО°КО РОУИ ТОЛЪКО С ПИ°НОСТЬЮ

baczyć, ale mówić będzie: Przydźcie wszyscy Błogosławieni Ojca mego: y na ten czas nas woziech powietrznych przez Anioły zebrane będą.

Але змови кто змѣжду вас, вбоги іестем, або на ten czas chory бѣдѣ лежал на лѣжку. Co мовишъ: Если невіаства v Zorn не бѣдѣе оставіона, іако вѣдѣе нас не прѣбачы.

Будь tedy pewnym człowiecze, abowiem Sędzia osobami nie brakuie, anie wedle sławy sądzi, y nie wedle rozmowy Dekret skazuie, nie poczi więcej mądrych nad grąbых, ani bogatых barзией nad vbogich, iesli y na Niwie бѣдзiesz, wezmą cię Anyeli, nle mniemay że [telko] Władarzow wezmą, a ciębie Oracza ostawіа, ale chocay слуга бѣ- (КАРТКА 77 ОБ.) dziesz, chocay вбоги не frasuy sye, abowiem ten ktory sye sstal слуга слуг не прѣбачы, iesli y chory на поściели бѣдзiesz лежѣ, іако писано іест: Na ten czas два бѣдѣ на іednym Ложу, іеден взиѣты бѣдѣе, а други zostanie, iesli y w niewолѣ бѣдзiesz od-dany do Zorn, Маѣ, або Zona, chocay y dzieci masz y przy Zornach pracуiesz, не прѣбачы cię ktory wywiодl okowanych мѣством ktory wywiодl Jozepha z niewoley y z ciemnice на Krolestwo, y ciębie *wywiедzie* z dolegliwości do krolestwa Niebieskiego, telko miey nadzieię,

сконъ нѡсаѣ ꙗ на зєꙗлїи пїшєчи
ногáми топчєѣ.

А хрѣтіанє правослаꙗныи,
тоє чѣтноє знаменїє гєр'вѣ х'вѣ
прїнаѣши, на котѡроꙗ бѣли
прїєиты ногї єгѡ, ѡномє сá
клáнаюѣ¹⁾. [Иáко пїшеѣ²⁾ вы-
кышáйте ꙗ бá нїшего ꙗ клá-
наѣте сá поꙗноꙗкови нѡѣ
єгѡ, иáко стѣ єстѣ ꙗ прѡтиꙗ [всáкон]
непрáвды ѡного ѡꙗживáюѣ клá-
дєчи на сѡбѣ ꙗ выꙗчáючи
штѡ х'с ѡчїнїиꙗ. ꙗ штѡ єщє
мáєѣ ѡчїнїити. áвѡв'кꙗ гдѣ ѡ
головкѣ на жївоѣ перенѡсиꙗ рѡ-
кѡю (картка 80 об.) значїиꙗ,
иáко х'с з нѣа прїшоꙗ в жївоѣ
прчѣтѡи. ꙗ народїиꙗ сá
чáлѡꙗ всє штѡ вѣло потрѣба
длá нá на зєꙗлїи ꙗ поꙗ зєꙗлїю
во áд'к ꙗ спрáвиꙗ.

á штѡ злѣ ѡ дѡлє на прáвєю
рѡкє перенѡсиꙗ. значїиꙗ иꙗ х'с ѡ
зєꙗл'к на прáвїцє бá ѡцá [своєѣ]

На бѡцї: 1) не дрєво áлє
знáма почїтáемѣ. 2) ꙗл'к. чїи.
ꙗл'к. ѡл.

Chrystusowá zelżywość na nogach
swych noszá. y na ziemi piszác
nogami depzá.

A Chrześcїjanie Prawoslawni
to śwїęte Znamїę Herb [Pana]
Chrystusow, na ktorým były
przybite śwїęte Nogi iego, [y na
kthorym stoїac wczynil Zbawienie
wszytkiemu śwїату,] przyiáwszy
onemu sye klániaїá¹⁾ (картка
79 об.) [y z wielkim nabożeń-
stwem Swїęci Patryarchowie na
swych głowach podnoszá wype-
niaїac ono, co iest dawno przez
Ducha śwїętego napisano :] Wy-
wyszszaycie Pana Boga naszego,
y klániaїcie sye Podnożkowi Nog
iego, abowiem śwїęty iest. [Y na
drugim mieyscu mowi³⁾]: Wnidź-
my do mieszkania iego, y klá-
ianymy sye na mieyscu gdzie
staly Nogi iego, przeto onemu
klániaїá sye], прѡцїв несправды
вѣвѡиáю го, y на собїе го клáдáц
wyznaczáя co Pan Chrystus v-
czynil, y co ieszcze má wczynїc.
Abowiem gdy od Głowy na Zy-
wot przenošimy rѣká, znaczymy,
iáко *Syn Boży* z Nieba przyszedł
w Zywot *czystey Panny*, y naro-
dziwszy sye czlowiekїem, wszyst-
kѡ co było potrzeba dla nas na
ziemi, y pod ziemiá w *ciemnoścїach*
sprawil.

A co záс od dołu na Prawá
Rѣká przenošimy, znaczymy że
[Pan] Chrystus od ziemię na Pra-

На бѡцї: 1) Nie drzewo ale
znamїę poczytamy. 2) Psal. 98.
3) Psal. 131.

во^нѣсла^х сѧ. а и^х ѣще не ко-
нецькѧ. але с правицьк зно^вѧ и^х
кресто^м а^кы ѡсѡди^х л^квицьс
прійти мѧе^т. прѡтѡ с правѡи на
л^квѣю стѡронѧ [кр^отък] ко^чяючи
покладѧе^х. и^начи^х и^х х^с ѣще
и^х справицьк на л^квицьс. [тѡ е^{ст}],
на проти^вного а^нтих^риста, и^х на
в^сѣ згромаже^х е^го прійти мѧе^т.
и^х на^х всѣм^н, котѡриє к^сд^с
[тогда^м] на л^квици конѣ^чное
звѣт^вство кр^ото^м д^чини^т.
И^ако^х и^х тепѣрь на л^квицьс. тѡ
ѣсть на проти^вность и^х непра-
д^с да^х на^х х^с зна^к свѡ кр^отък
ч^отн^м іа^кобы мѧ (картка 81
знач. V.) на нѣпріѧтел^а¹). Прѡ-
тѡ ѡ правицьи тѡ ѣсть, ѡ х^а
правды на л^квицьс, тѡ ѣсть
на проти^вного х^ви кр^отъ ѡно-
си^х.

Але х^вь проти^вни^к іа^ккъ во^н-
всѣ та^к и^х в то^м проти^в х^сс по-
стѡп^сючи и^х по^стаючі з л^квиць-
цк проти^вс правицьи [тѡ ѣсть
даючі мѡць свою на правицьс].
и^х тако^ех іа^ко х^во, але в^же не
тѡе, вѡ а^нтих^во, проти^в ѡвер^л-
нѡвши по свѡем^с на правицьс
кончіти зна^к свѡй, и^ле на че-

На боцї: 1) ψα^α. ηδ.

wieę Boga Ojca wznosił sye¹).
A iż ieszcze nie (картка 80 знач.
Y.) koniec, ale z Prawice znowu
z Krzyżem aby osądził Lewicę
przyść ma, przeto z Prawey na
Lewą stronę kończąc pokładamy,
y znaczym że [Pan] Chrystus
ieszcze z Prawice na Lewicę [z
Krzyżem] na przeciwnego Anti-
chrystusa y na wszystko zgro-
madzenie iego przyść ma, [y iako
pierwey Krzyżem vbił nieprzyja-
ciela, iako pisze²). Czyniąc pokoy
y ziednał obudwu iednym ціalem
Bogu, Krzyżem, vbił nieprzyjaźń
na nim także y czasu ostatniego]
nadewszystkimi kthorzy na Le-
wicy będą konieczne źwiecięzstwo
Krzyżem vczyni, iakoż y teraz na
Lewicę, to iest, na przeciwność
y na nieprawdę dał nam [Pan]
Chrystus Znamię swoje, Krzyż
święty, iako miecz na nieprzyja-
ciela³): Przeto od Prawice, to
iest, od Chrystusa Prawdy, na
Lewicę, tho iest, na przeciwnego
[Panu] Chrystusowi Krzyż wy-
nośim.

Lecy przeciwny [Panu] Chry-
stusowi, iako we wszystkim, tak
y w tym (картка 80 об.) prze-
ciwko Chrystusowi postępiąc,
y powstaiąc z Lewice [Krzyżem]
przeciwko Prawice, [to iest, przes-
laduiący Prawdę:] Y takież iako
Chrystusowe, ale iuż nie to bo
Antichrystusowe, wspak obrociw-

На боцї: 1) [na prawą pier-
wey]. 2) Efes 2. zac. 221].
3) Psal. 59.

лѣк даеѣ. ꙗко въ нѣмъ пишеть мѡ-
вачи¹⁾), да стъ нѣмъ знаменіе на пра-
всю рѣкѣ нѣ, ꙗ на чолѣ нѣ, а
штѡ мѡвнѣ, на правсю рѣкѣ нѣ,
ꙗ на чолѣ нѣ. тѡ ѣсть, жѣ на
своиѣ ѡ котѡрыѣ вѣшли, ꙗ ѡ
котѡрыѣ вѣрѣс приѣли вѣчнѣти
[всдѣст^т].

РОЗДѢЛ СЕМЫИ.

ꙗко все ѡцѣ сѡмъ исправиѣ такъ ꙗ сѣдѣ
остатною спрѣс сѡмъ ѡчѣнитъ. ꙗ ꙗко не
ꙗшла владѣза ѡ. (картка 81 об.) цѣва
ѡ снѡбѣскѡи, ꙗ снѡва ѡ ѡцѣскѡи, аде
ѣдѣнѣ ꙗ тѣажѣ.

Прѣидѣѣ тогда на сѣѣ гѣ всѣхъ
ѡцѣ, ꙗ ꙗс ѣс з нѣмъ сѣдѣ-
чѣи, ꙗ лѣхъ стѣи з нѣмъ всдѣ-
чѣи. трѣвѡю аѣгѣскою всѣхъ при-
зовѣѣ ѡчѣнѣи коѣдоѣ нѡсачи.
Прѡтоѣ ѣще ли неповѣнѣмы
ѡужѣ ѡ сегѡ чѣсѣ старѣти сѣ.
цѣли малѣю кѣнѣ, ꙗли малѡе
тѡе ѡ сѣскѣденіе чѣче розѣмѣшѣ.
котѡрое при такоѣ мноѣствѣ
ѣвно всдѣѣ, волѣѣкѣ лѣше
мнѡго кроѣ ѡмерѣтѣи, а нѣѣ
товѣрнѡшѡ грѣхѣи свои ѡка-
зѣти. Постарѣймо сѣ вѣрѣтѣмъ
лѣви наѣ ѣѣ не ѡвннѣ. лѣвѣѣ
ѣѣ не потреѣсѣѣ на сѣдѣ сѣѣ-
кѣѣ. не моѣ ꙗжѣѣ в нѡчѣи по-
поѣнаѣ вѣшетѣнѣствѡ, аѣво
чѣрѡвѣлѣ ꙗли ꙗноѣ злоѣ ѡчѣи-

На боцѣ: 1) апоѣ. гѣ.

szy po swemu na Prawicę koń-
czyć znak swoy, albo na [sa-
mym] czele daie, iako o nim pisze
[Ian święty] mówiąc¹⁾: Da im
znamię na Prawą Rękę ich, albo
na czoła ich. A co mowi, na
prawą rękę, ich, albo na czoła
ich, to iest, że na swoich pier-
wszych od ktorych wyszli y od
ktorych [prawą] wiarę przyjęli,
na tych walczyć ich [nauczcy, y
sprzeciwiać sye].

Rozdział Siódmy.

Iako wszystko Oyciec Synem sprawił,
tak y Sąd ostatnią sprawę Synem od-
pawi, y iako nie inszą władza Oycowa
od Synowskiey, y Synowa od Oycow-
skiey, ale też, y jedna iest (картка 81).

Przydzie tedy na Sąd Pan
wszystkich Oyciec, y Jezus Chry-
stus z nim siedzący, y Duch
święty z nim będący, Trąbą
Anyelską wszystkich przyzowie,
vczynki każdego nosząc, przetoż
azali iuz nie powinniśmy od tego
czasu starać sye, a zali małą
karność, albo małe to osądzenie
czlowiecze rozumiesz, kthore przy
takim mnoţtwie iawno będzie,
wolał by lepiej wielokroć vm-
rzcęć, anieźli towarzyszom grzechi
swoie okazać, postaraymy sye
braćia aby nas Bog nie obwinił,
abowiem Bog nie potrzebuie na
sądzie świadkow, nie mow że
w nocy popełnił wszeteczeństwo,
albo czarował, albo inego co złego

На боцѣ: 1) Апок. 13.

ни^и и чѣкъ жадѣ^и не бы^и та^и
 и^и влѣсногo сѣмнѣна твоегo
 сѣднн тѣ бѣдѣ^и. (картка 82),
 мѣжи тобою и мѣламан
 твоими пытанн и ѡповѣданн
 бѣдѣ^и. днѣ ѡного гдѣ бѣ сѣ-
 днн бѣдѣ^и скрѣты^и справа^и
 лю^иски^и. самѡго тогдѣ сѣдн
 страшное лицѣ примѣсн^и тѣ
 прѣдѣ мѡвнн. а хотѣи бы^и
 и не хотѣ^и мѡвнн ѡнѣ ѡбѣ-
 внѣ. и показѣннѣ в^и свои^и грѣ-
 ха^и ѡстѣнншѣ. и тоѣ ѡказѣлъ
 самѣ х^и сѣдѣ мѡвнн; ѡцѣ
 ковѣ^и не сѣдн^и нѣкѡмѣ, аѣ
 в^и вѣ^и сѣ^и да^и снѡвн не ѡдалѣ-
 ючн сѣвѣ ѡ влѣдзы, аѣ снѡ^и
 сѣдѣ чнннчн. по^и воле^и тѡ^и дѣ
 ѡцѣ^иски^и сѣдн^и снѣ. не и^и шлѣ
 ковѣ^и ѣстѣ ѡцѣв^и склѣ а и^и шлѣ
 сынѡвнѣ вѡлѣ, аѣ ѣ дннѣ и
 тѣлѣ^и.

што^и тѣдѣ сѣдѣ, роскѣ-
 жѣлн приннстн твои ѡчн^ики,
 аѣко нѣт^и нѣвѣрѣт^и прѣ^и нѣго всѣ^и
 нѣродѡв^и. прнстѡнт ковѣ^и всѣ-
 комѣ колѣкнѣ прѣ^и (картка 82
 обор.) х^и клѣнѣтн сѣ нѣснн^и
 и зѣмнн^и и по^и зѣмнн^и. и ро^и вѣ-
 чн^и и ѣ дннѣ ѡ дрѣгѡго. ѣкѣ
 пѣстырѣ ѡ влѣдѣт^и ѡ вѣцѣ ѡ
 кѡзѣ. пѣстѣ ѣкѣ ро^и дѣклѣт^и
 смѡтрѣнн в^и рѣѣстрѣ аѣко в
 кннѣгн, кѡѣ ѣстѣ ѡ вѣцѣ а кѡѣ
 кѡзѣ, илн звѣрѣ х^и ро^и сѣж^и дѣт^и.
 азѣлн не вѡвнѣ ѡ вѣцѣ ѡ вѣцѣт^и
 ѣкѣ и кѡзѣ ѡстрыѣ кѡсмы.
 тѣѣже и тѣ ѣслн ѡчннстнш^и сѣ
 ннѣ ѡ грѣхѡв^и бѣдншѣ мѣтн
 чнстѣю вѡвнѣ, и бѣдѣ^и тн нѣ-
 мѣзаннѣ шѣтѣ. и мѡ^и зѣжѣдѣ

uczynił, y człowiek żaden nie był
 tam, y z własnego sumnienia
 twego sądzić cie będzie, między
 tobą y myślami twemi pytanie
 y odpowiadanie będzie, dnia
 onego, gdy Bog sądzić będzie
 skrytym sprawam ludzkim, sa-
 mego tedy Sędzięgo straszna
 twarz przy- (картка 81 об.) musi
 cię prawdę mówić, a choçay byś
 nie chciał mówić on objawi, y
 okazanny w swoich grzechach
 wstaniez. A to okazał sam [Pan]
 Chrystus Sędzia mówiąc: Oyciec
 bowiem nie sądzi nikomu, ale
 wszystek sąd dał Synowi nie od-
 dalając siebie od władzy, ale
 Synem Sąd czyniąc: Pozwolen-
 niem tedy Oycowskiem sądzi
 Syn, nie insza bowiem Oycow-
 ska a insza Synowska wola, ale
 jedna y taż.

Coż tedy sędzia rozkażeli
 przynieść twoie vezynki albo nie,
 y zbiorą przedeń wszystkich na-
 rodow, przystoi bowiem wszela-
 kiemu Kolanu przed [Panem]
 Chrystusem klaniać sye, Niebies-
 kich, y Ziemijskich, y podziem-
 nych, y rozłączy ich ieden od
 drugiego, iako Pasterz odłącza
 Owce od Koz. Pasterz iako roz-
 dziela, patrzyli w Registr, albo
 w Księgi ktora iest Owca, a kto-
 ra Koza, albo zwierzchu rozsądza,
 azali nie wełna Owce wkazuie,
 iako y Kożę (картка 82) ostre
 kosmy, także y ty iesli sye o-
 czyścisz dziś od grzechow, będziesz
 mieć czystą wełnę, y będziece nie
 zmazana szata, y mow zawżdy

на^г ѣсмь, и ѡкъ же са ѡбо-
лочнѣ маю. Ѡ ѡдѣжкѣ тѣды ѡ-
вѣчен позна^н бѣдешъ. а ѣсли
са волосатыи знайдешъ ѡкъ
и са^н волосами обросли, а глуп-
ство^м первѣство своѣ бѣтра-
тнаъ, и чѣсть продааъ за
малѣю потрабъ, на лѣвѣици
бѣдешъ. не да^н бѣ авѣи кто
(картка 83) з ва^о вы^н ѡтрус-
чонъ ѡ ласки бѣжен ѡнк^н для
злы^н бѣчинъкъвъ на лѣвѣици
в згромаженію грѣшны^н мѣ^нса
знати. прикрѣ^н запра^нды сѣ^н и
страшливѣи и самѣи покѣсти
авовк^н цр^отво нѣ^ное ѣсть, и
огнь вк^нни наготованѣи и
ѡкъ же речѣте ми мѡже^н са
огна бѣстерѣчи а до цр^отва
нѣ^ного вѣ^нти.

зна^н же дорѡбъ. не потреба те-
пѣръ и^ншого икѣого мѡвити,
только што мѡвлено чинити.
то ѣсть, а^нкалѣ^н [и] далѣсте
ми ѣсти. пра^ннсѣ^н [и] напои-
листе ма. вы^нлѣ^н посторѡнній
и вѣлисте ми вѡ^н свѣ^н. на-
гы^н а вы^нсте ма приѡдѣли.
хѡры^н, а вы^нсте ма навѣдили.
в те^нници вы^нлѣ^н и пришлисте
до мене. тоѣ ѣсли бѣдешъ чи-
нити, з ни^н бѣдешъ крѣловати.
а ѣсли того не бѣ- (картка 83
об.) чинишъ, ѡсѣже^н бѣдешъ.
и зара^н почни тоѣ чинити, а
моц^нно трѣвѣ в вѣ^нкѣ. не та^н
ѡко глѣпыѣ двѣи аѣ хотачи
ѣлѣю кѣпити, всѣ бѣчинни што
са рекѡ вы^ншѣ. не то^нко
свѣчѣс мѣ^н, аѣ старѣ^н са жѣвы
и горѣла. авѣи са свѣтло^н ѡ-

nagi iestem, y iakoż sye oblec
mam: od odzienia tedy poznau
bѣdziesz owczego, a iesli sye
włosaty naydziesz iako ISab wło-
sami obrosly, a glupstwem przod-
kowanie swoje vtračil, y vzcі-
wość przedał za kęs potrawy, na
Lewicy bѣdziesz: Nie dayże Boże
aby kto z was byl odtracon od
laski Bożey, ani dla zlych vczyn-
kow na Lewicy w zgromadzeniu
Grzesznych miał sye naleść,
przykry zaprawde sąd y straszny
z samey powieści, abowiem y
Krolewstwo Niebieskie iest, y
Ogień wieczny nagotowany, y
iakoż rzekiecie mi możemy sye
ognia vvarować, a do Krolestwa
Niebieskiego wniść.

Wiedz że drogę, nie potrzeba
teraz nic inego mowić, telko co
iuż mowiono czynić, to iest, Lak-
nałem, daliście mi iеść, pragna-
łem napoiлиście mię, byłem po-
stronnim, y (картка 82 обор.)
wwiadliście mię w dom swoy,
[byłem] Nagim, a wysiście mię
przyodziali, Chorym, a wysiście mię
nawiedzili, w Ciemnicy byłem,
y przyszlіście do mnie, to iesli
bѣdziesz czynić, z nim bѣdziesz
Krolować, a iesli tego nie vczy-
nisz, osądzon bѣdziesz. Y zaraz
zaczni to czynić, a mocno trway
w wierze, nie tak iako głupe
Dziewice, ale chcąc Oleiu kupić
wszystko to vczyni co sye wysz-
szej rzekło, nie telko miey Swie-
ce, ale staray sye aby y gorzała,
aby sye światłość okazała spraw

казала спра^н твои^х добры^х пре^х
чл^н. авы са тобою не зо^жни^х
х^с. оубери^х са ѿ^доб^не в одеж^н
непокала^нню д^к добры^х.

и што^о ѿ ба ѿд^ежа^н ш^аф^сй
ты^н ба^чне и присто^н. е^ли
мле^ность. е^сли [и] сло^во на^бки
зв^крено ти е^стъ, росправ^д
добре д^ша^н котор^е сл^бх^аю^т.
е^сли можеш^т ког^д ѿ кри^нды
коронити пи^нно са стар^д. и
и^нши^х мни^вго е^стъ сп^ос^об^ов^н
спра^н добры^х то^лко авы з на^о
жа^де^н не бы^т ѿс^же^н ѿ ба и
ѿдал^е. и авысмы з см^клостью
х^а по^ткали (картка 84) к^кного
к^ро^ла. с^сд^ио живы^н и м^ер^твы^н
котор^и за живы^х и м^ер^твы^х
оум^ер^л. И^нко и п^авел^т м^ови^т
н^ато ков^к х^с и о^умер^т и о^ж
и^н, авы и м^ер^тв^ыми и жи^в
выми в^лада^н.

На то^т ро^дк^н с^ем^ки н^к
чого са не писало, понева^ж и са^н
в со^бк^н м^ле^т звы^лю на^бк^с, а
што ѿ х^к м^ови^т ни^же о^усл^ы
шиш^к.

РОЗДѢЛ ѾСМЫ.

И^нко са м^ам^а ѿ дво^иких^х е^рети^ков^х
варова^т. п^ер^вых^х котор^и о^уча^т, же х^а
в^лада по х^ни с^бд^ном^а до^кон^чит^а са.
ав^ок^н в^рс^т ѿ^цд^а сво^им^а в^ла^де^т сво^и ц^рк^во.
др^уг^их^х, котор^и о^уча^т, же х^с в^ер^нд^ев^ш
и са до ѿ^ца на не^бо, бо^лше ю^ж не
в^лада^етъ. але и^нсю го^лов^с т^кл^с ц^рк^ви
сво^и о^уч^нни^вши зоста^н. котор^о вс^ю
в^лада^с сво^ю в^лада^л. а са^ма прич^ни^нцю

twoich dobrych przed ludzmi,
aby sye toba nie zelzyl [Pan]
Chrystus, vbierzze sye ozdobnie
w odzieze niepokalana sprav
dobrych.

A co^с od Boga otrzyma^л, sza^л
fuy tym bacznie y przystoynie,
iesli maietno^с. iesli slovo nauki
zwierzono^с iest, rosprawuy do
brze duszam ktore sluchaia, iesli
mozesz od krzywdy kogo bronie^с
pilno sye staray, y inszych wiele
iest sposobow sprav dobrych,
telko aby z nas zaden nie byl
osadz^он (картка 83) od Boga
y oddalon, y abysmy z smialo^с
cia Pana Chrystusa potykali
wiecznego Kro^лa, S^еd^зiego zy
wym y martwym, ktory za zy
wych y martwych vmar^л, iako
y Pawe^л swie^ты mowi: Na to
bowiem Chrystus y vmar^л y o^уyl,
aby y Martwemi, y zywymi
vladna^л.

Na ten rozdzial siodmy nie
sye nie pisalo, poniewaz y sam
w sobie ma zwykla nauke: A co
[o wladzy Pana] Chrystusowey
[Pawe^л] mowi, nizey vslyszysz.

Rozdział Osm y.

Iako sye mamy od dvoiakich Hereti^к
kow warova^т, Pierwszych, ktorzy vca^з,
ze [Pana] Chrystusowa vladza po dniu
S^аdnym doko^нczy sye, abowiem Bogu
Oycu swemu odda swoje Krolewstwo.
Drugich, ktorzy vca^з, ze Pan Chrystus
wrociwszy sye do Oyc^а na Niebo wie^с
cey iuz (картка 83 обор.) nie vladnie,
ale insza G^лowe^с cia^лu Cerkwi swoiey

зостаѣа до Ѡца за нами. [и ѡко тѣа дрѣ-
гѣа ѣресь надѣ перѣвѣю ѣсть заразѣлѣнѣ-
шаа].

И гдѣ когò слышишь мо-
ваци. жѣ црѣтво хѣво конѣць
ѣсде^т мѣкти, не слыхай. во
(картка 84 обор.) то ѣсть ѣресь
з мѣва, иишлаа голова нòво
кѣни^тлаа. ѡво^кѣ и в галѣтѣк
смѣ^т нѣкто мòвити, и^т по
скончѣнїи тогò свѣта хѣ не
царѣствѣе^т. и ѣще смѣ^т мо-
вити. Слово Ѡ Ѡца кѣшеши,
и то^т за^т в коца вернѣши
са бòше не прѣкывѣе^т, блю-
начи мòви^т. не слыхаючи са-
мòго гѣа котòрѣ мòви^т. Гѣнѣ
прѣкывѣе^т во вѣкѣн. И гав-
рїи^т ѡповѣдае^т. и ѣсде^т царѣ-
ствовати в домѣ іако^тли во
вѣкѣн. а црѣтѣс ѣгò не ѣсде^т
ко^тца.

вїдишь чòгò нѣк ѣретци
члѣци дѣча^т ѡ хѣк ѡ штò Гав-
рїи^т архѣгелѣ ѡ вѣчно^т пре-
кывѣнїи ѣгò дѣказа^т. ко^тс бò-
ше вѣкровати мѣишь ѣсли не
гаврїїловн.

Слыхай ии^тшїне^т даниїлова
свѣдòцѣства. вїдѣ^тѣ^т мòви^т в
вїдѣнїю нòчно^т и òто на обò-
лоцѣкѣ невѣны^т іако^твы снѣ (карт-
ка 85 знач. ѡ.) члѣчїи прихòди^т.
и дошòлѣ а^т до старòго лѣкты,
и томѣ дѣла^т влѣдза, и чѣть
и царѣство. и всѣк лòдѣ по^т-
лѣна [Ѡ поганѣ] слыжити ѣмѣ
ѣсде^т. ѡ влѣдза ѣгò влѣдза
вѣчнаа, котòрѣа нѣгды не

вчїниwszy zostawił, kòrey wszystkѣ
władzѣ swojej oddał, a sam został przy-
czyнѣа do Oycy za nami.

A Gdy kògo vslyszysz mo-
wiąc, że Krolęstwo Chrystusowe
koniec bѣdzie mieć, nie słuchaj,
bo to iest Herezyia Smocza, insza
Głowa nowowynikła, Abowiem
y w Galaćie śmiał niekto mowić:
Ze po skończeniu tego swiata
Chrystus nie bѣdzie Krolował. Y
ieszcze śmiał mowić: Słowo z
Oycy wyszedzy, y toż zaś w
Oycy wroćiwszy sye wiѣcey [iuż]
nie trwa, bluźniąc mowil, nie
słuchaіąc samego Pana, kòtry
mowi: Syn trwa na wieki. Y
Gabryel opowiada: Y bѣdzie
Krolować w Domu Іакуbowym
na wieki, a Krolęstwu iego nie
bѣdzie końca.

Widzisz czego dżis Heretycy
człowiecy wczѣа o Chrystuście, A
co Gabryel Archanioł o wiecz-
nym prze- (картка 84 знач. Z)
bywaniu iego wказал, komu wiѣ-
cey masz wierzyć, азали не Га-
брыелови.

Sluchaj dżisieyszego Danie-
lowego swiadcęstwa: Widziałem
mowi, w wїdzeniu nocnym, a
oto na obłokach Niebieskich іа-
koby Syn Człowieczy przychodzi,
y doszedł aż do starògo laty, y
temu dała się władza y czesć, y
Krolęstwo, y wszystkich ludzi
Pokolenie służyć mu бѣдѣа, а
władza iego władza wieczna,
kòtra sye nigdy nie odmieni,

Ѡмѣниѣ сѧ ѿ црѣтво ѣгò не
зо^псѣѣ сѧ.

Тòе тѣды прїймѣ томѣс вѣ-
рши ѧ ѣретицѣкое покїдѧ. ѡв^не
во^кк^м салїшишь ðвѣ^конеч^но^м
цѧр^ствѣк.

мѧешѣ ты^м та^м кан^ко по-
вѣсть оу данїїла ѡ камени,
котòрїй ѡ горкї вѣ^с рѣкѣ [Ѡ-
та^тъ], тò ѣсть х^с вѣ^ле тѣла
ѿ црѣтво ѣгò люде^м ѿны^м не
ѣсде^т ѡстѧвлено.

Тѧкѣже ѿ Дѣдѣ ѿногды
мòвїтѣ, мѧестѧт твоїй ѣе нѧ вѣ-
ки вѣ^чныє. ѧ ѿногды на по-
чѧткѣс ты^м ѿи зѣм^лю ðу^хсн^до-
вѧл^л. ѿ потòм тѣе погїнѣтѣ, ѧ
ты^м зѧвѣжды ѣсде^тшь. ѿ по-
тòм, ты^м тòтѣже ѣсте^с, (картка
85 об.) ѿ лѣкта твоїй не^смѣ^н-
шѧт сѧ. ѧ тò ѡ снѣк Пѧвѧлѣ
повѣдѧетѣ.

Н а с к а.

Головнѣк^ши^х ѣретицѣ^м тѣс Ки-
ри^с стѣкї потѧс^лѧѣтѣ котòрїи
злѣ вѣ^рсїютѣ ѡ снѣс вѣ^жо^м. Пѣ^р-
кы^х котòрїе злѣ розвѣм^кїютѣ дò-
броє пїс^мо ѡпл^скòе ѿ мòвѧтѣ,
жѣ х^с по сѣ^нно^м днїи здал^стѣ своѣ
црѣтво вѣ^с ѡцѣс. прòтї^н котò-
ры^х ѿ тѣс ѿи к роздѣ^лѧкѣ дѣвѧ-
тòм пїше^т.

Дрòсгнѣ потѧс^лѧѣтѣ лїотѣ^к-
ши^х, котòрїи смѣ^кїютѣ мòвнїтї,
жѣ х^с вѣр^нсѣши сѧ до ѡцѧ
ðу^жѣ глакòю тѣлѧс црѣкви своїй
не прѣбывѧетѣ. тѣс ѿ ѣресѣ назы-

у Krolestwo iego nie zepsuie
sye.

To tedy przymuy, temu wierz,
a Heretickie odrzocay, iawnie bo-
wїem slyszysz o bezkonicznym
[Chrystusowym] Krolewstwie.

Masz też tam blisko wiado-
mość, v Daniela o Kamieniu,
ktory od Gory bez Rąk, to iest,
Chrystus wedle ciała, a Krole-
stwo iego ludziom innym nie bę-
ostawiono.

Także y Dawid czasem mowi:
Maїestat twoy Boże na wieki
wieczne, a czasem: Na początku
ty Pa- (картка 84 об.) nie źie-
mię wfundowal, a potym: Te
zginą, a ty zawždy trwasz y daley
mowi: Ty tenże iestes, y lata
twoie nie vmnieyszą sye, a to o
Synie Pawel powiedzial.

Н а у к а.

[CO] Główniejszych HЕeti-
kow tu Cyryllus Święty potłumia,
ktorzy zle o Synu Bożym wie-
rzą [y veżą]. Pierwszych, ktorzy
zle rozumieją dobre pismo Apo-
stolskie, y mowią, że Chrystus
po sądnym dniu zda swoje Kro-
lestwo Bogu Oycu, przeciw kto-
rych y tu, y w Rozdziale dzie-
wiątym pisze.

Drugich potłumia sprośnїey-
szych, ktorzy śmieją mowić, że
Chrystus wróciwszy sye do Oycy,
iuz Głowę Ciała Cerkwie swoiey
nie przebywa, którą Herezyę na-

вѣтъ з мѣвою ѿною нѣоу нѣоу
проник'лоу главою. ѿ чини' до-
водѣ. жѣ х'с ѿ влада ѿго не
то'ко вѣ'ле невидѣмого во-
ства, а'ле ѿ вѣ'ле видомаго
ч'лака пребывае'тъ въ в'кки. гдѣ
нѣ (картка 86) шѣ¹⁾ ка'ме' ѿ
горѣ без' рѣ'к. то' е'сть х'с вѣ'ле
т'ѣла. а' цр'ство ѿго лю'де' ѿны'
не в'сѣ'тъ в'ставлено. ѿ на дрѣ-
го' м'к'сци мѣви'²⁾. ѿ в'сѣ'тъ
цр'ствовати в' домѣ іако'ви
на в'кки. ѿ г'къ рече; Г'н'къ пре-
бывае'тъ во в'кки.

Іако' ѿ до р'ла'а' пише'
ап'лъ³⁾. На то'е ко х'с ѿ ѿмер'к,
ѿ ѿжи'а, а'вкы мѣртвѣми ѿ
живѣми влада'. ѿ са' Г'н'къ
бо'жій мѣви'⁴⁾ ѿ ѿто' іа' е'сте'
з ва'ми по в'ѣк' ч'асы, до ко'ца
в'ккѣ а'ми'. ра'з' вѣв'к' з'ед'но-
чив'ши са' з на'ми н'гдѣ са'
не ѿд'ка'е'тъ ѿ не ѿмирае'тъ.

Іа' пре' са' см'к'ю' е'рет'ци
твѣр'дѣти, жѣ х'с ѿстави'не
не пребывае'. ѿ т'ка'с цр'кви
ѿго ѿнои' голо'вѣ потре'ба, ко-
то'ра'а' бы ѿстави'не [не] тр'ва-
ла. ѿ та' м'к'зѣр'нии в'з'гѣр-
ди'ши живѣ х'с на в'кки,
пра'дѣвою голо'вѣю. смѣр'тѣл'-
ного ч'лака все'мѣс т'ка'с костѣ-
лови (картка 86 об.) голо'вѣю
в'к'ти пов'ѣдаю'. ѿ чо' писало
са' в' знакѣ пѣр'во'.

На боцѣ: 1) Даніи'а. в'. 2) Лу'к.
а'. 3) к' р'н'. д'т'. 4) ма'. на
ко'н'цѣ.

зѣва *Smoczą iną* (картка 85)
nowowynikłą Głową, y czyni do-
wody, że Chrystus y władza iego
nie telko wedle nie widomego
Bostwa, ale y wedle widomego
człowieczeństwa przebywa na wie-
ki. Gdzie pisze¹⁾: Kamień od
Gory bez Rąk, to iest, Chrystus
wedle ciała, a Krolestwo iego
ludziom innym nie będzie osta-
wione. Y na drugim mieyscu
mowi²⁾: Y będzie Krolować w
domu Iakobowym na wieki. Y
Pan mowi: Syn przebywa na
wieki.

Iakoż y do Rzymian pisząc
Apostoł [Paweł] mowi³⁾. Dla
tego bowiem Chrystus y zmarł
y ożył, aby martwemi y żywymi
władnął. Y sam Syn Boży mo-
wi⁴⁾. Y oto ja iestem z wami
po wszystkie czasy, do skończenia
wieku Amen. Raz bowiem zied-
noczywszy sye z nami nigdy sye
nie oddziela, y nie vmira.

A przedsię śmieją Heretycy
twierdzić, że Chrystus wstawicznie
nie (картка 85 об.) przebywa,
y Ciału Cerkwi iego iney Głowy
potrzeba, ktoraby wstawicznie
trwała: Y tak mizerni wzgar-
dziwszy żywym Chrystusem na
wieki prawdziwą Głową, śmier-
telnego człowieka wszystkiego
ciała Kościołowi Głową być po-
wiadaia, o czym sye pisało w
znaku Pierwszym.

На боцѣ: 1) Daniel. 2. 2) Лук.
1. 3) Рzym: 14. 4) Math: на
концу.

И нѣ такъ смертѣномъ
члѣкъ вѣсмертѣнаго х҃а блюма-
чи, болашю владѣс принава-
ютъ мовачи. члѣкъ глава в ко-
стѣлк нѣгда не думираѣт. а х҃с
пошо на нѣо и не прекываѣт
дуставичне тѣлѣс цркви своѣй
главю. токо причинцею нши
ѣсть дѣ ба.

на которѣ же [геретикъ] гори-
ше гнѣваѣт сѣ бнѣ вжнѣ есан
на бнѣхъ кторѣи моватъ, по сѣ-
но днѣ здаѣт ѡцѣс ксѣ своѣ
владѣс. алаво на снѣ которѣи
дѣчатъ же скоро ѡншо до нѣа
ксѣ своѣ владѣс на ѣднѣго
члѣка в за а, которого и голо-
вою тѣлѣс цркви дѣчини. а сѣ
сѣ за нами причинѣѣт подобно
ѣго ѡбѣн зарѣвно блюмаѣт. про-
ти которѣхъ пишѣт сѣмъ Зла-
тоустъ в маргаритк (картка 87)
ѡ вочловечѣннн х҃к тѣми
словамъ.

Ѣ ѡкажннѣ и дѣломннѣ,
гда речѣт ти х҃с ѡного днѣ нѣ
и тѣло твоѣ ѡвожнѣ, а тѣ
мѣ дѣхъ в натѣрс створѣна
стогнѣс видѣкѣс мѣртвѣѣ а
ѡнѣ ѡскрѣло. видѣкѣс ано
тоѣ сопрѣстѣлоно. то ѣсть,
кѣспѣс на прѣстѣлкѣ ѣсть) ви-
дѣлаѣѣ нѣ вѣшнѣс всѣакого на-
чала, и пѣнѣства и владѣс.
иako тѣмъ не вѣстыдѣннѣсѣ.
ншѣ почитѣѣт ѣѣ, а мѣ бжѣе
не почитѣѣт. ала вѣдаю мѣрнѣ

A iż tak śmiertelnemu czło-
wiekowi nieśmiertelnego Chry-
stusa bluźniąc większą władzę
przyznawaią mówiąc: Człowiek
Głowa w Kościele nigdy nie v-
mira, A Chrystus poszedł na
Niebo y nie przebywa wstawicz-
nie Ciała Cerkwi swoiey Głową,
telko przyczyńcą naszym v Boga
jest.

Na ktorychże *barziew* gniewa
sye Syn Boży, iesli na onych
ktorzy mówią, [Syn] po sądnym
dniu zda Oycu wszytkę swoię
władzę: Albo na owych ktorzy
vczā, że skorѣ odszedł do Nieba,
wszytkę swoię władzę na (кар-
ка 86) iednego człowieka *włał*,
tak że go y głową Ciała Cerkwi
[swoiey] vczynił, a sam do Oycā
za nami przyczynia sye? Podob-
no go zarowno oboie bluźniā,
przećiw ktorych pisze Święty
Złotousty [w Księgach swoich]
Margarytarion o wćieleniu Pana
Chrystusowym, temi słowy ¹⁾.

O mizerny y włomny, gdyć
rzeknie Chrystus onego dnia, że
ia ciało twoie *Boskie vczynił*, a
ty moy Duch w naturę stworze-
nia stargnałѣs: Widziałѣs martwe.
a ono wskrzesło, widziałѣs ali
toż soprѣstolno, to iest, wespѣl
iest na *Maiestacie*, widziałѣs że
wyszszey wszelakiey *Monarchyey*,
y Państwa, y władzy, iakoż sye
tedy nie wstydasz, nasze poczyta
Bog, a my Bożego nie poczyta-
my, ale wiem mówi złość Here-

На боці: ¹⁾ [Zlatousty].

зло^{от} еретическую, которая про-
ти^в правдѣ воюетъ вѣдлемо
мѡва^т 1) тѣло тоѣ во^несло сѧ
на нѣса але не та^к далѣце по-
читано мѧ^т вѣти. але ѡбъ^смы
помо^чника мѣли которій за
на^с ѣа мѡли^т. прѡто^ж не^сты-
лѡвны и зкѡцы, и не накарѡ-
наа дшѡ. мѡва^т и на рин^кс,
срѡ- (картка 87 обор.) мотачи
сѣ^ты не вѣдлю ѡкѣ. ѡбов^км сам^ю
ро^мѡвс гѡ^вы не хочѣ
мѡвити але рѡзс^т ѡ вѣв^лю.
ты мѡва^т помѡли сѧ ѡ на^с.
и берѣт^с собѣ^к слѡво ѡ ѡпѡла
рѡзс^тмѣ не оу^на^шин. не мѡви^т
ли ѡпѡлѣ, х^с ѡмѣрѣ^т и вос-
крѣслѣ. которій ѣстѣ на пра-
вицы вѣ^те, которій и припо-
вѣд^сет ѡ на^с. цы мѡ ли мѡ-
ва^т тоѣ вѣмыслили. ци мѡ ли
во^сскіе справы ѡклеветали. Па-
велѣ мѡви^т. х^са приповѣд^с
ющѡ, то^ст, мѡлачѡго сѧ. не-
розс^тмѣючи штѡ ѣстѣ припо-
вѣдѡніе 2).

ѡбов^км великаа ѣстѣ рѡ^но^{от}
мѣжи мо^вѡю и приповѣдѡ-
ніе^м. ѣслибы тоѣ^ж вѣло моли-
ти^с и приповѣдѡти. не рѣка^т
бы ѡ мѡтѣ^к Пѡвелѣ. хочѣ
ѡвѣсте чинили моли^твы, мо-
леніѡ и мѡлѣвы, вѣгодарѣніѡ.
ѡбов^км молѣ- (картка 88) нѣ
розс^тмѣѣт сѧ, гдѡи ктѡ мѡли^т
[сѧ] ѣс ѡ ѡкѡ рѣчи. ѡ мѡлѣва
за^с, гдѡи ктѡ вѣхвалѣѣт ѣа. ѡ
мѡтѡва гдѡи [ктѡ] ѡвѣцѣѣт сѧ.

На боці: 1) [еретичи]. 2) [при-
повѣдѡніе ѡповѣдѡніе].

ticką, która przeciw prawdzie
walczy: Wiemy mówią ciało to
wzniosło się na Niebiosą, ale
nie tak dalece poczytano ma być,
ale (картка 86 об.) abysmy po-
mocnika mieli, który za nas Bo-
ga modli, przetoż nie wstydlive
języki nie nakaraney dusze, mo-
wią y na Rynku, sromocąc świę-
tych nie wiem iako, abowiem
samę rozmowę *bluźnierstwa*
niechcę mowić, ale rozum *opo-
wiam*: Ty mówią modli się za
nami [do Boga, y przymawiaj
się dla nas] y biorą sobie słowo
od Apostoła rozumu nie vznak-
szy: Azali nie mowi Apostoł 1),
Chrystus vmarł y zmartwych pow-
stał, który iest na prawicy Bo-
żey, który się y *opowiada* o nas:
Czyli my mówią to wymyślili,
czyli my Boskie sprawy obelgali,
Paweł mowi Chrystusa *opowia-
dającego* się o nas, to iest, mo-
dlącego się, nie rozumiejąc co
iest opowiadanie.

Abowiem wielka iest rozność
miedzy modlą y *opowiedaniem*,
iesli by toż było modlić się y
opowiadać się, nie rzekłby o
Modlitwie Paweł, Chcę abyście
czynili Modlitwy, Modlenia, y
Modły, y Dzięki, (картка 87)
Abowiem modlenie rozumie się,
gdy się kto Bogu modli o iakiey
rzeczy, a modła zaś gdy kto
wychwala Boga, a Modlitwa, gdy
w czym obiecuie się, a dzięki gdy

На боці: 1) [Rzym. 8].

а благодарініе, гдѣ кто за добродѣства дакъсѣт ѿс. а приповѣданіе розсмѣт сѧ, гдѣ кто на ѿкрижѧючыѣ ѡповѣдаст сѧ вѣки, призываючи ѣго на помѣстѣ].

а иже приповѣдати не ѣсть тѣмъ што молити, але пытати и ѡповѣдѣти прѣмѧти. свѣдѣчиѣ ѡ томъ старій законъ мѡвѧчи; рече ѿ до Іліи пророка. што ты тѣмъ Іліѧ пытѧт ѿ пророка, и ѡповѣдаѣт ѿс пророкъ, мѡвѧчи. рече и нѣ ючи рече новѧлѣе по гдѣкъ всѣкъ всѣдепжитѣли. иже тѣмъ ѡстѧвили снѡве и нѣки, оугарѣкъ твои рокопѧли, пророки твои повѧли, и ѡстаѣт ѧ ѣдиѣ и ициѣ душѣ моѡ вѣзѧти. то не бѣ (картка 88 обор.) ла мѡвѣа, аиѣкъ молитѣа. але пытанѧ и ѡповѣдѣ. и ѡповѣдаѣе вѣло. ѧкъ же послѣхѧи Павѣла котѡриѣ мѡвѣт¹⁾ аакосте не читѧли во пророцѣкъ, что мѡвѣт писмо, ѧкъ приповѣдастѣ вѣки на ииѣа. прѡтоже розсмѣт иже приповѣдаѣе не ѣсть молѣніе але кѣвѣтъ пророчій, котѡриѣ ѡповѣдаѣт вѣки такѡю смѣлоостѣ.

Поневѣаже апѡли и вѣпоганѣкъ проповѣдаѡчи вѣды прѣмѧли. ѡ княжаѣт и пѣшѣ волѡчени, и ѡ жидѡвѣ пренасѣдѡвѧни. ѡчиѣ иѣ всѣго занѣкавѧти, и гнѧніе, фрѧсноѣ и смѣртѣ. и тѣшачи иѣ мѡвѣт²⁾,

кто за добродѣystwa дѣіаіе Bogu, а *Opowiadanie* rozumie sye, gdy kto na vkrzywdzajacych opowiada sye Bogu, przyzywaię go na pomste.

A iż *opowiadanie* nie iest toż co modlić sye, ale pytać y odpowiedź przymować, świadczy o tym stary Zakon mowiąc: 1) Rzekł Bog do Eliasza Proroka: Co ty tu Eliaszu, pyta Bog Proroka, y odpowiada Bogu Prorok mowiąc: *Zarćiem żarćem sye* dla Pana Boga wszechmogęcego, że cię opuścili Synowie Izraelscy, Ołtarze twoie roskopali, Proroki twoie pobili, y zostałem ia ieden y szukaię wziąć dusze moie. To nie była modła, ani modlitwa, ale pytanie, y odpowiadanie, y opowiadanie było. A iako? posłuchay Pa- (картка 87 об.) wła ktory mowi: 2) Alboście nie czytali w Prorocyach, co mowi pismo: iako *opowiada* Bogu na Izraela, przetoż rozumiey, że opowiadanie nie iest modlenie, ale gwałt Prorokowi, kthory opowiada Bogu takową śmiałość.

Ponieważ Apostoli w Pogaństwie przepowiadaię biady podęymowali, od Książęta y Panow *włoczenia*, y od Zydow *przenaśladowania*, vczyl ich wszystkiego zanedbywać, wygnanie, frasnunki, y śmierć, y ciesząc ich mowi: 3)

На боцѣ: 1) к риѣ. аї. 2) к риѣ. иѣ.

На боцѣ: 1) [3. krol. 16.]. 2) Rzym. 11. 3) Rzym. 8.

ісли ѿ вы нкчого не вѣдете
мѡвити на тыхъ которіе вл^о
кривѣдѣт. е^{от} ктѡ вл^о вѡпо-
вѣдѣт, которій вл^о з^анїе
принѣт. ктѡ по^вкы кладѣт на
выкраны^х вѣжн^х. Ё^тк^а н^а д^успра-
(картка 89 знач. Ф.) ре^алики^а
ктѡ вѣсѣжѣт. Х^с д^умѣр^ь на^то
ѿ воскрѣ^с. ѿ ѣст^ь на правнцы
ѣл, которій ѿ припов^кдѣт^ь
вл^о.

Єсли вы моли^а сѧ іак^о вы си-
дѣ^а. аз^али не стоѧ^а которій
сѧ мола^а. аз^али видѣ^ась когѡ
іакѡ слѣгѡ припов^кдѣлючи
сидѣчого на правнцы кнѣзѧ.
прѡто^а. показѣ^а ста^а мѡвчи.
которій ѣст^ь на правнцы ѣл,
которій ѡпов^кдѣт^ь вл^о.
іакѡ вы мѡви^а, не старѧ^ате сѧ
вы нкчого вл^о то^а ш^то вл^о по-
тыкѣт. то^ако пи^анѣ^ате ѡч^аити.
ѡ добре дѣлѧ^ати не перестѧ^ате.
ѿ не мо^ате, ѿи кол^око тер^апи^а,
гонѧ^а на^о, ненавидѧ^а на^о, мѡ-
еш^ь та^а которій за тѣбе мѡ-
ви^а, которій ѡпов^кдѣт^ь. ѡ ѡпо-
вѣдѣт^ь Єн^ь вѡцѣ не мѣ^аши^а
сѧно^а. але іакѡ Єн^ь з^авѣ^ае^а
ро^амо^алѣт^ь вл^о к^аси^а ш^то сѧ
дѣ^ат. [Єсли в^кр^ани (картка 89
оборот.) вл^о з^авнѣжѧ вывѣ^аю^а,
гонѧ^ами ненавидѧ^ами. дла чо^а
тѡ превѣчено вывѣ^ат, показѣ^ат^ь
Єнѧ которій ѡпов^кдѣт^ь. тѡе
вѡв^кн^ь ѿ сѧ ѿз^авѣвѧ^ате^а мѡви^а
до жидѡ^в 1). але бо мнѣмѣете
же іѧ на вл^о мѡвити вѣдѣ^а, ѣст^ь

Jesli y wy nic nie będziecie mo-
wić na tych którzy was krzyw-
dzą, iest kto o was opowiada,
ktory od nas *ciato* przyjął, kto
kładzie pozwy na wybranych Bo-
żych, Bog ich vsprawiedliwił ktho
osądza, Chrystus zmarł, nadto y
zmarłychwstał, y iest na Pra-
wicy Boga, ktory y *opowiada*
o nas.

Jesli by sye modlił iakoby
siedział, azali nie stoią ktory
sye mo- (картка 88 знач. Аа)
длѧ, azali widziałeś kogo iako
slugę *opowiadaię* sye siedzącego
na prawicy Książęcia, a przeto
pokazuje stan, mowiąc: Ktory
iest na prawicy Boga, kthory
opowiada o nas, iakoby mowił,
nie staraycie sye wy nic o tym
co was potyka, telko pilnuycie
vczyć, y dobrze czynić nie prze-
staycie, y nie mowcie, Panie iako
cierpim, gonią nas, nienawidzą
nas, masz tam ktory za cię mo-
wi, ktory opowiada. A opowiada
Syn Oycu nie mniejszy stanem,
ale iako Syn z Oycem rozma-
wiaięc o wszystkim co sye
dzieie.

котóрий на ва° мóвнѣ мóсѣй¹⁾,
на котóрого вѣ нáдкете сá].

Мѣшій ли по твóемѣ мнѣ-
мáнио Снѣ, иже ѡповѣдáетѣ ѡцѣ-
ви, ѣсли ѡслáвнншѣ ёа котó-
рий ѡповѣдáетѣ сá члѣкѣ на не-
вѣрныѣ, чиѣ ёго ѡчѣннншѣ.

Слáхá штó мóвнѣ їѣ къ
іереміи²⁾, Вїдншѣ ли штó ми
ѡчѣнннла нерозѣна цóрка ію-
дова, ѡстáвила менѣ, и пошлá
вслáкѣ вѣѣ чѣжнѣ. нехá тó
члѣкѣ ѡповѣдáетѣ вѣѣ. дла-
чóгоже ёѣ ѡповѣдáетѣ члове-
кови. Я ишій мóвнѣ³⁾ и ннѣ
тѣ члѣе юдѣскій, котóрий жи-
вѣ- (картка 90) шѣ вѣ іерóлмѣ.
сáдн мѣжи мнóю и мѣжи ви-
ногрáдоѣ моиѣ. штó прїстóлло
ми ѡчѣнннлѣ а не ѡчѣнннлѣѣ.
Тáже и хс пóки в тѣлѣкѣ про-
мыслѣ вжїиѣ выполнѣнѣ, іерей
выѣ мóлѣкѣ прїноснѣ, и молїѣ
сá ѡцѣѣ телѣсныѣ промыслоѣ.
а ѡ того чáсѣ їакѣ вшóлѣ нá
небо, тóлѣко сáднѣ слáвннмыѣ.
нѣкѣ молїѣ сá, нѣкѣ ѡповѣдáетѣ.
Я ѣсли ѡповѣдáетѣ. їакó Снѣ
ѡцѣѣви, понежáже и ёѣ прорóкѣ
ѡкáзáетѣ сá ѡповѣдáючн. Прó-
тоже пáвѣн мóвнѣ, áвнѣ ѡкáзáлѣ
жѣ хс не їакó сїѣнннѣ стонѣ,
гóркѣ прїносáчн мѣтѣкѣ ѡ сóвѣкѣ
и ѡ людѣѣ. áлѣ сáднѣ. мóвнѣ
вѣкѣ⁴⁾ тáковóго нá прїстó-
лло мѣктн арѣхнѣрѣа. котóрий

Azali mniejszy Syn według
mniemania twego że opowiada
Oycowi, a gdy vsłyszysz Boga
ktory sye opowiada czlowieku
na niewiernych, czym go vczy-
nisz?

Sluchay co mowi Pan do
Ieremiasza: Widzisz co mi vczy-
nila nierozumna Corka Iudska,
ostawila mnie, y poszla wslad
Bogow cudzych. (картка 88 об.)
Niechby to czlowiek opowiadal
Bogu, dlaczegoż Bog opowiada
czlowiekowi. A iny mowi: ¹⁾ Y
dzisz ty czlowieczce Iudski, kthory
mieszkasz w Ieruzalem, rozsadz
między mną y między winnicą
[moją], co mi przystalo vczynić
a nie vczynilem. Także y [Pan]
Chrystus poki w cieie *promysl*
Boży wypelnial Kaplan byl, modly
czynil, y modlil sye Oycu cieles-
nym *obmyszlewaniem*: A od tego
czasu iako wszedl na Niebo,
telko siedzi vwielbiony, ani sye
modli, ani opowiada ²⁾: A iesli
opowiada, iako Syn Oycu, po-
niewaz y Bog Prorokowi vkazuje
sye opowiadaiac. Przeloz Pawel
mowi, aby vkazal, ze Chrystus
nie iako Kaplan stoi, ku gorze
podnoszac modlitwy, o sobie y
o ludziach, ale siedzi. Mowi bo-
wiem: Takiego nam przystalo
mieć Arcybiskupa, ktory siadl

На боцї: ¹⁾ [ѣ. мѣ. нї]. ²⁾
[іерѣѣ. їѣ]. ³⁾ ісá. ѣ. ⁴⁾ [ѣврѣѣ.
ѣ іѣ її].

На боцї: ¹⁾ Izay: 5. ²⁾ [Nje
ieszce sie modli syn ale iuz
wszytko vczynil].

сѣ^к на правѣи маестатѣ в е-
лѣчества на высѣкихъ,
превышше всакого начала и
к'ла- (картка 90 обор.) дзы.
котѣрой нѣ маетъ примшѣна на
кѣждый днѣ яко архіерей при-
носити ѡфѣрѣ, ѡ сконъ, и в
лю^тски нѣкѣдомоста^х. тѣе ко-
кѣ^к бѣчнини^х ѣди^х ра^х себѣ при-
не^с 1).

Дла чѣго^х тѣды вѣсѣю^т
с а на вѣгочѣстїе ѣсані нѣ-
маетъ мѣсѣ. а тѣ мѣсѣ ѣгѣ вѣ-
дѣшъ, котѣрой ѣстѣ вышше
всакого примшѣна. а ѣще при-
кѣди^т Павѣла^х 2). Абовѣ^х хс не
вшѣ^а до стѣкйшого привѣтѣ^х рѣ-
кѣю бѣчине(но)го. кѣтѣрой вы^х
визерѣ^хко^х правѣдйого. але в
самѣе нѣѣ ѡказати^с лицѣ вѣжю
ѡ на^с. и не мѣви^т ѡказовати
с а, ѣди^х бовѣ^х ра^х ѡказа^х с а,
а не мнѣго кро^т. а нѣк тѣ^х абы
мѣкѣ на кѣждѣ чѣ^с себѣ при-
носити, яко пѣрѣво-сѣїѣни^х
вхѣдѣчи вѣ стѣла стѣ^х на кѣ-
ждѣ ро^х. а нѣк хс дла ѡверѣ-
жѣ^ха грѣхѣ ѣди^х ра^х ѡ (картка
91) фѣкрою своєю ѡказал^с с а^х).
а и^хше іерей на кѣждѣ днѣ
стоачѣ слѣжѣ тѣже и ѡфѣкры
многѣкро^т прїнѣсѣ^т. але хс ѣди^х
ра^х за грѣхѣ прїнѣсѣ^х ѡфѣ-
рѣ, за^хжды сѣди^т на правѣ-
цы бѣ, жѣвчѣ а^х пѣки полѣ-
жени вѣдѣ^т вѣрогове ѣгѣ по^х

На боцї: 1) Ра^х тѣко мо-
ли^х с а гдѣ ѡфѣкрова^х с а.
2) ѣврѣ. ѡ. 3) Ра^х бѣчнини^х с а^х
а на^х ро^хказа^х за^хжды.

na prawicy Maiestatu *wielbienia*
na *wysokościach*, wyszszey wsze-
lakiego pocztaku y władzy, który
niema przy- (картка 89) musze-
nia na každy dzień iako Arcy-
biskup przynosić ofiarę o swoich
y o ludzkich niewiadomościach,
to bowiem uczynił ieden raz
siebie przyniosł 1).

Dla czegoż tedy *szalejąc* [rzu-
caią sie] na *dobrą wczciwość*, po-
nieważ nie ma musu, a ty go
musem wiedziesz który jest wysz-
szey wszelakiego przymuszenia.
Y ieszcze przywodzi Paweł 2):
Abowiem Chrystus nie wszedł
do świętego Przybytku Ręką v-
czynionego, kthory był Wizerun-
kiem prawdziwemu, ale w same
Niebo okazać sye Obliczności
Bożey dla nas, y nie mowi oka-
zywać sye, ieden bowiem raz
okazał sye, a nie wielekroć, ani
theż aby miał na každy czas
siebie przynosić, iako *Arcybiskup*
wchodząc w święte świętych na
každy Rok. A dziś Chrystus dla
odrzocenia grzechu ieden raz
ofiарą swoją okazał sye 3), a in-
sze Kapłani, na každy dzień sto-
jąc służą, także y ofiary wiele-
kroć przynoszą, ale Chry- (карт-
ка 89 об.) stus ieden raz za
grzechy przyniosł ofiarę, zawždy
siedzi na prawicy Boga, czekając

На боцї: 1) Raz telko modlił
sye gdy sye ofiarował. 2) Ebre.
9. 3) Raz uczynił sam, a nam
roskazał zawždy.

ноги его. и гды ѡповѣдѣтъ
сѣди. а дла чогожь до сла-
жашъ до вродѣ ствѣ. по ты
сѣт слова стго хрисостѣма.

И ѡжь приповѣда-
н^е 1) не розмѣетъ са причы-
на, а нѣ мѣтва, але ѡповѣ-
дан^е, и скарга, иако стѣмъ златоу^{от}
в ма^в г а р и т ѣ и и^н де
в с ю д ы на а п л ѣ к ѣ л и с т ы е н а к о
з г о л ѡ в ѣ п и ш е т . [п р ѳ о т о з л ѣ]
ѣ р е т и ц и в ы в е п т а ю т по своѣ воли
в ж е с т в ѣ н о е п и с м ѳ . к о т ѳ о р е
п р а в д ѣ в е в ѣ д ѣ л е г р е ц ѣ к о г о
п и с ѣ м ѳ т а с а в с ѳ б ѣ м ѳ е т
ш т ѳ П ѳ в е л ѣ ѳ х ѣ о ч л о в ѣ ч е н -
с т ѣ к п и ш е т 2) (к а р т к а 91 о б .)
П р ѳ о т о н ѣ в ѳ в и т и м ѳ ж е т д о
к о н ц ѳ , т ы к о т ѳ о р и н п р и х ѳ -
д а т н и д о ѣ а . з ѳ в ж д ы ж и н
в ѣ д ѳ ч и и ѡ п о в ѣ д а т и ѳ н и 3) .
п р и т о с т ѣ мъ З л а т о у ѳ т ѳ в ѳ с н ѳ л ѳ -
ю ч и м ѳ в н и 4) . И ѳ к о и ѳ ц ѣ , т а н -
ж е и с ѣ н ѣ м е р т в ы в о с к р е ш ѳ е т
и к о г ѳ х ѳ ч е т ж и в ѳ м и ч и н и т .
и з ѳ в ж д ы ж и н в ѣ д ѳ ч и н ѣ в ѳ -
л ѳ е т д о к ѳ н ц ѳ , т ѳ ѣ с т ѣ д о с к о -
н ѳ л е . а з н а ч и т т ѳ т и т л е n н и ц ѳ
н ѣ к ѳ к ѳ ю , и n н е т ѳ л ѳ k o т ѳ t ѳ а л e
и т л м к о т ѳ о р и н х ѳ ч е т в ѣ р о в а т и
в н е г ѳ и п р и х ѳ д а т н и d o ѳ ц ѳ a .

На боцї : 1) смотри. 2) ѣв^рѣ.
ѣ. 3) [По грецѣкѣ ѣн^тв^нх^н].
4) нѣтѣрою члѣвѣчно иако и ко-
кою зѣвѣлѣт, ко д^ко^ко
ѣдѣнѣ х^с.

аž poki poloŹone бѣдѣ непри-
иѣтели его под ноги его. А гды
[sye] опowiada siedzi, а длаче-
гоѹ *vymuiesz* члѣ добродѣѣству.
поты сѣ [власне] слова Chryzo-
stoma швѣтого [о Оповиданіи
Пана Chrystusowym].

А Іѣ *Opowiadanie* 1) не ро-
зуміе sye *przyczynienie* ані мо-
дленіе sye, але оповіданіе у
skarga : іако [tu] Швѣтѣ Chry-
stosom в *Kazaniu* swoim, у ін-
дзиеу wszѣdzie на Listy Apostol-
skie писѣцѣ, іеднако у zgodliwie
vczy, [не так іако teraz] Here-
ticy wywracіаc po swey woley
Boskie pismo, ktore prawdziwie
wedle Greckiego [у Słowiѣnskie-
go] tak sye в sobie ma, іако
Paweł [Швѣтѣ] о [Pana] Chrystu-
sowym człowieczѣnstwie pisze 2) :
Przełoż y zbawić moŹe *do szczędu*
tych kthorzy przychodŹą *przezeń*
do Boga, zawŹdy żywym бѣдѣc,
[kie (картка 90) Entichanin yper
auton, то іесть], у опowiadać о
nich. Przytym Chrysostom Швѣ-
ты objaśnia mowіаc 3) . Іако у
Oyćiec takŹe у Syn Martwych
Wskresza, у kogo chce żywymi
czyni, у zawŹdy żyw бѣдѣc zba-
wia do końca, то іесть, doskonale.
А znaczy tu y tajemnice nieіаkѣ,
Źe nie telko tu, але y tam ktho-

На боцї : 1) Patrz. 2) Ebr. 7.
3) Naturѣ Człowieczѣ іако у Bo-
skѣ zbawia, we dwu abowiem
іеден Chrystus.

(тò є^{от} до по^{на}ж ѣсти^{ного} ко трòци єдиного ѣа).

Тò с^т словà с^тго ап^{ла} Па^{ла} ѣ с^тго златоу^{от}. котòрин знак⁸ не^вспоминàю^т, àккы с^нк в^жйй м^кл^ал^а с^ж за нàми причинàти. àле ѣ ш^вш^ем^м св^кк^ча^т жè до ко^нцà в^кк⁸ прихòд^лачн^х ко є^{но}от до ѣа, причàст^ем^м т^кла ѣ крòве єгò (картка 92) и^вбàвити досконàле сà мòже^т, не тол^ко в^ел^е бòствà, àле ѣ в^ел^е чловече^нства з^к котòрим з^ет^нòчи^вши сà н^кгда сà не в^дк^лàе^т. ѣ єд^ет^ь їст^ь ко єдинòй пер^сон^к à вс^кх^х и^вк^лàе^т. їко п^ише^т 1), ктò їст^ь т^кло моє ѣ п^ие^т кро^в мою м^ае^т живот^ь в^кч^ны, ѣ їà єгò воскрес^ш, ко посл^кн^н д^нь ѣ єще мòв^{ит}ь 2). Ктò їст^ь т^кло моє ѣ п^ие^т крòв^ь мою, в^к м^кн^к преб^ыв^ае^т ѣ їà в^нем^ь ѣ єще 3). Ёсли не в^дете їсти т^кла с^на ч^лчò ѣ п^ити крòве єгò животà не м^аете в^соб^к.

Потрèба т^еды в^кдати ѣж^ь х^с в^дв^чи м^сит^но, [тò є^{от}] хо^дотà 4). їли поср^ед^ни. [южè] д^чини^н нà в^кч^ны по кò, їко п^ише^т 5). При^мàе^т ѡв^рл^а ко-

На боц^и: 1) і в^н. 5. 6. 2) [і в^н. 4.]. 3) і в^н. 5. 6. 4) їко х^с ход^ет^ай в^лл^ь. 5) [златоу^{от} т^л же в^кчловч^нн^н х^к].

rzy chcą wierzyć weń, y przychodzą przezeń do Oycà. (To iest, do poznania prawdziwego w Troycy iedynego Boga).

To są słowa Świętego Pawła, y Świętego Złotoustego, [kthorzy tu namniey zmianki nie czynią,] aby Syn Boży [iako ini Święci], miał sye za nami do Boga przyczyniać, ale y owszem świadczą [kthorym mamy doskonale wierzyć], że do końca wieku przychodzących w iedność do boga przyięciem Ciàła y Krwie iego zbawić doskonale sam może, nie telko wedle Bostwa, ale y wedle czlowie- (картка 90 об.) czeństwa, ktore [z Bostwem] złączywszy nigdy sye go nie oddziela, y ieden iest, w iedney Personie, a wszystkich zbawia iako mowi¹). Ktho ie Ciàło moje y pije Krew moie ma żywot wieczny, a ia go wskreszę w ostatny dzień. Y ieszcze [do tegoż Pan] mowi: Kto ie ciàło moje, y piie Krew moie we mnie przebywa, a ia w nim. Y ieszcze [tamże mowi²). A] Iesli nie b^ędziecie iesć ciàła Syna człowieczego y pić Krwie iego, żywota nie macie w sobie.

Potrèba tedy wiedzieć, iż [Pan] Chrystus [iako Greckim l^ęzykiem nazywamy] Mesytis b^ędąc, [co sye na nasz Słowieński rozumie] Chodotay, albo Pośrzed-

На боц^и: 1) Jan. 6. 23. 2) Jan. 6. 23.

ТОРІЙ СО^да^д в рай, ѿ всѣхми добрыми побѣдѣ^нками оу^дкраси^т. ѿ проти^н ра^дского вѣстѣ^нкѣ да^д ѣмѣ добры^х (картка 92 об.) оу^дчи^нкѣ^нкѣ^нкѣ. в рай побѣ^дмо^н прѣ^дсти^т са^м вѣ^да^д, а тѣло хѣ^бо нѣ^бсто^н корѣнѣ^нсѣ^нса. в рай пѣ^рва^д вѣ^дна. а на пѣ^рци втѣ^рое ши^пм^крѣ^тво з^д дѣ^лво^ло^н. Прихѣ^ди^т дѣ^лво^кн^н вѣ^двѣ^дтель поновлѣ^нючи тѣ^бе стѣ^ре^не, ѿ всѣхми доб^ры^х ми оу^дчи^нками корѣнѣ^нсѣ^н. ѿ вѣ^до^ди^т в^д посрѣ^до^нсѣ^н чѣ^нна^нчѣ [мѣ^жи] вѣ^до^н ѿ чѣ^лко^н. пришо^у вѣ^двѣ^дючи томѣ^н свѣ^дтѣ^н, нѣ^к са поновѣ^нти мѣ^дт оу^дпѣ^лмѣ^н оу^дбра^н. ѿ по^дки^ннѣ^н са ѿ сѣ^нсѣ^н стѣ^д са. а не мо^длѣ^н тѣ^бе оу^двѣ^дати ѣ^слѣ^нбы не бы^т посрѣ^дни^к ѿко^гдѣ^н зѣ^днѣ^н мѣ^нсѣ^н оу^двѣ^дати штѣ^н мѣ^ншѣ^н. не сѣ^лкѣ^т оу^двѣ^дати просѣ^нти мѣ^ншѣ^н ѣ^слѣ^н не мѣ^дт посрѣ^дника. Понева^н невидѣ^нмѣ^н. вѣ^д ѣ^т а свѣ^дт сѣ^н видѣ^нмѣ^н. даѣ^т посрѣ^дника достѣ^нр^нного. посрѣ^дни^к ковѣ^н ѣ^с ѿ чѣ^лко^н чѣ^лкѣ^н хѣ^с. Посрѣ^дни^к ѣ^слѣ^н (картка 93 знач. X.) нѣ^к мѣ^дт по^дки^ннѣ^н не мо^же^т вѣ^дти посрѣ^дни^к. а понева^н посрѣ^дни^к ѣ^с ѿ чѣ^лко^н хѣ^с, присталомѣ^н оу^дказати^н срѣ^дномѣ^н ѣ^с, ѿ срѣ^дномѣ^н чѣ^лко^н, ѿ вѣ^дти ѿ^дковы^н прѣ^дмыслѣ^н срѣ^днѣ^н. зѣ^бого^н вѣ^дкѣ^н по бо^жестѣ^н, а с чѣ^лки зѣ^ннѣ^нчи^н са по члѣ^вчѣ^нствѣ^н.

nik¹), [to jest, który między Bogiem y człowiekiem] *Przymierze* uczynił, [nie docześnie], ale wieczne, [nie wątpliwe, ale doskonałe, niewielekroć iako ini Ofiarownicy, ale to sam sobą ieden raz a wiecznie uczynił, dziwnym sposobem], iako [Złotousty w onymże Kazaniu o wcieleniu Syna Bożego] *mowi*: Przyjął (картка 91) *Postać*, którą uczynił w Raiu, y wszelakimi uczinieniami postępkami ozdobił, y przeciw Rayskiemu występku, dał mu dobrych uczynków wypelnienie. w Raiu pokarmem dał syę był zwięść Adam, a ciało [Pana] Chrystusowe *dla Postu* Korunuię syę, w Raiu pierwsza woyna, a na puszczy wtore szzymierstwo z Diabłem: *Przyszedeł* bowiem Zbawiciel [chcąc] odnowić to stworzenie, y wszelakimi *pobożnemi* uczynkami Korunuię go, y wchodzi w pośrzedek ziednoczenie czyniąc Boga z człowiekiem: Przyszedeł obiecuiąc temu światu, że syę ma ponowić vpadły Obraz, y dzwignion iest y zbawion, a nie moglby to obiecać iesliby nie był Pośrzednikiem: Iako gdy maż zachy obieca co mnieyszemu, nie śmie obietnice prosić mnieyszy iesli nie ma Po(ś)rzednika. [A] ponieważ niewidomy był Bog, a świat ten widomy, daie Pośrzednika *wiernego*, Pośrzednik abowiem Boga, y (картка 91

На боцѣ: ¹) [Jako P. Chrystus był Pośrzednik].

и што чиниѣ, [понека^ж]
пѣрше чиниѣ и дѣчиѣ а пото^ж
поне^жлаѣѣ, и стаѣѣса посрѣд-
ни^ж, и спорѣ^жни^ж, и повѣдаѣѣ
ко^жскѣи члѣко^ж, а чловѣческѣи
бѣви.

понека^ж бовѣ^ж вѣро^ж вы^ж
члѣчѣи ро^ж бѣви. да^ж вѣстѣ^жскѣ,
не вѣри^ж ни члѣкъ бѣви, ни бѣ
члѣкъ а^жбы са мѣ^ж пондѣнати
дѣпѣлѣи крѣмѣк посрѣ^жтника. прѣ-
то^ж мѣви^ж людѣ^ж, вѣрѣ^жйте и^ж
бѣдѣѣ вѣскрѣ^жнѣе, иа то^жмѣс порѣ-
ка, коз^жмѣс ѿ ва^ж тѣкло и ѿ да^ж
ѣгѣ смѣрти. и е^жли ѣгѣ не ко-
скрѣшѣ не вѣрте ми. и зарѣчаѣѣ
людѣ^ж бѣ, а бѣс людѣ^ж. и и^жко
(картка 93 об.) вы мѣви^ж ѿ
мѣне члѣка прѣймешѣ иа ѣгѣ по-
нов^жлѣю, иа ѣгѣ дѣчиню жѣ са
ѿкѣнне прѣлестѣи и поз^жнаѣѣ пра^ж-
дѣ. прѣ ми ма порѣкѣс, а^жбы и
и^жни прѣ ми^жли ма за порѣкѣс
твоѣи мѣци.

[1] и^жко вы^ж хѣс посрѣ^жни^ж
ска^жзѣѣѣ то писмо и и^жко ты^ж
и спорѣ^жни^ж ѣстѣ и дѣбсы^ж дѣ-

об.) люди, Człowiek Chrystus.
Pośrednik, [zaś który] nie ma
spowinowacenia nie może być
Pośrednikiem. A ponieważ z *ie-*
dnoczeniem Bogu y ludźiom Pan
Chrystus, przystało mu okazać
sye rodzonemu być Bogu, y ro-
dzonemu Ludźiom, y być iakoby
Przemyslewanie średnie, z Bo-
giem w kupie wedle Bostwa,
a z ludźmi ziednoczywszy sye
wedle człowieczeństwa.

Y co czyni? pierwey czyni y
vczy, a potym odnawia, y staie
sye Pośrednik y Rekoymia, y
powiada Boskie ludźiom, a ludź-
kie Bogu.

Ponieważ bowiem Nieprzyja-
cielem był ludzki Narod Bogu
dla występku, nie wierzył ani
człowiek Bogu, ani Bog człowie-
kowi aby sye miał ziednać v-
padły bez Pośrednika. Przetoż
mowił do ludzi, wierćcie że bę-
dzie Zmartwychwstanie, ia temu
Rękoymia, wezmę od was ciała
y oddam go śmierci, a iesli go
nie wskrzeszę nie wierćcie mi,
y za- (картка 92 знач. Bb) rę-
cza, ludźiom Boga, a Bogu ludźi,
y iakoby mowił, odemnie czło-
wieka przymiesz, Ia go odnowię,
Ia go vczynię że sye odrzodzi
zdrady, y pozna prawdę, przyymi
mę Rękoymią [za ludźie], aby
y oni przyięli mie za Rękoymią
twey mocy.

Iako [Pan] Chrystus był Poś-
rednik vkazuje to pismo, y iako
też Rękoymią iest, y dość vczy-

чините^т. гдѣ з'нахъбди^т, аѣкѣсмы сѣ не показали свои слова кажъчи в' цркви. если свои мѡб'лю, нѣ ш'то^т мѡб'лю. а если вѣжи ѡповѣдаю, то ѡ дх'а стго ѡзнѣмю, прийми тѣю наѣкѣ. **И** и^т испорѣчни^т естѣ х'с. [яко] Пѣре^т стѣи мѡки^т 1). Тѣи еси іерѣ во в'кки, вѣле порѣкѣс мѣх'иседеково^т. и доложи^т. **И** ин'к л'к'ушен достп'ил'мо слѣ^ткѣ. понева^т и л'к'ушого тѣстамѣ^ттѣ, испорѣчни^т естѣ х'с и ѡто зарѣчѣ^т ел'ч'ко^т, зарѣчѣ^т, (картка 94) ч'лка еѣс. и и'к'к рѣкѣ поновити на^о, и понов'лаѣ^т. и вѣс'мѣ^ттѣ^т на^о почитати, и почитѣ^т.

ко гдѣ твори^т адѣма, не чини^т зарѣки, аи'к ѡвѣ'т'ницк. а гдѣ егѡ ко'двизѣ^т, и ш'то не ѡвѣца^т, то е'мѣс да^т, яко нѣо зѣ'м'лю рѣ и и'ныи. а ш'то з'порѣкою ѡвѣца^т, не да^т ли. еву'лѣ то естѣ новѣи тѣстамѣ^ттѣ. **Пѡты стѣи Златоу^{от}.**

nićielem, gdzie naydziemy, abysmy sye nie pokazali swoje słowa każąc w Cerkwi, iesli swoje mowie, dla czegoż mowie? a iesli Boże opowiadam, to od Ducha świętego oznajmuję, przymi tę naukę: A iż iest Rękoмия [Pan] Chrystus, Paweł Święty mowi¹⁾: Ty iesteś Ierey na wieki wedle porządku Melchysedekowego, y dolożył. A dziś lepszey dostapilismy służby, ponieważ y lepszego testamentu Rękoymią iest [Pan] Chrystus, y oto zaręcza Boga Ludziom, zaręcza *Lud* Bogu: Y iako rzekł odnowić nas, y (картка 92 об.) odnawia, y poczyć nas nieśmiertelnością, y poczyta.

Abowiem gdy tworzył Adama nie czynił zaręki, ani obietnice: a gdy go wydzwiga, y co nie obiecał to mu dał, iako [to], Niebo, Ziemię, Ray, y ine: A co z zaręką obiecał, azali nie dał, [iako to], Ewanyelię, to iest, Nowy Testament, [ktorego dać koniecznie przez Proroki swoje obiecał, o czym Ieremiasz mowi²⁾: Y będzie w ostatnie dni mowi Pan, vczynię Testament nowy. y sam Zbawiciel dając Taiemnicę mowi³⁾: To iest Krew moia Nowego testamentu. y Paweł S. mowi⁴⁾: Przystapiliście do Gory Syon, y wiele tysięcy Anyołów y do Cerkwie Pierworodnych, y

На боці: 1) евре^т. 3.

На боці: 1) Do żydow. 7. 2) [ieremiasz 31. 32. 33]. 3) [Math: 29.] 4) [Do żydow 12].

Видишъ же ю^ж на^м с^ходо-
тан^н пок^д в^кч^ник^и и нов^к
тестам^ент^ъ пода^н на^м. и д^учи-
ни^н е^ди^н ра^з доскона^лое пр^и-
мир^ье, м^ежи б^го^м и лю^дми.
а бол[']ше ю^ж [м^обл^ачи с^а] не
ходот[']ств^ет^ъ. с^ам^ъ в^ов^км^ъ в[']ск^ъ
до ко^нца н^ев^ѣр^ности м^оже^т. и
пр^ото не прич[']на, а^ле н^ев^ѣ-
р^ност[']и н^аш[']е е^ст['].

И ин^то пр^оти[']в[']ни^цы¹) з^оп^с-
о^ван^ое пр^е тол^ко[']ник^и м[']кс[']це д[']
і[']вана ст[']го х[']и на з[']ж[']иво[']
пр[']ив[']од[']а[']. і[']ак[']о[']ы (кар[']та 94
об.) і[']ва['] прич[']и[']цею е[']г[']д['] напи-
са['] в[']ит[']. К[']от[']ор[']ое в[']ѣ[']ле гр[']ец[']-
к[']и['] з[']в[']од[']о['], т[']а['] с[']е в[']л[']о[']н[']е в[']с[']об[']к[']
м[']а[']е[']2). с[']ын[']о[']ве не сог[']р[']к[']ш[']а[']т[']е,
а е['](с[']л[']и к[']т[']о з[']гр[']к[']ши[']т[']а пар[']а[']л[']ита
(т[']о е[']с[']т[']ъ, д[']у[']т[']к[']ши[']т[']ел[']а) м[']а[']емо
д[']у['] ѿ[']ца і[']с['] х[']а пр[']ав[']е[']н[']ика. и т[']о
е[']с[']т[']ъ в[']ч[']к[']р[']ен[']іе в['] гр[']к[']с[']х['] н[']и[']н['].
в[']идиш[']ъ же не м[']о[']ви[']т['], прич[']-
н[']а[']е[']т['] с[']а до ѿ[']ца за н[']а[']ми дл[']я
гр[']к[']ш[']о[']. а[']л[']е ст[']ѣ[']н[']а[']е[']т['] н[']а[']о[']
в[']е[']п[']ол[']ъ ѿ[']ц[']е[']н[']и в[']с[']д[']ш[']и. г[']д[']ы за[']гр[']-
к[']и ж[']ал[']о[']е[']т['] и за н[']и[']х['] п[']ал[']ч[']е[']т['] и
с[']а[']м['] з['] н[']и[']х['] н[']а[']о['] в[']ѣ[']р[']н[']ости м[']о-
же[']т[']. і[']а[']к[']о м[']о[']ви[']т['], и т[']о е[']с[']т[']ъ
в[']ч[']к[']р[']ен[']іе в['] гр[']к[']с[']х['] н[']а[']ш[']и[']. и
и[']н[']д[']е с[']а[']м['] м[']о[']ви[']т[']. Пр[']и[']д[']ѣ[']т[']е ко[']н[']ц[']
в[']ск[']х['] пра[']ц[']д[']ю[']чи и в[']о[']т[']ѣ[']жен[']ыи
гр[']ѣ[']ш[']а[']ми, а і[']а в[']л[']о д[']у[']п[']ок[']ю.

На боці: 1) а. 2) а. і[']ва[']. в.

do Pośrednika Nowego Testa-
mentu Jezusowego]. poty Święty
Złotousty.

Widzisz że już nam ziednal
Przymierze wieczne, y Nowy tes-
tament [iuz] nam podał, y wcy-
nił ieden raz (картка 93) dosko-
naly [y wieczny] *Pokoy* między
Bogiem y ludźmi, a więcey iuz
nie przyczynia sye [do żadnego
nam zbawienie iednając], sam
bowiem wszystkich do końca zba-
wić może, y przeto nie przy-
czynią ale zbawicielem naszym
iest.

A co Przeciwnicy¹) zepsowa-
ne przez Tłumacze miejsce v
Iana Świętego Chrystusowi na
zelżywość przywodzą, iakoby Ian
[święty] Przyczyną go być na-
pisał, ktore wedle Greckich *Ek-
zemplarzow* tak sye właśnie w so-
bie ma²). Dzieci: nie grzeszcie,
a iesli kto zgrzeszy Paraklita (to
iest, Poćieszyciela) mamy v Oycu
Iezusa Chrystusa sprawiedliwego,
y ten iest oczyszczenie o grze-
chach naszych. [Przytym Chry-
zostom Święty toż mowi: Abyś-
cie nie mowili że nie grzeszymy,
ale gdy zgrzeszy ktho ieden raz,
nie trwaycie więcey w grzechach
waszych, oczyszczi bowiem (кар-
та 93 об.) grzechy wasze Iezus
Chrystus ktory z Oycem iest].
Widzisz że nie mowi przyczynia
sye do Oycu za nami dla grze-
chow [naszych], ale ćieszy nas
gdy za grzechy żaluujemy, y za

На боці: 1) 1. 2) Jan. 2.

И ёще приво́дѣт¹⁾ до́брое з'лѣ з'розв'м'к'ши пи́мо ап'л'т'ское ꙗ́ковкѣ м'к'н ѿ паракли́т' д'х'ъ ст'ѣй, (ко́торѣи ѿн'к' т'кла не прина^т на (картка 95) сѣбе) до ѿца за на́ми причинѣт' са. што́ пише́т' до ры́ма^л, т'ѣми сло́вкы¹⁾. ѿ што́ вы́омы м'клн про-сѣти ꙗ́къ при́стон' не́на́е. ꙗ́ле са^т д'х'ъ посре́стѣе́т' (то́ ёсть ꙗ́кънѣ м'ше́т') ѿ на́о къздыха́нне^т невымо́бны^т. ꙗ́ котóрий вы́ба́де́т' ср'ца в'к'дае́т' шт'о́ ёсть м'дрова́нне д'ха́ и^т в'ѣле ёа моли́т' са в'ѣле ст'ѣх'. При то́ златоу^{от} ширóкó пи́шчи мо́внѣ р'бны́е д'хи́ то́ ёсть д'а́ры ст'го д'с'ха цр'кви дае́т' ё́къ. межи ко́торыми, ѿ то́ да^р д'х'ъ в'к'домости. ѿны́х ч'асу^т приходи́т' на ё́но́го члове́ка, ко́торѣи в' м'к'сто в'ск'к' моли́т' са. в'к'даючи ѿто́, што́ ёсть цр'кви пожитѣчно. ꙗ́ ни́къ д'а́ко^т то́ д'ура́т' на со́б'к' ма́е́т'. Котóрий в' ча́о моле́ннѣа сто́лчи с'ере́ цр'кве ѿ што́ са ма́е́т' моли́ти в'ск'к' ѿпов'к' (картка 95 об.) д'ше́т' гды́ са мо́ли́т' ѿ сп'с'н'нѣи д'и́г' ни́шн' ѿ пр'б'ч'а. И то́е то́ по́ка́же́т' Па́ве́т', мо́вччи ѿ

nie płaczemy y sam wespół z Oycem będąc z nich nas wyba-
wić może, iako [tu] mowi: y ten
jest oczyszczenie o grzechach na-
szych y indziey sam mowi:
Przydźcie do mnie wszyscy pra-
cuiący, y obciążeni (grzechami)
a la was vspokoie:

Y ieszcze przywodzą¹⁾ dobre
zle zrozumiawszy pismo Apostol-
skie, iako by miał y Paraklit
Duch Święty (ktory anie ciała
nie przyjął na się) do Oycza za
nami przyczyniać sye, co pisze
do Rzymian temi słowy²⁾: O co
bysmy mieli prośić iako przystoi
nie wiemy, ale sam Duch Szrod-
kuie (tho iest oznaymuie) o nas
wzdychaniem niewymownym a
ktory wybaduie Serca wie *iakowe*
iest mudrowanie Ducha, że wedle
(картка 94) Boga modli sye,
wedle Swietych. Przytym Chry-
zostom [Święty] szyroko pisząc
mowi: Rozne Duchy, to iest,
dary świętego Ducha Cerkwi daie
[Pan] Bog, między ktoremi y ten
dar, Duch wiadomości, onych
czasow przychodził na iednego
człowieka, ktory wmiasto wszyst-
kich modlił sye, wiedząc o tym
co iest Cerkwi pożytecznego, a
teraz Dijakon ten vrząd na sobie
ma, ktory czasu modlitw stojąc
wpośzrodku Cerkwie o co sye
mamy modlić wszystkim opowia-
da, gdy *wszczyna* [mowiać]: o
zbawieniu Dusz naszych etc. Y
to pokazuie Paweł S. mowiać:

На боці: 1) в. 2) рн. и.

На боці: 1) 2. 2) Rzym. 8.

што высмѣ просити мѣлн іакъ
прістонѣ не нѣе. Але са^н дх^х
посре^хствѣе^т ѡ на^о, въздыха-
ни niewymóвными. тѣ естъ гды
са мóлитъ дхóв^{не}. Діаконъ,
за которого молитвами ѡ
нашъ дх^х niewymóвны^н [мо-
лѣніемъ] въздыхаетъ. ап^ол^к.

А которіи выбадыѣ ср^цце.
златоу^{ст}. Видишь и^н не ѡ па-
рак^лит^к ѡное мóвн^т, але ѡ
ср^ццѣ дхóв^{но}. ѡ есликы не та^н
кыло тѣды мѣл^к мóвн^т а ѡ
который выбадыѣ дх^а. Але ав^о
вѣда^н и^н ѡ члѣц^к дхóв^{но}
мóвн^т, которіи молѣніа да^п
мѣт^т, ѡ да^п тóго привѣ^т. Ап^лк^т,
которіи выбадыѣ ср^цца, вѣдлѣ^т
штѣ естъ мѣдрова^не дх^а (тѣ
естъ, члѣк^а (картка 96) дхóв-
ного) и^н по бóз^к мóлн^т са по
ст^ны^х,

ав^к са ѡ м^к ѡ нѣго б^чч^н-
ли, ѡ што са мѣт^т моліти.

ѡ ещѣ соѣ^к вер^{ст} на по^{мо}¹⁾
штѣ естъ писано²⁾. А в^се ѡ
ѣа, которій насѣ соѣ^к прим-
ри^н іс^хр^пто^н. ѡ да^н на^н сав^кв^с
примирѣніа. Авов^км^н ѣ^к в^н
в^к х^к свѣ^т соѣ^к е^нна^нючи, не
причит^аючи и^н грѣх^н и^н ѡ по-
ложи^н в^на^о слóво примира,
в^мѣсто х^а. тѣды прѣсн^о
іак^о вѣ^к прѣ^н на^о прѣсн^т. прѣ-
си^н тѣды в^мѣсто х^а, прѣмн-
ри^те са з^в вѣ^он^н. При то^н прѣ-
т^нницы мóва^т понева^нк^н ѡц^н
прѣ^н людѣ^н посл^н свон^н прѣсн^т

На боцї: 1) г. 2) в. ко^п. е.

O cobysmy prosić mieli iako
przystoi nie wiemy, ale sam
Duch Szrodkuie o nas wzdycha-
niem niewymownym, [to iest
gdy sye modli duchownie Dija-
kon, za ktorego modlitwami y
nasz Duch nie wymownie wzdy-
cha]. Apostol.

A kthory wybadywa Serca.
Zlotousty [na to:] Widzisz ze
nie o Pa- (картка 94 обор.) ra-
klićie ono mowi, ale o Sercu
duchownym, y iesliby nie tak
było, tedy miał mowić, a on
kthory wybadywa Ducha, ale abyś
wiedział ze o czlowieku duchow-
nym mowi, kthory Modlenia Dar-
ma, y dla tego przywiold: Apo-
stoł. [A] kthory wybadywa Serca
wie iakowe iest mudrowanie Du-
cha, tho iest, czlowieka duchow-
nego, iż *wedle* Boga modli sye
wedle świątych.

aby sye y my od niegoeczyli
o co sye mamy modlić.

Y ieszcze sobie bior^а na po-
moc¹⁾ co iest pisano²⁾: A wszys-
tko od Boga, kthory nas sobie
poiednał Iezusem Chrystusem, y
dał nam służbę przymierza, abo-
wiem Bog był w Chrystusie Świat
sobie iednaiąc, nie przyczytaiąc
im grzechow ich, y położył w nas
słowo przymierza, w miasto Chry-
stusa tedy prosimy, iako Bog przez
nas prosi, prosimy tedy w miasto
Chrystusa poiednay- (картка 95)
ćie sye z Bogiem. Przytym Prze-
ćiwnicy mowią: Ponieważ Oyćie

На боцї: 1) 3. 2) 2. Кор. 5

на^о, тѣды ѿ сѣк в' натѣрк лю^д-
ской прѣси^т ѿца за нами. Але
тѣ злѣ розумкю^т, аковк^м ѿ сѣи
х^с іако ѿ сѣи^н причиня^т сѣ
за нами не е^{ст} ѿ ни^х рѣны^м.
ѿ в^сдѣ^т створѣ^не, а не створите^н.
штѣ е^{ст} велі^н. (картка 96 обор.)
коѣ блю^нн^крствѣ. Але с л ш^н
н^к та^к мѣвити, ѿ в^крити
мѣю^т; и^х сѣи^н іакк^ѡ ѿ х^са ѿ
ѣа на^о прѣса^т та^кже сѣ ѿ за
нами до ѣа мѣла^т. [а] х^с в^с-
дѣчи рѣдѣ^н а не сотворѣ^н.
[ѣдѣ^н ра^н] в^кнѣе примирѣ^не дѣ-
чинн^ншн, ю^х сѣ не мѣли^т. [іако
тѣс пѣше^т] ¹⁾. Але сѣи^н то^т дѣ-
ра^н злѣци^н, ѿ шн^н в' мѣксто
х^са іакк^ѡ на^о ѿ ѣа, та^кже за
грѣх^ни нашк^ѡ х^са ѣа прѣса^т. а х^с
са^м собою [пѣкѣ] дѣчинн^ншн ѿ-
чїсти^н грѣх^ни нашк^ѡ. іако пѣ-
ше^т ²⁾.

Собою ѿчїщеніе дѣчинн^нл'
грѣх^ншн нїи^н, сѣк^н на правїци
маєстѣтѣс велїчествїа на

На боцї: ¹⁾ іѡан^н. 3ї. за^ч.
нѣ. ²⁾ [ѣврѣ. а].

przez ludzi posły swoje nas prosi,
tedy y Syn w naturze ludzkiej
prosi Oycę za nami. Ale to złe
rozumieją: Abowiem iesli [Pan]
Chrystus iako y Święci [wybrani
iego ieszcze] przyczynia sye za
nami, [tedy] nie *będzie* od nich
roznym, y *będzie* stworzenie a
nie Stworzyciel, co iest wielkie
bluźnierstwo. ale *tak właśnie* mo-
wić y wierzyć maia. [wedle tych
iasnych słow Apostolskich]: Iż
Święci [wybrani Boży], iako *w*
miasto Chrystusa y Boga nas
proszą, także sye y do Boga za
nami modlą, [ponieważ Pan
Chrystus im to zlecił, iako mowi¹⁾):
W on dzień w imię moje prościć
będziecie: y nie mówię wam że
ia będę Oycę prościć za wami.
Abowiem Pan] Chrystus, że iest
Rodzonym a nie stworzonym²⁾,
y vczynił Przymierze wieczne [y
służbę swoię dokonał, iako rzekł³⁾):
Wykonało sye, (картка 95 обор.)
y iuż więcey iako nie służy, tak-
że] ani sye modli, ale świętym
[sługom swoim] ten vżąd zdał,
y oni wmiasto Chrystusa, iako
nas od Boga, także y za nami
Chrystusa Boga proszą, a Pan
Chrystus sam sobą vczyniwszy
nam oczyszczenie, [siadł na Ma-
iестаcie swoim], iako pisze:

[Sam] sobą oczyszczenie vczy-
nił grzechow naszych, Siadł na
Prawicy Maiestatu *wielbienia na*

На боцї: ¹⁾ Ian. 16. zac: 55.
²⁾ Philip. 2. ³⁾ ian. 19. 61. ⁴⁾ Do
żydow 1.

кысѡкы^х. При то^м Златоу^{ст}
широко пишѣчи мѡвн^т. Не
прѡсто с'кл' але гдѣ на^о ѡчи-
сти^н. понева^ж въплотил' сѧ.
и там' же ниже' мѡвн^т ¹⁾). собѡю
примири^н на^о ёс, и всѣ докона^н
гдѣ ко^не^ль на^о кр^ото^н сво-
имъ ²⁾) (картка 97 знач. **Г**) а
ѡпов'кдѣт' коскр^ен^{іе} и воз'не-
сѣн^{іе} на вѣса привѡдѧчи, и с'к^н
на правіци велічествіѧ на
кысѡкы^х.

А іако тѣ^т та^к и на другѡ^м
мѣсци всѣ ѡ в'лѧды пречис-
того вочловечѣн^{іа} г^однѧ
пишѣчи мѡвн^т ³⁾). Воскресн^н ёгѡ
ѡ ме^лткы^х и посади^н на пра-
віци сѧкѣ на в^сны^х превкш[']
ше всѧкон мона^рх^и, и в'лѧды,
и мѡцы и пѧства, и всѧкого
имен^і имен^іе^лого не то^лко во
к^кц'к сѧ^м але и^н приш'ло^н. При
то^м Златоу^{ст}.

Не мѡвн^т спрѡста кыш'ше,
але кысѡко^{ст} б^укѧзѣт' [велик^ю].
и длѧтого превкш[']ше мѡвн^т.
ѧвок'н сѧ^т агг^лки^н силѧ^н и^м-
нѧ. и тепѣр^ь [ѡ мнѡг^их] не
именованы, а то^гдѣ вѣдѣт'
по^наны. ѧво^вк'мъ не ёден^ыми
влѧн^т. а друг^ими не в'лѧн^т.
але в'с'к^ни в^с п^лѡт'ны^х (карт-
ка 97 обор.) ми силѧми. А

На боцї: ¹⁾ [Филипп^о в].
²⁾ [Іва^н. ѡї. зѧ.]. ³⁾ ёѧ^е. ѧ.
сїї.

wysokościach. Przytym Złousty
szeroko pisząc mówi: Nie prosto
wsiadł, ale gdy nas oczyścił, po-
nieważ wcielił sye. Y tamże ni-
żey mówi: [Sam] sobą pojednał
nas z Bogiem, y wszystko doko-
nał gdy wznosił nas Krzyżem
swym, a opowiada zmartwych-
wstanie, y na Niebiosa wznieście-
nie przywodząc: Y śiadł na Pra-
wicy *wielbienia na wysokościach.*
(картка 96 знач. **Сс.**).

A іако tu, tak y на drugim
mieyscu wszystko о Władzy
przenayczystsze^{го} Bożego *człowie-
czeństwa* pisząc [do Ephezow]
mowi¹⁾): Wskrzesił go od vmar-
łych [to iest, Bog *człowieczeń-
stwo*, z kthorym wespół iest], y
posadził на Prawicy v siebie на
niebiešiech, naywyszey wszelakiey
Monarchyey, y Władzy, y Mocy,
y Państwa, y wszelakiego imie-
nia mianowanego, nie telko w
tym wieku, ale y w przyszłym.
Przytym Święty Chrysostom
pisze:

Nie mowi sprosta, *wysoko*,
ale [wielką] wysokość vkaзуie, y
dla tego naywyszszey mowi, a-
bowiem są Anyelskim siłami
imiona, y teraz nie mianowane,
a *potym* vznane będą, abowiem
nie iednemi władnie a drugimi
nie władnie a drugimi nie wład-
nie, ale wszystkimi *Zastępy*. A
to abysmy rozumieli po przyię-

На боцї: ¹⁾ Efes. 1. 218.

преложенымъ. гдыжъ теле^{не} мѡ-
ки^т на^м главою. а црѣко^в ѣсть
досканалость (sic) хвѣла. напо^л-
наѣ^т ковѣ^м и досканалою чини^т
тѣло главѣ, іако тыжъ и на^тго
глава досканалость е^{ст} тѣла.
(ап^л)

Напо^тненіе напо^лнаючого в^с
ко^сцѣ^х.

Присмотри^ж сѧ, іако ти бѣ-
казѣ, же не то^лко вѣ^ле чо-
вечен^ства ѣсть главою и паню^м
в^селѣ^м створѣ^ню, але и стко-
ри^теле^м вѣ^ле во^ства. іако іва^н
нише^т 1). Котѡры^м сѧ в^се стѣло,
а вѣ^л не^го н^кчѡго сѧ не стѣло,
ш^то сѧ стѣло. (картка 98 об.)
И ш^ного ш^ць іако нише^т рѣд^л-
ле члвч^отва²) да^л дѣдичю^м в^сцѣ^м
(б^но^н) котѡри^м и в^кки сотво-
ри^т. котѡри^и власнѣ^ни с^лѧни с^л-
вы ш^чен, и ѡбра^з и пѡ^бст^лси
ѣгѡ. и нѡсачи в^се мѡкою мѡци
ско^еи. со^бою бѣ^чини^и ѡц^кше^н
грѣх^ов^н ниш^н. сѣ^н на правіци
ма^естѣ^тс вел^лчестіѧ на
высѡки^х. и та^к бо^лши^м зо-
стѣ^нши ш^д аг^ло^в іако преслѣ^н-
нѣ на^л ни^х ш^д дѣдичи^н и^мѧ.
Комѣ^с ковѣ^м мѡви^н коли ш^д л^н-
гелю^в. снѣ^м мѡ^л ты^ж ѣсте^с. іа
ни^ѣ роділ^с е^с тѧ. и за^с. іа
вѣ^лд^с іѣ^мс ш^цѣ^м, а ш^н мнѣ^к
вѣ^лдѣ^т снѡ^м. а гдѣ^ж з^нѡвѣ^с в^кѡ-
ди^т пѣ^вкорѡ^нного ко^сселѣ^ншю мѡ-
ви^т. нех^лй покѡ^нж^т сѧ іѣ^мс вс^л
аг^ли в^жи^н. а до аг^лш^н мѡви^т.
(то^мс) котѡри^и твѡри^т л^нгелю

На боцї: 1) іван^н. а. 2) єв-
ре^н. а.

nym, przeto ҃ciełśnie mowi nam
[jest] Głową, a Cerkiew iest do-
skonałość Chrystusowa, napelnia
bowiem y doskonałą czyni Ciało
Głowę, iako też y nadto Głowa
doskonałość iest ciała. Apostol:

Napelnienie napelniającego
wszystko we wszystkich.

Przypatrz że sye iakoć vka-
zuie że nie telko wedle człowie-
czeństwa iest Głową y Panem
wszystkiemu stworzeniu, ale y
Stworzycielem wedle Bostwa
iako Ian [Święty] pisze¹): Kto-
rym sye wszystko stało, a (карт-
ка 97 об.) bez niego nic sye
nie stało, co sye stało. Y onego
Oyciec iako pisze wedle człowie-
czeństwa²): Dał Dziedzicem
wszystkiemu (onego) ktorым y
wieki stworzył, który własną
Światłością Sławy Oycowskiej,
y Obraz [wyrażony] *isności* iego,
a nosząc wszystko mową mocy
swoiey, sam sobą vczyniwszy
oczyszczenie grzechow naszych,
siadł na Prawicy Maiestatu *vviel-*
bienia na wysokościach, y tak
więtszym zostawszy nad Anyo-
łow, iako przenasławniey nad
nie odziedziczył imię. Bo komuż
kiedy z Anyolow rzekł: Tyś iest
Syn moy, Iam ҃ciebie dziś vro-
dził? Y zasię, Іа mu będę Oy-
cem: а on mnie będzie synem?
А gdy zasię wprowadza Pierwo-
rodzonego we wszystek świat,

На боцї: 1) Jan. 1. 2) Ew-
rey. 1.

своѣ дѣи. ѿ слѣги своѣи ѡгнѣ-
палѣныи. ѿ до сна, Мѣстѣт'
(картка 99) твѣ бѣ на вѣки
вѣчныи. скипетро дѣпрѣленѣа,
щѣтро кролевѣства твоѣго

Видиш' величество хѣон
плѣти видишъ хѣа всѣи твѣри
крѣла ѿ створитѣла. видишъ
жѣ емѣс в'сѣа твѣ со ѡцѣмъ ѿ
стѣмъ дѣомъ рѣвно сѣдѣчемъ на
мѣстѣткѣ поклонѣт сѣ. на
в'сѣкѣ вѣкѣмъ аггѣлѣмъ оѣ ѣстѣ.
на што мѣиш' тѣс довоѣ.

Первѣи¹⁾ иѣ ѡцѣ жѣаного
аггѣла не назваѣ сѣомъ. ѿко хѣа
назваѣт, в'ласныѣ дѣрожѣныѣ,
ѣ не приспособѣленыѣ сѣомъ.

Дрѣгѣи²⁾ иѣ сѣ емѣс клѣнаѣ-
юѣ аггѣлѣ.

Трѣтѣи³⁾ иѣ аггѣлове сѣт слѣ-
зи, ѣ хѣс сѣомъ ѿ боѣомъ.

Чѣтвѣртѣи⁴⁾. иѣ хѣс ѣстѣ
створитѣѣ, ѣ аггѣлѣ ѿ боѣ ство-
рѣнаѣ.

мѡви: Нѣх му сѣе покѣлѡнѣя
всѣи Anyѡлѡе Боѣе? А до
Anyѡлѡ мѡви (тѣму) ктѡрѡ
творѣи Anyѡлѡе своѣе Дѡчѡ,
а слѡги своѣе огнѣмъ паѣаѣе. ѡ
до Сѣна [мѡви]: Ма- (картка
98) иѣстѣт твоѣ Боѣе на вѣки
вѣчнѣ Лѣсѣа правѡсѣи, лѣсѣа
Крѡлевѣства твоѣго.

Видѣиш' [в ѡковѣе] иѣстѣ
вѣлѣбнѡсѣи чѣлѡвѣчѣствѡ Боѣе,
видѣиш' [Пѣна] Чѣрѣстѡса
всѣстѣиѣмѡ створѣниѡ Крѡла ѡ
Створѣиѣла, видѣиш' жѣ му
всѣлѣкѣе створѣниѡ з Оѡцѣмъ,
ѡ з Дѡчѣмъ свѣтѣмъ рѡвно
сѣдѣѣѣмѡ на Маѣстѣѣи клѣнаѣ
сѣе. Надъ всѣстѣиѣе бѡвѣиѣмъ
Anyѡлѡе онѣстѣ, на ѡ ту
мѡш' доводѣ.

Первѣи¹⁾, жѣ Оѡцѣѣ жѣднѣ-
го Anyѡла не назваѣ Сѣнѣмъ,
ѡко Чѣрѣстѡса назѡваѣ
власнымъ вродѣзѡнымъ а не
прѣспѡсобѡиѡнымъ Сѣнѣмъ.
[Ктѡрѡго онъ дѣиѣшиѣа,
тѡ иѣстѣ, вѣчнѣ рѡдѣи. Бо
в вѣчнѡсѣи не мѡш' чѣсѡу
прѣшѣлѡго, ѡни прѣшѣлѡго,
ѡлѣ вѣстѣвѣчнѣе дѣиѣшиѣа].

Дрѣгѣи²⁾, жѣ сѣе му клѣнаѣя
всѣи Anyѡлѡе. (картка 98
ѡб.).

Трѣѣи³⁾, жѣ Anyѡлѡе сѣ
слѣдѣи, а Чѣрѣстѡс Сѣнѣмъ ѡ
Боѣемъ.

Чѣртѣи⁴⁾, жѣ Чѣрѣ-
стѡс иѣстѣ Створѣиѣѣлѣ,
а Anyѡлѡе иѣго створѣниѡ,
[Бо ту Пѣвелъ ѣ. прѣводѣи
рѡзѡмѣѣе пѣсѣма,

На боѣѣ: 1) ѣ. 2) ѣ. 3) ѣ.
4) д.

На боѣѣ: 1) 1. 2) 2. 3) 3.
4) 4.

Пятый¹⁾ иже Хс с'кди^т на
правицы божей, а агглове
люде^м слбжа^т.

Ико^ж са тс не в'стгддэшъ
на до^т (картка 99 об.) ёгò
стаглючи. гдъ е^т ёце при-
чи^нцею ходотае^м е^наче^м, мо-
лѣбнико^м, оф'крòбнико^м, слбгòю
свои^м чинишъ. Не хотачи ро-
ззм'кти жè тò в'сè ёдини^м ра-
зо^м досконале са^м собòю д'чи-
ни^т. авь са причиняючи и мо-
лачи са д'стави^нне не оф'к-
рокалъ. Але авь са^м в'скми
якъ па^н владалъ. в чò пн-
ше^т2). На тòе вòвк^м Хс д'меръ
и воскрес^е, авь м'ртвymi и жи-
вymi владалъ.

И если и слышишъ, штò
[в не^м] до рн^нла^н Паве^л пн-
ше^т3). Иж' в насъ опов'дае^т.
При то^м златоу^{от} та^к пнше^т.
Не роззм'к' тс мещость але
то самбю любò ёгò д'казе^т.
авòвк^м если о^н живò и всемъ
до'рò жрòло. и если тòен^ж
силы штò и ш'цъ. и мер'тв^м
воскрешае^т, и в'живлае^т, и нное
в'сè (картка 100) твòри^т. як'в^м
в на^с ходотà строва^т, и ли
молилъ са, якъ ёретицы мо-
ва^т. якòе молѣнiе чинити мле^т
тò. котòрий шкал^нны^м и в'сè-

не о Bogu Oycu, ale o Chrystušie
Panie naszym, który tworzy A-
nyoły swoje Duchy, y który na
początku ziemię wfundował, y
działem rąk iego są Niebiosy].

Пяты [dowod] 1), że Chrystus
siedzi na Prawicy *Oycowskiey*, a
Anyołowie mu służą.

Iakoż sye tu nie wstydasz
na doł go *wlokąc*, gdy go ieszcze
przeczyńcą swoim iednaczem, o-
fiarownikiem, Pośrednikiem,
slugą swoim czynisz: nie chcąc
rozumiec, że to wszystko iednym
razem doskonale sam sobą vczyni-
ł, aby sye iuż przyczyniając
vstawicznie, y modląc (картка
99) sye nie ofiarował, ale aby
sam wszystkimi iako Pan wład-
nął, o czym pisze 2): Na to bo-
wiem Chrystus vmarł, y zmar-
twych vстал. aby żywymi y mar-
twymi władnął.

A iesli słyszysz co Pawel
[Święty] do Rzymian pisze 3):
Ze [Syn Oycu] opowiadanie czy-
ni o nas, [o czym sye wyszszey
wspomniało, tedy] przy tym
Chrysostom [świąty] tak mowi:
Nie rozumie tu [Pawel] mniey-
szość, ale telko samę miłość iego
vkazuje. Abowiem iesli on ży-
wot, y źródło wszystkiemu do-
bremu, y iesli teyże mocy co
y Oyciec, y martwych wskrzesza
y ożywia, y insze wszystkie [rze-
czy] tworzy, iakby o nas *Pośred-
nictwo sprawował* albo sye mod-

На боці: 1) ё. 2) к рн^н. Дї.
3) к рн^н. й.

На боці: 1) 5. 2) Rzym. 14.
3) Rzym. 8.

жены^х своєю силою ѿ ѿсвѣ-
нїа вѣсвободи^т. ѿ прѣвѣ^тными
вѣжми сѣми ѡчисти^т. ѿ та^к
къ на^ввышшѣ ѡчисти^т в'
звѣ^т. ѿ ѿ чомъ жѣ^тнои надѣ^т
не мѣли^тмы, тоѣ в' доскона-
ло^{ст} привѣ^т. ꙗко^ж, прошѣ^т; гдѣ^т
ѿное все докондѣ^т. ѿ ѣсте-
ствѣ нше на цр^ккомъ мѣста^т-
тѣ посаженоѣ ѡказѣ^т, дла
малы^х ѿ лиц^ны^х спра^т хо^д-
та^тства ѿли молѣнїа потре-
бѣ^т.

Присмотри^т сѣ прѣвѣ^т ѿ ѿ
ѿба^т рѣзѣмъ стѣго. которѣ^т
ѿ и^тде пше^т 1), на тоѣ ш^т
дѣ^тво^т до х^та мѣвилъ. ѣсли
ѣсте^т снѣ вѣж^т р^тцѣ ѡвѣ^т
мѣ^те тоѣ х^тѣкомъ вѣло. ѿ
мѣви^т (картка 100 об.) злато-
ѣсткѣ. ѿ ѣретичѣ хотѣ^т дѣ^т-
вола послѣх^т. ѡвѣ^т ѣретничѣ,
гдѣ^т молѣ^твы чина^т. мѣва^т
помолѣ сѣ ѿцѣ своѣмѣ. ѿ дѣ-
ѡво^т не мѣви^т помолѣ сѣ. ѡле
ѣсли снѣ ѣси вѣж^т р^тцѣ. къ то
ѡказѣ^т вл^тное приреже^т, ѡвѣ^т
снѣ ꙗко ѿ ѿцѣ росказовалъ.

ѿ нижей тамъ же пше^т. р^тцѣ
ѿ ѣретичѣ, мѣви^т ли снѣ ѿцѣви.
прошѣ^т та допѣстѣ ми ра^тбѣ^т-
ника повѣстѣ в' рѣ^т. цѣ потреба

На боцѣ: 1) [Вѣ^т ѿ слѣвѣ^т
на крѣпѣнїе в' ма^тргарѣ^ткѣ].

лї, ꙗко Hereticy мовїа, ꙗкѣ
модлы чинїе ма тен, к^тхоры
нѣд^тных, у осадzonych своїа
мѡцѣ з осадzenia wyswobodzil,
у справедлиwemi Bozymi Syna-
mi uczynil: у так ку naywyszey
vezci- (картка 99 об.) wości
wzwiadl, у о czym nie mielismy
žadney nadzieie, то w doskonałość
przywiadl, ꙗкож, prosze? gdy
ono wszystko dokonal, у nature
nasze na Krolewskim Maiestacie
posadzil, dla malych у lacnych
spraw Pośrednictwa albo mod-
lenia sye potrzebuie.

Przypatrz że sye [szczyrey]
prawdzie, а obacz rozum świę-
tego, k^тory [nie telko tu, ale у]
indziej [w trzecim kazaniu о
krzczeniu Chrystusowym] pisze:
Na то со Dijabel do [Pana]
Chrystusa mowil: Iesli iestes
Syn Boży, rzekni aby kamienie
to chlebem bylo, у mowi Chry-
sostom [święty]: O Heretiku,
chocay Dijabla posluchay: Abo-
wiew Hereticy gdy modlitwy
czynia, mowia: Modl sye Oycu
swemu, а Dijabel nie mowi modl
sye, ale iesli Syn iestes Boży
rzekni, bo то vkazuje własne
przyrodzenie, aby Syn ꙗко у
Oyciee rosказowal. (картка 100
знач. Dd.).

У нижей тамъ же pisze [Chry-
zostom Święty mowiac]: Po-
wiedz mi о Heretiku, iesli mowi
Syn do Oycy prosze cię dopuše

БЫЛО МОЛІТВЫ. НИ ДЛА ЧОГО. ПОНЕВАЖ ВЕЛІКАА БЫЛА ЪКРА РАБОНИКОВА. АНЪ МОБИТЪ ЕМЪ ПОМОЛИ. АЛЕ ПОМАНІ МА. [ПРОТО] ВЕЛІКЮ ТЪДЫ УДЪРЖА ЛАКЪ. ЗАПРАДЫ ЗАПРАДЫ МОЮ ТЕБЪ НИКЪ ВЪДЕШИ СО МНОЮ В РАИ.

Слѣхай же еще на концѣ, въ томъ великомъ архіереи. которій то (картка 101 знач. Ц.) ды ра ѡфкрова са. а пото възышо превѣшше кскъ нѣскъ и южѣ болѣше не ѡфкретъ, анк са молитъ. іако пише¹⁾. Такогого на престола мѣти архіереа. прпного не злослівого, ве змáзы, и влачѣного въ грѣшникъ. и вѣшше нѣскъ бы²⁾. (Златоу^{от})

На само то сѣди ѡиенско мѣстатк. а што мобитъ ави бы, то въ плоти егѡ мобитъ. еѡ слѡко бжѣе ве вѣтпѣа зажды вѣшше нѣскъ е^{от}.

(апѡль Которій не мѣе прѣмѣшеа на кождѣ днѣ, іако первосіѣнници. перше за свои грѣхи ѡфкрн приносити. а пото въ лѣски. тоѣ коккъ ѡчинни еде ра себѣ принѣскъ. (Златоу^{от}).

ѡповѣдеѣ рѡнѡсть е въ жидвски ерѣвѣ, не токо же ве грѣха ѣсть. але и спѡсѡбнѣшій (картка 101 об.) мѣт

mi Zboicę wwieść do Raiu, była li potrzeba modlitwy? nie. dla czego, Ponieważ wielka była wiara Zboycę onego, [kthoryj] nie mowi modl sye [za mną], ale wspomni na mię, [wielką dałeś wiarę], wielką weźmi łaskę: Zaprawdę, zaprawdę powiadam ci: Dziś ze mną będziesz w raiu.

Слушай же иеще на конец, о томъ великомъ Архыереи, который раз отарова сѣ, а потым wszedł przénaywyszszey wszystkich Niebios, y iuz wiecey nie ofiaruie, ani sye modli: о czym [Pawel Swięty do Zydow] pisze¹⁾: Takiego nam przystalo mieć Archyereia *Swiętego, nie winnego*, niepokalanego y odlączonego od grzesznikow, y [kthoryby] wyższey Niebios byl. [Przytym S.] Chryzostom [mowi]: (картка 100 об.).

На самомъ онъмъ сидѣи Оуцѡвскимъ Маѣстѣи. А со мѡви абы былъ, то о ѡiele иego мѡви, бо слѡво Боже безъ вѣтпѣниа завжды иest wyszszey niebios.

Апѡстѡль Кthory не ма прѣмѣшениа на кажды днѣи іако прѣднѣйше Iereiie, pierwey за своie грѣchy ofiary przynosić, а потым за людские: бо то вѣчынѣ иeden raz [samego] siebie przyniosł. Chryzostom.

Оповѣда го рѡзнымъ бѣ од Zydowskich Iereiow, не telko же иest bez грѣchu, але же y спѡсѡб иншы мѣл въ ofiarowanii, то

На боцѣ: 1) ѡкрѣ. з.

На боцѣ: 1) Ebr. 7. [318].

къ ѡф'кроваю. то ѣсть, не за себе ѡф'крова, абовк^м не мк^к гр'кхд. але за лю^тскіе гр'кхн. А жидѡвскіе іерейи перше ѡ скон^х гр'кхо^х а пото^х ѡ лю^тски^х принѡшовали ѡф'крѡ. А слышачи егдѡ архіереѡ не мнѣма егдѡ зажды кытѡ архіереѡв^м абовк^м тобе промыслъ справа была. и дѡчиннѡши гоѡе еде^н ра^в а болше с'клѡ на ѡцѣвскоѡ століци. и дѡже не прѡкываѣтѡ ходотѡе^м. прискоѡто бѡвѣ^м ѣсть іерееѡ столчнѡ сажити. а што с'кстн, дѡказѡет. и^н едн^н ра^в ѡф'крѡс принѡ. то естѡ, своѡ тѣло. и юже с'кднѡ на престѡлкѡ. Котѡромѡ сажатѡ ангѡли. поты стѡи Златоустѡи.

Але рекѡтѡ прѡтѡвници¹⁾ то дѡже тепѡркѡ іерействѡ и ѡф'крѡ в' цѡркѡви христѡвоѡ не потреба. (картка 102).

Ѡ ІЕРЄСТВѢ И ЖЕРТВѢ.

Писано ѣсть²⁾ ве^с в'сакаго спѡрс мѡшнѡ ѡ болшого нехдѡ сѡ благосло^лаѡетѡ. В старѡм законѡкѡ кы^т арѡнѡкѡ болшнѡ, ѡ котѡрого вѡле егдѡ порѡжс в'сѡкѡ іевѡнѡ блгословѡе^нство крали. Але мѡл'хиседе^н иного порѡжс котѡрнѡ кы^т іерѡеѡ вѡ кышнѡтѡ а хсѡ ф'ккѡброю, то^т кы^т на^т арѡна далѡко болшнѡ. понека^к на^колнѡи патрѡи

іест, не за siebie ofiarował, a-
bowiem nie miał grzechu, ale za
ludzkie grzechy, a Żydowskie
Iereie pierwey za swoje grzechy,
a potym za ludzkie sprawowali
ofiary: A słyszac go Archyiere-
iem, nie mniemay go zawždy
być Archyereiem, abowiem to
przeźrzenia Bożego sprawa była,
y v- (картка 101) czyniwszy to
ieden raz, a więcey iuż siadł na
Oycowskiej stolicy, y iuż [więcey]
nie przebywa Pośrednikiem,
przyzwoiło bowiem іест Iereiu
stoiac służyć, a co sieść, vказуie
że ieden raz Ofiarę przyniosł, to
іест, swoje ciało, y iuż siedzi na
maiestacie, a służą mu Anyeli.
poły Święty złotovsty.

Ale rzekną przeciwnicy, to
iuż teraz Iereystwa y ofiar w
Cerkwi Pana Chrystusowej ofia-
rować nie potrzeba.

О Іереѡствѡе y офіерѡе.

Писано іест, że: Bez wszela-
kiego sproru (sic) mnieyszy od
więszego niechay sye błogosławi.
W starym [tedy] Zakonie, był A-
ron [Jerей] *przednieyszy*, od kto-
rego wedle iego porządku wszys-
cy Jereie Błogosławienstwo brali,
[y od onego szła Chyrotonija na
(картка 101 об.) wszystkich do
przyścia Pana Chrystusowego].
Ale Melchysedeck inego porządku,

На боці: 1) [Геретикъ]. 2)
[Евѡрѡе. З].

арха. аꝛлаа еѣмс да десатїны. къ томѣ меѣхиседекъ іерѣиꝛ двуставїне во іерѣствоꝛ своего порѣкъс. мѣкъ трѣвати. а аꝛонъкъ зъ свонъ іерѣствоꝛ постановѣле до часѣс. ѣ не моꝛли еѣ іерѣи къне трѣвати. смѣтъ аꝛонова нѣ закрочїла. проѣтъ хꝛс не вѣде ле аꝛонового дочасного а ле вѣде ле мелхиседеково къчного порѣкъс. пришо аꝛхїерѣ къны (картка 102 об.) добръкъ. ѣ ꙗко са нѣгда не дѣмнраѣтъ тѣже іерѣство еꝛго вѣде ле порѣкъс мелхиседекового на къки не двуставѣтъ. ꙗко пїшеѣ. Тѣ сї іерѣ во къки вѣде ле порѣкъс мелхиседекового.

Встаѣло тѣды аꝛхїерейство аꝛоново ꙗко дочасное, а настѣпїло хꝛѣо къчное. которї зъ мѣпѣтвѣкъ вѣстаѣши свонъ апѣлѣнѣ на то посваѣтї преѣ хїротонїю. то ѣсть, преѣ рѣкоположенїе. ꙗко пїшеѣ¹⁾. ꙗко поѣнесѣ рѣки свонї ѣ вѣлнѣ нѣ. а са взышоѣ на нѣбо.

ꙗко апѣлѣнѣ за еꝛпѣкнѣпѣ постѣнїли. ꙗко пїшеѣ²⁾. Тоꝛды поѣстнѣши са ѣ молиѣши са ѣ по-

которы былъ Јереѣ Бoga *наывышого* а Фигурѣ Папу Хрыстусови, а тен былъ над Арона далеко вѣтшымъ, поневаѣ навѣтшы Патрїарха Абраамъ иему даѣ дѣїсїѣны. Ку temu Melchisedek Јереѣмъ вѣставїчнѣ в Јереѣствѣ свего порѣдкѣ мѣл трѣваѣ, а Аронъ зъ свымъ Јереѣствомъ [был] поставленъ до часу, ѣ не могли иего Јереѣе вѣчно трѣваѣ, [бо] смѣрѣ иего имъ закрочїла. Прѣто [Пан] Хрыстусъ не вѣде ле Аронѣвогѣо дочѣснѣго, а ле вѣде ле Melchisedekѣвогѣо вѣчногѣо порѣдкѣ прѣшѣдѣ Archiereѣ вѣчныхъ добрѣ, ѣ ꙗко самъ нїгда не вѣмира, такѣже ѣ Јереѣство иего вѣде ле порѣдкѣ Melchisedekѣвогѣо на вѣкї не вѣстане, ꙗко пїше: Ты ѣстъ Јереѣмъ на вѣкї вѣде ле порѣдкѣ Melchisedekѣвогѣо.

Встаѣло тѣды Archiereѣство Аронѣ (картка 102) новѣ [ѣ зъ офїарѣми иего] ꙗко дочѣснѣ, а настѣпїло [Пана] Хрыстусѣво вѣчно [ѣ зъ офїарѣ иего], кѣторы змѣрѣтвѣнѣ вѣставшѣ своїхъ Апѣстѣловъ на то поѣсвѣѣтїлъ прѣзъ Chyrotonїю, то ѣстъ, прѣзъ Рѣкоположенїе, ꙗко пїше [Лукѣзъ свѣтѣ въ оѣстѣтнѣмъ мѣовѣѣ]: Ѣ поѣносѣ Рѣѣ своѣ ѣ Бѣгѣослѣвѣлъ ичъ, а самъ на нѣбо вѣсѣдѣл.

Апѣстѣловѣ заѣ Episcopѣовѣ поѣсвѣѣтїли, ꙗко пїше [въ Дѣїѣи чъ Апѣстѣлѣскїхъ]¹⁾: На тен часъ

На боѣѣ: 1) [лѣсѣ. на коꝛцї].
2) дѣкаѣ. гї.

На боѣѣ: 1) Дѣїѣ. 13.

ложі^вши на нх^х рѣки њ послá-
ли нх^х.

И́ еп^окпн за^о по́пш^в. іако
пйше^т 1). Дла то́го^х тл зоста-
ви^х в'крітк^к, а́вы^о недоконча́ное
іспра́ви^х. њ поста́ви^х (картка
103) попы по в'ск^х м'кстк^х
іако^х ти ро^оказа^т.

ото ма́ешъ іере́йство хѣо.
котóрий не пришо^х зепсовáти,
а́ле старкѣ за́ко^х, њ егò іере́-
ство, в' новѣ пра́дївшій њ
в'к'ннѣ за́ко^х ѡм'кнїти. іако
пйше^т 2). Ізбог'к^х дла ѡм'кннѣ
іере́йства, мѣси^т ты^х вкїти њ
за́конѣ ѡм'кна. то́ єсть, в'
м'ксто іере́ш^в а́ронова порá^ккѣ,
да^х на^х скон^х ме^х хиседе́ковы^х
порá^ккомъ. а́ в' м'ксто а́ро-
новы^х ѡф'кръ барá^кка њ кро́ве
ро́сказа^х на^х т'кло њ кро^в свою́
в' хл'квк^к њ в' кннѣ ѡф'крово-
ти. мо́вачн. то́е чин'кте, то́ є^{ст}
ѡф'крвїте. на пáмá^ккѣ мою́.
а́вы іако пйше^т 3). О́нá^вши
пé^рвоє, постано́ви^в в'то́роє.

И́ понека^х ѡм'кнїло са пé^р-
ше њ іре́^сство, то́ њ оф'кра. бо
то́е в' кѣп'к бывáє^т. њ ед'но бє^в
(картка 103 об.) дрѣго́го не
мо́же вкїти. Ізбог'к^х да^вно є́^к
єще жидо^х прє^в пр'орóка ѡ то^х

poszcząc y modląc sye y polo-
żywszy na nich Ręce y poslali
ich.

A Episkopi zaś Popow [po-
święcili] iako pisze [Paweł świę-
ty do Titusa mówiąc] 1): Dla
tego cię zostawił w Krycie,
abyś niedokończone [sprawy]
dokończył, y postanowił Popy po
wszystkich Mieścicach, iakom ci
roskazał.

Oto masz Jereystwo [Pana]
Chrystusowe, ktory nie przyszedł
zepsować starego Zakonu, ale
[go wypeł- (картка 102 об.) nić,
to iest], onego y Iereystwo iego
w nowy prawdziwszy y wieczny
Zakon odmienić, iako [do Zy-
dow] pisze: Abowiem dla od-
miany Iereystwa, musi też być
y Zakonu odmiana, to iest, że
w miasto Iereiow Aronowego po-
rządku, dał nam swoje Melchy-
sedekowym Porządkiem, a w
miasto Aronowych ofiar Baranka
y K(r)wie, roskazał nam Ciało
y Krew swoje w chlebie y w
winie ofiarować, mówiąc: To
czynicie, to iest, ofiaruycie na
pamiętkę moje, aby iako pisze:
Odiawszy pierwsze postanowił
wtore.

A ponieważ odmienilo sye
pierwsze Iereystwo, tedy y ofia-
ra, bo to w kupie bywa, y iedno
bez drugiego nie może być, abo-
wiem dawno Bog ieszcze Zydom
przez Proroka [Malachyasz] o

На боці: 1) тн^т. а. 2) [до
єврè. э]. 3) [єв'ярè. і].

На боці: 1) Tit. 1.

повѣкъ мѡвачи¹⁾). Нѣ ѣсть
вѡла моѡ в' вл^с мѡвн^т гѣ всѣ-
де^ржнѣтель. ѿ офѣкры не прѣмѣс
ѡ рс^к вѡши^х. ѡвовк^м ѡ в'схѡдѡс
слнца, ѿ до зѡходѡс ѣгѡ ѿмѡ
моѣ слѡвнѣ^с ѣсде^т в' погѡн^к.
[ѿ на кѡ^кдо^к мѣкци фѣмнѡ^т
прѣноснѣ сѡ ѿменнѣ моѣмѡ
ѿ офѣкра чнстаѡ ѣсде^т. ѡвовк^м
велнkw ѿмѡ моѣ в' погѡн^к].

Мѡвн^т гѣ, ѿ не хѡче^т ѡ^рже
ѡфѣкрѣ ѡ рс^к жндѡ^скн^х, ѿ на-
ѿменѡвѡ ѿншю ѡфѣкрѡ соѡѣк
любѣ^с ншю трѡмѡ порѡ^к ка-
мн напнсѡ^тшн. ѿ мѣкла
бѣ^т мѣжы погѡны. ѿ на кѡ^к-
до^к мѣкци. ѿ офѣкра чнстаѡ.
ѿ тѡ ѣст' тѡѡ ѡфѣкра. котѡршю
цѣр'квѣ хрѣ^стнѡ^тскѡѡ ѡ погѡ^т
кѡвѡрѡнѡ прнноснѣ на^ссѣ^т свѣ^к-
тѣ гѡс ѣс. ѿ до (картка 104)
кѡ^тцѡ в'кѡс прнноснѣ ѣсде^т
тѣкло ѿ крѡвѣ гѡ ннѣгѡ їс хѡ
на пѡмѡ^ткѡс смѣртнѣ ѣгѡ. ѿ тѡѡ
прѡрѡчѣ^ство достѡтѣ^сно ѣсть
до ѡ^ркѣрѣ^тѡ. понева^к мѡчно ѿ
непрѣ^ктѡжѣно ѣ^ст'. ѡвовк^м тѡ^х
трѡ^х рѣчнѣ. в' нѣмѣ напнсѡн^х,
в' жѡнѡ ѿнѡ ѡфѣкрѣ крѡмѣ
тѡѡнѣ нѡтнѣ сѡ не мѡже^т.

Перѡе вѡв^км не нѡдѣ^т сѡ
вѣ ѡфѣкрѣ гѡднѣ, котѡрѡѡ на
крѣ^стѣ вѣѡѡ. ѡвовкѡмѣ не мѣ-
жн погѡны, ѡле в жндѡ^стѡвѣ. ѿ
не на^ссѡкѡмѣ мѣкци, ѡле тѡѡ^к
на ѡднѡ^т на горѣ гол'гѡфѣк.
ѿ не в'сѣгдѡ, ѡле ѣдѣ^т рѡ^с.

На боцн: 1) мѡ^х. ѡ.

tym opowiedział mowiac¹⁾): Nie
jest wola moja w was mowi
Pan wszechmogący, y ofiary nie
przyję z rąk waszych, (картка
103) abowiem od wschodu Słoń-
ca y do zachodu jego Imię moje
sławić będzie w Poganiech.

Mowił Pan, iż już nie chce
ofiar z rąk żydowskich, y na-
mianował iną ofiarę sobie *namił-*
sza, przez trzy *sposoby oznajmiv-*
szy. [Pierwszy]²⁾, że miała być
między Pogany. [Wtóry]³⁾, że
na każdym mieyscu. [Trzeci]⁴⁾,
że ofiara czysta: A to jest ta
ofiara którą Cerkiew Chrześci-
iańska z Pogan wybrana przy-
nosi po wszystkim świecie Panu
Bogu, y do końca wieku przy-
nosić będzie Ciało y Krew Pana
naszego Iezusa Chrystusa, na
pamiętę śmierci jego. A to Pro-
roctwo dostateczne jest do wwie-
rzenia, ponieważ mocne y nie-
przewięczone jest: abowiem
tych trzech rzeczy w nim napi-
sanych, w żadney iney ofierze
kromia tey naleść nie możemy.

Pierwsza bowiem, nie nay-
duie sye w ofierze Pańskiej,
kthora na Krzyżu była: abo-
wiem nie między (картка 103
06.) Pogany, ale w żydowstwie.
Y nie na wszelakim mieyscu, ale
telko na iednym na Gorze Goł-

На боцн: 1) Mal: 1. 2) 1.
3) 2. 4) 3.

Не може ты^ж тоє приво-
дїти, а́нѣ до ѡфѣры хвалы,
и до жанаго и́нои ѡфѣры на-
шеи в'нѣтрѣни. а́бо вѣ^ж жанаго
не на^д де^т са чїстаа пре^х лице^ж
вѣи^ж. а́ко пише^т 1). кто са
по^хвали^т чи^о- (картка 104 об.)
то мѣти срѣце, и́ли кто смѣе^т
чїстѣ вѣти ѿ грѣху^в. и́ еше
и́ и^ж де пише^т 2). и́ не́о не е^{ст}
чїсто, и́ свѣ^дды не сѣ чїсты
пре^х ни^ж. и́ жанаго^ж спосо^б
ты^ж сав^н не може^т розмѣти
ѡ жанаго^ж и́но ѡфѣрк. кро́мѣ
тоѣи. котѡраа ѿ вознесѣна
г^однѣ на неса и́ до ни^к в' це^р-
кви хр^ота^жскѡ на^сако^ж мѣсци
принѡси^т са. ѡфѣра чїстаа
тѣла и́ кро́ве барана^жка вѣи^ж.
котѡрой грѣх^а не ѡчїни^ж а́нѣ
са нашо^ж фал^шь вѣ ѡстѣ^ж
ѣго.

[У та свѣта Офира не иест, ани офира хвалы, ани скрусzoneго
серца, ани моли- (картка 104 знач. Ее.) твы, ани іа́лму́жы, а́бо и́ем
те не сѣ нове офиры, poniewѣж былы в старым законе y в новом,
але та иест иедна офира нова, в законе старым nigdy не бывала, то
иест, Ціа́ло y крѡв Па́нска, іа́ко сам Пан мови: Ten Kielich nowy
Testament Krwie moiey, która sye за was wylіwa, та Церкiew Chrze-
сцііа́нска за́вѣды на ка́жды дзѣнь Bogу Oycу в офира́ прынѡси, дла
прыіѣіа ласки y милоіердзіа, на паміа́тку шмеріі Сынa іего на Krзы́жy.
Wypełnia sye те́ж в tym figora офиры powszedniey Kościо́ла Salomo-
nowego, w ktorым на ка́жды дзѣнь rano y в wieczor Baranka przy-
naszano, insze bowiem офиры не на ка́жды дзѣнь але roznemi czasy
przynaszano, а те́ офира́ Pan nasz сам pierwey począł на tayney wie-
czerzy, а́бо и́ем сам był іereiem y офира́, а potym czynić rozkazał

гоіе. Y не за́вѣды, але иеден
raz.

Не може те́ж tho *przytosować*
ani do ofiary chwały, ani do
żadney inszey Ofiary naszej
wnątrzney, а́бо и́ем żadna [in-
sza] nie nayduie sye czysta,
przed oblicznością Bożą іа́ко
pisze 1): Kto sye pochwali czyste
mieć Serce, albo kto śmie czy-
stym być od grzechu. Y іeszcze
na drugim miejscu pisze 2). Y
niebo nie іest czyste, y Gwiazdy
nie czyste są przed nim. A [tak]
żadnym sposobem tych słow nie
może rozumieć o żadney iney
ofierze, kromia tey, która od
wstąpienia Pańskiego на Niebio-
sa, y po dziś w Cerkwi Chrześci-
іа́nskiej на ка́ждым miejscu *ofia-
ruie sye* ofiara czysta, Ciała y
Krwie Baranka Bożego, kthory
grzechu nie uczynił, ani sye na-
lazł fałsz w wściech іego.

На боці: 1) При^ж. ж. 2) і^ж.
її. ж.

На боці: 1) Przyowieści. 20.
2) Jop. 15. 25.

Apostołom, y po nich prawdziwym Iereiem mówiąc: To czynicie na pamiatkę moję. Nie telko tedy (картка 104 об.) iеść y pić roskazał, iako Prorocy żywi mówią, ale wszystko czynić roskazał co sam czynił, y te słowa iako zawždy Cerkiew używa godne są do wszystkiego porządku Wieczerzy Pańskiej, gdy wziął chleb dzięki czynił y błogosławił a potym łamał y dawał: Y tym co wziął chleb dzięki czynił y błogosławił, ofiarę vezynił, a potym ofiarę przyniosszy łamał y dawał, y to wszystko Apostołom y Iereiom czynić kazał. Iesli bowiem tam telko iеść a pić roskazał, niechże nam powiedzą żywi Prorocy gdzie poświęcać kazał, ponieważ bez znamienia Krzyża ś. albo oświęcenia słowa Pańskiego, którym sye wszystko sstało tajem(n)ica stać sye nie może¹⁾: Y tak iesli chcą mieć tajemnicę, muszą wyznać, że Pan tymi słowy. To czynicie, nie telko iеść y pić roskazał, co iest poslednieyszego, ale y co iest pierwszego poświęcać, y ofiarę przynosić. A nauczymy sye temu y od Apostoła, że pierwey potrzeba (картка 105) być ofierze ciała y krwi Pańskiej a niżli przyymowaniu, abowiem tak mowi²⁾: Kielich błogosławieństwa ktorego błogosławimy azali nie społeczność iest Krwie Chrystusowey, y chleb ktorego łamiemy azali nie iest społeczność ciała Chrystusowego. Y abys nie rozumiał sprosta pić y łamać bez ofiarowania, iako czynią przeciwnicy, zaraz przywiódł od starego zakonu abys lepiej rozumiał: Widżicie mowi Izraela wedle ciała, azali nie ci ktorzy iedzą ofiarowanie społecznicy są ołtarza, skąd widżisz, że w starym zakonie po ofiarowaniu przymowali to co przynoszono na ołtarz tak też y w nowym testamenćie, po ofiarowaniu Ciała y Krwi Pańskiej wczesnikami bywaią pierwey Ierieie, a potym y ini wierni. Y ieszcze tho więcey zrozumiesz, gdy dalsze słowa Apostolskie poymiesz, ktoremi roskazuie, ofiar dijabłu ofiarywanych strzec sye, rozność kładąc między Kielichem ofiary Pań- (картка 105 об.) skiey y Kielichem Ofiary dijabelskiey, między kielichem stołu pańskiego, y kielichem stołu dijabelskiego, dzie tak mowi: Abowiem co ofiaruią poganie, dijabłom ofiaruią a nie Bogowi, nie chcą tedy was społecznikami być dijabłom, abowiem nie możecie Kielich Pański pić, y kielich Dijabelski, nie możecie Stołu Pańskiemu wczesnikami być, y stołu dijabelskiego: Y což iest Kielich y stoł dijabelski? telko pićie y iedzenie Betwanom (sic) ofiarowane, co Poganie czynili: Y což iest Kielich Pański? telko ktorego Ierey słowem Pańskim błogosławi, y Bogu w ofiarę przynosi kielich Nowego Testamentu we Krwi Pańskiej w personie wina, což iest stoł pański? telko pokarm duszewny Ciała Pana naszego Iezusa Chrystusa, Panu Bogu w personie chleba ofiara przynie-

На 60ці: ¹⁾ Timot. 4. ²⁾ Kor. 10.

siona, iako też y sam Pan ofiarę przyniosł. Y tey ofiary czystey tego stołu y kielicha Pańskiego Chrześciani bywaią (картка 106) wczesnikami].

[И] тѣю сѣ́сю о́фѣрѣ ѿце
ѿ а́пѣлѣѣ цѣркѣѣ хѣ́ла дѣжнѣва^{нѣ}
принѣвѣши ѿправѣтѣ. Поневѣ^ж
не то́лько што́ [а́пѣстѣлове] на-
писали, а́ле што́ ѿ пода́ли, всѣ
вѣцѣкѣ [принѣвѣши] захѣвала.
то́ ѣсть, ѡ́бѣча́ [вѣлікон] ѿ на-
вѣшѣши а́пѣкон іерѣлѣмѣ - (картка
105 знач. Ч.) скон захѣвѣтѣ,
а́бо вѣкѣ^ж роскѣзано ѣсть. іа́ко
пѣше^т 1). И гдѣ́ проходи^т, па-
велѣ мѣ́ста ѿ сѣ́ла, роскѣзова^т
нѣ захѣвѣвати ѡ́бѣчан сѣже-
нын ѿ а́пѣлѣѣ ѿ старѣ́шнѣх,
кѣторѣи во іерѣлѣмѣ.

А́ле проти́вници навѣлѣшѣю
винѣ кладѣтѣ на цѣркѣѣ. ѿжѣ
сѣ́тѣ тѣ́ны лѣжѣкою чѣрпѣлѣ [а́
не го́лою рѣко́ю] дѣлѣ. в чѣ^ж нѣ
гѣлѣпѣство Соломо^{нѣ} мѣдрѣ́ гѣ-
лѣтѣ пѣшѣчи²⁾. Мѣдрѣсть вѣжѣлѣ
(то́ ѣсть сѣ́тѣ вѣжѣи) звѣдова^т со-
вѣкѣ до́мѣ, (цѣркѣѣ) ѿ смѣцни^ж
сто^тпѣшѣ сѣ́м (вѣсѣлѣски^ж сово́-
рѣѣ) ѿ заколо^т своѣѣ о́фѣрѣѣ ѿ
чѣрпѣлѣ вѣ кѣлихѣ своѣѣ винѣ. ѿ
посла^т своѣѣ слѣги, з го́лоны^ж,
ѿповѣдѣѣмѣ. призыва́ючи до
кѣлихѣ. кѣѣ ѣсть гѣлѣпы^ж нехѣлѣ́
сѣ́ скѣлѣни^ж до мѣне. ѿ кѣторѣи
рѣзѣмѣ потребуѣтѣ ѡ́нымѣ мо-
(картка 105 обор.) ви^ж. приѣлѣ-
те ѿ ѿжѣте мо^ѣ хлѣбѣ⁶, ѿ пѣ^тте
[моѣ] винѣ, кѣторѣе ка^ж чѣрѣ^т плѣ.

На боцѣ: 1) Дѣлѣѣ. сѣ. 2)
Приѣтѣ. д.

Te czystą Ofiarę jeszcze od
Apostolow Cerkwie Chrystusowa
[wstawicznym] używanie przyiąw-
szy *ofiarwie*, ponieważ nie tylko
to co napisali, ale y to [co w
używaniu] podali wszystko wcale
zachowała, to jest, Obyczaj naj-
wyszey Apostolskiej [Cerkwie]
Ieruzalimskiej [wżywaniem] za-
chowywa, co jest rozkazano iako
pisze 1). A gdy przechadzał Pa-
wel miasta y śiоła rozkazywał
im zachowywać Obyczaje sądzo-
ne od Apostolow y Starcow kto-
rzy w Ieruzalem.

Ale przeciwnicy nawięszą
winę na *nas* kładą, że święte
Tajemnice Lyżką czyrpiemy y
[ludziom] daiemy w czym ich
głupstwo Salomon mądry hamuje
pisząc 2). Mądrość Boża (Syn
Boży) zbudował sobie dom (Cer-
kiew) y vmocnił Słupow siedm
(Powszechnych Soborow) y za-
kłól swoię ofiarę, y czyrpie w
kielichu swoim wino [y zgotował
swoy Stoł] y posłał swoje sługi
z opowiadaniem głośnym przy-
zywa- (картка 106 об.) іа́с до
kielicha mowiąc: ktho jest głu-
pim niech sye skłoni do mnie,
y ktorzy rozumu potrzebuіą mo-
wi im przydźcie a iedźcie moy
Chleb, y piycie wino, kthore wam

На боцѣ: 1) Dzieie. 16. 2) Przy-
pow 9.

встаѣте глѣпство, и вѣдете
жѣки и на вѣки вѣдете црѣтво-
вати. поты Соломо^х мѣрѣи.
короначи црѣки хѣи пише^т до
глѣпы^х котѣри не розсмѣ-
ючи ни^ма з дѣброго [црѣкѣв-
ного] порѣдѣкѣ насмѣваю^т сѣ
и врозмаитыѣ оупадѣю^т блѣ-
ды. [але востаки^иши, теперѣ тоѣ
на конецѣ вернѣм сѣ. иако кѣ-
риль стѣи зловѣрны^х до
ко^нца потавѣлаѣетѣ].

чзерпѣ, оставѣте глѣпство, y
жyви бѣдѣіеіе y на вѣки Кро-
ловаѣ бѣдѣіеіе. Poty Salomon
мѣдры пише до глѣпих, брѣиѣѣ
Cerkwie Chrystusowej, ktorzy nie
wiedzѣѣ pisma [Boжego] z do-
brego [iey] porѣdѣku śmieiѣ sye,
[y odszczepiwszy sye] w rozma-
yte herezyie wpadaiѣ, [жe odrzo-
ciwszy od kielicha лѣжкѣ nie mo-
gѣ, ani dzieci małych, ani ludzi
chorych przystoynie Ciѣła y
Krwie Pana Chrystusowej ko-
munikowaѣ. Lecz Iereie Boжy
бѣдѣѣ iego Anyѣłami to iest,
Posłami prawdziwemi y tajemnic
iego szafarzmi, nie iako ciѣło y
krew prostѣ, ale iako Boskie y
z bostwem ziednoczone rozda-
waiѣ, nie nagiѣ rѣkѣ, gdyж iest
człowieczeństwo bostwem, iako
жełazo ogniem ogarnione, maiѣѣ
do tey isności figurę zakonu sta-
rego gdzie (картка 107) Ezayiasz
mowi ¹⁾: Y puścił sye do mnie
ieden z Serafinow, maiѣѣ w rѣ-
ku Węgiel goraiѣcy, ktorego
wziѣł kleszczami od Ołtarza, y
dotknѣł sye vst moich y rzekł,
oto odrzoczone бѣдѣѣ. злѣіи твоіе,
y grzechy твоіе oczyści. wedle
oney tey figury zakonu starego,
iako węgiel ogniem ogarniony
Anyѣł kleszczami Ezayiaszowi do
vst podawał, także teraz Ciѣło
Chrystusowe Bostwem ogarnione
Iereie лѣжкѣ ludowi Boжemu do
vst daiѣ, dla ich zbawienia y
dla grzechow oczyszczenia].

РОЗЪДѢЛ ДѢЛАТЫИ¹⁾.

Указуєт еретикѡвъ причинѡвъ, ꙗко ѡни ѣднѡ малѡе слово доброе злѣ зрозумѣвши великіе на нѣмъ ѣреси вѣдѡютъ. а мѣнѡвите ꙗко тѡе словѣко (дѡнѣдеже) на мнѡго мѣскѡцѣхъ в' писмѣкъ значитъ вѣчѣность, а не дочѣсность.

И хочеш' ли вѣдати причинѡвъ ѡномъ и^х шале^нствѡвъ, которіе бѣча^т протѣ^нно, и^х читаю^т злѣ (картка 106) добрее ни^чмѡ а^накоє. Авоу^кма^к прѣстои^т ѣмѡ црѣтвѡвати. а^х поки полѡжи^т всѣ^х вѡрогѡ^в свои^х по^но^жко^м но^г свои^х, и мѡва^т, и^х вѡ^шше не вѣде^т кроловати, гдѣ ю^х по^лѡжены вѣдѡтъ. корогове ѣгѡ по^н ноги ѣгѡ, злѣ а глѡше тѡе розумѣючи. авоу^кма^к кролюючи прѣзвѣ^та^хство^м вѡрогѡ^в, ꙗкѡ по^звѣ^та^хствѣ^к не має^т кроловати. И ѣще смѣ^х мѡвити, ꙗкѡ е^ст писано. а гдѣ сѡ по^да^ддѡ^т ѣмѡ вѣ^ск, то^ды и сѡ снѣ по^да^дсѡ сѡ ѣмѡ которіи по^да^д всѣ^х. и та^х ли то ѡ всѣ^х вѣ^вожнѣ^ши, вѣ вѣдѡчи хѣ^о створѣ^на трѣва^ете, а хѣ^с, которы^х и вѣ и всѣ створѣ^на сѡ стѡло погѣне^т влю^нкрѣ^ский то ѣсть голо^о. ꙗкѡже сѡ ѣмѡ по^да^ддѡ^т вѣ^ск. тѣе ли, которіе погѣнѡ^т, а^хво тѣе которіе вѣдѡ^т трѣвати. и та^хли и^ншии которіе сѡ (картка 106 обор.) по^да^ддѡ^т снѡ прѣкываю^т, а хѣ^с по^да^вши сѡ ѡцѡ не прѣкыва^ет ли. а по^да^сть сѡ, не и^хвы тепе^р поча^х ѡцѡ по^да^вати сѡ за^вжды вѡвѣ^х всѣ повѡли ѣгѡ чѣни^т. а^ле а^вы ѡуказѡлѡ, и^х и то^ды ѣгѡ послѡшнѣ^ны вѣде^т. и не с примѡше^на послѡше^нство к нѣмѡ має^т, а^ле з доброн вѡлѣ^к по^да^вство чѣни^т. не е^ст вѡвѣ^х слѡгѡю, а^вы сѡ по^да^в з примѡшенѡ, а^ле снѡ^м а^вы з доброн вѡлѣ^к и^н лю^бвѣ по^да^ва^т сѡ. Спытѡймо и^х и о тѡе, шдѡ то ѣсть, дѡ^деже, а^лво донѣлѣже. ꙗкѡ сѡ то розумѣ^ет. ꙗ вѡвѣ^х тѣ^м слѡво^м, та^кже в' писмѣ^к и^на^ше нѡтѣ постарѡю сѡ. понева^х смѣ^хли речѣ. а^жх поки полѡжи^т вѡроги свои по^нѡжко^м нога^м свои^х, ѡка^звѡ^т тѣ^м ѣмѡ конѣцѣ^м вѣти. и смѣ^хли ѡграничѣти вѣ^чное црѣтвѡ хѣ^о и за^стано- (картка 107) вѣти слѡво^м, не бѣста^ваючѡю влѡдѡвѡ, тѡе тѣды чита^мо вѣ а^пѡстѡлѣ^к по^дѡбно ѡномѡ. а^ле панѡва^ла смѣ^рть ѡ а^да^ма а^х до мѡ^сѣ^а²⁾. Бѣста^ва глѡпы, а^лво е^нѡ дѡты бѣ^мирали, а по мѡ^сѣи ю^х жаде^н не бѣ^мѣрѣ. а^лво ю^х по за^конѣ не бѣла смѣ^рть члѣ^к, а^ле ꙗкѡно ѣсть и^х (дѡ^деже) тѡе слѡво, чѡсѣ не замѣ^рѣннѣ^м значи^т. а^ле пѣвѣ^нкѣ тѡе та^х ꙗкѡ пѡвелѣ ѡповѣ^к. о^н пра^ддѣннѣ^м и чѣдннѣ^м мѡ^х. и^х ѡннѣ на а^да^ма вѣданнѣ дѣкрѣ стѣ^ка^ет сѡ и на нѣго и на всѣ^х и^нши^х. которіе хотѣ^л ѡннѣ а^да^мовы^х непо^слѡше^нство^м не^грѣшили. ꙗко^х и^нде пѡвелѣ мѡви^т. и потѣ^шаючи

На боцѣ: 1) В польскѣм текстѣ сего роздѣлу нема. 2) К рн^х. і.

самы^х себѣ ко^жды дѣнь а^ж поки дѣнь называ^етъ сѧ. то ѿв^ѣно и^ж з^нше ѿко в^ѣк^ѣмъ почато^х днѣмъ х^вѣмъ не прѣстоитъ повѣдѣти. тѣ^жжене прѣ- (картка 107 обор.) мѣ гдѣ кто мѣнитъ конецъ цр^ѣтва х^вѣ. цр^ѣтво во- в^ѣк^ѣхъ ег^о цр^ѣтво в^ѣк^ѣное, та^к е^{ст}ь к^ѣ п^ѣм^ѣк^ѣ в^ѣр^ѣзо мн^ѣ св^ѣд^ѣдоу^ѣства¹). ѿб^ѣ- конеч^но^х и не ѿм^ѣнно^х цр^ѣтв^ѣк^ѣ х^вѣ, а теп^ѣр^ѣ добыт^ѣ ми на то^х, дла продо^жж^ѣа час^ѣ. а ты ѿкъ послѣд^ний том^ѣс цр^ѣс клан^ѣ сѧ, и д^ѣв^ѣк^ѣг^ѣд ѿ всѣх^ѣкон еретич^ѣскон л^ѣти. а кдѣ да^{ст} б^ѣ, в^ѣ чо^х выте в^ѣст^ѣпниаи час^ѣ сво^ѣго, об^ѣв^ѣк^ѣ в^ѣа. а б^ѣ вс^ѣк^ѣхъ нех^ѣд^ѣ захов^ѣт^ѣ, ко- тор^ѣе памат^ѣю^т на з^нак^ѣ ско^пчан^ѣа св^ѣкта, и котор^ѣе тр^ѣваю^т не^ѣ- в^ѣк^ѣт^ѣажены а^нт^ѣхр^ѣсто^х. от^ѣко ѿд^ѣр^ѣжа^етъс^ѣ знаки зр^ѣцы котор^ѣы прѣ^ти м^ѣт^ѣ. ѿд^ѣр^ѣжа^етъс^ѣ ты^ж д^ѣказан^ѣе пра^вд^ѣвого и^нбав^ѣт^ѣла х^ѣа с^ѣход^ѣачо^ѣ ѿв^ѣне з^нѣа. об^ѣн^ѣ т^ѣды фа^нш^ѣного выстер^ѣк^ѣг^ѣ сѧ. а сего пра^вд^ѣвого ѿжид^ѣ. набу^чил^ѣс^ѣ сѧ дор^ѣги, ѿк^ѣво знаш^ѣ сѧ на (картка 108). на прав^ѣци в^ѣ д^ѣнь с^ѣт^ѣнк^ѣ. захов^ѣ пред^ѣан^ѣе котор^ѣое е^{ст}ь под^ѣно ѿ х^ѣк добрыми д^ѣч^ѣнк^ѣами св^ѣктачи. ѿк^ѣво см^ѣкле ст^ѣн^ѣ- ши пр^ѣс^ѣд^ѣю об^ѣр^ѣжа^е цр^ѣтво в^ѣно^ѣ. котор^ѣы и^н ны^х в^ѣсп^ѣн^ѣ ѿц^ѣс х^вѣала со ст^ѣн^ѣ д^ѣхо^х н^ѣк^ѣ и з^нжды и на в^ѣк^ѣи в^ѣк^ѣны^ѣ и^нми^н.

С У М М А

S u m m a

в^ѣк^ѣхъ знаковъ а^нт^ѣхр^ѣстовыхъ.

wszystkich znakow Antichrostu-
sowych.

Т^ѣм^ѣ е^{ст}ь р^ѣз^ѣс^ѣм^ѣ2). а кто м^ѣт^ѣ м^ѣдр^ѣст^ѣ, нех^ѣд^ѣ зр^ѣх^ѣе ли^нв^ѣс^ѣ св^ѣк^ѣра, а^нв^ѣк^ѣмъ ли^нв^ѣа ч^ѣла. и ли^нв^ѣа ег^о е^{ст}ь ш^ѣсть со^ѣ ш^ѣе- д^ѣса^ѣт^ѣ и ш^ѣе. дв^ѣе т^ѣс на^ѣ о^ѣк^ѣа- з^ѣс^ѣт^ѣ, ч^ѣла, и св^ѣк^ѣра. котор^ѣе то^ѣ ли^нв^ѣкою назв^ѣти сѧ мо- г^ѣт^ѣ.

[Ian Święty pisze mówiąc¹)]. Tu jest rozum, a kto ma ma^ę- drość niechay zrachuie liczbę zwierza, abowiem liczba czlowie- cza, y liczba iego jest sześćset, sześćdziesiąt, sześć. Dwu tu nam vkazuje [Ian święty iednego] czlowieka, a [drugiego] Zwierza, kto- (картка 107 об.) rzy tą liczbą nazwać sye mogą.

а ѿко в^ѣгла^ѣ [с^ѣи п^ѣше^ѣт^ѣ3)]. ѿщ^ѣ и тр^ѣт^ѣа^ѣ см^ѣока ск^ѣаз^ѣс^ѣт^ѣ. м^ѣб^ѣачи. и в^ѣд^ѣк^ѣл^ѣмъ и^н с^ѣст^ѣк^ѣ см^ѣоков^ѣхъ, и^н с^ѣст^ѣ св^ѣк^ѣра, и^н

A iż nam ieszcze y trzeciego Smoka w [inym]. rozdziale vka- zuie, [y wespól z tymi dwiema złącza) mówiąc²]. Y widzialem

На боці: 1) ψ^ѣало^ѣ. ρ^ѣм^ѣ.
2) ἄποκ. ἴι. 3) ἄποκ. σῖι.

На боці: 1) Apok. 13. 2)
Apok: 16.

Ѣсть фалшивого прорѣка три
нечистыи дѣи, іако жѣбы вы-
ходѣчиѣ. на всію вселенню до
крѣпостѣ згромажѣючи их на
кѣнѣ. (картка 108 обор.).

z vst Smokowych, y z vst zví-
rza, y z vst falšywego Proroka
trzy nie czyste duchy, iako žaby
wychodzące, na wszystkie ziemię
do Krolow, zgromadzając ich na
woynę [Przez ktorego to Smoka
rozumie sye on stary szatan, to
jest, Lucyferus, a iako Pogańscy
Filozofowie nazywaią go Tytan
Bog podziemny, a ten czasow
ostatnich miał sam sobą wynisć,
y mieszkać w iednym widomym
człowieku, fałszywym Proroku:
przez ktorego to człowieka rozu-
mie sye sam Antychryst: a
przez Zwierza rozumie sie lud
Antychrystow.

Rachuyże sobie te trzy Per-
sony, pismem greckim kthorym
y liczbę Grekowie czynią, y Ian
święty to objawienie po grecku
pisał, a to inaczey rachować nie
możemy iedno iako Iryneusz,
Hyppolitus Papież y Męczenik
ś. y inych wiele].

Змѣн, Smok,				Члѣкъ, Czlowiek,				Зѣбрь. Zwierz.			
τειαν				παλεισκος				ἐκκλησία			
Бѣъ пѣзімнѣ Bog podziemny				Парѣжокъ Papieżuk				цѣрккѣ влѣскла Kościół włoski			
ἀνεμος				θεός ειμί ἐπὶ γαίης				λατѣινος			
Протѣи́никъ Przeciwnik				Бѣъ ѣсте ^х на зѣ ^х ли Bog iestem na ziemi				Латѣи́никъ Lacinnik			
τ	300	α	1	π	80	θ	9	ε	5	λ	30
ε	5	ν	50	α	1	ε	5	κ	20	α	1
ι	10	τ	300	π	80	ο	70	κ	20	τ	300
τ	300	ε	5	ε	5	ς	200	λ	30	ε	5
α	1	μ	40	ι	10	ε	5	η	8	ι	10
ν	50	ο	70	ς	200	ι	10	σ	200	ν	50
666	ς	200	κ	20	μ	40	ι	10	ο	70	
		666	ο	70	ι	10	α	1	ς	200	
		ς	200	ε	5	ι	10	ι	10	666	
			666	π	80	τ	300				
				ι	10	α	1				
				γ	3	λ	30				
				α	1	ι	10				
				ι	10	κ	20				
				η	8	α	1				
				ς	200	666					
					666						

На оубѣ: 1) ψαλμъ, 104. 2) Пс. 104. 3) Апок. 18. 4) Апок. 16.

Незвісний твір Клирика Острогского (1599 р.).

На другій листъ веле^бного ѡца и п^атіа володы-
ме^рского и вересте^ско^то е^попа, до ѡсене о^свеце^но^то
к^нежа^ти ко^ста^тіна остро^вского воєво^ды к^іе^ского
(пробсачи авы гн^кк^к св^д е^г к^н¹) м^а о^пв^ст^іти²) ра-
чи^а. а повед^аючи³) и^ж о^ни вл^ак^ке н^кч^ого в^і ц^ркви
в^ксто^нд^і не на^рб^шили, то^ако д^ля непор^ак^кс патр^і-
арха (вст^вп^іли) пис^ан^ки. О^тра^х. И^нко е^ст^ь крас^е с^кд^іна^х
ро^всо^удо^к, и стар^ши^х роз^вм^кти⁴) ра^до^у, в^не^ць стар^шы^х много
ра^влич^ное и^ско^уство, и по^хвала и^х стра^х г^нь.

До Чите^нника.

В до^мс вели^ко^х (ц^ркви в^жой) чит^ел^ник^с л^аска^вы⁵), не то^ако
на^чина^л з^ол^оты^е ср^кв^рк^ны⁶), а^ле дере^вя^ны^е и гли^ня^ны^е бы^ти мо^у-
с^атъ. в^о и^нко т^кло е^дно е^ст^ь, и ч^лб^нки м^ае^т м^ног^ій, (обор.) а в^сѣ
ч^лб^нки е^дно^го⁷) т^кла м^ног^іе ко^уд^шчи, е^дно⁸) е^ст^ь т^кло. та^к
и ц^рк^ва е^а жив^аго. а^чь м^ног^іе ч^лб^нки м^ног^іе на^чина^л, м^ног^іе
рем^ес^ни^ки м^ае^т, а^ле хот^ай и на^йво^шше живо^пи^сцо^в, а^во м^ала-
ро^в, к^гд^ы на е^дно^у⁹) пер^со^нс и в^со^бо^у глад^чи м^алю^ют, в^сѣ
б^разы со^вѣ по^доб^ни вы^ка^ют, та^к и м^ног^іх в^ѣк^чай, г^ды е^дно^н¹⁰)
сте^жки ц^рк^во^ного пор^ак^кс ст^ер^іго^ут, в^сѣ^х по^вб^жно^ст^і ф^кго^ура
прос^тав^ае^т. м^ае^т ц^рков^ь в^жіа п^асты^ро^в, м^ае^т л^ов^цо^в, м^ае^т
пер^гр^імо^в¹¹), м^ае^т пр^ьво^хд^бож^нико^в, м^ае^т в^сд^бов^нич^и, м^ае^т з^ім-

В крехівськім егземплярі: 1) Княжа^чка^и. 2) в^пв^ст^іти. 3) по-
в^кд^аючи. 4) роз^вм^кв^ати. 5) чит^ате^ник^с люб^ім^ки. 6) ср^ібер^ны^е.
7) в^ного. 8) в^но. 9) в^нс. 10) в^ннон. 11) пел^гр^імо^в.

лед'кл'цо², маєт страда³цо², маєт ріццо². Тыє всѣ́ є́дны¹) дхо², и в' є́дно тѣ́ло покрѣ́нені²), и не може́ ѡко роуцѣ́к мѡвити, не потрібна ты, ани голова носѣ́ мѡвити, ничѡго по тобѣ́. а́лє ко-то́рыє члѡн'ки здадѣ́тсѧ наплошѣ́³) бѣ́ти, тыє далєко ко²ше по-требнѣ́йшій сѣ́т, вѡ тѣ́к ѣ́тъ раствори² тѣ́ло мѣ́н'шемѣ́ пода² вѡ-шю че²т, а́вѣи не была́ рѣспра в тѣ́клѣ́, и а́вѣи всѣ́ є́днѡкое в' коу-довѡн'ю тѣ́ла хѣ́ва чині́ли члѡн'ки (картка 2).

З межі́ котѡры² и а́ є́динѣ́, ачѣ́ ѡ всѣ́х не потрібнѣ́йшій, є́дна²же⁴) вѣ́їє творені́є, за таки² пѣ́вны² и мѡцны² цѣ́то² писмѡ́ стѣ́го повтѡре ѡповѣ́дати на ли²т в' вѡск велебного ѡца ипѡ́тїа володїме²рского є́папа выстоу́пнїю. а́ и²к бѣ́ та² то² 5) є́пѡпѣ́ са², и²к и́ хтѡ и́н'шій з' стороны́, же́ неслѣ́шила є́т рѣчѣ́ мѣ́н'шомѣ́ ко²-шого⁶), а́ простѣ́йшомѣ́ дѣ́чѡного⁷) дѣ́чїти, и́ строфовѡ́ти. не ре², и́ ты² не соу́мни² сѧ. проти² тако́го припожсоу́ю вѡ²п. По² а́ рѣ-мнї́ вѣ́ гла́се², а́ вѡ ѡсе², члѡвѣ́чи² 8) гѡлосо² промѡ-ви²шї́, ѡблнчѣ́т прѡ́рокѣ́ везоу́міє. Ѹ́ таки² ѡрѣ́жїє² и́дѣ́ дѣ́важѡ́ти и́ строфовѡ́ти є́папа, ѡ́ного, и́ з ни² прѡ́чи² є́гѡ є́дино-мыслѣ́ннїко² 9), нерѡ²соу́ннї́ и́ лѣ́комы́сл'ный постѡу́по² мѣ́кшанѡ² 10) а́ вїхрѡвѡ́той и́ вѣрлїво́й згѡды. придаю́ до то́го стѡсовѡ́н'є а́ дѣ́ва-жѣ́н'є¹¹) порѡ́кѡ², вѣ́стѡчной цѣ́рквї́ старѡжїтнѣ́х, с порѡ́кѡми ри²тскими, что́ чїте²нїкѣ́ хр'тїан'скї́й чїтаю́чи дѣ́важѡ́ а́ с прѡв-дою¹²) переставѡ́ здра²ствѣ́й, здра²ствѣ́й, Писа²ѣ́ ѡстрогѣ́ в шко²тѣ́ грѣ́кѡ́, в ро² а́фѣ́ѡ (картка 2 обор.).

Ѣ́ ти² дѣ́ гла². Ѣ́.

Твѣ́рѡе ѡсновѡ́нїє вѣ́їє стѡн², маю́чи печѡ́ сїю, познѡ́ гѣ́ соу́цїа є́гѡ. и́ дѡ ѡстѡпнѣ́ ѡ неправды́ всѡ² и́мену́ѡ² 13) и́мѡ́ гїне.

И́ вѣ́к велебнї́ гѡ́днє ѡ́чє влѡ́ка воло²х² мѣ́рскї́.

Велї́кїє а́ высѡкїє сѣ́мн'кн'є¹⁴) и́ дїшѣ́ захѡдѡ́чїє рѣчи́ велї́кої стѡлѡсти. а́ Пѡва²жного и́ розмы́сл'нѡ² постѡу́п'кѣ́, и²к з мнѡгнѣ́ пѡмѡтѣ́ гѡднѣ́х прикѡло² и́ вѣ́гомы́сл'нѣ́х писмѡ́ сѣ́ нау²кѡ ѡбѡчѡемо потрікоу́ю². Велї́кїю вѡвѣ́к и́ высѡце́ вѡ²нѡю́ю ре², Пѡва²ннї́ и́ прмѡ́рї́ Архїте²тѡ² и́ мѡ²ннї́ дѣ́ ѡповѣ́дан'ю є́вр'їа воє́ннїкѣ́ пѡвѣ́; і́ко мѡ́цноу́ю а́н'гїрѣ́ в' срѣ́цахъ твѣ́рѡю вѣ́рою спѡнѡ́лнѣ́х засѡжѡ́ючи,

В крех. еѣз.: 1) ѡ²ннѣ́м 2) по крѣ́ненїи 3) нѡ́плохшїє 4) ѡ²нѡкѣ́ 5) вѣ́ такѣ́ тотѣ́ помененнї́ 6) вѡ²шаго 7) дѣ́чѡн'шого 8) члѡвѣ́чнѣ́ 9) є́диномыслѣ́ннїко² 10) мѣ́шанѡ́ 11) стѡсовѡ́ннѡ́ дѣ́важѣ́ннѡ́ 12) а́ спрѡв-дою́ дѣ́важѡ́ и 13) и́меннї́й 14) сѣ́мнѣ́ннѡ́.

статѣчнѣ и предивнѣ вачнѣ постоупоу думислоу вѣего, в котороу хотачи бѣ дѣдичоу обѣтницѣ, ѡбѣщаній ѡказати неѡмѣнноу радѣ своѣи, причини присагоу, авѣсмо къ томѣ вѣгвчи. мѡчно поткше¹⁾ мѣли, и заложноу надѣю бдрѣжали, которѣю мѣмо и ангѣлѣмъ яко кѡтвицѣмъ дшѣмъ, мѡчно и пѣвноу, которѣмъ вхѡди²⁾ лѣмъ въ внѣтрнѣе (картка 3) завѣсы, Гдѣ прѣтча за на^о зосташи архіереемъ водлѣ порѣжѣмъ ме^хиседековаго на вѣки вшо^х хс²⁾.

Тоже невнтажѡннѣ архістрати^г стѡлости, котороу и самѣи силы не^ныа з^ѡбноу ро^лоучити не мог^т 3), на колѣна къ оцѣмъ г^а на^шего іс х^а дѣпа^дючи прѡса^т 4). Авѣсмо дх^о ѡного мѡци дѣкрѣплѣни воудачи, фѣдамѣн^ткъ ншѣи надѣи не дѣкло^но статѣчнѣ захѡвоу^ючи, прѣ такоу^ю стѡло^т вѣкры, и ѡный прикла^х вѣрно^го ѡного патрїарха, и оцѣмъ многи^{мъ} народо^{мъ}, которѣи статѣчнѣ вѣкры додрѣжавши боу, ро^ск^а в^ло^веств^к и^с звѣзды не^ныа, мно^вство^{мъ} пото^вства, ѡчества незѣмного Авраамова, 5), и гѡст^к а пер^гримове на земли, але лѣпшого не^ного в^зыскоу^ючи достѣпокали⁶⁾. Стѡло^т скалістоу а ѡночїстоу твердѡсти вызнѣна вѣкры пѣтрѣ. Пова^не на тѡблицѣмъ срѣцѣмъ плотѣны^х рисоу^ючи, и лѣн^кю ѡ ншѣи родѣчнѣмъ са добродѣтели^{мъ}, вывѡдѣчи ѡбѣщанїя вѣстоу^н въ вѣчное цр^тво г^а ншѣго іс х^а, ѡбещѣ^т. (картка 3 обор.) Стѡло^т, яко и^кѡнѣмъ фклѡмъ дх^овноу вѣдовѣна премоудрый сира^х на свѣтѣмъ выстѡвѣючи мѡви^т 7). Срѣце ѡсновѣно на со^вкѣсти рѣзвма^нко тын^ковѣнѣмъ вѡплѣноу камѣноу стѣнѣ, яко вѡзѣнѣ и вѡл^ки ѣ вѣдовѣноу мѡчне знѣтѣмъ, фклѣнѣ не ростѡр^гноу^т са. Та^к и срѣце ро^змыслѣноу радѡю⁸⁾ дѣмоцїоноу жѣного чѣсоу не дѣлѣнѣ^т са. Стѡло^тю ро^змыслѣны^х постоуп^ко^в и моу^жствѣны^ми срѣцѣмъ, прѣвѣннѣи и прѣвннѣи ѡный великїе патрїарси, во днѣмъ своѣмъ процвѣтали и на^х слн^це сѣали. моу^жїе ѡный добродѣтели^{мъ}мъ когѣтїи, которѣмъ и^мена живоу^т в рѡды, и пѣмѣт^т и^х вѣдлѣ соломѡна и сира^{ха} 9) с похвѣлами, и къ блѣннѣмъ, и кѡсти и^х процвѣтаю^т ѡ мѣста своѣго і и^ма и^х зоставаѣ^т на снѣ^х прославѣннѣмъ. Стѡло^тноу дѣмоцїо^ноу, и мѡчноу (яко свѣдѣц^тво ѡны^х вѣдлѣ^т пѣвѣ^н) 10) вѣроу, всѣ стїи звѣтажали крѡлѣства, выконивѣли правѡу, достоу^повали обѣтницѣмъ. (картка 4) [закрѣвали дѣста лѡ^{мъ}, погасїша силы ѡгнїствѡу и про^ша] 11). Стѡло^т вѣкры е^ст^т гроу^нто^{мъ} рѣчїи тѣхъ

В крех. егз.: 1) поткшѣннѣ 2) по „вшо^х. хс²⁾. маемо ще в крехівськїй рукописи слова: „Яко зерцало на прикла^х на^х зоставаѣ^т“. 3) На боцї: ѣфѣ^с г⁴⁾ ере^м і 5) ѣвреѡ^{мъ} аї. 6) ѣ пѣтр^ї, а 7) Сира^х к^в, 8) в крех. егз.: радѡстїю 9) Сира^х мѣс 10) ѣвре^{мъ}, аї 11) Слѣв, взятѣх в [], не достаѣ в крехівськїм егземплярї.

котóрых са спод'кв'яемо й вык'шта'тован'ькє невидимых, чере^в котóрое св'кд'яц'тво шде^ржал^{ах} ш'ци наши, на^в зєрц'ало н'а^вуки зо-ст'авивши, лєв'ом'ї м'аючи та^к вел'ик'ий оболо^в шєдр'жач'ий нас^ь св'к'ко^в, тєст'амє^тьк' и^х в'гом'исл'ной ст'алости в' ср'ца свой в'поивши, стат'єчнє в з'авод^в заложно^то кр'исоу¹) (взир'аючи на нач'а^вника в'к'ры й с'в'кр'ш'итєл'а їс'а, котóр'ї в^ь м'к'сто прєдлєж'ащ'а єм'в р'адости, прєтр'к'к'єв^ь кр'от^ь, й ш' г'а^вк²) не дв'а^х не д'уст'ав'аючи а^нш'є обсл'єв'к'аючи в'к'гли. [Бо єсли б'м'ст'є мови^т, єн'кє авр'а'амли в'б'ли, й д'учи^тки авр'а'амли в'к'ст'є чи-н'їли³). Й'ко см'к'ти во^уд'ємо, г'ва^то^к неналєжач'ий сов'є титоу^х єн'в'ства, сталых єн'ых вел'ик'ых, в' м'исл'а^х й постоу^тко⁴) в'гом'исл'ных д'у^гроу^тован'ных й вкорєнєных про^тко^в н'аши^х, привл'ац'ати, гд'ы ш' ст'алости в'к'ры и^х, св'бими непост'о^вствы, своєю лєг'комысл'но^{ст}ю (картка 4 об.) в'р'б'димо с'а, гд'ы и^х прир'ожноє под'об'є⁵) св'бими ш'м'к'н'ками, св'бими м'к'лак'ым^ь д'ум'исл'ками, ст'в'ари своєє їстр'ат'їю зм'ажемо. [Гл'ава м'ови^т ш'ц'їє^х пр'п'єв'їє д'к'т'є, й д'уч'т'їко^т П'ан'о^х с'в'жєн'їй стр'ах^ь 6). Й'к'вю сл'авоу пр'п'єв'їа з'на^т ш'ци н'аши м'б'ти во^уд'єт, гд'ы и^х сл'ич-ной ст'алости м'арнє зєл'ок'аючи с'а обн'аж'ємо с'а, гд'ы св'бими пл'ох'ими см'к'ло^{ст}ми, їако обл'ацы б'єв'од'ный, ш' в'к'тр'ь пренос'їми, й св'к'с'ады в'л'д'д'ач'їє, с' привы^тко^в й д'ом'о^в и^х, на к'амєни ст'алости д'у^фоу^тдован'ных в'стоу^тн'ємо. [Гл'їци мови^т, д'х'о^х в'ж'їи^х в'од'л'т' с'а, с'їи соу^т с'їо^вє в'ж'їи^х 7). Й'ко с'а м'аємо назыв'ати с'ын'м'ї в'ж'їими, р'одо^х и^вбран'ных, цр'ки^х с'їєн'їєм', їз'ык'о^х ст'ы^х, гд'ы не доу^хо^х кр'к'пости, не д'х'о^х сов'к'та, не д'х'о^х с'к'м'исл'а не д'х'о^х р'а^ву^ма й прємоу^дрости в'ж'їєи. Й'лє л'єд'а в'к'тром^ь сл'авы^х н'аши^х пост'оу^тн'ко^в, по ст'їх'їа^х св'к'та с'єго в'од'ачи с'а, ш' пл'ємєни й повино^вт' (картка 5) ст'ва с'їо^кк^ь в'ж'їи^х д'уплыв'аємо⁸). Б'о ш'т'о⁹) з'а д'уч'асн'їт'во св'к'тоу^х с' т'ємн'ост'ю; св'к'т^ьк' в'ов'к^ь до св'к'т'лости пр'исво'л'єс'а, й справєдл'иво^му справєдл'ивоє, й д'обро^му д'оброє й нєгл'єн'но^му нєгл'єн'ноє. Й'к'к' м'аємо ст'є^кк'ами ш' св'бн^ьх ход'їти, гд'ы с'а и^х ст'алости и^х вел'ик'их р'о^вм'исл'о¹⁰) й нєскв'апл'ивы^х пост'оу^тн'ка^х, не т'о^тко мн'ог'и^х й з'гола в'с'к'к^ь, алє є^тн'об'моу¹¹) з'ни^х пр'исмотр'їти, й пор'євнов'ати не х'оч'є^х 12). [Исп'ыт'а^тт'є м'ови^т

На боцї: 1) євр'є^х, її. 2) В крєх. єгз.: ш' с'рам'от'к 3) Цитат, взят'їй в [], пропущєн'їй в крєх'ївськ'їм єгзємпл'яри. 4) в пост'оу^т-ках^ь 5) В крєх. єгз.: под'ов'їє а^во ф'їно^сб'м'їю 6) В крєх. єгз. цитат пропущєн'їй 7) В крєх. єгз. цитат пропущєн'їй 8) На боцї: а^н п'єр' ї, їс'а^н аї. 9) В крєх. єгз.: П'очт'о. 10) й'х^ь вел'ик'и^х р'озмысл'о^х ш'н'об'м'є. 11) ш'н'об'м'є. 12) На боцї: Гр'їг'ор'їи н'иск'їй.

Писанїа, н^к вѣ мнїте в нн^к ѣмкѣти живот вѣчнїи¹⁾). И та^к вѣзмѣмо совѣк на прикла^к а прїсмотрѣмо сѣ дѣла^кномѣ, ѣ не свѣплївомѣ вѣча^к высѣе вѣ^кнн^к, ѡного великого вѣжа ѣ кнїжати на^к людо^к, Мѡу^к сѣа постѡу^кнѣкѣ. Прѣ^к чѡудное²⁾ ѣ страшноѣ поволѣнїѣ, ѣ на послѡу^кгѣ вѣжїю вѣзвѣнїѣ с коупннѣ огнѣ палѣючѣи³⁾. [Мѡу^к сѣ, мѡйсеѣ ѣ ѣсте^к Котѡрѣи^к е^{ст}. гѣ ѣ^к ѡцѣвѣкѣ вѣшнѣ, ѣ^к ѣкраїмо^к ѣ^к Ісѣаковѣ, ѣ^к Іаковѣ, ѣдїкѣ фѣрѣлѣнѣ ѡрю ѣгїпѣ^кскомѣ⁴⁾). Штѡ нѣто статѣного ѣ роз^к (картка 5 обор.) соудно^к дѣмѣслоу члѣкѣ, вїдѣачн тѡ жѣ на тѣк^к великѣю рѣ^к ѣгѡ поволѣваю^к ѡповѣдѣнѣкѣ. [ѣи ѣ што^к зѣ е^{ст}, ѣкѣ^к мѣ^к ѣтїкѣ фѣрѣлѣнѣ ѣ вѣводїтн лю^к зѣ ѣгнї^к тѣ⁵⁾). ѡповѣдѣнѣкѣ ѣмоу^к гѡлѡскѣ вѣжїи, ѣдїкѣ ѣ боудѣ с тобѡю, по вѣторѣ почѣ^к сѣ вѣмовѣлѣтн вѣлѣговѣннѣ на дїѣ, не н^к вѣ мѡцн вѣжѣ не дѣфѣ⁶⁾, ѣлѣ рѡмѣсло^к своѣ крѣвѣкѣстн на тѣ^к великоу^ю рѣ^к не тѡрѣгѣвѣ сѣ мѡвѣачн. [ѣи мѡ лю^к тн сѣ, ѣ не мѣю ѣзѣкѣ спѡсѡбногѡ кѣ мѡвѣнїю⁷⁾). ѡповѣдѣнѣ^к ѣмоу^к ѣ^к, хтѡ дѣ^к оустѣ члѣкѣннѣ, хтѡ лн ѣгѡ чнннѣ гѣлѣхѣ^к ѣ нѣкѣмѣ^к, ѣднѣ^к тѣпѣ^к, ѣ напѣрѣвѣю дѣстѣ тѣої коу вѣмѡвѣкѣ. По трѣте вѣмовѣлѣючн сѣ мѡу^к сннѣ, не тѣ^к сѣмѣ^к жѣ не сѣмѣлѣ ѣ не вѣзпѣчнѣ дѡ послѣгннѣ вѣжѣ тѡрѣгѣвѣкѣ сѣ, ѣлѣ н^к рѣ^к, когѡ ѣнѣшого пошлї. Такнѣ дѣпѡрѡ^к прѡгнѣкѣлѣ вѣ^к гѣ. ѣлѣ дѣлѣ ѣгѡ стѣлѡстн ѣ спѣнѣлѡгѡ сѣрѣца, дѣчтнѣ ѣ дѣгннѣтѣлѡвѣ^к ѣгѡ ѣ^к тѣ^к. [ѣтѡ дѣлѣ^к тѣ вѣ ѣ^к фѣрѣлѣнѣ. ѣ зѣсѣ. вѣ^к тѣ на^к вѣсѣ^к, знѣшѡлѣ^к лѣскѣ прѣдѡмнѡю⁸⁾. ѣ ѣчнѣ прїдѣнѡ ѣмоу^к (картка 6) на пѡмѡ^к Іѣрѡнѣ, дѡбрѡмѣ дѡбрѡгѡ спѡспѣкѣшннѣкѣ лѣвѡ пѡмѡчннѣкѣ, вѣсѣмѣ ѡчѣ вѣлѣдѣкѣ вѣтѡкѣ зѣрѣцѣлѡ стѣлѡстн (ѣ ѣчнѣ прїдѣючн дѡ тогѡ ѡннѣ, ѣслн вѣ сѣмо сѣмн сѣкѣ рѣсоудѣлн, не вѣхѡ^к ѡсоудѣннѣ вѣлн сѡвѣ) чѣсто помѣшлѣючн своѡ крѣ^кко^{ст} прнсмѡтрѡвѣ^к 10), не тѡрѣгнѡу^клн вѣсѣмѡ тѣкогѡ котѡрѣи^к е^{ст} на^к снлѣ нѣшнѣ не тѡрѣгнѡу^клн вѣсѣмѡ сѣ тѣкѡгѡ, котѡрїи^к е^{ст} на^к снлѡу нѣшоу, тѣжѣрѣ дѣвнѣгѣтн, ѣ не вѣлн вѣсѣмо тѣ^к зѣ ѡннѣ, котѡрѣи^к нѣпѡрѣхѡкѣвннѣ сѣ с мѣтнѡстїю своѣю тѡрѣгнѡу^ксѣ стѡпѣ^к ѣвѡ вѣжѡу, кошѣтѡ^к великѣ^к, вѣсѡ мѣтнѡ^{ст} ѣгѡ прѣвѣшлѣючн^к, боудѡвѣтн, в лн^квѣ. крѣмѣннѣ вѡ мѡвнѣ¹¹⁾. Пѣчѣ сѣкѣ не вѣз^кдѣвнїї. Прнсмѡтрѣмо сѣ ѣ ѣнѡмоу^к великомѣ вѣлѣговѣннѣстѣкѣ, ѣ тѣ^к вѡшѡмѣ ѣ стѣтѣчнѡмѣ вѣ мѡлѡдѡстн лѣ^к, прѡ-

1) В крех. егз. цитат пропущенный. 2) чудовное. На боці: 3) ѣ мѡ дѣ. 4) В крех. егз. сѣи цитат пропущенный. 5) цитат, взятїи в [], пропущеннїи в крех. егз. 6) не дѣфѣлѣ. 7) в крех. егз. цитат пропущеннїи. 8) На боці: ѣ. мѡ дѣ. 9) В крех. егз. цитат, взятїи [], пропущеннїи. 10) На боці: ѣ ко^к... 11) Гнрѣлѣ.

рѡка Ієреміѣй рѡз'мыслоу. не Ѡ чѣлка, а́ле Ѡ найвыш'шого, ста^а сѧ
 гѡлоѡ такїѣ¹⁾). В перє^а нѣжлїи в' живот'к створилє^а тѧ. позналє^а
 тебє, и нѣжлїи вышолє^о Ѡ ма^аки, ѡстїилє^а тѧ. и прѡрка мєжи на-
 роды дѧлє^а тѧ. (картка 6 об.) што^ж вѣгомїсл'ностю дѡкр'кплєнаа
 дїша злѧ^аши сѧ та^а великого преложєн'ства и дѡсѡмнїв'ши сѧ
 спрѧвы, крѡкноу^а с плѧчє^а. [Гѡиѣ вл^ако гїи, иѧ не вл^акю мѡ-
 вити, а́ е^астє^а дитин^а]²⁾). Иѡко вѣ рє^а тѡ е^аст рє^а велїкаа,
 вѧ^анаа, котѡраа мѡи рѡзоу^а, мѡи смѣслъ переважѧет, котѡрѡ
 а́ подивївшїи сѧ, спрѡстѧти не могу^а! Неполїчно є^амоу^а тогѡ
 пєвнє за іакѡбє непослѡшє^аство и дѡпѡ^о, а́ле за такою стѧло^а и рѡз'-
 мысл'но^а дѡчтї^а єгѡ бѣ такїи. [ѡто дѧлє^а слѡва мѡи вѣ
 дѡстѧ твои]³⁾). И ѡто тєра^а 4), а^абѡ сєгѡднѧ поставилє^а тѧ
 на^а народы, и на^а крѡлє^аствы. а́бѡ вѣто^ага^а, и воури^а распорѡша^а,
 вїнища^а, вѡдова^а, и насажа^а. Ѳвѧчѡмо іакѡ рѡмысл'ное, стѧлоє
 а́ нес^акапливое послѡшєн'ство до лѧски вѣїи и до выш'шѡ(го) прелѡ-
 жє^аства прїводїт. Спѡчатѡв мѡви^а є^амоу^а бѣ, в' живот'к ма^аки
 твоєє по^аналє^а тѧ, и ѡстїилє^а тѧ и прѡрка мєжи наро^аы (картка 7)
 дѧлє^а тѧ, а́ пото^а дѧлєи, иже^о та^а статєчного и спанѧлого^о) дѡ-
 мыслѡу, жє не наскѧкоуш' на рєчи велїкїє скваплївє вєрѡзмыслє.
 Прѡто тє^ж с та^а велїкы^а а́ повѧжны^а твои^а дѡмыслѡ^а прєкладѧю
 тебє на^а велїкїи а́ повѧжны^а рєчѧми, не на^а єдны^а 6) мѣсто^а
 а́лѡ повѣтѡ^а, а́ле на^а крѡлє^аствы, вычищѧти злѡсти и^а срдєцѣ^а
 лю^аскы^а, а́ што бѡ^ашєго даю, слєвѧ мѡи вѣ оустѧ твои. Иѡко
 ѡномоу велїкомоу іакѡкоу патрїѧр'шє^а 7). гдѣ стѧлымъ дѡмыслѡ^а
 прє^а цѣлѧю но^а з' аггѡл^а вѣїи^а запѧсы хѡди^а, и гдѣ а^а ден'ница^о)
 надѡшла. рє^а аггѡлъ, поустїи ма, а́ ѡнъ мѡви^а, не пѡшѣ тѧ, по-
 кола ма не вѡвїишъ, вїдѧчи гѣ бѣ стѧло^а мѡжногѡ срѣца, рє^а
 и дѡчтї^а єгѡ та^а, поне^ж дѡкр'кни^а сѧ є^астє^о з' вѡг^а, и^а лю^ами силє^а
 вѡдєшъ. здѧ є^амоу тїтоу^а, ю^ж и^а ма твоє не воудє^а бѡл'ше іакѡ^а
 а́ле иїлѣ^а 8). Не и^ж вѣ аггѡлъ вѣїи мѡцю чѣкѡ немѡщномѡс (картка
 7 об.) тлє^аномѡс (вѡ єди^а аггѡлъ всємѡ свѣтоу сѧ прѡтївоу сто-
 ѧтелє^а е^а) спрѡстѧти не мо^а, то^ако^ж статєчности дѡмыслѡу,
 и пѡстоуп'ко^а лю^аскы^а прокоує^а бѣ. Та^же и томоу прѡркеи вѣємѡ
 Ієреміѣй, за статєчно^атѣ спанѧлого оу^амыслѡу, и и^ж невє^астоуднє
 и нелє^акомысл'нє до послѡгїи жѣї, и на та^а велїкѡю рє^а склонїв'сѧ
 т'кнѡш' бѣ роукою своєю оу^астѧ єгѡ, дѧ в ни^а слѡва свои^а 10).
 Што^ж ѡныє слєвѧ вѣ дѡстѧх' прѡрцѣкїи мѡвїли а́ зѧ не крѡча^а, а́ зѧ

На боцї: 1) Єрє^а а́. 2) В крєх. єгѡ. сєй цїтѧт пропущєнїи.
 3) В крєх. єгѡ. цїтѧт пропущєнїи. 4) тєпєрѣ. 5) стѧлогѡ, 6) ѡны^а.
 7) На боцї: а́ мѡ^а лѡ^а. 8) В крєх. єгѡ. зѡрнїца. 9) На боцї: Злѧ^ачѡст.
 10) Ієрє^а. бѣ.

не кола^а, а за не дупомина^а, а за не гробзи^а, а за не вводи^а в см'клой легкомысл'ности люде^а неро^амысл'ны^а. Оу^ажасни^а нбо и вк-стрепещи^а зе^але, гл'е^а г'к, іако д'к л'вак'к с'творіша [людіе мой, мене оставіша]¹⁾ істочника вв^а живы^а и скоп'аша с'еб'к' кл'д'ж^а с'ккроуш'ный: Сл'м^а г'б'фе шал'ны, кот'оры^а н'кма'еш' сердца, и кот'орые м'аючи о^ачи, неви^ате, ш'ши і неслышите. (картка 8) Мен'е не д'во^ате с'а л'и; и в^а лица мо'его не ра^аволит'еса, кот'орій положи^а границю^а в'к'чноюю, м'орю п'ксо^ак'к, и не порш'он'сю, кот'ор'о и вол'ны мо^аск'іа дв'гаючи с'а не могоу^ат пер'е т'и, а люде^а ты^а е^ат ср'дце невр'но, в'стоуп'или и пошай, и не м'овили в' ср'дцю^а сво'ей д'вон^а с'а г'а б'а наш'его. Т'д'у пр'исмотр'ити с'а сп'и^ан'ностью по-тр'еба, и ж' пр'ек'е^адоуш'н'сю и н'кмоюю р'е^а в'од'с м'ор'ск'ю (кот'ораа а^ач'к в натоур'е сво'ей та^а е^ат непосто'ан'на, ж' в'ставичне на єдно^а) м'кц'с сто'ати не м'ож'е^а. пр'е^а с'а^а и т'аа границь сво'их пол'ожены^а в^а б'а не переска^аже^а). л'г'комысл'но^ат лю^аск'ю стро^афоу'ет'к' сл'кп'кми глоух'ими, ш'алеными в'ср'д'ч'еными, т'о е^ат нестате^аного, и не гр'оу^ат'овного ср'дца назыв'аючи. И^ак'о о^ано и а^аг'гл'к в'ж'и^а д'ур'ина^а) є^аздоу^а пр'езвит'ера и пр'орка, кот'оры^а не д'уставичностью р'озв'м'с сво'его д'нос'ачиса, коу^асен^ас'а шп'крати^а) о^аколо р'еч'и^а в'ж'и^а велик'ы^а, стро^афова^а пр'е^а так'ийже пр'икла^а м'овачи. Приш'оле^а до н'ккот'орой п'вст'ин'к, гд'е др'ева ра^ау д'учинили (картка 8 обор.) м'овачи, пр'ий-д'к'те ход'кмо, и дв'гн'кмо в'ойноу^а на м'оре, ж' в'и д'утекло пр'е^а нами, и ж'е в'ысм'ы сов'к' д'учинили в'о^аш'іе д'вер'авы. Та^аже и в'о^аш'и мор'ск'іе ра^ау д'учинили м'овачи по^анес'к'мо в'ойн'с на л'к'сы по^аск'іе^а) ж'е в'ысм'к' звачивши и^а, причинили сов'к' в'о^аш'е м'к'сца, гд'ы в'ы^а в'ыл'к' є^аздо соуд'ею на^а нами^а), ког'о в'ы^а пр'авы^а а^а ког'о в'ы^а в'ин'ны^а д'учини^а, в'пов'к'ди^а є^аздо, запра^ады в' пор'ожнюю р'адоу вдав'али с'а, пон'еже зе^ала дана л'к'со^а, а м'орю м'к'сто. в'пов'к'ди^а а^аг'гл'к^а), д'обре^а о'св'ди^а, ч'емоу^аж' с'еб'е не в'осоуд'иш'к', и за^ась, не посла^а пр'орки, а о^ани теч'ах'с. не гл'а^а к ним'к' и т'и пр'орочествова^ах'у, слыша^а и ж'е р'ек'оша пр'ор'оцы^а), пр'орочествоу^аючи в'к' и^а ма^а мо'є кл'а^аство: По-н'еже остав'иша ма^а в'іц'ы ваши, р'еч'е г'д'ь, и и^ад'оша по б'с'к'к' ч'юб'и^а, и послу^аж'иша и^а, и пок'лон'иша с'а, мене же остав'иша, и за^ако^а мой не с'х'рашиша. С'іго р'ади^а) с'іа р'е^а г'д'ь нав'к'жоу^а и^а ч'тыр'ма подо-к'ін'ствы, м'е^а, на за^акит'е, ш'к'и на^ав'сто^арг'ан'їе, п'т'ах'и не^ав'ный, и св'т'ри зе^а- (картка 9) ный на расх'ищ'ен'їе, и на пожра^ае. И єсли ст'аноу^а

1) Зачеркнених клявранш слів не достав в крех. егз. 2) В крех. егз. на в'но^а. 3) На боці: г' ез'ра д'. 4) В крех. егз.: шпырати. 5) В крех. егз.: полны. 6) В крех. егз.: над'к' ними. 7) На боці: єр'е^а к'г'. 8) є'р'е^а ш'. 9) єр'е^а, єї.

мѡисѣй ѿ сáмонъ переъ мною за людемъ такимъ, не выслушáю и́хъ, а за штò такій гнѣвъ; длѧ манасѣй сѣна бзикїйна, а манасѣмъ штò таъ злого звронъ; сѣтвориъ лоукавое преъ очїма гнїма. и́ дучиниъ вóлноую крыдлївоот, ѡстáвивши закоъ о́цѡвъ своїхъ, пошоъ въ слѣдъ чоужїхъ, и́ ѡсвачаъ снѣ свои въ о́гнї. ворóжкї, чáры, а свѣздоучества стражї. такїй пожїтоъ нероумьслáноот лютскáа дѣ легкое дѣважѣне границъ и́ дороу ѡцѣвскыъ выстоупючїхъ принóсит. дóбре тó дѣ сѣве о́нїи преоудрѣ дѣваживши, рѣкъ¹⁾. Не забывáй сказáнїи стáрческыъ, и́бо и́ ѡнїи научїша сá ѡ о́цѡвъ своїхъ а́ е́ще дївнѣй, дївнѣ о́нїи е́здѣцъ ѡгнѣной колѣсницѣ крїкнѣ мѡвчани (Ілїа²⁾). Нѣсмь а́ лѣпшїй ѡ о́цѡвъ мѡнъ, чáдоъ вó чѣстнаа похвáла, ѡцѣвскáа слáва. вó гдѣ лѣпшá побстоупкоъ, и́ законовъ ѡцоскиъ ѡ снѣ не заглáжоуѣса, и́ ѡ рожаю крожаи цѣло захóвоуѣса, таъ еот роъ несметѣлнїи. Тѡй и́ такò лѣпшї саъ найвышїй почáтоъ вѣналѣзши, (картка 9 обор.) и́ не в лед а́ дѡмоу а́ле дѣ о́ноъ, ѡ котóроъ засвѣчиъ, дѣ влѣвѣнїи боудоуъ о́ скмени твоѣ, всѣ народы нá зѣли, зостáвиъ мѡвчани, не скрїю ѡ áврáма слáги моѣго, штò а́ чинїю, вѣвѡ íко заповѣть áврáа снѡмъ своїхъ³⁾ и́ дѡмови своѣмоу. по сѡвѣ áвкї заховáли дороги гнї, тоую лѣпшїю выпрáвоуючи тáннїи нѣвнїи рѣ, неповнїны соуъ снѣ о́цѣ, а́ле о́ци снѡ звирáти и́мѣнїа тѡ еот дѣо̀вноую маѣтноот, наўкѣ, не снѡке маюъ ѡцѣвъ, а́ле ѡци снѡвъ дѣчїти.

О́вáчмоъ е́ще статѣчнїи превелїкò покѡрѣ дѣмѣслъ моужнаго гедѣона, до котѡрого пришѣши áггá вѣїи, поздорѡвнѣ е́гò, гдѣ с тобѡю моужѣ силнїи, ѡповѣдѣъ ёмоу гедѣѡ⁴⁾, гн мої ёслиъ гѣ межи нáми, чомоужъ пришлò на вá⁵⁾ всѣ злое, и́ чомоу́ вѣдлъ нá в роуки мадїаучїкоъ. Прїсмотрї сá велїкой стáлости и́ покѡрѣ, гѣ ёъ е́гò самѡго кывышнá, ёмоу самѡмоу лáскоу ѡповѣдá, ёмоу поздорѡвѣнѣ чиниъ, а́ о́нъ бо́чися вырнáти, и́ лѣпшїхъ нá и́ншїхъ сá чинїти. И́ле в лнчѣкѣ, (картка 10) сѣ всѣми сѣвѣ клáдоучїи. ѡкáзоуѣ. не мѡвнѣ ёсли гѣ сѣ мною ёднѣ, а́ле ёсли гдѣ еот с нáми, íко вѣ рѣкъ, а́ сá мáло спрáвлю вѣ и́ншїхъ крáтїи моїи. Вїдчани гѣ статѣчное дрѣголюбѣство, и́ не тоъко сá не смѣѣ до рѣчїи велїкыъ, а́ле и́ всѣ о́учáстникá тоѣ лáски вѣїи чинїт, мѡвнѣ ёмоу. [И́дї в мѡци Твоѣ тѡй, вѣ вáви^ш Ілїá з роуъ мѣдїáскы^х]⁶⁾. Прїсмотрїсá велїкомѣ влѣгоговѣнѣства пожїтѣ. ѡ сá о́ сѡвѣ лѣце розоумѣѣ. не

На боцї: 1) сираъ. 2) ца^p. г. 3) В крех. егз. гїлѣкыъ. 4) На боцї: ереъ џ. 5) В крех. егз.: на нá. 6) В крех. егз. сѣй цитат пропушнїи.

мо́внѣ ѿдрѣжѣ са^х еди^н славоу, дѣчтѣиво^{ст}, и звѣрхуно^{ст} и про^скованіе
 межи всѣми и пре^с всѣми. але спос^тного добра и пожит^кс всѣ^х
 прагне^т. а гѣ ѣк самого егд, тѣ^х всѣ^х и тою честию ч^ти^т. в то^м
 мо́ци троѣ, выкавши Іи^са, в то^м мо́ци ста́лого дѣмисла, и мѣж-
 ного ср^дца, которого^х в то^кк доскѣ^тчи^т, такой пожито^х ста́ло^{ст}
 приноси^т. Не мѣ^т и на то^м еше доскѣ^т дѣва^жне дѣн^т роу^чючій¹) ста-
 лый моужъ, взмѣвши са великости рѣчи²) ѿпо^кди^т. Гн, чи^х и
 а́ко а́ маю выкавити Іи^са, а есте^х тѣса^хми хоужъ^ший (картка
 10 об.) в манасій, и намен^ший в до́моу о́ца ме́его, и^х егд бо^ше
 вывшано, тѣ^х са ѿнъ бо^ше понижа^т, и та^х не смѣ^тъ по^на^тиса
 такой троу^дней и великой рѣчи на секе врати, а^х за до^стими на-
 мо́вами, за великими и предѣкными чоуд^ами³) спален^темъ вѣ^с
 о́гню о́фѣ^тры, споу^чане^т на роу^чно росы, и до́бре намысливши са,
 залѣдѣе намобвити са да^т. И не розоумѣ^тмо, авѣ^х вѣ^с о́ные рѣчи
 презрѣн^та нѣкакого таёмного вѣжого кѣ ѿст^орозѣ. авѣ^смо ѿны^х
 присмотроу^чючиса до́строже и ро^умысл^ене постѣповали, и в со^вѣ^т
 не замыкали. іако и а́н^олъ пре^с прикла^т стары^х дѣ^твѣ^к, на о́стерѣгавѣ^т
 мо́вачи⁴). не влудѣ^тмо іако нѣкото^ріе ѿ ни^х повлуділи са, и по-
 гнѣло и^х вѣ едѣнъ де^н, два^цца^т и три тѣса^х И о́ко^х то мо́внѣ
 о́ о́ны^х лёгкомысл^ны^х изра^нчи^ко^х, кото^рые миш^каючи в са^гг^имѣ^к,
 ѿстоу^пивши, ѿн^чистего навожен^тства, славжили вѣ е^фгѣо^рс, нокіе
 вѣ^тры замышл^аючи. И ѿ о́но^х ста́ло^х и ро^умысл^но^х постоу^пкѣ^с
 пророка даніила, гды (картка II) высмѣ^ти паматали, кото^ры
 мо́ви^т а́ да^ни^ла^т, гды^х розоумѣ^тв^т в кни^га^х личѣ^с а^кт. ѿ кото^р-
 ры^х пода^но кѣло сло́во гне, до про^рка Іере^міи на выпо^неніе ѿпоу-
 стѣ^ніа іеро^лима, о́ а^кт, о́вѣ^нсл^е лице свое кѣ гоу^ч боу, авѣ^х шу-
 кла^х мѣтвы и про^сѣ^кы з голодо^х, вѣ вѣ^тици и по^нел^к. Проро^к
 вѣ^тий великій моуж^е помышленій, которо^му таёмниц^к великіе
 страшны^х справѣ пре^зрѣна вѣжого ѿкрѣ^ты⁵). То^т мо^литвы и мо^вѣ^ы
 пре^с дѣставлены^х часо^х не смѣ^тъ принести вѣ^с. а^х прѣ^вѣ^кй до^сго на-
 мышл^аючи са и ро^ссоуж^аючи, ѿвѣ^чи^т и^х про^сминаю^т, о́, а^кт,
 звоу^рен^та іеро^лиского. дѣ^т велико^х смѣ^ткѣ^с и жалости трѣ^пѣ^ла^к.
 іако са^х свѣ^дчи^т, мно^гіа дн^и. во^лчиса, авѣ^х не по поро^зници
 мо^ли^тса. Не ѿпоусті^т гѣ ѣк надарѣ^нне егд тако^го ро^умысл^е. авѣ^х
 таки^х прикладо^х, и на^о на^чи^т и не вѣ^росѣ^дне до рѣчѣ велики^х
 то^ргати са, и авѣ^х на на^о не ѿста^ли ѿны^х сло^ва⁶). Просите и не-
 приѣм^лете, авѣ^кв^т злѣ просите. добра е^{ст} рѣчъ, іа просіти, але
 злаа гды не по (картка II об.) ко^ли егд про^си^т. а гды мо́внѣ да-

1) В грех. егз.: дѣсмот^ріаючи. 2) вели^х рѣч^и. 3) нѣжда^{ми}.
 4) На боц^и: а ко^р, і. 5) зла^чу^{ст}, сло^в і на і^сде... 6) іако^х дѣ.

ни^а, быле^а на молѣтвѣк, што му^ж гаврїи^а, которого^а видѣ^а в' видѣній мое^а летѣчого, дот'кну^аса мнѣ и мѡки^а, данїиле, тепе^р и з'стоупїле^а направити тебѣ рѡзв^а и шповѣдати тебѣ, ебѣ есте^а моу^ж помышлѣній по мысли еждѣ, ро^амышлани^ж ш словѣ, и розвѣ^а и видѣній. ико бы ре^а їже^о в рѣчи великой до^аго намышлани^аса, и негѣцажачїи з'великы^а рѡзмысло^а пристоупова^а, што тебѣ бѡшїи таѣмницѣ Фкрываїю. гдѣ бысмы на тогѡ моу^жжа помышлѣній ѡбо желанїи паматїан (ико в рѣчѣ постѣнова^а в тѣ дїи) и данїи^а быле^а в' жалю многїе дїи, три тыждни^а хлѣба помышлѣнїа не ѡдѣле^а, мѣсо и вино не входїло до оу^{от} мѡн^а, ани^аса ѡлѣ^а пом^азова^а, и за^а в голодѣ шболѡкнїса оу^{от} врѣтище и оу^{от} попелѣк, не величїючи подобно кѣ скрїлїа рысѣ свѡн^а, анѣ перфѣрами¹⁾ намѣзїючи са, стара^а са и прѡси^а ѣа ш выскокоже^а в вратїи своѣ з'небѡлѣ и ш направоу домѣ ежѣ^{го} (картка 12) лепѣ^а бысмѡ рѣчи великїе и мѣ оу^{от}кажати оумѣли. Присмотрѣючи са на такїе пи^аны^а (статѣчныѣ ѣгомыслѣны^а дшѣ постѡупѣки) [ѡко^а]²⁾ ико до самы^а спїсїте^аны^а гѡлосѡ бѡжїи^а оу^{от}певнѣны^а спра^а, з' рѡзмысло^а великы^а, великїе и в добродѣтеле^а роскоренѣныѣ, по^аважныѣ рѡжѣк, настѣкнїки и шцѣ^а нашѣ пристѣповали, тѣе которыѣ тепе^р ани^а за росказанїемѣ гѡлосѡ еждѣго, ани^а на рѣчи пѣвныѣ сквапїи^а лекомыслѣне оудѣвнїса, и поплындѣши з'вѣтро^а не оуставїчности, ро^адвѡны^а оумысло^а, и пошарпаны^а сѣмнѣнїе^а то^арго^аноу^али са в та^а рѣчи важноу, и великоу, дшїи, сѣмнѣна, збавѣна захѡдѣчѡй, старожитно^{от}, фклѡ^р, и фѡундѣментѣ, шкрасы, и слѣкы и по^апѡри нѣро^адѡ нашѣго. Перемѣнїти, выницѡвати, росп^орошїти, и пѣматкѣ с'шоумѡ погшвїти, и вѣкоренити кѣ ѡко^а с'ки^а зостѣти в личѣѣ, чїими шзывѣти са снѣми, з'ѣки^а снѡ^асткѣ знѣко^а (почѡ^а бы нѣ стѣлыѣ^а) шныѣ пово^ажныѣ ѡїи (картка 12 об.) познавнїи рекїи, ѡко мѣ и дѣти, ѡ не мѡвїли, шндѣкте ш на^о, не знѣ^а ва^о ѡказати^о хотѣтѣ; Боїо са ѡвѣ такѣа бѣстоуднаѣ смѣло^{от} не в'правила когѡ в ли^авоу з' ѡными смѣлыми, и бѣстоудными дѣхїами, которїе смѣле до рѣчи то^аргаю^т са, гдѣ ѡно мѡвнїѣ ѣ^а4). Ктѡ иде^а и прѣлѣстїтѣ ѡхава царѣ; ѡвѣ пошѡз негїноу^а врамѣдѣк галлѣстѣ, мѡвїло вшнѣстко не^оное, Та^а, та^а, ѡто^а та^а выстѣпнїкшї доу^а ѣдїнѣ тѡ е^{от}, лѣкѣкї, бѣстоуднїкї, мѡвнїѣ, ѡ поїдеу^а и прѣлѣшоу^а ѣгѡ, мѡвнїѣ до нѣго ѣ^а. ики^а способѡ шповѣднїѣ дшѣ к'стѣпїю к' ѣгѡ прѡрки, и боудѣ дѣхо^а клѣмнїкшї кѣ оу^{от}стѣхѣ всѣ^а прѡрѡко^а ѣгѡ, мѡвнїѣ ѣ^а прѣлѣстїшѣ та^а. Таково е^{от}

1) В крех. егз.: перфѣми. 2) В крех. егз. пропущено се слово.

3) В крех. егз.: старыѣ. 4) На боцї: ѡ ца^р ѣв.

неро^ммысла^ное ве^стоуд^дство, ве^с послана, ве^с розказана само т^бр-гаец^с, само насакоуе^т, кот^бры д^бхи т^бе л^бкамы ч^асто з вел^кою п^ла^ностю зв^ыкли в^л м^ысл^а лю^де^л ле^ткомысла^ны^х в^лкад^ати, а^бы та^к на р^ечи вел^кие нед^ука^не т^бр^нш^нис^л, до (картка 13) г^нк^вс в^же го и до д^уп^лак^с прих^одили, и^ко о^ны^х кор^реа, да^дана, и^д а^вр^она, кот^бры д^уло^не а^н неро^соуд^не на р^ечи вел^кие ка^жачис^л, и^д вел^кий ро^вр^с в^л лю^де^л д^учин^ниши. не т^бко з до^мами сво^ими гр^озню и^д стра^шню ка^знь в^несл^и, а^ле и^д ч^тыр^на^ца^т т^кса^т, и^д с^ксо^т д^шк з ни^х пр^еста^ка^ючи^х в^л па^цек^с на по^жра^не з^емл^к и^д до д^на а^дова д^уп^лав^ни. а^н та^к шт^о в^л л^ист^к ско^е в^че е^пис^ко^пе о^т то^т г^нк^вк^к же с^л к^к е^т м^к пр^оти^в в^л о^бра^жа^ет^с пис^ати р^ачи^шь, за пр^ав^ды и^д г^нк^вати с^л (а^н и^ле не та^ки^х г^нк^во^к, кот^бры и^ко пис^мо м^ови^т 1), г^нк^в м^бж^с пр^ав^дс в^жю не^сд^клок^ае^т) е^ст^с о^шт^о. е^дна^же г^нк^к та^ки^х не с^пр^оста за г^нк^вк^к по^сп^олит^ки^х д^у д^обр^е 2) м^од^й д^ук^аж^аючи^х, а^ле за о^ны^х. р^евно^уа по^рев^нова^к по^тк^к в^ск^к м^ое^т, по^чита^нь в^ыти м^ае^т. г^ды^ж не т^бко т^бе, кот^бры в^ыст^иш^ют, а^ле и^д т^бе, кот^бры, м^ови^т, а^по^ль 3). во^лю и^х д^кю^т. т^б е^ст^с по^вла^жа^ют а^бо не в^бл^ича^ют и^д не д^ую^мина^ют и^х. го^шни с^мр^ти со^ут^ь и^д и^ко не т^бко (м^ова^т д^уч^ите^ли) 4) прих^одити (картка 13 об.) и^д р^евно^кати до^вро^дк^те^т, а^ле и^д т^к кот^бры прих^од^ат, х^ва^лити, и^д д^ив^итис^л, при^но^са^т на^х н^кж^кд^юсь за^пла^тс не м^ал^ю. Та^кже и^д не т^бко р^евно^кати сл^об^к, а^ле и^д м^еш^ка^ючи^х в^ней х^ва^лити, при^но^си^т м^бк^с не^мал^ю, и^д за^о, т^б кот^бры па^да^ет, а^бо г^рк^ши^т, не о^т сво^е д^уп^лак^с пр^ий^мо^уе^т с^да^к, а^ле и^х и^ны^х за^пина^ет, а^бо по^го^рш^ае^т. Та^кже и^д кот^брой ст^ои^т не о^т сво^е т^бко до^вро^дк^тели ко^ро^нова^н б^ыва^ет. а^ле и^х i^ны^х при^во^ди^т в^л т^бю^ж р^евно^с. То^го и^д в^л с^амого го^лос^с в^же го до па^тр^іар^хи р^ече^ного д^учим^ос^л, в^ло^вл^аща^а т^л в^лк^лю, и^д кл^ен^бща^а про^кле^но^у, и^д за^о про^сла^вл^ающи^х ма^л про^сла^вл^ю а^н д^уни^чжо^у. и^д о^бе^че^шс, к^то з^л в^го^ж д^обр^е, и^д м^ы з^л ни^х лю^бо^вне 5), с^к пр^пв^ны^х во^д м^ови^т пр^ро^кк, пр^пв^не^т в^бд^ени. На^пт^о, не в^кк^к и^акого к^ро^тко^то, и^д ск^ло^нного 6) с^рца та^ки^х л^ет^це д^ува^жн^ни^х по^сто^упок^к в^лш^н не ро^зг^нк^ви^т; ко^го в^л се^бе не в^то^пх^нет; ч^ьего на^спо^койн^кшого д^умысл^с не ро^за^ри^т; х^то д^обр^е д^ук^аж^аючи^х р^ечи (картка 14) в^л т^б пр^ес^сав^за^тю ва^шю^ж в^л д^уч^аст^ни^чество^вва^т в^бд^е. Кас^аа во^д с^л, м^ови^т 7) [ц^рк^ов^ни^к] 8) п^ек^лк^к о^че^рни^тс^л. в^ыва^ет (т^еж^е м^ова^т д^уч^ите^ли) 9) и^д i^аро^с м^но^га^жды в^лгы^х и^д пр^авы^х

1) На боці: іако^н а. 2) В крех. егз.: д^у д^обр^ы. 3) На боці: р^иш, а. 4) Зла^ту^с о^бса^у и^д дв^кд слов в. 5) В крех. егз.: лю^бе^не. 6) ск^ро^нного. 7) На боці: Гира^х г^і. 8) В крех. егз. с^его слова бра^к. 9) На боці: в^ло^в в^е.

д'кланію^м, сласгд. прѣто з двѣ рѣчй єдноу ѡвиріючи, вола^м к^ж е^т м^м перестати з ѡными. кѣзнавїд'кхъ цркви лоуканіюцихъ, ан'к^ж лн з' ѡвм^л; ѡказавіу^т вѣ сокрте^х, іже помышлѣю^т слѡвы. ест^т вѣ (в'к^ж мѡвн^т прм^тр^мл¹) пст, котѡры^м здлст^тса людѣм^м пра^м вѣтн. але посл'днмла єгѣ прїйдст^т вѣ днѡ адово, дллчѡго ѡстер'кга^т мѡвачн²) несп'кнїи са ѡусты твѡбнм, и ср'це твоє нехд^т не ѡскѡрн^т н'нїстн слѡво, іже прѣ^т лицѣмъ вжїн^м. Бѣ бѣ на нѣк^ж вѣсоко, а тм на зѣ^тлн нн'ко, єслн слѡвд та^ж [лѣдлжко]³), нерѡмїсл'нє, и рѣхло не кѣжѣт вїнослн, к м^м котѡры^м⁴) самїи скоуто^т рѣчн по в'ктрѡ с'кїучн. івїи ѡвоцъ стѡлѡстн ане трѡстннѡу в'ктрѡ колкелѣмоу пожатн; іакѡи ѡ людѣ похвалы и зы'лївстн, а ѡ бѣ заплаты, а не по^тсты м^жтн, (картка 14 обор.) спод'квѡш са. Хтѡ са прнсмѡтрївшн постоуп'кѡ, и почѡкоу вѡшнї спрѡвы, и ко^тцѡ єї існ'кї н'к^жлн взер'цѡл'к тепѣ^т зѡрѡ не ѡвѡчн^т; а зѡ слѡвы прѣмоу драго ѡного нежко пѡ^тцѣ^т вкїт'кнѣна, іже^ж глѡ ст'кнмн роз'валѣнъ, та^ж [и спрѡва моу'жа]⁵), котѡры^м вѣрѡды и вѣ рѡзмїслѡ всѣ твѡрїт. а зѡ то не фїг'срѡ вѡшнї влѡснл спрѡвн, котѡрѡ ѡ вѣк^ж стѡрѡ^т ст'кнмн рѡкѡлѣнѡ, под'к'рѡкѡнѡ, та^ж, жѣ, не тѡ^тко жѡ^тного пѣкногѡ фсн'дамѣн'тѡ ст'кнм, ани ѡмоцнѣнѡ, але и нѡмн'кїшого вѡрѡчн'коу н'кмѡѣ^т. Не ѡстерѣжѡнѡ ѡными слѡвы⁶). Не в'кї всѡвн^т в'ктрѡ^т и не хѡдї всѡц'кѡ пѡу^тѣ^т непѡдѡбнм^м, іжк^ж чїнїт злѡстн^т рѡзкѡѣногѡ ізкїка, вѡ^ж ѡмоцнѣнъ к рѡзвм'ѣ твѡѣмъ. и стѡло нехд^т всу^дѣ^т слѡво твоє. И зѡ^т, крѡм'к^ж рѡды н'кчѡго неспрѡвѡуї. І нн'шїи. Рѡды шоукѡ мнѡго в пѣрѣ^т, н'кж'лн мѡшѣ штѡ мѡнїтн, а^твѣ спрѡкѡвѡтн⁷), лѡв'к^ж н'кмѡш' (картка 15) тѡкѡи мѡцы, нѡзѡ^т вѣрѡу^ттн тогѡ. штѡ вїмѡвнш^т а^твѣ ѡчїнїшѣ. Кѡждѡ спрѡвы кѡнѣцъ прѣв'кї ѡсѡмѡтрївшн почѡто^т злчннѡї. мѡвн^т прѡво глѡщѣ^т⁸) и зѡс^т⁹). хотѡ^т вѣ лн'вм^м коу^дѣ^т мѡдрн, и всѣ штѡ нѡлѣжн^т постѣрегѡтн ѡм'кѣ^т, прѣсѡ члнцн єсмѡ, трѣвоу^тѣ^т рѡды кѡ єдн^т ест^т бѣ вѣ всѣ достѡточѣ^т, и єдннъ не потрѣвоу^тѣ^т рѡды, Прѡто ѡ не^т сѡмо^т мѡвлѣно, хтѡ познѡ^т ѡм'кѡсл'к гнѣ; а^твѣ хтѡ пѡрѡцѣю ємѡу^т вѡ^т; а людн, хотѡ^т и вѣ лн'вм^м вѡдѣ^т мѡдрн, мнѡго крѡ^т вѡдн^т, и прнрѡжѣнѡ нѡшнѡ крѣв'кѡст^т івнѡ ест^т, прѡто мѡвн^т¹⁰). Л'кншѣ з рѡ^т мѡкѡслѡм ѡмѣш'кѡ^т¹¹), н'кж'лн вѣ^т рѡ^т с'с'дкѡ прѡу^ткѡ^т. Іже и гдѣ бѣ та^ж ѡустѡвн^тне а тѡ всѣ нѡ

1) прн^т, дї. 2) єклѣ^т, є. 3) В крѣх. єгз.: сѣго слѡва не достѡв. 4) В крѣх. єгз.: котѡры^м. 5) зачѣркнѣннх слїв в крѣх. єгз. не достѡв. 6) На боцї: Снрѡх, є. 7) Снрѡх, лѡ. 8) злѡу^тст. 9) в'гслѡ^т. 10) На боцї: злѡу^тст ѡрѡл^т (?) вѡлннцн. 11) В крѣх. єгз.: з рѡзмїслѡмъ кѡснѣнїє (снр'кчѣ ѡмѣшкѡнѡ).

приказъ нашъ, чинити звѣкъ, ско, на^овоудованіе, а косенъ на разореніе, а обачъ и^к такъ ест. За ш^{от} дній¹⁾ сътвори^а бѣ ико и зе^{лю}, горы великіе, хоб^{мы}, псеткна, рѣки, исто^чники, море великое и про^странное, остро^вы и прѣсто (картка 15 об.) мѣвачи, та^к великю махіноу, и всѣ видимю п^естро^гоу, и ш^дбоку за ча^о малы та^к справи^а, а гдѣ хот^к еднѣ гдѣ мѣсто разорити, іако бное плѣхо мѣтско²⁾ ерихонъ, прѣвѣй з^дній (зна^к и на^укѣ несклапайкого пост^скѣ зоставлючи) казалъ ш^входити вколо мѣсто, а^к ш^смого днѣ ш^план стѣны е^{то}. та^кже и ниневію мѣтс³⁾ три днѣ ро⁴⁾ до разорена вы^а залѣжи^а, а пото^а и тогѣ росклавшица, до пророка Іѡны, которы^и неро^змыслне, не бѣмѣючи бѣважати до^{ло} трѣпеливости жїи. и не хотачи люде^а в словѣ зостати, жада^а рѣхло бѣпад^{коу} мѣтс, голосъ жїи мѣви^а та⁵⁾. Ты Іѡна ско^рви^ш ш^т тѣккѣ, ш^к которой не работалесъ, и не корми^а ей, котораа ш^к ноцѣ вѣрела а бѣ ноци погибла, а л^нѣ маюли зжалити са на^ниневію мѣсто^а великы^а в^к которо^а мѣш^клют ко^шше двана^ццатѣ⁶⁾ люде^а а^ко дш^ш (картка 16). Моужіе Ниневіетїи, мо^{ви}т^ѣ х^с7), вѣстан^с на сѣ^з в народо^а та^ки^а, и ш^сд^ат^ѣ егѣ, и ш^то ко^шше Іѡны з^дк^а царїца ю^жскаа вѣстан^с на соу^з в народо^а ты^а, и ш^сд^ат^ѣ егѣ. а б^то кол^шше Соломона з^дк^а. На ванъ и проти^а ва^о гдѣ ш^ко вѣжа постоу^{по} и справи не моужіе Ниневіетїи двана^ццатѣ⁸⁾, але тма^и тѣ^а народо^а, іако на ш^кны^а свѣдчено мѣвачи. ш^к крѣже Івела; до крѣже захарїи сна варахїнна, та^к и тоу^ѣ, ш^к поча^кс кроплѣнѣа крѣвю завѣта вѣчнаго га нашего Іс^ха, и ш^к роженѣа водою и дх^о ш^кныхъ, прѣш^цъ и ш^цъ нашы^а в^к цркви вѣсто^чной, неподвижи^{мо}9) сто^ачи^а лики стѣ^а моужіе Прѣвн^и Прѣвны^а, м^чно^а, ерар^{хо}, патрїарховъ, іако повѣстати н^о ва^ии сѣдїти са (еще скарѣ зновеніе^а. іако мѣви^т соломо^а великы^а). нѣмаю^т. и^к вы не ерихон^а, днѣ Ниневію, але гра^а црѣа великаго, сїонъ, цркви мѣваю, ш^к которо^а ш^ка^амѣвѣца обачивши проро^ки^а здалека бкомъ (картка 16 об.) на ѣмны^а гоу^сла^а. вдарѣ^т, и гоудѣ^т мѣвачи. Основанїа¹⁰⁾ егѣ на гора^а стѣ^а, любн^т гдѣ врата сїона. Преславныа глы¹¹⁾ мѣвлено ш^к тѣвѣ мѣсто вѣже розораете и ш^кснованїа¹²⁾ на гора^а стѣ^а, то^о ест. на вселен^{ск}ы^а стѣ^а великы^а синод^а на^а горы а^рара^{ск}и^и вш^шш^а, бѣмоцнѣны по^ккопыаете, и по^кд^ѣ вѣчны^а з^дбон^оной

1) На боцї: ѿ Мѣ ѿв. 2) В крех. егз.: мѣстечко. 3) гра^а. 4) і ро^к. 5) На боцї: Іѡна. д. 6) В крех. егз.: двана^ццати тѣм^к. 7) На боцї: ма^о. еї. 8) В крех. егз.: двана^ццатѣ^а. 9) непокол^книмо. 10) Основанїе. 11) речн. 12) ш^кснованїе.

совѣтъ не мною, ѿ завѣты¹⁾ не дѣхо^х мои^х з'стоупаючи до егип'тѣ, а мене не пытаючи са, горе творѣщи^х совѣтъ глѣбоче, а не глѣмъ, горе творѣщи^х радѣ потаѣмне. авѣи вѣли в тѣмности д'клѣ ихъ. ѿ авѣи рекли, хтѣ на^о знаѣт, ѿ хтѣ розсм'кетъ штѣ ми творѣн^х, а за не ѿко глина ган'чар'скаа нам'кни'са. гдѣ бѣ мови'тъ в'дѣа, та^х ю^х пет'кхи н'кмашъ. недармо шрѣдчи ѿ таки^х покриты^х ночны^х спра^х потаѣмны^х, са^х хс мовитъ, ходѣ въ свѣтъ непот'кне'са, а ходѣи въ тмѣ, не в'к^{от}, камо идѣтъ, все во ѿвлѣмо^е²⁾ свѣт^{от}, вѣсмѣ тѣ намагали, свѣтловѣсмѣ свѣглыѣ спра^х въ шпрѣковали, а не та^х зачинали³⁾). Таково е^{от} непостоѣн'ствѣ. (картка 18 обор.) а невдѣчно^{от} прирежѣна лю^хского проти^в бѣ, и^х гдѣ емоу да^{от} штѣ доброго, сади'са, тогѣ не в'дѣчи в'дѣченъ на ѿн'шеѣ. ѿ за ты^х ѿ тѣе трѣти^т штѣ маѣт, ѿ ба до гнѣкѣс пов'ждаѣт. С'творилъ вѣ^х бѣ члѣка рѣдо нача'тника нашего в'нейстлѣнѣ, авѣ в неказите'но^{от}, на ѡкра^х ѿ подовѣн'ство своѣ, ѿ своѣго ра'ума сподови^н, ѿ слово^х вѣмовы на^х все^х живѣтныѣ ѡкраси^н, назирѣтѣла ѡчнини^н видѣмого створѣна, а таѣмника оумного, зѣмного нв'ного⁴⁾, дѣховного ѿ телѣсного, дѣхъ да^х за лѣкѣс, а тѣкло авѣ са не гор'ди^н, ѿ на^х д'клѣи роу'къ свои^х постави^н, невдѣченъ вѣ^х та^к великого добродѣиства члѣкѣ, сади'са на ѿн'шеѣ вѣ^шное, а вто^х, ѿ тѣе штѣ м'клѣ стрѣти^н. ѿ за невдѣсне вѣ ѿче владѣка таки^х подовѣн'ство^х, невдѣчно^{от} приѡболѣкши^с ѿ за слонѣвши ѡчи презѣр'ство^х, ле'це санъ стѣите'скѣи, на котѣри^х повѣлани е^{сте} вѣли, но^ки н'кѣкѣи^с совѣ^х ѡтворѣючи, знеѣжили ѿ пастѣра своѣго, въ зѣвѣз'ствѣк, (картка 19) патрѣарха коу'дѣшого тѣхого, скрѣмно^{го} ѡчничжили, ѿ новѣго ѡтворѣили, ѿле вѣи еднѣ не на ѿвѣе (а^х прѣсты^х прикла^х еднѣже ѿ са^х хс, много таки^х прѣсты^х, прѣ^в нево^х, прѣ^в нас'кн'е, прѣ^в виногрѣ^х, прѣ^в п'тѣхи прикладо^х, ѡжжи^н) ѿ вѣчѣла^х⁵⁾ вѣкшнѣе вѣи^х, вѣшо^х та^ки^х конѣ^х, котѣрыѣ пѣстыре^х свои^х тѣ е^{от} ма'кою дѣа еѣ великое покѣры, жѣ жѣ^нному^у ровѣчкови не ѡмѣѣт ѡнѣти са, гдѣи зго'да^х, ѿ ѿн'шѣю са^{ми} совѣ^х ма'кѣс пѣчно^х чинѣти, тѣды вѣла^хгѣт троу'на, котѣри^х пото^х а^х много ѿшми^т. а^{ле} жѣ^нного пожитѣ^х и^х не ѡчнинѣт, тѣ^кко всю пра'цѣ и^х вѣиствѣ^х⁶⁾, ѡбѣчоу'т'са а^{ле} невѣа. Невдѣченъ вѣ^х ѡнѣи^х на^ршѣ, поживѣючи на поу'ци ма'нѣс з' нѣа, ѿко писмо мови^т, хлѣкѣ дѣ'глѣкѣи к'дѣчи. прѣси^н ѡ ма'со, да^х и^х бѣ вѣдѣле пожадѣиности⁷⁾ и^х, а^{ле} в прѣдѣ та^ккѣ прѣ^в мѣу'сеа ѡказа^х, да^{от} гѣ

1) совѣты. 2) В крех. егз.: ѿвлѣмо ѿ свѣта. 3) значили.

4) В крех. егз.: нв'ного дочѣсного несмр'тельного видѣмого ѿ оумного. 5) ѿ пчѣла^х. 6) вѣссе^х. 7) пожадѣны.

вѣмъ мѣсо, ѣсти, и боудете не ѣ еди^н день, аи^к ѡ двѣ, аи^н па^т, аи^н десѣ^т ѣсти мѣсо, але а^ж поиде^т ноздрами ва^{ши}мъ (картка 19 обор.), и боуде^т въ мрѣзо^{ст} ва^н, и^ж есте непокорили са^гд^а, то е^{ст}, зневажили добродѣйство ег^д, о чо^м пророк^ъ давы^д мо^ки^т, еще покарем^я същ^а въ дѣст^кхъ и^х, и гнѣвъ в^сѣй в^ышю^т на н^и, и поки^т многи^х з н^и. И м^ѣ ѡче владыка об^ачъ п^ино, если не ты^н шлѣко^н идете, нека^дчны боуд^ачи м^ан^ны не^ной, до кот^орой жел^аю^т аг^гл^ан [в^сѣй])¹⁾ приник^нсти и не такою, кот^ора на землю рос^ою падала, але кот^ора ѡ самы^х живон^осны^х ре^кр^ъ животод^авца и^{ст}к^аючи, живо^т в^кчны^и даро^уетъ, и ѡного хлѣ^бка, кот^оры са^н о со^бѣ свѣ^тчи^т. ѿ есте^н хлѣ^бкъ с^уходач^и з н^ѣа, х^то и^{ст} ѡ хлѣ^бка с^его, жи^н боуде^т въ в^кн^и. И^нко оны^и жи^дове до ег^ип^тскы^х ма^н и^покар^мовъ, так^ѣ и к^ѣ м^ѣ до ѡв^ѣцы^н)²⁾ и незк^акы^х церем^он^ѣй, и на^кож^ѣств^ѣкъ, зв^ѣр^х ѡчо^м лю^дскы^х ѡк^раш^оны^х, ср^дца и х^оти сво^ѣй склон^яете, але не доб^ры^и кон^ѣцъ оны^и принесли т^ѣе мѣ^са, и пожа^дливости ср^дц^ѣ и^хъ а^ж са^н об^ѣр^ноу^ли в м^рзо^{ст} (картка 20) и^н. Не в^кн^и е^сли и ва^ни^н, ар^комо ѡц^ѣр^ѣк^аны^х пот^рѣ^нн^и оск^ом^нны, не то^лко ва^н, и на^н, але и с^но^н на^ни^н на з^оуб^ѣхъ не ѡст^аноу^т. в^ѣ е^смо ты^нко и^н ска^ченою вод^ою ск^ропили са^н. Не в^лаче^н в^ѣ нар^ѡхъ оны^и, кот^оромоу са^н гд^ѣ б^ѣ в^ѣ за^стоу^ннико^н и^н во^же^н, прав^ачи и кор^он^ачи и^н, мо^цною прав^иц^ѣю, и в^ынеслы^н ра^мене^н вед^ѣчи в д^ѣнь сто^пно^н обла^чны^и, а в но^чи о^гни^{ст}ы^мкъ, мо^вачи, и^н боуд^а ва^н в^ѣ Б^ѣ, и в^ѣ боудете м^нк^ѣ в лю^дѣ, ле^гце то оны^и ва^жачи, просили чере^д само^ила пророка^н), не под^обала са^н ре^н и^н ле^гкомы^сл^ного пре^сс^лав^ѣт^ѣа пророкови б^ѣмоу, и мо^ли^тса къ г^оу е^с, мо^ки^т б^ѣ до сам^оила, посл^ѣх^ай сло^в и^н, ѡ што мо^вили т^ѣк^ѣ, бо не то^кою зг^орд^ѣли, але мно^го, ж^ѣ в^ѣ ѡ ц^рт^ѣова^н надъ ни^и, и в^сѣ^ѣ справ^ѣ и^н пор^ѣчки, и пра^ва мо^ѣ зне^важили, и пр^ото посл^ѣх^ай го^лос^ѣ и^хъ, о^два^ѣже ѡск^лд^ѣчис^ѣ, и ѡпов^ѣк^ѣ и^н в пре^д пра^ко к^ро^ле^вское, кот^оры боуде^т пано^вати на^д ни^и. с^ѣн^ны и^н в^рати боуде^тк^ѣ, и почи^т воз^ниц^ѣми, (картка 20 обор.) ѣз^дцами, до но^шѣна зв^ѣрой, до в^ѣгана пере^ѣвоз^ѣми и^нши^н тис^ѣчи^ника^н, с^ѣт^никами, др^ѣв^ѣни^н сад^ѣв^ника^н же^ни^нца^н, рем^ѣс^лниками, до^чки и^н почи^нтъ со^бѣ пе^кар^ками а^вд к^ѣхар^ѣками, по^ла, в^ни^н гра^ды ма^ѣт^ности и^н веро^учи, б^ѣде^т да^вати сл^ѣга^н ск^ѣн^ны и^н ѡ в^ск^ѣ ма^ѣт^ност^ѣй и^н, боуде^т де^сати^ноу^ѣ в^рати, и са^ни боуд^ѣт ем^ѣ за не^во^лники и^н боуд^ѣт к^рыч^ѣти ѡ ли^ца ц^рѣ

¹⁾ В крех. ег^з. сего слова нема. ²⁾ В крех. ег^з.: ѡв^ѣцы^н.

³⁾ В крех. ег^з. після слова: пророка додані ще слова: г^ода Б^ѣга и^н к^ро^лѣ.

и^к в дѣнь ш^т, а́ле не въслу́хаетъ и^к гдѣ. Што^к ле^ккомыс'лны' въ свое^к дѹпѹрно^к прѣсавзвѣтїю наро^к, не послѹхали самоіла а́ни го-лоесъ вѣго, крѣкнѣли, и^к нехѣй коўде^т кро́ль на^к на́ми, и́ нехѣй вѣдемо и́ мѣи, іа^к и́ише наро́ды, же вы были дѹ на^о пора́жки, же вы было комоу за на^о вѣтчи́ти, и́ застановлѣти сѣ. О́вѣчь, а́ дѹ-важѣ пи^тне ш^т владѣка, е́сли тѹ не влѣсна ва́ши^к срѣць пожа-дливо́стїи фѣгоура.

Маючи па́стира и́ строїтеля ѹного вели́кого а́рхїереѣа, прони-кнѣвшаго и́вса, іса сѣа вѣіа, котѹрѣи вѣшта^ттѣ вѣжѹ коўдѣчи, сѣ сѣкѣ понижи^т, и́ кшта^ттѣ слѣжѣвничи́и прина^т, и́ кро́вию своѣю и́ ѹфѣкрою (картка 21) само́го сѣкѣ в ко^чиноу лѣ^т прине́сши, ѹка-за^т сѣа лиць вѣжѣмъ за на^о, и́ вѣстѣпївши не в роу^котворѣнаѣ стѣа, а́ле в сѣмоѣ и́во, и́ сѣлѣ по пра́вици маѣстѣтоу, вели́чествїа на ви-сѹкѹхъ привѣкѣс правдїво́го¹), котѹро́го спра́ви гдѣ, а́ не чѣкѣ в неѣкѣ. Маючи во́жа застоу́пника, и́ ѹворѹнѣцѣ, кро́ля па́на на́шего, ш^т ѣа на^к дѣнво́го, и́ прейзрѣно́го²) на́ земли, тѹ все ле^тце́ знева́живши, но́вы^к пра́кѣ чоужозѣ^кскихъ, незвѣкѣкѣ^к пора́жко^к жа-дѣете, но́во́го а́рхїереѣа пра́гнете, но́во́го па́на шѣка́ете, с кро́сѣ гра-ни́ць шѣвѣскѣ^к 3) выла́моуѣтѣсѣ, и́ шѣ шѣчастни́ства старожи́тної спо́лѣчности вылу́чаѣтѣсѣ, намѣстнико^к и́ вѣспрїѣмнико^к прѣтло^к а́плѣкѣ^к, ѹвража́ючи сѣа до ни^к и^к дѹво́ство^к, и́ непора́жкам^к (іако вѣ писѣнію свое^к шѣ владѣка змѣкнѣкоу, и^к и́ к сѣбе до́ма ра́зѹ нѣкѣаѣ^т, прѣто ѣсмо ѣго ѹстѣпїли, чїнишѣ) шѣмѣтаѣете сѣ, іа́кѣю вымо́воу мѣкѣи коўдѣете, е́ще тѹ ма́лыѣ причи́ны, пора́жкѣ, лѣкп-шаа выва́ѣт, чѣсо^к хворостѣнаѣ коу́ка авраа́мова, на^к мѣры содо^к-скїѣ, (картка 21 об.), и́ поустѣнаѣ ішѣанво́ка, на^к ма́рмоу́ровыѣ пала́цы іродовы. Дѣвали такоу́ю причи́нѣ тѣ влѣсне и́зраи́ччици, го́рѣдѣи сѣи^кми самоілевы^к же вїра́ли посѣлы, и́ переворочѣли пра́вдоу, іа^к и́ ѣм шѣ е́пископѣ чѣсто с тѣ^к на пла́ць на прѣло-жо́ны^к цѣркѣ вѣстѹчно́и вылѣтаѣшѣ, зазрачїи пора́жкѣ^к мѣжи и́ише наро́ды, соѣѣ в тѣ^к з вѣрѣхъ влищѣчи^к стро́а^к и́ церемѹ-нїахъ, котѹріѣ на́мнѣи вѣ^к фоу́дамѣнтоу и́ стѣлости вѣкѣи и́ дѹ-чїнѣко^к до́бры^к, ко́ незвѣрѣхнїѣ, а́ле вноу́трнїѣ шѣкрасы потребоу́ѣт ѣѣ до спѣнїа. непомагаю^т смакоу́шѣ. подобно шоу^к соу́ѣтної ѹкрасы сѣкѣта то́го выѣы^к змѣсли в мѹ ѹныѣ слова. Шѣтаѣи шѣ мѣне шоу^к пѣсеннїѣ тѣрѣнѣ, и́ шѣмѣа ѹргѣнѣ тѣрѣнѣ не оуслѣшѣ. А́ле не помогалѹ тѹ прѣсавзвѣтїю шѣно^к наро́дѣ жидѹвско́го кѣ вымо́вѣ, же дѣвали га^квоу́ дѣлѣ посѣлѣ сѣо^к самоілевы^к а́ и^к не ѹмѣкли

1) В крех. егз.: великого і правдївого. 2) і прѣдѣржа^кцѣ.

3) шѣчїстѣхъ.

и не могли чинити порожко^н. прето они ждали порожко^н л'кп'ши^х дуста^н люд'скы^х, іакоса н^м тые порожки, мімо вжіе лю^д'скіе дста^ны, (картка 22) заплатіли, а праве костью в гор'л'к' стали, Писмо, авкисмо са в'іли чужими пригодами карали, св'кд'чн^т. Іды в'стоупи^т на кролев'ство Ровоа^н сн'к' Саломоновк', приши до него обиватели¹⁾ кролев'ства мовачи: штець твоій отаг'чн^т армо на на^о, теды ты в'жды тепер' облег'чи неволю здію шца твоего, и іаре^т той та^жк'ій, которій вложі^т на на^о, а мы коудемо служити тоб'і, шн'т лекомисл'ною радою нарадивши са, а те^т не много на такоую ре^т пре^тса немалію, то^тко три дни намышла^ти Шказа^т до ни^х, штець мой отаж'а іаре^т в'ашк', а ш еше приложоу, ште^т мой кара^т в'аск' ранами ш а кара^ти ва^о коуд'д' роспрошен'е^т вынищен'е^т. И ва^т шче в'л'ка, іак'о вымова таа пере^т маестато^тм ежін^т, и тоу^т пре^тлюд'мн'і, же са порожками вымовла^тючн, наставниками св'обими дла^т н^х простоты іак'о писмо мови^т 2) коуїстка о шк, которое е^т на^т вс'к' св'кта того философ'ій, доро^тше, которое т'мш ш вселі^тныя шгнало, которое св'к^т ра^тума привело. Гор'дачи арма шва доброго зносного, и времени легкого шстоупете а карки свой по^т (картка 22 об.) дста^ны н'ккі^нсь ново змышленій и до арма ты^х, которіе вкладаю^т на люде времіна та^жк'іе, а сами пржесто^т не хот'ят роушити, по^ткладаете, слшше за вымовс пойти мае^т, а што та^жшо^т не добы^т на то^т же сами запраг'аете са, авд ю^т наза^т троудно запраг'ши са але и^н'ши^х шій, (зат'кноу'вши ш дни^х сло^в оуши свой, же самовла^тного ч'лка с'ятвори^т б'к, и дв'е дор'огн живот'а и затрачен'е положи^т пере^т шчи емоу, и шс если што х'оче^т м'бкит, а не моу^{си}т за мною ити) в' понебол'ное армо, и в самые прасы а к'ювы небол'к, совіты^х небе^тпечін'ствк' шрв'оуете, іак'о сам'а таа справа в'аша д'у вс'к'х люде ненависти ва^т едн'ати н'кмае^т, іак'о ш ва^о шамраніна³⁾ и голосы нар'к'ан'а⁴⁾ (сприда^тко^т швы^х, шк да ізме^тса таковы ш среды в'ашея слов'к') к'ыти не мае^т; што есте в'црк'ви в'сточной злого шб'ачили; чн^тса до нее шбражаете, люд'іе мой (б'к м'бкит^т) 5) чн^т ва^о оскр'жн^х, кое шв'к'тоша в'к' мн'і с'г'р'к'шен'іе, люд'іе мой что мн'і в'здаете, за ман'н'с жел'ч'т, за вод'с (картка 23) шце^т, савле, савле, что ма гоніши. Сл'к'ши ико, и в'кноуши земае іак'о ік' г'летк', сн'ы роди^х, и к'звыси^х, тн^т швр'к'гошас'а мен'е⁶⁾. Ііки^х же порожко^н шче в'л'ка мімо старожитны ежіе, новы^х лю^д'ски^х прагнете; чн^тже е^т до сп'н'іа певн'к'шій

1) В крех. егз.: неприятели. 2) На боці: зл'оу^т, сл... б. о непо... стижн'... 3) В крех. егз.: шамранина. 4) наказания. 5) На боці: іере^т, б. 6) Іса, а.

порадо^к шны. визнавае^х и^ж то^кко под' ёдною ђсѡкою правдыи ѡ доконалыи х^си т^кло краю кывае^т. на^к ѡвн^к; ёсли не си^ксте плѡти с^на члч^окаго, и не п^иете крѡви ёго живот^а не им^аете¹⁾. Чи^х пивн^кшй т^к на^к исти^нн^к; сонъ на^к св^ктло, аз^а не лёп^к ѡко мѡви^т д^уч^ите^т велик^ии²⁾, л^кпше м^нк дѡбро ѡбраз^ие к^идимо на^к тѡе, котѡрое кывае^т слѡво^х к^и малев^ано³⁾, и кога^тство котѡрое к роу^ка^х маю, н^кж^к ли штѡ пре^н ш^нъ вижоу. Та^кже и крѡв^к сп^исите^{на}а⁴⁾, котѡрѡю д^у ђсѡб^к вина виж^с, а тѡе троу^дно во^н и^с храмин^и к^иносити, чо^гд к домоу не маеш^к. Чи^х ёст^к важн^кшйи^и в^аши шоу^мны ѡрг^аны, на^к д^хъ ск^роуш^ный и смирен^ное ср^дце. Исти^нный кѡ плакл^ници⁵⁾ (sic) клан^ают^с са д^хо^х и исти^нною, таковы^х (картка 23 обор.) ё^т потривоу^е, котѡри^е н^к чо^го с^нѡвно, тѡ ёст^к т^кню н^к маю^т, поне^ж д^хъ ёст^к, д^хѡвны^х хѡчет^к, ѡко и^н ап^лъ мѡви^т6). Ёсли м^ы д^хѡвны^е рѣчи ва^н с^клан, велико^а ли, ёсли телесны^е в^аши пожне^х. прѡто д^хѡвны^е выклад^ачи мѡка^т. Фла^тты^р красен^к съ гоу^сл^ами, Фла^тты^р ёст^к оу^н а гоу^сли м^ысли, а строу^ны па^цц^к: а ѡрга^н доу^ма дѡбраа до^ба, а троу^ва, горло, чи^х л^кп^шй р^а; и т^и к до^к ва^н, до котѡрого т^иснет^са весел^е, ни^жли к до^к плач^с, выпо^наючи, а не противач^и са ѡб^ктниц^к7) а ми^н г^лю ва^н ѡко в^ксп^ла^чете и к^кры да^ете к^и, а св^кт^к в^кра^ку^ет^са. Чи^х л^кп^ше велик^ие в^клаг^аница а^бо ск^ар^вы ѡ и^нк^вка, на^к дѡк^к ц^ат^ь ѡбѡгои к^дѡкы з не^доста^кс; чи^х л^кп^ше разор^ати м^ншйи^и жит^нц^к, кога^тст^к св^кта то^гд, а бѡш^ие боу^довати на^к ѡно. ничѡго не в^нд^си^смо на то^т св^кт^к, ѡвно, и^ж к^инести не мѡжемо. При^давши. жит^ие на^ше на и^нв^се^х ёст^к: чи^х л^кп^шй на^к ѡвн^к гѡлос^к: а^бв^асо а^бв^асо. д^уна^дати пре^чч^лко^х т^лк^нны^х на^к ѡво, г^с ёс^т тво^ем^с поклон^иш^о, пад^аш^и8). ѡ и^нмени и^сѡв^к вс^ако кол^кно поклон^ит^са. чи^х ёст^к (картка 24) л^кп^шй титоу^н а^бо назвыско. Па^пе^ж. на^к ѡвн^к9), моу^жи^е к^рат^иа. год^ит^са з^мл^ет^ию мѡвити до^к ѡ Пат^ри^ар^ск. и^нз^а. ѡко^н род^и двана^цат^ь пат^ри^ар^хѡв^к. ѡво^е пат^ри^ар^хъ и^нма, ма^ет^с св^кдѣц^тво старожит^ности в^н пис^мк^к стѡ^н, а ѡ ѡвн^к, х^тѡ ма^ет^с и ѡко^ла ѡкоу^ю в^кдомо^{ст}, нех^д и^н нас^к про^св^кти^т; чи^х ёст^к л^кп^шй порадо^к шны. Па^па пов^шех^ни^н вс^кх^ъ ёст^к соу^ди^ею. на^к ѡвн^к10) ё^ди^н ёст^к за^кѡ-

1) На боц^и: І^ва^н, ѡ. 2) григо^р ё, по сло^в. 3) В крех. ег^з: вы^мовлено. 4) Сп^си^тела. 5) На боц^и: С^вр^аи^е ѡчит^е ѡ самара^н. 6) а, ко^р д. 7) і^ва^н, ѡ. 8) В крех. ег^з: при^давши. 9) На боц^и: д^кан ё, за^т. ѡ. 10) і^ако^н, д^н.

но побожни^к и соу́дїа, моги́ спѣти, и погубїти. чи^х е^{ст} годнѣйшїй порадо^к ѡвѣи. жадныє съкборы пра^н не могу^т костѣлови ри^нскомѣ писати. на^х ѡвѣи¹⁾. хотѣ римлане на дїако^нство и на презвитер^ство к^стѣпбючи^н ѡпуща^т жѡны розказую^т, але мы (то шесты^и сенѡдѣ) цѣлаѣ вѣти дїако^нскомоу и презвитер^скомѣ съжитїю (в ма^же^нствѣ) повелѣвае^х. ато писанный права проти^н костѣлови ры^нскомѣ, чи^х е^{ст} порадо^к ѡвѣи лѣпшїй; повѣга бїскѣпа ри^нско^{го}, вышїша е^{ст} на^х всѣ съкборы, и жа^нны^х ро^ссоу^жкови не по^лагае^т. на^х ѡвѣи²⁾ коста^нтина града съкво^р ѡнѡрїа папѣ ри^нского и сѣргїа коста^нтинопо^лско^{го}, и прѡчи^х скидае^т. ато по^лагае^т ро^ссѣ^жкови сино^до^{во}му. (картка 24 обор.) чи^х е^{ст} лѣпшїй ра^х, ро^де^ртою [па^пе^ю]³⁾ ѡко до со^но^{го} ба (насмѣвае^тса Іліа) крычати, на^х ѡвѣи⁴⁾. Бѣ^нчїн^ны вѡпль в^цркви не прїїа^те^х съ ѡмилѣнїе^х и вни^манїе^х велїкы^х, подовае^т пѣнїе приносїти таїны^х вѣд^цѣ ѡу, а не кричати бѣ^нчїн^ны^х крѣко^н при ро^женїе на крѣ понѣжаючи. Чи^х преславнѣйше ра^х на высѡкы^х кате́дра^х вѣпїти, и на ѡзѡбны^х прѡтлѣ^х надымати сѣ. на^х ѡвѣ⁵⁾. Ісѣ ѡпрацовавши ѡ хѡдѣ, сѣдѣ^т та^х на (голо^н) исто^нницѣ, а^бо ѡко, вѣло вїдѣти велїко^{го} ѡучїтеле ѡного, на прѡтлѣ зврѣх^с плетены^х хворѡсто^х, а вноу^трѣ влгѣ^тми, сѣдѣчѡго ѡко црѣ^нкѡе^{го}, котѡро^{го} ѡкрѣжани ѡко премоудрыє вчѣлы⁶⁾ дѡброє съвранїе. Чи^х бѣ^ть лѣпшїй ра^х, красными и мно^{го}цѣ^нными рїзами красїти сѣ, на^х ѡвѣи⁷⁾. И вы^х іѡ^ан^н ѡвлече^х влѣсы вѣ^нблѡжїми, прїдавши, е^по^пи а^бо презвитеры и дїакони ѡкрашѣючїи сѣ свѣ^тлыми рїзами, и блѡж^аными вѡнами. по вѣшемѣ перѣбмами, помѣзвючїи сѣ, запрещѣнїе дѣ прїїмоу^т. Чи^х е^{ст} лѣпшїй ра^х прѣ^гла^ть (картка 25) прѣ^мбсѣ до вѣры, але слѣшнѣ^н мѡвачи до послѣшѣнїства ва^н своїго при^ворочати, на^х ѡвѣи⁸⁾, е^по^пь котѡрїй воу^ж вѣ^рного а^бо и не^вѣ^рного вїти вѣдѣ^т, дѣ и^нврѣже^т сѣ. Прїдавши⁹⁾. дѣ^лѡвно^т повїн^но^{ст} ѡблїчїти то^ко, и смѣ^ло^{ст} по^казати, а не ѡрѣжїа подвїзати, нїшїты похїщати, нї кѡпїа потрѣсати, нї лѣкѣ натагати. Чи^х е^{ст} певнѣ^н

1) Ѣ съкво^р пра^н, гї. зрї. 2) Ѣ съкво^р то^н на а^н пра^н. 3) В крех. егз. сего слова нема. 4) На боцї: Ѣ съкво^р пра^н. ѡвѣ. 5) іѡ^ан^н ѡвѣ. 6) В крех. егз.: вчѣлы. 7) На боцї: Ѣ съкво^р, пра^н, сї. 8) сѣ^ны^х а^но^л пра^н кѣ. 9) злѣ^тѡ^{ст} ѡ ѡвѣи, сло^н, гї.

шій звавіна раж^х, владѣти наро́ды, ѿ панова́ти кроле́вствы, на^х ѡвѣ¹), сѣ^х члч^окѣй не пришо^х же^х въ́мъ служо́но, а́ле а́вѣ послужи^х, прида́вши²). довродѣте^х ѡучите́ле^х е^{от}, а́ни сла́вы а́ни че́сти не ѿска́ти се́вѣ, ѡ по^х сово́ю вѣдѣчи^х, а́ле зваве́на н^х. а́ е́сли вѣ тогò شوکا^х, не е^{от} ѡучите^х, а́ле мѡчите^х. Чи^х е^{от} четнѣи называ́тиса, петро́выми, па́вовыми, аполо́совыми, на^х ѡво а́за роздѣкли^х сѣ х^с, а́за Па́ве^х распл^х сѣ за ва^о, прида^хш^х. е́динъ е^{от} ѡцѣ^х ѿ ѡучите^х ва^ш на ѿсе^х, а́ вѣ всѣ бра́тѣа е́сте, хотѣ^х вѡвѣ^х мно́го про́мене, но́ всѣ́ е́дны^х пра́ве^х-ны^х сѣнцѣ^х х^о сѣсто^х сѣ. Чи^х е^{от} пристоѹпнѣи ѿ вѣжи^х до зваве́на, петра́ ап^ола ка́ме^х визнава́ти. на^х ѡво³). ка́ме^х же вѣ х^с, (картка 25 об.) прида́вши⁴), то́ е^{от} ка́ме^х ѡкро́ены́ а́во вѣзго́ржыи, ѡ ва^о воу́дѣчи, ко́торѣйсѣ ста^х голово^о ѡу́глоу^х. Чи^х вѣзпечнѣишѣи порѡдо^х на петрѣ^х цѣрквѣ звадо́ванѡ вѣкрити, а́не на ѡвѣ^х визна́но, ты е́си х^с сѣ^х вѣа жива́го. Прида^хши ва́ши^х же свѣ^хко^х, не мене́ на то́вѣ, а́ле те^х, петре́ на миѣ́ вѣдоу́ю. Чи^х ва^х порѡдо^х ры^хскы^х стрѣменѣи соло́шѣи, на^х са́мые жрѡдла сѡно́скѣе ѡвѣ^хте (на^х писмѡ свѣ^хчи^х⁵). начѣ^х ѡ ѿе́рѣліма вѡколо ѿ до ѿриліки, ѿ до ко́нецъ зе́мѣк. на по^хна́ючѣе е́в^хлѣе х^{во}. Прида́вши дѣма́са па́пы ри^хского злістѣ до ѿе́рѡнима ѡу́ виѣлѣ^хмѣк мѣш^хкаючо^о. сло́ва. Про́шѣ те^х на дѣто любвѣ твоѣи, же ѿко́сь а́ле ѡа́н^х дра спо́лѣ презві́тера на́шего наѹчи^х на лѡнѣ^х гре́цко^х та^х ѿ на^о любѡвѣ твоа́ розра́дѣти ра́чѣ, вѡ вели́каа ѡмѣ^хка простотѣ ѡу́ на^о е^{от}. ѿ про^х, ѡ тогò лѣтѣ ѡу́важити, гдѣ е^{от} жрѡдло ѿ почѣто^х порѡка^х ѡ вѣсто^х, (мѡвнѣ^х ѡло^хни^х) сѣнцѣ до за́па^х, а́ не ѡ за́ходѣ на вѣсто^х, хва^хно ѿ ма́ гнѣ. Чи^х ма́ете тѣ^хшнѣ^х). вѣлѣчѣши сѣ з малѡи коу́пѣи сѡна^х, а́ приста́вши до вели́кой на^х ѡво, мо́лѣте^о вѣти (картка 26) ѡ ма́лы^х. прида^хши⁷). весе́лѣте сѣ ѿ ра́доу^хте сѣ, жи-воу́щѣе вѣ сѡнѣк, ѡста́вѣи вѣ сѡнѣк, ѿ ѡста́вѣи вѣ ѿе́рѣлімѣк, сѣти прозо́воу^х сѣа вѣи ко́торѣи на́писаны вѣ жи-во^хтѣ вѣ ѿе́рѣлімѣк. Чи^х е^{от} лѣ^хшѣи порѡдо^х, Петра́, ап^ола, а́ко ѡ што́ вѣи ѡу́снаде^о, папѣжа ри^хского, вѣкрити голово́ю цѣрки, на^х ѡво⁸), х^с е^{от} гла́ва тѣ^хлоу́ цѣрки, иже е^{от} нача́то^х

¹) На боцѣ: ма^р, і. ²) зла^ху^{от} на... е́фе^оник... ѿ. ³) а́ ко^р, і. ⁴) дѣка^х, дѣ. ⁵) зрѣи лѣ^х вѣд, ри^х. е́и. дѣка^х а́. ⁶) В вѣрѣ. еѣа: Чи^х же сѣ ма́ете тѣ^хшнѣти. ⁷) На боцѣ: Іса́, дѣ ѿ, вѣи. ⁸) кола^о, а́, а́ ко^р, вѣ е́фе^о, дѣ.

прѣворожденъ и мѣртвы^х, вы же есте тѣло хѣво, и члѣнѣки ѿ части. Придавши. Не выкамо южь боше дѣти оумо^х, фѣкючися, и слонаючися въ всако^х вѣтрѣ наум^х, в' класствѣ люско^х, и в хитрости наздо^х ѡбавды, ала исти^нствѣючи в' ма^хти, авѣсмо взростали в него всѣ рѣчи, которы^х е^{ст} голова хѣс. великаа смѣлост и невѣчно^{ст} ты^х, которіе мимо такію пѣвноюю голову, иишии шкѣлют, чи^х е^{ст} важнѣйшии ѡныи слова, когѣ разрѣшиши на земли, вѣде^т разрѣшенъ на иси, на^х ѡвы, которы^х ѿпшстѣте грѣхѣи ѿпшстѣтсѣ, а которы^х задръжите, задръжатсѣ. Придавши, ѡвы кипріана е^{ст} слова¹). Ты^х ты^х вѣли дрѣгѣе ап^лве, (картка 26 обор.) чи^х вы^х и пѣтрѣ вѣнакой покѣги и мѣци. Чи^х е^{ст} важнѣйше и лѣпше ѡвы слова, пѣси ѡвца мо^а, на^х ѡвы. И которо^х ва^о постаки дѣхъ стѣи пѣсти цѣккѣ га и ѣа, и хтѣ ва^о слухѣе^т, менѣ слухѣе^т. Придавши. пѣваловы дѣста, хѣвы ѣста. Чи^х е^{ст} лѣпшии пѣтрѣ ключа^р не^ни, на^х пѣвала тѣнника а^{во} секретара трѣтего иѣа. Чи^х же ва^м старожитныи законѣ положѣныи порѣтки не подобѣли сѣ; чи^х и в чо^х ва^м патриархѣе тѣкѣ далѣе винни; чомоу^х бѣ дѣна причѣныи ѿвстѣпѣте; чомоу^х и^х вѣчестите; чомоу^х ѡ ни^ххъ зѣречите; чомоу^х и^х порѣгѣте сѣ; а за тѣ пристѣн^т; а за е^{ст} призѣито хрѣтѣано^х, а на боше дѣвоны^х, вѣсны^х хорѣвы, дѣазвены^х 2) рѣнѣ, в тѣмници затворѣны^х за^{ко}нѣ, смоу^тны^х въздыханѣа, причѣнѣти. И за^м тѣ не власнаа призѣито^{ст} людѣ преврѣтны^х. клеѣтничѣ розѣбрничѣ, шепѣтничѣ, которіе не та^х тѣшѣтсѣ з' своѣго шѣста, ѣкѣ з люско^х нащѣста и пригѣды, и которіе з добры^х рѣчѣи закѣ, и добры^х людѣ недѣбры^х ницѣвал^х, (картка 27) переверѣчѣти и дѣдавати звѣкли. Клеѣтничѣ, ѿвѣмѣнничѣ 3), вѣдѣчи ѣсли ктѣ пѣсти сѣ, дѣдѣю^т покрѣтецѣ е^{ст}, е^{сли} пѣ^{ст} 4), мѣва^т ѡвѣжи^рца, ѣсли хѣди^т, мѣва^т неспокоинѣ, ѣсли дѣѣдинѣтсѣ 5), а сѣди^т, мѣва^т, лѣкни^в. ѣсли мѣвчи^т, мѣва^т прѣстѣкѣ, глау^пнѣи, ѣсли мѣви^т, по^вѣдаю^т, прѣвѣтливѣ, велѣрѣчи^х, ѣсли дѣ^т мѣгѣнию, мѣва^т тѣщѣславничѣ. ѣсли не дѣ^т, мѣва^т скоу^пнецѣ 6), а лѣкомецѣ. ѣсли моу^дрый мѣва^т гѣрдѣи, ѣсли смиренѣнѣи тѣхѣи, мѣва^т понѣрый, сѣтѣрѣнѣватѣи, ѣсли весѣлѣи, мѣва^т роспѣтнѣи, ѣсли до людѣ дарѣкѣи 7), а скѣлѣнѣи мѣва^т похѣвѣца, ѣсли людѣ ни когѣ не^ласкави, мѣва^т, закѣ ѿ не^х ѿ людѣ гѣлосы,

1) На боцѣ: Кипріан ѡ прѣстѣтѣ прѣвѣитѣстѣ. 2) В крѣх. егѣ.: дѣранѣнѣи. 3) ѿвѣмоу^{ци}. 4) фѣст. 5) дѣѣдинѣтсѣ. 6) скѣпнѣи. 7) дѣрскѣи.

лѡтрѣ такіми ѿ власными тѣми словы, люде оумыслѣ, ѿ срѣца завистного, преложныхъ цркви вѣстѡчное цинплют. Тѣми и^х вѣчѣстѣт, а хотѣвѣ вы выло вѣстѡчны^х дѣловны^х до кнѣкѣ соѣтѣ, ѿ до кнѣкѣ тисачѣ ѿко ѿ те^х, прѣса ѡвѣмѡцы ѿ посвѣжачи¹⁾, зависны^х ѡвѣчѣе^х скѡн^х жажномѣ з^нх, жажднѡи докродѣтели признаѣти не хотѣт, шѣ ко^ле и^х зависти ѿ повѣсти выти не мѡже^т ѿ не е^{ст} (картка 27 обор.). К^д гдѣ^ж ѿ в писмѣкѣ на^доуѣтѣса, жѣ ѿко тако^го ни єдно^го праведника, которѣ вы стрѣти ѿко^й в соѣкѣ не мѣлкѣ, ѿ нѣгдѣ не згрѣшилѣ. (єди^н вѡ е^{ст} вѣстрѣте^н, ѿ вѣгрѣшенѣ, к^т которо^го жажнаа лѣ^{ст} не постѣла вѣ оуѣстѣкѣ, а всѣкѣй члѣкѣ клѣца) та^к те^х тако^го неправѣтника ѿ грѣшникѣ, которѣ вы чо^го добро^го коли ко^ве^к дѣчинити немѣкѣ, нѣмѣашѣ. **А**лѣ не ди^н клеѣтникѣ, ѿкѣй ко^ре^н, та^кѣй вѣтви. а за мѡже^т єди^н жрѣдло гѡрѣкѣю ѿ соло^ккѣю вѡдѣ точити; а за збирѣю^т ѡ водѣчѣ фѣгн, ѿко сѣрнѣ ви^нныє грѡна; Та^к ѿ прѡдѣковѣ и^х посвѣжачи, мѡвѣчи, видѣли Іѡанна крестѣла постѣчѡго сѣ, мѡвили, вѣса нма^т, видѣли хѣ ѿдоуѣша ѿ пиѡща, мѡвили ѡбжирѣца, ѿ винопѣйца, видѣли хѣ дѣхн нечѣстыє ѿ вѣсы выгонѣчѡго, мѡвили, ѡ вѣзѡвоуѣлкѣ ѿгѡни^т вѣсы²⁾. Лѣкпѣше вѣстѡч^нико^м злѡречѣнѣ ѡносити, нѣж^лѣи злѡречѣти. лѣкпѣше ѡкѡмѡвиско слышати, нѣж^лѣи ѡ люде^х мѡвити. ѿкѣ мѡви^т єдинѣ дѣчитѣ³⁾ злѣ слышати лѣчѣше, не^жлѣи глѣти злѣ, лѣчѣше (картка 28) дѣрѣганѣе прѣимѡвати, нѣж^лѣи ѡ всѣ^х с похѣвалы веселѣтисѣ. **Б**ѣдѣ мѡви^т гдѣ док^роречѣти ва^н воуѣдѣт вѣкѣ члѣци. Лѣтѣла рѣчѣ е^{ст} посвѣжачи нѣж^лѣи самѡмѣ добро^м выти. **І** ѿнѣши^х стрѡфовѣати, мѡви^т дѣчитѣ⁴⁾, **Н**ѣ троуѣднаа е^{ст} рѣчѣ ѿ ко^ждомѣ хѣтѡ хѡчѣ^т лѣтѣва, алѣ скѡй рѡзоуѣ дѣпрѣвокѣти, тѡ е^{ст} мѡуѣжа повѡжно^го, оу^н маючѡго. **Ч**и^нже маю^т вѣстѡчныє дѣловны^е (ѿ мѡви^т чиноначѣн^никѣ смѣренѣа, ѿ дѣкѡзѣтка и^х великѣй дѣчитѣ⁴⁾) маю^т двѣшествовати, ѿж^л конѣ не маю^т сѣвро оуѣзды^х; алѣ маю^т снѣце выстрѣкѣше вѣгѡ^н, оу^н вѣ днѣ свѣтѣчи свою свѣцѡу, не маю^т сѣвро ѿ злѡта вѣскѣ, алѣ маю^т лѣнѣ свѣтѣчѡю, непеѡзѣджаю^т на колѣсницѣ злѣтоковѣн^ны^х, ѿ не носѣтѣса на лѣктица⁵⁾, алѣ маю^т нѡги до мѡвоуѣю колѣсницѣ, не маю^т кога^тства, слѣгѣ, прѡто чѣжнѣ нѡгѣ до хоженѣ не дѣживѣю^т, не сыплѣю^т на ѡдра^х, алѣво лѡжка^х слонѣвы^х, алѣ маю^т зѣмлю чѣстнѣкѣиш на^х многѣе слѡны. рѡскошенѣ на не пѡкѡй, ѿ скѡрѣмѣ со^н, ѿ фрасѡу^нко^н перемѣненѣ. не (картка 28 обор.) сѣдѣю^т по^н ѡвѣте^н, ѿ по^н злѡ-

1) В крех. егз.: посвѣжачи. 2) На боцѣ: ѿ пѣтрѣ кѣ. 3) влѣ вѣ^н.

4) влѣ вѣ^н. 5) В крех. егз.: лектикахѣ.

тісты^х покрѣво^х. Але маю^т нѣко, невимѣвною свѣдѣдъ ѡздѣкою
 ѡкрашено, ѣсли н^х ѡ града къ градъ, ѡ прѣтла на прѣтл^к пере-
 гоняю^т, ѡни мѡва^т, гнѣ ѣсть зѣмля і испѡ^неніе еѧ, ѣсли н^х
 стинаю^т, маѣ^т іѡан^нна крѣсла, ѣсли кѧменіе^х повиваю^т, маѣмо
 прѣвом^чника стѣфана, ѣсли н^х пилѧми троу^ттъ, ѡни мѡва^т, маѣмо
 ісаію пророка, ѣсли н^х вѣмѡре в^кидяю^т, ѡни мѡва^т, маѣмо іѡноу
 прѣрка, ѣсли н^х до Лѡво^х в^кидяю^т, маѣмо даніила прѣрка, ѣсли
 маѣтности н^х вероу^т, іако^ж н^х звѣтне вероу^т, ѡни мѡва^т, наги ѣсмѡ
 кѣшли ѡ живото^х мѧто^х своіхъ, наги ѡидѣ^т знѡвоу, н^х ѡу^тк-
 шлѣ^т пот^кшнїте^нкї гла^о. Бл^жженїи плач^шїи сѧ н^нѣ, іако
 къ см^ѣетесѧ¹). н^х ѡу^ткшлѣ^т, мѡдрк^н вѣти на змїѧ. выдѧючи
 т^кло на завит^е, ѧ головоу х^а хоронїти²). Тѣкѣ радн ѡмр^ѣш-
 влѧ мѣи ѣсмѡ вѣ днѣ, (по всѧ дни живота нашего) къ м^ѣ-
 нїх^о сѧ ш^х ѡвца на заколенїе³), н^х вїдїмо, ѧтолїи ни
 скрѣвѣ ѧ толїи нї т^кснѡта, ѧ толїи ни гоненїе, (картка 29) ѧ толїи
 ни голо^ѣ, ѧ толїи ни т^кснѡта, ѧтолїи ни гоненїе, ѧтолїи ни голо^ѣ,
 ѧтолїи ни наготѧ, ѧ толїи нї в^кдѧ, ѧтолїи нї мѣ^н, вѣдлѣ
 ѧплѧ, не мѡжет^т ро^лдчїти ѡ любвѣ в^жїен. ѧтолїи не мѡжет^т
 ѡдалїти ѡ за^коноу х^рѡго, ѧтолїи не мѡже^т двїгнѣти ѡ ѡснованїѧ
 ѧпл^ѣ нї прѣркѣ, ѧтолїи не мѡже^т з стѣ^жки зѡп^хнѣти за^конополо-
 женїѧ ѡчѣскаго, ѡ преданїи в^ѣнонѡсны^х ѡцѣ, ѡм^ѣкю^т в^ѣ
 цѧстію ѡвфїтовѧти. Показ^вует^{сѧ} н^х н^х премоудр^н нї ѡв^ѣфїты^х, котѡрїе
 на ѡвѣсѣ св^ѣт^ѣ вѣлили нау^ѣ. ѡм^ѣкю^т в^ѣнцѧстію, з^ѣ ѧп^ло^х лишѧти-
 сѧ, Показ^вует^{сѧ} з^ѣ н^х невимѣвне терплївѡстїи нї см^ѣренїѧ. ѡм^ѣкю^т
 скрѣви на^ѣ радѡсти чѣ^от^нѣйши, нї см^ѣсто^х на^ѣ трї-
 оу^ѣ ф^ѣ нї см^ѣх^н пожитѡ^чн^ѣйшїи (з в^ѣсѡловцѣ^х)⁴) прѣк^л-
 да^тн^ѣ. Іако^ж ѡчѣ вл^ѣка см^ѣешъ, ты^х д^ѣрѧвы^х цїїто^х, жѣ н^ѣчѡго
 ѣсте не ѡм^ѣнїли, н^ѣчѡго не перестѡпїли, н^ѣчѡго не нароу^шили за-
 слѡнѧтїѡ, іако^ж ѡныѣ, котѡрыѣ існ^ѣкї снѣца вѧ^н промѣ^ни своїми
 ѡчи колю^т, цѣло зостѧнѣ^т слѡв^ѣ³): Ёсли котѡрїи ѣп^оп^ѣ, ѧво
 митропѡлїт^ѣ прѡтї^н своѣго патрїѧрха др^ѣжнѣ^т, роз^ѣ-
 м^ѣкючи ѣгѡ вѣти вїн^ны^х, в прѣ^ѣ сѣдѧ, нї с^ѣвѡрѡс в^ѣк^ѣ
 ѣп^оп^ѣ. (картка 29 обор.) нї ѡстоу^пнї^т ѡ нѣго, нї не помї-
 наѣ^т імѣнѣ ѣгѡ по сл^ѣж^ѣкѣ, дѧ н^ѣзврѣжѣ^т сѧ. Іа^к та^кїй
 мѡцны^х привїлѣ порѧ^ѣкѡ цр^кѡвно^го ѡ вѧ^о не вѡт^ѣ скасѡванный, ѧнї
 пошарпѧнкї, іако^ж шѣкѧючи порѧ^ѣкѡ^х л^ѣнїшн^ѣ, ѡны^х гранїцѣ в^ѣчнѣ

1) На боцї: ѡгло^ѣ мѣ. 2) В крѣх. еѧ: пїслѧ: хоронїти, мѧво
 ще слова: нї цѣлы вѣти іако голѡвн; статѣчнѣ при пѧнѡ своѣ^х
 трївати, н^х ѡу^ткшлѣ^т. 3) На боцї: рн^ѣ н^ѣ. 4) грїгѡр^ѣ, в^ѣсѡло^ѣ.
 5) ѧ, го, вѣ, го с^ѣкѡ^ѣ кѡстѧ^ѣ вѣ хрѧ^ѣ стѣ^ѣ ап^лѣ^ѣ прав. гї, дї, ѣї.

в' цркви положоного порад' коу, ѿ тринацати сотъ лк' ц'кло-
тр'ваючого не нареушили есте. Егип'то^х и лив'тею и пе^х да-
поб'тею але^х д'р'йскій еп'пъ ав'к' влад'а^х. и ри^хскій
ѣп'пъ под' рим'о^х коуд'счими нех'д' влад'ае^х. и л'х'т'ѣ-
х'т'йскій и пр'бч'т'й еп'пн, св'бими еп'ар'х'їами да влад'
д'к'ю^х 1). ико ѿв'к' зв'азо^х пок'ю, и к'ейно^х порад'к'с, ѿ в'а^х не
е^хт' ростр'зган'ї и покр'ш'оный. Пред'к' ради, т'о е^хт' д'л'а грани-
ниц'к', ни х'т'о нех'д' зм'к'н'к'н' не ч'їни^х в' цркви и не пр'їй-
м'с'е^х чо ж'ого презв'їтера, ни еп'па, и м'ежи поган'ы
коуд'сч'їе цркви в'їїе, ѿв'к'ч'а ст'ы^х ѿц'к', старожит'н'ї
нех'д' д'р'ж'а^х 2). ико^х ѿво ѿ ва^х не е^хт' нар'ш'оно, и в'м'к'в'е^х
ѿв'рк'н'ено, Но^х т'їст'ї ас'їст'їй и ф'ракт'їст'їй, и по в'ск'х'
вар'вар'ск'ы^х з'емл'а^х коуд'сч'їе еп'пн, митрополити,
(картка 30) ѿ коста^х т'їнопо^хского патр'їархи, ав'к' по-
ст'авл'али с'а^х 3). а зато не на^х варвар'скими з'емл'ами, ѣще
в то^х ч'а^х, г'л'ы есм'о кр'їен'їа не прин'али к'їан, гранич'ач'ї параф'к'ї
назыв'али. Ико ѿ ва^х не е^хт' прест'в'л'ен'ї ѡв'ые карфаг'їн'ского к'ї го
и р'к'е, і р'л'ї кан'оны, ав'к' ж'ад'е^х с' прич'е^хт'ник'о^х и з' пре-
зв'їтеро^х, и з' ст'ано^х д'х'ѡв'ны^х, ѿ того ч'ас'с в' жи^хж'е
ко^хв'е^х потр'евах'ь, до ри^хского еп'па не д'х'т'к'вали^х,
а ни до него ход'їли, а есл'ї в' кот'ор'ы^х д'х'ч'ини^х, ѿ
спол'ечности м'к'а^х в'їти в'їл'сч'о 4). ико^х в' не д'х'в'аж'ите,
и не д'х'страш'ает'е^х ѡн'ы^х сл'ов'к', ж'е запам'ат'ал'ы^х и затра-
ч'оны^х люде^х з'да^х с'а в'їти м'к'їша пов'ага, в' афр'ї-
це пост'авлен'ы^х еп'по^х ни ж'л'ї р'ї^хск'ы^х. ико не гр'їз'е^х, и не
печ'е^х ва^х с'вм'н'їе, на ѡв'ые сл'ова 5), ж'е не г'б'днаа а ни м'б'жнаа
е^хт' р'е^х, т'ы^х кот'ор'їи ю^х ра^х просв'ѣщ'ен'ными ст'али
с'а, и вкоус'їли д'ара н'к'наго, и прич'а^хт'никами ст'а-
ли^х д'х'а ст'го, и добр'а скоштов'али сл'ова в'їего и м'б-
ци пришло^х в'к'к'с и ѿп'али. ав'к' зн'ѡв'с м'к'ли ѿновл'а-
ти с'а к' пок'ан'їю. (картка 30 об.) в'тор'ое росп'н'аючи
сок'ѣ с'їа в'їїа. Ико^х ва^х ж'а^х и пла^х и стр'а^х роуш'їти н'к'м'а^х,
и ж' в'ї с'їон'к' ма^хк'с свою, кот'ораа ва^х сп'л'од'їла, и на л'он'к' п'к'стоу-
ючи иа^х ч'адолюв'їваа г'л'ав'їца в'їко^хм'їла и в'їх'овала, ѿп'с'т'їли 6),
и в'їрек'л'їс'а, а в' м'к'есто ѿн'ей зв'їклої п'к'не^хк'їи дамаск'їновы.
Ра^хш'їс'а с'їоне ст'ї м'їти црква^х в'їїе ж'їлище ѿ с'еми-
со^хт' лк' и к'ѡш'е^х, д'к'то^х еї, еї к'с пот'к'ек' сп'к'ван'ї 7); Г'еп'е^х пла^х,

1) На боцї: а с'ьво^х ник'ск' пр'а^х, ѣ. 2) в' с'ьво^х коста^х
пра^х, в. 3) х'а^хк'ї пр'а^х к'в. 4) зр'ї кипр'їа^х. 5) евр'е^х ѣ. 6) В крех. ег'с.:
ѿп'с'т'їли. 7) На боцї: г'. едр'а, і.

рыданіе ѿ коплѣ къ^вдвизаете^в) ѿ причинѣете, сіонъ ма^ткс цр^квѣ
квиліте, свѣ^тшс свѣ^ти^тника єи дѣлашѣете, ѡсїенїа єи запоусто-
шѣете, ш^тарѣ сѣкрѣшѣете, ш^таты^п смѣрѣете, пѣснь заглашѣете,
радо^{ст} свѣ^туете, кїѡтъ новѣго премѣра переборочѣете, стѣсти и^т-
мѣнѣете, во^тно^{ст} по вл^гтїю^в) свѣс дѣкорѣете, веле^бнов ѿ ма сіон⁻
ское, ѡбѣ^тчаѣете. Іѣкоже дѣрзновенїе до єа ѿ до люде, гдѣ
свѣнѣне вѣ не допшлѣт (кѡ не розс^тмѣю авѣсте тлѣ ѡ великое
ш^таленїе ш^тпавши, свѣнѣне свое ((картка 31) ско^тски вѣчлѣне по-
топѣтавши, срѣ^тце^тса колїкѡвѣ^тк вѣспомнѣвши на лекомыслѣнїи
дѣчїно^тк^в) свѡ не поукали) мѣти хочете, [кѡ ѡггѣко вѣт вѣдале дѣ-
чїтелѣ наші^т] ⁴⁾, не грѣшїти, а дїако^тское згрѣшївши кѣ затвѣ^р-
дѣлости срѣца ѿ спорѣ трѣвати, а не каати сѣ. а чачѣко и^т грѣ-
шївши, покаатисѣ. Покайте сѣ ѿ вѣ шѣ єп^тлн, вѣсплачїте сѣ
своего ш^тстѣпленїа, вѣзрыдайте гражанѣства сіѡнского, ш^тдаленѣ
дѣжа^ттесѣ, рѡсточївши достѡйною чѣ^т ш^тческаго ѿмѣнїа, посты-
дѣте лишївши и^т ш^твѣнѣства дѣхѡвнаго хлѣба, ѿ желѣющїи насы-
тїти сѣ рѡжецѣ свѣ^тских, рѡличны^т похѡтѣ кога^тствѣ свѣ^тта
того, шѣ Іер^тліма правды кѣ єрїхѡнѣ нїплѣшїе, ѿ на трїє^т нѣтѣ^т
рѡдѡвѡного ѿ рѡстрѡного дѣмыслѣ, ле^твѣ жїво поврѣженїе^в),
наврѣнѣте^т. Прїйдѣте^т кѣ сіѡнс, ѿ ш^ткопмѣте єгѡ, ѿ дадїте
слѣ^твѣ в нѣ мѣ^ткѣючѡмѣ єс^тв^т). на гороу^т высѡкс вѣстоупѣте, сіѡнс
кѣговѣстїте, в мѡци голоѡ свѡ по^тнесѣте, дѣтѣшѣте, стѣшѣте
(картка 31 об.) люде мой ѡфѣкрѡвнїкы, глѣ^т гѣ^т є^ткѣ^т) мѡкѣте кѣ
срѣци іер^тлімс тѣшѣте єгѡ, іѣко напо^тнїласѣ покѡра єгѡ. дѣжа-
снѣтесѣ ѿ дѣславе^тте шѣ оу^тмыслѣ своего, дѣпїйте сѣ не вїнѡмѣ,
ѡле дѣхѡ^т покаанїа, вѣспомїнаючї, и^т кѣкѣ^т мнѡзство, котѡрїе ко-
їют на гѡрѣ сіѡнїю, не ш^тстѡжѣсѣ, не замрѣжайте^т є^тчїи свої^т, по-
зрѣте а шѣвѣчѣте, а ѡстережѣте сѣ снѣи сіѡнѣскїе, іѣко выдѣете ѿ за
нерѡзмыслѣ продѣете своѣ достѡенїе, своѣ дѣдїцїтѣво, своѣ ш^тчїзноу,
к рѡуки тѣе, котѡрїе шѣ вѣшѡ^т матїсѣмѣ, ѡ вѣшї^т вѣрѣдѣ^т, шѣ вѣ-
шїхѣ достѡенѣствї^т, єще за жївѡтѡ^т вѣшї^т мѣчѣ^т жрѣвїа, ѡлко
лїбсы. котѡрїе іѣко мѣшїца а^тво сара^тчѣ єгїпѣтскаѣ, тѣ^т кѣ конѣс
наклѡнены^т вѣкѡ^т, по вѣкѣ^т нема^т чѣстѣхѣ свѣ^тта рѡлетѣвши сѣ,
по мнѡгї^т кролевѣствѣ^т вѣ срѣцах лю^тски^т гнѣздѣ свої шѣтоу^тне
дѣвнѣаючї, шѣво^т свѡ вѣлѣгѣаю^т, ѿ прїмножаю^т, ѿ великїе кролевѣ-
ства, ѿ высѡкїе прѣславнѣе дѡмы, іѣкѣ рѡкѣ^ттво точѣчї, ѿ (картка
32) ѿ дѣкрѣ^ткоу^тчїи шѣвалѣаю^т. шѣтѡ не тѡ^тко на постѡрѡнї^т кро-

1) В крех. егз.: ко^тдаете. 2) по^т влѣдѣтїю. 3) вѣстѣно^т.
4) Зачеркнених слів в крех. егз. недостав. 5) В крех. егз.: поткнѣ^т-
нїе. 6) На боцї: іса^т мѣ. 7) іса^т кѡ.

лѣв'ства^х існо ѿ значно сѧ оказало. (а^ж з нѣкотóры^х моу'сткно и^х іако шсы а́бо мотылицѣ пре^х дымо^х вѣк'рнги) але ѿ в то^х на'сткѣк но́во а свѣжо и^х вѣдвор'ные а вѣл'ктаючіе дѣ^хки до тако́го ко^хца дѣх'ова^х бѣ, котóры^х вѣ з' самы^х неке^хпечѣн'ство^х здо́рова ёго кролѣв'ское м^х: пово^хного ѿ скатоблѣво́го, ѿ ш мно́ги^х лѣ^х пожа́дано́го пана на́шего (чо́го вѣ всѧ коро́на до сѣдно́го дѣа шжа́ловати не мо́гла, а́ни да бѣ заноси^хса) ма́ло не привелѣи. Пов'ста^хже ш тако́го сноу заблужѣна, наве^хрнѣте сѧ кѣ чоу́дно́мѣ вѣстокѣ свѣкта¹⁾, в'стѣпѣте вѣ виноградѣ сѣо́нскѣй, вселѣтѣса в мѣста а́рома^х, свѣирѣйте вѣно́сны^х крѣнѣ цвѣкты, не мо́в'те^х шца ма́емо а́враама, а́ни презо^хствоу́йте, а́ни го^хдѣтѣса, ѿ не по^хносѣте в' гнѣвѣк ро́га ва́шего, на то́е ма́ло дѣх'ное шпомина́н'е, не стѣпѣйте в слѣдѣ о́ны^х котóрые мо́вилн, ко́ею швластѣю сѣа творѣши, іако смѣѣ^х нога вѣдѣчи, на^х шчѣй, (картка 32 об.) еп'по^х оу́помина́ти, [сѣле^х е^х бѣ ѿ ш ка́мене пот^хство а́враамова зводѣти]²⁾, сѣле^х е^х ѿ ма́ло оу́мнымн дѣ^хтми, велики^х, ѿ в довродѣтелехъ вѣсѣки^х, стѣ^х шца^х (котóры^х а́вѣсте ѿ вѣ достоу́пѣли) дѣчѣти, ѿ не вѣк'стам^х прѣ^хмры^х дѣчѣтелѣй іако́вы^х тепѣ^х ма́ло, настава́лати. Із-мѣтѣ тако́е лѣка^хство спосре^хкѣ свѣѣ, а не спо^хкоу́йте сѧ с та́ки^х зводѣтеле^х хѣтри^х, котóры^х ѿ мрѣ^хскы^х боу ѿ люде^х швоцо^х ѿ дѣчѣн'ковѣ (ш котóры^х е́сли мѣ мо́вчати боу́де^х, те́ды зѣ^хла сто́гнѣти ѿ вола́ти вѣдѣ^х) навѣо́н^х. с котóры^х [не^хтѣко дѣчѣстни^хствова́ти, але вѣдѣ пѣвѣла, а́ни іасти подо́баѣт. то^х в то^х ва́шо^х е́дно-сти ва^х не то^хко]³⁾ спо^хкова^х. але ма́ло не нача^хствова^х ѿ прѣ^хводѣтеле^х вѣ^х. Оу́ва^хте^х до́вроліи е^хт злѣто и^х ржею мѣшѣно, не шко́дливѣ ли е^хт мар'ципа́нѣ с трѣтѣзноу припра́вны^х, до́вра ли ма^хтѣнѣ ш рѣкѣ гравлѣнѣа; прѣѣмна ли на о́фѣкѣс кровѣ свѣнѣа, ѿ стѣрѣвѣ сме^хдѣчѣй; го^хно ли (картка 33) моу́ры іѣро́ли^хскѣе шпра-вова́ти, ѿ цѣрко^х под'но́сити зоровакѣлѣвѣ, вѣспо^х сѣ навѣ^хтомѣ. Не е^хт во́ мо́внѣ рѣчѣ го́днаа ва^х ѿ на^х боу́довати до^х іѣс бѣс, чѣсты^х во́ чѣстыѣ дѣкѣа прѣ^хстѣый прѣй^хмоу́ѣ⁴⁾. Непристо́йнаа е^хт рѣ^х, з раславлѣны^х о́ мо́цы з' слѣ^хпы^х ш свѣ^хтѣк з разво́йнико^х ш по́кою ѿ зго́дѣ, з' клоу́дникѣ ш чѣстотѣ, з драпе^хцею ш ма^хтѣнѣк, з' вѣстоу́дны^х ш вѣгов'кн'ствѣк, з' о́вѣжѣр'цею ш по́стѣк, с пѣнѣцею ш вѣстрѣжа́лѣности рокока́ти, ѿ ра́днѣи сѧ. Оу́слѣшѣ-те^х сѣны сѣ^хскѣе, ма́те^х свою́ плачоу́щѣ, ѿ ро́жда^хшѣю ва^х глѣоу́щѣ, прѣй^хдѣте ѿ видѣте сѣны, поне^хк вдово́нѣа шставлѣна е́смѣ. вѣспи-

1) В крех. егз.: слѣца. 2) Зачеркненѣ слова пропу́щенѣ в крех. егземплярѣ. 3) В крех. егз. сѣх слѣв недостаѣ. 4) На боцѣ: те^х ш. вѣ э^хра бѣ.

та^к ва^к з радостю, а погвбила^к ва^к съ скор'вѣю, Штѡжъ тѣра^к маю чинити з вами, а вдовица опшюнала, то^кко идѣте сини мой, а просѣте ѡ їа м'ати. ѡва^кте, а дүзнайте са, ꙗко ісаво-выми наслед'никами ст'алисте са, стр'ативши прѣворѡст'ва своѣго доворотѣ, (картка 33 об.) ва^квенїа патрїарха дүмно^ко іїла ѡп'али єсте, поздрѣвши наслед'внсю тогѡ свѣта красотоу, Прелестили-стеса 8 мо^к и д'к'анїе^к, и погвбили прѣвозд'аннсю влгокл'па до-воротѣ, ѡсквер'нилисте т'кла своѣго ш'атѣ, и ѡкал'али по обра^ку вжїе създан'ное, ѡчр'нїл' єсте дшїевнїи свѣт', и ѡкал'али стра^к-ными сл'амн оу^к, разодр'али єсте прѣвсю ѡдѣ^кд8 ѡ зиждїтеле и сти^кннсю¹⁾, шиваю^ктса вам' кож'аные рїзы, и ѡбнаж'аете са їго-т'ка^кныа ѡдѣжда, ѡбвив'аете са смоковны^к лїствїе^к д'к'анїи, и ѡд'к'в'аете^к п'стр'кми похотми ср'цѣ ваши^к, прѣпочай єсте л'обо-вїцное и л'убо ст'аж'ат'ное жїтїе, дүкрасїли єсте тел'есного во^к-вана свѣта тогѡ ѡкрасою, проб'ачили єсте влгообразїе в'кноу^к-тр'него чл'ка, дүдалили са єсте дүбно^к єдѣма, р'скїа порѡды. И їнк' что сътвор8 чада мо'а їсч'адїа мо'а ѡскд'к'ета ѡчи мой слез'амн. см'ш'тї ср'цѣ моѣ. расып'аса (картка 34) по зе^кли слава мо'а, что мн'к' пор'адї^к; что менѣ пот'к'ши^к сїне мой; по^кн'ес'а и подвїшн^к са келї^к дүпа^ккоу моѣго, и что сл'к'чи^к; к'к' прих'од-д'ачїе и мїнаючїе п'т'е^к, покиваю^кт' голов'амн и по^квїзд'ю^к 2) го-ло-самн, ѡтвор'аю^кт' дүста и зг'рытаю^кт' зв'амн, и мѡва^к. То ли єст' м'ати сїонъ, то ли єст' корѡна, слава, и пот'к'ха все^к зе^кли, ѡто^кс' м'аемо дн'ь которого^кмо ѡжид'али, и годїн8 котѡрой єсмѡ пр'агн'али, теп'р' тоую ѡдр'к'жали єсмѡ [и вїдїмо] 3), съ кр'ш'к-мо^к єї, потоп'ч'к'мо, и потрев'к'мо ѡ зѣмла живю^кци^к 4), ѡто ч'тннїи сїѡве сїонї д'к'аннїи прѣвн^к злато^к, ѡм'к'нили са єсте в начин'є глнн'анѡе, и в робѡт8 р'8 го^кч'ар'ьски^к, ѡто лѡвц'к' поло-вїли ва^к ꙗко шп'ак^к 5) д'армо, и дүморїли в' потѡц'ѣ жїво^кт' мѡ', и вложїли на мене каме^к та^ккїи ж'алю. ѡто ро^клїла са вода сл'є^к мѡн^к вкн'ш'є головк' моѣи, ѡко моѣ погр'язло, пом'єр'кло, и по^ккн'є-ло са 6), и не ѡтвор'їт'са докѡла не в'сїл'є^к свѣт' правды, прѣ^к во-рѡты мѡннн, докѡл' 8 д'є^кнїца (картка 34 об.) не ѡзари^кт' са в' ср'ц8 моѣ^к. Прїйд'к'т'є^к сїѡве в'кстѡчнїи в'ш'єш'єм8 на їко н'є^кное на в'кстѡки, припад'к'т'є, скд'ащ'єм8 ѡдѣснсю ѡїа поклон'к'т'є са, вк-сл'с'х'ає^к ва^к, ѡвр'н'к'т'єса до нѣго, ѡвр'н'є^кт'са до ва^к, просѣт'є, и прїїмет'є, то^кц'к'т'є, и ѡвр'з'є^кт' ва^к двѣр'к' м'л'рдїа, двѣр'к' р'анскїа

1) В врех. егз.: істка^кннсю. 2) В врех. егз.: посвїет'сїю^к. 3) Слх слїв в врех. егз. недостає. 4) В врех. егз.: живюх'к'. 5) пта^кков'к'. 6) по^ккн'єло сїа.

дверѣ ограда цркви. А вы есте дѣвошѣши в невѣстни невнѣ,
в ложища облюбѣнца цркви хвы, в нероктворѣннѣ прибѣто,
двоцѣ животнѣ принѣли, и ѿ вѣка зготованнѣ добръ коа-
ши сѣ егдѣ, насытилѣ сѣ. Штѣ все за ѹзнаніе и покааніе, а на-
врѣнне кѣши, и ѿ ѣа послѣнее каеніе нах першее, и ѿ людѣ
свѣтлю прихитно и ласкѣ, и ѿ свѣих ѿвѣчо великсю любо,
и послѣненство ѿдрѣжите.

А если не дѣзнаете сѣ, и не на-
вернете сѣ, гнѣ

гнѣ, поа^{от} ва^о,

Аминь.

„Relacia, y Wważenie...” друк. в р. 1609.

(картка I нумерована).

Relacia, y Wważenie
Postępkow niektórych około
Cerkwi Ruskich Wileńskich.
Roku 1608. y 1609. Wilnu wszytkiemu świadomych.

S. Paweł do Ephezow w 4.
Odnówcie się Duchem myśli waszey, y
obleczcie nowego człowieka, który według
Boga stworzony iest w sprawiedliwości
y w świętobliwości prawdy. Przeto skła-
dając kłamstwo, mowcie prawdę każdy
do Bliźniego swego, ^{kt}abowiem iestemy
wespół członkami.

(картка I обор. нумер.)

S. Jan Złotousty y S. Damascena in
Parallelis Cap: 19.
Potęga prawdy żadney pomocy nie potrze-
buie, niechay woyska będą tych co ią za-
tłumić vsiłuia, nietylko iey nie zgaszą nigdy,
ale iey tym więcej światłości przydadza,
śmiecie się z tych co na nią szturmuia.

S. Iustinus tamże v Damascena.

Światłość będąc światłością nie może być ciemnością: tak y prawda nasza nigdy nie pokaże się być fałszem: abowiem prawda jest, a nad prawdę nic nie jest mocniejszego, ktokolwiek mogąc prawdę obwieścić prawdę tłumi, tego prawie Bog petłumi.

(картка 2., значена в долі А. 2).

Przedmowa do Czytelnika.

Pisze Arystoteles, iż pod czas fałsz za rzecz podobną ku wierzeniu y za prawdę (choć na czas krotki) bywa od wielu poczytany. Co niskąd inąd nie pochodzi iedno za sposobnym vdaniem ludzi przewrotnych. A tak to vpatrując, biore sobie za pierwszą przyczynę pisania, y wydania na świat scriptu tego. Obawiając się, aby więc prawda potwornym y kłamliwym vdaniem zatłumiona nie była: albo raczej, aby fałsz szczery za prawdę v ludzi, obie vszy na każdą powieść skłaniających nie był miany. Ku temu oglądając się na tych z ktoremi sprawę mamy, ktorzy chitrość wrodzoną y obłudę swoją, pod czas dziecinną prostotą pokrywając płaczą, a za co by ich bito nie nie powiadaia: podczas złości dzikiej naturze przyzwoitey naśladuia, biwszy y plakać nie dadzą. Czego szyroce dowodzić nie trzeba, ponieważ otarło się to iuż nie raz o vszy wszytkich stanow ludzi, y z tego scriptu każdy baczný latwie zrozumieć może. Druga przyczyna ktora mię do tego pobudziła, nie wy- (картка 2 обор. ненумер.) powiedziany žal, y niesłychany w tym państwie despekt pasterza kościoła Bożego Arcybiskupa naszego od osoby blahey, duchem adwersarzow do tego zlego vczynku natchnioney. Czytamy w Historii S.¹⁾ o Lewicie onym starego zakonu: ktory oświadczaiać žal swoy, z śmierci żony swey obelżywie od Gabaonczykow synow Belialowych zamordowaney, iż wszedł do domu swego, a porwawszy miecz trup on na dwanaście części rozrąbał y rozesał po wszytkich granicach Izraelskich: na co wszyscy patrzaiąc z rzewliwości wołali. Iż prawi takowa rzecz nigdy się ieszcze w Izraelu nie sstała. Jesli się tedy godziło Lewicie onemu śmierć obelżywą żony swey a despekt swoy tak oświadczyć, daleko więcey godziło się nam ten szkarady vczynek synow prawdziwie Belialowych iarzmo żwierzchności, y przełożenstwa swowolnie z siebie zdzierających do wiadomości tym pisaniem

¹⁾ Iudieu 19.

wszytkich przywieść, a zatym z Lewitą onym mowie¹⁾. Iż nigdy tokowa (sic) niecnota, y tak haniebny grzech nie sstał się w tym zacnym Państwie (картка 3. знач. А 3.) postanowicież co czynić macie, zabiegając za to srogięj pomście Bożej, przykład sąsiecki świeży przed oczyma mając. Poyrzemy iedno na Moskwę a wważymy przyczynę dla ktoreyby tak wielkie vtrapienie, a pewne y rychłe zniszczenie swoje ponoсила? Niech kto raczy z Platonem *fatali periodo regnorum* iey ten vpadek przyczyta, ia temu dalece nie przeczę: aczkolwiek chrześciańskiemu człowiekowi przystoyniey z Mędrceem rozumieć y mowieć, iż *iusticia eleuat gentem, miseris autem facit peccatum*. Iako y on Afrykanus poganin v Cicerona w te słowa mowi. *Nostris vitis non casu aliquo Rempublicam verbo retinemus re vero ipsa iam pridem amisimus*. Niech kto chce y niewinney krwie rozlaniu braćiey naszej (ktore się tam od nich nie słusznie *contra ius gentium* sstało) przypisuje, y to nie iest od rzeczy. Lecż ia osobliwie okrutnemu zamordowaniu pasterza kościoła Bożego Isidora onego błogosławionego Metropolity Kiowskiego przyznać muszę: ktorego oni pokoy Chrystusow y iedność świętą zalecaiącego zamordowali. Abo wiem iesli co bar- (картка 3 обор. ненумер.) żiey iako nievszczanowanie, a pogotowiu niewinne krwie rozlanie, sług Bożych gniew pański do pomsty pobudza, O czym sama wiekuista prawda wyświadcza mowiąc, Kto się (prawi) was dotknie, dotknie się zrzenice oka mego, y dawne przykłady w Historyach kościelnych, toż potwierdzają. Co Carogrod za wygnaniem S. Zlotoustego, także S. Ignacyusa y inych Patryarchow Constantinopolskich vcierpiał: Więc iesli nie rychła ta pomsta, ale dosyć znaczna y pamiętna z niedościgłych (żadnym dowcipem stworzonym) sądow Bożych na te cżasy nasze zachowana. O czym tak iest napisano: iż *Attingit a fine vsque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter*. Ale o tym dosyć do rzeczy iuż samey przystępuje. Ty czytelniku łaskawy czytaj, a zdrowym rozsądkiem wszystko wważay.

(картка 4 ненумер.).

R O Z D Z I A Ł I.

Skąd rozruchy vrosły, y za czym powodem.

PEwny vpadek y zniszczenie w Cerkwi y w ludziach religiey Graeckiey, y z niskąd inąd po nielasce Bożej nie pochodzi: tylko za wielką oziębłością, ku chwale miłego Boga, ludzi świeckich a osobliwie

Duchownych: a zaniedbaniem nauk y pisma zakonu Bożego. Co oni sami widząc, do tego się częstokroć brali, lecz iż w rozerwaniu od iedności kościoła Bożego, y zatym w nielasce Bozey ich przedsięwzięcie bywało skutku pożądanego mieć nigdy nie mogło. Teraz lepak za tą iednością świętą niektorzy bogoboyni ludzie, za osobliwym natchnieniem pańskim, a za błogosławieństwem Pastyrzow starszych swoich, vdali się na to aby wzajem regule świętego Basilego, według vstawiego, do kluby przywiedli, y ćwiczenie w naukach młodych ludzi wzbudzi. Mianowicie oćiec Weliamin Rucki, vrodzeniem w domu szlacheckim nauką, pobo- **(картка 4 обор. нenum.)** żnym życiem v wszystkich ludzi zacnych wzięty, na co obrali sobie mieysce w Wilnie Manaster ś. Troyce, gdzie się wiele młodych vchciwych ludzi do tego świętego towarzystwa Panu Bogu poświęciło. Będąc w tym Manasterze, na ten czas od Jego M. oycy Metropolity za Archymędrytę podany nieiaki Samowiło Sienczyło Wilenczyk: o ktorego wychowaniu y zachowaniu niżej się pomieni: Temu ich przedsięwzięciu pobożnemu, przeciwieć się szatan przeklęty począł: y wzbudził zewnątrz nieprzyaciół iedności ś. którzy wszystkimi siłami iawnie y potaiemnie ono zebranie burzyć vsilowali. Naostatek y wnątrzných nieprzyaciół przepuścił, z tych ludzi z ktorych raczezy pomocy spodziewać się, a niżeli iakiey zdrady obawiać się potrzeba było: To iest zwysz mianowanego Samoila Sienczyła Archymędrytę ich własnego, y Bartłomieia Zaskowskiego, protopopę Wilenskigo, którzy złośliwą przyiaźń miedzy sobą zawarszy z przyczyn (o ktorych się niżej powie) nietylko to zgromadzenie święte, rosproszyć, ale y ie- **(картка 5 знач. В.)** dność świętą (wypowiedziawszy starszym swoim posłuszeństwo) rozerwać: y cerkwie przeciwnikom do rak oddać, zdradziecko vmysłili byli.

R o z d z i a ł 2.

Co zač to byli Sienczyło, y Bartłomiey y co ich do tego przedsięwzięcia pobudziło.

CO się tknie Samoila Sienczyła, ten iest rodzic z Wilna, wychowania prostego, y swowolnego, co się samym skutkiem pokazało: Bo zaraz po śmierci oycy swego wszystkie majątnoskę swoją, która częścią puścizny nań była spadła. Na bruku kurciańsko żyjąc, potyral, y zatym excesow wiele popelniwszy meżoboystwem ręce swoje pomazał, za co w czarne Xiegi był opisany, y przez vząd mieyski banniowany, tulał się potym to sam to tam, a gdy iuż wzajem z dobrą sławą oyczyzną vtracił, vdał się do klobuka y w manasteru Supraslskim czerncem

został. (картка 5 обор. ненумер) Tam nie długo coś przemieszkawszy z Masalskim który tam na ten czas był Archimandrytem, czernce buntował przeciwko zwierchności oycy Metropolita, począł do wypowiedzenia posłuszeństwa y do spisow pobudził. Lecz czerney obaczywszy się w tym nieprzystoynym swoim postępku, znowu Jego M. oycy Metropolite, (grzech swoy wyznawszy) przeprosili, y listy one do reku oddali. A Sienczyło w rychle potym będąc od J. mości Pana Wilenskiego za iakieś Excesa iako od Patrona tamtego Manastera wygnany, wóiekl się do oycy Metropolita, ktorego on za występki swoje żahującego iako do brotliwy pasterz, do łaski swoiey przyjął, przy którym mieszkał czas nie mały, niemal przez trzy lata, hoynie łaski iego we wszystkich potrzebach swoich doznavaiąc, y vmiał tak maskarą skromności y pokory, rozpustne nałogi swoje pokrić, iż wszyscy pomniac na przeszły żywot iego, dziwną odmianę w nim, za osobliwą łaską Pańską przyznawali. Temi tedy zmyslonemi postępkami swemi tak się był wkradł w (картка 6 знач. В. 2) łaskę wszystkich, a osobliwie oycy Metropolity, że go na stan kapłański poświęcił, a potym Archimandrytą Wileńskim uczynił, y wychowaniem przystoynym opatrzył, rozumiejąc że miał w teyże skromności y pokorze na tym przełożeniu mieszkać. Tam iuż na swobodzie żyjąc, wstecz (lecz z lekka) do onych swoich piwrszych oby- czaiov wracać się począł, w skromności, życiu zakonniczemu przyzwo- itey, iako w szaciech, tak y w iedzeniu wykraczaiąc: tak że mu onych dochodow, ktoreby skromnemu życiu czerwieckiemu dostarczyć na rok cały mogły, w polroka nic nie zostawało. Iuż mu się też y Infuły Assi- stentia Opacka podobać počęła, o co się pilnie v Jego mości Oycy Metropolity iako v tego, który to we władzy swoiey ma starał, y łatwie dostąpił v tego, który się o ozdobę Cerkwie Bożey stara, nie vpatrując co nieporządna godności, chciwość w sercu iego gniezdziła. Nadto vpro- sił mu v Jego k. mości Przywilej na Archymadrystwo y dobra do niego należące, z tym iednak dokładem (iako iest w przy- (картка 6 обор. ненум.) wileiu napisano) że miał być iemu iako zwierchnemu Pasterzowi posłuszny, trwaiąc aż do ostatecznego żywota swego w ied- ności ś. z kościołem Rzymskim. Lecz te wszystkie dobrodzieystwa w iad y w truciznę sobie obracał (o zdradzie y odstempstwie przemysłaiąc) iako skutek sam pokazał, wziawszy tego przyczyne y praetext słaby, o którym się niżej mowić będzie.

A Bartłomiej Zaskowski, iakowego by był zachowania, sama Re- lacya Popow Przemyskich na wrzędzie Grodzkim Przemyskim veży- niona, dosyć znacznie wyświadcza, którą ia dla wiadomości wszystkich od słowa do słowa, iako się w sobie ma tu położę. Ad Officium & Acta Przemyslen. Castren. Capitanealia Przemyslien personaliter venientes

Religiosi & Nobiles Demetrius Sidorski Protopopa, alias Namieśnik Ioannes Nicolinski, Theodor tatomir. Demetrius Burda, Namieśnik Dubieński, Petrus Iuriewski, & Thoma Praesbyteri, atque Ignatius Diacon Vicarij, alias Kryloszanae Ecclesiae Cathedralis Przemyslien. religionis & ritus Graecorum. Requisisti existentes de quodam Popone Bartholo-
(картка 7 знач. В. 3) meo seu Varcholomeo, qui praeteritis annis Iaroslauia ob scelera cum quadam foemina perpetrata aufugiens nunc Vilnae grassatur, tale testimonium perhibuerunt. Iż ten Bartłomiej malareczyk, będąc rodzic z Halicza vbogich rodziców, ktorzy y teraz we Lwowie z zarobku żyją, chował się zaczkciem (Skąd teraz Zaczkowskim abo Saszkowskim nazywa się) przy szkołach Ruskich po różnych mieściech, Potym w Jarosławiu przy Jakowie Srzedzie namiestniku Jarosławskim lat kilka szkołę trzymając zamieszkał y za namową y przywodem tegoż Szrody namiestnika Jarosławskiego, od nieboszczyka sławney pamięci Xiędza Michała Kopysteńskiego, Władyki Przemyskiego bezżennym, poślubiwszy dziewictwo, popem postawion został. Na v pewnienie wiary y rękojemstwo zaś tegoż Szrody przysięgą obudwu potwierdzone. Przy ktorym to Szredzie w Jarosławiu rok abo kilka zamieszkawszy ten Bartłomiej, popem w dziewiczym stanie, a potym siostrę rodzoną tegoż Szrody popa Jarosławskiego pannę, która już była do Lwowa za mąż **(картка 7 обор. нenum.)** zmwiona, iedno że wespoł z nim przy bracie swym tym to namiestniku Jarosławskim mieszkała zwiódł, że od niego brzemienia dostawszy, y dziećię stracili, zaczął nie mogąc już tam w Jarosławiu z nią mieszkać dłużej, vciekli oboie do Podtelicza ośm mil od Jarosławia z diocezyey Władycytwy Przemyskiego, y tam v powinnych tey to zwiedzioney kryjomie pokiby ozdrowiała zamieszkawszy, ziechali na Wołyń, a z tamąd do Wilna, o co nieboszczyk Władyka Przemyski, iako krzywoprzysięcę y zbrodnika (gdyż bez przysięgi przezen o zachowaniu dziewictwa veżynioney) nie zostałby był popem. Abowiem po poświęceniu na kapłaństwo, małżeństwa Kanony kościelne zabraniają, tego Bartłomicia popa zbiega wykłął y pomieniony Jakub Szroda namiestnik Jarosławski rękoymia iego, długo był w nie łasce nieboszczyka władyki o to, także prędko y namiestnistwa Jarosławskiego postradał. A ten Bartłomiej bojąc się karania ktoreby go było nie minęło wracać się tu y do tego czasu nieśmiał. Qod sic & non aliter **(картка 8 нenumер.)** fieri praeonominati recognoscentes sub onere constantiae fideliter, & vere recognouerunt. Act. in Castr. Praemislien. Sabbato post Dominicam exaudi proximo. Anno Dni. 1609. Ten tedy zbrodzień tak szkaradnym veżynkiem, Bogu y ludziom przémierzłym w tamtych podgorskich kraiach osławiony, zbiegł na Wołyń, y do Jego mości Oyca Metropolita vdał się, mając po sobie wielkie zalecenie od

nieiakiiego Hierowskiego na ten czas Archymandryty zaharowskiego, a słysząc o dobrotliwej naturze Jego M. iako się w ludziach duchownych, pobożnych, trzeźwych, y veżonych kochał, zmyślił sobie takowasz postać, skąd od niego był do dworu łaskawie przyięty, gdzie przez niemały czas mieszkając nic się takowego po nim nie pokazało, Zatem gdy do Wilna Jego Mość Oćiec Metropolit przyiachal, gdzie Protopopy na ten czas nie było, a widząc dobre ale zmyślione postęпки iego y nie mając żadney wiadomości o zbrodniach tamtych iego vposledziwszy w tym starszych y zasłużeńszych duchownych, tego człowieka Pa-
(картка 8 обор. нenum.) nom Burmistrzom y mieszczanom zaleciwszy Protopopą go do łaski swej veżynił, a on zdradzieczką myśl przy onych szkaradych zbrodniach swoich katowni okrutney godnych taiąc dobrowolnie, (vbespieczając Jego M. oycy Metropolite) takowy dał list na się ręką swą własną pisany. Iż miał przy tey s. iedności z kościołem Rzym-skim statecznie stojąc, y inych do niey nauką y przykładem swoim wiodąc, być we wszystkim posłusznym Jego mości Oycu Metropolicie iako Panu y Pastyrowi swemu, aż do ostatniego żywota swego, w którym posłuszeństwie y przychilności do iedności S. iako się ten list statecznym być pokazawał, sami przeciwnicy wyświadczyć mogą, ale gdy się już one zdrodnie iego (o których żadnego mniemania nie rzekąc doskonały wiadomości v nas ieszcze nie było) poczęli światu wyiawiać częścią przez pisanie, częścią przez powieść ludzką: a osobliwie przez One Xiaszki Antigraph nazwane, od przeciwnikow wydane, w których Autor iakis bezimienny palcem prawie wytyka iako tych **(картка 9 знач. С.)** veżynkow iego świadomszy, on też już przemysliac o sobie zdradzieczko poczał, obawiając się gdy by się to już skutecznie do vszu pasterza doniosło, godnego za to nie odniósł karania, przydał złość do złości, a przepomniawszy boiaźni B. y ludzkości dobrodzieia swego nawet y summienia własnego odstąpił y zdradziecko wydał, vdaiac kłamliwie, Jakoby J. M. oćiec Metropolita miał starożytną Religią, y ceremoniae Grackiego kościoła wniwecz obracać, prawa y przywilegia ich lamać tym, iż oycy Ruckiego namiestnikiem głównym w tych kraiach postawił, co słusznie veżynić musiał dla wielu przyczyn: a osobliwie, iż mu się już nie godziło mieć przelożonym Duchownym takowego, który miedzy veżciwemi ludźmi meysce był vtracił. Ci tedy pomienieni ludzie czego się ważyć nie śnieli? których summienie tak wielce zawiedzione było, pierwszego to iest Samoila Ściżmą chciwością nieporządną godności y życia swobodnego: Drugiego zaś to iest Bartłomieia, ciężkim y szkaradym występkiem.

(картка 9 обор. нумер.).

R o z d z i a ł 3.

Sposob y pretext ktorym do tego przedsięwzięcia przystąpili.

Szlo im tylko o to iakimby sposobem do tego przystąpić mogli. Sienczyło Archimandryta wdawać pokątnie poczał, przed Pany Burnistrzami, y inemi ludźmi, Jakoby iego mość Oćiec Metropolita przemyślał o zgubie y zniszczeniu Religiey ich Graeckiey, oycza Ruckiego, ktorego sam w czerncie postrzygał, y z nim przez kilka lat żył: za Laćinnika y Rzymskiego kościoła kapłana wdawał, twierdząc iż to przedsięwzięcie iego było, aby Cyrkiew ś. Troyce Jezuitom podał, y Regulę świętego Bazilego w Jezuicką obrocił, y tym zamysłem mieszkanie w manasterze ś. Troyce zakonnikom murował ktore aby do skutku swego nie przychodziło fortylami różnemi przeszkadzał, potym niektoych czerncow rozmawiać poczał.

Młodź ktora się na ten czas tam na służbę Bożą zgromadzała, rospraszal, a to wstytko (sic) (картка 10 знач. С. 2.) tym vmyslem czynił, żeby ono miejsce, ogolociwszy, sam tylko według woley swey opanował: a potym przeciwnikom naszym w ręce podał z ktoremi iuż pokątnie namowy y vmowy czynił: ich rady y pomocy zażywał. Na koniec tylko ciałem w manasterze, a tam duszą przemieszkiwał, czego gdy się oćiec Rucki dowiedział temu złemu wszelakim sposobem zabiegać poczał. A J. mość oćiec Metropolit o tn Sienczyła do siebie przypozwał, a gdy się nie stawil iako Contumacem przeciwko zwierzchności od Boga podaney, y iako buntownika w kłatwę włożył. A o klamliwe y wielce Cerkwi Bożey szkodliwe, tych bogoboynych zakonnikov przed ludźmi wdanie paena talionis z wrzędu degradował, lecz publikacyą tak kłatwy iako y tey degradacyey, do czasu pewnego zawiesil, aby się w tym występku swoim upamiętawszy żalował, ale mu to namniey do serca nie weszło, y owszem iako drugi Judasz te wszytkie dobrodzieystwa, y poblażania za nic sobie mając, schadzki pokątnie z nieprzyjacielmi stroił, praktyki do rostyr- (картка 10 обор. нумер.) kow y nie znasek s prokuratorami czynił. Czego mu Protopopa Zaszkowski dopomagał, y inszych popow do sedicyi, do wypowiedzenia posłuszeństwa praetextem wzwyż pomienionym pobudzał, nic na napominanie posłańca Jego mości Oycza Metropolity, ani na to że Oćiec Rucki dobrowolnie ono officyalstwo (co go naywięcey bolalo) albo namiećnistwo składał, byleby się pokoy y miłość spolna nie targala. Rzucili się tedy do takowych złych sposobow dnia 10. Decembra, schadzke potajemną sobie w noey w domu

iednego mieszczanina Wileńskiego złożyli, y tam się zszedłszy z drugimi popami y świeckimi ludźmi bractwa Wilenskiego nowej cerkwie, postanowili to naprzód wypowiedzieć sollemniter posłuszeństwo Jego mości oycu Metropolicie, potym w sequestr y possessyą swoje Cerkwie y skarby pobrać. Szło im tylko o monaster ś. Troycy gdzie oćiec Rucki z czerncami mieszkał, skąd nie mogąc go prawnie y słusznie wyrugować, gwałtem wyrzucić takim sposobem postanowili, w Niedziele to iest 15. Decembra mieli się wszyscy znieść na iutrznia, y tam we- **(картка II знач. С. 3)** dług osobliwego zwyczaju Na sławosłowie albo ad laudes, mieli Soborem vbrawszy się wynieść, y oycu Ruckiego z sobą zaciągawszy, w pośrzod cerkwie stanać, którego Archymandryta miał porwawszy gwałtem pospolstwu wydać, mówiąc te słowa (ktore herstom za hasło były dane) Wynidź wen haeretyku nie masz tu co czynić. A tę Coniuracyą swoię stwierdzając szli do Przeniesienia S. Mikoły, tamże na Ewangeligi S. popowie vbrawszy się w stuy poprzyśiegali, a nazaiutrz protestacyą na roczkach Wileńskich, wypowiedaiąc posłuszeństwo Jego M. Oycu Metropolicie uczynili, w którą szczyrey potwarzy y fałszu nakładli, a od tego czasu zmianiki według zwyczaju powinnego o Jego mości Oycu Metropolicie w liturgiey nie czynieli.

Nowy a Abiron y Hon. a przy nich iako pismo mowi¹⁾, et alii de filiis Israel ducenti quinquaginta viri proneces Synagogae: et qui tempore Concilii per nomina vocabuntur. O tey ich Coniureyi, gdy się vrząd grodzki dowiedział, posłał do vrzędu mieyskiego, aby takim tumultom (ktoreby stać wielkie były **(картка II обор. ненумер.)** vrosły) zabiegał y czerncow vpominał aby się iuż mieli na pieczy, y okazyey żadney do tego nie dawali. Vpominał y Sienczyła, także y Bartłomieia, aby żadnych tumultow nie wszczynali, bo by pewnie sami ich drzewiey przypłacić gardłem musieli. Vrząd mieyski vpomniony, y mając o tym z pewney inquisicyey wiadomość przez całą noc z soboty na Niedziele z ratusza nie schodzili y kilkom Cechom tamże pogotowiu być roskazali, y tak za laską Pańską te złośliwe rady ich skutku żadnego nie mieli. A że się bractwo pomienione nowej Cerkwie do tey Coniuracyey przyszyło było, te są pewne znaki kilka dni przed tym niektorzy z przednieyszych ich hordy wezwali do domu swego zakonnika iednego bogoboynego S. Troycy, chcąc go pociągnąć do swey balamutni, w którym przedsięwzięciu, gdy się im przez disputacyą nie szancowało, pewnym a rychłym zamieszaniem, y krwie na ostatek rozlaniem grozić mu poczęli, na co ow zakonnik, iako bacżny nie nie dbaiąc, y owszem do pokoju, y zgody S. ich vpominając, od nich **(картка 12 ненумер.)**

¹⁾ На боці: Nume. ca 16.

odszedł, oni zaś drugiego dnia otez się przez pisanie kuśili, na koniec prośili y vpominali, aby przez one kilka dni z Wilna gdzie precz odiachał, a w manasterze nie był, skąd każdy baczny rozsądzić może, do czego się te ich traktaty ściągaly. Za tym zesłany z ramienia Jego mości oycy Metropolity Sienczyłowi mieszkanie w manasterze wypowiedział, y posłuszeństwa iemu oddawać czerncom y czernicom, iako iawnemu zdraycy zakazał. Na co on namniey niedbał, hultajow y ludzi swowolnych z przeszkoda v bogich zakonnikow, celi swoiey nawodził: y gdzie mogł na dobrej sławie wszędzie ich szczypał y na zdrowie się ich, a osobliwie oycy Ruckiego przegrażał. W tym się Seym przybliżał na ktorj się on z pomocnikami swoimi gotował spisy stroiąc, y kogo mogł za sobą fałszem y zdradliwym vdawaniem poćiagał. Często Kollekty od pospolitego człowieka piemiężne wyciągali. Vniwersaly do różnych powiatow sobie y przedsięwzięciu swemu podobne rospisowali, ktoremi wiele ludzi a zwlaszcza duchownych, pobuntowali.

(картка 12 обор. ненумерована).

R o z d z i a ł 4.

Co na Seymie czynili.

TAK się przygotowawszy na Seym iachali, gdzie z przeciwnikami naszymi, to iest, z Bractwem Wileńskim, przeciwko J. mości Oycu Metropolicie wołali iako więc pospolicie zwykli na każdym Seymie, iakoby miał czynić krzywdy następując im na sunnieniu, gwałtem do tey iedności poćiągając, a to wszystko ogólną powieścią nic szczegulnego dowodnie pokazać nie mogąc, biegali do Senatorow, w Poselskiej izbie zawsze ich było pełno poważne obmyślanie o dobru Rzeczypospolitey swemi plotkami turbując. Przypomnieć y o tym nie wadzi, iż po kilka kroć, Ich mość z Panow Senatorow, także y z koła Poselskiego, pewne osoby po kilka kroć były deputowane, od Pana, aby tego doyrzeli, ktoraby strona słusznosc miała, a zatym żeby między nimi Composicyą iaką dla pokoiu pospolitego vczynili. Tam Jego mości Oćiec Metropolity (картка 13 знач. D.) lita, iasnie dowodził, iż ta iedność święta z Kościołem Rzymskim, nie teraz, ale dawno powszechnym Soborem zawarta była, y od wszystkiego Ruskiego Duchowienstwa Panow, y Szlachty przyięta. Pokazował przywileia, iako wszystkie wolności y praerogatywy duchowienstwu Ruskiemu za tą iednością świętą, były nadane. Przekładał dowodnie niewinność swoję, w czym go adwersarze nie wstydliwie zawsze pomawiają. Na ostatek, prośił aby Synod był na to złożony, na

którymby te wszystkie sprawy Duchowne (według dawnego kościoła Bożego zwyczajem) pokazane y dowodzone były. Na to oni wszystko słusznie nie odpowiadając, na tym nie przestali, Synodu nie chcieli. Y tak dla ich vporu Ich Mość Panowie deputowani, nie sprawiwszy odchodzili. Jednak Seymową vchwałą dla pokoju pospolitego Constitucya warowano było, aby żadnym sposobem y praetextem oppressyi y przeganabania iedna strona drugiej nie czyniła, ale w pokoju w Cerkwiach y w dostojenstwach swoich zachowane by- **(картка 13 обор. нумер.)** były: pod winą dzieśiącia tysięcy złotych, ktoby co na potym przeciw temu vczynił, o co forum na Trybunał, tego dokładając, iż iesliby co która strona gwałtem, aboli iakimkolwiek sposobem, od Seymu przeszłego drugiej stronie odieła, tedy o to wolne prawemczynienie przed Trybunałem compositi iudicii (to iest gdzie Ich M. Panowie deputaci Duchowni z świeckimi zasiadaia) zostawili, y tak z tym do domu odiechali. A przed skończeniem Seymu J. M. Oćiec Metropolit obawiając się, aby za złożeniem słusznym y prawnym Sienczyła, Archimandritia Wilenska z iakim niebespieczeństwem nie wakowała, vprosił v J. K. M. przywilej na to Archimandrystwo Oycu Ruckiemu, który zaraz z tamtąd do Wilna odiachał mając listy J. K. M. do vrzędu mieyskiego, gdzie J. K. M. roskazować raczy, aby te Cerkwie ktore swowolnie Popi niesłusznie z possessiey Jego M. Oycy Metropolita odieśli, przywroczone onemu zaś były.

(картка 14 знач. D. 2).

R o z d z i a ł 5.

Co do Wilna z Seymu przyiachawszy czynili.

A Tak gdy Oćiec Rucki z Warszawy ieszcze przed skończeniem Seymu do Wilna przyiachał, y wzięwszy przez Dworzanina J. K. M. w possessyą Manaster ś. Troyce, listy one J. K. M. na vrzędzie oddał, prosząc aby według roskazania J. K. M. exekucya bez odwłoki była czyniona. Panowie Burmistrzowie roczni Lawice Ruskiey, to iest nieiaki Iwan Tupieka, a Izak Kononowicz, będąc teyże hordy bratszczykami, lekce sobie te listy y roskazanie J. K. M. poważyli, bo ie nie vważnie po stole pomykaiąc, swoje iakieś na pargaminie pisane nad nie przekładali: a zatym respons na nie od dnia do dnia odkładali, praktyki stroili, przed pospolstwem ie czytali, obciążaiąc na Pana, iż zatym wielkie krzywdy ponošili, y tak lud pospolity, wzruszywszy onego dnia, ktorego **(картка 14 обор. нумер.)** respons dawać mieli, przyść na

ratusz kazali, który z wielkim tumultem przyszedł y znieważeniem wzędu, mieysca J. K. M. Abowiem do iżby Radzieckiey cisnąć się v drzwi zawiasy wylamali, y do niey się wdarli, gdzie okrzyk uczyniwszy, cerkwie aby nie były w possessyą Jego mości oycy Metropolity wydawane, wołali. Et ex procacitate ingenii¹⁾, która iest iako choroba wrodzona mółochu śiła mowili. A Panowie Burmistrzowie o to nic nie dbali, y owszem im w tym pobłażali, nawet śmieli to wyrzec: dał się (prawi) znać Gdansk Krolowi y w Wilnie toż się mu dostać może. Taki to iest duch pokory tey bezecney sekty, we wszem podobny onemu, Donatistow y Circelianow. Proził oćiec Rucki, aby wzdram te listy były w Xiegi nigrossowane, ale y tego przeciwko słuszności y prawu pospolitemu zabraniali, y Cerkwi odebrać nie chcieli, y owszem o to oycy Ruckiego do prawa nie należnego, to iest Trybunału świeckiego pociągać śmieli, czym y sprawiedliwość święta na którą przysięgli, y wierność swoię przeciw- **(картка 15 знач. D. 3)** wko dostojności Pańskiej barzo byli naruszyli, o czym się niżej mowić będzie. A Siencyżło z drużyną swoią do Wilna po Seymie przyiachawszy, do buntow y sedycyi się zwykley rzucili, abowiem pozwał y Jego mość oycy Metropolite, także y oycy Ruckiego do Trybunału głównego świeckiego, przeciwko prawu w Statucie y w Constitucyi opisanemu²⁾, iakoby mu mieli manaster ś. Troyce gwałtem odiać, a zaty m mieli popaść w winę, w Constitucyi Seymu niedawno przeszłego opisaną: Interim na iawne znieważenie starszeństwa od Boga y J. K. M. podanego, nie nie dbając na kłatwę Pastyrza swego publice, niezwykłą pompą służbę Bożą, y ine Cerkiewne ceremonie śmiał odprawować, to iest, vbrawszy się w koronę Arcybiskupią y z Pastorałem processyę stroił, wszystko lekce sobie wając, y owszem hardzie pogrozki krwi rozlaniem strojąc pospolstwo pobudzał, aby senatory swe, ktorzy buntow im pomagać nie chcieli, nie za Rayce, ale za zd(r)ayce swe mieli. O takowym jego swowoleństwie oćiec Metro- **(картка 15 обор. нenum.)** polit J. K. M. oznaymić nie zaniechał, prosząc aby iakimkolwiek sposobem pohamowana była, K. J. M. iako słusznie y prawnie przekonanego y wyklętego bannitią nań z Kancellaryey wydać y publikować roszakaz: iakoż była wydana, y publikowana, ale on y na to mało dbał, bowiem gdy termin onych iego pozwow przypadł, stawil się bezpiecznie, iako Legitim(us) actor na poparcie onych przed sądem Trybunalskim koła świeckiego, stanął tamże y oćiec Rucki, z vmocowanym Jego mości oycy Metropolity, czyniąc Exceptią od ich sądow, a prosząc aby byli odesłani do koła Duchownego, iako do sądu należnego. Przychodzili też tam Ich mość Xieża Deputaці koła Duchownego, prosząc aby tey sprawy nie

¹⁾ Tacitus lib. 11. ²⁾ W Rozdz. 3 art. 32. Const. anno 1609.

sądząc do ich koła Duchownego, przydawszy z pośrzedku siebie Collegów naznaczonych, odesłali. Lecż Ich mość Panowie Trybunalistowie strony powodowej za omylną instancją nic się nie oglądając, ani na sprawę mere duchowną, ani na osoby duchowne, mimo iasne prawa w Statucie opisane, Constytu- (картка 16 ненумер) cyą Seymu blisko przeszlego wyraźnemi słowy warowane: gdzie tam tak stoi, tego dokładając, iż iesliby co ktora strona gwałtem abo iakimkolwiek sposobem od Seymu przeszlego, drugiej stronie odjęła, tedy to wolnym prawem czynienie przed Trybunałem Compositi Iudicii, (to iest, gdzie duchowni z świeckimi, a nie tam gdzie różney religiey ludzie, iako ich mędrkowie te słowa Constytucyi tłumaczą, zasiadaia) zostawuiemy: Na to mowie wszystko nie nie dbaiąc, przyznawszy v sądu swego forum tę sprawę (stronę obżałowaną in contumaciam wzdawszy) sędzili, dekret taki vczy-nili. Naprzod Jego mości oycy Metropolite z Jurisdictioney duchowney odsadzili tak w podawaniu Cerkwi y sprawowaniu ich, iako y sędzeniu osob duchownych, a przysadzili ią Patryarsze Constantinopolskiemu y osobom świeckim, to iest Burmistrzom ławice Ruskiej: ktorzy też tamże przypozwali byli J. mość oycy Metropolite, y oycy Ruckiego, iż mimo ius (iakieś ich) patronatus Cerkiew S. Troyce, y Archimandrytia dźierzą. Winę (картка 16 обор. ненум.) w Constytucyi Seymu przeszlego opisana, to iest dzieście tysięcy złotych na oycu Metropolicie y oycu Ruckim skazali, więc gdzie o forum szło, Constytucją na stronę odłożywszy znieważyli, a gdzie o winy, obiema się rękoma chwyćili: Osobliwa sprawiedliwość y wważenie praw pospolitych. A iż też bratszczykowie Wileńscy, (ktorych pospolicie Nalewaykami zową) przez iakieś starosty swoje, pozwali byli oycy Ruckiego do tego sądu, o to, iakoby on będąc Xiędzem religiey Rzymskiej, śmiał sobie beneficium Archimandryty v Jego K. M. vprośić. Sąd Trybunalski to wszystko vznawszy za kapłana kościoła Rzymskiego Oycy Ruckiego osadził, y z tąd wszędzie w dekreće swym nie oycem (iako Ruś swoich duchownych pospolicie mianuie) ale Xiędzem go nazywaią: co iż iest iawna potwarz, pięćią całych smysłów (iż tak rzekę) dosyć każdy może. Ale co śmiesznieysza, Sienczyła w tymże dekreće swoim, gdzie Jego mości oycu Metropolicie iurisdictioney żadney nie vznawaią, oycem y Archimandrytem na- (картка 17 знач. Е.) zywaią, ktory od niego tę dostojność y urząd kapłański otrzymał, skąd z tego zdania swego wywikłać się żadną miarą nie mogą. W tym też dekreće on zawołany przywilej Patryachy Constantinopolskiego pomienionym bratszczykom nadany stwierdzaia, w ktorym iawnie poddaie, Metropolite, Władyki, y duchowienstwo pod ich iurisdictionią świecką, za ktorym przywilejem, sędzić od spraw duchownych odłączać iako nie sposobnych, rozsądkiem swoim ludzie stanu świeckiego,

y obeściea podlego mogą, iakoż się tego nie pojednokróć iuż ważyli. A w tym przywileiu te są własne słowa¹⁾. Maią też ludzi duchownych y sług Cerkiewnych nieprzystoynie sprawuiących się, vpornych y nieposłusznych przelożństwu, y o cerkiew Bożą niedbających, przez te dzierzawce, y urzędniki Cerkwi Bożych, od Cerkwi odlączać, a inych na to miejsce godnych według Kanonow świętych oycow postanawiać roskazuiem dzierzawcom tego manastera y Cerkwi ś. Troyce mieszczanom miasta Wileńskiego zakonu Graeckiego wzwysz pomie- (картка 17 обор. ненумер.) nionym. Tu iuż każdy bacżny człowiek zdziwić się nie pomalu musi, nie tak dalece śmiałości tych mało wważnych ludzi, którzy się o to starszego swego ważyli żadać, iako daleko więcej blahemu rozsądkowi tego Patriarchy, którym wielce znieważył stan duchowny, przeciwko iasnym Kanonom Synodow powszechnych, nawet prawu Bożemu, y rozumowi samemu, duchownych poddając ludziom świeckim, oycy synom, pastyrze owieczkom. W czym go żaden niewiomością, albo podstępkiem iakim chytrym (iakowego więc zwykli pospolicie ci ludzie zażywać) wymawiać słusznie nie może, ponieważ takoważ (albo raczy większą) śmiałością ważył się w Moskwie będąc vrząd swoy Patriarchy za małą sumnę pieniędzy z siebie złożywszy, iurisdictionę stolicę Constantinopolskiej wiecznymi czasy w tym tam kraiu zostawić: Skąd teraz Patriarcha się tytułuię ten, co przed tym był tylko Metropolitą, y iuż od tego czasu do Constantinopola w prawach duchownych nie iezdczą. Abowiem wiedziała to dobrze (картка 18 знач. Е. 2.) Moskwa, iakowe niebiespieczeństwa zwierchność ta, tyranowi nie nasyonemu Państwa Chrześciańskimi, podległa zaciągała: y dla tego o to się pilnie zawsze wszelakim sposobem starała, aby kiedykolwiek od niey wolna była. Lecż naszy w wolnościach swoich, w których oplywiaią, tak są zaślepieni, że tey niewoley widzieć nie chcą, y tego prawem warować chcą, co iest przeciwne prawu pospolitemu. Dla tey tedy przyczyny, osobliwie starszy duchowny naszy, widząc iako się z nimi ci Patriarchowie obchodzili, właśnie iakoby iaką kupią niemą tarżeli, radzi nie radzi przemyślawać o sobie musieli, aby przy zbawieniu dusznym, wolności duchowney: którą im prawo Boże, Kanony oycow śś. y prawo pospolite warowało, ochronili, y tam się wćiekli, gdzie oni oycowie ś. y Patriarchowie w wćiskach swoich apellować zwykli²⁾ y pewnego ratunku

¹⁾ На 60ѣ: An. 1587. Jul. 23. ²⁾ На 60ѣ: Paweł Co(n)stanti. Atha. Alexan. Patriarcha, o czym Historikowie Greccy Sozomeus lib. 3. cap. 8. Socrates lib. 15 cap. 11. Theod. y Ammianus. S. Złotousty Co(n)stantino. Theophil. Alexand. o czym Theodoretus lib. 4 cap. 6. S. Ignatius Patriarcha Constant. o czym Nicefas Paphlagenus & c.

doznawali, to iest do stolice Piotra ś. y namiestnikow iego, y gdzie im Kanony ś. drogę wskazowały, za to tedy teraz tak wielkie y częste przesławowania ćierpia, alete- (картка 18 обор. нenumер.) raz o tym dosyć. Wracając się do przedsięwzięcia swego. Gdy ten sąd Panowie deputaci koła świeckiego temere odprawowali, w tym też Ich mość X. deputaci niechcąc iakiego preiudicium vczynić w tey sprawie sądowi swemu, zaśiadszy sami na miejscu zwykłym według sposobu w prawie opisanego, tę też sprawę sądzili, y według sprawiedliwości ś. wyrokiem swoim Cerkwie y manastyr ś. Troyce Jego mości oycu Metropolicie y oycu Ruckiemu iako Archimandrycie, od niego tam postanowionemu przysadzili. Sienczyła za banita osadzili: z win w Constitucyi opisaney oycy Metropolite y oycu Ruckiego wyzwolili, na koniec na deklaracyą tego wszytkiego do sądu J. K. Mości odesłali. Za tym dekretem sądu duchownego trybunalskiego mandatami Jego K. mości tamtę stronę o zly przewod prawa iako v sądu nienależnego J. mość oćiec Metropolit pozwiał, ku temu też y Bartłomieia Protopopę, iż gwałtownie a zdradziecko z posesyey Jego mości oycy metropolity Pana y pasterza swego z drugimi swo- (картка 19 знач. Е. 3) wolnemi popy, wszytkie Cerkwie w mieście Wileńskim będące odiać vsiłował. Obchodziło też to słusnie J. K. mość, iż takowe dekreta z vrażą dostojności iego Pańskiej y z vblżeniem sprawiedliwości S. wychodziły, skąd J. K. M. za prośbą Jego mości oycy Metropolity, wydać z Cancellaryey listy roskazać raczył do wrzędu, aby ża (sic) takimi dekreta execucya żadna sie nie działa.

R o z d z i a l 6.

Co się za przyiachaniem szczęśliwym do Wilna J. K. M. działo?

A Gdy termin za szczęśliwym przyiachaniem J. K. mości do Wilna tych mandatow przypadł, sąd Assesorski (nad którym było wiele z Ich M. Panow Senatorow) weyrzawszy w prawa, y w przywileia od przodkow J. K. mości Metropolitom dawno nadane, y od niego samego confirmowane, y w słusność sprawy samey. Cerkwie wszytkie y popy oycu Metropolite- (картка 19 обор. нenum.) ćie, iako pasterzowi własnemu przysadzili, w ktorego iurisdictioney, aż do tego czasu in quieta possessione byli: A potym w kilka niedziel przypadł termin za mandaty J. K. m. v tegoż sądu Assesorskiego, tamtey stronie o zly przewod prawa v Trybunale koła świeckiego, ktore iż było miedzy personami duchownymi z oboiey strony, y o rzecz duchowną, naostatek iż on dekret tykał iurisdictioney y dostojności Pańskiej, ku temu iż znośił Constitucyą wszytkiey Rzeczypospolitey vchwałą postanowioną, tedy go iako niesłuszny, y nie według prawa pospolitego vczyniony, sąd Assesorski

skasował, y annihilował. Na Sienczyła banicją wydaną confirmował, y winę dżiesięć tysięcy na pewnych osobach w Constytucyi z tey miary, opisaną skazał: tamże też y inych o bunt y mandatami J. K. mości od oycy Metropolity przypozwanym według prawa dekretował, mianowicie Protopopę Nowogrodzkiego, który także za poduszczeniem tych zdradźcie, y buntowników Wileńskich wypowiedziawszy posłuszeństwo Jego mo- **(картка 20 нумер.)** ści oycu metropolicie, nie zdawszy skarbow ktore miał w rękę swoich, wciekł do inszey Cerkwie, gdzie z niejakim Pawłem Czerncem biegunem, y zbrodniakiem wierutnym schadzki stroili, lud popolity y szlachtę kłamliwym wdaniem swoim przeciwko J. m. Oycu metropolicie buntowali, listy uniwersalowe rospisali, y jako mogąc do sedycyi wzruszali. Bolało to barzo (ale nie słusnie) PP. Trybunali- stów, że ich dekreta skasowane były y slali z tym do J. K. mości, na co takowy respons odnošili. Iż się w sprawy sądowi swemu nie należące temere wdawali, tedy raczej sami przez się dekreta swoje w znieważenie, y skasowanie przywodzili: a J. K. mość będąc najwyższym strożem praw, y wolności: niechcąc aby za szczęśliwym Panowaniem iego krzywdę, y bezprawie iakie kto cierpiał, te dekreta przez się nie ważne, przez sąd Assessorski millitatis deklarował, y na potym iesli by się takowych dekretów ferować ważyli takowegoż też onych wważenia spodźwiewali się. Podobieństwo tego dając, gdyby Trybunał dekretem **(картка 20 обор. нумер.)** swoim szlachćica cżci odsadził, a zaż by to tym samym takowy dekret ostać się mógł, że iest w trybunale ferowany? nihil minus. Daleko mniey ostać się mogą, gdy duchownych degraduia, Biskupow iurisdictiey odsadzaią, (iako się, oni ważyli) cżego y sam pomazaniec Boży w rękę swoich nie ma: pogotowiu Sąd Trybunalski, tego się y tykać nie może, który personę iego na sobie noši. W tym J. K. mość chcąc wiedzieć o przyczynach y autorach onych tumultow ktore się pod cżas przyniešienia listow iego na ratuszu od popolstwa staly, także y po insze cżasy. Zesłać raczył Jego mości Pana Bohdana Chrebtowicza Referendarża y Jego mości Pana Sękowskię dworzanina y Sekretarza swęgo na ratusz, aby tam przełożywszy przed wszytkim wrzędem niektore punkta, ktore były niemalą przyczyną do sedycyi, zlecili im to, aby się pilnie dowiadowali o autorach, a potym y J. K. m. o wszytkim oznaymili, co oni z pilnością veżynili, auctores praecipuos tych rozruchow między sobą dwuch naleźli, Iwana Tupiekę, **(картка 21 знач. F.)** a Izaka Kononowicza Raycow rocznych ławice Ruskiey, insze rzeczy ktorych doszli w skrutyniey swojey in rotulo occluso. J. K. m. odesłali, skąd ci pomienieni Burmistrzowie mandatem przed J. K. m. przez Instigatora byli pozwani, in crimine lesae Maiestatis, A punkta na ktore się powinni byli sprawić, te im były podane, ktore

ia tu położe, aby każdy obaczyć mógł, iż nie dla religiey (iako oni swoje zbrodnie pokrywaiąc śmieią wdawać) ale dla tych przyczyn, które swą wołą y rebellią pachną.

Punkt 1. Seditiones tumultus, rebelliones & illicita conuenticula czynili.

2. Dekreta, priuilegia Mandata J. K. M, iedne znieważali, a drugie supprimowali.

3. Do Trybunału na zniesienie zwierzchności J. K. m. et Priuilegiorum tum & decretorum actiones mouerunt & cassationes eorum obtinuerunt.

4. Fide fragos excommunicatos, & bannitos fouent, ac protegunt.

5. Literas S. R. M. actis ciuilibus Public: ingrossari non premerunt, Magistratumque ciuilem tunc temporis dishonorarunt (**картка 21 обор. нenum.**).

6. Daninom y listom K. J. m. przyganili.

7. Mandaty Kroła J. m. po roznych niezwykłych mieyscach, z Ratusza one wzięwszy do wykładu tumultuantibus donosili.

8. Gdańsk K. J. m. exprobrowali, a zatym Wilnem groźili. Które wszystkie y inne excessy szerzey na roku declarowane y proponowane były. A mianowicie, iż nieiakiego Poroszka, z tamtego bractwa Wileńskiego buntownika wysłali na granice Moskiewskie, wskarżaiąc się y kłamliwie vdaiąc, iakoby J. K. m. miał następować gwałtem na sumnienia y religią ich. Po tych dowodach od Instigatora wniesionych, w tajemney radzie czytany był on rotul zamknięy Burmistrzow Wileńskich przed J. K. m. Z tych wszystkich dowodow y skrutiniey reos perduellionis & Criminis lesae Maiestatis J. K. m. onych dwuch pomienionych Burmistrzow sprawiedliwym wyrokiem swoim, osądzić raczył: za co aczkolwiek zasłużyli aby byli na gardle karani, wszakoż J. K. m. z dobrośliwey a miłośierney natury swojej darować ich tym raczył, z urzędu tylko który na (**картка 22 знач. F. II.**) sobie po ten czas niegodnie nosili, degradował et inhabiles na potym do wszystkich inych miesckich vrzędow vczynił, y od wolności miesckiey odsądził. Kosztem własnym coby było lub do ozdoby, lubo do obrony miasta tedo (sic) Wileńskiego, budować roskazał. Naostatek, iż nie byli przyczyną inych tumultow y zdrady, przysięgą odwieść się mieli.

R o z d z i a ł 7.

O rekuperowaniu Cerkwi swowolnie przez popy odstępne od J. M. Oycy Metropolity odjętych, y co się w tym stało.

Zostawało tylko, aby te Cerkwie iako własne y sprawiedliwym sądem J. K. m. przysądzone J. m. oycu metropolitowi były do posesiey pierwszej z rąk tych zdradźciec przywroczone. Przeto J. K. m. zesłać raczył Pana Sękowskiego Sekretarza y dworzanina swego, który wprzod Cerkiew Soborną, to iest Cathedralną ś. Przechystey, z (**картка 22 обор. ненумер.**) dworem gdzie zawsze Metropolitowie mieszkali, w sequestre Jego K. m. wzięwszy, w kilka dni potym iego mości oycu Metropolicie oddał. Inszych cerkwi odbieranie na inszy czas odłożywszy, dla pewnych przyczyn, a osobliwie dla tego, że snadź on Bartłomiey bywszy Protopopa na to się vsadził aby iaki tumult przy odbieraniu Cerkwie Przeniesienia ś. Mikołaiia, gdzie y sam do tego czasu mieszkał, y skarby cerkiewne chowane były, wszczął: na co się był dobrze przygotował, drzwi zewsząd zatarasowawszy, na pewnych miejscach prochy (iako się niżej powie) podsadził y tak hardzie ten bezecny człowiek przy tej Cerkwi ostać myślił, że też onego cudownego obrazu Panny naświetszey (ktory tam na ten czas w skarbie schowany był) wydać Panom Burmistrzom nie dopuścił aby go Jego Kro. mość z Krolową iey mością y z Krolewiczem v świętey Troycy (gdzie był y dla przysłuchania się nabożeństwu Ruskiemu, a osobliwie dla niego przyiahać raczył) widzieć mógł. Przy tej Cerkwi ś. Przechystey zastano dwóch (**картка 23 знач. F III.**) popow, Grodzieńskiego y Trockiego, a trzeciego Dyakona, który był niedawno od iego mości oycy Metropolity na ten stan poświęcony, tych tedy iako sprześciwiaiących się wrzędowi, na ten czas tamże zatrzymano było. A gdy ta Cerkiew ś. Przechystey iego mości oycu Metropolicie oddana była, onych też popow y Dyakonika, nie tak dalece dla swowolnego nieposłuszeństwa ich, iako więcey dla nieiakichsi znacznych excessow osadzić vczciwie do rosprawy duchowney roskazał. Bowiem mianowicie Protopopa Grodzieński był przylicznym szkodcą skarbow cerkwie Grodzieńskiej, za co był wyklety, a potym y słownie degrarowany, ktorzy gdy się vciekli z prośbą do iego mości oycy Metropolity, aby im laskawie te ich excessa iako od inych zawiedzionym, mianowicie od Protopopy Wileńskiego przebaczyć raczył. Oćiec Metropolit skłonnieszy do miłosierdzia a niżeli pomsty, słowy oycowskiemi niestateczność ich strofowawszy, to coby im potym v sądu iego zadane było na czas inszy odłożył, y ich wolno wypuścić (**картка 23 обор. ненумер.**) roskazał, oni dobrowolnie wyznawszy występek swoy posłu-

szeństwo powinno poprzyśięgli, ale obłudnym (iako zwykli) sercem. Bo-
 wiem skoro iedno z manastyra ś. Troyce zeszedli, natychmiast tam gdzie
 jest prawie stek wszystkich nieposlušnych y swowolników, których stąd
 słusznie Nalewaykami zowią, wćiekli. Potym dnia 9. Augusta znowu Je.
 K. M. zesłać raczył tegoż dworzanina swego, który insze cerkwie
 w sequestr swoy wzięawszy dnia 11. Aug. Jego mości oycu Metropolicie
 w pierwszą possessią oddał, skarby wszystkie panom Burmistrzom rewido-
 wać y zreiestrować roskazał, ktore na ten czas w Cerkwie przeniesie-
 nia ś. Mikołaiia do czasu słusznego zchowane były. Tegoż dnia iego
 mość oćiec Metropolit chcąc widzieć y wczuć obraz Panny naświętszey,
 y insze rzeczy iesli w swey calości zostały, szedł do tey cerkwie popo-
 ludniu, y tam wszystkiemu się z pilnością przypatrując, pod oltarzem
 który jest w przedziele z przychodu po lewey ręce, znaleźiono barylkę
 pełną prochu rucznicznego ten co tam miał czynić? Sam (**картка 24
 ненумер.**) by tylko ten zbrodzien vmiał dobrze powiedzieć który go
 tam wymyślnie podsadził. Otoli strzegł Pan Bog, iż iako w inszych nie-
 zbożnych zamysłach swoich skutku przedsięwziętego nie dochodzą, tak
 też y w tym dość nie mogli, wszędzie się ich złość y vpor przemierzły
 na świat wynurza. Jakoż tym barźiey iuz dostateczniey się wynurzył
 potomnym czasem, na brzydkie podziwienie a na ich wieczne pohani-
 bienie. Wołali, skarżyli się że się im krzywda od nas dzieie, ale tego
 nigdy prawdą dowieść nie mogli, grozili krwie rozlaniem (vpewniając
 żeby ten ręce swoje poświęcił ktoby Metropolitę zabił) tego iuz doka-
 zali, abowiem rzucili się śmiałością przekłętą na osobę zacną Kapłana
 Bożego Arcybiskupa y pasterza swego, iesli nie ręką własną, ale od nich
 naprawioną, śmiej rzeć przenaletą. Bo tegoż dnia gdy iego mość oćiec
 Metropolit do domu się swego od iego mości X. Biskupa Wileńskiego
 wracał, w rynku przed samym Ratuszem, pod bytność J. K. m. w Wil-
 nie śród białego dnia, hayduk ieden mając iuz (**картка 24 обор. не-
 нумер.**) dobytą a dobrze zaostrzoną szablę pod delią, skradszy się ciał
 na J. m. oycy metropolitę w szyję mu zdrayca godząc. Lecż przeżyrze-
 nie Pańskie osobliwe było, y cudowne, bo przeciąwszy kilko kolec
 w łańcuchu y kołnierzu v sutanny kitayczaney, y v koszule, szyje na-
 mniey nie obrażila tylko śiność na piadź długą krwią nabiegłą od vde-
 rzenia zostawila, tamże za iednym podobno albo za drugim cięciem,
 v rękę lewey dwa palca człowiek niezbożny odciął, a drugie dwa ochro-
 mił szkodliwie, oprócz wielkiego palca, ten cały został. Tego okrutnego
 zboycę gdy zaraz пойmano y pytano iesliby się tego z swey własney
 woley czyli z naprawy dopuścił: przyznał że z naprawy, ale tego potym
 powiedzieć niechciał, gdy go mistrz pod ratuszem pytał, snadź iż był
 dobrze na to przygotowany, aby choć do naćieszszych mąk przyszło,

tego nie powiadał. Wszakoz że był naprawiony, z tych okoliczności każdy bacżny człowiek doić latwie może. Abowiem kilka dni przedtym po nabożeństwie swoim niezbożnym w cerkwi Nalewaykowskiej (**картка 25 знач. Г.**) (o czym Pan iego, przy ktorym na ten czas był wyświadczał) iako phanicus, to tam, to sam tułał się: znać że mu nabożeństwo ono wielką chęć do tey piekielney roboty wzbudziło. Czego y po inych znacznie dochodżimy, ktorzy iedno kolwiek v nich podobnego nabożeństwa zażyli, iż właśnie iako niegdy oni od Katylinowego Sakramentu odchodzą. Druga, że ten złoczyńca (iako tenże Pan iego wyświadczał) gdy do Wilna przyiachał ledwie kilka szelagow miał przy sobie, a potym znaleźiono przy nim czerwonych złotych czternaście, a moneta kilkanaście złotych, skądże mu proszę takie dostatki przypadły? mam za to, że z oney iałmużny ktora mu się dla dosyć tego wczynienia od nich dostała. Skąd mu wzdam ta zła wola przeciw oycu Metropolicie, ktorego przed tym mało co znał y widał przysła: albo takowa śmiałość nieslychana chłopu nikkżemnemu do obelżenia tak wielkiej osoby przypadła? Dla czego ci dobrzy ludzie, skoro po tym złym wczynku z Cerkwie swey wszystko chowali y indziej przenośili? po- (**картка 25 обор. ненумер.**) spolicie mowia, a dobrze iuristowie, iż fuga facit reum. a naszymy, na złodzieiu czapka gore. Naostatek, skąd owa chluba ich pochodzi, że tego iawnego zbrodnia y lotra za męczennika y Angiola Bożego maia, y vdaia, iż dziwy iakieś (ktore pewnie ten co go na to złe z nimi poduścił, sprawował) w Cerkwi swey (takim męczenikom przystoyny) widzieli, w ktorey gdy go kat sprawował, modły zań czynili? Do czego się owe pogrozki y odpowiedzi od nich wczynione, mianowicie przez onego Pawelka Czernca albo raczey wierutnego zbrodnia ściągają? żeby się nadto czego ieszcze więszego y gorszego na się iego mość oćiec Metropolit spodziwał, ieśliby się do ich przekłetej Scizmy nie wrocił? Niech się iedno tedy tkną summienia swego, y pomnią na to, iż nie niemasz na świecie tak skrytego, co by się potym na iawia wynurzyć nie miało. A zatym niech wiedzą, isz to co oni z światem obelżeniem nazywają, tey zacney osobie Arcybiskupowi wielkiemu, Pasterzowi Kościola Bożego czuynemu, ozdoba (**картка 26 ненумер.**) wieczną y klejnotem nieposlednieyszym w domu eney familiey iego zostanie, y niezwiędła w niebie koronę prawda święta (dla ktorey to wszystko ponośi) zgotuie.

Рукопись Мелетия Смотрицкого з р. 1609.

DEMONSTRATIO 1-a:

Quicumque per media, uel opera Diaboli, (qualia Sunt, Rixae, Contentiones, Seditiones, bella, uiolentia, ambitio, tyrannis, Sacrilegium, et aliae turpes ac Diabolicae Circumuentiones), officium pastorale assequitur, is proprie non a Deo, uerum ab eius hoste Diabolo habet suam Missionem. At PP: R: talibus Mediis officium Suum assequitur. Ergo PP: non a Deo Sed proprie ab eius inimico habet Suam missionem.

Propositio Probarum: 1-0 ex S: Scriptura:

Vos facitis opera Patris uestri: Vos ex Patre Diabolo estis: et desideria patris uestri uultis facere, ille homicida erat ab initio, et in ueritate non stetit: quia non est ueritas in eo. Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur, quia mendax est et Pater eius¹⁾.

Qui facit peccatum ex Diabolo est²⁾.

Probarum 2-0: Decreto PP:

In Nomine Domini nostri Iesu Christi et Saluatoris — Praepositis sanctis Euangeliiis uenerabilis Pontifex (Nicolaus PP:) decernens ait³⁾. Si quis per Seditionem uel praesumptionem, aut quolibet ingenio, (ut pote pecuniâ uel gratiâ humana, aut populari seu militari tumultu)⁴⁾ electus aut exordinatus seu inthronicatus fuerit, auctoritate diuina et

На боіі: ¹⁾ Ioann, c. 8-0. ²⁾ 1-a: Ioann, 3-io. ³⁾ Nicolaus PP: ut habet Gratianus distin: 23-ia: Canone, In Nomine Domini: ⁴⁾ Vt habet Platina in uita Nicolai, 2.

SS: Apostolorum Petri et Pauli perpetuò anathemate cum suis authoribus et fautoribus et Sequacibus, à liminibus Sanctae Dei Ecclesiae Separatus abiiciatur, Sicut Antichristus¹⁾ et inuasor et destructor totius Christianitatis: (non Apostolicus, Sed Apostaticus habeatur) nec aliqua Super hoc ei audientia reseruetur. Sed ab omni (картка 1 обор.) Ecclesiastico gradu in quocunque fuerat prius, Sine retractatione deponatur. Cui quis adhaeserit, uel qualemcunque tanquam Pontifici reuerentiam exhibuerit, aut in aliquo eum defendere praesumpserit, pari Sententia Sit mancipatus. In hâc uita et in futura furorem Sentiet Dei, et cum impiis qui non resurgent in iudicio reputetur. — Observatores autem huius nostri Decreti, Omnipotentis Gratia protegat.

Probarum assumptio: 1-o:

Pierwszym Szrodkiem ktory Się Zowie Contentio, abo Swar czartowskiim sługam należącym, wszedł na Papieżstwo Bonifacius 3-i, napierwey: O czym w te słowa Historia Swiadczy.

Bonifacius 3-ius,, magna Contentione obtinuit, ut Sedes Romana Caput Ecclesiarum diceretur: quem locum Ecclesia Constantinopolitana Sibi uendicare Conabatur²⁾. Id quidem Bonifacius 3-ius, à Phoca Imperatore obtinuit, magna tamen Contentione. Pontificis suasionem hoc factum est, ut omnis orbis Ecclesiae Pontifici Romano obedirent, qui retroactis temporibus non ad unguem Seruabatur maxime à Graecis³⁾. Et usque ad tempora Phocae Principatum Urbis Romanae in Imperatoris potestate fuisse, ut caetera omittam, certissimum argumentum est, quod Bonifacius 4-us, Cupiens eo loco, quo Pantheonis templum uidebatur delubrum in honorem intemeratae Virginis extruere, necesse ei fuerit facultatem aedificandi à Phoca, Imperatore Obtinere: adeo Pontifex (urbis non tam Dominus, quam inquilinus) omni ditioe carebat, ut (картка 2) ne sacellum quidem unum Sine Imperatoris iussu aedificare potuerit⁴⁾.

Patrz Co zaczął był ten Phocas:

Phocas occiso Mauritio eiusque Filiis Romanorum Imperium inuadens, per octo annorum curricula principatum obtinuit: Hic rogante Papa Bonifacio statuît Sedem Romanae Ecclesiae caput esse omnium Ecclesiarum⁵⁾.

Ha 601: ¹⁾ uide, Quis Antichrist: ²⁾ Platina in Bonifacii 3-ii uita. Cuspianus: Polidorus Vergilius. ³⁾ Nauclerus uolum, 2-o: Generat: 21-a: et Aymonius Monachus lib, 4-o: cap, 4-o. ⁴⁾ Hieronymus Balbus, libro de Coronat: ad Carolum 5-um. ⁵⁾ Paulus Diaconus de Gestis Longobardorum, cap. 37-o.

P r o b a r u m II-o.

Drugi szrodek, Gwałt:

o którym Bellaminus iegoż Wierne mancipium w te słowa przed wszystkim światem wysznawa.

Non ignoratis quas Tragoedias in Ecclesia Imperatores¹⁾ extitarunt (sic!) et quasi haec parua fuissent, addidit Satan Romanos Pontifices contra Pontifices commouere.

Gwałtem Urzędu dostali Ci, o których Historia tak pisze:

Christophorus 1-us Pontificiae dignitatis cupiditate ardens, Leonem postea 5-um dictum, cui familiaris fuerat, cepit²⁾: Quod quidem sine magna Seditione et multorum interitu fieri non potuit. Eoque in uincula coniecto, vi et Armis³⁾, imo et Meretricum ope pontificatum sibi rapuit⁴⁾. Ubi Leo paulo post animi maerore extinctus est, uidens nimirum a suo domestico, quem omnis generis officiis et dignitatibus ornârat⁵⁾, et ut lupum domi aluerat, eam sibi referri gratiam⁶⁾.

Lecz sprawiedliwość Boża w pomście nieomieszkała przeciw Przeciwnikowemu temu Posłańcowi, iak Historia o tym pisze (обор. (картки 2-ої)).

Christophorus malis artibus pontificatum adeptus, male amisit. Septimo nam mense dignitate ac merito quidem eiectus, a Sergio (3: dicto); captus in uinculaque coniectus⁷⁾; ubi misere uitam finire coactus est⁸⁾.

Cóż ieszcze więcej Z Vczynkow Mistrza

Swe(g)o Diabła ten Sergius Poslaniec iego Czyni ?

Sergius⁹⁾ Christophorum arctiore custodia reuinctum, Formosi (Papae) acta ita improbavit, ut denuo ad sacros ordines eos admittere necesse fuerit, quos Formosus antea sacerdotali ordine dignos censuerat. Neque hanc quidem ignominiam Mortuo intulisse contentus, eius cadaver e Sepulcro tractum capitali supplicio, ac Si uiueret, affecit, Corpusque ipsum in Tyberim proiecit tanquam Sepultura et honore humano indignum.

На боці: ¹⁾ in Praefatione Controuersiae de Rom: Pontifice. (Є се натяк на твір Беллярміна: Disputationes de controuersiiis fidei Christianae T. I, de micro imperatores... читаємо Henricus IV. Henricus V. Otto IV. Fridericus II. aliique nonnulli diuersis temporibus excitarint. (Гляди виданє з р. 1600. Coloniae Agrippinae. Praefatio p. 499. ²⁾ Sigibertus: et Trithemius. ³⁾ Platina et Panuinius. ⁴⁾ Baleus. ⁵⁾ Nauclerus. ⁶⁾ Platina. ⁷⁾ Platina in uita Christophori 1-i: et Sergii 3-ii. ⁸⁾ Threthemius, et Ranulphus. ⁹⁾ Plat: in Sergio 3-io.

Temu czartowskiemu uczynkowi dziwuiaćz
 Sie, Historik do czytelnika mówi,

Sergius¹⁾ Formosi factionem persequebatur, quod antea ei impedimento fuerat, quominus pontificatum Consequeretur. Vide quaeso, quantum isti (Papae) degenerauerint a Maioribus suis! Illi nam utpote uiri Sanctissimi dignitatem, ultro oblatam Contemnebant, orationi et doctrinae Christianae uacantes: Hi uero largitione et ambitione pontificatum quaerentes et adepti, posthabito diuino cultu, inimicitias non Secus ac Seuissimi Tyranni²⁾ inter SeSe exercebant, Suas uoluptates postea Securius expleturi, cum nullibi extarent, qui eorum uitia Coercerent.

Stadze do tego przychodzilo, yz Merchy iawne publica scorta, byly (картка 3) im powodem rada swą y pomocą do tych gwaltow, przez ktore milego Pana Swego Urzedu dostepowali, o czym Historia mowi.

Theodora³⁾ nobile eius temporis Romae scortum in turpem libidinem non tantum blanditiis allexit (Ioannem 11-um, postea dictum⁴⁾), sed et impulit. — Eiusdem Theodoraе amasiae impulsu, priori Ecclesia (scilicet Bononiensi Episcopatu) Rauennatensem ambit, eamque impetrat. Paulò post Romanus Pontifex defunctus est. Theodora igitur, quo Saepius eius frueretur Concubitu Suam eum Ecclesiam deserere Romanumque appetere, imò inuadere coegit, ac res ex uotis utriusque Successit.

Iednak iak nabył, tak pozbył tego urzedu: W te abowiem słowa o tym Historia mowi⁵⁾.

Guido Tusciae Comes — Marosiae instinctu (meretricis famosae) suum ex Sergio Papa filium (scilicet Ioannem postea 12-um, 13-ium, dictum) ad Pontificiam dignitatem promouere Conantis, impetum facit in Pontificem optime de Se et Romanis meritum (scilicet Ioannem 11-um) ac Pontificem captum, trucidato prius in conspectu fratre eius Petro, in carcerem coniecit: ubi a militibus Guidonis ceruicalibus super os eius impositis suffocatur. In locum eius per seditionem substituitur Ioannes alius, eius nominis 12-us: Sergii Papae ex Marosia Meretrice filius.

На бои: ¹⁾ Plat: in Sergio 3-io: ²⁾ uid: Papae Tyranni. ³⁾ Luitprandus ut habent testes ueritatis tomo 2-o: fol. 290. ⁴⁾ Ioann: 11-us erat filius Landonis Papae ex adulterio. ⁵⁾ Luitpr: libro 3. cap: 12-o: Sigebertus: Blondus: Palmerius: Plat: in Ioanne: 11-o: et alli, ut habent testes ueritatis tomo, 2-o, fol. 295.

Trzeci Szrodek Okrutny Mord:

(картка 3 обор.) Tenże Ioannes 12-us, będąc Z urzędu Zrzucony tym go okrutnym mordem, iak pisze Historia¹⁾, znowu dostał.

Leone et Stephano uenenatis poculis sublatis, Ioannes Romanus Marosiae ex Sergio Papa filius ad Romanae Ecclesiae fastigium, unde prius deiectus erat, iterum conscendit.

Ten potym od innych Historików Janem 13-ym nazwany iest. Ktory tak Cnotliwy był z mocy tey promociey uczynku, Że też Historia o nim iawnie te słowa napisala.

Ea illi flagitia obiecta sunt à Congregatis in Concilio (Romano ab Othone imperatore Congregato) quae uix Credibilia etiam in sicario aut pagano²⁾.

Abowiem Ciż Zgromadzeni na Concilium, De adulterio dixerunt, quod oculis non uiderant, Sed pro certo scirent uiduam Rayneri et Stephanam Patris Concubinam et Annam uiduam cum nepte sua abusum esse, et sanctum palatium lupanar et prostibulum fecisse. — Benedictum Spiritualem Patrem suum lumine priuasse et mox mortuum esse. Ioannem Cardinalem subdiaconum uirilibus amputatis occidisse: Diaboli in amorem uinum bibisse, omnes tam Clerici quam laici acclamauerunt. In ludo aleae, Iouis, Veneris, Caeterorumque Daemonum auxilium poposcisse dixerunt³⁾.

Zaczyn nie dziw Że też odtychze Promotorów swoich tak dal gardło⁴⁾: Dum Se cum cuiusdam uiri uxore oblectaret, in tempore adeo à Diabolo est percussus, ut intra dierum octo spatium eodem Sit uulnere mortuus. Sed Eucharistiae uiaticum ipsius instinctu, qui eum percusserat, non percepit.

Wszakże poprawil tegoż uczynku Czartowskiego (картка 4) Bonifacius 7-us, który iako pisze Historia, Pontificatum malis artibus adeptus, male et amisit⁵⁾, Prioris Pontificis (Boni) Sanguine Cruentus⁶⁾. Zaczyn iako pisze Historia⁷⁾.

Conspirantibus Simul bonis Ciuibus relinquere urbem coactus, pretiosissima quoque è Basilica Petri subtrahens Constantinopolim Confugit:

На боці: ¹⁾ ut habet Catalogus testium ueritatis, tomo 2-o: fol: 292: Praeter alios autores ex Leone Hostiensi libro, 1-o: cap. 18: Chronici Cassinenses: et Luitprando. ²⁾ Luitpr: lib. 6: cap. 7-o. ³⁾ Idem libro 6: cap. 8: 9: ⁴⁾ Idem, libro 6-o, cap. 11. ⁵⁾ Platina: Sabellicus Nauclerus. ⁶⁾ Remense Concilium. ⁷⁾ Plat: in Bonifacio 4-o. Złodziej PP.

ubi tandiu substitit, quoad diuenditis, quae Sacrilegio abstulerat magnam uim pecuniarum comparasset: quibus tandem adminiculis occupandae Tyrannidis fretus, urbem repetit. (відступ, почім): Iednak iako robił, taką wziął Zapłatę: abowiem Turpiter uitam finiuit¹⁾ subitanda morte²⁾. Cadauer eius terrae mandari primum non sunt passi Romani: sed proiectum in lateranensi platea, à quouis lanceis et Contis impune transfodiebatur³⁾. (відступ) A Słusznie bo Złodziey każdy, a daleko więcej tak wielki inakszego pogrzebu niegodzien, iaky ten był. Na ktore złodziejstwo Sama Historia, taki lament Czyniąc, mowi, Vide quaeso quantum degenerauerint hi Pontifices à Maioribus suis!⁴⁾.

Pontifex Romanus Sacrorum Pater et rex sacra ipsa furto abstulit, et qui uindicare Sacrilegia debuerat, tanti Sacrilegii factus est autor.

Tegoż uczynku robotą Złośliwą, Damasus 2-us, dostał urzędu. Romani Pontificem (scilicet Clementem 2-um) ueneno e medio sustulêre⁵⁾.

(картка 4 обор.) Scribunt autores uenenum ipsum in hos usus a Stephano paratum, qui ei in pontificatu successit, Damasusque 2-us appellatus est⁶⁾. (відступ) Ale co po wielu, gdyż Sam Grzegorz 7-us, iako pisze Historia⁷⁾, Conciliauerat sibi quendam in Comparabilibus maleficiis asuetum Gerhardum Nomine, qui Subdola familiaritate dicitur Sex Romanos Pontifices intra spatium tredecim annorum ueneno suffocasse.

Dłategoż też Synod Brixensky taki napisał o nim Dekret⁸⁾, Quod sit Inuasor Sedis Romanae, Sacrilegus Monachus, qui malis artibus Sedem occupauit. (відступ) A tak nie dziw, że zdychając wysznał⁹⁾ Se suadente Diabolo Contra humanum genus iram et odium Dei Concitasse.

Zaczym słusznie od Historiey nazwan Titio inferni, głównią piekielną.

Lecz Sixtus 5-us: Grzegorz 14-us: Urban 4-us: Innocentius 9-us, przeszłych lat w krotkim czasie trucizną ustąpiwszy, dziśieyszemu Pawłowi 5-mu iasnie wyświadczaia, yż podziśdzień ten to Czartowski uczynek Mord sztuczną trucizną pokryty iednego po drugim na ten urząd wsadza. Izaż sam trzewik Papiezsky¹⁰⁾ do pocałowania bezbożnego ludowi Chrzescianskiemu krwią Christusową poświęconemu nagotowany, na którym est gemma ne ueneno infici abosculantium ore possit¹¹⁾, tegoż Oczewiście nie pokazuje.

На боці: ¹⁾ Platina: ibidem. ²⁾ Blondus, titulo 3-io: decadis 2-ae. ³⁾ Antoninus, libro 16, cap. 1-o ex Ioanne de Columna. ⁴⁾ Plat: in Bonifac: 7. ⁵⁾ Plat: in Clemente 2. ⁶⁾ Papież struł Papieža. ⁷⁾ Benno Cardinalis et abbas Vspergensis, Anno 1010: Papież struł Szesciu Papiežow. ⁸⁾ Albertus Crantzius Saxoniae, lib. 5: cap. 8. ⁹⁾ Matthaeus Parisiensis. ¹⁰⁾ Trzewik Papiezsky. ¹¹⁾ Hasenmuller in Historia Iesuitica.

(kartka 5)

P r o b a r u m 4-o.

Czwarty Szrodek Czary abo Czarnoksięstwo: przez ktore ważył Się dostać urzędu swego Papa.

Sylvester 2-us¹⁾, Gerebertus antea uocatus, malis artibus (ut aiunt) pontificatum adeptus est. Adolescens enim Monachus, relicto Monasterio, Diabolum Sequutus, cui se totum tradidit. Ambitione et Diabolica dominandi cupiditate impulsus, largitione primoquidem Archiepiscopatum Remensem, inde Rauennatem adeptus, pontificatum postremo maiore Conatu, adiuuante Diabolo Consequutus est: hâc tamen lege, ut post mortem totus illius esset, cuius fraudibus tantam dignitatem adeptus erat. Nam cum regnandi cupidus Diabolum sciscitaretur, quamdiu in pontificatu uicturus esset, respondit humani generis hostis ambigue, ut solet: Si non attigeris Hierusalem, diu uiues. Dum itaque pontificatus sui anno quarto in Basilica Sanctae crucis in Hierusalem Romae sacrificaret, fato moriturum Se statim Cognouit: unde Poenitentia Motus et errorem Suum coram populo fassus omnes primò posthabita ambitione et Diabolicis fraudibus, ad bene et Sanctè uiuendum adhortatus est: Deinde enim unumquemque rogauit, ut post mortem truncum Corporis Sui laceri et disiecti quem admodum merebatur bigae Superimponerent eoque loci Sepelirent, quo Sponte ab equis uectum foret²⁾. Ferunt itaque equos ipsos ad Lateranensem Basilicam peruenisse, eoque loci Sepultum eius Corpus fuisse.

(kartka 5 обор.) Eius Sepulcrum Collisione ossium et Sudore emisso uel humectatione potius, ab eodem tempore dicitur Semper morituri pontificis signum dare: Hanc ob causam, ut Syluestri magister Significaret³⁾ cum Pontificibus Successoribus eandem Sibi fore necessitudinem, quae cum Syluestro intercesserat, quem suae mortis monuerat ante obitum.

Ktorego Nagrobek tym distichem skonczon⁴⁾:

„Quisquis ad hunc tumulum denixa lumina uertis,
Omnipotens Domine, dic, miserere Sui“.

На боці: ¹⁾ Platina ad Sixtum 4-um, cuius iussu uitas Rom. Pontificum Collegit: Martinus Polonus Archiepiscopus Consentinus Confessorianus PP. Ao 1278. Galfridus Basseus. Benno. Barnus: Supplementum Chronicorum: Petrus Praemostratensis Monachus: Ioannes Stella Venetus: Vincentius Belluacensis: Henricus de Erfordia: A przed tymi wszystkimi poSpolita sława iako pisze Sigibertus, Anno 1150-o będący. ²⁾ Dobrego miał woznice. ³⁾ Barnus. ⁴⁾ Onuphrius Annot: in Platinam de Syluestro 2-o.

Owa niedarmo y drugi tych Czasów przedni Rzyński Scribent wysznał¹⁾. Fatemur fieri posse, ut Petri successor Diabolicis artibus operam nauet.

P r o b a r u m 5-o.

Piąty Szrodek Świętokupstwo:

Które iako Same Decreta Papiezske Sądza, Est maius Crimen quam Haeresis: Imo maius est Crimen quam aliud aliquod Crimen²⁾. Omnes Simoniacos ipso facto et iure excommunicatos esse, Suspensos, Separatos, in perpetuum anathematizatos, infames: Crimen Comittentes quod nullâ poenitentia deletur³⁾.

Tym tedy uczynkiem tak zlosliwym Czartowskim, yż Papa urzędu Swego doszedł, to także iawnny dowod ma w Historiey iego, Że Żadna rzecz iasnieyszego mieć nie może. Abowiem tym Sposobem nastąpił Formosus⁴⁾, qui antea iureiurando affirmauerat, Se nunquam postea uel Romam uel ad Episcopatum rediturum, (**картка 6**) ad Pontificatum non ita multo post Largitione potius, quam uirtute Contradicientibus quibusdam assumitur. To krzywoprzysięstwo y Świętokupstwo:

Zatym tym że uczynkiem wstąpił Stephan, Largitionibus Papa factus est Stephanus 6-us⁵⁾: qui tanto odio persecutus est Formosi nomen⁶⁾, ut statim eius decreta abrogauerit, res gestas resciderit. Hoc odium ex ambitione Ortum fuit, cum iam eo deueniant Ecclesiastici, ut non coacti, ut antea, Sed Sponte et Largitionibus pontificium munus obirent⁷⁾. Hinc odium Ortum est, quo etiam in Mortuum Stephanum saeuebat, quod ei antea impedimento fuisset, quominus optata Sede potiretur.

Które okrucieństwo Srogie Historia tak opisuie:

Stephanus tanta rabie deseuiit, ut habito Concilio, Corpus Formosi è tumulo tractum, pontificali habitu Spoliatum, indutumque Seculari Sepulturae laicorum mandauerit, abscissis tamen dexteræ eius duobus digitis, quibus in Consecratione Sacerdotes utuntur, in Tyberimque proiectis⁸⁾.

Czym, prawie Synem własnym Oyca mężoboyce wiecznego nie zaprzął Się, lecz potym daley poprawił Się w tymże uczynku nienago-

На боці: 1) Costerus Iesuita in Enchiridio de Primatu. 2) Causa 15-a, questio 3: Can. Sancti in glossa. 3) Causa 1-a, questio 4-a Can: Conuenientibus: Et Causa 1-a questio 5-a Can: Reperiuntur: Causa 4: questio 5-a Can: Requiritis. 4) Plat: in uita Formosi: Leo Hostiensis lib. 5-o: cap. 48. in Chronico Cassinensi. 5) Supplementum Chroniconum. 6) Platina in uita Stephani 6. 7) Świętokupstwo Papiezske. 8) idem, Platina ibidem.

rzey Ioannes 18-us⁹⁾: qui potentia Crescentii Romani Consulis fretus, quem pecuniâ Corripisse creditum est, tempore Gregorii 5: per factionem pontificatum occupat. Tantum enim pecuniarum ex Constantinopoli ad urbem secum detulerat, ut Constantes ex sua argitione ad maleficium impelli potuissent (**картка 6 об.**) ne dum Crescentius homo auarissimus.

Dlategoż też Smiele o nim Historia taką Conclusią Czyni, Ioannes fur Certè in Pontificatu et latro nec non ut par fuerat per Ostium intrauit²⁾).

Taż dziurą potym Syluester 3-y, Grzegorz 6-y weszli, kupiwszy Sobie ieden u drugiego naprzemianę urząd Papiezsky, O czym Historia mowi :

Benedictus 9-us Ioanni Archipresbytero, qui postea Gregorius 6-us appellatus est pontificium munus — vendidit. Hanc ob rem meritò ab omnibus Benedictus ipse accusatus est, et iudicio diuino damnatus. Constat enim Simulacrum eius admodum Monstruosam post Mortem cuidam apparuisse: interrogatumque, quod illa horrida imago prae Se ferret, cum antea pontifex fuisset? Quia inquit in uita Sine Lege et ratione uixi³⁾. Syluestrum Pontificem Creatum, non à Collegio Patrum, Sed Largitione — quidam tradunt: qui quidem pulsus ac merito, cum non per ostium, sed per Posticum intrasset ut Fur et Latro⁴⁾.

Dlategoż też tak zamyka Historia: yż Henricus 2-us habita Synodo Benedictum 9-um, Syluestrum 3-ium, Gregorium 6-um, tanquam tria teterrima Monstra abdicare Se Magistratu Coegit⁵⁾.

Gdzie każdy słysząc takie tytuły, y zaż z nich Synow Oyca Maszkar piekielnych nie uzna? Ale to nie dziw, że takim Szrodkiem urzędu Papa dostępował, gdyż iako pisze taż Historia⁶⁾: Eo tum pontificatus deuenerat, (**картка 7**) ut qui plus Largitione non Sanctitate uitae et doctrinâ ualeret: is tantummodo dignitatis gradum oppressis et reiectis bonis obtineret. — Sed hoc parum est, peiora, ni Deus caueat, uisuri aliquando sumus. (відступ) Iakoż prawdziwe iey w tym prorocstwo: abo wiem do tego Papie przyszło na ostatek, yż iako przez Kardinalstwo do Papieztwa, tak do Kardinalstwa przez wszeteczne Kupiectwo przyszedł: yż też strach nawet go y czytać, gdy mnie tak wyrzuca na oczy Historia⁷⁾: Non dubitasti Paule (3-ie) ambire purpureum galerum, et cum ter esses à Collegio repudiatus, germana tua Soror, Iulia Fernesia tan-

Ha боці: ¹⁾ Plat: in Ioanne 18: Chronicon Quedliburgense: Stella Venetus et Szaffnaburgensis. ²⁾ Plat: in Ioanne 18. ³⁾ Plat: in Benedicto 9-o: Gratianus distinct. 23: Can. In Nomine Domini: in glossa, ⁴⁾ Platina in Vita Syluestri 3-ii. ⁵⁾ Plat: in Vita Gregorii 6. ⁶⁾ idem, in uita Syluestri 3-ii. ⁷⁾ Libellus in Paulum 3-um, ut habet Sleidanus. lib. 25.

dem perucit: Cum enim Copiam Sui non Se facturam esse deinceps minaretur, Alexander 6-us Pontifex offensionem ueritus et iram illius in Cardinalium Coetum te allegit.

Ten Paweł 3-y Concilium Tridenskie odprawował.

P r o b a r u m 6-o.

Z wszetecznego Oszukania Papieża Ioanny:

O którym oszukaniu Historia tak pisze:

Anno Domini 854o: Anno Lotarii 14-o: Successit Leoni 4-o, Ioanna mulier¹⁾, Sexum mentita uirilem, impraegnata per familiarem Suum²⁾. Verum partûs tempus ignorans, cum de Sancto Petro in Lateranum tenderet, angustita inter Colosseum et Sancti Clementis Ecclesiam, et postea mortua ibidem Sepultaque fuit. Propterea Dominus Papa Semper eandem uiam obliquat, scilicet ob detestationem facti³⁾. Marmorea statua propter rei perpetuam memoriam erecta est⁴⁾, quam Pius 5-us in Tyberim abiecit ut memoriam Historiae aboleret⁵⁾.

(картка 7 обор.) Hic pendet — — — — —

Foemina cui triplici Phrygiam diademate mitram

Extollebat apex et pontificalis adulter⁶⁾

Haec, quod mulieribus negatum est, Contulit sacros ordines, promouit Episcopos, ministravit sacramenta, nec irrita sunt eius facta⁷⁾. Multi hanc Historiam propter rei faeditatem omiserunt⁸⁾. Haec ego de illa scripsi, ne omisisse uidear, quod omnes fere affirmant⁹⁾.

Ista meretrix Babylonis mulier Scortationum, iak Ian S. Antichrista nieomylnego Poslanca Czartowskiego zowie (Apoc: 17-o) trzymała papieżstwo lat 2-ie: Miesiący 5-ie, dni 4-y¹⁰⁾.

P r o b a r u m 7-o.

Siodmy Szrodek Szybalskiego Oszukania:

o którym Z Platiny Marcin Bielsky w Swey Chronice w te słowa pisze¹¹⁾:

На боцї: 1) Rodolphus Flauiacensis natus circa A: 930-um. Et Sigebertus A-o 1110: teste Baronio Card: Jesui: Scotus Marianus libro 3-o circa A-m 1080. 2) Crantzius Decanus in Catalogo Pontificum. 3) Mart: Pol. Penitentiarius PP: Nicolai 3-ii, Archiepiscopus Consentinus An. 1278. 4) Antoninus Archiepiscopus Florent: Dominicanus Canonizatus parte Hist. 2-a: tit, 16: cap. 1-o Sect. 4-a. 5) Hansenmullerus in Historia Iesuitica. 6) Baptista Mant: Mon: 7) Baptista Mantuanus, Mon: cap. 3. Alphonsi in... ophotesia Tartari. 8) Cornelius Agrippa, cap. de vita monastica, libro de Vanitate. 9) Raphael Volaterannus in... Pontif. dica... lib. 22-. 10) Platina in vita Joann. 8. 11) Xiag 2: fol. 185 y L. Valla de Constant. donatione,

Benedictus Anagninus Chytry (który potym Bonifaciusem 8-ym nazwany był) bacząc Celestina 5-o: człowieka prostego, upatrzawszy swoy czas, kazał Się Zakraść chłopcu pod łożę iego, gdzie Sam legał Papież, a w nocy wołać, Iesli Celestinie nie spuszczysz Papieństwa Benedictowi, zbawion nie będziesz, boś go nie godzien. Piszą drudzy, iż rurą przytknąwszy do ucha mówił. Nazaiutrz Papież szedł do Kardynałow, spucił Papiestwo, a żywot pustelniczy chciał przyjąć. Ale go rzeczony Benedict poymał, y w Więzieniu umorzył, bojąc Się by go ieszcze kto nie namowił na Papiestwo. Sam potym umorzony w Więzieniu od Philippa krola Francuzkiego, y co on nad drugim Czynił, tą miarka mu było odmierzono. Stądże ona pospolita o nim przypowieść.

(картка 8) Intrauit ut uulpes: Regnauit ut Leo: mortuus ut Canis¹⁾:

Drugy przykład z tegoż Bielskiego, tamże fol. 186.

Ian 22-y tak wybran na Papiestwo, Gdy były roznice między Kardynały dwie lecie około obierania. Było w ten czas Gwaszkow (bo to dom wielki a zacny we Włoszech) wiele między Kardynały, którzy chcieli aby ieden z nich był Papieżem, drudzy temu byli na naodpor: Naostatek dali to na wolą Samemu iednemu Biskupowi Iakubowi w moc, kogo on chce między niemi wybrać, y wybrał Się Sam. (A iako inne Historiae piszą, dawszy mu w rękę płaszcz Papiezhsky, aby na kogo włożył by go, ten był Papieżem. Czego gdy Się każdy Spodziewał od niego, Sam go na Siebie włożywszy, Samego Siebie Papieżem uczynił). A gdy mu tę moc zupełną, dali na to iuż nie mogli inaczey uczynić.

Trzeci przykład szybalstwa:

Fraudes, Machinationes, Dolos, cautelas, HypocriSes, Subtilitates quibus electus est Gregorius 12-us; Christianitatem ludificando, et decipiendo et Collusiones, uersutias, et palliationes describere Chartae et atramentum non sufficiunt²⁾.

Z tey tedy iasnie, dowodnie y rzeczywiscie pokazaney y dowiedzoney assumptiey, prawdziwie inferuie, Ergo Papa non a Deo, Sed proprie ab eius hoste Diabolo suam missionem habet.

(Оборот картки восьмої порожній).

(картка 9)

DEMONSTRATIO 2-a.

Quicumque manifeste Seminat et promouet idololatriam, is non est a Deo, Sed ab eius hoste Diabolo habet suam missionem. At talis est PP. Ergo.

На боці: ¹⁾ ut habet Garanza Africanus in Summa Conciliorum de Bonifacio 8. ²⁾ Theodoricus à Niem. lib. 2-o, de Schismate, cap. 42-o:

Propositio probarum: 1-o Ex S. scriptura.

Cognoscet de Doctrina utrum ex Deo est¹⁾.

Czworaki Sposob Bałwofalstwa:

Pierwszy nagrubszy, Cum Creatura habetur et adoratur pro Deo Seu Creatore²⁾.

Drugi mało Co grubszy, Cum aequè Colitur Creatura atque ipse Deus, quod certe idololatria est³⁾. Idololatriae est omnis generis oratio, quae laudes Continet diuinitatis proprias⁴⁾.

Trzeci tey że wagi, Si imagini exhibetur cultus (latriae) idem qui Deo⁵⁾.

Czwarty, Cum adoratur imago, quae representat id, quod nihil est fallaciter (?) (може: formaliter) et consequenter nec sit⁶⁾.

Probarum Assumptio z Samych że Wyrokow.

Papiezkich y iego Scribentow:

Pierwsze Bałwofalstwo ono nagrubsze: to iest, Vdawanie Stworzenia za Stworzyciela iest, gdy mowią:

Eucharistia non est Creatura, Sed Creator).

Nullus dubitandi locus relinquitur, quin omnes Christiani fideles latriae cultum, qui Deo debetur Sanctissimo Sacramento in ueneratione exhibent⁸⁾.

Ktorem wyrokom opponuntur Sententiae Patrum:

Vidisti Sacramenta posita Super Altare, et ipsam quidem miratus es creaturam: (картка 9 обор.) tamen Creatura solennis est nota⁹⁾. Eum Calicem qui est Creatura, suum Corpus Confirmavit Dominus¹⁰⁾. O magni Dei figmentum in manibus uestris ferentes¹¹⁾.

Vczy przeto Papież onych Swych wyrokow y nad Swego Zachodniego Kościoła zwyczaj, gdzie mowi¹²⁾: Panis — dicitur Corpus Christi, Sed improprie, Sub modo, non rei ueritate, Sed Significante mysterio. Vocatur Corpus Christi, idem significat. Y nad powszechny Cerkwie

На боці: ¹⁾ Ioann, c. 7-o. ²⁾ Bell: de Ecclesia Triumphante: lib. 2-o: Cap. 7-o. ³⁾ idem: ibidem, cap. 24-o. ⁴⁾ Greg: Valentianus Iez: lib. de Idololatria. ⁵⁾ Bell: lib. 2-o, cap. 24-o De Triumph: Ecclesia. ⁶⁾ Idem ut supra, c. 24-o Wuiek Ies: na list 1-y. Corinth. cap. 8. 4-o. ⁷⁾ Turzianus Jos. Contra Sudeelem: et Conc: Trid. de Eucharistia. ⁸⁾ Conc. Trid. Sess. 13-ia: cap. 5-o. ⁹⁾ Ambr. lib. 4-o, de Sacram: cap. 3-io. ¹⁰⁾ Irenaeus lib. 5-o. ¹¹⁾ Nazianz: in Carminibus ad Episcopos. ¹²⁾ ut habet Gratianus de Consecr. dist. 2-a: Can: Hoc est in Glossa.

uchwałę która naucza¹⁾: In diuina mensa ne humiliter intenti Simus ad propositum Panem et Poculum, Sed attollentes mentem fide intelligamus, Situm in sacra illa mensa Agnum illum Dei tollentem peccata mundi.

Wtóry Sposob bałwofalstwa oddawanie własney

Czci y chwały Bożey stworzeniu:

Pannę naŚwiętszą zowie Iehowa y Jezusem:

O Pierwszym Świadkiem Są te słowa,

Tetragrammaton, (quod est Deo proprium apud Hebraeos²⁾, et quidem maxime proprium ueri Dei est, Iudaeis Iehowa, Graecis *Τετραγράμματος*, nobis, Omnipotens Nomen eius³⁾) est Nomen Sacerrimae Virginis: ne hoc solum, sed et suo modo ineffabile, non solum hominibus, uerum et ipsis Angelis⁴⁾.

O drugim Zaś te słowa są świadkiem,

Nec praetermitendum est illud Doctissimi Idiotae illustre Enconium, dedit tibi Maria tota Trinitas Nomen ut in Nomine tuo flectatur omne genu, coelestium, terrestrium et infernorum: Non (картка 10) tantae virtutis, ut ad eius inuocationem caelum rideat, infernus Conturbetur, et illa spiraculum hominis: quia sublato eius patrocínio peccator diutius uiuere non possit⁵⁾.

Y Zaś, Non defuerunt uiri celebres, qui dixerunt, Deum Regni sui, quod ex iustitia et misericordia Constat, dimidium, hoc est Misericordiam in Mariam transtulisse, Iustitiam retinuisse Sibi⁶⁾.

Stąd że też y owe słowa

Si quis à Filio, qui ad Patris dexteram Sedit, terreatur, quia Iudex est: Matrem adeat, quia medicina est⁷⁾: y tak może przystępować do niey, że też iemu te słowa każe iey mówić,

Iube Filio felix puerpera,

Iure Matris impera

Redemptori⁸⁾:

Iakoż poprawił tego przykładem tym, o którym tak Historia pisze⁹⁾. Christum ad Patris dexteram iratum surrexisse, ut interficeret omnes peccatores terrae, et à Matre sua, ut parceret tantisper, quoad Dominicus et Franciscus ad homines mitterentur, orante: placatum esse. A to iest równość krolewstwa łaski Mariey Pannie z Bogiem.

Ha бoгѣ: ¹⁾ Conc. 1-um Nicenum. ²⁾ Vega Jes. in Apocal, 12: Sect, 1: num. 9-0: ³⁾ Bell: Jes: lib, 1-0: de Christo, c. 7. ⁴⁾ Vega ibid. ⁵⁾ Vega ibidem, Sect 2-a, numero 6. ⁶⁾ Cassander lib, Consultationum, Articulo 25-0. ⁷⁾ Holgot in lib, Sapient, lect, 36: in Edit: ueteri. ⁸⁾ Dureus Jes: in Vittalierum fol. 352. ⁹⁾ Antoninus Histor. par, 3. Tit, 23: c. 3.

Shchay O krolewstwie przelożenstwa, y O Iedney z Bogiem Synem chwale iey:

Merito Virgo Domina dictatur: Est enim Virgo Domina per Excellentiam et Princeps omnium Creaturarum, ut egregiè expendit Arnoldus Sic Scribens: Maria, lingua Siriaca, Domina dicitur, Christus Dominus: et licet ipsa Se profiteatur Christi ancillam, hoc Seruitutis genus omni regno Sublimius esse intelligit. Constituta quippe est Super (картка 10 обор.) omnem creaturam: Et quicumque Iesu Curuat genu, Matri quoque pronus supplicat: Et Filii gloriam cum Matre non tam communem iudico, quam eandem¹⁾.

Stąd Papa Pius 2-us, w Modlitwie mowi, Pia Dei genitrix — tua potestas nullis Coarctatur finibus²⁾.

Stąd y Iego wierni służebnicy,

Matrem suam Omnipotens ille Deus diuinae Maiestatis pôtestatisque Sociam, quominus licuit, adsciuit. Huic olim coelestium mortaliumque principatum detulit: Ad huius arbitrium (quoad hominum tutela postulat) terras, Maria caelum, naturamque moderatur: Hâc annuente et per hanc diuinos thesauros mortalibus et coelestia dona largitur³⁾.

Stąd y w Dobroci iâ Bogu Oycu rowna PP.

Dubitant aliqui, An Maria adeo Bona Mater Christi dici debeat, ac bonus est Pater aeternus: Et certè diuersa est admodum generatio et diuersa natura, quam Pater Filio dedit, ab ea, quam Mater dedit. — Et hâc in re excedit aeternus Pater Mariam Matrem. At enim: Si dumtaxat, Filium ab utroque genitum attendamus: In nihilo Pater excedit Matrem, idem enim Filius est ab utroque genitus. Et hâc ratione Mater àdeo bona Maria est, ac aeternus Pater⁴⁾. Cui igitur Beatam Mariam Comparemus? Non Euae, non Sarrae, nec Racheli, nec Hester, nec Lunae, nec Soli: cui igitur? Plane Deo bona omnia continenti⁵⁾.

Stąd nazywana bywa, Dea nata⁶⁾:

Przytym Psalmy Dawydowe, y Hymn: Te Deum laudamus, na chwale Panny naświętszey przelożone: Przytych (картка II, y Modlitwa z Officium abo z godzin P: Mariey według Zwyczaiu braciey Zakonu Kaznodzieyskiego przez X. Adama Piekarskiego, tegoż Zakonu Lectora Theologiey na Polskie przelożone y do druku podane.

Ha бoиї: ¹⁾ Vega Ies: in Apoc. 12. cap. Sect. 2 Num 3-io. ²⁾ ut habet Tursellinus lib. 1-o: Histor. Lauretanae, ca, 26. ³⁾ Idem Tursellinus in Praefat: ad Papam. ⁴⁾ Osorius Iez: in Assump: Virg. tom. 3. Maria tak ovszem dobra iak Bog Ociec. ⁵⁾ Idem, tomo 5-o. Dominica 4-a Epiphan. ⁶⁾ Noiactius Poeta in Carm: dicato Paulo 3-o: ut habet Tursell: Iez: lib. 1-o c. 14-o.

Dlategoż też w chwale y Őci wieczney z Bogiem ią złącza gdy Cokolwiek kończąc, w te słowa cześć iey oddawa¹⁾. Laus Deo, Virginique Matri Mariae, y²⁾

Gloria Deo, et Beatae Virgini Mariae, Dominae nostrae, item Iesu Christo: Tu wprzod chwałę Świętey Pannie, przed Śynem Bożym czyni.

Stąd że y przy Zaczynaniu kaźdey Sprawy mowić Zwykli, Aspirante Deo, Deiparaque, quorum opè maximè nitimur³⁾. Maria fauente nihil non prosperè cedit⁴⁾.

Przeciw Czemu Awgustin S:

Quando dixeris, auxilium meum non à Sanctis, Sed à Domino, non solum tibi non succensebunt Sancti, Sed tunc amabunt, tunc magis fauebunt: Si in ipsis Spem tuam posueris, Contristabuntur⁵⁾.

Trzeci Sposób Bałwofalstwa: Oddawanie

Latriey, abo naboźney czci własney Bożskiey Obrazowi. Gdzie mowią, Non inficiamur nos latriae adoratione Christi prae Clarissimam crucem uenerari⁶⁾. Nec solum fatendum est fideles in Ecclesia adorare Coram imaginibus, ut nonnulli ad Cautelam fortè loquuntur, Sed et adorare Imaginem Sine quouis uolueris scrupulo, et eam illo cultu uenerari, quo (картка II обор.) et Prototypon eius. Propter quod Si illud habet adorari latriâ, et illâ habet adorari latriâ⁷⁾. Illi exhibemus Latriae cultum in quo ponimus Spem Salutis: Sed in Cruce Christi ponimus Spem Salutis⁸⁾: Cantat enim Ecclesia.

O Crux aue Spes unica

Hoc passionis tempore,

Auge piis iusticiam

Reisque dona ueniam⁹⁾.

Ergo Crux Christi adoranda est adoratione Latriae.

Tymże duchem y Wuiek Iezuita¹⁰⁾.

Ha боні: ¹⁾ Bell: de triumph: Eccl: in fine: Et Laterna Iez: w Arfie na koncu. ²⁾ Greg: Valentianus Iez: in fine tractato de Satisfactione. ³⁾ Tursellinus Ies: in Praefat: Lauretanae Historiae. ⁴⁾ idem, ibidemque. ⁵⁾ Tomo, 9-o: de Pastoribus. ⁶⁾ Andradius Orthodoxa explic. lib. 9-o et Alex. et alii, ut habet Bell: lib. 2-o, de imag: c. 19-o. ⁷⁾ Naclantius Clugiensis in c. 1. Rom. ⁸⁾ Thomas Aqu: Sum: par, 3-ia: qu, 25-a. ⁹⁾ ut habet breuiarium Romanum Pii 5-i: in festo inuent: Crucis. ¹⁰⁾ w Apolog. fol. 517.

Papież nie tylko Bałwanow chwalić nie zakazuje, ale owszem tyle Bogow chwali, ile jest Świętych y Święćić w Niebie: y ile jest rytych y malowanych Obrazow na ziemi przed nimi Się kłaniając y kłękając, a tak żadną miarą Antichristem nie iest.

Rownie y Ociec S: Papież¹⁾ w podaney Instructey, iako ma być odprawowana ta cześć Krzyżowi, Sacerdos Completis orationibus, incipiens solus Antiphonam: Ecce lignum Crucis, in quo salus mundi pendit: Choro respondente, Venite adoremus: Deponit calceamenta et accedit ad adorandum Crucem, ter genua flectens ante deosculationem Crucis. Hoc facto reuertitur et accipit calceamenta. Postmodum Ministri Altaris, deinde alii, ter genibus flexis, ut dictum est, Crucem adorant.

Przeciw temu Ambrosius S: ²⁾).

Helena Crucem inuenit, Regem adorauit non lignum, Quia hic gentilis est error et uanitas impiorum.

Dlategoż też on Caesar wielki³⁾ z Consilium swym (картка 12) wszystkim temu zabiegając złemu, tak się protestował: Non nos imagines in Basilicis positas Idola nuncupamus, Sed ne Idola nuncupentur, adorare eas et colere, eisque Seruitium impendere recusamus.

Przeto bez wszelakiej Controuersyey ta Conclusia prawdziwa schodzi, iż Papież nie od Boga, ale właśnie od Iego Sprzeciwnika posłanie Swoie ma:

(картка 12 обор.).

DEMONSTRATIO 3-ia.

Quicumque Seminat et promouet blasphemias aduersus Maiestatem Nominis et gloriae unius in Trinitate Dei, et aduersus gloriam omnium eius Sanctorum tam in coelo quam in terris existentium, uidelicet aduersus Catholicam seu Vniuersalem Ecclesiam Dei, is proprie non à Deo, Sed ab eius hoste Diabolo habet Suam missionem:

At talis est Papa: Ergo:

Fundamentum Propositionis:

Simile factum est Regnum caelorum homini qui Seminauit bonum Semen in agro Suo. Cum autem dormirent homines, Venit inimicus eius et SuperSeminauit zizania in medio tritici⁴⁾.

На боці: ¹⁾ Pius, 5-us: in Missali Rom. feria 6: in Parasc. Mag. ²⁾ De obitu Theodosii Imp. ³⁾ Carolus M: libro 4-o: de Imagin: c. 16: Idem habet Greg. M. lib. Epl. 1-o Epistola, 9-a. ⁴⁾ Matth: cap. 13.

Ne quis nōs Seducat ullo modo: quoniam nisi tenerit discessio primum et reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur et extollitur Super omne quod dicitur Deus, aut quod Colitur, ita ut in templo Dei Sedeat, ostendens Se tanquam Sit Deus. Cuius aduentus est secundum operationem Satanae in omni uirtute et Signis, et prodigiis mendacibus¹⁾.

Probarum Assumptio:

Dwa Sposoby Są zbluźnienia Maiestatu chwały Bożey, ktoremi Antichrist bluźni:

Pierwszy, o którym Złotousty S: ²⁾ Że Sobie wszystkie moc y władzę Bożką przywłaszczy, y będzie Się zwał Bogiem wszystkich, a Bogiem największym nade wszystkie Bogi. y Drugi, Doctor³⁾ acz nie tak stary pisze, Że Się Antichrist wyniesie y nad Samę Troycę przena-Swiętższą. Czego y Daniel potwierdza tymi słowy, **картка 13)** Że przeciwko xiążęcia nad xiążęty powstanie, y przeciwko Bogu będzie mówił wielmożne rzeczy⁴⁾: a iako Ian S: w Obiawieniu pisze, będzie bluźnił imię Boże⁵⁾.

Wtóry Sposob, o którym Wuięk Iezuita pisze⁶⁾, Krótko mówiąc wyniesie Się Antichrist nad Samego Boga nie rzkać nad starsze swoje y nad wszystkie Święte, y nad Kościół powszechny. Co daie znać Danie kiedy mówi, yż nie będzie dbał na Boga Oycow swoich: A iako Ian S: w obiawieniu pisze, będzie bluźnił y przybytek Boży, y te, którzy mieszkają na niebie. Przetoż w Iana S: obiawieniu nazwany iest (Antichrist) wielką Nierządnicą, pełną imion bluźnierstw.

Dowody yż Papież tym dwojakim bluźnierstwem iest Zmazany z tych przyczyn:

1-a przyczyna, yż Się dopuszcza zwać Bogiem: y Sam Się też Bogiem zowie: ktorego Słowa są:

Constat a Pio Principe Constantino — (me Papam) Deum appellatum esse⁷⁾. Et exiguum est quod Papam pro Deo in terris, potestatem omnem in caelo et in terra habentem, haberi. Potest enim facere illud Totum, quod ad deducendas in Paradysum animas necessarium est, remouens omnia obstacula, quae mundus et Daemon dolose et fraudulenter opponunt⁸⁾. Omnia, excepto peccato, facere potest, quae Deus potest⁹⁾.

Ha 601: ¹⁾ 2-a Thessal: cap. 2-0; et Daniel: cap. 8: uersu 11-0 et caet. ²⁾ Hom: in Ioannem, 40-a. ³⁾ Haymo 2-a Thess. c. 2-0. ⁴⁾ Dan: 8-0. ⁵⁾ Apoc. c. 13-io. ⁶⁾ w Apolog. fol. 514: w Kazaniu o Antichryście. ⁷⁾ Nicolaus PP: dist, 96: Can, Satis. ⁸⁾ Bellar: respon: ad Gerson: in Contr: Venet: Consid: 11-a. ⁹⁾ Abbas in Can: Licet de Electione.

Stądże dopuścił Się tak witać, na Concilium Lateranenskim: Dominis Deus Papa noster¹⁾:

Dopuścił y na bramach rowny z Bogiem titul Sobie napisać, oto ten: Paulo 3-io: Optimo: Maximo in terris Deo²⁾. (**картка 13 обор.**).

Owa y w Xiegach tak Się mianować dopuszcza: Supremum Numen in terris³⁾:

Naprzećiw Czemu, wyrok Błog. Grzegorza PP: 4) Nunquid, cum Se Antichristus ueniens Deum dixerit non friuolum ualde erit? Sed tamen nimis perniciosum. Sin quantitate Sermonis attendimus, Duae Sunt Syllabae: (Deus). Si enim pondus iniquitatis, uniuersa perniciēs.

2-a Przyczyna, yż Się rownym Bogu czyni w tym troiakim maieście chwały.

Naprzod yż by y nawystępniwszy był, Sądzon ni od kogo być nie chce: Powtore, yż o Sobie twierdzi, że żadnemu w Wierze błędowi nie podlega: Po trzecie, yż trzykrotnym pobożnym pokłonem, (niż Się Caluie noga iego od Krolow y Xiążąt et caet.) chwalić Się dopuszcza.

Co wszystko troie Samemu Bogu iest własne:

O czym taky iest Decret:

Si Papa Suae et fraternae salutis negligens deprehenditur, et Secum ducit innumerabiles populos gehennae plagis cum ipso multis in aeternum uapulaturus: Huius culpas hic redarquere praesumat Mortalium nullus: quod ipse iudicaturus est omnes à Nemine iudicandus⁵⁾. Cum nec posse Deum ab hominibus iudicari manifestum sit⁶⁾.

Przeciwno Czemu iegoż własni służebnicy piszą,

Ecclesia a Ministris non solum exigere rationem, Sed etiam eos deponere et repudiare potest, Si non sunt idonei. Impii autem Nostri Pontifices ab Ecclesia quidem argui et in Ordinem cogi nolunt, (**картка 14**) quasi Domini Sint, non ministri⁷⁾. Multos Antichristos inesse Romanensibus — opera ostendunt. Nam — homo ille, qui dicitur Papa, diuitiis nimium auctus maximo pietatis Christianae detrimento, Omnia Sibi licere more Tyrannorum pessimorum putat rationem actuum Nemini (quasi Sit Deus) reddere uult: id quod soli Deo conuenit, usurpat⁸⁾. Nec Sibi dici aequo animo fert, Cur ita agis? Illud Satyricum inculcat,

Ha 6011: 1) de Verborum Significatione Can. Cum interim, Extrauagante Ioanne 22-o. 2) In Porta Tolentini in Italia. 3) Stapleton in Epistola ante Principia doctrinae. 4) Greg: Magn. lib. 6. epistola 30-a. 5) Bonif. 8-us: Dist. 40-a. Can. Si Papa. 6) Nicol. PP. dist. 96. Can. Satis. 7) Ferus Ordinis Minorum. Com. in Caput 11. Actorum in Princip. 8) Caesar. Frider. 2-us. Et Archiepiscopus Carisburgensis Colonien; Lincolniensisque, ut habet Arentinus lib. 4-o.

Sic uolo, sic iubeo, Sit pro ratione uoluntas¹⁾.

Wtorey rzeczy dowod: — Że PP. errare non potest:

Siue pontifex in definiendo studium adhibeat, siue non, modo tamen Controuersiam definiat, infallibiliter certe definit²⁾. Concludendo et asserendo nunquam errat³⁾. Eius iudicium, Iudicium Dei reputatur, et Sententia eius et Consistorium, Consistorium Dei⁴⁾.

Stąd że poszły te bezrozumne słowa za Artikul wiary
Papieżskiy Katholickiy,

Omnes Catholici in his duobus inter se Conueniunt. Primum, Pontificem in generali Concilio: Secundum est Pontificem uel solum, uel in suo particulari Concilio aliquod in re dubia statuentem, Siue errare possit, Siue non, esse ab omnibus fidelibus obedienter audiendum⁵⁾.

Przeciw czemu pismo S:

Omnis homo mendax⁶⁾:

Obsequium uestrum sit rationale⁷⁾.

przeciw temuż y Skargi ludzkie:

Homo ille, qui dicitur Papa — id quod Soli Deo conuenit, usurpat: Se errare, ullaue mendacii religione astringi non posse: Credi Sibi impudentissime, Simulque impiosè postulat: (картка 14 обор.) fraudes, dolos, Commenta, fucum taceri. Qui Seruus Seruorum est, Dominus Minorum perinde acsi Deus foret, esse cupit. Ingentia loquitur, quasi enim Deus esset — perditus homo ille, quem Antichristum uocare solent, in cuius fronte Contumelie Nomen Scriptum est, Deus Sum, errare non possum: in templo Dei Sedet, longe lateque dominatur⁸⁾.

Trzeciey rzeczy dowod — Pokłon nabożny z Pocałowaniem Nogi, Z Decretu iego.

Omnes homines, cuiuscunque Sint dignitatis et praeeminentiae, ut primum in Conspectum Papae uenerint, distantibus Spatiis, ter debeant ante illum genua flectere, et eius pedes osculari⁹⁾.

Co Papież Swemu Scribentowi Bibliothekarzowi pochwała, mówiacemu,

Audis Summum Pontificem — Deum appellatum, et habitum pro Deo? Adorauit (Constantinus) uti Deum: Diuinos honores ei, quoad eius potuit, Contulit¹⁰⁾.

На боці: 1) Gerochus Gregory 7-i acer defensor, ut Auentinus habet lib. 5-o. 2) Geogr: Valentianus Iez: Analyti fidei libro 8-o: cap. 3. 3) Stapl: lib. 8: doctore participiorum, c. 3. 4) Turecrem: lib. 2-o: Summa de Ecclesia, c. 26. 5) Bellar: de Verbo Dei, cap. 2: Sectione, Deinde. 6) Psal. 7) Rom. c. 12-o. 8) Ut Supra Auentinus libro, 7-o. 9) Extrauag: Can, Solitae de Maiorit: et Obedient. 10) Aug. Steuchus lib: de Donat: Const: pag. 141.

Skąd iego nasładowey do tego przyszli, yż¹⁾ Puluerem, quem equus ipsius albus pedibus calcavit, osculantur, et instar Sanctissimarum reliquiarum Colligunt, domi reponentes, ad Daemonia et morbos propulsandos.

A nie dziw Że to czynią, gdyż ich odpust do tego, od niego dany w te słowa przywodzi²⁾: Si quis excommunicatus osculetur calceos Papae, statim absolutus praesumitur.

(картка 15) A to czyni PP: z przykładu Poganskich Tyranow, O czym Polydorus Vergilius pisze³⁾, Sumpto exemplo ab Ethnicis, hoc est Diocletiano et Caligula, qui edicto Sanxerunt, uti omnes, Sine generis discrimine, prostrati pedes Sibi exoscularentur.

Co w Papieżu Iegoż Doctor gani:

Papa in Verbis Se dicit Seruum Seruorum, Sed de facto permittit Se adorari⁴⁾, quod Angelus in Apocalypsi refugit⁵⁾. Voluit item Cornelius Centurio pedes Apostoli Petri osculari⁶⁾, Sed Pater mansuetudinis plenus id fieri non est passus, dicens: Surge. — O uocem memorabilem atque Salutarem: O Si nostri Sacerdotes, ita Se homines esse perpendent, qui Se post hominum memoriam imperiosissimos Dominos praebent, non communes Patres uti fieri deberet. Istud institutum à Romanis (Ethnicis) Pontificibus dixerim. Nam ut Plutarchus testatur: Pedes iis reliqui osculabantur.

O tym brzydkim postępku, gdzie o Antichrście Sybilla opowiada, mowi, yż Scelerato pede munera dabit. Bo też PP: przez pocałowanie Nogi, Cesarskie y krolewskie Korony daie, xiążęce czapki, kardynalskie Birety, Biskupskie infuły daie:

Przyczyny Zbluznienia Maiestatu Christa Pana:

Pierwsza przyczyna: Papa in Natiuitatis Domini benedicit ensem, quem postea donat alicui principi in Signum infinitae Potentiae illi oblatae, iuxta illud, (картка 15 обор.) Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra⁷⁾, y zas, Ipsi aerei terreni, inferi Spiritus Siue genii, uerentur ac trepidant coelestem illam (Papae) in terris potestatem, uel inuite, uel reluctantes agnoscunt⁸⁾.

На боці: 1) Hasenmuler in Hist. Jesuitica. 2) De Priuileg: Can: Cum olim. 3) lib. 4-o: de inuentione rerum cap. 13-io: Historik Papiezsky. 4) Ioannes Fabri Praefat: Instit. 5) Apoc. c. 19-o. 6) Polyd: Virg: lib. 4-o, ut Supra. 7) lib. 5-o Ceremon: Pontific. cap. 7-o. 8) Iustus Lypsi.

Druga przyczyna, Nos iustitiam nostram et Ecclesiae Sponsae nostrae nolumus negligere¹⁾: przez co czyni Sobie Oblubiennicę Christusową podłożnicą.

Zaczym PP: iest Synem Zatracenia, iako ten, który niema kościoła powszechnego Sobie za Matkę, mając ją za Oblubiennicę, gdyż, Non habebit Deum Patrem, qui non habet Ecclesiam Matrem. Augustin S: powiedział²⁾.

A tak słusznie Sam on, stary Biskup Rzymski powiedział, iż Nomen Vniuersalis Episcopi est nomen blasphemiae³⁾ est Nomen Superbum, quod primus Apostata inuenit⁴⁾, qui dixit, ascendam Super altitudines nubium, Similis ero altissimo⁵⁾. y zas tenże Quis in hoc tam peruerso uocabulo, nisi ille ad imitandum proponitur, qui despectis Angelorum legionibus Secum socialiter Constitutis, ad culmen Conatus est Singularitatis erumpere: ut et nullis subesse, et Solus omnibus praeesse uideatur⁶⁾.

3-ia Zbluznionego maiestatu P: Christusowego przyczyna ta iest, Że Się Zbawicielem Zwać dopuszcza:

Ecce uenit Leo de tribu Iuda: Te Leo Saluatorem expectauimus⁷⁾

Stąd y dzis sławią y uczą:

Pauci eius (uid: Papae) Sublimitatem et Splendorem capiunt et assequuntur. Potest enim facere illud Totum, quod ad deducendas in Paradysum animas necessarium⁸⁾: y indzie tenże, Data est ei potestas illimitata, — dispensandi, remittendi prout opus fuerit⁹⁾:

Czemu Się własny iegoż Doctor Sprzeciwił, mówiąc¹⁰⁾, Si Deus habet clauem Autoritatis, quominus absolute remittit: (картка 16) Christus Mediator clauem Excellentiae, quominus Satisfecit pro mundi peccatis: Singuli Apostoli, Episcopi, Pastores clauem ministerii, quominus beneficium mortis Christi praedicant: quam quaeso praerogatiuam hic habebit Petrus prae ceteris Apostolis, quam et ipsius Vicarius prae ceteris Pastoribus, nisi quominus diligentius ministerium exerceant? Sin enim aliquid amplius Sibi arrogat, nonne hoc est Dei autoritatem et ueritatem Christi inuadere?

На боиї: 1) Bonif: 8-us: de Immunitate, Can. Quoniam. 2) lib. 4: c. 10-o de Symbolo. 3) Greg: M: lib. 4-o Epistola 36. 4) lib. 6. Ep. 24-a. 5) lib. 4, Ep. 38. 6) ibidem. 7) Simon Begnius, Episcopus Modrusiae in Conc. Lateran: ad Leonem: 10-um. 8) Bell. Consid. 11: Contra Gersonem in Veneta Controuersia. 9) idem, proposit. 4-a: Controu: Venet. 10) Durand: dist. 18 quaest. 1-a: art 5: 8: et dist. 19: quaest. 2: Artic. 5: lib. 4-o.

Stąd y Owe niezbożne wyszły taxy¹⁾:

Parricidium, Matricidium, Fratricidium, Sororicidium, taxatur Turonicis 4-or: ducato, 1-o Similiter uxoricidium. Sed Si occissor petierit licentiam Contrahendi cum alia, tur. 8-o: duc. 2: Et qui maritum in eo facto iuuit, taxa tur. 2: pro uiro et uxore Simul, taxa tur. 6: duc. 2: Absolutio ab actu Cum Monialibus intra et extra Claustrium, aut Cum Consanguineis, et aliis quibusuis ab unoquoque tur. 36: duc. 3. Pro actu Contra Naturam uel cum brutis tur. 90: duc. 12. Absolutio ab adultero pro laico tur. 4-or. In primo gradu affinitatis dispensare taxatur, 30: duc. 4: In 2-o Consanguinitatis uel affinitatis gradu, dispensatur tantum per Signariam Papae, aut Sede uacante, per Summum poenitentiarium et taxa est tur. 50: duc. 52. Licentia ut Concioni eius interessentes (sic!) certas dies indulgentiarum Consequantur tur. 40-a: duc. 10. et caet.

Na którą Oyca Swego S: y podzisdzien nie ustala niezbożną Złość, nie dziw yż on Biskup tak załosny okrzyk uczynić musiał). Habeat iam Roma pudorem, et tam nullius frontis criminum omne genus Catalogum prostituere deSinat. (картка 16 обор).

Stąd y owe rozmaite naprzeciw Maiestatu Christa Pana bluźnierstwa.

Papam esse Christo Clementiorem, cuius operâ nusquam legatur in Scripturis, aliquem poenis Purgatorii solutum esse, quibus infinitos in dies absoluat Pontificis Misericordia³⁾.

y zas, Si Christus in una Sederit Cathedra, et Papa in altera, et hic aliquid ipsi mandaret, ille nero diuersum, Se papae potius quam Christi morem gesturum¹⁾.

y zas, Soli Domino atq; Romano Pontifici seruire ac oboedire non aliter ac Christo ipsi⁵⁾.

y zas, Si mihi Coram Papa causa agenda esset, mallet a meis partibus Iesuitas, quam Christum habere. Illi enim plus quam Christus autoritatis et grafiæ in illius oculis et mente obtinent⁶⁾.

Ha 60ñi: ¹⁾ Taxa Camerae, Seu Cancellariae Apostolicae, edita Lucetiae Anno 1520-o: Cum Priuilegio Parlam: Parisiensis, ex Die Iun: 6: eod. Ann. ²⁾ Claudius Espenseus in Epistola ad Tit, cap. 1-o. ³⁾ Erasmus in Epistola ad Timoth: cap. 1-o: Papież Miłoserniejszy niż Christus. ⁴⁾ Vide Apologiam Herodoti. ⁵⁾ Form: Voti 4: Ies: quam Confirmarunt Paulus 3: et Iulius 3-ius: ut habet Hasenmuller fol. 570. ⁶⁾ idem, fol. 204.

y Zas, Subesse Romano Pontifici omnem humanam Creaturam declaramus, dicimus et definimus esse de necessitate salutis¹⁾.

y Zas, Papa est Rex Regum et Dominus dominantium²⁾. Papa est admirabilis, quia uices Dei in terris gerit: inde Papa stupor mundi³⁾.

y Zas Papa et Christus faciunt unum Consistorium⁴⁾.

y Zas Papa est Causa causarum, unde non est de eius potestate inquirendum, cum primae causae nulla sit causa⁵⁾.

Stad Że y owe drugie bluznierstwa.

Francisce Iesu Typice, dux normaue minorum, Sedes nobis perpetue da regnu Caelorum⁶⁾.

A o drugim Dominus Christus est Dominus absoluté, Dominicus possessione⁷⁾.

Zas, o pierwszym Beatus Franciscus fuit exem- (картка 17)plar omnis perfectionis. Totum Euangelium obseruauit ad literam, mundus ab omni peccato usque ad Quadrantem ultimum, Sanctus ad perfectionis apicem⁸⁾. Per nouissimum et ultimum quadrantem fere omnes intelligunt minuta peccata: quadrans enim est minima moneta⁹⁾, Significans minima peccata¹⁰⁾.

O tym że w Miescie Francuzskim Blesia, pod Iego Obrazem na drzwiach koscielnych wymalowanym, taki iest podpis: Quaeretur peccatum illius et non reperietur. Y Zas, O Dominiku¹¹⁾, Dominus dilexit nos et lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo: Dominicus enim charitatis perfectione non uacuus, trinam disciplinam quotidie — ferrea Catena usque ad sanguinis effusionem capiebat: pro suis culpīs unam, quae minimae erant, — tertiam proiis qui uersantur in Mundo.

Y Zas¹²⁾, Dominus nascitur super terram mundam, Sed ne nimis laedatur a frigore, à Matre uirgine in prosaepio collocatur. Dominicus natus — egressus è lectulo, quasi iam Carnis delicias abhorreret, Super nudam terram iacere Saepius est repertus. Dominus Comedit agnum paschalem (scilicet tempore Quadragesimae) propter obseruantiam legis: Dominicus — totam quadragesimam pane et aqua peregit — Suis uinum et lacticinia Concedens.

Ha боиї: 1) Augustus: de Anchora in Summa aurea. 2) Bonif. 8-us. Can. Unam. S. Eccleisam in Extrauagante. 3) Glossa in Praemio Clementinorum. 4) Abbas de Electione Can. Licet. 5) Baldus. 6) In lib. conformitum Franc. a Greg. 9-o: Nicolao 3: Bened 12: et allis Confirmato. 7) Antoninus Histor. part. 3: tit. 23: 24. 8) Conform: lib. 1-o: Parte 6-a et 13-a. 9) Bell. lib. de Purg. 1-o: cap. 7. sect. de Sexto. 10) idem in Indice Script: tomo 1-o: de hoc loco Matthaei. 11) Antoninus ut supra. 12) Idem, ibidem.

Stąd że y Owa Niezbożność:

Potuisse Deum ex indulgentia non tantum Christum, Sed Thomam Aquinatem ad absolutam pro uniuerso mundo satisfactionem Suscipere¹⁾: Co iest własne Zrzucenie z Maiestatu Christa Pana, na ktore słusnie (картка 17 обор.) Syn tegoż Oyca w te słowa narzekał²⁾: Nunc uide-mus pluris fieri inter Monachos quid statuerint Benedictus aut Francis-cus, quam quid is docuerit, de quo uno uox Patris audita est, Ipsum audite: Illi ferre non possunt, Si quis eleuet Dominicę aut Francisci autoritatem: et nos feremus aequo animo Seruos anteponi Domino.

Co też Z dawnych Czasow iegoż Kardynał w te
Słowa przyznawał mu³⁾,

Videtur Bone Iesu (inquit Bernardus) Contra te coniurasse uniuersitas Christianorum, et illi in persecutione primi Sunt, qui in Ecclesia tua uidentur primatum obtinere.

Stąd y owa Kacerstwa Pelagianska Nauka⁴⁾:

Mogli Poganie y Narody wszystkie Zbawieni być, w iednego Boga wierząc, a wedle prawa przyrodzonego Cnotliwie żyjąc, a O Troicy y trzech Personach nie wiedząc. Iakoteż y Zydowie mogli Zbawienie mieć, choć Znacznie y wyraźnie O Christusie nie wiedzieli, aby był Bogiem tym Co y Ociec.

Co twierdzić, iest Zaiste Z Maiestatu Christa Pana tey chwały Zrzucić, którą Sobie przypisuie mówiąc ogulnie,

Nikt do Oyca nie przychodzi tylko przez mię⁵⁾. y zas, Kto kol-wiek Syna przy, ten ani Oyca ma⁶⁾: Iedna wiara, ieden Bog ieden Pan⁷⁾, ieden Posrednik Boga y ludzi Iezus Christus⁸⁾. Nie masz w ni-kim inszym Zbawienia⁹⁾. Dlategoż słusnie (картка 18) Augustin S: na przodki tego Bluznierstwa Pelagiany tak uderzył, Quantaelibet uirtutis fuisse antiquos Praedices iustos, non eos Saluos fecit, — nisi fides Media-toris, qui in remissionem peccatorum Sanguinem fudit. Dicit enim Apo-stolus Petrus, Credimus per gratiam Domini nostri Iesu Christi saluari Sicut et illi. Hoc uos non uultis inimici gratiae Christi, ut eadem gratia Iesu Christi salui facti Credantur antiqui, quasi hominibus ante legem et in lege Sanguis Christi non fuerit necessarius, euacuantes quod dictum est: Unus enim Deus, Unus et Mediator. etc.¹⁰⁾.

На боці: 1) Giffordus in Caluino Turcismo pag. 561. 2) Erasmus in Matthaem, cap. 10. 3) Hugo Cardinalis ex Bernardo. 4) Skarga Iezuita w Kazaniu O Troicy S: przeciw Arr. 5) Ioann, c. 14-o. 6) Io-ann, c. 2-o. 7) Ephes. c. 4-o. 8) Tim, 5-a c. 2-o. 9) Act: cap. 4-o. 10) Aug. Contr: duas literas Pelagiani, lib. 5-o: cap. 25-o.

Przyczyny Zbluznionego Maiestatu Boga Ducha S: od
Papieża: ktore Się z tych iego pism pokazują:

Scriptura pendet ab Ecclesia quoad nos¹⁾:

Haereticae assertio haec, maior est Autoritas Scripturae, quam
Ecclesiae²⁾:

Si tollamus auctoritatem praesentis Ecclesiae et praesentis Concilii
(Tridentini) in dubium poterant reuocari omnium Conciliorum decreta,
et tota fides Christiana³⁾.

Pio Sensu dici potuisse, Scripturas non plus quam Fabulas Aesopi
ualere, absque Ecclesiae testimonio⁴⁾.

Samym pismam wierzyć, iest Nic nie wierzyć⁵⁾:

Przeciw czemu iegoż Doctor mowi⁶⁾.

Quod dicitur de approbatione Scripturae per Ecclesiam, non intel-
ligitur niSi de ea, quae erat tempore Apostolorum, qui Spiritu S: repleti
erant, uiderant miracula et doctrinam Christi audiuerant: Atque ideo
probatu erant testes ueritatis Scripturae, Sed qui hanc auctoritatem exten-
dere uult ad Ecclesiam, quae postea sequuta est, is Certe Hae- (картка
18 обор.) reticus censendus est, cuiuscunq; Sit Conditionis. A to Się
na tym Pisma S: fundamencie gruntuie,

Duch S: wyda Swiadectwo O mnie⁷⁾:

Stąd Że o Swych decretach tak mowi PP:

Sic omnes Sanctiones Apostolicae Sedis accipiendae Sunt, tan-
quam ipsius diuinâ uoce Petri firmata⁸⁾. Quas pari pietatis affectu ac
reuerentiâ suscipit ac ueneratur Ecclesia: uidelicet iak y pismo Swięte⁹⁾.

Przeciw Czemu Ieronim S:¹⁰⁾.

Quamuis Sanctus Sit aliquis post Apostolos, quamuis diSertus Sit,
non habet auctoritatem, quoniam Deus narrat in Scriptura, non uerbo.

Stąd też y owego uczą, yż

Scripturae (Sacrae) Sine traditionibus nec Necessariae, nec Suffi-
cientes ad doctrinam necessariam Siue de fide, Siue de moribus fuis-
sent¹¹⁾.

Ha боні: ¹⁾ Ius. Canon: et Bell: lib. 2-o: de Conc, cap. 52-o.
²⁾ Eccius in Enchirid: de Auctoritate Ecclesiae. ³⁾ Bell: de Effectu
Sacramentorum lib. 1. c. 25. ⁴⁾ Hosius Cardin: de auctoritate script.
lib. 3-io. ⁵⁾ Wuiek Iez: w Apolog: fol. 658. ⁶⁾ Durandus de Approba-
tione scripturae lib. 3: dist. 24: quaest, 1-a. Art. 9-o. ⁷⁾ Ioann, 15-o.
⁸⁾ Agatho PP: dist: 19-a Can, Sic omnes. ⁹⁾ Pius 5-us: in Conc.
Trident: deer: de Can: lib. 15-o. ¹⁰⁾ in Psal, 86-um. ¹¹⁾ Bell: de uerbo
Dei non scripto, lib. 4-o: cap. 3: 4.

Stąd tegoż też słowa śmiało nazbyt,
 Nisi habeamus uerbum Dei non Scriptum, nulla nobis erit
 fides¹⁾.

Stąd że y te drugiego,
 Ecclesiam multò melius habituram fuisse, Si nullum extaret de-
 scriptum Euangelium²⁾.

Przeciw czemu Gerson powiedział, yż
 Reiectio scripturae est praeparatio certissima ad Antichristi Sus-
 ceptionem³⁾.

Stąd y te bluznierstwo:

Scriptura S: potest (ut Cardinalis Cusanus recte dicit) pro tempo-
 rum ratione aliter atque aliter exponi⁴⁾. Bo ynak iako drugi iego to-
 warzysz (**картка 19**) mowi, Si Scripturam Solam fidei regulam Christus
 Ecclesiae reliquisset, quid aliud quam Delphicum gladium habemus,
 quare inquit Aristoteles in Politicis, fabri aerarii faciunt ob inopiam⁵⁾.
 Protestantes falsò negant scripturam esse ueluti nasum quendam Ce-
 reum, in omnem Sensum flexibilem⁶⁾. Quae instar nasi cerei ducetur
 quo quis uult⁷⁾. Mutato Iudicio Ecclesiae, mutatum est et Dei iudi-
 cium⁸⁾.

Stąd że one Antichristianskie nad Pohanskie Tyran-
 stwo gorsze słowa:

Sententia Pastoris etiam iniqua tenenda et timenda est⁹⁾.

Cò oboie nie na Boży ale na Czartowsky Kosciół należeć, ieden
 z Doctorow koscielnych powiedział mowiąc, Christi Ecclesia Sedula et
 cauta depositorum apud se dogmatum Custos, nihil in his unquam per-
 mutat, nihil minuit, nihil addit, non amputat uerba, non apponit super-
 flua. y drugi rownie

Ha бoгѣ: ¹⁾ idem ibidem, cap. 4-o. ²⁾ Hosius Card: in Petri
 Confessione. ³⁾ Gerson Accad. Paris: Cancel. ⁴⁾ Duraeus Ios: Contra
 Vittalerum, fol. 45-o. ⁵⁾ Turrianus Jos: Contra Sadecelem, pag. 99-a.
⁶⁾ Melchior Canus locorum Theolog. lib. 3: cap. 2-o. ⁷⁾ Salmeron Ies.
 Comm. in Epistolam Pauli in genere disput: 8. Sect. 3. ⁸⁾ Cusan:
 Card. Epistola 2-a et 3: ad Bohemos. ⁹⁾ Bell: in responsione ad Gers:
 in Veneta Contrauersia: Lyrinensis, cap. 32-o.

Patientia a Sinina est, non curare quod ei imponatur aurum uel lutum¹⁾. Facere malum quouis iubente magistro, Constat non esse obedientiam Sed inobedientiam, inquit Bernardus: Et Gregorius, Cauete (inquit) ne plus quam expedit Subditi Sitis, ne Praepositorum uitia ueneremini²⁾.

Stąd y te bluzniestwo na S-e: Ewanielisty:

Verum prius Matri, quam aliis Christus apparuerit? Responso: quia sic: Quod probatur, — Primo: Mater Super omnes doluit, Super omnes Consolari debuit: Sed Negligentes Euangelistae non faciunt mentionem de hâc apparitione³⁾.

Non nego Apostolos in Scribendo errare potuisse⁴⁾.

Papież wynosi Się nad wszystkie Święte:
Którego głos o swey Zwierzchnosci.

Maior est Papae auctoritas, quam Sanctorum Omnium⁵⁾:

Papa statuere potest Contra Epistolas Pauli⁶⁾: Est enim Maior Paulo⁷⁾. Maior omnibus autoribus ueteris testamenti, et ideo potest Contra Vetus Testamentum dispensare⁸⁾. Maioris est in Ecclesia Christi authoritatis, quam fuerit Aaron⁹⁾.

Stąd że y Owo,

Franciscus Plus fuit quam Ioannes Baptista: Ioannes enim uerbum de Paenitentia accepit a Domino: Franciscus autem a Domino et Papa, quod plus est. Melior Apostolis, quia illi nauem tantum et alia reliquerunt, non tamen uestimentum, quod in dorso habebant. Franciscus autem non solum omnium terrenorum facultati abrenunciauit: Sed et Pannos et Foemoralia reiecit. Quod de nullo alio Sancto legimus. Vnde benè Christo poterat dicere: Reliqui omnia, et Sequutus Sum te¹⁰⁾.

Agios Paulus per istum itur ad Christum:

Agios Dominicus facilius itur per istum:

Ha бои: ¹⁾ Poraldus Episcopus Tomo 1-o: de Beatitud. ²⁾ idem, tomo 1-o de iustitia, cap. 5-o. ³⁾ Gabr. Baralet. Dominicanus Sermone in die resur: fol. 145-o in 4-o impresso Anno 1507: Parisiis. ⁴⁾ Giffordus in Caluino Turcismo lib. 1-o: cap. 6. ⁵⁾ Antoninus in Summa. ⁶⁾ Carolus Ruisius Consol. 109. num. 1. vol. 5. ⁷⁾ Antonin: de Rosel: tract. de Conciliis. ⁸⁾ Glossa de Translat: Episc: ad can. Quanto. ⁹⁾ Bell: de Clericis lib. 1-o. c. 28; Sect: His igitur. ¹⁰⁾ Libro Conformatum Franciscan.

Nec mireris de scriptura huiusmodi, quia doctrina Pauli Sicut et caeterorum Apostolorum erat doctrina inducens ad fidem: Doctrina Dominici ad Observationem Consiliorum, et ideo facilius per ipsum itur ad Christum¹⁾.

Tegóż Ducha są y Regulę Iezuitską zalecające słowa,
o ktorey mowią.

Noster Decalogus est Regula Votorum ab Ignatio Loiola tradita, imo Decalogi Legibus praestantior: quod in Decalogo tantum Sint Mandatoria: in nostra autem Regula plura sunt quam lex exigit, nempe Consilia²⁾.

(картка 20).

yż Się Papież nad wszystko Duchowienstwo
bluzniersko wyniosł:

Omnis Ordinaria Iurisdictio Episcoporum descendit Immediatē a Papa, et est in eo, et ab eo in alios deriuatur³⁾. Quae autoritas non tribuitur ei ab Apostolis: Non a Concilio Generali: non à Cardinalibus. Est Simul Episcopus, Archiepiscopus, Patriarcha et Papa⁴⁾. Hinc in Signis titulus Romano Episcopo proprius. Uniuersalis Ecclesiae Episcopus⁵⁾.

Przeciw czemu pismo Boże:

Iak mię Ociec posłał, tak ia też Was posyłam⁶⁾:

Przeciw temuż y pismo S: Oycow⁷⁾:

Petro Cura totius Ecclesiae et principatus committitur: et tamen Uniuersalis Apostolus non uocatur: Et Vir Sanctissimus ConSacerdos meus Ioannes uocari Uniuersalis Episcopus Conatur: Exclamare Compellor ac dicere: O tempora! O mores! Nunquid ego hęc in re piissime Domine propriam causam defendo? Et Magis causam Omnipotentis Dei, quam causam Uniuersalis Ecclesiae? Quid est iste qui Contra statuta Euangelica⁸⁾, Contra Canonum Decreta⁹⁾, Nouum Sibi usurpare Nomen praeSumit? — Sed absit à Cordibus Christianorum Nomen istud blas-

На боуї: ¹⁾ Anton: Hist: part. 3: tit. 23-ю. ²⁾ Crusius Ies: in explicationibus Regularum Loiolae. ³⁾ Bell: de Rom. Pont. et de Clericis. ⁴⁾ ibidem in Indice libri de Summo Pontifice. ⁵⁾ idem, ibidem, lib. 2-o: cap. 35-o. ⁶⁾ Ioann, 20. ⁷⁾ Greg: Magn: lib. 4: Epistola 32-a. ⁸⁾ Matt, 23-o. ⁹⁾ Conc: Nicaen: Can: 6: Grat: dist: 65: Can: Mos Antiqu: Et Cart. 3: Can 26: Primae Sedis apud Gratianum.

phemiae: in quo Omnium Sacerdotum Honor adimitur, dum ab uno sibi dementer arrogatur.

A słusznie dementer, abo bezrozumnie: gdyż

Caeteri Apostoli cum Petro pari Consortio honorem et potestatem acceperunt¹⁾. Zaczym

Vbicunque fuerit Episcopus, Siue Romae, Siue Eugubii, Siue Constantinopoli, Siue Rhegii, Siue Alexandriae, Siue Thebis, (картка 20 обор.) eiusdem meriti est, et eiusdem Sacerdotii: Omnes Apostolorum Successores sunt²⁾.

Stąd u Papieża Powaga Conciliorum Za nie:

Pontifex est absolute Supra Concilium generale, et nullum in terris supra se iudicium agnoscit: Contraria Sententia non est toleranda!³⁾. Si totus mundus Sententiaret in aliquo negotio Contra Papam, uidetur, quod Sententiae Papae standum Sit⁴⁾.

Stąd Zaraz y te słowa,

Concilia suo modo utilia, non tamen absolutè⁵⁾.

Co wszystko yżaż nie wyraca tey godności od Christa Pana Duchowienstwu daney⁶⁾: Powiedz Kosciolowi:

Abó y tego iegoż własnego Decreta, Si autoritates quereretur, Orbis maior est Vrbe (Roma)⁷⁾.

Przeciw temu bluznierskiemu wywyszeniu skargi:

Audiui Saepe à Doctissimis uiris, omnique uirtute praeditis omnium malorum Seminarium esse Summum, uidelicet, Pontificem Concilio Uniuersali obedire nolle⁸⁾.

Na toż Się w Papieżu y Graekowie skarżą:

Solam causam Contiuuati Schismatis esse eam, quod Episcopus Romanus nollet subijci oecumenico Concilio⁹⁾.

Zaczym powszechney Apostasiey nieomylnie niebezpieczestwo, gdyż,

Vniuersa Ecclesia à statu Suo corrui, quando is, qui est Vniuersalis cadit¹⁰⁾: nullus iam Episcopus in ueritate inuenitur¹¹⁾.

Ha бoгѣ: 1) Anacł: dist. 21. Can: In nouo Testamento apud Gratianum. 2) Hier. dist. 93: Can. Legimus apud Gratianum. 3) Bell. lib. 2-o de Conc. Cap. 14. 4) Antoninus in Summa. et caet. 5) Bell: de Conc. libro 1: cap. 10. 6) Matt: 18. 7) Gratian: dist. 93-ia: Can. Legimus. 8) Ortonius in Epistola ad Lectorem, quae habetur in fascie. rerum expetendarum. 9) Nilus Archiep. Thess: lib. 1. de Primatu R. P. 10) Greg: Magn: lib. 4-o: Epistola 32-a. 11) idem epistola 35-a.

Dlategoż słusznie Concilium niektóre tak iako pisze Samże potym Papież, taky Decret ferowało,

Haec est ueritas fidei Catholicae, Generale Concilium esse Supra omnem aliam potestatem in terris. — Qui Se his autoritatibus opponit, pertinaciter Haereticus est¹⁾. Pontifex nisi Subjiciatur autoritati Concilii, Non est Filius (Matris Ecclesiae)²⁾. (картка 21).

Ktorem yż Sie iawnie Sprzeciwią Papież dzisieyszy, Zapomniawszy też Swego Antecessora tych słow³⁾: Contra statuta Patrum aliquid Condere, aut mutare, nec nostrae Sedis potest autoritas.

Stąd y wszystkich Duchownego Stanu ludzi Zbluznienie y zniewaga: *

Tollerandum est iugum, quod a Sancta Sede imponitur, licet intolerabile uideatur⁴⁾. Id, Quod Papa approbat, uel reprobatur, nos approbare uel reprobare debemus⁵⁾. Verum (на ропі: prawdę, на боці: idem) quoque Contra Papam dicere, est Contra Inramentum Episcoporum⁶⁾.

Naprzeciw Czemu, iegoż Sie skarżą asseclae⁷⁾:

Ipsa Christiana Religio, à Cuius origine Christus finem imposuit Caeremoniis, nunc hoc Canonum iure plus habet, quàm unquam olim habuerunt Iudaei, quorum pondere addito, ipsum leue ac Suaue Christi iugum Nunc redditum sit Omnium grauissimum. Cogunturque Christiani plus ex Canonum Praescripto, quam ex ipso, uiuere Euangelio. Non sunt hae leges et Canones à Deo nec ad Deum, Sed à Corrupta hominum natura ingenioque perfecta ad questum et auaritiam excogitata.

yż Papież bluzni Święte Swieckiego stanu:

Sicut aurum excellit plumbum, Sic dignitas Papae excellit Imperatorem. Et Sicut Sol dicitur Pater Planetarum et dominus, ita Papa est omnium dignitatum⁸⁾. Terra maior est Septies Luna, Sol autem maior est octies lunâ: Sequitur dignitatem Pontificis Romano 47-ies (!) Maiorem esse regali dignitate⁹⁾:

Ha боці: ¹⁾ Aeneas Syluius de gestis Conc: Basiliensis, Concl: 1-a et 3-ia. ²⁾ ibidem lib. 2-o cap. 14-o. ³⁾ Zosimus PP: ut habet Cusanus lib. 2-o, de Concord: Cathol: cap. 18 et 20-o. ⁴⁾ Gratian: dist. 19-a: tit. in Canonem: In memoriam. ⁵⁾ ibidem in glossa Can: Si Romanorum. ⁶⁾ Aeneas Syl: postea Pius 2-us: Epistola ad Moguntinum Capitulum. ⁷⁾ Cornelius Agrippa, de Vanitate Scientiarum, cap. 92-o. ⁸⁾ Innocentius 3-ius. lib. 3: decretal: Tit. 33: Can. Solitae. ⁹⁾ ibidem in Glossa.

Stądże nie mniej bluźnierskie słowa jego pochlebców,
 Ecclesiastici tam longè sunt Super (картка 21 обор.) Principes,
 quam anima Super Corpus¹⁾. Sacerdos praestat Regi, quantum homo
 bestiae²⁾: Taką uczciwość Pomazańcom Bożym Papież wyrządza: O kto-
 rych pierwszy Chrzescianie tak trzymali mówiąc, Colimus Imperatorem
 ut hominem à Deo minorem³⁾. Nullum esse Supra Imperatorem praeter
 Solum Deum, qui fecit Imperatorem⁴⁾. Ipsum Super terram Parem non
 habere⁵⁾:

Starzy zas Oycowie S: iak Cesarzow Czcili:

Ego indignus pietatis nostrae famulus. Ego haec dominis meis
 loquens, quid Sum nisi pulvis et uermis? — Ad hoc enim potestas
 Super omnes homines Dominorum meorum pietati caelitus data est, ut
 qui bona appetunt, adiuuentur. Exolui, quod debui: Imperatori oboedien-
 tiam praebui, atque Deo quod Sensi minimè tacui⁶⁾.

Stąd y owe zbluźnienie Swietskich Swiętych:

Nos, nos imperia, regna, principatus, et quidquid mortales habere
 possunt, auferre ei dare possumus⁷⁾. Deponere Imperatorem, transferre
 imperium de Oriente in Occidentem⁸⁾.

Przeciw Czemu, decret Swięty Starych Oycow,
 w prawież Papiezskim:

Iesus Christus, Sic actibus propriis et dignitatibus distinctis officia
 potestatis utriusque discreuit, ut Deo militans minime Se Secularibus
 negotiis implicaret: ac uicissim ne ille rebus Diuinis praesidere uideretur,
 qui esset Secularibus negotiis implicatus⁹⁾. Cum ergo partes istae
 Sint distinctae (scilicet Sacerdotium et Imperium), est hic argumentum,
 quod imperium Non habetur à Papa. Et quod PP: non habet utrumque
 gladium. Nam exercitus facit Imperatorem, et Imperium à Solo Deo ha-
 betur. Alioquin Si ab ipso haberetur, licite appellaretur in temporalibus
 ad ipsum: quod prohibet Alexander (Papa): Et dicit quod (картка
 22) illa non Contingunt Suam iurisdictionem: et quod Ecclesiae soluunt
 tributum imperatori¹⁰⁾.

На боці: 1) Bell: de Laicis, cap. 18. 2) Orzechouius in Chymera.
 3) Tertillianus ad Scupulam. 4) Optatus Contra: Parmenianum lib. 3.
 5) Chrysost: Hom: 2-a ad populum Antioch. 6) Greg: Magn: lib. 2:
 Epistola 61-a. 7) Greg. 7-us, ut habet Platina in uita eius. 8) Dist. 10-a
 in Glossa, Can. Quoniam. 9) Cyprianus Iuliano Episcopo, ut habet Gra-
 tian: dist: 10-a: Can. Quoniam. 10) ibidem in glossa.

Na co też y Bernard S: Z narzekaniem uskarża Sie:

Plánum est, Apostolis interdicatur dominatus. I ergo tu et tibi usurpare aude, aut dominans Apostolatam, aut Apostolicus dominatum. Plane ab alterutro prohiberis: Si utrumque Similiter habere uoles, perdes utrumque. Alioquin non te exceptum illorum numero putes, de quibus queritur Deus Sic¹⁾: Ipsi regnauerunt non ex me principes extiterunt, et non Cognoui eos, Iam Si regnare Sine Deo iuuat, habe gloriam Sed non apud Deum²⁾. (Ergo apud Diabolum).

Nad Całowanie Nog Papięzkich, y Masztalerzmi
Cesarze, Krole, y Xiążęta czyni:

Quando Papa ascendit equum, maior princeps, qui praesens adest, Et Si esset Imperator Stapham equi Papae tenere debet, et deinde equum ducere per frenum aliquantulum. Quod si ita placeat Papae, ut non equo Sed Sella uehatur, tunc Imperator uel Rex, Si quis adsit, debet ipsam sellam Humeris Suis Sustinere³⁾.

Dla ktorych y inszych Papięzkich bluznierstw przysłowie urosło,
Si quis alteri malum precari uult, precetur ut Papa fiat,⁴⁾

y zas, Fieri non potest ut (ad Paparum salutem) Sufficiat resida, quae est apud Deum misericordia?⁵⁾

Ergo PP: nie od Boga ale od Iego Sprzeciwnika własne swe posłanie ma.

(картка 22 обор.).

DEMONSTRATIO 4-a.

Quicumque est Archihereticus, uel Princeps Herese ω et earum defensor et Propagator, is non à Deo Sed propriè ab eius hoste Diabolo habet Suam missionem:

Sed talis est Papa R: Ergo:

Propositionis ius, Z nauki pozna, iesli z Boga iest⁶⁾.

Probatio assumptionis:

Dwoiaky Sposob RozSiewania Haereticstwa:

Pierwszy, Haeretikami Są y ci, ktorzy błędy te, ktore są dawno w Kosciele, w onych starych Haeretikach potępione, Za Ewanielią obierają y udawają: a prawie Znowu Z piekła wskreszają⁷⁾.

На боці: ¹⁾ Bernardus lib. 2: Considerat: ad Eugenium Papam.

²⁾ Oseeae, c. 8-o uersu, 4-o. ³⁾ Ceremonia Pontifical: lib. 1-o Sect, 3: cap. 2-o et 3-io: fol 264. ⁴⁾ Petrarcha. ⁵⁾ Platina in Vita Marcellini.

⁶⁾ Ioann, 4. ⁷⁾ Wuiek in Apolog. fol. 551.

Drugi: Obacz, Że to iest własna nieuczonych a niestatecznych ludzi, (iakowi są Haereticy wszyscy) psować nie tylko pisma trudne, ale y insze lacne wykładami falszywemi na swe y innych wiele ludzi Zatracenie¹).

A ten trzeci Sposob z Błog(o): Apostoła Pawła: Będzie czas, gdy zdrowey nauki nie Scierpią, ale według Swych pożądliwości nagromadzą Sobie Vczycielow mając Swierzbiące uszy: a od prawdyć słuchanie odwocą, a ku basniom Się obroca²).

Haereticstwo Walentinianow: Papież (остатне слово перечеркнене).

Cum ex Scripturis (Haeretici Valentiniani) arguuntur, in accusationem convertuntur ipsarum, quasi — non sint ex autoritate, et quia non possit ex his inveniri Veritas (картка 23), qui nesciant Traditionem³). Non enim per literas traditam illam, Sed per viam uocem, ob quam Causam et Paulum dixisse⁴): Sapientiam autem loquimur inter perfectos, Sapientiam autem non mundi huius.

Tegoż y Papież uczy:

Że tylko słowem Bożym iest Co napisano, nie to Co tez ustnie podano, Diabeł to tak uczy⁵).

y Zas, Scripturas sine Traditionibus non esse Sufficientes⁶) (uid: ku wszelkiej prawdy okazaniu.

Haereticstwo Eustatianow:

Scriptis Athanasius ad Eustachium Contra eos qui Iubent Credere quod ipsi dicunt, et Non perspicero deceat ne an non deceat. Istorum Haeresim, ait cunctas Haereses renouare et cunctas Superare. Iubent isti, inquit, accipere Simpliciter quae dicuntur, ut nemo exquirat, quod in iis, aut decens aut indecens Sit: Non expendam, quid utile, quid proposito Consentaneum, quid Mysterio dignum, quid cum Veritate concordans? Haec Athanasius⁷).

На бої: ¹) Tenze, na list 2: Piotr: cap. 3: vers. 16 w Bibliy. ²) 2-o: Tim, 4-o. ³) Irenaeus libro, 3: cap. 2. ⁴) 1-o. Cor: 2-o. ⁵) Paulinus Iez: w Missyey, fol. 26. ⁶) Bell: de Verbo non scripto. lib. 4: cap. 4-o. ⁷) Turrianus Jes: in Epistola ante Greg: Valentiani: Contra Vbiquistas Arianistas.

Tegoż uczy y Papież:

Romanus Pontifex est Summus Ecclesiae Iudex, Cuius interpretatio est Sensus Spiritus S: ¹⁾ Qui errare non potest, Siue in definiendo studium adhibeat, Siue non²⁾. Ita ut non quid, Sed quis loquatur, fidelis populus debeat attendere: Ordinarius Pastor Ecclesiae audiendus est, non examinandus³⁾. Papa Siue errare possit, Siue non: est ab omnibus fidelibus obedienter audiendus⁴⁾. Etiam Si Dei uerbo Contraria praecipiat, tamen ei Simpliciter Obediendum. Quia Papa est uiua lex Dei, uiuum Verbum Dei, Cui omnes Sub poena aeternae damnationis obedire, necesse habentur⁵⁾ Et si immemor Suae Salutis Sit, nemo illi dicere potest, Cur hoc facias? ⁶⁾

(картка 23 обор.).

Haereticstwo Pelagianow:

Fidem Catholicorum in Humano fundari testimonio, est Pelagianum:

Tegoż uczy y Papież:

Omnes Sanctiones Apostolicae Sedis accipiendae Sunt, tanquam ipsius diuina uoce Petri firmatae⁷⁾. Id quod PP: approbat uel reprobat, nos approbare uel reprobare debemus⁸⁾. Et quod opus est Lectione Bibliorum, cum nobis Sint salutaria Ecclesiae praecepta, quae uicem Bibliorum apud Catholicos obtinere debent⁹⁾. Haeretici Semper Haeretica in nos urgent Biblia: Nos Biblia habemus Pontificem Romanum, quem Sequentes, errare et decipi non possumus. Hic Seipsum interpretari potest, Biblia autem nequaquam. Ideo tutius illius Decretis, quam huius obscuritatibus confidere possumus¹⁰⁾. Ille est lex Dei uiua, Cui magis quam literae Bibliorum est Credendum¹¹⁾.

Haereticstwo Manichaeow: Rozmaite:

Pierwsze: Cum (Manichaei) ad tegendam infidelitatem suam nostris audeant interesse mysteriis, ita in Sacramentorum Communionem Se temperant, ut interdum tutius lateant. Ore indigno Christi Corpus

Ha бoцї: ¹⁾ Bell: lib. 3-10: de Verbo Dei, cap. 4: et 5-0. ²⁾ Greg: Valent: Iez: Analit: fidei lib. 8: cap. 3. ³⁾ Stapleton lib. 1-0: de doctrina: Princ: c. 5-0. ⁴⁾ Bell: lib. 4-0: de Rom. Pont: cap. 2: Sect. Deinde. ⁵⁾ Fabricius Ies. ⁶⁾ Bonifacius, 8-us: dist: 40-a. Can. Si papa. ⁷⁾ Agatho PP: dist. 39-a: Can. Sic omnes. ⁸⁾ in Glossa: Canone, Si Romanorum. ⁹⁾ Hoffeus Ies. ¹⁰⁾ Fabricius Ies: Papież Biblia pewnieysza, niż pisana. ¹¹⁾ Idem Fabr: et Torrensis Iesuita.

accipiunt, Sanguinem autem redemptionis nostrae Haurire omnino declinant: Quod ideo uestram uolumus Scire Sanctitatem, ut uobis huiusmodi homines, et ab his manifestentur indiciis: et quorum deprehensa fuerit Sacrilega Simulatio, Notati et proditi á Sanctorum Societate Sacerdotali autoritate pellantur¹⁾. — Rogamus uos fratres ut obseruetis eos, qui dispensationes et offendicula propter doctrinam, quam didicistis, faciunt, et declinate ab illis²⁾.

Toż Zachowuie y Papież:

Licet Christus suis discipulis administrauerit Sub utraque specie (картка 24) Panis et uini hoc uenerabile Sacramentum: Et Similiter licet in primitiua Ecclesia huiusmodi Sacramentum reciperetur á fidelibus Sub Vtraque Specie: Postea á Conficientibus Sub utraque, et á Laicis tantummodo Sub Specie panis Suscipiatur³⁾.

Wtore Haereticzwo Manichaeow: Vobis per fabulam in escis omnibus Christus ligatus apponitur: adhuc ligandus nostris uisceribus, soluendus ructatibus⁴⁾:

Tegoż uczy y Papież:

Ore et corde profiteor: Non solum Sacramentum, Sed et uerum Corpus et Sanguinem Domini nostri Iesu Christi esse in altari: et Sensualiter, non solum Sacramentum Sed iu ueritate manibus Sacerdotum tractari, Frangi et fidelium dentibus afferi⁵⁾. Verè et proprie manducari etiam et Corpore, et transmitti ad stomachum⁶⁾. Et Si mus, uel Canis Consecratam Hostiam manducet, Substantia Corporis Christi non desinit esse sub Speciebus. Quamdiu Species illae manent⁷⁾. Etiam in Cloaca⁸⁾. Potest á Mure Comedi, et euomi⁹⁾.

Przeciw Czemu Świętych Zdanie:

Christus esca mentis non uentris¹⁰⁾. Vt quid paras dentes et uentrem? Crede et manducasti¹¹⁾.

На бої: ¹⁾ Leo Magn. Serm. 4. Quadragesimae. ²⁾ Rom. c. 16-o. ³⁾ Conc. Constant: Sess: 3-ia. ⁴⁾ Aug: Contra Faustum Manich: lib. 20: c. 53. ⁵⁾ Nicol. PP: de Consecrat: dist. 2: Can: Ego Berengarius. ⁶⁾ Bell: de Euchar. lib. 1: c. 11: Idem habet Missale Rom. Oratione post Communionem Corpus tuum. ⁷⁾ Thomas Aqu: Parte 3: Summae, quaest: 8. art. 3. ⁸⁾ Bonauentura in 4-o Sententiarum: dist. 13: quaestio 1: lit. E. ⁹⁾ Fortalitium fidei lib. 3. ¹⁰⁾ Cyprianus. ¹¹⁾ Aug: ut habet Gratian: de Consecr: dist. 2: Can. Vt quid.

Trzecie Manichaeow Haeretictwo:

Auditores qui appellantur apud eos, et Carnibus uescuntur, — et Si uoluerint, Vxores habent: quorum nihil faciunt qui uocantur Electi. — Sacerdotes¹⁾.

Toż Haeretictwo wskrzesił Papież:

Melius est Scortari et uri, quam post unam fornicationem uotum caelibatus uiolando, ad Nuptias transire²⁾. Sacerdos Si fornicetur, aut domi Concubinam foueat, — grauius peccat Si Contrahat Matrimonium. Nullo modo permittendum est Coniugium Sacerdotibus, quia non desunt rationes aliae Seruandae Castitatis³⁾.

Stąd że y Owo bezecne Iezuitskie Zdanie:

Si quis desideret habere pollutionem ob finem bonum: ut Ob Sanitatem, aut leuandas tentationes Carnis, quibus interdum affligitur, Non est peccatum⁴⁾.

Stąd takaż Czystosć Xięzcy Rzymskiej:

Nunquid Compelli potest Clericus Concubinam abiurare? Videtur quod non. Videtur quod hoc Crimen Meretricii Ecclesia sub dissimulatione transire debet. Si non castè, tamen cautè⁵⁾:

Stądże ostrzegając tey Swey Zmysloney Czystości, takowe głosy są wydane:

Quamuis tactus et oscula Sint praeludia Incontinentiae in laicis, Secus tamen est in clericis. Nam Clericus praeSumitur ista facere pro charitate et bono zelo⁶⁾. Si Clericus amplectatur mulierem, (laicus) interpretabitur, quòd causa benedicendi eam hoc faciat⁷⁾.

Haeretictwo Eutichianow:

Corpus Christi esse posse ubique Simul, uel esse posse in Infinitis locis simul, immensitatem plane diuinam requirit: et Eutichianorum Haeresis est⁸⁾.

На бої: ¹⁾ Aug: Epistola 74-a. ²⁾ Bell: de Monachatu lib. 2: cap. 34-o. ³⁾ Costerus Ies: Enchir: tract: de Coelibatu. ⁴⁾ Tolletus Card: Ies: lib. 5-o: Instruct: cap. 13. ⁵⁾ Constitution: Othonis de Concubinis Clericorum remouendis: Canone, Licet ad profugendum in glossa: ⁶⁾ Petrus Romanus(?) in Glossa, Extra de immunitate Ecclesiae. ⁷⁾ Gratianus, causa 11-a: quaestio 3: Can, Absit in glossa. ⁸⁾ Bell: lib. de Notis Ecclesiae: cap. 9-o: et de Christo, lib. 3. cap. 18.

Papież tegoż Vczy:

Ciało Christusowe — Może być Zaraz nie na jednym mieyscu, to iest, na roznych mieyscach¹⁾.

Owa, Esse ubique, ubicunque Sunt Hostiae Consecratae²⁾.

Haereticstwo Marcionitow:

(картка 25).

Haereticstwo Marcionitow:

Dat etiam (Marcion) permissionem Mulieribus ut Baptismum dent³⁾.

Tegoż y gorszego uczy Papież:

Mulier in Conuentu quamuis docta et Sancta docere uel aliquos baptisare non praeSumat, Nisi necessitate Cogente⁴⁾. Non reiteretur Baptisma quod a Pagano administratur⁵⁾. Neo rebaptizari debent, baptisati à Iudeo⁶⁾.

Zaczym Znieważone iest ono pisma Świętego,

Nikt Sobie nie bierze urzędu, aż będzie wezwan iako Aaron⁷⁾, y zas, Nie dawaycie Świętego Psom: (iakowi Są Poganie y Zydzi)⁸⁾. Ponieważ Non priuatio Sed Contemptus baptisami damnat⁹⁾ y Canon, Mulier baptizare non praeSumat¹⁰⁾:

Haereticstwo Priscillianitow:

Priscillianistae Sentiebant, licere Sibi aliquando Mentiri¹¹⁾.

Tegoż uczy y Papież:

Aliquando licet uti aequiuocatione et decipere audientem: Non Semper, Sed quando Iudex Contra iustitiam petit iuramentum, licet uti aequiuocatione et iurare secundum Suam mentem Contra mentem Iudicis. Vt puta querenti Iudici, Fecisti ne illud? Respondeat non feci: Intelligendo Inter Se, ut dicam tibi, uel hoc tempore: uel quid simile. Et si uir uxorem petat, an Sit adultera? ista potest dicere non sum, quamuis uerum fuerit, intelligendo, ut tibi reuellem. Sic qui Cogitur

Ha боці: ¹⁾ Wuiek Iez: w Bibliy na Iana, c. 20, u. 19. ²⁾ Bell: de Christo, lib. 3: c. 18. ³⁾ Epiphan: Haeresi, 42-a. ⁴⁾ Dist. 4-a: de ConSecrat: Can. Mulier. ⁵⁾ ibidem Titulo, Can. Romanus. ⁶⁾ ibidem, Nicol: PP: Can: A quodam Iudaeo. ⁷⁾ Hebr. 5. ⁸⁾ Matt, 5-o. ⁹⁾ Bernard: Epistola 77-a. ¹⁰⁾ Conc. Cartag. 4-um: Can. 500. ¹¹⁾ Sixtus Senensis lib. 3-io.

iurare, in Sponsam accepturum alteram, intelligendo, Si postea placuerit¹⁾.

Taką Haereticzną Iaskinią wlaźł Grzegorz 7, na Papieżstwo, który iako pisze Iezuita iego, Tempore Magni Schismatis, antequam Pontifex Crearetur, iuravit publico et (картка 25 обор.) Solenni ritu SeSe abdicaturum Pontificia potestate: Postea enim Pontifex electus noluit Pontificatum deponere²⁾. A tak prawdziwie o iego stolicy powiedziano zdawna, Romam Scholam esse, in quo licet mentiri, fallere, iurare, peierare³⁾:

Yż Papież Nowego y Starego Testamentu pismo gwałc
falsziwym wykładem:

Przykazanie Boże pierwsze, pierwszej Tablice:

Będiesz miłował P: Boga twego Z całego Serca twego, Z całej dusze twoiey, Z całej myśli twoiey, y Ze wszystkich Sił twoich⁴⁾.

Co tak Augustin S: wyklada:

Cum ait toto Corde, tota mente, tota anima, et omnibus uiribus, nullam tibi reliquit partem uacantem⁵⁾.

Papież też tak wyklada:

Quantum ad intentionem dilectionis, Non tenemur Sub praecepto Deum plus Omnibus diligere⁶⁾. Hoc praeceptum diligendi Deum doctrinale est, Non obligatorium⁷⁾. Illa uerba ex omnibus uiribus non significant ex omnibus potentiis animae Sed — quod uulgo dicimus, pro uiribus⁸⁾.

Przeciw Czemu teyże Hordy Kyrisnik
taky Krzyk czyni.

Absit, ut primum et maximum praeceptum, tam Hyperbolicè nobis traditum esse putemus⁹⁾.

На бои: ¹⁾ Toletus Ies: lib. 4-o: de instruct: Sacerdotum cap. 21-o: 22-o. ²⁾ Axorius Ies: lib. 5-o: institutionum Moralium, cap. 15-o. ³⁾ Laurentius Valla. ⁴⁾ Matt: c. 22-o: Lucae 10-o. ⁵⁾ Aug: de Doctr: Christiana, lib. 1-o: cap. 22. ⁶⁾ Tolletus Ies: lib. 4-o: de instruct: Sacerdotum, cap. 9. ⁷⁾ Stapleton, lib. 6. de Iustific: c. 10-o. ⁸⁾ Bell: De Monachatu, lib. 2. c. 13. Sect: Porro illa etc. ⁹⁾ Vega Iez: de Iustific: c. 16: tit. 11-o.

Zgwałcenie Przykazania wtorey Tablice:

A blizniego twego bedziesz miłowal iako Siebie Samego: Pro iis qui obstinato Sunt animo in malis orandum est. At pro Haereticis ac Schismaticis, Non est publicé orandum¹⁾.

(картка 26).

Zgwałcenie przykazania: 1-go:

Nie miey Bogow Cudzych przedemną:
Przeciw Czemu yż Papież uczy wyszey Sie pokazało.

Oney wymowki Zniesienie:

Dulia debetur Deo, tanquam Domino: Latria uero nonniSi Deo, tanquam Deo²⁾.

Zgwałcenie przykazania 2-ego:

Nie czyni Sobie Obrazu, ani wszelkiego podobienstwa:
Nie bedziesz Sie im kłaniał, ani ich chwalił, abo czcił.
Imagines Sunt per Se et proprie Colendae³⁾ (osculatione, Capitis apertione, geniculatione)⁴⁾ nulla ratione habita ad exemplar. (відступ) y zas drugi.

Commodius est omnia in Ciuitate Lupanaria ingredi, quam abnegare adorationem Imaginis Domini, aus eius Sanctae genitricis⁵⁾.

Przeciw Czemu Grzegorz w.

Quod Sanctorum Imagines adorari uetuisset, omnino laudauimus. Conuocandi sunt dispersi Ecclesiae filii, eisque Scripturae Sacrae et testimoniis ostendendum, quod Omne Manu factum adorare non liceat; quoniam Scriptum est: Dominum Deum tuum adorabis et illi Soli Seruies. Adorare Imagines omnibus modis deuita⁶⁾.

Zgwałcenie przykazania 3-iego:

Nie bedziesz brał Imienia P. Boga twego Nadaremnie:
Si iurauit me soluturum alicui pecuniam qui excommunicatur, non teneor soluere⁷⁾. Ad Haereticorum istorum (scilicet Euangelicorum)

Ha боги: ¹⁾ Axorius Iez: lib. 9: Institutionum, cap. 13. ²⁾ Aug: Sup. Exodum: quaest. 94-a. ³⁾ Bell: lib. 2-o: De Imag: c. 21. ⁴⁾ Conc: Trid: Sess. 13. ⁵⁾ Theodoretus Abbas in Conc: Nic: 2-o: ut habet Car: M: lib. 3: c. 33: Et Hadrianus 1: Respons: ad Carolum. ⁶⁾ Greg: M: lib. 9-o: Epistola 9-a. ⁷⁾ Gratianus, causa 15-a: quaest. 6: in glossa.

poenam et odium (картка 26 обор.) etiam pertinere, quod fides data illis, Seruanda non Sit: (ut in Concilio Constantiensi factum) Non obstante iuramento. Cum his nullum Commercium nec pacem ullam esse posse Catholico¹⁾. Sciant omnes, etiamsi quid Speciali rescripto uel pacto ab illis impetratum Sit, non ualere²⁾.

Przeciw Czemu Bernardus:

Qui dupliciter iurat, dupliciter reus fit: quia Nomen Domini in uanum assumpsit et proximum dolo capit³⁾.

Zgwałcenie przykazania 4-ego:

Pamiętaj abys dzień Niedzielny Święcił:

Homo tenetur Sub Mortali peccato ad Sanctificandum festum, Sed non tenetur ad bené sanctificandum⁴⁾.

Mos non est improbandus quo Vidua pro dignitate perSonae post Obitum uiri Causa luctūs domi Se continet ad Annum, nec Missam audiat⁵⁾.

Zgwałcenie przykazania 5-ego:

Czci oycą twego y Matkę twoją:

Potest Filius uxorem ducere Se dignam Inuitis parentibus, Sine peccato Mortali⁶⁾. Licebit filiis inuitis parentibus ad religionem (monasticam) transire⁷⁾. Conantibus parentibus, amicis et magistratui aliquem ex Societate ad Communis uitae Commercium reuocare, In faciem expendum ac dicendum est: Sinite Mortuos Sepelire Mortuos et vade post me Satana⁸⁾.

Co Sie Sprzeciwia pismu Bożemu ktore mowi,

Nie dasz Synowi twemu Corcki Chanaan Za Zone, ani Corce Za Męża Chanaanczyka⁹⁾. Iesliby przeciwny był Ociec slubowi, y sluby y przySiegi iego nieważne będą¹⁰⁾.

На 60нї: ¹⁾ Iacobus Simonista Episcopus Parenis(?) lib. Institution: c. 46. ²⁾ Becanus Ies: disp: de fide seruanda Haeret: cap. 10-o: Anno 1607. ³⁾ De interiori domo, c. 11. ⁴⁾ Tolletus Ies: lib. 4-o: Instruct: cap. 24. ⁵⁾ Azorius Ies: Instit: lib. 7: cap. 7-o. ⁶⁾ Tolletus Ies: lib. 5: Instruct: c. 1-o. ⁷⁾ Bell: lib. 2-o: de Monachatu, cap. 36. ⁸⁾ Crusius Ies: in Explic: Regulae de deserendis parentibus. ⁹⁾ Exod, 34-o. ¹⁰⁾ Deuter: c. 7: Numero 30.

(картка 27).

Sprzeciwiia Sie temu y stary decret Papiezszy:

Uxor petatur, et á parentibus propinquioribus SponSetur. Aliter enim praesumpta Non Coniugia, Sed adulteria uel stupra uel fornicationes potiús quam legitima Coniugia esse non dubitaris¹⁾.

Zaczym gwałci Papież y Owe Przykazanie:

Ślodzi bądź że poddani we wszelkiej boiazni Panom (Krolom y innym) nie tylko dobrym y skromnym, ale tez y przykrym: Bo ta iest wola Boża²⁾:

Tyrannum Imperatorem Regem Siue Principem Occidere honestum est, quod cuius facere impunè permittitur. Quid interim ferro an ueneno perimus? cüm concessa sit dolo et fraude agendi facultas? ³⁾

Dlategoż y onego Męzaboyce ktory Zabił Krola Franc: Henrika Sam Papież w zgromadzeniu Kardynałów nazwał, Longé maiorem Sancta muliere Iudith⁴⁾.

Przeciw Czemu starzy Chrzescianie:

Christianus, nullius est hostis nedum Imperatoris, quem sciens à Deo Suo Constitui, necesse est ut et ipsum diligit, et reuereatur et honoret, et saluum uelit cum toto Romano Imperio. Colimus ergo Imperatorem Sic quomodo et Nobis licet, et ipsi expedit, ut hominem à Deo Secundum, et quidquid est à Deo Consecutum, Solo Deo Minorem⁵⁾. Iulianus extitit infidelis imperator. Non ne extitit Apostata, iniquus idololatra? Milites Christiani Seruierunt Imperatori infideli. Vbi ueniebatur ad Causam Christi, non agnoscebant nisi illum, qui in coelo erat. Quando uolebat, ut Idola Colerent, ut thurificarent, praeponerent illi Deum. Quando autem dicebat, producite aciem: Ite contra illam gentem, statim obtemperabant. Distinguebant Dominum aeternum a Domino temporali⁶⁾.

На бої: ¹⁾ Euaristus PP: Epistola 1: ad Episcopos Afric: Vide causa 32: quaestio 2: Canone Hoc. Sanctum: apud Gratianum. ²⁾ 1-a Petr. 2-o. ³⁾ Ioannes Marianna Ies: de Rege 1-o cap. 6-o: et 7-o. ⁴⁾ Sixtus PP: 5-us: Orat: in Consist: Patrum habita Pag. 8 et 10: Anno 1589: 2 Septembris. ⁵⁾ Tertullianus ad Scapulam. ⁶⁾ August: in Psalm: 124.

(картка 27 обор.)

Zgwałcenie Szostego przykazania:

Nie będziesz Zabijał:

Cum quis motu repentino Correptus, adeo ut non Sit rationis Compos alium occiderit, peccato Mortali liber est¹⁾. Cum homo profert uerbum Contumeliosum non ex plena deliberatione, non est mortale peccatum. Vel Si adsit plena deliberatio, tamen Si inter personas parui momenti, ut inter mulierculas. Cum homo irâ aliqua, uel alta animi passione non aduertens uerba quae proferebat, protulit blasphemiam, non est peccatum mortale, nisi homo assuetus Sit blasphemiae²⁾.

O tego to Iezuity Tolleta pismach papież Grzegorz 13-y, powiedział, y napisał, yż

Tantae tua doctrina, ut tua Scripta, Sicut caeterorum aliorum iudicio et examini Subjici aequum non Sit³⁾.

Zgwałcenie przykazania 7-go:

Nie będziesz Cudzołożył:

Etiam Si lege Coelibatus sublatâ, et quaedam peccata et Sacrilegia impedirentur Sacerdotum, tolleranda tamen ipsa lex non est⁴⁾. Melius est Scortari et (sic!) uri (Sacerdotem)⁵⁾ Grauius peccat Si ducat uxorem, quam Si fornicetur, aut domi alat Scortum⁶⁾.

Wyrok temu przeciwny Oycow SS:

Augustinus Basilio aequalis permultis rationibus probauit, Connubia post Votum Contracta non debere dirimi, uelut in Decretalibus 27-a Causa: Quaestione 1-a: Canone, Nuptiarum plane extat, etc⁷⁾.

A drugi przeciw temuż dokłada,

In Concilio Neocaesariensi⁸⁾ Magis punitur Sacerdos qui fornicatur post Votum, quam qui publicè Contrahit⁹⁾.

Ha 60ñi: 1) Tolletus Ies. lib. 5: de Instruct. Sacerd: cap. 6. 2) idem, lib. 4-o: cap. 13. 3) Greg. 13-ius: Sicut habet Vasquez Iesuita Epistola dedicatoria ante Commentar: in Lucam. 4) Greg: Valentianus Iez: de Coelibatu, c. ultimo. 5) Bellarm: ut Supra: 6) Costerus ut Supra. 7) Polyd: Virgil, lib. 7-o. Inuentionum, cap. 1-o. 8) Cassander libro Consultat: Art: 23. 9) Can. 1-o: ut habet Garanza.

(картка 28).

Zgwałcenie przykazania 8-ego:

Nie będziesz kradł:

Pauperes non faciunt furtum, cum pressi extrema necessitate rem aliquam capiunt¹). Is qui iusto precio non potest uendere uinum, uel propter iniquitatem Iudicis, uel propter emptorum malitiam, qui Conueniunt inter Se, ut pauci emant ad precium remittendum: tunc possit Minuere mensuram, aut paululum aquae miscere, ac uendere pro puro, et Completa mensura, iusto exigendo precio, dummodo non dicat mendacium: quod Si dicat, Non erit Mortale peccatum²). Is, apud quem Haereticus aliquid deposuerit, non tenebitur post manifestam Haeresim, rem depositam illi reddere³).

Zgwałcenie dziewiątego przykazania:

Nie mów fałszywego Świadectwa przeciw bliźniemu twemu:

Non peccat (Iudex) Si aliquem damnat Secundum legem, licet ipse eum sciat esse innocentem⁴), Quamuis Sint in hęc quaeſtione uariae opiniones: tamen Communior et uerior est, quod Iudex licite possit damnare innocentem, quem in priuata Sua Persona Innocentem esse nouit⁵).

Przeciw Czemu Zakon Boży mówi,

Ten który usprawiedliwia Złoznika, y który Sprawiedliwego potępia, obadwa Są ći obrzydlymi Panu⁶):

A przeciw Onemu Siódmego przykazania Zgwałceniu:

Dwoiaka waga y dwoiaka miara, oboie iest obrzydliwoscią przed Panem⁷).

(картка 28 обор.).

Zwałcenie przykazania 10-ego:

Nie będziesz pożadał wszelkiego, Cokolwiek cudze iest.

Si quis desideret habere pollutionem ob finem bonum, ut ob sanitatem, aut ad leuandas tentationes Carnis, quibus interdum affligitur, non est peccatum⁸).

На боці: ¹) Maldonat Ies: in Sumul: quaest. 8-a Artic. 3. ²) Tollet: Ies. instr: Sacer. tract. de 7 pecc: cap. 49-o. ³) Simancha Episc: Pacensis institut: Catholic: tit. 46: Sect. 73. ⁴) Maldonat, Ies: in Sumul: quaest. 7. Art. 3. ⁵) Tollet: Ies: lib. 5-o: de Instruct: Sacerd: cap. 56. ⁶) Prouerb. 14-o: y Esai 5-o. ⁷) Prouerb, 20-o. ⁸) Tollet: Ies: lib. 5: Instr: Sacerd: cap. 13.

Przeciw Czemu Zakon Boży:

Iesliby kto miedzy Wami nieczystym był z iakiey nocney przygody, tedy od poranku aż do wieczora nieczystym będzie: wodą Sie omyie.

Czemu Sie y własny Papieżnik Sprzeciwił, mówiąc, Est prorsus peccatum mortale¹⁾:

Gwałt Sie temuż przykazaniu dzieie, gdy mówią,

Concupiscentia qualis remanet renatis, nullum ex Se uel natura Sua est peccatum²⁾.

Przeciw Czemu Apostoł S: odrodzony iuż będąc mowi, yż Z Zakonu nauczył Sie, być grzechem pożądlivość, ktory mowi, nie požadasz³⁾.

(картка 29).

Opera Supererogationis:

Dicimus opera religionis — opera esse bona et meritoria uitae aeternae, et Conducere ad Satisfaciendum pro peccatis. Addimus posse Monachos facere alios homines operum suorum bonorum participes⁴⁾.

Quid Conferat Cucullus:

Imo eadem gratia descendit Super eum qui habitum religionis assumit, et Super eum qui baptizatur. Inductio Cucullae dat illi plenariam peccatorum remissionem à poena et à culpa⁵⁾.

Quid Conferat Ordo Francisci:

Omnes saluantur, qui moriuntur in Ordine et sub Regula Beati Francisci⁶⁾.

De loco Purgatorii.

Vbi Sit Purgatorium? De hâc quaestione Ecclesia nihil definiuit: Sunt autem multae opiniones. Ibi animas purgari ubi peccauerant, id

Ha бoиї: ¹⁾ Dominic: Sotus in 4-o: lib. Sententiar: dist. 12: quaest 1: Art. 7. ²⁾ Bell: lib. 5-o: de amissione gratiae, cap. 7. ³⁾ Rom. c. 7. ⁴⁾ Bell: de Iustificac: lib. 4-o: cap. 7-o: et lib. Iudicii de Concordia mendacii 22. ⁵⁾ Bernardinus in Rosario: Thom: Aqu: et Bell: ut Supra. ⁶⁾ lib. conformitatum.

est uariis in locis, in Balneis, — in flumine — in aere Caliginoso ubi daemones uersantur¹).

Przeciw Czemu

Fides Catholicorum Credit primum locum esse Regnum coelorum, Secundum Gehennam: tertium neque Scit, neque in Scripturis sacris esse reperit²): (відступ) y zas drugi,

In Antiquis Scriptoribus de Purgatorio fere nulla mentio est, potissimum apud Graecos³). (відступ) y zas inszy,

Non anima defuncti est, quae ista dicit, Sed Daemon qui haec (ut audientes decipiat) effingit. Neque enim potest anima à Corpore Separata in his regionibus errare. Iustorum animae in manu Dei sunt, infantium quoque. Peccatorum uero post hunc exitum Continuo abducuntur⁴). (відступ) y inszy,

Sanè Scripturae credendum est et de mortuorum apparitionibus non Curandum⁵).

de Coelibatu Sacerdotum:

Sic dixit Pontifex Pius 2-us: (цїле се речене перечеркнене). Sacerdotibus magnâ ratione Sublatae sunt nuptiae: maiorem restituendae uidentur⁶): Quoniam multi saluarentur in Sacerdotio Coniugato, qui in sterili presbyteratu damnantur⁷).

Na przeciw wyniosley pysze Papiezskiej:

Wszelka dusza Zwierzchności wyższej niech będzie poddana⁸).

Na Co Złotousty S: pisze:

Siue Apostolus fueris, Siue Euangelista, Siue Propheta, aut Quisquis tandem, magistratui Subesse debes: Nec enim Subiectio ista pietatem euerit⁹).

De Abolendis Haereticis, Canon Papiezsky:

Omnes aliter Sentientes et docentes, quam praedicat et tenet Romana Ecclesia, esse puniendos Capitis Supplicio¹⁰).

Ha бoгї: ¹) Bell: de Purgatorio, lib. 2. c. 7. ²) Aug: lib. 5-o: Hypognoticorum. ³) Alphonsus libro de Haeresibus, Tit: Purgatorium: in Initio. ⁴) Chrisostomus in Matt. ⁵) Anselmus in Luc. 16. ⁶) Plat: in uita Pii 2-a. ⁷) Pius 2-us lib. 2-a: Aen. Syl: in actis Conci. Basiliensis. ⁸) Rom. 13. ⁹) Serm. 23 in caput 13: ad Rom. ¹⁰) Can: ad abolendam de, Haereticis.

yž Cuda ustały:

Nunc operatio Signorum Sublata est omnino, magis autem reperitura apud eos, qui falsi sunt Christiani. Nunc nullo modo Cognosci potest, quae Sit uera Ecclesia, Nisi per Scripturas¹⁾.

Nolite fratres mei Signa amare, quae possunt Cum reprobis haberi Communia²⁾.

Si fidelis es ut oportet: Si Christum diligis, ut diligendus est, non indiges Signis. Signa enim incredulis dantur).

Posłancy Antichristowi iakiey powagi:

Sicut Christus Pauperes et Idiotas elegit, et Simplices: Sic Antichristus assumit astutos, et diuites³⁾.

(картка 30).

Sibyllae prophetia O Antichriscie⁵⁾:

*Ἔσσει' ἀναξ πολιόκρανος, ἔχων πέλας οὖνομα πόντου,
Κόσμον ἐποπιεύων μιαρῶ ποδί, δῶρα πορίζων,
Χρυσὸν μὲν πάμπλειστον ἔχων, καὶ ἄργυρον ἐχθρὸν
Πλείονα συλλέξας, καὶ γυμνώσας ἀναλύσει.
Καὶ μαγικῶν ἀδύτων μυστήρια πάντα μεδέξει,
Παῖδα θεὸν δείκνυσιν, ἅπαντα σεβάσματα λύσει,
Κάξ ἀρχῆς τὰ πλάνης μυστήρια πᾶσιν ἀνοίξει.
Αἴλιμος ἔκιοτε καιρὸς, ὅτι αἴλιμος αὐτὸς ὀλεῖται.
Καὶ ποτε δῆμος ἐρεῖ. Μέγα δὲν κράτος, ἄσιν, πεσεῖται,
Εἰδὼς εὐθὺ τὸ μέλλον ἐπερχόμενον κακὸν ἡμαρ.
Καὶ τότε πενθήσουσιν ὁμοῦ, τὴν σὴν προβλέποντες
Οἰκροτάτην μοῖραν, πατέρες καὶ νήπια τέκνα
Αἰ, αἰ, θρηγήσουσι λυγραῖς παρὰ Θύμβριδος ὄχθαις.*

Na Synodzie Florenskim Biskupowie wschodni witaiać Papieża całowali rękę y twarz Siedzącego⁶⁾: a Gdy go iuz po skleconey Vniey Żegnali, całowali go w rękę (poszło im Na podwyszenie, od twarzy do Nog) y w kolana⁷⁾. Naszi. Zas mili Apostatae Pocię y Terlecky, nie tylko do całowania twarzy Papieżskiej niedopuszczeni ale ani do ręki: co Znieważniejsza, ani do Kolona, (sic!) ale ledwie do Nogi. O Czym

Ha βουῖ: ¹⁾ Chrysost: in opere mixto in Matt: Hom. 49. ²⁾ Nazianz. ³⁾ Chrys: in Ioan, Hom. 23. ⁴⁾ Greg. M. lib. 13: in Iob. ⁵⁾ lib. 8: Sybyll: Oracul. ⁶⁾ w Opisanii Polskim tego Synodu pag. 13. ⁷⁾ Tamże, pag. 413.

Baroniusz w te słowa pisze¹⁾, Statuta autem die, uidelicet 23: Mensis decembris eiusdem Anni 1595: Sabbato Ieiunii 4-or temporum in aula Constantiniana Palatii Vaticani Coram ipso Summo Pontifice et S. R. E. Cardinalibus, aliisque diuersi Ordinis diuersarumque dignitatum Insignibus proceribus in publicum auditorium Sunt admissi (uid: Episcopi Russiae Legati) legationis munus, quod obirent (картка 30 обор.) publicè exposituri. Tum igitur ingressi, ut à longè Conspicati Sint ipsum Rom: Pontificem, uenerationis ergo prostrauerunt Se in terram: Surgereque Iussi atque accedere ad thronum Pontificis, ad eiusdem pedes eodem humillimo cultu et reuerentia strati, eos sunt deosculati. To witaiąc Czynili:

A zas po przySiedze:

Omnibus denique Solemni ritu ex Sacrorum Canonum praeScripto (Sacrorum Canonum praescriptum nazywa, rozciągac Sie przed Papieżem y Na twarz przed nim upadac, y nogę iego całować) peractis et absolutis, iterum ad pedes Sanctissimi accesserunt (a tusz li na kolanach, bo tey Swey legacicy y PrzySiegi Sposob odprawowali, kłęcząc) eosque deosculati sunt²⁾. Otoż masz pokore Christusowego namiestnika.

Potym iesli komu z naszich do iegoż dworu Z poklonem udać Sie zażąda, obawiam Sie by im tam całowac nie kazano, Czego Sie Czasu niektorego, blazen Poslow Weneckich obawiał, gdy Swych Panow Nogi Papiezske całujące, widział, aby iemu do czego licszego nie przyszło, uciekał.

Definitio Ecclesiae, Secundum Romanenses:

Ecclesia Catholica (extra quam, nulla salus) est coetus fidelium et Congregatio facta ab Episcopis, sub Uno uisibili capite Romano Pontifice³⁾. Ecclesia una est non propter Christum, Sed propter Papam, qui eam Conseruat unam⁴⁾. Cui omnem Humanam creaturam omnino Subesse de necessitate Salutis pronunciamus⁵⁾. Cuius Sponsus, est Papa⁶⁾.

Ha боиї: ¹⁾ De Rutenis ad Communionem Sedis Apostolicae receptis Monumentum: Sanctissimo P. N. Clementi 8: Pon. M: Caesar Baronius S. R. E. Protonotarius. ktory Monument iest wydany w Roku 1601: w Moguncy Z Drukarni Baltasari Lipsii, przy Śiodmym tomie Ecll: Annalium od niego Zebranych. pagina, 989 et 990. ²⁾ Tamże. pag. 994. ³⁾ Turrianus lib. de Ecclesia et Ordinatione Ministrorum: Bell: libro de Ecclesia: libro 3: cap. 2-o. ⁴⁾ Rossensis. ⁵⁾ Bonif: 8-us in extrauagante de Maioritate et Obedientia: Can. Unam Sanctam. ⁶⁾ Bell: lib. 2: c. 31-o: de Papa.

Przeciw Czemu Oycow SS: Zdania:

Dominus noster Iesus Christus à Deo Patre missus, inquit: Una est Columba mea, perfecta mea: Hoc est, ipsa Sancta Sponsa Catholica Ecclesia. Columba propter masuetudinem ac vitae puritatem: perfecta uero propterea, quod perfectam à Deo accepit gratiam ac Scientiam ab ipso Salvatore per Spiritum S: Ipse igitur Sponsus: Sponsa autem ipsius etiam ipsa placida Columba¹⁾.

Ecclesia est Tabernaculum à Deo fixum, non ab homine: et e locis in alia loca migrat in perSecutionibus, fugit a Ciuitate in Ciuitatem, Sed non fugit à pietate ad impietatem²⁾.

Desponsauit, inquit Ecclesia, Sponsum coelestem per legem, per Prophetas: Alteri Se non potest Ecclesia adiungere³⁾.

Fundamentum aliud, inquit Paulus, ponere nemo potest, praeter id, quod positum est, quod est Iesus Christus. Super hoc igitur aedificemus et pro fundamento habeamus, et nullum Sit medium inter nos et Christum: quod Si medium aliquod intercederet, id quam primum aboleamus. etc.: Ipse Caput, nos Corpus. Nunquid esse potest ulla media inter Corpus et Caput distantia?⁴⁾.

Corpus huius Capitatis (Christi) Ecclesia est: non quae hoc loco est, Sed quae hoc loco et per totum orbem terrarum, nec ulla quae hoc tempore, Sed ab ipso Abel usque ad eos qui nascituri sunt, usque in finem, et Credituri in Christum, totus populus Sanctorum ad unam Ciuitatem pertinentium, quae Ciuitas Corpus est Christi, Cui Caput est Christus⁵⁾.

(картка 31 обор.) Ecce Roma, Ecce Carthago, Ecce aliae et aliae Ciuitates Filiae Regum Sunt, et delectauerunt Regem suum in honore ipsius, et ex omnibus fit Vna quaedam regina de qua dicitur, Adstitit regina à dextris tuis⁶⁾.

Ecclesia Romana non est Vniuersalis, licet Sit de uniuersitate.

Haec est una felix fidei Petra, quam Petrus ore suo Confessus est⁷⁾. — Super hanc petram Confessionis Petri est aedificatio Ecclesiae⁸⁾.

На боці: ¹⁾ Epiphanius Haeresi, 35. ²⁾ Chrisost: in Psalm. 14. et 114. ³⁾ Idem Hom: de Virtute. ⁴⁾ Idem in 1-a Corinth: 3-io: Hom, 8-a. ⁵⁾ August: in Psal. 90-um. ⁶⁾ Idem in psal: 44. ⁷⁾ Gratianus: Can. Ecce Dist, 99-a, in Glossa, Hilar: de Trinitate lib. 21. ⁸⁾ idem ibidem, lib. 6.

Si Authoritas quereretur: Orbis maior est urbe: (Roma) Vbicunque fuerit Episcopus, Siue Romae, Siue Eugubii, Siue Constantinopoli, Siue Rhegii, Siue Alexandriae, eiusdem meriti est et eiusdem Sacerdotii. Sed dices, quomodo Romae ad testimonium Diaconi Presbyter ordinatur? Quid nam profers unius urbis Consuetudinem? Quid paucitatem, de qua ortum est supercidium in leges Ecclesiae uendicans.

Si unus Episcopus uocatur Vniuersalis, uniuersa Ecclesia Corruit, Si unus uniuersus cadit: Sed absit haec stultitia, absit haec leuitas ab auribus meis¹⁾.

Sancti ante legem, Sancti Sub lege, Sancti Sub gratia, omnes hi perficientes Corpus Domini in membris Sunt Ecclesiae Constituti et nemo Se unquam uniuersalem uocare uoluit. Quo nomine uocari nullus praesumpsit qui ueraciter sanctus fuit²⁾. Nemo decessorum meorum hoc tam profano uocabulo uti Consensit. Et Petrus Vniuersalis Apostolus non uocatur³⁾.

Sic ubi audieris eos, qui dicuntur Christiani, non à Domino Iesu Christo, Sed à quoquam alio nuncupari, ut Marcionitas, Valentinianos, Scito non Ecclesiam Christi, Sed Antichristi esse Synagoga⁴⁾.

Sumus Christiani non Petriani⁵⁾.

A Papieżnicy OSobie tak Decretuią:

Iedno iest byc Papieżnikiem od Papieża nazwanym, a byc Chrzescianinem od Christusa abo Katholikiem⁶⁾.

Wierze Kosciół S: Katholicky Rzymy: kto by tego słowa (Rzymy) w Hiszpanii nie przydawał w Credzie, bywa palony: (**картка 32**) Papam nullo Sibi iure Summam et uniuersalem in omnes Ecclesias administrationem et potestatem Sumere: neque id ullo fieri Sancti Petri exemplo⁷⁾.

Skąd poznawany bywa Kosciół Prawdziwy:

Secundum Romanenses, (відступ) Tam iest Kosciół Katholicky ten ktory ma to imie, Katholicky Kosciół, Starodawność, Szerokosc, Wielkosc, y rozmaitosc wierzących, Successią Biskupow iednego po drugim, od Apostolow, Sławę Cudow, Świętnosc, Wielmożnosc, Szcęście

Ha боні: ¹⁾ Greg: Mag: lib. 6. Epistola, 24. ²⁾ idem lib. 4-o: Epistola 38. ³⁾ idem, lib. 4-o: Epistola 36: 37 (?). ⁴⁾ Hieron: Contra Luciferian. ⁵⁾ Aug: in Psal. 44. ⁶⁾ Wuiek Iez: na Dzieie Apostol, cap. 11. uers: 34. ⁷⁾ Zabarella de Electe: Can, Licet.

doczesne, iako Zwyciezstwa, pomnozenie Bogactw, Maiętnosci, etc.:
O czym Szyroce Bellarminus: libro 4: de Notis 15. Ecclesiae:

Przeciw Czemu Oycow SS: Zdanie:

Si uides hominem Christianum, statim Considera: Si Confessio eius Conueniat cum Scripturis, uerus est Christianus: Si autem non est quemadmodum Christus mandauit, falsus est. Indicium Christianitatis non ad nomen retulit, Sed ad Confessionem: quia non solum Nomen Christi Christianum facit, Sed ueritas: quia in nomine Christi multi ambulant, pauci autem in ueritate¹⁾.

Successio fidei, proprię Successio existimanda est. Nam qui eandem fidei doctrinam profitetur eiusdem quoque Throni particeps est: qui autem Contrariam fidem amplectitur, aduersarius quoque in Throno censeretur debet. Atque haec quidem (Successio Personarum) Nomen: illa nam (Successio fidei) rem ipsam et ueritatem habet Successionis. Alias, perinde est, ac Si quis Se Successorem dicat, quemadmodum morbum sanitati, et tenebras luci Succedere dicimus²⁾.

Vbi sunt tandem qui paupertatem nobis exprobrant, opesque Suas insolenter iactant, qui Ecclesiam multitudine definiunt, gregemque pusillum aspernant: etc. Hi domos habent, nos inquilinium: (**картка 32 об.**) hi templa, nos Deum: Praeterea Dei templa Sumus, uictimae uiuae et spirituales: hi uulgus habent, nos Angelos, hi temeritatem et audaciam, nos fidem, hi minas, nos preces: etc: Hi aurum et argentum, nos repurgatam fidei doctrinam puram³⁾.

Non in Numeri multitudine, Sed in Virtutis probitate multitudo Consistit. Elias unus erat, Sed totus mundus non erat dignus, qui rependeretur ipsi: Melior est unus faciens Dei uoluntatem, quam decem millia peccatorum: ⁴⁾.

Quaestio inter nos et Donatistas, ubi Sit Ecclesia? quae utique una est, quam maiores nostri Catholicam nominarunt. Quid ergo facturi sumus, in uerbis nostris eam quaesituri? an in uerbis Capitis Sui Domini nostri Iesu Christi? Puto quod in illius potius uerbis eam quaerere debemus, quia ueritas est: etc.⁵⁾: Ecclesiam ergo suam demonstrent⁶⁾, Si possunt, non in Sermonibus et rumoribus, non in literis et Conciliis Episcoporum suorum, non in Signis et prodigiis fallacibus, quia etiam

Ha бoгѣ: ¹⁾ Chrisost, in Matth. cap. 7-0: et in Acta Apostolorum Hom. 33. tomo, 3. ²⁾ Greg: Naz: Oratione in laudem Athanasii. ³⁾ Greg: Naz: Oratione Contr: Arrianos. ⁴⁾ Chrysost: Homil. 40: ad popul: Antioch. ⁵⁾ Aug: de Verit: Ecclesiae, cap. 2. ⁶⁾ idem ibidem cap. 16.

Contra ista uerba Domini cauti redditi sumus: Sed in omnibus Canonicis Sanctorum librorum autoritatibus. Nec ita, ut ea Colligant et Commemorent, quae Obscurè, uel ambiguè, uel figuratè dicta sunt, quae quisque sicut uoluerit interpretetur secundum sensum suum. Talia enim rectè intelligi exponique non possunt, nisi prius ea quae apertissime dicta sunt firma fide teneantur etc. Ego ipsam Ecclesiam requiro, ubi sit: quae audiendo uerba Christi et faciendo aedificat Super Petram: etc.: Omissis ergo Morarum tendiculis, ostendat Ecclesiam uel in sola Africa perditis tot gentibus retinendam, uel ex Africa in omnibus gentibus reparandam: et Sic ostendat, ut non dicat, uerum est, quia hoc ego dico, aut illi Episcopi, uel Clerici, uel laici nostri. Aut, quia illa et illa Mirabilia fecit Donatus uel quilibet alius: aut quia homines ad memorias Mortuorum nostrorum orant et exaudiuntur; aut, quia illa et illa ibi Contingunt: aut, quia ille aut illa tale uisum uigilans uidet, aut **(картка 33)** dormiens somniauit. Remoueantur ista uel figmenta mendacium hominum uel portenta fallacium spirituum: ista magis cauere debemus Domino nos admonente¹⁾. Si aliquis in Haeticorum memoriis orans exauditur, non pro Merito loci, Sed pro merito desiderii sui recipit Siue malum, Siue bonum: etc: Nonne legimus à Deo exauditos non nullos in excelsis Montium Iudaeae, qui tamen excelsa Deo displicebant? Exaudiuntur multi et multis modis non solum Christiani Catholici, Sed et Pagani et Iudaei Haetici, uel à Spiritibus Seductoribus, uel ab ipso Deo, uel ad poenam Malitiae, uel ad solatium Miseriae, uel ad Monitionem querendae salutis aeternae: etc. De uisus aut fallacibus legant quae scripta sunt, et quia ipse Sathanas transfiguratur Se in Angelos lucis²⁾, et quia multos Seduxerunt somnia sua³⁾. Audiant, et quae narrent pagani de templis et Diis suis mirabiliter uel facta uel uisa, et tamen Dii gentium daemonia: etc: In Scripturis Sanctis Canonicis Sicut Caput ipsum Christum, ita Corpus eius Ecclesiam debemus agnoscere, non in uariis hominum rumoribus et opinionibus et dictis et factis et uisus inquirere: etc.: Sed utrum ipsi Ecclesiam teneant, Non nisi diuinarum scripturarum Canonicis libris ostendant: quia nec nos propterea nobis dicimus credere oportere, quod in Ecclesia Christi Sumus, quia ipsam quam tenemus Commendauit Optatus, uel Ambrosius, uel alii innumerabiles nostrae Communionis Episcopi, aut quia nostrorum Collegarum Concilii ipsa praedicata est, aut quia per totum orbem in locis Sanctis tanta mirabilia uel exauditionum uel sanitarum fiunt: etc.: Ipse Dominus Iesus Christus cum resurrexisset à Mortuis, et discipulo-

Ha бoцї: 1) Matth: cap. 24: u. 24, 25-o, 2) 2-o Corinth: c. 11. u. 14-o; et, 3) Eccl: c. 34: u. 7-o,

rum oculis uidendum manibusque tangendum Corpus suum offerret, nequidem tamen fallaciae Se pati arbitrarentur, Magis eos testimonii legis et Prophetarum et Psalmorum Confrmandos esse iudicauit. Haec Sunt Causae nostrae documenta, (**картка 33 обор.**) Haec fundamenta, haec firmamenta :

In Scripturis didicimus Christum, in Scripturis didicimus Ecclesiam : Has Scripturas Communiter habemus, quare non in eis et Christum et Ecclesiam Communiter retinemus ? Ecce Scripturae communes : Ecce ubi nouimus Ecclesiam : Si Christum ipsum tenetis, ipsam Ecclesiam quare non tenetis ? Si in ipsum Christum quem legitis et non uidetis, tamen propter ueritatem scripturarum creditis : quare Ecclesiam negatis quam et legitis et uidetis ?¹⁾

Eis qui Sunt in Ecclesia Praesbyteris oportet obaudire, his qui Successionem habent ab Apostolis, qui cum Episcopatus Successione Charisma (sic!) ueritatis Certum secundum placitum Patris acceperunt. Reliquos uero : qui absistunt à principali Successione (uid : à ueritate) et quorumque loco Colliguntur Suspectos habere, uel quasi Haereticos et malae Sententiae, uel quasi Scindentes et elatos, aut ut Hypocrytas, questus gratia et uanae gloriae hoc operantes²⁾.

Si iustus es, noli numerare turbas hominum incedentes latas uias. Nolli illos attendere, multi sunt. Et quis numerat ? Pauci autem per uiam angustam. Vide Contra pauca grana, quantam paleam leues³⁾.

Haereses non tam nouitas, quam ueritas Conuincit. Quodcunque aduersus ueritatem Sapit, Hoc erit Haeresis et uetus Consuetudo⁴⁾.

In uno et altero est Ecclesia⁵⁾.

Id uerius, quod prius, id prius, quod ab initio : ab initio, quod ab Apostolis⁶⁾.

Non filii Sanctorum sunt, qui tenent loca eorum : Sed qui exercent opera eorum⁷⁾.

Non habent Haereditatem Petri, qui fidem Petri non habent⁸⁾.

Dicat te quisquam Paganum, tu factis te ostende Christianum. Nam Si te factis non ostendis Christianum, omnes te Christianum uocent : quid tibi prodest nomen ubi res non inueiitur ?⁹⁾.

(**картка 34**) Dixit Christus. Tu es Petrus, et Super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, etc. : Super hanc petram, non dixit Super

На боці : ¹⁾ Idem (позум. Augustinus) Epistola 166. ²⁾ Iren : lib. 4 : cap. 43. ³⁾ Aug : in Psalm 39. ⁴⁾ Tertull : de Virginibus uelandis. ⁵⁾ Idem, de Poenitentia. ⁶⁾ idem, lib. 4-0 : Contra Marc : cap. 4. ⁷⁾ Hier : Epistola ad Heliodorum. ⁸⁾ Ambr : lib. 1-0 de Poenit : cap. 6. ⁹⁾ August : in 1. Epistola Ioan ; tract. 5-0.

Petrum : non enim Super hominem, Sed Super fidem aedificauit Ecclesiam Suam. Quid autem erat fides ? Tu es Christus Filius Dei uiui : — Quid est Super Petram ? Hoc est, Super Confessionem, Super Sermones pietatis¹⁾.

Dixi in quodam loco de Apostolo Petro, quod in illo tanquam in Petra fundata Sit Ecclesia : — Sed Scio me postea Saepissimè Sic exposuisse, quod à Domino dictum est Tu es Petrus et Super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, ut Super hanc, intelligeretur, quem Confessus est Petrus dicens, Tu es Christus Filius Dei uiui : Non enim dictum est illi, Tu es Petra, Sed tu es Petrus : Petra autem erat Christus²⁾.

Ha бoуї: 1) Chrysost: Serm: 2: in Pentecost: tomo 3. 2) Aug: Retract: lib. 2-: cap. 25-o.

ПОКАЗЧИК

А.

- Аббас (ор. cit.) 266, 272.
Абірон, 21, 211, 238.
Август (ор. cit.) 272, 273, 284, 285, 287, 288, 290, 294.
св. Августин (ор. cit.) 25, 270, 297, 298, 299, 301, 302.
Август Стевх (ор. cit.) 268.
Авель 213, 297.
Авраам, 22, 190, 203, 204, 203, 204, 205, 208, 227.
Агат папа (ор. cit.) 274, 283.
Агриппа Корнелій (ор. cit.) 259, 279.
Адам, 62, 101, 143, 157, 177, 197.
Аймоній Монах (ор. cit.) 251.
Аксорій (ор. cit.) 287, 288, 289.
Александр (?) (ор. cit.) 264.
Александр папа, 105, 279.
" VI. папа, 259.
Александр пресвітер, 221.
Александрия, 278, 298.
Альберт Кр. (Albertus Krantzius) (ор. cit.) 255.
Альфоне (ор. cit.) 294.
Амвровий, 300.
Амвровий (ор. cit.) 261, 265, 301.
Амміян істор. гр. (ор. cit.) 243.
Анаклет (ор. cit.) 278.
Андрадій Ортодоке (ор. cit.) 264.
св. Андрей, 9, 125.
Андрей Люблинець, 8.
Андрей М., 1.
Анзельм (ор. cit.) 294.
Анна, 254.
Антихрист, 31, 36, 37, 39, 40, 43, 44, 65, 71, 74, 75, 79, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 90, 91, 92, 94, 97, 104, 105, 114, 115, 116, 132, 134, 135, 137, 139, 140, 141, 142, 144, 146, 147, 149, 152, 159, 198, 199, 251, 259, 265, 266, 267, 268, 269, 295, 298.
Антихристовий знак, 31, 38, 39, 90, 91, 96, 98, 113, 115, 136, 144.
Антихристовий предтеча, 74, 82, 84, 85, 97, 113, 145, 149, 198.
Антихристовий прихід, 82, 85, 93, 114.
Антихристова столиця, 83.
„Антиґрафе“, 238.
Антонїн (ор. cit.) 255, 262, 272, 276, 277, 278.
Антонїн архиеп. фльорент. (ор. cit.) 259.

Аполінаристи єрет., 111.
 апостольські канони, 70, 71, 72,
 105, 220, 224.
 Авертин (ор. cit.) 267, 268.
 Аристотель (ор. cit.) 231, 275.
 Арій, 130.
 Аріяни, 2, 25.
 Арнольд, 263.
 Арон, 102, 103, 112, 189, 190,
 191, 205, 276, 286.
 Атаназій Александр., 25, 27,
 282.
 Атаназій алекс. (ор. cit.) 25,
 120, 130, 243.
 Африка 300.
 Ахав, 210.
 Ахая, 125.

Б.

Baytko ruski, 8.
 Бальй (ор. cit.) 252.
 Бальд (Baldus) (ор. cit.) 272.
 Баптиста Мантуанус (ор. cit.)
 259.
 Барнус (ор. cit.) 256.
 Бароній (ор. cit.) 259.
 Бекам (ор. cit.) 289.
 Белліял божок, 231.
 Беллярмін (ор. cit.) 252, 261,
 264, 266, 268, 272, 274, 275,
 276, 277, 278, 280, 282, 283,
 284, 285, 286, 287, 288, 289,
 293, 294, 296, 299.
 Бенедикт, 254.
 єв. Бенедикт, 273.
 Бенедикт „Anaguinus“, 260.
 Бенедикт IX. папа, 258.
 Бенно кард. (ор. cit.) 255, 256.
 єв. Бернард (ор. cit.) 273, 276,
 281, 286, 289, 293.
 Бельский Мартин (ор. cit.) 259,
 260.
 Бжозів, 3.
 Бльонд (ор. cit.) 253, 255.
 богослужене руське, 14, 15.
 Бонавентура (ор. cit.) 284.
 Боніфатій III. папа 251.

Боніфатій VII. папа 254.
 Боніфатій VIII. папа 260.
 Боніфатій VIII. п. (ор. cit.) 267,
 270, 272, 283, 296.
 брацтво виленське, 238, 239, 242.
 Бурда Дмитро, 235.

В.

Вавилон, 136, 137, 259.
 Валентиніяни єретики, 282, 298.
 Варахій, 213.
 Варшава, 240.
 єв. Василій, 23, 27, 233, 237,
 291.
 єв. Василій (ор. cit.) 23, 25, 130,
 131, 211, 223.
 Василь (Конст. Осторожський),
 32.
 Васкез, єзуїт (ор. cit.) 291.
 Вега єзуїт (ор. cit.) 262, 263,
 287.
 Вендротовій (Vędrogouius) 2.
 Венера, 254.
 Веспазіян, 103.
 Вильно, 13, 14, 15, 32, 35, 230,
 233, 235, 236, 239, 240, 241,
 244, 246, 248, 249.
 Вінкентій Б... (Vincentius Bellu-
 acensis) (ор. cit.) 256.
 віра грецька, 8, 15.
 „ католицька, 24, 27, 268.
 „ православна, 33, 36, 119.
 „ руська 9.
 Вірілій папа, 64.
 Вірмени, 5, 6, 7, 8, 9.
 Віттембергія, 5.
 Владислав, кор. польськ. і угор-
 ський, 9.
 Волинь, 235.
 Володимир, князь, 214.
 Вуєк, єзуїт (ор. cit.) 261, 264,
 266, 274, 281, 282, 286, 291,
 298.

Г.

Гавриїл арханг., 139, 164, 210.
 Гавриїл Баралет (ор. cit.) 276.
 Гадриян I. (ор. cit.) 288.

Газенмулдер (ор. cit.) 255, 259,
269, 271.
Гаймо, (ор. cit.) 266.
Галлч, 235.
Генрик de Erfordia (ор. cit.) 256.
Генрик, кор. франц., 290.
Генрик II. цїсар, 258.
Гербест Ляскі Бенедикт, 1.
Герборт Станїслав, 1.
Геродот (ор. cit.) 271.
Гіровський, 236.
Гіронїм, 11.
свв. Гіронїм, 4.
свв. Гіронїм (ор. cit.) 5, 10, 274,
278, 298, 300.
Гіронїм Бальб (ор. cit.) 251.
Гілярій (ор. cit.) 297.
свв. Гіполїт, 144.
Гіполїт папа, 199.
Гозий, кард., 3.
Гозий кард. (ор. cit.) 274, 275.
Голгофта, 157, 192.
Голова церкви, 38, 87, 88, 89,
91, 163, 166, 167, 183, 297,
300.
Гольгот (ор. cit.) 262.
Гомора, 21.
Гонорій папа, 220.
Гоффей езуїт (ор. cit.) 283.
Греки, 7, 8, 9, 20, 36, 91, 93,
199, 251, 262, 294.
Греція, 99.
Григорій, 276.
Григорій благосл., 267.
Григорій Богослов (ор. cit.) 49,
212, 224.
Григорій Валентян езуїт (ор.
cit.) 261, 264, 268, 282, 283,
291.
св. Григорій Вел. (ор. cit.) 265,
267, 270, 277, 278, 280, 288,
295, 298.
Григорій Назиянзен., 27.
Григорій Назиянзен. (ор. cit.) 23,
106, 124, 261, 299.
Григорій Нисенський, 27.
Григорій Нисенський (ор. cit.)
23, 204.
Григорій патр. вірм., 6.

Григорій V., 258.
Григорій VI., 258.
Григорій VII., 255, 287.
Григорій VII. (ор. cit.) 280.
Григорій XII., 260.
Григорій XIII., 82.
Григорій XIII. (ор. cit.) 291.
Григорій XIV., 255.
Гуґо кард. (ор. cit.) 273.

Г.

Габаонцї, 231.
Галата, 164.
Гальфрїд Бассей (ор. cit.) 265.
Гаранца АФрнк. (ор. cit.) 260,
291.
Гвашки, 260.
Гвідо, 253.
Гданьск, 241, 246.
Гегенна, 294.
Гедеои, 208.
Гергард, 255.
Герзон (ор. cit.) 275.
Гіффорд (ор. cit.) 273, 276.
Góra święta, 3.
Граціян (ор. cit.) 50, 250, 258,
261, 277, 278, 279, 280, 285,
288, 290, 297.

Д.

Давид, 4, 17, 165, 214, 216, 263.
Дамаз II, 255.
Дамаз папа (ор. cit.) 128, 131.
Дамаскин (ор. cit.) 49, 128,
230, 231.
Данїл пр., 41, 77, 104, 146,
147, 164, 165, 209, 210, 223,
266.
Димас п., 221.
Діоклещян, 269.
Діонїзій (ор. cit.) 7, 126.
Домінік, 262, 272, 276, 277.
Домінік Sotus (ор. cit.) 293.
Донатисти, 241.
Дубенський, 235.
Дуранд (ор. cit.) 270, 274.

Дурей, ваут (ор. cit.) 262, 275.
 св. Дух „даром божим“, 17, 18.
 „ „dehnieie bože“, 16, 17.
 св. Дух „пальцем божим“, 18.
 св. Дух „від Отця і Сина“, 25,
 116, 117, 122, 123, 130, 131,
 132.

Е.

Ева, 263.
 Еварист (ор. cit.) 290.
 Евгеній п., 10.
 Евтубіюм, 278, 298.
 Евнікія, 34.
 Евстатіани ерет., 282.
 Евстахий, 282.
 Евтихіяни, 285.
 Ездра, 207.
 Езекиїл, 208.
 Езоп (ор. cit.) 274.
 „Екклєзіаст“, 153.
 Extravag. (ор. cit.) 268.
 Еккий (Есциус) (ор. cit.) 274.
 Елфегор, 209.
 Еней Сильвій (ор. cit.) 279, 294.
 Енох, 137.
 Епіфаній (ор. cit.) 60, 286, 297.
 Еразм (ор. cit.) 271, 273.
 Естера, 263.
 св. Ефрем, 23.

Є.

Єгипет, 107, 108, 109, 205, 215,
 225.
 Єгова, 262.
 єдність, 10, 28, 29, 96, 233, 234,
 236, 239.
 Єремія царгор. патр., 97, 125.
 Єремія пророк, 100, 171.
 єресь, 27, 31, 38, 40, 71, 82, 92,
 101, 111, 117, 134, 164, 165,
 196, 197, 255, 282, 283, 284,
 286, 292, 301.
 єресь маніхейська, 60, 67, 71.
 єресь Орієнова, 150.
 єрегик, 15, 23, 24, 25, 48, 49,

51, 52, 54, 55, 56, 58, 59, 60,
 64, 66, 69, 70, 71, 72, 75, 82,
 85, 86, 99, 110, 111, 115, 118,
 123, 126, 153, 157, 163, 164,
 165, 166, 173, 187, 197, 238,
 281, 282, 283, 288, 294, 300,
 301.

Брихон, 213, 226.
 Брусалим, 89, 99, 102, 103, 105,
 171, 195, 209, 221, 226, 256.
 Бесе, 119.
 Бесеї, 214.

Ж.

Жебровський Щасний, 13, 14.
 жертівник, 102, 103, 104.
 Жиди, 9, 10, 11, 72, 82, 107,
 110, 112, 113, 137, 142, 154,
 169, 191, 216, 262, 273, 279,
 286, 300.

З.

Забарелля de Electe (ор. cit.) 298.
 Засковський vel Зачковський, 233,
 234, 235, 236, 237, 238, 244,
 247.
 Захарій, 213.
 Зевес, 29.
 „Зерцало“, 42, 203.
 Зизаній Стефан, 13, 14, 35 і ор.
 cit. стр. 14, 15, 16, 17, 19,
 20, 23, 24, 25, 26, 29, 30.
 Зосим п. (ор. cit.) 279.

И.

св. Йоан, 12, 199, 259, 266.
 Йоан архипрєсв., 258.
 Йоан Баптист, 276.
 Йоан de Columna (ор. cit.) 255.
 Йоан Златоуст (Хризостом) (ор.
 cit.) 15, 16, 17, 23, 38, 49,
 50, 51, 57, 62, 72, 75, 89,
 104, 110, 111, 126, 127, 141,

145, 174, 178, 179, 180, 182,
183, 186, 187, 188, 206, 209,
211, 212, 218, 220, 221, 243,
266, 280, 294, 295, 297, 299,
302.

Йоан кард., 254.
Йоан Хреститель, 224.
Йоан Маріянна в. (op. cit.) 290.
Йоан Предтеча, 118, 119.
Йоан Стелля Венет (op. cit.) 256,
258.
Йоан Фабр (op. cit.) 269.
Йоан XI., 253.
Йоан XII., 254.
Йоан XIII., 254.
Йоан XVIII., 258.
Йоан XXII., 260.
Йоанна папісса, 259.
Йоахим алек. патр., 97.
Йоана, 224.
Йордан, 118, 119.

I.

св. Ігнатій, 232, 243.
Ігнатій діякон, 235.
Івремей, 206, 209.
Ізидор квів. митр., 232.
Ізраїль, 26, 194, 206, 208, 209,
217, 231, 238.
Іля, 11, 137, 169, 208, 220.
Індія, 9, 11.
Інокентій III op. cit. 279.
Інокентій IX, 255.
Іпатій Потій, 201, 202, 295.
Ірней (Irenaeus) (op. cit.) 261,
282, 301.
Іриней, 199.
Ірод, 217.
Ісаак, 205.
Ісаб (в), 162.
Ісаїя, 19, 100, 120, 196, 224.
Іспанія, 298.

K.

Казань 2, 3, 5, 29, 31, 50, 106,
127, 131, 173.
календар старий, 35, 36.

Калігуля, 269.
Каліш, 2, 10, 12.
Кароль Великий (op. cit.) 265,
288.
Кароль цїсар рим., 92.
Кароль Руїзій (Ruissius) (op.
cit.) 276.
Картагіна, 297.
Кассандер (op. cit.) 262, 291.
Catalogus testium veritatis, 254.
Кипріян (op. cit.) 24, 222, 225,
280, 284.
Кирило Алекс., 17, 20.
Кирило Александр. (op. cit.) 18,
19, 102, 125, 128, 129.
Кирило єрусалимськ., 41.
Кирило єрусалимськ. (op. cit.) 31,
40, 50, 76, 85, 86, 94, 96,
102, 113, 117, 124, 137, 139,
144, 145, 153, 165.
св. Климент, 259.
Климент п., 8.
Климент II. п., 255.
Клирик Острогський, 201.
Клявдій Есп. (Espenseus) (op.
cit.) 271.
Коммендон кард., 5.
конець світа, 36, 54, 66, 81, 97,
98, 137, 150, 164.
Кононович Ісаак, 240, 245.
Константин цїс., 6, 27, 92, 266.
Константинополь, 92, 220, 243,
254, 258, 278, 298.
Копистенський Михайло, 235.
Корреа, 211.
Костер (Costerus) (op. cit.) 257,
285, 291.
Косциній (Coscinius) 2.
Краків, 2, 3.
Кранцій Декан (op. cit.) 259.
Кресценцій конз. римськ., 258.
Крета, 191.
Кронос, 129.
Крузий взуїт (op. cit.) 277, 289.
Кузан кард. (op. cit.) 275, 279.
Кукуль, 293.
Куриціяня, 2.
Кутерляня, 2.

Л.

- Лаврентій Валля (op. cit.) 286.
 Лазар, 22.
 латинник, 19, 20, 25, 29, 200.
 Лев великий (op. cit.) 284.
 Лев III., 92.
 Лев Г. (Hostiensis) op. cit. 254, 257.
 Лев IV., 259.
 Лев V., 252, 254.
 Левит, 231, 232.
 Лиса гора, 10.
 Лятва, 3, 10.
 Лібель (Libellus) (op. cit.) 258.
 Liber confirmitatum Franciscan, 272, 276, 293.
 Лїбія, 225.
 Лука ап., 21, 112, 190.
 Люїтпранд (op. cit.) 253, 254.
 Лютер, 3.
 Лютеранин, 5.
 Люциер, 199.
 Ляндон п., 253.
 Лятерна єзуїт (op. cit.) 264.
 Львів, 5, 8, 235.
 Льойда, 34.
 Льойоля Ігнат, 277.
 Льот, 154.
 Льотарий, 14, 259.

М.

- Маврикій, 251.
 Мадиямці, 208.
 Македоній, 25.
 св. Максим (op. cit.) 131.
 Малахія, 191.
 Мальдонат єзуїт (op. cit.) 292.
 Манассія, 208, 209.
 Мавїхеї, 60, 64, 283, 284.
 Маргарит, 137, 173.
 Марія, 262, 263, 264.
 Марозія 253, 254.
 Мартинїян, 27.
 Мартин Поляк (Martinus Polonus) (op. cit.) 256, 259.
 Марціонїти, 286, 298.
 Массальський, 234.

- Матей, 76.
 Матей Пар. (Parisiensis) (op. cit.) 255.
 Мелхіседек, 103, 112, 117, 189, 190, 191, 203.
 Мельхіор Canus (op. cit.) 275.
 Менандер, 85.
 Мессія, 82.
 Мешко, 214.
 св. Микола, 238, 247.
 Михайло, 11.
 Missale, 284.
 х. Michał, 7.
 Могамет, 93.
 Мойсей, 22, 197.
 Москва, 7, 232, 243.
 Москвич, 3.
 Мостиска, 6.
 муки вічні, 49, 51, 54, 55, 57.
 муки дочасні, 50, 51, 64, 65.
 муки по смерті, 20, 21, 22.

Н.

- Навуходоносор, 136.
 Навклер (op. cit.) 251, 252, 254.
 Навклянцй „Clugiensis“ (op. cit.) 264.
 Назиянзен (op. cit.) 295.
 Наливайки, 242, 248.
 Наливайківська церква, 249.
 Несторій, 19.
 Никифор (op. cit.) 6, 10.
 Никифор хартофіляке (op. cit.) 116.
 Николай п., 250.
 Николай п., (op. cit.) 266, 284, 286.
 Нивевія, 213.
 Нікефас пафлягонський, 243.
 Ніколїньский Іван, 235.
 Ніль (op. cit.) 278.
 Німці, 8, 9.
 нововірець, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12.
 новохрещенець, 2, 38.
 Ное, 48, 68.
 Ноякций (op. cit.) 263.

О.

Огністе озеро, 58.
 огонь вічний 21, 162.
 Ожеховський Станіслав, 4, 9.
 Ожеховський Ст. (ор. cit.) 280.
 Озорій єзуїт (ор. cit.) 263.
 Онуфрій (ор. cit.) 256.
 Опатів, 10.
 Опат (ор. cit.) 280.
 Орґен, 48, 49, 64, 153.
 Ортовій (ор. cit.) 278.
 Остроґ, 202.
 Острожський Константин, 32,
 33, 301.
 Огон (Othon) (ор. cit.) 285.
 Отгон, 254.

П.

Павлін, 131.
 Павлін єзуїт (ор. cit.) 282.
 св. Павло, 1, 7, 15, 22, 23, 24,
 59, 60, 63, 114, 141, 150, 163,
 165, 168, 171, 172, 174, 179,
 183, 186, 195, 197, 202, 214,
 221, 222, 227, 251, 276, 277,
 282, 297.
 Павло Діакон (ор. cit.) 251.
 Павло Константиноп., 243.
 Павло Чернець, 244, 249.
 Павло III., 258, 259, 267.
 Павло V., 255.
 Пальмерій (ор. cit.) 253.
 Пануїній (ор. cit.) 252.
 папа, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 36,
 99, 101, 116, 124, 219.
 пасха, 72, 106, 109, 110, 112.
 Пеляґіани, 273, 283.
 Перемишль, 3, 5, 6, 8, 234.
 Персн, 91.
 Петрарх (ор. cit.) 281
 св. Петро, 5, 8, 9, 10, 28, 86,
 87, 90, 92, 121, 203, 221, 222,
 244, 251, 257, 259, 270, 273,
 274, 278, 283, 297, 298, 301,
 302.

Петро Пр. М. (Praemonstraten-
 sis Monachus) (ор. cit.) 256.
 Петро (P. Romanus) (ор. cit.)
 285.

Петро римський (папа) 9.
 Пекарський Адам, 263.
 Пій п., 12.
 Пій II. п., 263.
 Пій II. (ор. cit.) 294.
 Пій V. п., 259.
 Пій V. п. (ор. cit.) 265, 274.
 Плютарх, 269.
 Плятіна, 259.
 Плятіна (ор. cit.) 50, 250, 251,
 252, 253, 254, 255, 256, 257,
 258, 259, 280, 281, 294.

Познань, 5, 12.
 Полідор Вергілій (ор. cit.) 251,
 269, 291.

Полак(в), 4, 8, 9, 11.
 Польща, 3, 9.
 Поральд (ор. cit.) 276.
 Порошок, 246.
 Потій Іпат., 201, 202, 295.
 православні християни, 11, 82,
 89, 97, 149, 158.
 Присцил'яніти, 286.

Р.

Равенський єпископат, 253, 256
 Радзівіл, 3.
 рай, 23, 61, 62, 101, 177, 183.
 Райнер п., 254.
 Ранульф (ор. cit.) 252.
 Рафаїл (R. Volaterannus) (ор.
 cit.) 259.
 Рахиль, 263.
 Реґіом, 278, 298.
 „Relacia y Vważenie“, 230.
 реліґія грецька, 232, 237.
 Рим, 6, 10, 86, 88, 89, 90, 92,
 93, 101, 116, 137, 139, 140,
 144, 225, 251, 253, 256, 257,
 271, 278, 287, 297, 298.
 Римляни, 88, 253, 255.
 ріка огніста, 38.

Робоам, 107, 218.
 Родольф Флявіаценський (ор. cit.) 259.
 Rossensis (ор. cit.) 296.
 Русь, 2, 5, 7, 8, 9, 15, 29, 242, 296.
 Ругський Вен., 233, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 244.

С.

Савелій, 128, 130.
 Савл, 218.
 Сальмерон єзуїт (ор. cit.) 274.
 Самбір, 5.
 Самуїл 208, 216, 217.
 Сарра, 263.
 сатана, 3, 10, 21, 29, 79, 86, 98, 101, 135, 141, 143, 145, 146, 252, 266, 289, 300.
 Секет (S-us Senensis) (ор. cit.) 286.
 секта, 3, 8, 241.
 Сенковський, 245, 247.
 Сергій константиноц., 220.
 Сергій III. п., 252, 253, 254.
 Середа (Srzoda) Яков, 235.
 Сенчило Самуїл, 233, 234, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 244, 245.
 Свїблля, 269.
 Sybillae oracula, 295.
 Сикет V. п., 255.
 Сикет V. (ор. cit.) 290.
 Сильвестер п., 6.
 Сильвестер II, 256.
 Символ віри вікейський, 14, 101, 123.
 Симон, 2, 7.
 Симон волхв самарійськ., 85, 86, 87, 90.
 Симон (Begnus) (ор. cit.) 270.
 Симон Петро, 86.
 Синаксар, 50.
 Сігеберт (ор. cit.) 252, 253, 256, 259.
 Сідорський Дмитро, 235.
 Сіль м., 5, 12.

Сіон, 177, 225, 226.
 Сіманха (ор. cit.) 292.
 Сірах (Іс. Свр.) 201.
 Скарга (ор. cit.) 125, 273.
 Скот М. (Scotus Marianus) (ор. cit.) 259.
 Смотрицький Мел., 250.
 Собор базилейський (кан.) 279.
 " бріксенський, 19, 20, 255.
 " ефеський (кан.) 123.
 " картагінський (кан.) 286.
 " константинопольський, 25, 26, 123.
 Собор констанцький, 289.
 " " (кан.) 220, 224, 225, 284.
 Собор люгдунський, 17, 25.
 " людикійський (кан.) 105.
 " лятеранський, 267.
 " вікейський 101.
 " " (кан.) 123, 225, 262, 277.
 Собор новокезарейський, 291.
 " трїденцький, 259, 274.
 " " (кан.) 261, 274, 288.
 Собор фльорентський, 7, 19, 20.
 " " (кан.) 225.
 соборів, 7 вселенських, 99, 100, 101, 116, 195.
 Содома, 21.
 Созономей (ор. cit.) 243.
 сойм люблінський, 3.
 Сократ, 3.
 Сократ істор. грецьк. (ор. cit.) 243.
 Солон, 196, 203, 213, 214, 218.
 Спас, монастир, 8.
 св. Станіслав, 3, 5.
 Стаплетон (ор. cit.) 267, 268, 283, 287.
 Статут литовський, 241, 142.
 Стефан п., 254, 255.
 Стефан первомуч., 23, 224.
 Стрийковський (Strzykowski) (ор. cit.) 42.
 судний день, 20, 21, 22, 23, 25, 29, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 57, 58, 62, 167.

суд окремих по смерті, 20, 35, 53, 64.
суд остаточний, 20, 22, 65.
суд поодиноким, 53, 58, 64.
Supplementum Chronic. (op. cit.) 257.
Сципію Африк., 232.

Сьвяте письмо:

I. Старий завіт:

Давид:	Гремія:
	1,—206.
Псалми:	2,—206, 218.
11,—100.	6,—207, 208,
13,—58.	10,—203.
17,—10, 47.	15,—207.
24,—59.	23,—44, 207.
32 ст. 6,—17.	31,—177.
44,—7.	32,—177.
45,—224.	33,—177.
49,—47, 151.	
50,—4.	Захарія:
54,—11.	3,—100.
59,—159.	5,—100.
68,—11.	
96,—47.	Йов:
98,—158.	15,—193.
101,—67.	25,—123.
106,—56.	
130,—214.	Йона:
131,—158.	4,—213.
143,—68.	
144,—198.	Ісаія:
	1,—218.
Данііл:	3,—11.
2,—166.	4,—221.
3,—136.	5,—171, 292,
7,—174.	6,—196.
8,—83, 266.	11,—119, 204.
8 ст. 11,—126,	12,—221.
12,—146.	13,—66.
	29,—226.
Ездра:	40,—226.
2 ст. 5,—227.	48,—122.
3 ст. 2,—100.	52 ст. 10,—18.
3 ст. 4,—207.	53,—103.

61,—120.	III. 24,—107.
66,—47.	III. 25,—65.
	V. 16,—107.
Ісус Наввин:	V. 18,—171.
6,—100.	V. 33,—62.
9,—100.	—

Ісус, Сирах. син:	Книга „Битія“,
5,—212.	6,—69.
13,—211.	Книга „Ісход“,
22,—203.	34,—289.
32,—212.	Книга „Левіт“,
46,—203.	19 ст. 25,—21.
??,—205, 208.	Книга „Чисел“,
	30,—219.
Книги судив:	Книга „Второза-
19,—231.	кон.“ 7,—286.
20,—232.	

Книга Царств:	Осія:
1 гл. 7,—214.	8 ст. 4,—281.
1 „ 22,—210.	14,—44.
2 „ 17,—214.	
3,—208.	Соломон:

3 гл. 14,—107.	Притчі:
3 „ 16,—169.	9,—100, 195.
	13,—212.
Малахія:	14,—292.
1,—103, 192,	20,—193, 292.
3,—47.	
5,—45.	Екклєзїаст:

Мойсей:	5,—212.
I. 32,—206,	11,—44, 81,
213.	150.
II. 4,—205.	11 ст. 28,—20.
II. 7,—205.	12,—150.
II. 12,—107,	34 ст. 7,—300.
108, 112.	
II. 14,—108.	Премудрств:
	3,—62.

II. Новий завіт:

Діяння Апостол.	7 ст. 59,—23.
1,—221.	8,—86, 87.
2,—10, 99.	13,—190.
2 ст. 7,—219.	16,—195.
4,—221, 273.	17,—53.
6,—121.	20,—43.
7,—23, 214.	

Йоан еванг.: Послання:

- 1,—116, 117, I гл. 1,—89.
 184. I гл. 2,—86,
 2,—178, 273. 116.
 2 ст. 32,—119. I гл. 2 ст. 1,
 1 ст. 3,—117. —16.
 3,—119. I гл. 3,—250.
 4,—273, 281.

5,—40, 52, 170, Лука еванг.:

220. 1,—166.
 5,—219. 6,—69.
 6 ст. 23,—108, 8,—80.
 109, 174. 10,—57, 287.
 7,—261. 11 ст. 20,—18.
 7 ст. 27,—95. 13,—69, 70.
 8,—250. 14,—104.
 10,—10. 16 ст. 22,—21.
 10 ст. 16,—13, 21,—81.
 11,—10. 22,—111, 112.
 13,—110. 22 ст. 7,—23.
 14,—16, 59, 23,—61.
 121, 122, 24,—221.
 123, 174.

15,—18, 19, Марко еванг.:

- 116, 118, 9 ст. 42,—111.
 123, 275. 10,—221.
 16 ст. 16,— 14,—108, 110.
 103. 14 ст. 12,—23.
 16 ст. 55,— 16,—5.
 181. 25,—92.
 17 ст. 11, 18,
 20, 23,—13.

19,—110. Матей еванг.:

- 19 ст. 61,— 5,—49, 286.
 181. 8,—56.
 20,—17, 277. 10,—43, 57.
 33,—132. 10, 21,—10.
 11,—45, 69,
 70.

Апокаліпсис:

- 11 ст. 53,— 11 ст. 53,—
 106.
 11,—53, 136, 12,—54.
 137. 12 ст. 47,—
 13,—92, 160, 132.
 198, 266. 13,—53, 265.
 16,—83, 136, 13 ст. 30,—
 198. 30.
 17,—83, 136. 13 ст. 56,—95.
 19,—269. 15,—122, 213,
 22,—71.

- 16,—10, 86, 9,—172.
 88, 92. 10,—191.
 18,—120, 278. 11,—63, 203.
 22,—10, 287. 12,—177, 204,
 23,—277.

23,—277. до Кольоссів:

- 24,—40, 66, 1,—90, 221.
 67, 83, 84, 2,—72, 89.
 93, 105, 134. 2 ст. 255,—
 135.
 24 ст. 24, 25, 3,—89.
 —300.

25,—43, 54,

61. до Коринтян:
 26,—91, 109. 1,—205, 221,
 26 ст. 13,— 1 ст. 3,—46,
 23. 47, 50, 151,
 27 ст. 113,— 1 ст. 4,—89,
 102. 90.
 29,—117. 1 ст. 5,—55.
 послідн., — 1 ст. 8,—129,
 116. 135.

Послання св.

Павла:

- 1 ст. 12,—40.
 до Галаятів: 1 ст. 15,—4,
 4,—73, 82. 89, 90.
 1 ст. 20,—61.
 до Ефезів: 2 ст. 1,—1.
 1, 128,—182. 2 ст. 5,—52,
 2 ст. 4,—221. 59, 180.
 2 ст. 221,— 2 ст. 11,—43,
 159. 80.
 3,—203. 10,—194.
 4,—75, 88, I гл. 3 ст. 13,
 230, 273. —22.
 4 ст. 217,— II гл. 5 ст. 1,
 106. 8,—22.
 5—40. II гл. 5 ст. 20,
 6,—56. —16.

до Жидів:

- 1,—181.
 5,—286.
 7,—173, 177,
 189, 191.
 7 ст. 13—171.
 7 ст. 25,—15.
 7. 318,—188.

до Римлян:

- 1,—211.
 5 ст. 5,—17.
 7,—211.
 8,—24, 70,
 168, 169,
 179, 186,
 224.

- 8 ст. 22,—16. II. гл. 2,—
8 ст. 34,—15. 102.
9,—89.
10,—82, 197. до Тита:
11,—169. 1,—191.
12,—268. 2,—46.
13,—294. 3,—70.
14,—89, 90, ...,—121.
166, 186.
15,—221. до Филипписев:
16,—284. 1,—59.
... ст. 107,— 1 ст. 23,—22.
129. 2,—181, 182.
- до Солунян: Послання Петра:
1 ст. 4,—150. 1 ст. 2,—8*,
2,—89. 89, 204,
223, 290.
- до Тессалійців: 1 ст. 3,—55.
2,—71, 73. 2,—40.
2 ст. 1,—48. 2 ст. 1,—203.
2 ст. 2,—140, 2 ст. 2,—57.
144. 2 ст. 3,—48,
2 ст. 3,—147. 51, 80.
4,—59, 106. II. 2 ст. 4,—
II. гл. 2,—266. 21.
- до Тимотеїв: Послання Юди:
2,—273. 1,—43, 56. 83.
2 ст. 1,—4, .. ст. 7,—21.
34.
2 ст. 3,—43, Послання Якова:
82. 1,—211.
2 ст. 4,—63, 3,—209.
282. 4,—219.
4,—194.

Т.

- Тальмуд, 10, 11.
Татомір Теодор, 235.
Тацит (ор. cit.) 241.
Теби, 278.
Теодозий, цїс. віз., 27.
Теодор істор., 243.
Теодора, 253.
Теодорет Аббас (ор. cit.) 243,
288.
Теодорик á Niem... (ор. cit.) 260.

- Теодорит (ор. cit.) 131.
Теофілякт, 105.
Теофілякт (ор. cit.) 50, 90, 97,
99, 103, 123, 128, 137.
Теофіл. Алекс.. 243.
Терідатес, 6.
Терлецький, 295.
Тертулліян (ор. cit.) 280, 290,
301.
Таберій, 27.
Тибр, 252, 257, 259.
Тимогей, 63.
Тит, 103.
Тімбрида, 295.
Толлет езуїт, 291.
Толлет ез. (ор. cit.) 285, 287,
289, 291, 292.
Тома з Аквіну, 273.
Тома з Аквіну (ор. cit.) 264,
284, 293.
Тома, перем. пресв., 235.
Трітемій (ор. cit.) 252.
свв. Тройці монаст. в Вильні,
233, 237, 238, 239, 242, 243,
244, 247, 248.
св. Трійця, 2, 15, 16, 119, 120,
125, 126, 129, 174, 266.
Тупека Іван, 240, 245.
Турки, 9.
Туррекрем (ор. cit.) 268.
Турриян езуїт (ор. cit.) 261,
275, 282, 296.
Турселлін (ор. cit.) 263, 264.
Тусця, 253.

У.

- Угри, 8, 9.
Унія, 10, 13, 15, 26.
Урбан IV., 255.
Урніл, 207.

Ф.

- Фабрицій езуїт (ор. cit.) 283.
Фараон, 205.
Фер (Ferus.) (ор. cit.) 267.
Филип, кор. франц., 260.

Фялви Мелянхтон., 5.
 Фокас імп. виз., 251.
 Формоз п., 116, 132, 252, 253,
 257.
 Формоз (ор. cit.) 271.
 Fortalitium fides (ор. cit.) 284.
 св. Францішок, 262, 272, 273,
 276.
 св. Францішка орден, 293.
 Фритія, 259.
 Фридерик II. цїсар (ор. cit.) 267.

Х.

Ханаан, 289.
 хлїб квасний, 23, 106, 107, 111.
 хлїб прїсний, 7, 23, 37, 105, 106,
 107, 108, 109, 110, 111, 112,
 113.
 Ходкевич, 14.
 Хоре Датан, 21.
 Хребтович Богдан, 245.
 хрест на небї, 38, 154, 157.
 Хризостом гл. Йоан Зл. (Хр.).
 Христос, голова церкви, 36, 38,
 72, 73, 75, 87, 88, 89, 90, 91,
 167, 183.
 Христос посередник, 38, 175,
 176, 178, 186.
 Христос „przyczyna“, 15, 16,
 178.
 Христофор I. п., 252.
 хронїка кведлінбургська (ор. cit.)
 258.

Ц.

Царгород, 232.
 Цезар Баронїй (ор. cit.) 296.
 Целестин п., 123.
 Целестин V. п., 260.
 целїбат, 294.
 Sermon. pontifical. (ор. cit.) 281.
 церква апостольська, 102, 105.

церква східна, 201, 202, 213,
 217, 218, 223.
 церква грецька, 232.
 „ католицька, 265, 297.
 „ одна, свята (соборна)
 католицька і апостольська,
 85, 93, 99, 116, 134.
 церква римська, 253, 297.
 „ руська, 10, 13, 14, 230.
 „ християнська, 10, 102,
 103, 193.
 церква Христова, 74, 95, 134,
 189, 195, 196.
 Цирцелїяни, 241.
 Цїцери, 231.

Ч.

Ченстохова, 3.
 чистилище, 35, 36, 65, 293.
 чуда, 6, 141, 142, 143.

Ю.

Юда, 237, 290.
 Юда Симеон Іскарїот, 110
 Юдея, 300.
 Юдит, 290.
 Юлія Фернезия 258.
 Юлїян Апостат, 290.
 Юпітер, 254.
 Юрек Вірменни, 6.
 Юрївський Петро, 235.
 Юстин (ор. cit.) 126, 129.
 Юстинїян, 27.
 Юстус Л. (Iustus Lypsius) (ор.
 cit.) 269.

Я.

св. Яков, 8, 205, 206.
 Яков кард., 260.
 Яков патр., 164, 166.
 Яков Симонїет (ор. cit.) 289.
 Ярослав м., 235.

Показчик зладив студ. фільоз.

Филип Мисько.

